

नालन्दा-देवनागरी-पालि-गन्धमालाय

विनयपिटके
पाचित्तियपालि
भिक्खुविभज्ञे द्रुतियो भासो
भिक्खुनीविभज्ञो च

पधानसंसोघको
भिक्खु जगदीसकसपो

विहारराजकीयन पालिपकासनमण्डलेन
पकासिता

बु० २५०२

बि० २०१५

THE
PĀCITTIYA
BHIKKHU-VIBHAṄGA- PART II
&
BHIKHŪṄI-VIBHṄGA

General Editor
BHIKKHU J. KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD
(BIHAR GOVERNMENT)

B. E. 2502

1956

V. E. 2015

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hinayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life ? Why should I live ? Why should I do anything ? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death ?" Nijinzky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote : "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death ? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of trṣṇā or taṇhā. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering. When the Upaniṣads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather

than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace. If few are chosen, it is because few choose to be chosen. The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him. The ten veramaṇis or prohibitions or abstinences called *daśaśīla* or *daśaśikṣāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words : "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist *pañcaśīla*.

Pañcātipātā veramaṇi sikkhāpadam samādiyāmi
 Adinnādānā veramaṇi sikkhāpadam samādiyāmi
 Kāmesu micchācārā veramaṇi sikkhāpadam samādiyāmi
 Musāvādā veramaṇi sikkhāpadam samādiyāmi
 Surā-merayamajja-pamādaṭṭhānā
 veramaṇi sikkhāpadam samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's *pañcaśīla* we will develop patience, courage, love and unselfishness. The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇam paramam sukham : Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *samsāra* and *nirvāṇa* are one. In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

"When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: "Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself." Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvāna, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgari Script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

INTRODUCTION

1. The Pāli Tipiṭaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him. The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation, was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha:—“It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them.” Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age, however, did not look gloomy. He took a perverted view of the situation and spoke:—“Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline. While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules; but, now we are at liberty to do as we please; therefore, do not grieve.” These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category. The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Saṅgha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity. He addressed the Bhikkhus thus:—“Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya...” The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council. At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhat-hood till then. But, as no one else in the Saṅgha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important. He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council. King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapanni cave, on the northern side of the Vehāra Hill.

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight. He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation; and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of sainthood dawned upon him. And, through his miraculous super-human power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started.

With the permission of the Saṅgha, Venerable Mahā Kassapa asked Upāli questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions; the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (*paññatti*), the amended rules (*anupaññatti*) and all other details about them. In this, the Vinaya text was agreed upon and settled. Then, again, with the permission of the Saṅgha, he asked Ānanda questions on the Dhamma; the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached.¹

The commentary, *Āṭṭhakathā*, of a much later date, assumes that the Abhidhamma Piṭaka was also included in the collection of the Dhamma, and that the Tipiṭaka, as it is available to us, was finalised at this very stage.²

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Saṅgha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesāli. Seven hundred leading Elders from distant parts of the country assembled to take part in it; and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the Piṭakas, Nikāyas, Āṅgas and Dhammadakkhandhas³.

A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects. They donned the yellow robe, either by proper ordination or stealthily, and went about as Bhikkhus enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion, and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones. The Elders

1. *Cullavagga*, Chapter XI. 2. *Sumaṅgalavilāsini*, *Nidānakathā*.
3. *Cullavagga*, Chapter XI.

felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Saṅgha. This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer. He compiled a book called the Kathāvatthu, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipiṭaka at the Third Council held at Pāṭaliputra under his presidentship. After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma¹.

Prince Mahinda and Princess Saṅghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Sihaladipa (Ceylon). Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipiṭaka with all religious zeal².

Up till then, the Tipiṭaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils. The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B.C., under the patronage of king Vaṭṭagāmani Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipiṭaka of the Theravāda School. This was done at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council³.

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandlay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of king Mindon. In this Council the entire Pāli Tipiṭaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows⁴—

Vinaya :	111 slabs
Sutta :	410 slabs
Abhidhamma :	208 slabs

Now, in this present age, the necessity of bringing out an upto-date edition of the Tipiṭaka printed on modern machines was felt. This task was taken up by the Burmese Chaṭṭha Saṅgāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, especially constructed for the purpose, at a little distance from the city. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipiṭaka together. A modern printing press was installed in a separate building and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Sangāyana. The

1. *Mahāvamsa*, chapter V. 2. *Mahāvamsa*, op. cit. 3. *Mahāvamsa*,

chapter X-XXIII. 4. शीर्ष पर्व के २५०० वर्ष, १६५६, p. 35.

Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronising with the 2500th Jayanti of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tipiṭaka as its Scripture. There, they have been having editions of it in their own scripts. Pali Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters. But, as yet, it is not fully available in any script of India.

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tipiṭaka in Devanāgarī, which will be complete in 40 volumes of about 400 pages each. This task has been entrusted to the Devanāgarī Tripitaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Sinhalese, Burmese and Siamese scripts.

The following chart will show the distribution of books in the literature:-

TIPITAKA

VINAYA PIṬAKA	SUTTA PIṬAKA	ABHIDHAMMA PIṬAKA
1. Mahāvagga	1. Dighanikāya	1. Dhammasaṅgaṇi
2. Cullavagga	2. Majjhimanikāya	2. Vibhaṅga
3. Pārājika	3. Sanniyuttanikāya	3. Dhātukathā
4. Pācittiya	4. Anguttaranikāya	4. Puggalapaññatti
5. Parivāra	5. Khuddakanikāya, which contains the following fifteen books:—	5. Kathāvattlu
	i. Khuddakapāṭha	6. Yamaka
	ii. Dhammapada	7. Paṭṭhāna
	iii. Udāna	
	iv. Itivuttaka	
	v. Suttanipāta	
	vi. Vimānavatthu	
	vii. Petavatthu	
	viii. Theragāthā	
	ix. Therigāthā	
	x. Jātaka	
	xi. Niddesa	

- xii. *Patisambhidāmagga*
- xiii. *Apadāna*
- xiv. *Buddhavarṣa &*
- xv. *Cariyāpiṭaka*

2. The Present Volume : Its Place in the Tipiṭaka.

The usual classification of the books of the Vinaya Piṭaka is as follows—

1. KHANDHAKA - *Mahāvagga*, *Cullavagga*,
2. VIBHAṄGA - *Pārājika*, *Pācittiya* and
3. *Parivāra*.

The *Mahāvagga* and the *Cullavagga* present a history of the formation and development of the Saṅgha, divided in chapters, called *Khandhakas*. And, the *Pārājika* and the *Pācittiya* give an analytic explanation, called *Vibhaṅga*, of the Laws laid down by the Buddha for the ethical discipline of the Saṅgha, both of the Bhikkhus and of the Bhikkhunis. The following table will show how the subject matter has been distributed in these two books —

BHIKKHU - VIBHAṄGA

Pārājika *Pārājika, Sanghādisesa,*
Aniyata and Nissaggiya

Pācittiya, Pāṭidesaniya, Sekhiya, Adhikaraṇasamatha,

BHIKKHUNI - VIBHANGA

Pācittiya *Pārājika, Sanghādisesa,*
Nissaggiya, Pācittiya
Pāṭidesaniya, Sekhiya and Adhikaraṇasamatha

Ordinarily, the name ‘Pārājika’ suggests to a beginner that it deals with the offences of this group, both of the Bhikkhus and of the Bhikkhunis. But, this is not so. Instead of dealing with the Bhikkhuni Pārājika, it takes up the Saṅghādisesa, Aniyata and Nissaggiya offences of the Bhikkhus themselves. Thus, this name suffers from both the logical defects of being too wide and too narrow. Similarly, the name Pācittiya too is not expressive of the contents of the book; for, at the same time, it deals with offences brought under heads different from it. It would have been better if the contents were distributed clearly in two books —The Bhikkhu Vibhaṅga and the Bhikkhuni Vibhaṅga. Then, no doubt, another difficulty would have arisen. One book would have become too big and the other too small. Perhaps, it was in view of this that the tradition did not decide in favour of accepting this distribution. However,

to make it clear what the extents of the books are, we have mentioned within brackets '*Bhikkhu-vibhaṅge Paṭhamo Bhāgo*' under the name of Pārājika, and '*Bhikkhu-vibhaṅge Dutiyo Bhāgo Bhikkhuni-vibhaṅgo ca*' under the name of Pācittiya.

3. The Present Volume : A Summary

We have seen that the Pārājika Pāli, the third book of the Vinaya Piṭaka, is the First Part of the Bhikkhu Vibhaṅga, which deals with the first four of the seven groups of the offences of the Bhikkhus. The remaining three groups have been dealt with in the first half of the present volume; and the entire Bhikkhuni Vibhaṅga has been comprised in the second half of it. The last chapter of both the Vibhaṅgas is 'Adhikaraṇasamatha', that lays down the seven ways of settling disputes in the Saṅga.

(A) Bhikkhu Vibhaṅga

The first chapter of Bhikkhu Vibhaṅga in this volume deals with the ninety two Pācittiya offences of the Bhikkhus, such as—telling a deliberate lie, using abusive language, speaking ill of others, sleeping with a non-Bhikkhu in the same room, digging the ground, backbiting, leaving the articles of the Order outside carelessly, drinking water without straining it with a piece of cloth, going to give sermons to the Bhikkhunis without the permission of the Order, going out on a journey with a Bhikkhuni with previous consultation, to witness an entertaining show, drinking wine, making sports in the water, cutting jokes, killing a creature, beating and threatening other Bhikkhus.

The second chapter deals with the following four Pāṭidesaniya offences—accepting eatable from the hands of a Bhikkhuni, not related, allowing the Bhikkhunis to wait on the Bhikkhus while they are taking meals, begging alms at the door of a very poor lay disciple, and taking an eatable kept in an abode situated in a wild solitary place.

The third chapter, the Sekhiya Kaṇḍa, gives the seventy five rules laid down by the Buddha for disciplining the manners of the Bhikkhus, such as—to wear the robe properly covering the body all around, to behave decently in the village, not to laugh loudly, not to sway the limbs, not to put the hands on the hips while going, not to keep the head covered in the public, to receive the alms mindfully, not to bury the vegetable in the rice with the intention of taking more, not to make a hissing sound while eating, not to give a sermon to one who is holding an umbrella, not to preach the Dhamma sitting on a

lower seat to one who is sitting on a higher seat, not to ease himself while standing etc.

(B) Bhikkhuni Vibhaṅga

The Bhikkhuni Vibhaṅga deals with the groups of offences same as above, laid down by the Buddha in consideration of the life and limitations of the fair sex.

The total number of Pārājika offences for the Bhikkhunis is eight. Taking the four meant for the Bhikkhus, the following four have been added—to take pleasure, out of passion, in being pressed by a man above the knee; to enter a lonely place, with desire, with a man; to follow a Bhikkhu turned out from the Order; and to keep hidden the Pārājika offence of another Bhikkhuni.

There are altogether seventeen Saṅghādisesa offences for the Bhikkhunis, namely — to go about with a man, to give ordination to one who has been convicted for theft or murder, to go about all alone, to give support to a Bhikkhuni who has been turned out from the Order, to accept an eatable lovingly from the hand of a man with bad desire, to encourage another Bhikkhuni to accept it in the similar manner, to act as a go-between, to bring a baseless charge of Pārājika on a Bhikkhuni, to magnify the minor offence of a Bhikkhuni and bring the charge of Pārājika on her, to announce disloyalty to the Buddha, Dhamma and Saṅgha, to talk ill of the Order, to live in an undesirable company, to encourage another Bhikkhuni to live in such a company, not to pay heed to the advice of others, and to corrupt the family of the laity.

The number of Nissaggiya offences for them is thirty. They are such as — to make a collection of begging bowls, to get the ‘untimely obtained’ robe distributed as if it is a ‘timely obtained one’, to go back on her words after having promised once to exchange her robe with another Bhikkhuni, to demand some thing else after having once made a different demand, to ask for a warm wrapper worth more than four *kansas*, to ask for a light wrapper worth more than two and half *kansas*, to keep an extra robe for more than ten days, to ask a person for a robe who is not related to her, to keep robes more than the number allowed, to express her suggestion in the preparation of the robes even before it has been actually offered, to accept gold or silver or coins, to sell or purchase a thing, to discard a bowl before there are less than five repairs in it, to snatch away a robe from a Bhikkhuni after having once made an offer of it to her etc.

The total number of Pācittiya offences for the Bhikkhunis is 166, such as — to take garlic, to get the private parts shaved, to wait on the Bhikkhus while they are taking their meals, to get raw grains and to cook or fry it for herself, to throw dirt or rubbish on the other side of the wall, to go in the dark at night with a man, to warm herself with fire, to spin, to use harsh words, to get her wound of the private parts dressed by a man, to dig the ground, to take water without straining it with a piece of cloth, to take wine, to tickle others, etc.

(C) Style

The style of '*Vatthu-paññatti-vibhaṅga*' adopted in this book to explain these offences is the same as that of the previous book, the Pārājika. The '*vatthu*' narrates the particular story that presented an occasion for the Buddha to lay down a rule. The '*paññatti*' enunciates the rule, legally worded. And, if there was a fresh occasion in the light of which it was necessary to amend the rule, the story of the same was narrated, as a '*vatthu*'; and the final form of the rule was laid down as an '*anupaññatti*'. At the end, the '*Vibhaṅga*' gives an explanation of each word of it in a legally technical manner.

4. The Present Volume : Its Importance

The importance of the present volume consists in the fulfilment of its purpose of providing a code for the discipline of the monastic life. In addition to this, the stories and the explanatory portions of it contribute valuable materials for the reconstruction of the cultural history of the period. With this end in view, the following facts may be presented for consideration —

(A) Social

Caste-differences — The structure of the society was based on strong feelings of caste-difference. Cāndāl, Vena, Nesāda, Rathakāra, and Pukkusa were considered as low castes (Hina Jāti). The high castes (Ukkaṭṭha Jāti) were Khattiya and Brāhmaṇa.¹

Occupations — Sweeping and hard labour were regarded as occupations of low order. Cultivation, trade, cattle rearing etc were looked upon as respectful. Even then, it seems, the status of an occupation was not the same in all the provinces; for, it says — “an occupation should be regarded

1. p. 10, 11, 12.

as low or high according to the attitude of the people towards it in a particular area.”

Arts and crafts — There were feelings of low and high also in the different arts and crafts. Preparing articles with bamboo, pottery, weaving and shoe-making were considered as dishonoured crafts. Accountancy, scribbling, appraising, recordkeeping were looked upon as respectful.¹

Names — Names such as Avakaṇṇaka, Javakaṇṇaka, Dhaniṭṭhaka, Saviṭṭhaka were considered as bad. Good names were those that were associated with the names of the Buddha, Dhamma or Saṅgha, such as — Buddharakkhita, Buddhappiya, Sugatadāsa, Dhammarakkhita, Saṅgharakkha.

Gottas — Similarly, as regards the Gottas (family), Kosiya and Bhāradvāja were regarded as low. The high Gottas were — Gotama, Moggallāna, Kaccāyana and Vāsetṭha.²

Diseases — So much so that such feelings prevailed even in consideration of the diseases. Leprosy, abscess, consumption, and epilepsy were regarded as disrespectful. Diabetes was considered as a respectful disease.³

Poverty — There is a reference of a pious devoted poor labourer. He borrowed some money from his master and invited the assembly of the Bhikkhus for a meal. The Bhikkhus happened to take some thing in the morning, and when they went to the house of the labourer, they took very little. The poor man was pained at it. The Buddha admonished the Bhikkhus not to take any thing before going to receive alms at the house of a devotee.⁴

There was a poor man very much devoted to the Buddha. Even at the point of starvation of his family, he did not hesitate in offering alms to the Bhikkhus. The Buddha advised the Bhikkhus to give a recognition of ‘Sekkha Kula’ to the poor family, proclaiming a ban on going for alms to their house.

Public management — There were public rest-houses called Āvasathāgāra, giving free accommodation and food to the travellers. Some Bhikkhus were staying at one of these and were receiving the food offered at it. The Buddha disallowed a Bhikkhu to stay and take food at an Āvasathāgāra for more than one night, unless he is ill.⁵

1. p. 11. 2-3. p. 11. 4. p. 108. 5. p. 101.

There were government out-posts at the main approaches of the city to collect octroi duties from the businessmen leading caravans on the road. There were also cases of wrongful smuggling of the commodities; and the police (Kammika) remained very vigilant about it. Once a Bhikkhu happened to be caught by the police going in the company of such a batch of smugglers.¹

Customes and beliefs — There existed a custom to prepare sweets and cakes to be sent with the girl going to her husband's house. The mother of the girl 'Kāṇā' prepared cakes for this purpose; but, distributed them all to the Bhikkhus arrived at the door for alms. This caused a postponement in the departure of Kāṇā. After some days, the lady made the same preparation to give a send-off to her daughter; and in the similar manner gave away all the cakes to the Bhikkhus, causing another postponement in the girl's departure. Being annoyed at it, the husband of Kāṇā decided to marry a second wife.²

The woman generally used to spin and get cloth prepared with it. A certain woman did not leave this practice even after becoming a Bhikkhuni. As it is not suitable to a monastic life, the Bhikkhinis were disallowed to spin.³

A lump of dirt dropped by a Bhikkhuni from the other side of the wall happened to fall on the head of a Brāhmaṇa returning after his bath. This enraged him furiously. He was, however, pacified when he was reminded that it was a very good omen, which indicated that it would bring a good luck on him. And, it so happened that he was successful the very next day in receiving a rich grant from the government.⁴

A tree, commonly believed to be the abode of this or that spirit, was held in high veneration by the people. Some one happened to wound a spirit dwelling on a tree by mistake. He was, however, pacified when another tree was allotted to him for his abode.⁵

Furniture -- There were four kinds of cots and chairs, namely — Masāraka, Bundikābadha, Kulirapādaka and Āhaccapādaka.⁶

There were five kinds of pillows, namely — stuffed with wool, with rags, with bark, with straw, and with leaves.⁷

There were four kinds of mats, namely — made of bark, of Khasa roots, of grass, and of reeds.⁸

1. p. 176. 2. p. 112. 3. p. 409. 4. p. 360 – 61. 5. p. 54. 6–7. p. 62.

8. p. 63.

Eatables -- The following things were considered as dainty -- Ghee, butter, oil, honey, molasses, rice, flour, meat, fish, milk, curd.¹

(B) Religious

Sectarian rivalry — Side by side with the organisation of the Buddhist Saṅgha, there existed a number of similar religious institutions founded and run by homeless monks of different sects. Though the mutual relation between them was ordinarily quite normal, there did persist an undercurrent of rivalry and antagonism. They entered frequently in controversial discussion, only with the purpose of establishing one's own superiority over the other. Bhikkhu Hatthaka Sākyaputta took keen interest in it, trying to defeat others by fair or foul means.²

There is a reference of Venerable Ānanda falling a prey to such strained feelings. While distributing cakes to a multitude, one to each, he happened to drop two in the hands of a nun of a different sect, out of sheer mistake. This gave them a chance to bring a charge on him of showing partiality to her, with bad intention.³

On a different occasion, a certain Bhikkhu gave some rice mixed with butter to an Ājivaka Sādhu. When he was enquired by other Ājivakas as to where did he receive it, instead of showing gratitude to the Bhikkhu, he used insulting words for him.⁴

Groups in the Saṅgha — In the Saṅgha itself several groups had come to exist of Bhikkhus having their own peculiar temperament and inclination. They lived and moved in companies engaged in common efforts with close cooperation. The group of six Bhikkhus, called '*Chabbaggiya*' was the most prominent of all. They were clever in breaking the rule, without violating the words. They were rough, quarrelsome and devoid of a sense of proportion. They took delight in putting others to trouble and dishonour. Most of the Vinaya rules that the Buddha had to frame were necessitated by the situations created by them.⁵

The group of seventeen Bhikkhus, called the *Sattarasavaggiya*, was weak and timid in nature. Being vexed by the Chabbaggiya Bhikkhus, they began to weep like a child.

Mettiya-Bhummajaka Bhikkhus formed an unlucky group. The

1. p. 117, 121, 124 etc. 2. p. 3. 3. p. 127. 4. p. 128. 5. p. 194.

offers that they received from the laity was always scanty and distasteful. Even at the house of the most charitable rich merchant they got but disrespectful treatment.

Honour to the Saṅgha — The kings, out of their devotion to the Buddha, treated the Bhikkhus with great regards. Once, the Magadhan King Seniya Bimbisāra stood waiting for a long time while the Chabbaggiya Bhikkhus were taking their bath in the hot spring at Rājagaha. The king entered the spring only when the Bhikkhus had finished and come out.

The king of Kosala, Pasenadi, was a devotee of the Buddha. He used to go to listen to the sermons delivered by the Bhikkhuni Thullanandā; and was so much impressed that he made a present to her of his personal costly shawl.

Once the king was annoyed to see some Bhikkhus sporting in a childish way while taking their bath in the river Aciravati, not far from his palace. But instead of saying any thing to them himself, he arranged in a very humble way to bring it to the notice of the Buddha.

The Queen of Kosal, Mallikā Devī, was also a pious devoted lady. She used to arrange religious discourses in the palace for the benefit of the royal family. There is a reference of Venerable Ānand being invited for the same.

The Bhikkhus dwelt in magnificent monasteries, equipped with all amenities of the day, donated by kings and merchants. But for the rigour and restraint of the discipline of the Order, they had nothing else to worry about. This attracted the attention of the parents of Boy Upāli, while they considered—"How can Upāli live happily and have no trouble after we have passed away"? They found that each of the occupations, even including scribing and accountancy, was fraught with this or that trouble. They thought—"These Bhikkhus lead an easy and carefree life. They take good food and sleep in closed chambers. Our son would certainly live happily and have no trouble after we have passed away, if he were to get ordained amongst them."

5. The Present Edition

This presents a co-ordinated edition in Devanāgarī of the fourth book of the Vinaya Piṭaka, the Pācittiya, based on the following versions of the text :—Burmese-Chaṭhasaṅgāyana publication, 1956; Sinhalese - edited by Rev. Telwatte Shri Aryawansa Swami, 1928; Siamese - Mahāmakaṭa Government publication, 1926; Roman - edited by Hermann Oldenberg, 1882.

For preparing our MSS, we have adopted the Chaṭṭhasaṅgāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Saṅgha constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition. Very often, we have agreed in selecting the readings and in paragraph-arrangement; but, we have broken new grounds by providing a system of headings and sub-headings, and adopting a method of punctuation, thereby making the text more useful for the modern reader.

(a) *Headings*

In the old-fashioned books, no headings have been given in the beginning of a section. Instead, it is at the end that we have words like ... *nītīhitanā*. But, to the modern reader, this presents a difficulty in forming a complete picture of the text as an organic unity. We have, therefore, ventured to provide headings, numbered and arranged, with the purpose of bringing to relief the order and sequence in the parts of it. As far as possible, the headings have been constructed with words picked up from the body of the text, the chief objective being to indicate at the outset what does the section contain. Our readers should note that they have been supplied by us and that they do not belong to the original text.

The principal headings have been printed in 16pt. Mono Black and are numbered, with the article sign. Notable heads contained in it have also been printed in 16pt. Mono Black, but have not been numbered. The sub-headings have been serially numbered either in figures or in letters, and have been printed in 14pt. Mono Black. Headings, still subordinate to it have been numbered and printed in 12pt. Mono Black. In the folio of odd pages, it is only the principal headings that have been mentioned, not the subordinate ones.

(b) *Selection of readings*

In selecting a reading for our text out of the variants available, philological justification, no doubt, has been the chief consideration; but, at the same time, we have not lost sight of the importance of the historical usage. When different forms are both grammatically correct and current in use, we have put one in the text and mentioned the others in the foot-notes. In such cases, selection of one form does not mean the rejection of others.

(c) *Punctuation marks*

Originally, no punctuation marks were used in Pali, except, perhaps, one for full-stop. The Siamese edition has followed the same tradition. But, as

the syntax of Pāli is, at times, so very difficult and complicated, the use of the modern marks of punctuation is decidedly advantageous in making out the meaning explicit and in bringing out clearly the interconnections between the different constituent clauses and phrases, which, in their absence, would have remained obscure, if not misleading. We have, therefore, used all the modern marks freely, not in a mechanically rigid manner; but, only with a view to facilitating the correct understanding of the sentences. And in this, we have tried to be systematic and consistent.

The following marks have been used — full-stop of Devanāgarī(;) ; comma (,) ; colon (:) ; semicolon (;) ; note of interrogation (?) ; note of interjection (!) ; hyphen (-) ; dash (—) ; double inverted commas ('") ; and single inverted commas ('').

In the first volume of this series, the Mahāvagga, we used inverted commas to denote a reported speech only where it was preceded by a reporting verb. But, now, we have decided to use them even where the reporting verb has not been mentioned. The quotation of a principal reported speech has been indicated by the use of double inverted commas, whether preceded by a reporting verb or not; the quotation of a subordinate speech, contained in it, has been indicated by the use of single inverted commas, and, the quotation of speech or speeches contained even in that has been indicated not by inverted commas but simply by the use of a dash after its reporting verb. Frequent paragraphs occurring in the principal reported speech have been opened with double inverted commas; and, those occurring in the subordinate speech have been opened with single inverted commas.

(d) *Abbreviations*

In the foot-note, the abbreviation र० stands for the Roman edition, सी० for the Sinhalese edition, स्या० for the Siamese edition and भ० for the Burmese edition.

In the margin, the abbreviation 'R' stands for the Roman, and 'B' for the Burmese edition. They indicate that the page number put by its side begins from that line. Reference to the page numbers of the Roman edition will facilitate the use of the P. T. S. Pali English Dictionary, as well as other modern publications in or on Pali in which references are made to the books of the Roman edition.

(e) *Corner reference*

On odd pages of the book, the corner numbers refer to the Chapter, the

principal heading and the paragraph occurring at the end of the page; and on even pages they refer to those occurring at the beginning of the page.

(f) Spelling

About the mode of our spelling, it is necessary to note that we have generally treated the indeclinable particles *va*, *pi* and *ti* as independent words, as the initial vowels of *eva*, *api* and *iti* are very often dropped in Pāli.

The Parasavarṇa combination has essentially been made when occurring in the same word, as—*Saṅgha*, *Kiñci*, *Pañca* etc. At other places, this combination has been generally avoided as - *evāñ pi*, *kammañ ti* etc. But, to show that the other forms are also grammatically valid, we have, on occasions, used this form also—*evampi*, *kammanti* etc.

Some western editors have accepted the same method of spelling; but, in cases where 'ti' is preceded by 'i' or 'pi' by 'a' they have applied the Sanskrit rule of sandhi—*akaḥ savarṇe dīrghaḥ*; and have spelt the indeclinable particles together with the preceding words; as, *deseti* and *tassapi*. But, in such cases also, we have spelt them separately as—*desē ti* and *tassā pi*. The lengthening of the preceding vowels before *ti* and *pi* may well be explained by the rule—*Byañjane dīgharassā* (Moggalāna 1.33), which allows lengthening of a short vowel, if it precedes a consonant; as in—*muni+care=muni care*; *Khanti+paramam=Khanti paramam* *Gotama+ti=Gotamā ti*, *Hoti+ti=Hotī ti*.

* *

* *

* *

The printing of the book was taken up, at its initial stage by Sri L. N. Tiwari, Editor; but he had to leave for another centre very shortly, entrusting the responsibility of completing the work to our able and vigilant Assistant Editor, Sri Birbal Sharma, M. A. with his batch of collaborators, Bhikkhu K. Kassapa, Swami Dwaiika Das Shastri and Sri Jai Kumar Ram.

—Bhikkhu J. Kashyap.

आमूल

१. पालि तिविदक

कुशीनगर में बुद्ध के निर्वाण के पश्चात् उनके शिष्यगण एकत्रित हो अपनी-अपनी श्रद्धाङ्गिभिरुपि उपरिकृत कर रहे थे। उस समय सङ्कातायक आयुष्मान् 'महाकस्सप' उनकी साम्पत्तिना देते हुए बुद्ध के उपवेश का स्मरण दिला रहे थे—“सभी वस्तुये अनित्य हैं और उनमें विवेग होता अवश्यम्भवी है”। उस परिवद् में 'सुभृहृ' नामक एक बुद्ध प्रवचित भिक्षु भी था, जो दुखी होने के स्वान पर बुद्ध के निर्वाण पर प्रसन्नता प्रकट करते हुए कह रहा था—“भिक्षुओं, दुःखी मत हो। अब हम उस महाश्रमण के कठिन नियन्त्रण से मुक्त हो गये। वह बराबर कहता रहता था—‘यह करना तुम्हें चिह्नित है और यह नहीं’। अब हम स्वेच्छा से जो चाहेंगे करेंगे और जो नहीं चाहेंगे नहीं करेंगे। अतः आप लोग दुःखी न हों”। 'सुभृहृ' के हन शब्दों से चेतावनी सी भिसी और आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने इस आवश्यकता का अनुभव किया कि प्रभुवा भिक्षुओं की एक बैठक का आयोजन हो, जिसमें बुद्ध-वचन का प्रामाणिक संघर कर लिया जाय, जिससे वस्त्र की मुक्ता हो सके और आगामी वीक्षियों में उसकी परस्परा प्रवाचनगति से चल सके। अतः उन्होंने भिक्षुओं को सम्बोधित किया—“आवुसो, हम लोग 'धर्म' और 'विनय' का सङ्कायन करें”। उन्होंने उक्त बैठक में भाग लेने के लिये सुयोग्य भिक्षुओं की एक नामावली तैयार की। पहले तो उन्होंने आयुष्मान् आनन्द का नाम उसमें सम्मिलित नहीं किया, क्योंकि तब तक वे अहं-पद को प्राप्त न कर सके थे। परन्तु सम्पूर्ण सङ्कृ में भगवान् के निकटतम सम्पर्क में रहकर उनके वचन अव्रण करने का सीमाभ्यास आयुष्मान् आनन्द के ग्रतिरिक्त और किसी को नहीं प्राप्त हुआ था। अत अन्त में आयुष्मान् 'महाकस्सप' को उनका भी नाम सम्मिलित करना पड़ा। आयुष्मान् आनन्द भी पूरी श्रद्धा और वीर्य से ध्यानान्वास में तल्लीन हो गये, जिससे वे बैठक की तिथि के पूर्व ही अहं-पक्षी की प्राप्ति करने में समर्प्त हो सके।

तत्कालीन मण्ड-मण्ड्राद् अजातशत्रु ने राजगृह के 'वेभार' पर्वत के उत्तर-पश्चिम में स्थित 'सत्तपणी' गृहा के द्वार पर एक संस्कृत रम्य मण्डप का निर्माण कराया, जिसमें भिक्षुओं की उक्त बैठक प्रारम्भ हुई।

उधर आयुष्मान् आनन्द को भी अपने प्रयत्न में सिद्धिनाम हुआ। सारी रात वे ध्यानमन्त हो चढ़कमण करते रहे। प्रातःकाल जैसे ही वे शश्या पर लेटने के लिये बैठे उनके पैर भूमि से उठ चुके थे और उनका सिर तकिये तक पहुँचा भी न था कि इसी बीच उनका अज्ञानात्मकार नष्ट हो गया और उनमें परम ज्ञान की ज्योति का प्रादुर्भाव हुआ। उन्होंने अहं-पद को प्राप्त कर लिया। अपनी दिव्य शक्ति से वे बैठक प्रारम्भ होने के क्षण ही मण्डप में अपने लिये निर्वाचित आसन पर एमं विराजमान हुए बानों वे पूर्वी के गर्भ से उद्भूत हुये ही।

सङ्कृ की अनुमति लेकर आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने उपालि से विनय के नियम पूछे और आयुष्मान् उपालि ने भी सङ्कृ को उन प्रश्नों का संविस्तार उत्तर दिया। फिर उसी प्रकार आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने आनन्द से भगवान् बुद्ध के उपदिष्ट धर्म पर प्रश्न किये, जिसका उन्होंने पूर्णरूपेण उत्तर दिया। इस प्रकार इसमें 'विनय' और 'धर्म दोनों का संब्रह' किया गया। पर इस सङ्खीति के कई शताब्दी पश्चात् लिखे गये 'भृकुपाया-साहित्य' में यह उल्लेख मिलता है कि इसी पहली बैठक में ही 'अभिधम्मिटिक' का भी संघर हो गया था और जिस रूप में आज हमें 'तिपिटक' साहित्य मिलता है, उसी रूप में उसका उसी समय निर्माण हुआ था।

बुद्धनिवारण के एक शताब्दी पश्चात् विनय के नियमों को लेकर एक बड़ा विवाद खड़ा हुआ, जिस पर निर्णय करने के लिये बैशाली में एक दूसरी बैठक बुलाई गई। इसमें देश के सुदूर प्रान्तों के चुने हुये विष्वात सात सौ भिक्षु सम्मिलित हुये। इसी कारण यह द्वितीय सङ्खीति 'सप्तशतिका' नाम से प्रसिद्ध है।

१. चुल्लवण्ण, व्यारहवी 'सन्देश'। २. सुमञ्जलविलासिनी, निदान कथा ३. चुल्लवण्ण, वारहवी 'सन्देश'।

इसके एक दूरी वर्ष बाद जब सन्नाट् अशोक ने बौद्ध-वर्म प्रहण किया और उसके प्रचार को राज्यालय शास्त्रीय द्वारा, तब लाभ देखकर ग्रन्थ मतावलम्बी भी बौद्ध-विहारों की ओर मारुष्ट हुये। विवित् प्रवज्या प्रहण करके अवका शुद्धाचार ही पीले वस्त्र धारण कर के अपने को बौद्ध-मिल् विवित करके विहारों में रहने लगे। किन्तु उनके लिये अपने पुराने संस्कार और विचार छोड़ना सरल नहीं था। अत उन्होंने अपनी-अपनी तरह से वर्म की उलट-उलट अस्था करनी प्रारम्भ कर दी। फलत् विभु-सङ्घ के बौद्धिक जीवन में एक उच्छ्वस्तता प्रकट हुई और वर्म के बास्तविक स्वरूप का निण्ठय करना कठिन हो गया। वर्म के नायक स्थविर विश्वस्तों ने वर्म की शुद्धता को विरस्तारी रखने के लिये तथा उसे विरोधी तस्वीरों से मुक्त रखने के लिये एक तीसरी सङ्घीती की भावव्यक्ता समझी। सन्नाट् अशोक के गुह यापुभान् 'मोगालिपुत्र' तिस्त के नेतृत्व में पाटलिपुत्र के 'प्रशोकराम' नामक विहार में इस सङ्घीती की बैठक हुई। यापुभान् 'तिस्त' ने अबुद्ध भटो का स्थान करते हुए भीर मीलिक परस्परा से मात्य शुद्ध 'स्थविरवाद' नामक वर्म के स्वरूप का प्रतिपादन करते हुए 'कथावस्तु' नामक एक ग्रन्थ की रखना की, जिसे सङ्घ ने तीसरी सङ्घीत में शुद्ध-वचन का ही बौद्ध व्रदान किया। आज भी यह 'तिपिटक-साहित्य' का एक अमूल्य ग्रन्थ माना जाता है। इस सङ्घीति के पश्चात् अशोक ने सुदूर देशों में प्रचार करने के निमित्त वर्मद्वारों को 'मेजा' ।

राजकुमार 'महिन्द' और राजकुमारी 'सङ्घमिता' ने गृह त्याग कर विभु-सङ्घ में प्रवज्या प्रहण की। उन लोगों ने दक्षिण में सुदूर लक्ष्मीपी की यात्रा की और वर्म की स्थापना करने में सफल हुये। आज तक बौद्ध 'पालि-तिपिटक' की परस्परा लक्ष्मी में अनुप्राणित हो रही है ।

ईस पूर्व २६ में राजा 'वट्टगामिनी अभय' के संरक्षण में एक चौथी सङ्घीती की बैठक हुई, जिसमें सम्पूर्ण 'तिपिटक' लिपिबद्ध कर लिया गया । किर स्थविरवाद को मान्यता के भ्रुत्सार वर्म देश के माण्डले नामक नगर में १८७१ ई० में राजा मिण्डन के संरक्षण में पाँचवीं सङ्घीति का आयोजन हुआ, जिसमें सारे 'तिपिटक' का सशोधन और सम्पादन किया गया और उन्हें सङ्गमर्जन की पट्टियों पर इस प्रकार उत्कीर्ण कर दिया गया ।

विनय	१११ पट्टियाँ
सुत्त	४१० पट्टियाँ
अभिष्ठम	२०८ पट्टियाँ

लोग इस आवश्यकता का अनुभव कर रहे थे कि अब इस युग में आधुनिकतम यन्त्रों पर 'तिपिटक' का सुन्दर से सुन्दर मुद्रित संस्करण प्रकाशित किया जाय। वर्मों में होने वाले 'छह-सङ्घायान' में इस अभाव की पूर्ति करने का निष्कर्ष किया गया। राजधानी रंगून से कुक्कु धी दूर सुन्दर निमित्त पायाण-नुहा में १७ मई, १६५४ को सङ्घायान की बैठक प्रारम्भ हुई। सलार के विभिन्न देशों से आमन्त्रित ढाई सहस्र विदान् विभुओं ने सङ्घायान में भाग लिया। सङ्घायान द्वारा स्वीकृत भूल 'तिपिटक' वही अपने मुद्रणालय में मुद्रित कर लिया गया। १६५६ ई० की पञ्चीसाली बुद्ध-जयन्ती के दिन सङ्घायान की बैठक पूरी हुई।

लक्ष्मी, वर्मा, याईलैण्ड और कम्बोडिया में राष्ट्रीयमें बौद्ध-स्थविरवाद है, जिसका सर्वमान्य ग्रन्थ है — 'पालि-तिपिटक'। उन देशों में उनकी अपनी-अपनी लिपियों में समय-समय पर 'तिपिटक' के सुन्दर से सुन्दर संस्करण प्रकाशित होते रहे हैं। लद्दन की 'पालि टेक्स्ट सोसायटी' ने भी 'तिपिटक' के अधिकारा का प्रकाशन रोमन लिपि में किया है। किन्तु अभी तक भारतवर्ष की किसी लिपि में यह अमूल्य साहित्य उपलब्ध नहीं है।

इस अभाव की पूर्ति के उद्देश्य से केन्द्रीय तथा विहार सरकार के संयुक्त प्रयत्न से सम्पूर्ण 'पालि-तिपिटक' को देवनागरी लिपि में सम्पादित तथा मुद्रित करने की योजना स्वीकृत की गई। प्रायः चार-चार सौ पृष्ठों वाले चालीस छप्पाएँ में यह प्रकाशन समाप्त होगा। इसे पूर्ण करने का भार नालन्दा के 'देवनागरी तिपिटक प्रकाशन

१. महावस, पाँचवा अध्याय । २. महावस, वही । ३. महावस, अध्याय १०—२३ । ४. बौद्धवर्म के २५०० वर्ष, १६५६, प० ३५.

'विभाग' को हींपा गया है। इस प्रकाशन का मुख्य उद्देश्य रोमन, सिंहली, बर्मी तथा स्थामी लिपियों में मुद्रित प्रन्थों के भावार पर एक सामाजिक देवनागरी-संस्करण उपस्थित करना है।

'तिपिटक' के प्रन्थों का विभाजन किस प्रकार है, यह निम्न तालिका से प्रकट होगा :—

तिपिटक		
विनयपिटक	सुत्तपिटक	अभिधम्पिटक
१. महावग्म	१. दीचनिकाय	१. घम्मसङ्ख्यि
२. चुल्लवग्म	२. मज्जामिनिकाय	२. विभङ्ग
३. पाराजिक	३. सयुत्तनिकाय	३. आतुकाया
४. पाचित्तिय	४. अङ्गुत्तरनिकाय	४. पुण्णलपञ्चात्ति
५. परिवार	५. लुहुकनिकाय	५. कथावत्यु
	(१) लुहुकपाठ	६. यमक
	(२) घम्मपद	७. पट्टान
	(३) उदान	
	(४) इतिवृत्तक	
	(५) सुत्तनिपात	
	(६) विमानवत्यु	
	(७) पेतवत्यु	
	(८) थेरगाया	
	(९) थेरीगाया	
	(१०) जातक	
	(११) निर्देश	
	(१२) पटिसन्मिदामग्म	
	(१३) अपदान	
	(१४) चुदवंस	
	(१५) चरियापिटक	

२. प्रस्तुत प्रन्थ : तिपिटक में इसका स्थान

सामान्यतः विनयपिटक के प्रन्थों का वर्गीकरण इस प्रकार है :—

१. खन्वक — महावग्म, चुल्लवग्म,
२. विभङ्ग — पाराजिक, पाचित्तिय और
३. परिवार.

'महावग्म' और 'चुल्लवग्म' सङ्ख के निर्माण और विकास का इतिहास प्रस्तुत करते हैं, जो 'खन्वक' नामक अध्यायों में विभक्त हैं। 'पाराजिक' और 'पाचित्तिय' निखु और निखुणियों के सङ्ख के सम्बन्ध में बुद्ध द्वारा स्थापित नीतिक घनुशासन के नियमों की विवेषणात्मक व्याख्या करते हैं, जो 'विभङ्ग' कहलाती है। निम्नाङ्कित तालिका से यह ज्ञात होगा कि इन दोनों प्रन्थों में विषय का विभाजन किस प्रकार हुआ है—

भिक्षुविभज्ज

पाराजिक पाराजिक, सङ्कृतिविसेस,
अनियत तथा निस्समिय ।

पाचितिय, पाटिदेसनिय, सेलिय, अधिकरणसमय,
भिक्षुनीविभज्ज

पाचितिय पाराजिक, सङ्कृतिविसेस,
निस्समिय, पाचितिय,
पाटिदेसनिय, सेलिय तथा अधिकरणसमय ।

सामान्यतः 'पाराजिक' नाम से प्रारम्भिक अव्येता यह समझेगा है कि यह ग्रन्थ भिक्षु और भिक्षुणियों के इसी वर्ग के अपराधों से सम्बन्धित है । परन्तु ऐसा नहीं है । यह ग्रन्थ भिक्षुणियों के 'पाराजिक' अपराधों के विवेचन करने के स्थान पर मात्र भिक्षुओं के 'सङ्कृतिविसेस', 'अनियत' तथा 'निस्समिय' अपराधों की व्याख्या करता है । इस प्रकार यह नामकरण अव्याप्ति और अतिव्याप्ति के दोषों से युक्त है । 'पाचितिय' नामकरण भी ऐसा ही है । इससे भी इस प्रन्थ विशेष के विषय-वस्तु की व्यक्तजना नहीं होती; क्योंकि इसमें इससे भिज्ञ शीर्षकों के ग्रन्थरूप आने वाले अपराधों की भी व्याख्या है । यदि यह 'भिक्षुविभज्ज' और 'भिक्षुनीविभज्ज' नामक दो ग्रन्थों में स्पष्ट रूप से विभाजित कर दिया गया होता तो कदाचित् अच्छा ही होता । पर ऐसा करने से निस्सन्देह ही एक ग्रन्थ अधिक बड़ा और दूसरा अवश्य छोटा हो जाता । सम्भवतः इसी भय से परम्परा ने इस विभाजन के स्वीकार करना अच्छा न समझा । जो ही, हमने विषय को स्पष्ट करने के लिये 'पाराजिक' के नीचे कोष्ठकों में 'भिक्षु-विभज्जे पठमो भागों' तथा 'पाचितिय' के नीचे 'भिक्षुनीविभज्जे द्वितीयो भागो भिक्षुनीविभज्जो च' का उल्लेख कर दिया है ।

३. प्रस्तुत ग्रन्थ : एक रूपरेखा

हम देख चुके हैं कि विनायिटिक का तीसरा प्रन्थ पाराजिक पालि भिक्षुविभज्ज का पहला भाग है, जिसमें सात आपत्ति-स्कन्धों के प्रथम चार की व्याख्या की गई है । उनके शेष तीन स्कन्धों की व्याख्या प्रस्तुत प्रन्थ पाचितिय पालि के प्रथमार्थ में की गई है, और, उत्तरार्थ में भिक्षुनीविभज्ज पूरा सम्मिलित कर लिया गया है । दोनों विभज्जों के अन्तिम काण्ड 'अधिकरणसमय' में इसका निर्देश किया गया है कि सहू में उत्तम भगड़ों का निपटारा करें ।

(क) भिक्षुविभज्ज

ग्रन्थ का पहला काण्ड भिक्षु के बान्धे पाचितिय अपराधों की व्याख्या करता है । इन अपराधों के उदाहरण हैं—जानवृक्ष कर अृढ़ बोलना, दूसरे की चिढ़ाना, चुगनी करना, किनी अभिलु के साथ एक ही कमरे में सोना, जमीन लोदना, बृक्ष काटना, दूसरे की निन्दा करना, सङ्कृ की चीजें बेपरवाही से बाहर छोड़ देना, बिना छाने पानी पीना, सङ्कृ की सम्मर्ति के बिना भिक्षुणियों को उपदेश करने के लिये जाना, पहले से तथ कर भिक्षुणी के साथ यात्रा करना, तमाशा देनना, शारद पीना, पानी में लेने करना, मजाक करना, जीव मारना, दूसरे भिक्षु को पीटना और धमकाना इत्यादि ।

दूसरे काण्ड में चार 'पाटिवेसनीय' अपराधों पर विचार किया गया है, जिनके दोषों के लिये यह आवश्यक है कि वह दूसरे भिक्षुओं के सामने अपना अपराध स्वीकार कर ले और भविष्य में ऐसा न करने का बचन दे । ये चार अपराध हैं—आसम्बन्धी भिक्षुणी के हाथ से खाने पीने की चीज लेना, भिक्षुओं के भोजन करते समय परोसने में भिक्षुणी को हाथ बैठाने बेना, सङ्कृ के द्वारा स्त्रीकृत निर्जन व्याघातकुल में भिक्षा के लिये जाना, और भयावह निर्जन स्थान में रहते ग्रामीण में रखी जाने पीने की चीज भरहन करना ।

इसका तीसरा काण्ड है 'सेलिय काण्ड' । इसमें भिक्षु के लिये शिष्ट-व्यवहार-विषयक पञ्चहस्तर नियमों का विवाद किया गया है । इनके कुछ उदाहरण हैं—ग्रन्थी तरह भोक्तुर कपड़ा पहनना, गाँव में दौड़े के साथ उड़ना बैठना,

कहकहा क लगाना, हाथ-बैर लहरी लगाना, कमर पर हाथ रख सार्ग में नहीं आना, सिर ढके भाग में न आना, भिक्षा सखारपूर्वक घटण करना, भविक लेने के अभिप्राय से तरकारी भाजी को भात से न ढौकना, गाल फूलाकर न लगाना, चपचप कर न लगाना, हाथ आड़काड़ कर न लगाना, छाता लगाए पुरुष को बर्मोंपदेश न करना, नीचे आसन पर बैठ कर्त्ते आसन पर बैठे अविल को बर्मोंपदेश न करना, खड़े खड़े मल-मूत्र त्याग न करना इत्यादि ।

(ल) भिक्षुनी-विभज्ञ

'निष्ठुरी-विभज्ञ' में भिक्षुणी के जीवन और भविदा की दृष्टि से इन्हीं आपत्ति-स्कर्वों का संकलन है । चूंकि दी 'अनिवात अपराध' के अपराधी भिक्षु ही ही सकते हैं, भिक्षुनीविभज्ञ में इसका काण्ड है ही नहीं । शेष काण्डों में द्रष्टव्य बातें निम्न प्रकार हैं—

भिक्षुणी के लिये पाराजिक अपराधों की कुल संख्या आठ है । भिक्षु के चार अपराध सम्मिलित कर, भिक्षुणी के लिये चार और नये अपराध घटण कर लिये गये हैं, जो इस प्रकार है—कासासकत ही घटने के ऊपर पुरुष के सरीँइन में आस्काद लेना, कामासकत ही पुरुष के साथ एकान्त में प्रवेश करना और उसका सर्वांग घटण करना, सङ्कु से निष्कासित भिक्षु का धनुगमन करना, और किसी अन्य भिक्षुणी के पाराजिक अपराध को लिया रखना ।

भिक्षुणी के लिये सङ्कुविसेस अपराधों की कुल संख्या सत्रह है, जो निम्न प्रकार है—पुरुष के साथ धूमना, चोरी की दीक्षा देना, भ्रक्ते धूमना, सङ्कु से निकाली भिक्षुणी का साथ देना, आसकत ही आसकत पुरुष के हाथ से लगे पीने की चीज लेना, अन्य आसकत भिक्षुणी को बैसी चीज लेने के लिये उत्साहित करना, स्त्री-पुरुष के बीच कुट्टीनी का काम करना, किसी भिक्षुणी पर निर्भूल पाराजिक अपराध का आरोप करना, किसी छोटी बात को ले किसी भिक्षुणी के ऊपर पाराजिक अपराध का आरोप करना, दुःख-धर्म-सङ्कु का प्रत्यास्थान करना, सङ्कु की निन्दा करना, बुरे संसर्ग में रहना, बुरे संसर्ग में रहने के लिये दूसरी भिक्षुणी को प्रेरित करना, दूसरे की सील घटण न करना, और कुलों को बिगाड़ना ।

भिक्षुणी के लिये निष्पत्तिय अपराधों की कुल संख्या तीस है । उनके विशेष उदाहरण हैं—पांचों का संचय करना, 'आकाल-चीवर' को 'काल-चीवर' मान बैठका देना, दूसरी भिक्षुणी के साथ चीवर बदल कर भुकर जाना, एक चीज के लिये कह दूसरी के लिये कहकर लगना, चार कस से अधिक मूल्य की गरम चादर की मार्ग करना, दाई कस से अधिक मूल्य की हल्की चादर की मार्ग करना, अतिरिक्त चीवर को दस दिन से अधिक रखना, भिक्षुणी की सम्मिलित के बिना चीवरों से रहित रहना, . . . असम्बन्धी गृहस्थ से चीवर मार्गना, अधिक चीवर रख लेना, दान मिलने के पहले ही चीवर की तैयारी में अपनी दृष्टि प्रकट करना, सोना-चाँदी प्रहृण करना, रुपया पैसा रखना, कम-विकल्प करना, पांच दृकों से कम के पात्र को छोड़ नया पात्र ले लेना, एक स्पत्वा हसे अधिक पद्धत को रख लेना, किसी दूसरी भिक्षुणी को एक चार चीवर दान कर छोन लेना, स्वयं सूत मार्ग कर कपड़ा बुनवाना, दान मिलने के पहले ही चीवर की सिलाई में हैर-फेर करना, सङ्कु के लाभ में भीजी भारना ।

भिक्षुणी के लिये पारिस्थितिक अपराधों की कुल संख्या १६६ है । इनके उदाहरण इस प्रकार हैं—लहसुन लगाना, गृह्य स्थान का लोम बनवाना, भोजन करते समय जल या पांखे से भिक्षुणी की टहन करना, कच्चा अश्र मार्ग कर लगाना और लगाने के लिये तैयार करना, कूदँ-कचरे को दीवार के बाहर फेंकना, नाच-नाचना में जाना, रात के अंधवकार में पुरुष के साथ जाना, दूसरे को सरापना, सूत कातना, दुर्वचन कहना, गृह्य स्थान का घाव पुरुष से फोड़वाना, जमीन खोदना, बिना खाने पानी पीना, शराब पीना, दूसरे को गुदागुदाना, मार्ग तापना, भिक्षुणी को घमकाना, तंग करना इत्यादि ।

(ग) शैली

'पाराजिक' अन्य की तरह, 'पारिस्थिति' प्रश्न में भी अपराधों की व्याख्या 'वत्स-पञ्चाति-विभज्ञ' की शैली से भी गई है । '... वत्स' शीर्षक से उस कथा का बांगन किया गया है जिस परिस्थिति में बृद्ध को अमृत नियम का विधान करना पड़ा । फिर, 'पञ्चाति' शीर्षक से उसी नियम का स्वरूप अपने पारिमाणिक शब्दों में उपस्थित किया गया है । यदि कोई और नई परिस्थिति उत्पन्न हुई जिसके प्रकाश में बृद्ध ने नियम के शब्दों में उलट-फेर करना भावशक्त समझा

तो उसका भी उल्लेख '... बत्य' शीर्षक से कर दिया है; प्रौढ़, 'अनुपङ्कजाति' शीर्षक से नियम का संशोधित रूप उप-स्थित किया है। किर, ग्रन्त में 'विभूति' शीर्षक से नियम के एक-एक शब्द की पारिभाविक व्याख्या की गई है, जिससे अभीष्ट शब्द समझने में कोई भ्रम न रह जाय।

४. प्रस्तुत ग्रन्थ : इसका भहस्त्र

ग्रन्थ का भहस्त्र इसके अपने इस उद्देश्य की पूर्ति में है कि भिक्षुणी-सङ्ग के आचार-व्यवहार का नियमन किस प्रकार हो। साथ ही यह तत्कालीन भारत की सामाजिक तथा धार्मिक स्थिति का महत्वपूर्ण प्रामाणिक परिचयक है। इस आशय से इन्हमें प्राप्त सामग्रियों का संचय इस प्रकार कर सकते हैं। —

(क) सामाजिक

(१) ऊँच-नीच के भेदभाव.—उस समय समाज की भित्ति ऊँच-नीच के भेद-भाव वाली जाति-व्यवस्था पर बही थी। चाण्डाल, बेन, नेसाद, रथकार प्रौढ़ पुरुषस अत्यन्त हीन जातियाँ थीं। अत्रिय प्रौढ़ ब्राह्मण उत्कृष्ट जातियाँ थीं। इस प्रकारण में वैश्य, कृषक, शोप, आदि ग्रन्थ जातियों के नाम नहीं लिये गये हैं। इससे अनुमान होता है कि समाज में इनका स्थान मध्यम कोटि का था।

जाति ही की तरह, कर्मों में भी इम प्रकार के भेद-भाव थे। कर्माई का काम करना तथा वीसना-कूटना हीन कर्म समझे जाते थे। कृषि, वाणिज्य, गोरक्षा जैसे काम उत्कृष्ट माने जाते थे। तो भी, कर्मों के ऊँच-नीच होने के भाव सभी लोगों में एक जैसे न थे। जो कर्म एक प्राप्ति में ऊँची दृष्टि से देखा जाता था वही दूसरी जगह असम्मानित समझा जाता था। हीन कर्म क्या है इसकी व्याख्या करते हुए कहा गया है—‘तेषु तेषु वा पन जनपदेषु भोक्ष्यात् हीचितं परिभूतं प्रवितीकरतं, एतं हीनं नाम कर्म’। उत्कृष्ट कर्म के विषय में भी ऐसी ही बात कही गई है।^१

इसी प्रकार, शिल्प (हनुर) के विषय में भी हीन-उत्कृष्ट के भेद-भाव उपस्थित थे। बास में चीजें तैयार करना, बरतन बनाना, कपड़ा बुनाना, जूता बनाना, बाल बनाना, जैसे शिल्प हीन समझे जाते थे। प्रौढ़, उत्कृष्ट समझे जाने वाले शिल्प थे—लिलना-पदना, हिसाद रखना, राज-दरबार में वस्तुओं का मूल्याकान करना इत्यादि। कर्म की तरह, शिल्प के भी ऊँच-नीच होने के भेद-भाव सभी जगह एक जैसे न थे।^२

श्रवितियों के नाम में भी भी हीन प्रौढ़ उत्कृष्ट होने की भावना थी। अवकणक, जवकणक, घनिंदुक, सविंदुक जैसे नाम हीन समझे जाते थे, और बुद्धरक्षित, बुद्धप्रिय, सुगतदास, धर्मरक्षित, सङ्कृरक्षित जैसे नाम उत्कृष्ट समझे जाते थे।^३

गोत्रों में भी ऊँच-नीच होने की मान्यता थी। कोसिय प्रौढ़ भारदाज गोत्र सम्मान की दृष्टि से नहीं देखे जाते थे। इसके विपरीत, गोतम, गोगलान, कच्छान और वासेषु गोत्र उत्कृष्ट समझे जाते थे। अत्र के विषय में भी ऊँच-नीच की भावना भिन्न-भिन्न लोगों में भिन्न-भिन्न प्रकार की थी।^४

यहाँ तक कि रोगों में भी सम्मानित प्रौढ़ भ्रसम्मानित होने की भावना उपस्थित थी। कोड़, अपस्मार, क्षय जैसे रोग हीन समझे जाते थे। उत्कृष्ट रोग समझा जानेवाला मध्यमेह का रोग था।^५

(२) वरिचता —

तैसीसबे पाचित्य की कथा में एक श्रद्धालु निर्वन मज़दूर का उल्लेख मिलता है। उसने अपने मालिक से ऐसे भाग कर भिक्षु-सङ्ग के साथ बुद्ध को भोजन के लिये आवंतित किया। भिक्षुओं ने कादिति इस विचार से कि 'यह दृष्टि क्या भोजन देगा' पहले ही कुछ लाडी लिया, और उसके यहाँ तैयार किया हुआ बहुत सामान बच गया। बेचारे मज़दूर को इससे बड़ा कष्ट पहुँचा। बुद्ध ने लिया दी कि निर्वन में आगे के पहले ही कुछ लाड लेना अनुचित है।^६

१. वेलिये—प० १०, ११, १२। २. प० ११। ३. प० १८०। ४. प० २३७।

तीसरे पारिदेसीय की कथा में एक दरिद्र अद्वालु उपासक का उल्लेख मात्रा है जो स्वयं कठिन परिस्थितियों में रहकर भी भिक्षुओं को दान देने में बड़ा उत्साह रखता था । बुद्ध ने आशादी कि ऐसे कुल को 'सेवक कुल' की सम्मति दे दी जानी चाहिये और सकृद को इसका निवेद कर देना चाहिये कि कोई भिक्षु भिक्षार्थ उस कुल में न जाय ।^१

(३) शाश्वान्य प्रबंध :—यात्रा में निकले सर्वसाधारण की सुविधा के लिये जगह-जगह घरमशालाएं बनी रहती थीं, जहाँ उन्हें निवासशालान के साथ ही निर्मल्य भोजन भी दिये जाने का प्रबंध रहता था । इन्हें 'आवस्थागार' कहते थे । कुछ भिक्षु किसी आवस्थागार में रह ग्रनेक दिनों तक भोजन करते रहे । बुद्ध ने इसे भनुचित बताया, और यित्ता दी कि हणावस्था को छोड़ इस प्रकार आवस्थागार का भोजन एक दिन से अधिक ग्रहण न करना चाहिये ।^२

राज्य की ओर से आवागमन के मुख्य नाको पर चौंची वसूल करने की चौकियाँ तैनात रहती थीं, जो यात्रियों की तलाशी बड़ी सावधानी से लेती थीं । खिपाकर कोई कुछ सामान पार न कर दे इसके लिये पुलिस (कन्मिक) सचेत रहती थी । एक बार कोई भिक्षु कुछ यात्रियों के साथ पकड़ा गया जो चौरी से कुछ चीजें ले जा रहे थे । इस कारण उसे भी कट्ट सहना पड़ा ।^३

(४) प्रथा —लड़की को समुराल भेजते समय उसके साथ पकवान भेजना आवश्यक समझा जाता था । 'काणा' की माँ ने उसे समुराल भेजने के लिये पूवे पकाये । भिक्षुओं के आने पर उसने सभी पूवे भिक्षा में दे दिये । 'काणा' का पतिगृह जाना रुक गया । कुछ दिनों बाद फिर उस स्त्री ने वैसी ही तैयारी की । और इस बार भी उसने सभी पूवे भिक्षा में दे दिये । 'काणा' का पति बड़ा हु ली हुआ और उसने दूसरा विवाह कर लिया । बुद्ध ने शिक्षा दी कि भिक्षा ग्रहण करने में मात्रा का स्मरण रहे ।^४

स्त्रियां प्राय स्वयं सूत कातकर कपड़े बुनवाती थीं । कोई स्त्री भिक्षुणी हो जाने के बाद भी सूत कातती रही । भिक्षुणी-जीवन के लिये सार्थक न होने के कारण यह भिक्षुणियों के लिये निविद्ध कर दिया गया ।^५

आजकल की तरह उस समय भी शकुन और अपशकुन मानने की प्रथा थी । किसी भिक्षुणी ने मैला कचरा दीवाल के बाहर फेंक दिया, जो स्नान से लौटते किसी आहारण के सिर पर जा पिंडा । जब आहारण ने उसके लिये जुँद ही झगड़ा करना प्रारम्भ किया तो किसी ने उस यह कहकर शान्त किया कि यह बहुत बड़ा शकुन है, जो सूचित करता है कि निकट भविष्य में उसे कोई बड़ा लाभ होने वाला है । दूसरे दिन राजदरबार में आहारण को सचमुच बड़ी सिद्धि मिली ।^६

यह मानकर कि अमृक वृक्ष पर देवता निवास करता है उसकी बड़ी पूजा की जाती थी । ग्यारहवें पाचित्तिय की कथा में इसका उल्लेख मिलता है कि किसी ने वृक्ष की शाखा काटते समय उस पर निवास करने वाले देवता के बच्चे का हाथ काट दिया । देवता बड़ा रुट हुआ । उसे समझा-बुद्धाकर निवास के लिये दूसरा वृक्ष दे दिया गया, जिससे उसका कोष शान्त हुआ ।^७

(५) सामग्रियां —चर में व्यवहार की जानेवाली कुछ सामग्रियों का भी उल्लेख प्राप्त होता है । जैसे— चाट और कुर्सियाँ चार प्रकार की होती थीं—मसारक, बुन्दिकाचढ़, कुलीरपादक और आहूचपादक ।^८

तकिये (मिसि) पाँच प्रकार के होते थे—ऊन भरा, गुदड़ी भरा, छाल भरा, चास भरा, और पत्ता भरा ।

चटाई चार प्रकार की होती थी—छाल की बनी, लस की बनी, मूँज की बनी, और बब्बज की बनी ।

(६) ओड़त—धी, मक्कन, तेल, मधु, गुड़, मात, सत्तू, मछली, मौस, दध, दही के श्रेष्ठ भोजन माने जाने का उल्लेख मिलता है ।^९

१. देविये प० २३७ । २. प० १००—१। ३ प० १७६। ४. प० ११२। ५. प० ४०६।
६. प० ३६०—६२। ७. प०—५४। ८. प०—६२। ९. प० ११७, १२१, १२४ आदि ।

(ख) भारिंक

(१) सम्बद्धाय.—भिन्न-भिन्न सम्प्रदाय के साक्षीयों में परस्पर लड़न-पण्डन होते रहते थे । कोई-कोई भिन्न भी इसमें बड़ा रस लेता था । भिन्न हस्तक शाक्यधूत तो इस तिलसिले में छूट ही कुछ का कुछ कह डालता था । बुद्ध ने उसे इसके लिए बड़ा फटकारा, और किसी भी अवस्था में सत्य न छोड़ने का उपदेश दिया ।^१

साम्प्रदायिक कथामकश में एक वर्ग दूसरे से नवा सशङ्ख रहता था । आयुष्मान आनन्द कुछ बचे पूरे लोगों को बाट रहे थे । लेने वालों में दूसरे सम्बद्धाय के कुछ साथ और साक्षीयाय भी थी । संयोग से किसी साक्षी को एक के बदले दो पूरे भिन्न गये । बस, इसी को लेकर वे हल्ला करने लगे कि आयुष्मान आनन्द का उस मालूमी के साथ भनौतेत सम्बद्ध है । फिर, किसी दूसरे भिन्न के साथ ऐसी ही घटना हो गई । उसने बचा हुआ भात थी में अच्छी तरह सान किसी आजीवक साथ नहीं दे दिया । जब उससे दूसरे आजीको ने पूछा कि उसे वह भात कहीं भिला तब उसने कृतज्ञता प्रकट करने के बदले भिन्न के लिये अपमान के ही शब्दों का प्रयोग किया । इन वालों की दृष्टि से यह नियम बनाना पड़ा कि कोई भिन्न अपने हाथ से किसी अन्य सम्प्रदाय के साथ को खाने-नीने की चीज न दे ।^२

(२) भिन्नसङ्ख का सम्बन्ध —बुद्ध के महान् व्यक्तित्व के कारण ममान में भिन्न-सङ्ख का सबसे बढ़ चढ़कर सम्बन्ध होता था । उनके लिये बड़े-बड़े मठ बन गये थे, और उन्हें अच्छा से अच्छा भोजन प्राप्त होता था । उनके सुख और शान्ति को देख 'उपालि' बालक के माँ-बाप ने विचार किया कि यदि हमारा पुत्र और कोई काम न कर भिन्न-सङ्ख में प्रव्रजित हो जाय तो उसे किसी प्रकार का दुख न हो । उसने नियन्त्रण किया—“ये शाक्यधूत अमण आराम से रहते हैं; अच्छे भोजन खा करने के भीतर सोते हैं । यदि 'उपालि' इन्हीं के साथ प्रव्रजित हो जाय तो हम लोगों के मरने के बाद बह सुख से रहे और उसे किसी प्रकार का कट्ट न हो ।”^३

बुद्ध के प्रभाव से उस समय के बड़े-बड़े राजा भी भिन्नों का सम्बन्ध गौण गौरव करते थे । एक बार मगधराज सेनिय विद्युतसार राजपूत के गरम कुण्ड में स्नान करने प्राये । उस समय छब्बिंश्य भिन्न उसके भीतर नहा रहे थे । राजा न अत्याधीन बाहर लड़े रहे । कुछ दौर भी ही गई । जब भिन्न बाहर निकले तब उन्होंने स्नान किया ।^४

एक बार कुछ भिन्न अधिकरणी नदी में नहाते समय जलक्रीडा कर रहे थे । कोशलराज उन्हें एसा कर्ते देख अप्रसंज हुए । किंतु, उन्हें स्वयं कुछ न कह चतुराई से यह बात बुद्ध तक पहुँचा दी । बुद्ध ने उन्हें बुलवा कर कटकारा और शिखा दी कि नहाते समय कीड़ा करना उचित नहीं है ।^५

कोशलराज प्रसेनजित, वर्मालु स्वभाव के व्यक्ति थे । वे स्वयं भिन्नों युल्लनदा के घर्मोपदेश सुनने जाया करते थे । उपरेषा से इतनेअसन्न हुए कि एक बार उन्होंने अपनी निजी बहुमूल्य चादर भी भिन्नों को अपिठ कर दी ।^६

कोशल की पटरानी मिलिका देवी भी बुद्ध की भक्त थी । उनकी प्रेरणा से अन्न पुर में धर्मोपदेश करने के लिये कोई न कोई भिन्न बुलाये जाने थे । एक बार जब आयुष्मान आनन्द वर्मोपदेश करने भीतर आकर लड़े हुए तब रानी मासावधारी की अवस्था में लेटी पड़ी थी । वस्त्र सम्हालती हुई वह उठ ली हुई । आनन्द ने यह बात बुद्ध से कही । बुद्ध ने अन्त पुर में प्रवेश करने के दोष बताये, और शिखा दी कि बिना पूर्व-सूचना के भीतर नहीं जाना चाहिये ।^७

(२) भिन्नों के कुछ गुट :—सङ्ख में एक एक स्वभावाले भिन्नों के कई गुट बन गये थे । वे प्रायः साथ रहते थे । परस्पर सहयोग से समान प्रयत्न में लगे रहना उनकी विशेषता थी ।

छ भिन्नों का एक गुट 'छब्बिंश्य' सबसे अधिक प्रसिद्ध था । वे बड़े उम्र स्वभाव के व्यक्ति थे । दूसरों की तरफ और अपमानित करने में उन्हें आनन्द मिलता था । भिन्नों के अनेक नियम उन्हीं के दुर्घटव्यहार के कारण बनाये

१. देखिए—पृ० ३ । २. पृ० १२७—२८ । ३ पृ० १७४ । ४. पृ० १५६ । ५ पृ० १५३ । ६. पृ० ३४६ । ७. पृ० २१०—२११ ।

गये । शब्दों की पूरी रक्का करते हुए भी वे नियम तोड़ने का रास्ता निकाल लेते थे । इससे नई परिस्थिति उत्पन्न हो जाती थी, और उसके स्थान से नियम के रूप में संशोधन करना आवश्यक हो जाता था ।

उत्तरभिक्षुओं का एक दूसरा गुण था, जो 'जलतरस्वविनियम' के नाम से प्रसिद्ध था । वे बड़े दब्बे और भीह स्वभाव के व्यक्ति थे । छब्बिंश भिक्षुओं के द्वारा तंग किये जाने पर वे बच्चों की तरह रोने लगते थे ।

• भेत्तिक-भूत्यक्षम भिक्षुओं का शुट बड़ा भ्रमाया था । उन्हें प्रचंडी भीज बाने की नसीब नहीं होती थी । अब्दे भोजन के लिये वे तरसते रहते थे । दानी श्रद्धालु उपासकों के घर में भी उन्हें तिरस्कार और उपेक्षा ही प्राप्त होती थी ।

(ग) निष्कर्ष

पाठक को यह भूलना न चाहिये कि 'भिक्षु-भिक्षुनी-विभज्ञ' सङ्ख की 'अपराध-पुस्तक' (Penal code) है । भिक्षु-वासन के म वालन के लिये सभी संभाव्य परिस्थितियों के अपराधों का संकलन कर देना इसका मुख्य उद्देश है । इस सिलसिले में जितनी कथाओं का उल्लेख किया गया है सभी की दृष्टि यही रही कि अमुक अपराध का एक निवारण उपस्थित किया जा सके, जिससे तत्स्वन्वन्वी नियम का अभीष्ट अभिन्नाय स्पष्ट समझा जा सके । यह न समझने के कारण कुछ विद्वानों ने लिखा है कि ये कथाएँ भिक्षु-समाज के नैतिक पतन की द्योतक हैं । यह तो बैसा ही हुआ कि कोई किसी देश की 'अपराध-पुस्तक' को देख वहाँ के लोगों के नैतिक स्तर की परीक्षा करना चाहे । बुद्ध के जीवन काल में ही मङ्गु बड़ा व्यापक और विशाल हो गया था । देश के सभी प्रान्तों से, सभी जाति और समाज से, तथा सभी दृष्टियों से सभी वर्गों से व्यक्तियों ने आकर दीक्षा प्राप्त ही । तब, उनमें सभी प्रकार के लोगों का होना स्वाभाविक ही था, और उस समाज के नैतिक-नियमन के लिए विभज्ञ जैसी 'अपराध-पुस्तक' की बड़ी आवश्यकता थी ।

५. प्रस्तुत संस्करण

यह विनयपिटक की चौथी पुस्तक 'पाचित्तिय' का नया देवनागरी-संस्करण है । यह संस्करण इन पुस्तकों के आधार पर तैयार किया गया है — बर्मी-संस्करण, छट्ठ-सङ्खायन प्रकाशन (१६५६), सिंहली-संस्करण, भिक्षु तेलवट्टे थी आवंवंश स्वामी द्वारा सम्पादित (१६२८), स्यामी-संस्करण, महामकुट राज-कीय प्रकाशन (१६२६) तथा रोमन-संस्करण, श्री हरमन ओल्डेनबर्ग द्वारा सम्पादित (१८८२) ।

स्थविरवाद परम्परा के चुने हुये प्रतिनिधियों के अन्तर्गत्वीय सङ्ख के सोत्ताह सम्मिलित प्रयत्न से तैयार किये गये 'छट्ठ-सङ्खायन' संस्करण को हमने अपनी पहली पाष्ठुलिपि तैयार करने के लिये आधार-स्वरूप ग्रहण किया है । उसके पाठ और धर्मस्वकल्प-नियोजन से साधारणतः हम सहमत रहे हैं । किन्तु, आधुनिक दृष्टि से अपने संस्करण को अधिक उपयोगी बनाने के लिये हमने दो नये प्रयत्न किये हैं—(१) सम्पूर्ण ग्रन्थ में एक व्यवस्थित क्रम से विराम-चिह्नों का प्रयोग करना और (२) शीर्षक एवं अनुशीर्षक से सुसज्जित कर पाठ का एक साझोपाङ्क स्वरूप उपस्थित करना ।

(क) शीर्षक

पुरानी पद्धति के पालि�-ग्रन्थों में किसी प्रकरण के प्रारम्भ में शीर्षक देने की त्रिधा नहीं थी । इसके स्थान पर प्रकरण के अन्त में 'निन्दित' जैसे शब्द दे दिया करते थे । किन्तु इससे आधुनिक पाठक को सारे प्रकरण का सार-तत्त्व धरण कर अपने समक्ष वर्ण-विवरण का एक सम्पूर्ण चित्र उपस्थित करने में जटिलता का अनुभव करना पड़ता है । अतः उपयोगिता की दृष्टि से हमने यह आवश्यक समझा कि शीर्षक एवं अनुशीर्षक के क्रम से सुसज्जित करके ही पाठ को उपस्थित करना उत्तम होगा । इन शीर्षकों के निर्माण करने में हमने

यथासम्भव अन्य के ही शब्दों का उपयोग किया है । स्मरण रहे कि ये शीर्षक हमारे अपने दिये हुए हैं जो मूल-पाठ में प्राप्त नहीं होते ।

प्रधान शीर्षक १६ ज्वाइष्ट मोनो काले टाइप में प्रकरण-चिह्न (६) और कम-संख्या के साथ आये गये हैं । उनके अन्तर्गत आने वाले इष्टव्य शीर्षक बिना कम-संख्या के उसी टाइप में आये गये हैं । अनु-शीर्षक कम संख्या के साथ १४ ज्वाइष्ट मोनो काले टाइप में, और उसके अन्तर्गत आनेवाले छोटे शीर्षक कम-संख्या के साथ १२ ज्वाइष्ट मोनो काले टाइप में मुद्रित किये गये हैं । पृष्ठ के ऊपर प्रधान शीर्षकों का ही उल्लेख किया गया है ।

(क) पाठभेद-निवारण

पाठभेद-निवारण में शब्द की निश्चित तथा व्यूत्पत्ति का विचार करने के साथ ही इस बात का भी ध्यान रखा याहा है कि ऐतिहासिक दृष्टि से किन रूपों का अत्यधिक प्रचलन रहा । दोनों वृष्टियों से सिद्ध यदि एक शब्द के एकाधिक रूप हुये हैं तो हमने एक को मूल-पाठ के साथ और दूसरे को पृष्ठ की अष्ट टिप्पणी में दे दिया है । यहाँ एक के ग्रहण करने का यह अर्थ नहीं है कि हमने दूसरे रूप का बहिकार किया है ।

(ग) विराम-चिह्न

पालि की पुरानी पढ़ति में पूर्ण विराम के अतिरिक्त अन्य विराम-चिह्नों के प्रयोग करने की प्रथा नहीं थी । स्यामी-संस्करण ने इसी प्राचीन पढ़ति का अनुसरण किया है । लेकिन कहीं कहीं पालि की वाक्य-ओजना इतनी उलझी हुई भिलती है कि उसके अशों के पारस्परिक सम्बन्ध को विराम-चिह्नों के अभाव में समझना अस्यन्त कठिन हो जाता है । अतः प्रस्तुत संस्करण में हमने अन्य आवश्यक विराम-चिह्नों का निम्नलिखित प्रयोग किया है । इन विराम-चिह्नों का प्रयोग करने में हमारा यही उद्देश्य रहा है कि वाक्य का अर्थ अधिक से अधिक स्पष्ट हो जाय । जहाँ विराम-चिह्नों के प्रयोग की अनिवार्यता नहीं समझी गई, वहाँ पर हमने उनका प्रयोग उचित नहीं ममझा । किंवदं हमने इस बात का ध्यान रखा है कि विराम-चिह्नों के प्रयोग में यथासम्भव एकल्पना और सङ्ग्रहित बनी रहे ।

इस संस्करण में निम्नलिखित विराम-चिह्न व्यवहृत हुए हैं ——पूर्णविराम (।), अर्धविराम (,), उपविराम (‘), स्वल्प-विराम (,), प्रश्नावाचक (?) , विस्मयाद्बोधक (!), युपेचा (-), रेखिका (-), मूल्य-उद्धरण (“”), उद्धरण (‘’)

प्रधान उद्धरणों का बोध मुख्य-उद्धरण-चिह्न और उसके अन्तर्गत आनेवाले उद्धरणों का बोध उद्धरण-चिह्नों से कराया गया है । यदि कहीं उसके भी अन्तर्गत कोई उद्धरण आ गया है तो उसका बोध किया के आगे रेखिका चिह्न के प्रयोग से ही कराया गया है ।

मुख्य उद्धरण के भीतर आने वाले सभी नये ‘पैराग्राफ’ तद्विषयक चिह्नों से प्रारम्भ किये गये हैं । और, उसके भी भीतर आने वाले सभी नये ‘पैराग्राफ’ उसी भाँति केवल उद्धरण विषयक चिह्नों से प्रारम्भ होते हैं ।

(घ) सामूहिक

अष्ट टिप्पणी में रो०, नी०, स्था० तथा म० सङ्केत क्रमशः रोमन, मिहली, स्यामी तथा मरम्म (मर्मी) संस्करणों के लिये प्रयुक्त हुये हैं ।

पृष्ठ के बगल में प्रयुक्त R और B सङ्केत क्रम से रोमन और बर्मी संस्करणों का बोध कराते हैं । इन सङ्केतों के साथ दी हुई संख्या से यह मूल्यांक होता है कि उन संस्करणों के उस पृष्ठ का प्रारम्भ उसी पक्षिकृत से होता है ।

रोमन ग्रन्थ की पृष्ठसंख्याएँ के कानूनिक वाठक को कई सुविधाओं प्राप्त होती हैं। पालि टेक्स्ट सोसाइटी के महत्वपूर्ण कोणों तथा ग्रन्थों में रोमन की ही पृष्ठ-संख्या का हसाला दिया गया है; इससे हमारे पाठक उन स्थलों को सरलता से जोड़ सकें। और, कौन्कि बर्मीज छट्ट सञ्चायन के संस्करण का एक अपना महत्व है, भरत उसकी पृष्ठ-संख्या का भी उल्लेख कर देना आवश्यक समझा।

(ब) पृष्ठोपरि-कोण में प्रवृत्त संकेत

ठपर कोने में दी गई संख्यायें युग्म पृष्ठ में प्रारम्भ के तथा अयुग्म पृष्ठ में अन्तके काण्ड प्रकरण और वैराग्यक की ज्ञातक हैं।

(च) वर्तिनी

पालि में एवं अपि और हीति इन अवधियों के मादि अक्षर का प्रायः सोप हो जाया करता है और उनके रूप ब, पि, तथा ति रह जाते हैं। कुछ विद्वानों के भतानुसार इन लघु रूपों को स्वतन्त्र शब्द मान लेना अधिक सङ्गत है। हमने भी प्रस्तुत संकरण में ऐसा ही माना है।

हमने एक ही शब्द के अन्तर्भूत आने वाली परस्परण सन्धि का प्रयोग अनिवार्य रूप से किया है, जैसे—तस्तु, किञ्चित् इत्यादि, किन्तु यहाँ यह सन्धि दो पृथक् शब्दों में हुई है, हमने प्रायः उसका प्रयोग अनावश्यक समझा है, जैसे—एवं पि, कल्पनि ति इत्यादि।

कुछ पादचात्य सम्पादकों ने वर्तिनी की इसी पद्धति को स्वीकार कर के भी 'इ' तथा 'अ' से परे 'ति' तथा 'पि' की सन्धि अनिवार्यरूप से की है। उन्होंने कदाचित् इन स्थलों वै संस्कृत व्याकरण के अक्. सबजे शीर्षः नियम का प्रयोग करना अनिवार्य समझा, जैसे—देसेति + हीति = देसेतीति; तस्स + अपि = तस्सापि। किन्तु हमने उन्हें प्रलग ही रखा है, जैसे—देसेतीति; तस्सा पि। यहाँ 'ति' तथा 'पि' के पूर्व आने वाले स्वरूपों का दीर्घ होता पालि भोग्नालान व्याकरण के 'इक्षज्जने दीवरत्सा' (१।३३) भूत्र से सिद्ध हो जाता है। व्याकरण में इसके दूसरे उदाहरण भी दिये याए हैं, जैसे—क्षति + परमं = क्षत्ती परमं; शोतम् + ति = शोत्तमा ति; हीति + ति = हीत्ती ति इत्यादि।

* * * * *

छपाई का काम प्रारम्भ करने के बाद ही हमारे सम्पादक श्री लक्ष्मीनारायण तिवारी ग्रन्थ केन्द्र का काम सम्पादने चले गये। इसका भार सहायक सम्पादक श्री वीरबल शम्मी, एम० ए० ने उठाया, जिन्होंने अपने सहयोगी भिक्षु कुमार कश्यप, स्वामी द्वारिकादास शास्त्री तथा श्री जयकुमार राम के साथ सफलतापूर्वक पूर्ण किया।

भिक्षु जगदीश काश्यप

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARI AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

ए a ए ā इ i ई ī उ u ऊ ū ए e ओ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

ए ka	ए kha	ए ga	ए gha	ए ha
ए ca	ए cha	ए ja	ए, ए jha	ए ha
ए ḍa	ए ḍha	ए ḍa	ए ḍha	ए pa
ए ta	ए tha	ए da	ए dha	ए na
ए pa	ए pha	ए ba	ए bha	ए ma
ए ya	ए ra	ए la	ए va	ए sa
		ए ha	ए la	ए am

VOWELS IN COMBINATION

ਕਾ ਕੀ ਕ੍ਰਿ ਕੀ ਕੁ ਕੂ ਕੇ ਕੋ
 ਖਾ ਖੀ ਖ੍ਰਿ ਖੀ ਖੁ ਖੂ ਖੇ ਖੋ

CONJUNCT-CONSONANTS

ਕਾ kka	ਕਿ k̄ka	ਕਿ dva	ਮਾ mba
ਕਹਾ kkha	ਕਿਹਾ k̄kha	ਕਿ dhya	ਮਹਾ mbha
ਕਧਾ kya	ਕਿਜਾ k̄jya	ਕਿ dhva	ਮਧਾ mma
ਕਿ kri	ਕਿਜ਼ਿਆ k̄jha	ਨਾ nta	ਮਿ mya
ਕਲਾ kla	ਦਾ, ਦਿਆ d̄ta	ਨਵਾ ntva	ਮਹਿ mha
ਕਵਾ kva	ਦਾ, ਦਿਘਾ d̄tha	ਨਵਾ nthā	ਮਿ yya
ਕਖਾ khya	ਹ, ਹਦ ਦਾ d̄da	ਨਦਾ nda	ਹਹ yha
ਕਖਾ khva	ਹ, ਹਦ ਦਿਘਾ d̄dha	ਨਦਾ ndra	ਹਹ lla
ਗਾ gga	ਏ n̄ta	ਨਦਾ ndha	ਲਾ lya
ਗਹਾ ggha	ਏ n̄tha	ਨਨਾ nna	ਲਹ lha
ਗਯਾ gya	ਏ n̄da	ਨਨਾ nya	ਲਹ vha
ਗਰਾ gra	ਏ n̄na	ਨਹਾ nha	ਸਤ sta
ਝਿਕਾ n̄ka	ਏ n̄ha	ਪਾ ppa	ਸ਼ਟ stra
ਝਿਖਾ n̄kha	ਤਾ tta	ਪਹਿ ppha	ਸ਼ਨ sna
ਝਿੰਗਾ n̄ga	ਤਵਾ ttha	ਪਿ pya	ਸ਼ਯ sya
ਝਿੰਘਾ n̄gha	ਤਵਾ tva	ਪਾ pla	ਸ਼ਸ ssa
ਚਿਕਾ cca	ਤਿ tya	ਬਾ bba	ਸਮ sma
ਚਿਛਾ ccha	ਤਾ tra	ਬਹਾ bbha	ਸ਼ਵ sva
ਚਿੰਜਾ jja	ਹ, ਹਦ dda	ਬਿ bya	ਹਹ hma
ਚਿੰਜਿਹਾ jjha	ਹਦ ddha	ਬਿ bra	ਹਹ hva
ਚਿੰਨਿਆ n̄ña	ਏ dyā	ਮਿ mpa	ਲਿ lha
ਚਿੰਨਿਹਾ n̄ñha	ਏ dra	ਮਹਿ mpha	

t = ਾ; f = ਿ; ḡ = ਿ; . = ਉ; , = ਊ; ` = ਈ; ՚ = ਓ

੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭	੮	੯	੦
।	॥	੩	ੴ	੫	੬	੭	੮	੯	੦

पाचित्यपालि

(भिक्खुविभज्ञे द्रुतियो भागो भिक्खुनीविभज्ञो च)

सूची

	पिंडाङ्का	पिंडाङ्का
५. पाचित्यपालिं		
६. १. पठमपाचित्यं	३	(२) पञ्जाति २८ (३) वच्चकुटियं राहुलस्स सेय्य कर्पणवत्थु २६
(मुशावादे) (१) हत्यक्सक्यपुत्रवत्थु	३	(४) अनुपञ्जाति ३० (५) विभज्ञो ३०
(२) पञ्जाति	४	
(३) विभज्ञो	५	
६. २. द्रुतियपाचित्यं	६	६. छट्टपाचित्यं ३१ (सहस्रे) (१) कोसलित्य-आवस्थागार-
(ओमसवादे) (१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	६	वत्थु ३१
(२) नन्दिविसालबलिवद्यथा	६	(२) पञ्जाति ३३ (३) विभज्ञो ३३
(३) पञ्जाति	१०	
(४) विभज्ञो	१०	
६. ३. तत्त्वपाचित्यं	२१	७. ७. सत्तमपाचित्यं ३४ (मातुगामस्स घम्मदेसने) (१) छब्बगियभिक्खुवत्थु ३४ (२) पञ्जाति ३५ (३) विभज्ञो ३५
(पेसुङ्गे) (१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	२१	(४) उदायीभिक्खुवत्थु ३५ (५) पठमपञ्जाति ३५ (६) उपासिकानं घम्मदेसना-
(२) पञ्जाति	२२	याचनावत्थु ३५
(३) विभज्ञो	२२	(७) पठमानुपञ्जाति ३६
८. चतुर्थपाचित्यं	२६	(५) छब्बगियभिक्खुवत्थु ३६ (६) द्रुतियानुपञ्जाति ३६ (७) विभज्ञो ३७
(पदतो घम्मवाचने)		
(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	२६	
(२) पञ्जाति	२७	
(३) विभज्ञो	२७	
९. ५. पञ्चमपाचित्यं	२८	९. ८. अष्टमपाचित्यं ३८ (भ्रुतुपसम्पत्तस्स भूतुतरिमतुसघम्मालपने)
(सहस्रे)		(१) वग्गुमुदातीरियभिक्खुवत्थु ३८
(१) घम्मसवानागतभिक्खुवत्थु	२८	

	पिंडारा		पिंडारा
(२) पञ्जाति	४०	(३) मेत्तियभुम्मजकभिक्खु-	
(३) विभङ्गो	४०	लिम्बनवत्यु	६०
॥ ६. नवमपाचित्यं	५०	(४) अनुपञ्जाति	६०
(अनुपसम्प्रस्तु दुट्ठलापतिरोचने)		(५) विभङ्गो	६१
(१) उपनन्द-छब्बगियभण्डन-		॥ १४. चोहृसमपाचित्यं	६१
वत्यु	५०	(सेनासननुदरणे)	
(२) पञ्जाति	५०	(१) अज्ञोकासनीहृदसेनासन-	
(३) विभङ्गो	५०	वत्यु	६१
॥ १०. दसमपाचित्यं	५२	(२) पञ्जाति	६२
(पथवीलापने)		(३) अटु मासे अवस्थिकसङ्केते	
(१) नवकम्मकारकभिक्खुवत्यु	५२	अनुजानना	६२
(२) पञ्जाति	५३	(४) विभङ्गो	६२
(३) विभङ्गो	५३	॥ १५. पन्नरसमपाचित्यं	६४
तस्मृदान	५४	(सन्वरित्वा सेष्ये अनुदर्शिते)	
॥ ११. एकादसमपाचित्यं	५४	(१) उपचिकालायितसेनासन-	
(भूतगामपातये)		वत्यु	६४
(१) रुखदेवतावत्यु	५४	(२) पञ्जाति	६४
(२) पञ्जाति	५५	(३) विभङ्गो	६४
(३) विभङ्गो	५५	॥ १६. सोळसमपाचित्यं	६६
॥ १२. वारसमपाचित्यं	५६	(अनुपाहञ्चसेम्यकपने)	
(पञ्जेनञ्जा पटिवरणे)		(१) छब्बगियभिक्खुवत्यु	६६
(१) अञ्जावादकछब्बभिक्खुवत्यु	५६	(२) पञ्जाति	६६
(२) पठमपञ्जाति	५७	(३) विभङ्गो	६६
(३) सङ्घमञ्जगततुष्टीभूत-		॥ १७. सत्तरसमपाचित्यं	६७
छब्बभिक्खुवत्यु	५७	(भिक्खुनिकहृने)	
(४) अनुपञ्जाति	५८	(१) सत्तरसवगिय-छब्बगिय-	
(५) विभङ्गो	५८	भिक्खुकलहवत्यु	६७
॥ १३. तेरसमपाचित्यं	५९	(२) पञ्जाति	६८
(भिक्खु उज्ज्ञापने)		(३) विभङ्गो	६८
(१) मेत्तियभुम्मजकभिक्खुवत्यु	५९	॥ १८. अट्टारसमपाचित्यं	७०
(२) पठमपञ्जाति	६०	(आहञ्चपादके मञ्जे असिनिसीदने)	
		(१) उपरिवेहासकुटिवत्यु	७०

	प्रिक्षुपा		प्रिक्षुपा
(२) पञ्जति	७०	(४) अनुपञ्जति	८४
(३) विभङ्गो	७०	(५) विभङ्गो	८४
१ १९. ऊनवीसतिमपाचित्तियं (महलकं विहार कारयाने)	७१	१ २४. ऊनवीसतिमपाचित्तियं (भिक्खुनोबादकयेरानुबंधने)	८५
(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	७१	(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	८५
(२) पञ्जति	७२	(२) पञ्जति	८५
(३) विभङ्गो	७२	(३) विभङ्गो	८६
१ २०. वीसतिमपाचित्तियं (सप्पाणकउदकसिंचने)	७३	१ २५. पञ्चवीसतिमपाचित्तियं (पञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीबरदाने)	८७
(१) नवकम्मकारकभिक्खुवत्थु	७३	(१) पिण्डचारी-पिण्डचारीणी- वत्थु	८७
(२) पञ्जति	७३	(२) पठमपञ्जति	८७
(३) विभङ्गो	७४	(३) पारिवत्तिकचीवरवत्थु	८८
नसुदानं	७४	(४) अनुपञ्जति	८८
		(५) विभङ्गो	८८
१ २१. एकवीसतिमपाचित्तियं (भिक्खुनोबादकसम्मने)	७५	१ २६. छवीसतिमपाचित्तियं (भिक्खुनिया चीबरसिंचने)	८९
(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	७५	(१) उदायिभिक्खुवत्थु	८९
(२) पञ्जति	७६	(२) पञ्जति	९०
(३) अटुङ्गमन्नागतो सम्म- नितब्बो	७६	(३) विभङ्गो	९०
(४) विभङ्गो	७८		
१ २२. बावीसतिमपाचित्तियं (अत्वङ्गते सुरिये ओबादशाने)	८१	१ २७. सत्तवीसतिमपाचित्तियं (भिक्खुनीहि एकतो अदानमण्डिपन्ने)	९१
(१) चूल्घपन्थकइद्विपटिहरिय- वत्थु	८१	(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	९१
(२) पञ्जति	८२	(२) पठमपञ्जति	९१
(३) विभङ्गो	८२	(३) अन्तराममाचोरपीक्षित- भिक्खुनीवत्थु	९२
१ २३. तेवीसतिमपाचित्तियं (भिक्खुनुपस्थुपसङ्करने)	८३	(४) अनुपञ्जति	९२
(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	८३	(५) विभङ्गो	९३
(२) पठमपञ्जति	८३	१ २८. अटुवीसतिमपाचित्तियं (भिक्खुनिया एकतो साविनिवहने)	९४
(३) गिलानामहापजापति- गोतमीवत्थु	८४	(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	९४

	प्रिक्षुपा	प्रिक्षुपा
(२) पठमपञ्जति	६४	(३) अनुपञ्जति—गिलाने १०३
(३) पञ्चारत्तरन्तीभिक्खुनी-		(४) अनुपञ्जति—चीवरदाने १०४
वत्यु	६४	(५) अनुपञ्जति—सीवर-
(४) अनुपञ्जति	६५	कारे १०४
(५) विभज्ञो	६५	(६) अनुपञ्जति—अदान-
॥ २६. ऊर्तिसतिमपाचित्तियं	६६	गमने १०४
(भिक्खुनिपरिावितभोजने)		(७) अनुपञ्जति—नावाभि-
(१) थुलनन्दाभिक्खुनीवत्यु	६६	रहने १०५
(२) पठमपञ्जति	६७	(८) अनुपञ्जति—महा-
(३) आतिकुलागतभिक्खुवत्यु	६७	समये १०५
(४) अनुपञ्जति	६७	(९) अनुपञ्जति—समण-
(५) विभज्ञो	६८	भत्ते १०६
॥ ३०. तिसतिमपाचित्तियं	६८	(१०) विभज्ञो १०६
(भिक्खुनिया रहो निसज्जने)		॥ ३२. तेतिसतिमपाचित्तियं १०७
(१) उदायीपुराणदुतियिका-		(परम्परभोजने)
वत्यु	६९	(१) दलिहकम्मकारवत्यु १०८
(२) पञ्जति	६९	(२) पठमपञ्जति १०६
(३) विभज्ञो	६९	(३) अनुपञ्जति—गिलाने १०६
तसुदानं	१००	(४) अनुपञ्जति—चीवर-
॥ ३१. एकतिसतिमपाचित्तियं	१००	दाने ११०
(आवस्थपिण्डभोजने)		(५) अनुपञ्जति—चीवर-
(१) छब्बग्नियभिक्खुवत्यु	१००	वगारे ११०
(२) पठमपञ्जति	१०१	(६) भत्तपञ्चासाय अनु-
(३) आवस्थसम्पत्तसारिपुत्-		जानना ११०
वत्यु	१०१	(७) विभज्ञो १११
(४) अनुपञ्जति	१०२	॥ ३४. चतुर्तिसतिमपाचित्तियं ११२
(५) विभज्ञो	१०२	(पूर्व-मन्यपटिग्नहें)
॥ ३२. बातिसतिमपाचित्तियं	१०३	(१) काणदारिकावत्यु ११२
(गणभोजने)		(२) धारेयसत्तुवत्यु ११३
(१) देवदत्तवत्यु	१०३	(३) पञ्जति ११३
(२) पठमपञ्जति	१०३	

	पिंडाला		पिंडाला
(४) विभज्ञो	११४	(५) विभज्ञो	१२४
॥ ३५. पञ्चतारीसतिमपाचित्तियं	११५	॥ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२५
(पवारिते पुन ज्ञाने)		(दत्तपोनवादने)	
(१) भुत्तावीपवारितभिक्षु-		(१) पंमुकूलिकभिक्षुवत्थु	१२५
वत्थु	११५	(२) पठमपञ्जति	१२६
(२) पठमपञ्जति	११५	(३) अनुपञ्जति	१२६
(३) गिलानातिरितभोजन-		(४) विभज्ञो	१२६
वत्थु	११६	तस्मुद्दान	१२७
(४) अनुपञ्जति	११६	॥ ४१. एकचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२७
(५) विभज्ञो	११६	(प्रञ्जतिस्त्वयानं भोजनदाने)	
॥ ३६. छार्तासतिमपाचित्तियं	११७	(१) आनन्दस्स परिब्बाजकान	
(भुत्तावी पुन पवारणे)		पूबदानवत्थु	१२७
(१) अद्वानमग्न्यप्तिपञ्च-		(२) आजीवकस्स सम्पि-	
भिक्षुद्वयवत्थु	११७	ओदनदानवत्थु	१२८
(२) पञ्जति	११८	(३) पञ्जति	१२८
(३) विभज्ञो	११८	(४) विभज्ञो	१२८
॥ ३७. सत्ततिसतिमपाचित्तियं	१२०	॥ ४२. बाचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२६
(विकालभोजने)		(भिक्षु उद्योजने)	
(१) सत्तरसविग्ययभिक्षु-		(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१२६
वत्थु	१२०	(२) पञ्जति	१३०
(२) पञ्जति	१२०	(३) विभज्ञो	१३०
(३) विभज्ञो	१२१	॥ ४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३१
॥ ३८. अटुतिसतिमपाचित्तियं	१२१	(कुने अनुपखज्ज निसज्जने)	
(सत्रिविकारे)		(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१३१
(१) वेलटुपीसथेरवत्थु	१२१	(२) पञ्जति	१३२
(२) पञ्जति	१२२	(३) विभज्ञो	१३२
(३) विभज्ञो	१२२	॥ ४४. चतुर्चत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३३
॥ ३९. कनचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२३	(मातुणामेन रहो निसज्जने)	
(पर्णीतभोजनविक्षापने)		(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१३३
(१) छब्रविग्ययभिक्षुवत्थु	१२३	(२) पञ्जति	१३३
(२) पठमपञ्जति	१२३	(३) विभज्ञो	१३४
(३) गिलानभिक्षुवत्थु	१२४	॥ ४५. पञ्चचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३५
(४) अनुपञ्जति	१२४	(एको एकाय रहो निसज्जने)	
		(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	१३५

	चिह्नांक		चिह्नांक
(२) पञ्जाति	१३५	(४) अनुपञ्जाति	१४५
(३) विभङ्गो	१३५	(५) विभङ्गो	१४५
॥ ४६. छवत्तारीसतिमपाचित्यं	१३६	॥ ४६. ऊतपञ्जासमपाचित्यं	१४६
(कुलानि परिषपासने)		(सेनाय वासे)	
(१) उपनन्दसक्यपुतवत्यु	१३६	(१) छब्बग्नियभिक्खुवत्यु	१४६
(२) पठमपञ्जाति	१३७	(२) पञ्जाति	१४६
(३) उपनन्दवत्यु	१३७	(३) विभङ्गो	१४७
(४) अनुपञ्जाति	१३८	॥ ५०. पञ्जासमपाचित्यं	१४७
(५) अनुपञ्जाति—चीवर-		(उच्चोषिकामने)	
दाने	१३८	(१) उच्चोषिकावण्डविद्व-	
(६) अनुपञ्जाति—चीवर-		भिक्खुवत्यु	१४७
कारे	१३८	(२) पञ्जाति	१४८
(७) अनुपञ्जाति — गिलाने	१३९	(३) विभङ्गो	१४८
(८) विभङ्गो	१३९	तस्मुदानं	१४९
॥ ४७. सत्तचत्तारीसतिमपाचित्यं	१४०	॥ ५१. एकपञ्जासमपाचित्यं	१४६
(पञ्चयपावारणासाधने)		(मुत्रपाने)	
(१) महानामभेसज्जपवारण-		(१) सागतभिक्खु — नाग-	
वत्यु	१४०	सङ्घामवत्यु	१४६
चतुमासं	१४०	(२) सागतभिक्खु — कापोतिवा-	
अपरं पि चतुमासं	१४१	पानवत्यु	१५०
यावजीवं	१४१	(३) पञ्जाति	१५१
(२) छब्बग्निय—महानाम-		(४) विभङ्गो	१५१
वत्यु	१४१	॥ ५२. द्वापञ्जासमपाचित्यं	१५२
(३) पञ्जाति	१४२	(अङ्गुलिपतोदके)	
(४) विभङ्गो	१४२	(१) छब्बग्निय — सत्तरस-	
॥ ४८. अट्टचत्तारीसतिमपाचित्यं	१४४	वग्नियभिक्खुवत्यु	१५२
(उच्चत्तसेनादस्त्वने)		(२) पञ्जाति	१५२
(१) पसेनदिकोसलझम्-		(३) विभङ्गो	१५२
यामवत्यु	१४४	॥ ५३. तेपञ्जासमपाचित्यं	१५३
(२) पठमपञ्जाति	१४४	(उदके हसवन्मे)	
(३) सेनाय गिलानमातुल-		(१) पसेनदिकोसल—सत्तरस-	
वत्यु	१४५	वग्नियभिक्खुवत्यु	१५३

	पिंडांगा		पिंडांगा
(२) पञ्जाति	१५३	(६) अनुपञ्जाति - अद्वान-	
(३) विभज्ञो	१५४	गमने	१६१
६५४. चतुपञ्जासमपाचित्यं	१५४	(७) अनुपञ्जाति - वातवुट्ठिय १६२	
(अनादरिये)		(८) विभज्ञो	१६२
(१) छब्बिभक्षुवत्थु	१५४	६५५. अट्टपञ्जासमपाचित्यं	१६३
(२) पञ्जाति	१५५	(दुष्करणकरणे)	
(३) विभज्ञो	१५५	(१) चोरविलुत्परिव्वाजक-	
६५५. पञ्चपञ्जासमपाचित्यं	१५६	भिक्षुवत्थु	१६३
(मिसापने)		(२) पञ्जाति	१६३
(१) छब्बिगिय - सत्तरस-		(३) विभज्ञो	१६४
वग्नियभिक्षुवत्थु	१५६	६५६. ऊनसट्टिमपाचित्यं	१६४
(२) पञ्जाति	१५६	(चौवरविकल्पने)	
(३) विभज्ञो	१५६	(१) उपनन्दसक्यपुत्रवत्थु	१६४
६५६. छपञ्जासमपाचित्यं	१५७	(२) पञ्जाति	१६५
(जोतिविसिव्वने)		(३) विभज्ञो	१६५
(१) मुसिरकट्जोतिवत्थु	१५७	६५७. सट्टिमपाचित्यं	१६६
(२) पठमपञ्जाति	१५७	(चौवरप्रनिधाने)	
(३) गिलानभिक्षुवत्थु	१५७	(१) सत्तरसवग्नियछब्बिगिय-	
(४) अनुपञ्जाति	१५८	भिक्षुवत्थु	१६६
(५) अनुपञ्जाति-तथारूप-		(२) पञ्जाति	१६७
पच्चये	१५८	(३) विभज्ञो	१६७
(६) विभज्ञो	१५८	तस्मुदानं	१६८
६५७. सत्तपञ्जासमपाचित्यं	१५९	६५८. एकसट्टिमपाचित्यं	१६८
(नहने)		(सञ्चिच्छ वाण जीविता वीरोपने)	
(१) विभवारतपोदानहान-		(१) उदायिकाकविज्ञानवत्थु	१६८
वत्थु	१५९	(२) पञ्जाति	१६८
(२) पठमपञ्जाति	१६०	(३) विभज्ञो	१६९
(३) अनुपञ्जाति - चाह-		६५९. द्वासट्टिमपाचित्यं	१६९
समये	१६०	(सप्पायकउडकपाने)	
(४) अनुपञ्जाति - गिलाने	१६०	(१) छब्बिगियभिक्षुवत्थु	१६९
(५) अनुपञ्जाति - नवकम्मे	१६१	(२) पञ्जाति	१७०
		(३) विभज्ञो	१७०

	प्रिक्षम्		प्रिक्षम्
॥ ६३. तेसद्विमपाचित्यं (भविकरणउक्तोने)	१७०	॥ ६६. एकूनसत्ततिमपाचित्यं (उक्तसम्भोगे)	१८४
(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	१७०	(१) छब्बगिय - अरिद्व- भिक्खुसंवासवत्थु	१८४
(२) पञ्जाति	१७१	(२) पञ्जाति	१८४
(३) विभज्ञो	१७१	(३) विभज्ञो	१८५
॥ ६४. चतुर्सद्विमपाचित्यं (बुद्धलापतिपित्त्याने)	१७२	॥ ७०. सत्ततिमपाचित्यं (नासिकसामेणरसम्भोगे)	१८६
(१) उपनन्द-भातुसद्वि- विहारिकवत्थु	१७२	(१) कण्टकसमणुहेसवत्थु	१८६
(२) पञ्जाति	१७३	(२) पञ्जाति	१८८
(३) विभज्ञो	१७३	(३) विभज्ञो	१८८
॥ ६५. पञ्चसद्विमपाचित्यं (ऊर्ध्वीनिवत्सम-उपगमादने)	१७४	तसुदानं	१६०
(१) उपालिदारकवत्थु	१७४	॥ ७१. एकसत्ततिमपाचित्यं (डुच्चमृते)	१६०
(२) पञ्जाति	१७५	(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	१६०
(३) विभज्ञो	१७६	(२) पञ्जाति	१२१
॥ ६६. छसद्विमपाचित्यं (वेष्यसन्यनेन मग्नपटिपञ्जने)	१७६	(३) विभज्ञो	१२१
(१) ग्रञ्जातरभिक्खुवत्थु	१७६	॥ ७२. द्वासत्ततिमपाचित्यं (सिक्षापदविवरणके)	१६२
(२) पञ्जाति	१७७	(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	१६२
(३) विभज्ञो	१७७	(२) पञ्जाति	१६३
॥ ६७. सत्तसद्विमपाचित्यं (मातुगामेन मग्नपटिपञ्जने)	१७८	(३) विभज्ञो	१६३
(१) भिक्खु-गामनिक्खन्त- इत्थिवत्थु	१७८	॥ ७३. तेसत्ततिमपाचित्यं (मोहनके)	१६४
(२) पञ्जाति	१७९	(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	१६४
(३) विभज्ञो	१७९	(२) पञ्जाति	१६४
॥ ६८. अष्टसद्विमपाचित्यं (मिक्कादिविद्विय)	१८०	(३) विभज्ञो	१६५
(१) अरिद्वभिक्खुवत्थु	१८०	॥ ७४. चतुर्सत्ततिमपाचित्यं (पहारवाने)	१६६
(२) पञ्जाति	१८२	(१) छब्बगिय - सत्तरस- वगिगयभिक्खुवत्थु	१६६
(३) विभज्ञो	१८२	(२) पञ्जाति	१६६

	पिंडका		पिंडका
(३) विभज्ञो	१६७	५ द१. एकासीतिमपाचित्तियं	२०६
५ ७५. पञ्चसत्तिमपाचित्तियं	१६७	(चीवर दिने लियने)	
(तलसत्तिकदण्डिणे)		(१) दब्बमल्लपुता-छब्बगिय-	
(१) छब्बगिय-सत्तरसवगिय-		भिक्खुवत्थु	२०६
भिक्खुवत्थु	१६७	(२) पञ्जति	२०६
(२) पञ्जति	१६८	(३) विभज्ञो	२०६
(३) विभज्ञो	१६८	५ द२. द्वासीतिमपाचित्तियं	२०६
५ ७६. छसत्तिमपाचित्तियं	१६९	(सह्यकलामपरिणामने)	
(भ्रमलकानुदाने)		(१) सावित्रिपूगस्स सचीवर-	
(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	१६९	भत्तपटिपादनवत्थु	२०६
(२) पञ्जति	१६९	(२) पञ्जति	२०६
(३) विभज्ञो	१६९	(३) विभज्ञो	२०६
५ ७७. सत्तसत्तिमपाचित्तियं	२००	तस्मुदानं	२०६
(कुम्कुचउपदाने)		५ द३. तथासीतिमपाचित्तियं	२१०
(१) छब्बगिय-सत्तरसवगिय-		(राजतेपुरप्पवेसने)	
भिक्खुवत्थु	२००	(१) आनन्द-मल्लिकादेवी-	
(२) पञ्जति	२००	वत्थु	२१०
(३) विभज्ञो	२००	(२) पञ्जति	२१३
५ ७८. अद्वसत्तिमपाचित्तियं	२०१	(३) विभज्ञो	२१३
(उपस्मुतिद्वाने)		५ द४. चतुरासीतिमपाचित्तियं	२१४
(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	२०२	(रत्नउग्गहणने)	
(२) पञ्जति	२०२	(१) भिक्खुद्वाह्यणविकवत्थु	२१४
(३) विभज्ञो	२०२	(२) पठमपञ्जति	२१५
५ ७९. ऊनासीतिमपाचित्तियं	२०३	(३) विसाखा आभरण-	
(कम्मपटिवाहने)		भण्डकवत्थु	२१५
(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	२०३	(४) अनुपञ्जति	२१५
(२) पञ्जति	२०३	(५) अज्ञुलिमुद्विकावत्थु	२१६
(३) विभज्ञो	२०४	(६) अनुपञ्जति	२१६
५ ८०. असीतिमपाचित्तियं	२०४	(७) विभज्ञो	२१७
(अन्व अवलवा गते)		५ द५. पञ्चासीतिमपाचित्तियं	२१८
(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	२०४	(विकालगामप्पविसने)	
(२) पञ्जति	२०५	(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	२१८
(३) विभज्ञो	२०५		

	प्रिक्षम्		प्रिक्षम्
(२) पठमपञ्जति	२१६	(४) अनुपञ्जति	२२६
(३) सावर्त्तिगच्छन्त-		(५) विभज्ञो	२२७
भिक्खुवत्थु	२१६	४ ६०. नवुतिमपाचित्तियं	२२७
(४) अनुपञ्जति	२१६	(कष्टुप्पिच्छादिकारापने)	
(५) अनुपञ्जति - अना-		(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	२२७
पुच्छाय	२१६	(२) पञ्जति	२२६
(६) अनुपञ्जति - सन्तं		(३) विभज्ञो	२२६
भिक्खुं अनापुच्छाय	२२०	४ ६१. एकनवुतिमपाचित्तियं	२२६
(७) अहिदृभिक्खुवत्थु	२२०	(वस्तिसक्षाटिकारापने)	
(८) अनुपञ्जति	२२०	(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	२२६
(९) विभज्ञो	२२०	(२) पञ्जति	२२६
४ ८६. द्वासीतिमपाचित्तिय	२२१	(३) विभज्ञो	२२६
(सूचिकरकारापने)		४ ६२. द्वेनवुतिमपाचित्तिय	२३०
(१) दन्तकारपवारणवत्थु	२२१	(मुगतचीवरप्पमाणचीवरकारापने)	
(२) पञ्जति	२२२	(१) नन्दभिक्खुवत्थु	२३०
(३) विभज्ञो	२२२	(२) पञ्जति	२३०
४ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तिय	२२३	(३) विभज्ञो	२३१
(मञ्चीठकारापने)		तस्मुदानं	२३१
(१) उपनन्दसक्षयपुत्तवत्थु	२२३	६. पाटिदेसनीयकण्ड	
(२) पञ्जति	२२३	४ १. पठमपाटिदेसनीयं	२३३
(३) विभज्ञो	२२३	(भिक्खुनिहच्चतो स्वादनीयगहणे)	
४ ८८. अट्टासीतिमपाचित्तियं	२२४	(१) भिक्खु-भिक्खुनीवत्थु	२३३
(कूलोनदूषक्षयपीठकारापने)		(२) पञ्जति	२३४
(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	२२४	(३) विभज्ञो	२३४
(२) पञ्जति	२२४	४ २. दुतियपाटिदेसनीयं	२३५
(३) विभज्ञो	२२५	(भिक्खुनी-जीवासासने)	
४ ८९. ऊननवुतिमपाचित्तियं	२२५	(१) छब्बगियभिक्खुनीवत्थु	२३५
(मिलीदेनकारापने)		(२) पञ्जति	२३६
(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु	२२५	(३) विभज्ञो	२३६
(२) पठमपञ्जति	२२६	४ ३. ततियपाटिदेसनीयं	२३७
(३) महाकायउदायिभिक्खु-		(सहत्वालादीयपटिमाहणे)	
वत्थु	२२६	(१) सेष्वसम्मतकुलवत्थु	२३७

	प्रियकृता		प्रियकृता
(२) पठमपञ्जाति	२३७	६ १६. सोळसमसेखियं	२५१
(३) सावर्त्तिउस्सववत्थु	२३८	६ १७. सत्तरसमसेखियं	२५२
(४) अनुपञ्जाति	२३८	६ १८. अट्टारसमसेखियं	२५२
(५) गिलानभिक्लुवत्थु	२३९	६ १९. ऊनबीसतिमसेखियं	२५२
(६) अनुपञ्जाति	२३९	६ २०. बीसतिमसेखियं	२५३
(७) विभज्ञो	२३९	६ २१. एकबीसतिमसेखियं	२५३
॥ ४. चतुर्थपाटिदेसनीय (अप्पटिसविदितक्षावनीयपटिमहणे)	२४१	६ २२. बावीसतिमसेखियं	२५४
(१) साकियदासकवत्थु	२४१	६ २३. तेबीसतिमसेखियं	२५४
(२) पठमपञ्जाति	२४१	६ २४. चतुबीसतिमसेखियं	२५४
(३) आरञ्जाकगिलान- भिक्लुवत्थु	२४२	६ २५. पञ्चबीसतिमसेखियं	२५५
(४) अनुपञ्जाति	२४२	६ २६. छब्बीसतिमसेखियं	२५५
(५) विभज्ञो	२४२	६ २७. सत्तबीसतिमसेखियं	२५५
७. सेखियकण्ड		६ २८. अट्टबीसतिमसेखियं	२५६
६ १. पठमसेखियं	२४५	६ २९. ऊनतिसतिमसेखियं	२५६
६ २. द्वितियसेखियं	२४६	६ ३०. तिसतिमसेखियं	२५७
६ ३. तत्तियसेखियं	२४६	६ ३१. एकतिसतिमसेखियं	२५७
६ ४. चतुर्थसेखियं	२४६	६ ३२. द्वितिसतिमसेखियं	२५८
६ ५. पञ्चमसेखियं	२४७	६ ३३. तेत्तिसतिमसेखियं	२५८
६ ६. छट्ठमसेखियं	२४७	६ ३४. चतुतिसतिमसेखियं	२५८
६ ७. सत्तमसेखियं	२४७	६ ३५. पञ्चतिसतिमसेखियं	२५९
६ ८. अट्टमसेखियं	२४८	६ ३६. छत्तिसतिमसेखियं	२५९
६ ९. नवमसेखियं	२४८	६ ३७. सत्ततिसतिमसेखियं	२६०
६ १०. दसमसेखियं	२४९	६ ३८. अट्टतिसतिमसेखियं	२६१
६ ११. एकादसमसेखियं	२४९	६ ३९. ऊनचत्तारीसतिमसेखियं	२६१
६ १२. बारसमसेखियं	२५०	६ ४०. चत्तारीसतिमसेखियं	२६२
६ १३. तेरसमसेखियं	२५०	६ ४१. एकचत्तारीसतिमसेखियं	२६२
६ १४. चुह्दसमसेखियं	२५०	६ ४२. द्वाचत्तारीसतिमसेखियं	२६२
६ १५. पन्नरसमसेखियं	२५१	६ ४३. तेचत्तारीसतिमसेखियं	२६३

	प्रिक्षुपा	प्रिक्षुपा
६ ४७. सत्तचतारीसतिमसेखियं	२६४	
६ ४८. अटुचतारीसतिमसेखियं	२६५	
६ ४९. ऊनपञ्जासमसेखियं	२६५	
६ ५०. पञ्जासमसेखियं	२६५	
६ ५१. एकपञ्जासमसेखियं	२६६	
६ ५२. द्वेपञ्जासमसेखियं	२६६	
६ ५३. तेपञ्जासमसेखियं	२६७	
६ ५४. चतुपञ्जासमसेखियं	२६७	
६ ५५. पञ्चपञ्जासमसेखियं	२६७	
६ ५६. छपञ्जासमसेखियं	२६८	
६ ५७. सत्तपञ्जासमसेखियं	२६९	
६ ५८. अटुपञ्जासमसेखियं	२७०	
६ ५९. ऊनसट्टिमसेखियं	२७१	
६ ६०. सट्टिमसेखियं	२७१	
६ ६१. एकसट्टिमसेखियं	२७१	
६ ६२. द्वासट्टिमसेखियं	२७२	
६ ६३. तेसट्टिमसेखियं	२७२	
६ ६४. चतुसट्टिमसेखियं	२७३	
६ ६५. पञ्चसट्टिमसेखियं	२७३	
६ ६६. छसट्टिमसेखियं	२७३	
६ ६७. सत्तसट्टिमसेखियं	२७४	
६ ६८. अटुसट्टिमसेखियं	२७४	
६ ६९. ऊनसत्ततिमसेखियं	२७५	
६ ७०. सत्ततिमसेखियं	२७६	
६ ७१. एकसत्ततिमसेखियं	२७७	
६ ७२. द्वासत्ततिमसेखियं	२७७	
६ ७३. तेसत्ततिमसेखियं	२७८	
६ ७४. चतुसत्ततिमसेखियं	२७८	
६ ७५. पञ्चसत्ततिमसेखियं	२७९	
८. अधिकरणसमया धम्मा	२८१	
भिक्षुनीविभज्ञे		
१. पाराजिककण्ठे		
६ १. पठमपाराजिकं	२८३	
(परामसनसाधिते)		
(१) सुन्दरीनन्दावत्थु	२८३	
(२) पञ्जति	२८५	
(३) विभज्ञो	२८६	
६ २. द्रुतियपाराजिकं	२८६	
(पाराजिकापतिष्ठिच्छादने)		
(१) विजातासुन्दरीनन्दावत्थु	२८६	
(२) पञ्जति	२९०	
(३) विभज्ञो	२९०	
६ ३. ततियपाराजिकं	२९२	
(उविलतकभिक्षु - अनुवत्तने)		
(१) थुलनन्दा - अरिट्ट-		
भिक्षुवत्थु	२९२	
(२) पञ्जति	२९२	
(३) विभज्ञो	२९२	
६ ४. चतुर्थपाराजिकं	२९५	
(हथगण्हणसाधयने)		
(१) छब्बिमिथाभिक्षुनीवत्थु	२९५	
(२) पञ्जति	२९५	
(३) विभज्ञो	२९६	
२. सञ्चादिसेसकण्ठं		
६ १. पठमसञ्चादिसेसो	२९८	
(उस्मयवादे)		
(१) उदोसितभाजनवत्थु	२९८	
(२) पञ्जति	२९९	
(३) विभज्ञो	३००	
६ २. द्रुतियसञ्चादिसेसो	३०१	
(चोरि पव्वाजने)		
(१) चोरीलिङ्गवीहत्थीवत्थु	३०१	

	पिंडस्थान		पिंडस्थान
(२) पञ्जन्ति	३०२	६७. सत्तमसङ्घादिसेसो	३१४
(३) विभज्ञो	३०२	(कुपितवाचार्य)	
६३. ततियसङ्घादिसेसो	३०३	(१) कुपिताचण्डकालीवत्यु	३१४
(एका गामतरगमने)		(२) पञ्जन्ति	३१५
(१) भद्राकापिलानियश्चन्ते-		(३) विभज्ञो	३१५
वासिनीवत्यु	३०३	६८. अष्टुमसङ्घादिसेसो	३१७
(२) पञ्जन्ति	३०४	(कुपितवाचार्य)	
(३) नदीतरणवत्यु	३०४	(१) पञ्चाक्ताचण्डकाली-	
(४) अनुपञ्जन्ति	३०४	वत्यु	३१७
(५) मण्गपटिप्रज्ञाभिक्खुनी-		(२) पञ्जन्ति	३१८
वत्यु	३०५	(३) विभज्ञो	३१९
(६) अनुपञ्जन्ति	३०५	६९. नवमसङ्घादिसेसो	३२१
(७) वच्चपीडिताभिक्खुनी-		(तथेव पग्मण्डहते)	
वत्यु	३०६	(१) युल्लनन्दावत्येवासिका-	
(८) अनुपञ्जन्ति	३०६	वत्यु	३२१
(९) विभज्ञो	३०६	(२) पञ्जन्ति	३२१
६४. चतुर्थसङ्घादिसेसो	३०७	(३) विभज्ञो	३२२
(गणस छन्द ओसारणे)		६१०. दसमसङ्घादिसेसो	३२४
(१) चण्डकालीभिक्खुनीवत्यु	३०७	(तथेव पग्मण्डहते)	
(२) पञ्जन्ति	३०८	(१) युल्लनन्दावत्यु	३२४
(३) विभज्ञो	३०८	(२) पञ्जन्ति	३२५
६५. पञ्चमसङ्घादिसेसो	३१०	(३) विभज्ञो	३२५
(पुरिसहत्यतो खादीयगणे)		३. निस्संगियपक्षणं	
(१) सुन्दरीनन्दावत्यु	३१०	६१. पठमनिस्संगियं	३३०
(२) पञ्जन्ति	३१०	(पत्तसंविचये)	
(३) विभज्ञो	३११	(१) छब्बिंशियाभिक्खुनी-	
६६. षष्ठ्यसङ्घादिसेसो	३१२	वत्यु	३३०
(भिक्खुनी-उद्योजने)		(२) पञ्जन्ति	३३०
(१) सुन्दरीनन्दावत्यु	३१२	(३) विभज्ञो	३३०
(२) पञ्जन्ति	३१३	६२. द्वितियनिस्संगियं	३३२
(३) विभज्ञो	३१३	(चौदरभाजापने)	

	विष्णु		विष्णु
(२) पञ्जाति	३३३	६. अट्टमनिस्संग्रहं	३४२
(३) विभज्ञो	३३३	(पञ्जनदिविकेन परिक्षारेत अञ्जनं चेतापने)	
६. ३. ततियनिस्संग्रहं	३३४	(१) याग्न्या परिक्षारनिक्षिप-	
(चीवरपरिवत्तने)		पनवत्यु	३४२
(१) शुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्यु	३३४	(२) पञ्जाति	३४३
(२) पञ्जाति	३३५	(३) विभज्ञो	३४३
(३) विभज्ञो	३३५	६. ६. नवमनिस्संग्रहं	३४४
६. ४. चतुर्थनिस्संग्रहं	३३६	(पञ्जन चेतापने)	
(पञ्जन विभज्ञापेत्वा पञ्जन विभज्ञापने)		(१) पूर्णपरिक्षारनिक्षिपन-	
(१) शुल्लनन्दासप्तिवत्यु-विभज्ञापनवत्यु	३३६	वत्यु	३४४
(२) पञ्जाति	३३७	(२) पञ्जाति	३४४
(३) विभज्ञो	३३७	(३) विभज्ञो	३४५
६. ५. पञ्जमनिस्संग्रहं	३३८	६. १०. दसमनिस्संग्रहं	३४६
(पञ्जन चेतापने)		(संयाचिकेन पञ्जन चेतापने)	
(१) शुल्लनन्दातेलसप्तिचेता-		(१) धर्मकथिकायशुल्लनन्दा-	
पनवत्यु	३३८	वत्यु	३४६
(२) पञ्जाति	३३९	(२) पञ्जाति	३४६
(३) विभज्ञो	३३९	(३) विभज्ञो	३४६
६. ६. छठुनिस्संग्रहं	३३९	६. ११. एकादसमनिस्संग्रहं	३४७
(पञ्जन चेतापने)		(गरुणावुरुणचेतापने)	
(१) परिक्षारनिक्षिपन-		(१) पसेनदिकम्बलवत्यु	३४७
वत्यु	३३९	(२) पञ्जाति	३४८
(२) पञ्जाति	३४०	(३) विभज्ञो	३४८
(३) विभज्ञो	३४०	६. १२. बारसमनिस्संग्रहं	३४६
६. ७. सतमनिस्संग्रहं	३४१	(लहूपावुरुणचेतापने)	
(संयाचिकेन पञ्जने चेतापने)		(१) पसेनदिलोमवत्यु	३४६
(१) परिक्षारनिक्षिपन-		(२) पञ्जाति	३५०
वत्यु	३४१	(३) विभज्ञो	३५०
(२) पञ्जाति	३४१	४. याचित्तियकष्ठं	
(३) विभज्ञो	३४२	६. १. पठमपाचित्यं	३५२
		(लमुणखादने)	
		(१) शुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्यु	३५२

	पिंडार्थ		पिंडार्थ
(२) सोवण्हंसराजवत्यु	३५३	(२) पञ्जाति	३६०
(३) पञ्जाति	३५३	(३) विभज्ञो	३६०
(४) विभज्ञो	३५३	६८. अट्टमपाचित्तियं (तिरोकुहुष्कने)	३६०
६२. द्रुतियपाचित्तियं (लीमसंहरापने)	३५४	(१) गृथकटाहृष्टहुनवत्यु	३६०
(१) अचिरवतीनहानवत्यु	३५४	(२) पञ्जाति	३६१
(२) पञ्जाति	३५४	(३) विभज्ञो	३६१
(३) विभज्ञो	३५४	६९. नवमपाचित्तियं (हरिते उच्चारवहने)	३६२
६३. तत्तियपाचित्तियं (तलवातके)	३५५	(१) यवखेत्सामीज्ञाहृणवत्यु	३६२
(१) अनभिरताभिक्खुनीवत्यु	३५५	(२) पञ्जाति	३६२
(२) पञ्जाति	३५५	(३) विभज्ञो	३६३
(३) विभज्ञो	३५५	६१०. दसमपाचित्तियं (नच्चवीतवादितगमने)	३६३
८. चतुर्थपाचित्तिय (जनुमट्के)	३५५	(१) राजगहसमज्ञावत्यु	३६३
(१) पुराणगजोरोधावत्यु	३५५	(२) पञ्जाति	३६४
(२) पञ्जाति	३५६	(३) विभज्ञो	३६४
(३) विभज्ञो	३५६	६११. एकादसमपाचित्तियं (रत्नघकारे सन्तिष्ठिते)	३६५
६५. पञ्चमपाचित्तियं (उदकमुदिकमादियने)	३५६	(१) भद्रामन्तेवासिनीवत्यु	३६५
(१) महापापतिगोतमीवत्यु	३५६	(२) पञ्जाति	३६५
(२) पञ्जाति	३५७	(३) विभज्ञो	३६५
(३) विभज्ञो	३५७	६१२. बारसमपाचित्तियं (पटच्छन्ने सन्तिष्ठिते)	३६६
६६. छठपाचित्तियं (भोजनुपड्हने)	३५८	(१) भद्रामन्तेवासिनीवत्यु	३६६
(१) महामत्पुराणद्रुतियिका-		(२) पञ्जाति	३६६
वत्यु	३५८	(३) विभज्ञो	३६७
(२) पञ्जाति	३५८	६१३. तेरसमपाचित्तियं (अज्ञोकासे सन्तिष्ठिते)	३६७
(३) विभज्ञो	३५९	(१) भद्रामन्तेवासिनीवत्यु	३६७
६७. सत्तमपाचित्तियं (प्रामकवृक्षविघ्नापने)	३५९	(२) पञ्जाति	३६८
(१) दारहुमिक्खुनीवत्यु	३५९	(३) विभज्ञो	३६८

	पिंडांग		पिंडांग
६ १४. चतुर्दशमपाचित्यं (रत्नकाण्डिमु सन्तिृष्टे)	३६६	६ २०. वीसतिमपाचित्यं (अतानं वधित्वा रोदने)	३७८
(१) थुलनन्दावत्थु	३६६	(१) चण्डकाळीरोदनवत्थु	३७८
(२) पञ्जति	३६६	(२) पञ्जति	३७८
(३) विभङ्गो	३७०	(३) विभङ्गो	३७६
६ १५. पञ्चदशमपाचित्यं (पुरोमत कुलूपसङ्कमने)	३७०	६ २१. एकवीसतिमपाचित्यं (नगनहने)	३७६
(१) दासिया आसनपविक्ष- पनवत्थु	३७०	(१) देसिया उप्पण्डनवत्थु	३७६
(२) पञ्जति	३७१	(२) पञ्जति	३७६
(३) विभङ्गो	३७१	(३) विभङ्गो	३८०
६ १६. सोल्लसमपाचित्यं (पञ्चामत कुलूपसङ्कमने)	३७२	६ २२. बावीसतिमपाचित्यं (उदकसाटिकारापाने)	३८०
(१) थुलनन्दावत्थु	३७२	(१) छब्बिंगियान उदक- साटिकावत्थु	३८०
(२) पञ्जति	३७३	(२) पञ्जति	३८०
(३) विभङ्गो	३७३	(३) विभङ्गो	३८१
६ १७. सत्तरसमपाचित्यं (विकाले कुलूपमङ्गमने)	३७४	६ २३. तेवीसतिमपाचित्यं (चीवरविसिवने)	३८१
(१) ब्राह्मणकुले ओकास- गहणवत्थु	३७४	(१) दुसिंवितचीवरवत्थु	३८१
(२) पञ्जति	३७४	(२) पञ्जति	३८२
(३) विभङ्गो	३७५	(३) विभङ्गो	३८२
६ १८. अट्टारसमपाचित्यं (पर उज्जापने)	३७५	६ २४. चतुर्वीसतिमपाचित्यं (मङ्गलित्वारनिकमने)	३८३
(१) भद्राग्नतेवासिनीवत्थु	३७५	(१) चीवरनिकिलपनवत्थु	३८३
(२) पञ्जति	३७६	(२) पञ्जति	३८४
(३) विभङ्गो	३७६	(३) विभङ्गो	३८४
६ १९. ऊनवीसतिमपाचित्यं (अतान पर वा अभिसपने)	३७७	६ २५. पञ्चवीसतिमपाचित्यं (चीवरसङ्कमनीयथारणे)	३८५
(१) चण्डकाण्डिया भण्ड- पुच्छनवत्थु	३७७	(१) अल्लचीवरवत्थु	३८५
(२) पञ्जति	३७७	(२) पञ्जति	३८५
(३) विभङ्गो	३७७	(३) विभङ्गो	३८५

	प्रिक्षणा		प्रिक्षणा
§ २६. छावीसतिमपाचित्तियं (गणतान्त्ररायकरणे)	३८६	§ ३२. द्रष्टिसतिमपाचित्तियं (एकत्वरणपादुरणात्मद्वन्द्वे)	३६४
(१) चीवरदेव्यधम्मग्रन्थ- रायबत्थु	३८६	(१) एकत्वरणपादुरणात्मद्वन्द्वे ३६४	
(२) पञ्जति	३८६	(२) पञ्जति ३६४	
(३) विभज्ञो	३८७	(३) विभज्ञो ३६५	
§ २७. सत्त्वीसतिमपाचित्तियं (चीवरविभङ्गपटिबाहने)	३८७	§ ३३. तेर्तिसतिमपाचित्तियं (भिक्खुनिया अफासुकरणे)	३६५
(१) चीवरभाजनबत्थु	३८७	(१) थुल्लनन्दा-भद्राकापि- लानीबत्थु ३६५	
(२) पञ्जति	३८८	(२) पञ्जति ३६६	
(३) विभज्ञो	३८८	(३) विभज्ञो ३६६	
§ २८. अट्ठवीसतिमपाचित्तियं (ममण्चीवरदाने)	३८८	§ ३४. चतुर्तिसतिमपाचित्तियं (सहजीविनीश्चनुपद्वन्द्वे)	३६७
(१) थुल्लनन्दाय नटान चीवरदानबत्थु	३८८	(१) दुक्षिणतासहजीविनी- वत्थु ३६७	
(२) पञ्जति	३८९	(२) पञ्जति ३६७	
(३) विभज्ञो	३८९	(३) विभज्ञो ३६७	
§ २९. ऊनतिसतिमपाचित्तियं (चीवरकालातिकामने)	३६०	§ ३५. पञ्चतिसतिमपाचित्तिय (भिक्खुनीनिवक्तुने)	३६८
(१) चीवरपञ्चासावत्थु	३६०	(१) भद्राथुल्लनन्दावत्थु ३६८	
(२) पञ्जति	३६०	(२) पञ्जति ३६९	
(३) विभज्ञो	३६०	(३) विभज्ञो ३६९	
§ ३०. तिंसतिमपाचित्तियं (कठिनुद्वारपटिबाहने)	३६१	§ ३६. छत्तिसतिमपाचित्तिय (ससद्विहारे)	४००
(१) कठिनुद्वारवत्थु	३६१	(१) ससद्वाचण्डकाळीबत्थु ४००	
(२) पञ्जति	३६२	(२) पञ्जति ४००	
(३) विभज्ञो	३६२	(३) विभज्ञो ४०१	
§ ३१. एकतिसतिमपाचित्तियं (एकमञ्चे तुवृष्ट्वात्मद्वन्द्वे)	३६३	§ ३७. सत्ततिसतिमपाचित्तियं (असत्तिकाचारिकाय)	४०२
(१) एकमञ्चे तुवृष्ट्वात्मद्वन्द्वे	३६३	(१) असत्तिकाचारिकाय ४०२	
(२) पञ्जति	३६३	(२) पञ्जति ४०३	
(३) विभज्ञो	३६४	(३) विभज्ञो ४०३	

	पिंडांशु		पिंडांशु
६ ३८. अद्वृत्तिसतिमपाचित्तियं (महात्मिकवार्ताकाय)	४०३	६ ४४. चतुरचत्तारीसतिमपाचित्तियं ४१० (प्रिहिवेष्यावच्चकरणे)	४१०
(१) असत्तिकाचारिकावत्यु	४०३	(१) प्रिहिवेष्यावच्चवत्यु	४१०
(२) पञ्जन्ति	४०४	(२) पञ्जन्ति	४१०
(३) विभज्ञो	४०४	(३) विभज्ञो	४१०
६ ३९. ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तियं ४०५ (अत्तोवस्तसचारिकाय)		६ ४५. पञ्चचत्तारीसतिम- पाचित्तियं	४११
(१) अत्तोवस्तसचारिकावत्यु	४०५	(अविकरणवृपसमने)	
(२) पञ्जन्ति	४०५	(१) थुलनन्दाभिक्खुनीवत्यु	४११
(३) विभज्ञो	४०५	(२) पञ्जन्ति	४११
६ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं ४०६ (वस्तावत्तर अप्यकमने)	४०६	(३) विभज्ञो	४१२
(१) प्राहून्दरिकावत्यु	४०६	६ ४६. छत्तारीसतिमपाचित्तियं ४१२ (नटादीनं स्वादनीयदाने)	४१२
(२) पञ्जन्ति	४०६	(१) थुलनन्दाभिक्खुनीवत्यु	४१२
(३) विभज्ञो	४०६	(२) पञ्जन्ति	४१३
६ ४१. एकचत्तारीसतिमपाचित्तियं ४०७ (चित्तागावद्सने)		(३) विभज्ञो	४१३
(१) कोसलराजचित्तागार-		६ ४७. सत्तचत्तारीसतिमपाचित्तियं ४१४ (आवस्यकीवपनिभोगे)	४१४
वत्यु	४०७	(१) थुलनन्दाभिक्खुनीवत्यु	४१४
(२) पञ्जन्ति	४०७	(२) पञ्जन्ति	४१४
(३) विभज्ञो	४०७	(३) विभज्ञो	४१४
६ ४२. द्वाचत्तारीसतिमपाचित्तियं ४०८ (ग्रासन्दिपरिभोगे)		६ ४८. अद्वृत्तारीसतिमपाचित्तियं ४१५ (चारिकपकमने)	४१५
(१) ग्रासन्दिपलङ्घभोगवत्यु	४०८	(१) थुलनन्दाभिक्खुनीवत्यु	४१५
(२) पञ्जन्ति	४०८	(२) पञ्जन्ति	४१६
(३) विभज्ञो	४०८	(३) विभज्ञो	४१६
६ ४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तियं ४०९ (सुतकल्पने)	४०९	६ ४९. ऊनपञ्जासमपाचित्तियं ४१६ (तिरञ्जानविज्ञापरियापुण्णने)	४१६
(१) छब्बगियाभिक्खुनी-		(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्यु	४१६
वत्यु	४०९	(२) पञ्जन्ति	४१७
(२) पञ्जन्ति	४०९	(३) विभज्ञो	४१७
(३) विभज्ञो	४१०		

	पिंडारा		पिंडारा
६५०. पञ्चासमपाचित्यं (तिरक्षुलविज्ञावाचने)	४१७	(२) पञ्चति (३) विभज्ञो	४२७ ४२७
(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु ४१७		(१) सम्बहुलाभिक्खुनीवत्थु ४२७	
(२) पञ्चति ४१८		(२) पञ्चति ४२८	
(३) विभज्ञो ४१८		(३) विभज्ञो ४२८	
६५१. एकपञ्चासमपाचित्यं (मनापुर्वा आरामपेसने)	४१९	६५६. छपञ्चासमपाचित्यं (अभिक्खुकावसे वस्तुपत्रमने)	४२७
(१) भिक्खुनीवत्थु ४१९		(१) सम्बहुलाभिक्खुनीवत्थु ४२७	
(२) पठमपञ्चति ४१९		(२) पञ्चति ४२८	
(३) पठमानुपञ्चति ४१९		(३) विभज्ञो ४२८	
(४) दुतियानुपञ्चति ४१९		६५७. सत्तपञ्चासमपाचित्यं (न पवारणे)	४२८
(५) विभज्ञो ४२०		(१) वस्संबुत्थाभिक्खुनीवत्थु ४२८	
६५२. बापञ्चासमपाचित्यं (भिक्खु अवकोसने)	४२१	(२) पञ्चति ४२९	
(१) कपितक-छब्बगिया- कलहवत्थु ४२१		(३) विभज्ञो ४२९	
(२) पञ्चति ४२२		६५८. अट्टपञ्चासमपाचित्यं (न प्रोवादगमने)	४२९
(३) विभज्ञो ४२२		(१) छब्बगियाभिक्खुवत्थु ४२९	
६५३. तेपञ्चासमपाचित्यं (गणपरिवासने)	४२३	(२) पञ्चति ४३०	
(१) भण्डनकारिकाचण्ड- कालीवत्थु ४२३		(३) विभज्ञो ४३०	
(२) पञ्चति ४२३		६५९. ऊनसट्टिमपाचित्यं (जपोसथपुच्छने)	४३०
(३) विभज्ञो ४२४		(१) भिक्खुनीवत्थु ४३०	
६५४. चतुरपञ्चासमपाचित्यं (नियन्त्रितकावने)	४२४	(२) पञ्चति ४३०	
(१) ब्राह्मणनिमन्तनवत्थु ४२४		(३) विभज्ञो ४३१	
(२) पञ्चति ४२५		६६०. सट्टिमपाचित्यं (पसाखगण्डनेदापने)	४३१
(३) विभज्ञो ४२५		(१) पसाखगण्डवत्थु ४३१	
६५५. पञ्चपञ्चासमपाचित्यं (कुलमच्छ्रे)	४२६	(२) पञ्चति ४३१	
(१) कुलमच्छ्रिनीवत्थु ४२६		(३) विभज्ञो ४३२	
		६६१. एकसट्टिमपाचित्यं (गण्डनीवहुपने)	४३३
		(१) गण्डनीभिक्खुनीवत्थु ४३३	
		(२) पञ्चति ४३३	
		(३) विभज्ञो ४३३	

	पिंडाला		पिंडाला
६ ६२. वासद्विमपाचित्यं (पायन्तीबुद्धापने)	४३४	(२) पञ्जति (३) विभज्ञो	४४६ ४४७
(१) पायन्तीभिक्षुनीवत्थु	४३४	६ ६३. ऊनसत्तिमपाचित्यं (अतिष्ठितसिक्षावुद्धापने)	४४७
(२) पञ्जति	४३४	(१) बुद्धापितपवत्तिनीवत्थु	४४७
(३) विभज्ञो	४३५	(२) पञ्जति (३) विभज्ञो	४४७ ४४८
६ ६३. तेसद्विमपाचित्यं (अतिष्ठितसिक्षावुद्धापने)	४३५	६ ६४. सत्तिमपाचित्यं (अपूरकासे)	४४८
(१) छष्टमसिक्षावत्थु	४३५	(१) चुल्लनन्दासहजीविनी- वत्थु	४४८
(२) पञ्जति	४३७	(२) पञ्जति	४४९
(३) विभज्ञो	४३७	(३) विभज्ञो	४४९
६ ६४. चतुर्सद्विमपाचित्यं (असम्मत बुद्धापने)	४३८	६ ६५. एकसत्तिमपाचित्यं (कुमारिनूतावुद्धापने)	४४९
(१) बुद्धानसम्मुतिवत्थु	४३८	(१) ऊनवीनतिवस्सकुमारी- वत्थु	४४९
(२) पञ्जति	४३९	(२) पञ्जति	४५०
(३) विभज्ञो	४३९	(३) विभज्ञो	४५०
६ ६५. पञ्चसद्विमपाचित्यं (ऊनद्वादसवस्सबुद्धापने)	४४०	६ ६६. छसद्विमपाचित्यं (अतिष्ठितसिक्षावुद्धापने)	४५१
(१) ऊनद्वादसवस्सवत्थु	४४०	(१) छसिक्षासम्मुतिवत्थु	४५१
(२) पञ्जति	४४०	(२) पञ्जति	४५२
(३) विभज्ञो	४४१	(३) विभज्ञो	४५२
६ ६६. छसद्विमपाचित्यं (अतिष्ठितसिक्षावुद्धापने)	४४१	६ ६७. तेसत्तिमपाचित्यं (असम्मतावुद्धापने)	४५३
(१) छसिक्षितसिक्षावत्थु	४४१	(१) बुद्धानसम्मुतिवत्थु	४५३
(२) पञ्जति	४४२	(२) पञ्जति	४५४
(३) विभज्ञो	४४३	(३) विभज्ञो	४५५
६ ६७. सत्तसद्विमपाचित्यं (असम्मतावुद्धापने)	४४४	६ ६८. चतुर्सत्तिमपाचित्यं (ऊनद्वादसवस्सबुद्धापने)	४५६
(१) बुद्धानसम्मुतिवत्थु	४४४	(१) ऊनद्वादसवस्सवत्थु	४५६
(२) पञ्जति	४४५	(२) विभज्ञो	४५६
(३) विभज्ञो	४४५	६ ६९. अट्टसद्विमपाचित्यं (सहजीवीनाननुग्रहे)	४५६
६ ६८. अट्टसद्विमपाचित्यं (सहजीवीनाननुग्रहे)	४४६	(१) चुल्लनन्दासहजीविनी- वत्थु	४५६
(१) चुल्लनन्दासहजीविनी-			
वत्थु	४४६		

	पिंडार्थ		पिंडार्थ
(२) पञ्जति	४५६	(२) पञ्जति	४६४
(३) विभज्ञो	४५६	(३) विभज्ञो	४६५
६८५. पञ्चसत्तिमपाचित्तियं (प्रसम्भतावुद्गापने)	४५७	६८१. एकासीतिमपाचित्तियं (परिवासिकव्यन्दवानेन वुद्गापने)	४६५
(१) वुद्गापनसम्मुतिवत्यु	४५७	(१) युल्लनन्दाय देवदत्त-	
(२) पञ्जति	४५८	पवस्वगमनवत्यु	४६५
(३) विभज्ञो	४५८	(२) पञ्जति	४६६
६८६. छसत्तिमपाचित्तियं (खीयनष्टमापञ्जने)	४५९	(३) विभज्ञो	४६६
(१) चण्डकाळीवुद्गापनसम्मुति- वत्यु	४५९	६८२. द्वासीतिमपाचित्तियं (प्रनुवसं वुद्गापने)	४६६
(२) पञ्जति	४५९	(१) अनुवसं वुद्गापनवत्यु	४६६
(३) विभज्ञो	४६०	(२) पञ्जति	४६६
६८७. सत्तसत्तिमपाचित्तियं (अवुद्गापने)	४६०	(३) विभज्ञो	४६७
(१) युल्लनन्दाय उपसम्पदा- याचनवत्यु	४६०	६८३. तथासीतिमपाचित्तियं (है वुद्गापने)	४६७
(२) पञ्जति	४६१	(१) भिक्खुनीवत्यु	४६७
(३) विभज्ञो	४६१	(२) पञ्जति	४६८
६८८. अट्टसत्तिमपाचित्तियं (अवुद्गापने)	४६१	(३) विभज्ञो	४६८
(१) युल्लनन्दाय उपसम्पदा- याचनवत्यु	४६१	६८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं (चतुरापाहनवारणे)	४६८
(२) पञ्जति	४६२	(१) छब्बिग्याभिक्खुनीवत्यु	४६८
(३) विभज्ञो	४६२	(२) पठमपञ्जति	४६९
६८९. ऊनासीतिमपाचित्तियं (पुरिससहावुद्गापने)	४६३	(३) अनुपञ्जति - गिलाने	४६९
(१) चण्डकाळीवुद्गापनवत्यु	४६३	(४) विभज्ञो	४६९
(२) पञ्जति	४६३	६९५. पञ्चासीतिमपाचित्तियं (यानापने)	४७०
(३) विभज्ञो	४६३	(१) छब्बिग्याभिक्खुनीवत्यु	४७०
६९०. असीतिमपाचित्तियं (प्रनुपञ्जाता वुद्गापने)	४६४	(२) पठमपञ्जति	४७०
(१) युल्लनन्दाभिक्खुनीवत्यु	४६४	(३) अनुपञ्जति - गिलाने	४७०
		(४) विभज्ञो	४७१
		६९६. छासीतिमपाचित्तियं (सङ्क्षाणीवारणे)	४७१
		(१) सङ्क्षाणीवत्यु	४७१

	प्रिक्षा		प्रिक्षा
(२) पञ्जति	४७२	(३) विभज्ञो	४७८
(३) विभज्ञो	४७२	६५. पञ्चनवुतिमपाचित्यं (अनोकासकतपक्षुच्छने)	४७८
६७. सत्तासीतिमपाचित्यं (अलङ्घात्वारणे)	४७२	(१) भिक्खुनीवत्थु	४७८
(१) छब्बग्नियाभिक्खुनीवत्थु	४७२	(२) पञ्जति	४७९
(२) पञ्जति	४७३	(३) विभज्ञो	४७९
(३) विभज्ञो	४७३	६६. छनवुतिमपाचित्यं (असङ्गुच्छकानामपाविसने)	४७९
६८. अट्टासीतिमपाचित्यं (गन्धवण्णकनहाने)	४७३	(१) वातमण्डलिकावत्थु	४७९
(१) छब्बग्नियाभिक्खुनीवत्थु	४७३	(२) पञ्जति	४८०
(२) पञ्जति	४७४	(३) विभज्ञो	४८०
(३) विभज्ञो	४७४	५. पाटिदेसनीयकण्ठं	
६९. ऊनवुतिमपाचित्यं (वासितकपञ्जाक, हाने)	४७४	१. पठमपाटिदेसनीयं (मपिविक्षापने)	४८२
(१) छब्बग्नियाभिक्खुनीवत्थु	४७४	(१) छब्बग्नियाभिक्खुनीवत्थु	४८२
(२) पञ्जति	४७५	(२) पठमपञ्जति	४८२
(३) विभज्ञो	४७५	(३) अनुपञ्जति	४८२
६०. नवुतिमपाचित्यं (परिमद्वापने)	४७५	(४) विभज्ञो	४८३
(१) भिक्खुनीवत्थु	४७५	६. दुतियादिपाटिदेसनीयानि (तेलादिविक्षापने)	४८४
(२) पञ्जति	४७५	(१) छब्बग्नियाभिक्खुनीवत्थु	४८४
(३) विभज्ञो	४७६	(२) पठमपञ्जति	४८४
६१-६३. पाचित्यानि (उम्मद्वापने, परिमद्वापने)	४७६	(३) अनुपञ्जति	४८४
(१) परिमद्वापनवत्थु	४७६	(४) विभज्ञो	४८५
(२) पञ्जति	४७७	७. सेलियकण्ठं	
(३) विभज्ञो	४७७	१. पठमसेलियं	४८७
६४. चतुनवुतिमपाचित्यं (अनापुच्छनिसीदने)	४७७	(२) पञ्जति	४८७
(१) भिक्खुनीवत्थु	४७७	६७५. पञ्चसत्ततिमसेलियं	४८८
(२) पञ्जति	४७८	७. अधिकरणसमथा धम्मा	४८०

विनयपिटके
पाचित्तियं

पाचित्तियपालि

(भिक्खुविभज्जे दुतियोभागो भिक्खुनीविभज्जो च)

५. पाचित्तियकण्ठं

इमे खो पनाथस्मन्तो देनवुति पाचित्तिया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

६ १. पठमपाचित्तियं

(मुसावादे)

(१) हत्यकसक्यपुत्रवत्स्य

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्त्वियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन हत्यको सक्यपुत्तो वादक्षित्तो
होति । सो तित्थियेहि सर्दि सल्लपन्तो' अवजानित्वा पटिजानाति, पटि-
जानित्वा अवजानाति, अञ्जेनञ्जां पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति,
सङ्क्रेतं कत्वा विसंवादेति । तित्थिया उज्ज्ञायन्ति खियन्ति' विपाचेन्ति - ५
“कथं हि नाम हत्यको सक्यपुत्तो अम्हेहि सर्दि सल्लपन्तो अवजानित्वा पटि-
जानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अञ्जेनञ्जां पटिचरिस्सति,
सम्पजानमुसा भासिस्सति, सङ्क्रेतं कत्वा विसंवादेस्ती” ति !

B. I,
R. 1

अस्सोसु खो भिक्खू तेसं तित्थियानं उज्ज्ञायन्तानं खियन्तानं विपा-
चेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू येन हत्यको सक्यपुत्तो तेनुपसङ्क्रमिसु; उप-
सङ्क्रमित्वा हत्यकं सक्यपुत्तं एतदबोचुं - “सच्चं किर त्वं, आवुसो हत्यक,
तित्थियेहि सर्दि सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानासि, पटिजानित्वा
अवजानासि, अञ्जेनञ्जां पटिचरसि, सम्पजानमुसा भाससि, सङ्क्रेतं कत्वा
विसंवादेसी” ति ? “एते खो, आवुसो, तित्थिया नाम येनकेनचि जेतब्बा;

B. 2

१. सल्लपेन्ती - रो० । २. खीयन्ति - सी०, स्या०, रो० ।

नेब' तेसं जयो दातब्दो" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुद्वा लज्जिनो कुकुच्छका सिक्खाकामा ते उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम हृत्थको सक्यपुत्रो तित्थियेहि सर्दि सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अञ्जेनञ्जां पटिचरिस्सति,

R. 2

५ सम्पजानमुसा भासिस्सति, सङ्क्षेतं कत्वा विसंवादेस्सती" ति ! अथ खो ते भिक्खूं भगवतो एतमत्यं आरोजेसुं ।

(२) पञ्चति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्क्षुं सन्निपातापेत्वा हृत्थकं सक्यपुत्रं पटिपुच्छ्व – "सच्चं किर त्वं, हृत्थक, तित्थियेहि सर्दि सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानासि, पटिजानित्वा अवजानासि, अञ्जे-
१० नञ्जां पटिचरसि, सम्पजानमुसा भाससि, सङ्क्षेतं कत्वा विसंवादेसी" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविकं, मोघपुरिस, अननुलोभिकं अप्पिटिरूपं अस्सामणकं अकप्यियं अकरणीयं । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, तित्थियेहि सर्दि सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानिस्ससि, पटिजानित्वा अवजानिस्ससि, अञ्जेनञ्जां पटिचरिस्ससि, सम्पजानमुसा
१५ भासिस्ससि, सङ्क्षेतं कत्वा विसंवादेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भियोभावाय । अथ रुवेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जाथत्ताया" ति ।

अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुष्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुद्विताय सङ्क्षणिकाय कोसज्जस्स अवणं
२० भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुद्वस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वणं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोभिकं धम्मं कथं कत्वा भिक्खूं आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्छ – सङ्क्षुसुट्ठुताय, सङ्क्षफासुताय, दुम्मङ्कून पुग्गलानं निग्गहाय, पेसलानं
२५ भिक्खून फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भियोभावाय, सद्ममट्टिताय, वित्यानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इयं सिक्खापदं उद्दिसेयाय –

१. न - स्वा० । २-२. एवं म० वोत्वके 'अथ खो ते भिक्खूं हृत्थकं सक्यपुत्रं अनेकपरियायेन विगरहित्वा' इति पाठो विस्तृत ।

२. “सम्पजानमुसावादे पाचित्तियं” ति ।

(३) विभागे

३. सम्पजानमुसावादो नाम विसंवादनपुरेक्षारस्स वाचा, गिरा, व्यप्पथो’, वचीभेदो, वाचसिका विभञ्जति, अद्वृ’ भ्रनरियोहारा - अदिद्वृं दिद्वृं मे ति, अस्मुतं^१ सुतं मे ति, अस्मुतं सुतं मे ति, अविभञ्जातं विभञ्जातं मे ति, दिद्वृं अदिद्वृं मे ति, सुतं अस्मुतं मे ति, सुतं अस्मुतं मे ति, ५ विभञ्जातं अविभञ्जातं मे ति ।

अदिद्वृं नाम न चकखुना दिद्वृं । अस्मुतं नाम न सोतेन सुतं । अस्मुतं नाम न धानेन धायितं, न जिब्हाय सायितं, न कायेन फुट्टं । अविभञ्जातं नाम न मनसा विभञ्जातं । दिद्वृं नाम चकखुना दिद्वृं । सुतं नाम सोतेन सुतं । सुतं नाम धानेन धायितं, जिब्हाय सायितं, कायेन फुट्टं । विभञ्जातं १० नाम मनसा विभञ्जातं ।

४. तीहाकारेहि “अदिद्वृं दिद्वृं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति ।

चतूर्थाकारेहि “अदिद्वृं दिद्वृं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति १५ B.३ पाचित्तियस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिद्वृं ।

पञ्चाहाकारेहि “अदिद्वृं दिद्वृं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिद्वृं, २० विनिधाय खन्ति ।

छहाकारेहि “अदिद्वृं दिद्वृं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिद्वृं, विनिधाय २५ खन्ति, विनिधाय रुचि । R. ३

सत्ताहाकारेहि “अदिद्वृं दिद्वृं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा

१. अप्पलो - रो०; अप्पलो - ली०; अप्पो - स्या० । २. रो० पोष्यके नस्ति । ३. मसुतं - ली०, स्या०, रो० ।

भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिंदि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं ।

५. तीहाकारेहि “अस्सुतं सुतं मे” ति ...पे०... अमुतं मुतं मे ति ...पे०... अविज्ञातं विज्ञातं मे ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति ५ पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति ।

चतूर्थाकारेहि ...पे०... पञ्चाहाकारेहि ...पे०... छहाकारेहि ...पे०... सप्तहाकारेहि “अविज्ञातं विज्ञातं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति १० मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिंदि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं ।

६. तीहाकारेहि “अदिटुं दिटुं च मे सुतं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि “अदिटुं दिटुं च मे १५ मुतं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि “अदिटुं दिटुं च मे विज्ञातं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि अदिटुं “दिटुं च मे सुतं च मुतं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अदिटुं “दिटुं च मे सुतं च विज्ञातं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अदिटुं “दिटुं च मे मुतं च मुतं च विज्ञातं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... ।

B. ४

२० तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं च मे मुतं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं च मे विज्ञातं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं च मे २५ दिटुं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं च मे मुतं च विज्ञातं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं च मे मुतं च दिटुं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं च मे मुतं च विज्ञातं च दिटुं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... ।

तीहाकारेहि अमुतं “मुतं च मे विज्ञातं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं “मुतं च मे दिटुं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं “मुतं च मे सुतं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं

“मुतं च मे विज्ञातं च दिहुं चा” ति ...पै०... तीहाकारेहि अमुतं “मुतं च मे विज्ञातं च सुतं चा” ति ...पै०... तीहाकारेहि अमुतं “मुतं च मे विज्ञातं च दिहुं च सुतं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपति पाचितियस्स ...पै०... ।

तीहाकारेह अविज्ञातं “विज्ञातं च मे दिदुं चा” ति...पे०... ५
 तीहाकारेह अविज्ञातं “विज्ञातं च मे सुतं चा” ति...पे०... तीहाकारेह
 अविज्ञातं “विज्ञातं च मे भुतं चा” ति सम्प्रजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति
 पाचित्तियस्स ... पे० ... तीहाकारेह अविज्ञातं “विज्ञातं च मे दिदुं च
 सुतं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेह अविज्ञातं “विज्ञातं च मे दिदुं च
 भुतं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेह अविज्ञातं “विज्ञातं च मे दिदुं च
 सुतं च भुतं चा” ति सम्प्रजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... । १०

७. तीहाकारे हि दिटुं “अदिटुं मे” ति ... पे० ... सुतं “अस्सुतं मे” ति ... पे० ... मुतं “अमुतं मे” ति ... पे० ... विड्बातं “अविड्बातं मे” ति सम्प-जानमसा भणन्तरस आपत्ति पाचित्यस्स ... पे० ... ।

८. तीहाकारेहि दिढुं “सुतं मे” ति ... पे० ... तीहाकारेहि दिढुं “मुतं मे” ति ...पे०... तीहाकारेहि दिढुं “विज्ञातं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... तीहाकारेहि दिढुं “सुतं च मे मुतं चा” ति ...पे० ... तीहाकारेहि दिढुं “सुतं च मे विज्ञातं चा” ति ... पे०... तीहाकारेहि दिढुं “सुतं च मे मुतं च विज्ञातं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

तीहाकारेहि सुतं “मुतं मे” ति ... पे० ... तीहाकारेहि सुतं “विञ्जातं मे” ति ...पे०... तीहाकारेहि सुतं “दिङ्गुं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि सुतं “मुतं च मे विञ्जातं चा” ति...पे०... तीहाकारेहि सुतं “मुतं च मे विङ्गुं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि सुतं “मुतं च मे विञ्जातं च दिङ्गुं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे० ... ।

तीहाकारेहि मुतं “विञ्जातं मे” ति ...पे०... तीहाकारेहि मुतं “दिङ्गु
मे” ति ...पे०... तीहाकारेहि मुतं “सुतं मे” ति सम्पज्जानमुसा भणन्तस्स आपत्ति
पचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि मुतं “विञ्जातं च मे दिङ्गु चा” ति ... पे० ...
तीहाकारेहि मुतं “विञ्जातं च मे सुतं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि मुतं
“विञ्जातं च मे दिङ्गु च सुतं चा” ति सम्पज्जानमुसा भणन्तस्स आपत्ति 90

पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

तीहाकारेहि विज्ञातं “दिटुं मे” ति ... पे० ... तीहाकारेहि विज्ञातं “सुतं मे” ति ... पे० ... तीहाकारेहि विज्ञातं “मुतं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... तीहाकारेहि विज्ञातं “दिटुं च ५ मे सुतं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि विज्ञातं “दिटुं च मे सुतं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि विज्ञातं “दिटुं च मे सुतं च मुतं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

६. तीहाकारेहि दिटुं वेमतिको दिटुं नो कप्पेति, दिटुं नस्सरति, दिटुं पमुट्ठो होति ... पे० ... सुते वेमतिको सुतं नो कप्पेति, सुतं नस्सरति, १० सुतं पमुट्ठो होति ... पे० ... मुते वेमतिको मुतं नो कप्पेति, मुतं नस्सरति, मुतं पमुट्ठो होति ... पे० ... विज्ञाते वेमतिको विज्ञातं नो कप्पेति, विज्ञातं नस्सरति, विज्ञातं पमुट्ठो होति ... विज्ञातं च मे दिटुं चा ति ... पे० ... विज्ञातं पमुट्ठो होति; विज्ञातं च मे मुतं चा ति ... पे० ... विज्ञातं ५ पमुट्ठो होति; विज्ञातं च मे दिटुं च सुतं चा ति ... पे० ... विज्ञातं पमुट्ठो होति; विज्ञातं च मे दिटुं च मुतं चा ति ... पे० ... विज्ञातं पमुट्ठो होति; विज्ञातं च मे दिटुं च सुतं च मुतं चा ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१०. चतूर्थाकारेहि ... पे० ... पञ्चाहाकारेहि ... पे० ... छहाकारेहि २० ... पे० ... सत्तहाकारेहि ... पे० ... विज्ञातं पमुट्ठो होति, विज्ञातं च मे दिटुं च सुतं च मुतं चा ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स-पुञ्चवस्स होति मुसा भणित्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणित्सं होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिटुं, विनिधाय खर्न्ति, विनिधाय र्हचि, विनिधाय भावं ।

- २५ ११. अनापत्ति दवा^१ भणति रवा^२ भणति । दवा भणति नाम सहसा भणति । रवा भणति नाम अञ्जनं भणिस्सामी ति अञ्जनं भणति । उम्मतकस्स, ग्रादिकम्मिकस्सा ति ।

१. पमुट्ठो-सी०; सम्पुट्ठो-रो० । २. दवाय - दवा० । ३. रवाय - रवा० ।

१२. मुत्तिव्यपादितिवं
(ओमसवादे)

(१) अव्याख्यायनिकलुक्तम्

१२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्र्यं विहरति जतवने अनाथ-
पिण्डकस्त आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू पेसलेहि भिक्खूहि
सर्दि भण्डन्ता' पेसले भिक्खू ओमसन्ति - जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन
पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि, लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया
पि; हीनेन पि अक्कोसेन खुंसेन्ति वम्भेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ५
...पे०...ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम छब्बगिया
भिक्खू पेसलेहि भिक्खूहि सर्दि भण्डन्ता पेसले भिक्खू ओमसिसन्ति -
जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि,
लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया पि; हीनेन पि अक्कोसे नखुंसेसन्ति
वम्भेसन्ती" ति ! १०

R. 5

अथ खो ते भिक्खू छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो
एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० .. सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, पेसलेहि भिक्खूहि
सर्दि भण्डन्ता पेसले भिक्खू ओमसथ - जातिया पि ...पे०... हीनेन पि अक्को-
सेन खुंसेथ वम्भेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा
...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पेसलेहि भिक्खूहि सर्दि भण्डन्ता १५
पेसले भिक्खू ओमसिसथ - जातिया पि ...पे०... हीनेन पि अक्कोसेन
खुंसेसथ वम्भेसथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०...
विगरहित्वा वर्त्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -

B. 7

(२) नन्दिविसालबलिबहकथा

१३. "भूतपुब्बं, भिक्खवे, तक्कसिलायं" अञ्जातरस्स ब्राह्मणस्स
नन्दिविसालो नाम बलिबहो' अहोसि । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो २०
बलिबहो तं ब्राह्मणं एतदबोच - 'गच्छ त्वं, ब्राह्मण, सेट्टिना सर्दि सहस्सेन
अब्भुतं करोहि - मय्यं बलिबहो सकटसतं अतिबद्धं पवट्टेस्सती' ति । अथ
खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सेट्टिना सर्दि सहस्सेन अब्भुतं अकासि - मय्यं
बलिबहो सकटसतं अतिबद्धं पवट्टेस्सती ति । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो
सकटसतं अतिबन्धित्वा नन्दिविसालं बलिबहं युक्तिजत्वा" एतदबोच - 'अच्छं', २५

१. भण्डन्ता - सी०, रो० । २. तक्कसिलायं - म० । ३. बलीबहो - म०; बलिबहो-
सी० । ४. योजेत्वा - सी० । ५. अच्छं - स्या०; गच्छ - रो०, म० ।

कूट, वहसु, कूटा' ति । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्धो तत्थेव अद्वासि । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सहस्रेन पराजितो पञ्चायि ।

अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्धो तं ब्राह्मणं एतदबोच – 'किस्त त्वं, ब्राह्मण, पञ्चायसी' ति ? 'तथा हि पनाहं, भो, तथा सहस्रेन पराजितो'

५ ति । 'किस्त पन मं त्वं, ब्राह्मण, अकूटं कूटवादेन पापेसि ? गच्छ त्वं, ब्राह्मण, सेद्विना सर्द्धि द्वीहि सहस्रेहि अब्धुतं करोहि – मयं बलिबद्धो सकटसं अतिबद्धं पवद्वेस्सती ति । मा च मं अकूटं कूटवादेन पापेसी' ति । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सेद्विना सर्द्धि द्वीहि सहस्रेहि अब्धुतं अकासि – मयं बलिबद्धो सकटसं अतिबद्धं पवद्वेस्सती ति । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सकटसं अतिबद्धं पवद्वेसि ।

१० अतिबन्धित्वा नन्दिविसाल बलिबद्धं युञ्जित्वा एतदबोच – 'अच्छ, भद्र, वहसु, भद्रा' ति । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्धो सकटसं अतिबद्धं पवद्वेसि ।

B. 8 "मनापमेव भासेय्य, नामनापं कुदाचनं ।
मनापं भासमानस्स, गरुं भारं उदब्बहि ।

१५ धनं च नं अलभेसि', तेन चत्तमनो अहू ति ॥

(३) पञ्चात्ति

R. 6 "तदा पि मे, भिक्खवे, अमनापा खुंसना वम्भना । किमङ्गं पन एतरहि मनापा भविस्सति खुंसना वम्भना ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०...।

"एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२० १४. "ओमसवादे पाचित्तियं" ति ।

(४) विभज्ञे

१५. ओमसवादो नाम दसहि आकारेहि ओमसति – जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि, लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया पि, अक्कोसेन पि ।

२५ जाति नाम द्वे जातियो^१ – हीना च जाति उक्कटा च जाति । हीना नाम जाति – चण्डालजाति, वेणजाति^२, नेसादजाति, रथकारजाति, पुकुस-जाति । एसा हीना नाम जाति । उक्कटा नाम जाति – खत्तियजाति,

१. अमाभेसि – म० । २. किमङ्ग – सी०, शी० । ३. जाती – स्या० । ४. वेनजाति – म० ।

आह्यणजाति । एसा उक्कटा नाम जाति ।

नामं नाम द्वे नामानि – हीनं च नामं उक्कटुं च नामं । हीनं नाम नामं – अबकण्णकं, जवकण्णकं, धनिटुकं, सविटुकं, कुलवड्हुकं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओङ्गातं^१ अबङ्गातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं^२ । एतं हीनं नाम नामं । उक्कटुं नाम नामं – बुद्धपटिसंयुतं^३, धम्पपटिसंयुतं^४, सङ्खपटिसंयुतं^५, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोङ्गातं अनवङ्गातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कटुं नाम नामं ।

गोत्तं नाम द्वे गोत्तानि – हीनं च गोत्तं उक्कटुं च गोत्तं । हीनं नाम गोत्तं – कोसियगोत्तं^६, भारद्वाजगोत्तं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओङ्गातं अबङ्गातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं । एतं हीनं नाम गोत्तं । उक्कटुं^७ नाम गोत्तं – गोत्तमगोत्तं, मोग्नल्लानगोत्तं, कच्चानगोत्तं, वासिटुगोत्तं^८, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोङ्गातं^९ अनवङ्गातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कटुं नाम गोत्तं ।

कम्मं नाम द्वे कम्मानि – हीनं च कम्मं उक्कटुं च कम्मं । हीनं नाम कम्मं – कोटुककम्मं, पुण्डछड्हुककम्मं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओङ्गातं^{१०} अबङ्गातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं । एतं हीनं नाम कम्मं । उक्कटुं नाम कम्मं – कसि, वणिजा^{११}, गोरक्षा, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोङ्गातं^{१२} अनवङ्गातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कटुं नाम कम्मं ।

सिप्पं नाम द्वे सिप्पानि – हीनं च सिप्पं उक्कटुं च सिप्पं । हीनं नाम सिप्पं – नळकारसिप्पं, कुम्भकारसिप्पं, पेसकारसिप्पं, चम्मकारसिप्पं,^{१३} नहापितसिप्पं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओङ्गातं अबङ्गातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं । एतं हीनं नाम सिप्पं । उक्कटुं नाम सिप्पं – मुहा, गणना, लेखा, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोङ्गातं अनवङ्गातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कटुं नाम सिप्पं ।

सब्बे पि आशाशा हीना, अपि च मधुमेहो आबाधो उक्कटो ।^{१४}

लिङ्गं नाम द्वे लिङ्गानि – हीनं च लिङ्गं उक्कटुं च लिङ्गं । हीनं

१. ओङ्गातं – सी० । २. अचित्तीकतं – स्था० । ३. बुद्धपटिसंयुतं – रो०; बुद्धपटिसंयुतं – सी० । ४. धम्पपटिसंयुतं – रो०; धम्पपटिसंयुतं – सी० । ५. सङ्खपटिसंयुतं – रो०; सङ्खपटिसंयुतं – सी० । ६. स्था० पोत्तके नरित्य । ७. कच्चायन० – रो० । ८. वासेटुगोत्तं – सी० । ९. अनोङ्गातं – सी० । १०. वणिजा – रो० ।

नाम लिङ्गं – अतिदीर्घं, अतिरस्सं, अतिकष्टं, अच्छोदातं । एतं हीनं नाम लिङ्गं ।

उक्कटुं नाम लिङ्गं – नातिदीर्घं, नातिरस्सं, नातिकष्टं, नाच्छोदातं । एतं उक्कटुं नाम लिङ्गं ।

५ सब्बे पि किलेता हीना ।

सब्बा पि आपत्तियो हीना । अपि च, सोतापत्तिसमापत्ति उक्कटु ।

अक्कोसो नाम द्वे अक्कोसो – हीनो च अक्कोसो उक्कटु च अक्कोसो । हीनो नाम अक्कोसो – श्रोटुलोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छान-गतोसि, नेरयिकोसि; नत्थ तुयहं सुगति; दुगति येव तुयहं पाटिकङ्गा ति; १० यकारेन वा भकारेन वा, काटकोटिचिकाय वा । एसो हीनो नाम अक्कोसो । उक्कटु नाम अक्कोसो – पण्डितोसि, व्यत्तोसि', मेघावीसि, बहुसुतोसि, घम्मकथिकोसि; नत्थ तुयहं दुगति; सुगति येव तुयहं पाटिकङ्गा ति । एसो उक्कटु नाम अक्कोसो ।

१६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो^१
१५ हीनेन हीनं वदेति । चण्डालं वेनं नेसादं रथकारं पुक्कुसं – “चण्डालोसि,
वेनोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

B 10 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
हीनेन उक्कटु वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं – “चण्डालोसि, वेनोसि, नेसादोसि,
२० रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
उक्कटुन हीनं वदेति । चण्डालं वेनं नेसादं रथकारं पुक्कुसं – “खत्तियोसि,
ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

R 8 २५ उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
उक्कटुन हीनं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं – “खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी” ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

१७. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
हीनेन हीनं वदेति । अवकण्णकं जवकण्णकं धनिटुकं सविटुकं कुलवटुकं –
“अवकण्णकोसि, जवकण्णकोसि, धनिटुकोसि, सविटुकोसि, कुलवटुकोसी”

१. अताति - सी० । २. मङ्गुं कुतुकामो - रो० ।

ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो हीनेन उकट्टु वदेति । बुद्धरक्षितं धम्मरक्षितं सङ्घरक्षितं – “अवकण्ण-कोसि, जवकण्णकोसि, धनिटुकोसि, सविटुकोसि, कुलवडुकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

5

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो उकट्टेन हीनं वदेति । अवकण्णकं जवकण्णकं धनिटुकं सविटुकं कुलवडुकं – “बुद्धरक्षितोसि, धम्मरक्षितोसि, सङ्घरक्षितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो उकट्टेन उकट्टु वदेति । बुद्धरक्षितं धम्मरक्षितं सङ्घरक्षितं – “बुद्ध-रक्षितोसि, धम्मरक्षितोसि, सङ्घरक्षितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

१८. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । कोसियं भारद्वाजं – “कोसियोसि, भारद्वाजोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 11

15

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो हीनेन उकट्टु वदेति । गोतमं मोगल्लानं कच्चानं वासिट्टुं – “कोसियोसि, भारद्वाजोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो उकट्टेन हीनं वदेति । कोसियं भारद्वाजं – “गोतमोसि, मोगल्लानोसि, कच्चानोसि, वासिट्टोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो उकट्टेन उकट्टु वदेति । गोतमं मोगल्लानं कच्चानं वासिट्टुं – “गोतमोसि, मोगल्लानोसि, कच्चानोसि, वासिट्टोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

25

१९. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तु-कामो हीनेन हीनं वदेति । कोट्टकं पुफ्छडुकं – “कोट्टकोसि, पुफ्छडुकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

90

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो हीनेन उकट्टुं वदेति । कस्सकं वाणिजं गोरक्षं – ‘कोटुकोसि, पुण्डछहुकोसी’ ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
५ उकट्टुन हीनं वदेति । कोटुकं पुण्डछहुकं – “कस्सकोसि, वाणिजोसि, गोरक्षोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो उकट्टुन उकट्टुं वदेति । कस्सकं वाणिज गोरक्षं – “कस्सकोसि, वाणिजोसि, गोरक्षोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

१० २०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । नळकारं कुम्भकारं पेसकारं चम्मकारं नहापितं – “नळकारोसि, कुम्भकारोसि, पेसकारोसि, चम्मकारोसि, नहापितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
१५ हीनेन उकट्टुं वदेति । मुहिंकं गणकं लेखकं – “नळकारोसि, कुम्भकारोसि, पेसकारोसि, चम्मकारोसि, नहापितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो उकट्टुन हीनं वदेति । नळकारं कुम्भकारं पेसकारं चम्मकारं नहापित –
२० “मुहिंकोसि, गणकोसि, लेखकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो उकट्टुन उकट्टुं वदेति । मुहिंकं गणकं लेखकं – “मुहिंकोसि, गणकोसि, लेखकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२५. २१. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । कुट्टिकं गण्डिकं किलासिकं सोसिकं अपमारिकं – “कुट्टिकोसि, गण्डिकोसि, किलासिकोसि, सोसिकोसि, अपमारिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो

हीनेन उक्कटुं वदेति । मधुमेहिकं – “कुट्टिकोसि, गण्डिकोसि, किलासि-
कोसि, सोसिकोसि, अपमारिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
उक्कटुन हीनं वदेति । कुट्टिकं गण्डिकं किलासिकं सोसिकं अपमारिकं – ५
“मधुमेहिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
उक्कटुन उक्कटुं वदेति । मधुमेहिकं – “मधुमेहिकोसी” ति भणति । आपत्ति
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स । B. 13

२२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो १०
हीनेन हीनं वदेति । अतिदीघं अतिरसं अतिकण्हं अच्चोदातं – “अतिदीघोसि,
अतिरस्सोसि, अतिकण्होसि, अच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
हीनेन उक्कटुं वदेति । नातिदीघं नातिरसं नातिकण्हं नाच्चोदातं – “नाति- १५ R. 9
दीघोसि, नातिरस्सोसि, नातिकण्होसि, नाच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
उक्कटुन हीनं वदेति । अतिदीघं अतिरसं अतिकण्हं अच्चोदातं – “नाति-
दीघोसि, नातिरस्सोसि, नातिकण्होसि, नाच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति २०
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
उक्कटुन उक्कटुं वदेति । नातिदीघं नातिरसं नातिकण्हं नाच्चोदातं –
“नातिदीघोसि, नातिरस्सोसि, नातिकण्होसि, नाच्चोदातोसी” ति भणति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स । २५

२३. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
हीनेन हीनं वदेति । रागपरियुद्धितं दोसपरियुद्धितं मोहपरियुद्धितं – “राग-
परियुद्धितोसि, दोसपरियुद्धितोसि, मोहपरियुद्धितोसी” ति भणति । आपत्ति
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो ३०

हीनेन उक्कटुं वदेति । वीतरागं वीतदोसं वीतमोहं – “रागपरियुद्धितोसि” दोसपरियुद्धितोसि, मोहपरियुद्धितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

- उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
 ३. १४ ५ उक्कटुन हीनं वदेति । रागपरियुद्धितं दोसपरियुद्धितं मोहपरियुद्धितं – “वीतरागोसि, वीतदोसोसि, वीतमोहोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

- उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो उक्कटुन उक्कटुं वदेति । वीतरागं वीतदोसं वीतमोहं – “वीतरागोसि, वीतदोसोसि, वीतमोहोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२४. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । पाराजिकं अज्ञापन्नं सङ्घादिसेसं अज्ञापन्न थुल्लच्चयं अज्ञापन्नं पाचित्तियं अज्ञापन्न पाटिदेसनीयं अज्ञापन्न दुक्कटं अज्ञापन्नं
 १५ दुब्भासितं अज्ञापन्नं – “पाराजिकं अज्ञापन्नोसि, सङ्घादिसेसं अज्ञापन्नोसि, थुल्लच्चयं अज्ञापन्नोसि, पाचित्तियं अज्ञापन्नोसि, पाटिदेसनीयं अज्ञापन्नोसि, दुक्कटं अज्ञापन्नोसि, दुब्भासितं अज्ञापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

- उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो
 २० हीनेन उक्कटुं वदेति । सोतापन्न – “पाराजिकं अज्ञापन्नोसि ... पे०... दुब्भासितं अज्ञापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

- उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो उक्कटुन हीनं वदेति । पाराजिकं अज्ञापन्नं ...पे०... दुब्भासितं अज्ञापन्नं – “सोतापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२५. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो उक्कटुन उक्कटुं वदेति । सोतापन्न – “सोतापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । ओढुं मेण्डं गोणं^१ गद्रभं तिरच्छानगतं नेरथिकं

१. पाठ्यदेवनिधि – रो० । २. गोण – सी० ।

— “ओहोसि, मेष्ठोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि; नस्थि तुय्हं सुगति; दुगति येव तुय्हं पाटिकङ्गा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन उकट्टुं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेधावि बहुस्सुतं धम्मकथिकं — “ओहोसि, ५ मेष्ठोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि; नस्थि तुय्हं सुगति; दुगति येव तुय्हं पाटिकङ्गा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 15

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उकट्टुन हीनं वदेति । ओहुं मेष्ठं गोणं गद्रभं तिरच्छानगतं नेरयिकं — १० “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नस्थि तुय्हं दुगति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्गा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उकट्टुन उकट्टुं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं — १५ “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नस्थि तुय्हं दुगति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्गा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कु-
कत्तुकामो एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेना नेसादा रथकारा २० पुक्कुसा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे खत्तिया, ब्राह्मणा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२७. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो २५ एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे अवकणका जवकणका धनिटुका सविटुका कुलवङ्गका” ति भणति । ...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे बुद्धरक्षिता धम्म-
रक्षिता सङ्कुरक्षिता” ति भणति । ...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे कोसिया भारद्वाजा” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे गोतमा मोगल्लाना कच्चाना वासिटु” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे कोटुका पुण्प- ३० पाचित्तियं - ३.

R. 10

छहुका” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे कस्सका वाणिजा गोरक्षा”

B. १६ ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे नळकारा कुम्भकारा पेसकारा चम्मकारा नहापिता” ति भणति । ...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे मुद्दिका गणका लेखका” ति भणति ।...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे कुट्टिका गण्डिका

५ किलासिका सोसिका अपमारिका” ति भणति ।...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे मधुमेहिका” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे अतिदीधा अतिरस्सा अतिकण्ठा अच्छोदाता” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे नातिदीधा नातिरस्सा नातिकण्ठा नाच्छोदाता” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे रागपरियुद्धिता दोसपरियुद्धिता मोहपरियुद्धिता” ति भणति । ...पे०...। “सन्ति

१० इधेकच्चे वीतरागा वीतदोसा वीतमोहो” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे पाराजिकं अज्ञापन्ना ...पे०... दुःखसिं अज्ञापन्ना” ति भणति । ...पे०..। “सन्ति इधेकच्चे सोतापन्ना” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे श्रोट्टा मेण्डा गोणा गद्भा तिरच्छानगता नेरयिका, नत्थि तेसं सुगति, दुग्गति येव पाटिकङ्घा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

१५ २८. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यता, मेधावी’ बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्घा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो

२० मङ्‌कुकत्तुकामो एवं वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा^{१०} नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ... पे० ... ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो एवं वदेति । “ये नून पण्डिता व्यता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२५ ३०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्‌कुकत्तुकामो एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । ... पे० ... । “न मयं पण्डिता व्यता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थम्हाकं दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्घा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

१०. मेधावी—सी०, स्या० । २. वेणा—म० । ३. एव धम्मकथिका नत्थि तेसं दुग्गति सुगति येव तेसं पाटिकङ्घा ति भक्ती’ ति पाणे स्या० पोहचके प्रशिप ।

३१. उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्ग्कुक्तु-
कामो हीनेन हीनं वदेति ... पे० ... हीनेन उक्कटुं वदेति ... पे० ... उक्कटुन
हीनं वदेति ... पे० ... उक्कटुन उक्कटुं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेधावीं बहुस्सुतं
धम्मकथिकं—“पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि;
नत्य तुङ्हं दुग्गति; सुगति येव तुङ्हं पाटिकङ्गा” ति भणति । आपत्ति ५
वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

B. 17

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्ग्कुक्तुकामो
एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा”
ति भणति । ... पे० ... । “सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता
धम्मकथिका, नत्य तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्गा” ति १०
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्ग्कुक्तुकामो
एवं वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।
... पे० ... । “ये नून पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका” ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

15

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्ग्कुक्तुकामो
एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।
... पे० ... । “न मयं पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्यम्हाकं
दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्गा” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय दुक्कटस्स ।

R. 11

३२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न
मङ्ग्कुक्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति । चण्डालं वेणं नेसादं रथकारं
पुक्कुसं—“चण्डालोसि, वेणोसि”, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुभासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्ग्कु-
क्तुकामो, दवकम्यता हीनेन उक्कटुं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं—“चण्डालोसि,
वेणोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय दुभासितस्स ।

B. 18

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्ग्कुक्तु-
कामो, दवकम्यता उक्कटुन हीनं वदेति । चण्डालं वेणं नेसादं रथकारं १०

पुक्कुसं – “खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुर्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वस्मेतुकामो न मङ्‌कुकत्तु-
कामो, दवकम्यता उक्कटेन उक्कटुं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं – “खत्तियोसि,
५ ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुर्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वस्मेतुकामो न मङ्‌कुकत्तु-
कामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति ... पे० ... हीनेन उक्कटुं वदेति ... पे० ...
उक्कटेन हीनं वदेति ... पे० ... उक्कटेन उक्कटुं वदेति । पण्डितं व्यतं मेधावि
बहुस्सुतं धम्मकथिकं – “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि,
१० धम्मकथिकोसि; नत्थि तुहं दुग्गति; सुगति येव तुहं पाटिकङ्गा” ति भणति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय दुर्भासितस्स ।

३३. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वस्मेतुकामो न
मङ्‌कुकत्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा
नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । ... पे० ... । “सन्ति इधेकच्चे
१५ पण्डिता व्यता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेस दुग्गति, सुगति येव
तेसं पाटिकङ्गा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुर्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वस्मेतुकामो न मङ्‌कुकत्तु-
कामो, दवकम्यता एवं वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा”
ति भणति । ... पे० ... । “ये नून पण्डिता व्यता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका”
२० ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुर्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वस्मेतुकामो न मङ्‌कुकत्तु-
कामो, दवकम्यता एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा
पुक्कुसा” ति भणति । ... पे० ... । “न मयं पण्डिता व्यता मेधावी बहुस्सुता
धम्मकथिका, नत्थम्हाकं दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्गा” ति
२५ भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुर्भासितस्स ।

३४. उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वस्मेतुकामो न
मङ्‌कुकत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति ... पे० ... हीनेन उक्कटुं वदेति
... पे० ... उक्कटेन हीनं वदेति ... पे० ... उक्कटेन उक्कटुं वदेति । पण्डितं व्यतं
३० मेधावि बहुस्सुतं धम्मकथिकं – “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतो-
सि धम्मकथिकोसि; नत्थि तुहं दुग्गति; सुगति येव तुहं पाटिकङ्गा”
ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुर्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्‌कुकत्तु-
कामो, दवकम्यता एवं वदेति । “सन्ति इषेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा
रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इषेकच्चे पण्डिता व्यत्ता
मेघावी बहुसुता धम्मकथिका, नत्यं तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकह्ना”
ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्‌कुकत्तु-
कामो, दवकम्यता एवं वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा
पुक्कुसा” ति भणति ।...पे०...। “ये नून पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुसुता
धम्मकथिका” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्‌कुकत्तु-
कामो, दवकम्यता एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा
पुक्कुसा” ति भणति । ...पे०...। “न मयं पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुसुता
धम्मकथिका, नत्यम्हाकं दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकह्ना” ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

३५. अनापत्ति अत्थपुरेक्खारस्स, धम्मपुरेक्खारस्स, अनुसासनी-
पुरेक्खारस्स, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स, वेदनादृस्स’, आदिकम्म-
कस्सा ति ।

३. ततियपाच्चितियं

(पेसुञ्जे)

(१) छब्बग्नियभिक्खुवृत्थु

३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्यं विहरति जेतवन अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्निया भिक्खू भिक्खूनं
भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्जां उपसंहरन्ति; इमस्स २०
सुत्वा अमुस्स अक्खायन्ति, इमस्स भेदाय; अमुस्स सुत्वा इमस्स अक्खायन्ति,
अमुस्स भेदाय । तेन अनुपश्चानि चेव भण्डनानि उपज्जन्ति, उपश्चानि
च भण्डनानि भित्योभावाय^१ वेपुल्लाय संवत्तन्ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा
...पे०... ते उज्ज्ञायन्ति खित्यन्ति^२ विपाचेन्ति – “कथं हि नाम छब्बग्निया

R. 12

B. 20

१. वेदनदृस्स – सी०, स्था०; रो० पोथके नरिय । २. शीघ्रोभावाय – सी० । ३.
सीयन्ति – सी०, स्था०, रो० ।

भिक्खु भिक्खून् भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापश्चानं पेसुञ्ज्ञां उपसंहरिस्तन्ति; इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्लायिस्सन्ति, इमस्स भेदाय; अमुस्स सुत्वा इमस्स अक्लायिस्सन्ति, अमुस्स भेदाय! तेन अनुप्पश्चानि चेव भण्डनानि उपज्जन्ति, उप्पश्चानि च भण्डनानि भिव्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती”

५ ति। अथ खो ते भिक्खुं भगवतो एतमत्थं आरोचेतुं।

(२) वक्ष्यति

अथ खो भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे भिक्खुसङ्गं सञ्चिपातापेत्वा छब्बग्निये भिक्खु पटिपुच्छि—“सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खून् भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापश्चानं पेसुञ्ज्ञां उपसंहरथ?

इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्लायथ, इमस्स भेदाय? अमुस्स सुत्वा इमस्स

१० अक्लायथ, अमुस्स भेदाय? तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उपज्जन्ति, उप्पश्चानि च भण्डनानि भिव्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती” ति? “सच्चं, भगवा” ति। विग्रहिवुद्धो भगवा...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,

भिक्खून् भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापश्चानं पेसुञ्ज्ञां उपसंहरिस्सथ!

इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्लायिस्सथ, इमस्स भेदाय! अमुस्स सुत्वा

१५ इमस्स अक्लायिस्सथ, अमुस्स भेदाय! तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उपज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिव्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति।

नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिव्योभावाय...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्कापदं उद्दिशेय्याथ—

३७. “भिक्खुपेसुञ्ज्ञे पाचित्सिवं” ति।

(३) विनाशो

३८. पेसुञ्ज्ञां नाम द्वीहाकारेहि पेसुञ्ज्ञां होति—पियकम्यस्स वा भेदधिप्यायस्स वा ति। दसहाकारेहि पेसुञ्ज्ञां उपसंहरति—जातितो पि, नामतो पि, गोत्ततो पि, कम्मतो पि, सिप्पतो पि, आबाधतो पि, लिङ्गतो पि, किलेसतो पि, आपत्तितो पि, अक्कोसतो पि!

जाति नाम द्वे जातियो—हीना च जाति उक्कटा च जाति। हीना

३९ नाम जाति—चण्डालजाति वेणजाति नेसादजाति रथकारजाति पुक्कुस्जाति। एसा हीना नाम जाति। उक्कटा नाम जाति—खत्तियजाति ब्राह्मणजाति। एसा उक्कटा नाम जाति...पे०...!

१. एत्वं भिक्खु अव्याग्निये भिक्खु अनेकपुरिसायेन विग्रहित्वा ति वाढो म० पोत्पके गतिः।

अशक्कोसो नाम हे अक्कोसा – हीनो च अक्कोसो उक्कटो च अक्कोसो । हीनो नाम अक्कोसो – ओट्टोसि, मेष्टोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छान-गतोसि, वेरयिकोसि; नत्यं तु यहं सुगति; दुगति येव तु यहं पाटिकह्ना ति, यकारेन वा भकारेन वा काटिकोटचिकाय वा । एसो हीनो नाम अक्कोसो । उक्कटो नाम अक्कोसो – पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेघावीसि, बहस्सुतोसि, धम्म-कथिकोसि; नत्यं तु यहं दुगति; सुगति येव तु यहं पाटिकह्ना ति । एसो उक्कटो नाम अक्कोसो ।

R. 13

३६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उप-
संहरति – “इत्थन्नामो तं ‘चण्डालो वेणो नेसादो रथकारो पुक्कुसो’ ति
भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

10

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘खत्तियो ब्राह्मणो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘अवकण्णको जवकण्णको धनिटुको सविटुको कुलवडुको’ ति
भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

15

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘बुद्धरक्खितो धम्मरक्खितो सङ्खरक्खितो’ ति भणती” ति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘कोसियो भारद्वाजो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

20

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘गोतमो मोगल्लानो कच्चानो’ वासिटो” ति भणती” ति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

25

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘कोटुको पुफङ्कह्नुको’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

B. 22

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति –

१. भणती ति भणति – रो० । २. कच्चान्नगौ – स्वा० ।

“इत्यन्नामो तं ‘कस्सको वाणिजो गोरक्षो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पार्चित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जां उपसंहरति – “इत्यन्नामो तं ‘नल्कारो कुम्भकारो पेसकारो चम्मकारो नहापितो’ ति ५ भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पार्चित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जां उपसंहरति – “इत्यन्नामो तं ‘मुट्ठिको गणको लेखको’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पार्चित्तियस्स ।

४०. १०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जां उप-
१० संहरति – “इत्यन्नामो तं ‘कुट्ठिको गणिङ्को किलासिको सोसिको अपमारिको’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पार्चित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जां उपसंहरति – “इत्यन्नामो तं ‘भधुमेहिको’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पार्चित्तियस्स ।

१५ १५. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जां उपसंहरति – “इत्यन्नामो तं ‘अतिदीधो अतिरस्सो अतिकण्हो अच्चोदातो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पार्चित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जां उपसंहरति – “इत्यन्नामो तं ‘नातिदीधो नातिरस्सो नातिकण्हो नाच्चोदातो’ ति भणती” २० ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पार्चित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जां उपसंहरति – “इत्यन्नामो तं ‘रागपरियुट्ठितो दोसपरियुट्ठितो मोहपरियुट्ठितो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पार्चित्तियस्स ।

B. 23

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जां उपसंहरति – २५ “इत्यन्नामो तं ‘बीतरागो बीतदोसो बीतमोहो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पार्चित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जां उपसंहरति – “इत्यन्नामो तं ‘पाराजिकं अज्ञापन्नो, सङ्कादिसें अज्ञापन्नो, शुल्लच्छयं अज्ञापन्नो, पार्चित्तियं अज्ञापन्नो, पाटिदेसनीयं अज्ञापन्नो, दुक्कटं अज्ञा-३० पन्नो, दुर्भासितं अज्ञापन्नो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय

पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘सोतापन्नो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति – ५
“इत्थन्नामो तं ‘ओट्टो मेष्ठो गोणो’ गद्रभो तिरच्छानगतो नेरयिको, नत्थि
तस्स सुगति, दुगति येव तस्स पाटिकङ्गा’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘पण्डितो व्यत्तो मेधावी बहुस्सुतो धम्मकथिको, नत्थि तस्स १०
दुगति, सुगति येव तस्स पाटिकङ्गा’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

४१. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उप-
संहरति – “इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा,
पुक्कुसा’ ति भणति; न सो अञ्जनं भणति, तञ्चेव भणती” ति । आपत्ति १५
वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे खत्तिया ब्राह्मणा’ ति भणति; न सो अञ्जनं
भणति, तञ्चेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ...पे०...।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति – २०
“इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका,
नत्थि तेसं दुगति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्गा’ ति भणति; न सो अञ्जनं
भणति, तञ्चेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो ‘ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा’ ति भणति; २५
न सो अञ्जनं भणति, तञ्चेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज्ञं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो ‘ये नून पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका” ति

१. गोणो – सी० । २. भणती ति भणति – रो० । ३. त्य ‘धम्मकथिका नत्थि तेसं दुगति
सुणति येव तेसं पाटिकङ्गा ति भणती’ ति पाचिको पाठो सी०, स्था० पोत्थकेसु दिस्ति ।

भणति; न सो अङ्गं भणति, तङ्गेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुङ्गं उपसंहरति – “इत्थनामो ‘न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुकुसा’ ति भणति,
 ५ न सो अङ्गं भणति, तङ्गेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुङ्गं उपसंहरति – “इत्थनामो ‘न मयं पण्डिता व्यसा मेघावी बहुस्मुता धम्मकथिका, नथम्हाकं
 R. 14 दुग्गति, सुग्गति येव अम्हाकं पाटिकङ्गा’ ति भणति; न सो अङ्गं भणति,
 १० तङ्गेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

४२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुङ्गं उपसंहरति;
 उपसंहरति; आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा अनुपसम्पन्नस्स पेसुङ्गं उपसंहरति,
 आपत्ति दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुङ्गं उपसंहरति,
 आपत्ति दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नस्स सुत्वा अनुपसम्पन्नस्स पेसुङ्गं उपसंहरति,
 उपसंहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४३. अनापत्ति नपिकम्यस्स, नभेदाधिष्पायस्स, उम्मत्तकस्स, आदि-
 २० कम्मिकस्सा ति ।

४४. छतुत्पपाचित्तियं (पत्तो धम्मशास्त्रे)

(१) छब्बग्नियमिक्खुदत्तु

४४. तेन समयेन दुदो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्निया भिक्खू उपासके पदसो
 धम्मं वाचेन्ति । उपासका भिक्खूसु अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका
 विहरन्ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा सन्तुद्वा लज्जिनो कुकुच्चका सिक्खाकामा,
 २५ ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम छब्बग्निया भिक्खू
 उपासके पदसो धम्मं वाचेस्सन्ति ! उपासका भिक्खूसु अगारवा अप्पतिस्सा

असभागवुत्तिका विहरन्ती” ति । अथ सो ते भिक्खुं भगवतो एतमत्यं
आरोचेत् ।

(२) पञ्चाति

अथ सो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्गं सज्जि-
पातापेत्वा छब्बग्निये भिक्खु पटिपुच्छ्य—“सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, उपासके
पदसो धम्मं वाचेत्; उपासका भिक्खुसु अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका ५
विहरन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विग्रहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं
हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उपासके पदसो धम्मं वाचेस्सथ ! उपासका भिक्खुसु
अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका विहरिस्सन्ति^१ ! नेतं, मोघपुरिसा,
अप्पसज्जानं वा पसादाय पसज्जानं वा भिष्योभावाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, इमं सिक्षापदं उद्दिसेय्याथ—

10

४५.“यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नं पदसो धम्मं वाचेय्य पाचिति०” ति ।

(३) विभङ्गो

४६. यो पना ति यो यादिसो ...पे०... भिक्खु ति ...पे०... अयं इमस्मि
अथे अधिपेतो भिक्खु ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खुं च भिक्खुनि च ठपेत्वा अवससो अनुप-
सम्पन्नो नाम ।

पदसो^२ नाम^३ पदं, अनुपदं, अन्वक्खरं, अनुव्यञ्जनं ।

B. 15

पदं नाम एकतो पटुपेत्वा एकतो ओसापेन्ति । अनुपदं नाम पाटेकं
पटुपेत्वा एकतो ओसापेन्ति । अन्वक्खरं नाम रूपं अनिच्चं ति बुच्चमानो,
रुं ति ओपातेति । अनुव्यञ्जनं नाम रूपं अनिच्चं ति बुच्चमानो, बेदना
अनिच्चा ति सहं निच्छारेति ।

20

यं च पदं, यं च अनुपदं, यं च अन्वक्खरं, यं च अनुव्यञ्जनं—
सब्बमेतं पदसो^४ नाम ।

B. 25

धम्मो नाम बुद्धभासितो, सावकभासितो, इसिभासितो, देवताभासितो,
अत्यूपसञ्चितो, धम्मूपसञ्चितो ।

वाचेय्या ति पदेन वाचेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय २५
वाचेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४७. अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसङ्गी पदसो धम्मं वाचेति, आपत्ति

१. भिक्खु छब्बग्निया भिक्खु अनेकपरियायेन विग्रहित्वा — म० : २. विहरन्ति — स्मा०,
रो०, म० । ३-४. रो० पोत्वके नामि । ४. ह — स्वा० । ५. पदसो धम्मो — शी०, स्मा०, रो० ।

पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको पदसो धम्मं बाचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी वदसो धम्मं बाचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुष्कटस्स । उपसम्पन्न
५ वेमतिको, आपत्ति दुष्कटस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

४८. अनापत्ति एकतो उहिसापेत्तो, एकतो सज्जायं करोन्तो, येभुव्येन
पगुणं गन्थं भणन्तं ओपातेति, ओसारेन्तं ओपातेति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कभिकस्सा ति ।

१५. पञ्चमपाचित्तियं

(तहसेष्ये)

(१) घम्मसबनामतभिक्खुवत्त्व

४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आल्यियं विहरति अगगाल्ये^१ चेतिये ।

१० तेन खो पन समयेन उपासका आरामं आगच्छन्ति धम्मस्सवनाय^२ । धम्मे
भासिते थेरा भिक्खू यथाविहारं गच्छन्ति । नवका भिक्खू तत्थेव उपट्रान-
सालायं उपासकेहि सर्द्धि मुद्रुस्ती, असम्पजाना, नग्गा, विकूजमाना^३, काकच्छ-
माना सेव्यं कप्पेन्ति । उपासका उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति^४ विपाचेन्ति – “कथं
हि नाम भद्रन्ता” मुद्रुस्ती असम्पजाना नग्गा विकूजमाना काकच्छमाना
१५ सेव्यं कप्पेस्सन्ती^५ ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं उपासकान उज्ज्ञायन्तान
खिय्यन्तान^६ विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अपिच्छा सन्तुद्वा लज्जनो कुकुच्चका
R. 16 सिक्खाकामा ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खू
१८ अनुपसम्पन्नेन सहसेव्यं कप्पेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू^७ भगवतो
१८ एतमत्यं आरोचेसुं ।

(२) पञ्चमि

२० अथ खों भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्धि-
पातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छ – “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू अनुपसम्पन्नेन
सहसेव्यं कप्पेन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा –

१. गन्थं – दो० । २. अगगाल्ये – सी० । ३. घम्मसबनाय – दो०; घम्मसबणाय – सी० ।

४. विकूजमाना – स्या० । ५. ‘यत्ति – सी०, स्या०, दो० । ६. भद्रन्ता – स्या०, दो० ।

७. सीधन्तान्त – सी०, स्या०, दो० । ८. एव्यं विक्खू ते नवके विक्खू अवेकपरियावैन विगरहिला
इति पाठी शब्दो औत्वके अस्ति ।

“अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोभिकं अप्पटिरूपं अस्सा-
मणकं अकर्णियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसः अनुप-
सम्पन्नेन सहसेव्यं कप्पेस्सन्ति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पर्सादाय पसन्नानं
वा भियोभावाय । अथ व्येतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं
च एकच्चानं अङ्गाथताया” ति ।

५

अथ स्तो भगवा ते भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुष्मरताय
दुष्पोसताय महिञ्चताय असन्तुद्विताय सञ्जिणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं
भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुषोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुद्वस्स
सल्लेखस्स ध्रुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा,
भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोभिकं धर्मिम कथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि – १०
“तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि दस अत्यवसे
पटिच्च – सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय, दुम्मङ्कूनं पुण्गलानं निग्नहाय,
पेसलानं भिक्खूनं फासुविहाराय, दिट्ठधर्मिमकानं आसवानं संवराय,
सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं
भियोभावाय, सद्व्यमद्वितिया, विनयानुग्नहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं १५
सिक्खापदं उद्दिसेव्याथ –

“थो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नेन सहसेव्यं कप्पेय पाचित्तिं” ति ।
एवं च दं भगवान् भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) वच्चकुटिय राहुलस्स सेव्यकप्पनबद्धु

५०. अथ स्तो भगवा आलविद्यं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी
तेन चारिकं पवकामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तदवसरि । २०
तत्र सुदं भगवा कोसम्बियं विहरति बदरिकारामे । भिक्खु आयस्मन्तं राहुल
एतदबोचु – “भगवान्, आवुसो राहुल, सिक्खापदं पञ्जात्तं – न अनुपसम्पन्नेन
सहसेव्या कप्पेतब्बा” ति । सेव्यं, आवुसो राहुल, जानाही” ति । अथ स्तो
आयस्मा राहुलो सेव्यं ग्रलभमानो वच्चकुटिया” सेव्यं कप्पेसि । अथ स्तो
भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुद्वाय येन वच्चकुटि तेनुपसङ्कुमि; उपसङ्क- २५
मित्वा उक्कासि । आयस्मा पि राहुलो उक्कासि । “को एत्था” ति ? “अहं,
भगवा, राहुलो” ति । “किस्स त्वं, राहुल, इष्व निसिन्नोसी” ति ? अथ
स्तो आयस्मा राहुलो भगवतो एतमत्यं आरोचेसि ।

१. आलविद्यं – रो० । २. वच्चकुटिय – सी० । ३. वच्चकुटी – सी०, स्या०, रो० ।

४. निसिन्नोसी – स्या० ।

(४) अनुपम्भवति

अथ स्वे भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे धर्मिं कथं कल्पता
भिक्खु आमन्तीसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, अनुपसम्पन्नेन दिरत्ततिरत्तं”
सहस्रेण कप्पेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्षापदं उद्दिसेत्याथ –

५१. “यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नेन उत्तरिदिरत्ततिरत्तं”

५. सहस्रेण कप्पेत्य, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गे

५२. यो पना ति यो यदिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं
इमर्स्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खु ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खुं ठपेत्वा अबसेसो अनुपसम्पन्नो नाम ।

B. 28

उत्तरिदिरत्ततिरत्तं ति अतिरेकदिरत्ततिरत्तं ।

R. 17 १०

सहा॑ ति एकतो॑ ।

सेव्या नाम सब्बच्छन्ना, सब्बपरिच्छन्ना, येभुय्येनच्छन्ना, येभुय्येन
परिच्छन्ना ।

१५ सेव्यं कप्पेत्या ति चतुर्थे दिवसे अत्थङ्गते सुरिये”, अनुपसम्पन्ने
निपन्ने, भिक्खु निपञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने, अनुप-
सम्पन्नो निपञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपञ्जन्ति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । उट्टहित्वा पुनर्पुनं निपञ्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५३. अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहस्रेण
कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको उत्तरिदिरत्ततिरत्तं
सहस्रेण कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची
२० उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहस्रेण कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपहुच्छन्ने उपहुपरिच्छन्नने, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने अनुप-
सम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची, अनापत्ति ।

५४. अनापत्ति द्वेतिस्सो रत्तियो वसति, ऊनकद्वेतिस्सो रत्तियो वसति,
२५ द्वे रत्तियो वसित्वा ततियाय रत्तिया पुराणा निक्खमित्वा पुन वसति”, सब्ब-
च्छन्ने, सब्बपरिच्छन्ने, येभुय्येन ग्रन्थने, येभुय्येन ग्रपरिच्छन्ने, अनुपसम्पन्ने

१. द्विरत्ततिरत्तं – स्पा०, रो० । २. उत्तरि दिरत्ततिरत्तं – सी० । ३-४. सहा॑ ति
संडि – रो० । ५. सुरिय – य० । ६. एवं ‘वसति सब्बमञ्चने सब्बपरिच्छ ले येभुय्येन’ ति
पाठी स्पा०, रो०, य० पोत्तकेसु दिसति ।

निपश्च भिक्षु निसीदति, भिक्षु निपश्च अनुपसम्पन्नो निसीदति, उभो वा निसीदन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्ता ति ।

—•—

१६. बहुप्रचित्यं

(सहजेष्ये)

(१) कोसलित्य आवसथागारवत्यु

५५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यिं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा अनुरुद्धो कोसलेसु
जनपदेसु^१ सावत्यिं गच्छन्तो सायं अञ्जनातरं गामं उपगच्छ^२ । तेन खो पन
समयेन तस्मि गामे^३ अञ्जनातरिस्सा इत्थिया आवसथागारं पञ्जनातं होति ।
अथ खो आयस्मा अनुरुद्धो येन सा इत्थी तेनुपसङ्कुमि; उपसङ्कुमित्वा तं इत्थिं
एतदबोच – “सचे ते, भगिनि, अगरु, वसेव्याम” एकरत्तं^४ आवसथागारे^५ ति ।
“वसेव्याथ, भन्ते” ति । अञ्जे पि अद्विका येन सा इत्थी तेनुपसङ्कुमिसु;
उपसङ्कुमित्वा तं इत्थिं एतदबोचुं – “सचे ते, अय्ये, अगरु वेसव्याम एकरत्तं
आवसथागारे” ति । “एसो खो अय्यो समणो पठमं उपगतो; सचे सो
अनुजानाति, वसेव्याथा” ति । अथ खो ते अद्विका येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुप-
सङ्कुमिसु; उपसङ्कुमित्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदबोचुं – “सचे ते, भन्ते,
अगरु, वसेव्याम एकरत्तं आवसथागारे” ति । “वसेव्याथ, आवुसो” ति ।
अथ खो सा इत्थी आयस्मन्ते अनुरुद्धे सह दस्सनेन पटिबद्धचित्ता अहोसि ।
अथ खो सा इत्थी येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्कुमि; उपसङ्कुमित्वा आयस्मन्तं
अनुरुद्धं एतदबोच – “अय्यो, भन्ते, अव्यस्स मञ्चकं अब्भन्तरं पञ्जापेय”^६ ति ।
अधिवासेसि खो आयस्मा अनुरुद्धो तुष्टीभावेन^७ । अथ खो सा इत्थी आयस्मतो
अनुरुद्धस्स मञ्चकं अब्भन्तरं पञ्जापेत्वा अलङ्कृतपटियता^८ गन्धगच्छनी
येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्कुमि; उपसङ्कुमित्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदबोच –
“अय्यो, भन्ते, अभिरूपो दस्सनीयो पासादिको, अहं चम्हि अभिरूपा दस्सनीया
पासादिका । साधाहं, भन्ते, अव्यस्स पजापति भवेय”^९ ति । एवं बुत्ते आयस्मा

B. 29

५

10

R. 18

15

20

१. जनपदे – म० । २. उपगच्छ – दी० । ३. गामके – सी० । ४. वसेव्यामि – स्या० ।
५. एकरत्तं – स्या० । ६. फासु – सी० । ७. पञ्जापेयं – म० । ८. तुष्टीभावेन – रो० ।
९. अलङ्कृतपटियता – म० ।

अनुरुद्धो तुष्णी' अहोसि । द्रुतियं पि खो...ये०... ततियं पि खो सा इत्थी आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदबोच – “अव्यो, भन्ते, अभिरूपो दस्सनीयो पासादिको, अहं चम्हि अभिरूपा दस्सनीया पासादिका । साधु, भन्ते, अव्यो मं चेव पटिच्छतुं, सब्बं च सापतेय्यं” ति । ततियं पि खो आयस्मा अनुरुद्धो तुष्णी

- 5 अहोसि । अथ खो सा इत्थी साटकं निविलपित्वा आयस्मतो अनुरुद्धस्स पुरतो चङ्गमति पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्यं पि कप्पेति । अथ खो आयस्मा अनुरुद्धो इन्द्रियानि ओक्षिलपित्वा तं इत्थिं नेव ओलोकेसि न पि श्रालपि । अथ खो सा इत्थी – “अच्छ्रियं वत भो, अब्मुतं वत भो ! बहू मे मनुस्सा सतेन पि सहस्रेन पि पहिणन्ति॑ । अयं पन समणो – मया
- 10 सामं याचियमानो – न इच्छति मं चेव पटिच्छतुं सब्बं च सापतेय्यं” ति साटकं निवासेत्वा आयस्मतो अनुरुद्धस्स पादेसु सिरसा निपतित्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदबोच – “अच्चयो मं, भन्ते, अच्चगमा यथाबालं यथामूळं यथाअकुसलं याहं एवमकासि॑ । तस्सा मे, भन्ते, अव्यो अच्चयं अच्चयतो पटिगण्हातु” आयति संवराया” ति । “तर्गं त्वं”, भगिनि, अच्चयो
- 15 अच्चगमा यथाबालं यथामूळं यथाअकुसलं या त्वं एवमकासि । यतो च खो त्वं, भगिनि, अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोसि, तं ते मयं पटिगण्हाम । वुद्धि॒ हेसा, भगिनि, अरियस्स विनये यो अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोति आयति च संवरं आपज्जती॑” ति ।

अथ खो सा इत्थी तस्सा रतिया अच्चयेन आयस्मन्तं अनुरुद्धं पणीतेन

- 20 खादनीयेन भोजनीयेन॑ सहत्या सन्तप्तेत्वा सम्पवारेत्वा, आयस्मन्तं अनुरुद्ध भुज्ञाविं ओनीतपत्तपार्णि अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसीद्रं खो तं इत्थ आयस्मा अनुरुद्धो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो सा इत्थी – आयस्मता अनुरुद्धेन धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता – आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदबोच – “अभिककन्तं, भन्ते, अभिककन्तं, भन्ते ! सेयथापि, भन्ते, निकुञ्जितं वा उकुजजेय्य, पटिच्छन्नं वा विवरेय्य, मूळहस्स वा मग्नं आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोतं” धारेय्य – चक्खुमन्तो रूपानि

१. तुष्णि॑ – रो० । २. सम्पटिच्छतु – स्या० । ३. पहिणन्ति॑ – सी० । ४. एवमकासि॑ – स्या० । ५. पटिगण्हातु – रो०; पटिगण्हातु – सी० । ६. इङ्ग॑ – स्या० । ७. तं – सी०, स्या०, रो० । ८. वुद्धि॒ – स्या० । ९ – १०. खादनीयेन भोजनीयेन – रो० । १०. तेलपज्जोतं – स्या०

दक्षन्ती' ति, एवमेव^१ अव्येन अनुरुद्धेन अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो । एसाहं, भन्ते, तं भगवत्तं सरणं गच्छामि धम्मं च भिक्खुसङ्घं च । उपासिकं मं अव्यो धारेतु अज्जतगे पाणुपेतं सरणं गत'' ति ।

अथ खो आयस्मा अनुरुद्धो सावत्थियं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खु अपिच्छा सन्तुट्टा लज्जिनो कुकुच्चका सिक्खा-^२ कामा ते उज्जायन्ति लियन्ति^३ विपाचेन्ति – “कथं हि नाम आयस्मा अनुरुद्धो मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेस्सती” ति ! अथ खो ते भिक्खू^४ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पठाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्धिपाता-पेत्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं पठिपुच्छ – “सच्चं किर त्वं, अनुरुद्ध, मातुगामेन ^{१०} सहसेय्यं कप्पेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विग्रहि बुद्धो भगवा ^{B. 31} ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, अनुरुद्ध, मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेस्ससि ! नेतं, अनुरुद्ध, अप्पसज्जानं वा पसादाय . पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

५६. “यो पन भिक्खु मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेय्य याच्चित्तियं” ति । ^{१५}

(३) विभक्तौ

५७. यो पना ति यो यादिसो यथायुक्तो यथाजच्चो यथानामो यथागोक्तो यथासीलो यथाविहारी यथागोचरो थेरो वा नवो वा मज्जिमो वा । एसो वुच्चति – “यो पना” ति ।

भिक्खू ति भिक्खको ति भिक्खु, भिक्खाचरिय अज्ञपृगतो ति भिक्खु, भिन्नपृथगतो ति भिक्खु, समञ्जाय भिक्खु, पठिङ्जाय भिक्खु, एहि भिक्खु ²⁰ ति भिक्खु, तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्नो ति भिक्खु, भद्रो भिक्खु, सारो भिक्खु, सेखो भिक्खु, असेखो भिक्खु, समग्मेन सङ्घेन अतिच्छतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो ति भिक्खु । तत्र य्वायं भिक्खु समग्मेन सङ्घेन अतिच्छतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो, अय इमस्मि अत्थे अधिष्ठेतो भिक्खु ति । ²⁵

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्षिनी^५, न पेती, न तिरच्छानगता ;

१. दक्षिण्ती – सी०, रो० । २. एवमेव – रो० । ३. लीयन्ति – सी० स्या०, रो० ।

४. एवं ‘भिक्खु मायस्मन्तं अनुरुद्धं अनेकपरियायेन विग्रहित्वा’ इति पाठो म० पोष्टके ग्रन्थि ।

५. यक्षी – सी०, स्या०, रो० ।

अन्तमसो तदहुजाता पि दारिका, पगेव महत्तरी' ।

सहा ति एकतो ।

सेय्या नाम सब्बच्छन्ना, सब्बपरिच्छन्ना, येभुव्येनच्छन्ना, येभुव्येन-
परिच्छन्ना ।

R. 20 ५ सेय्यं कप्येय्या ति अत्थङ्गते सुरिये^१, मातुगामे निपन्ने भिक्खु
निपञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने मातुगामो निपञ्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपञ्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
उड्हहित्वा पुनप्पुनं निपञ्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५८. मातुगामे मातुगामसञ्ची सहसेय्यं कप्येति, आपत्ति
१० पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको सहसेय्यं कप्येति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
मातुगामे अमातुगामसञ्ची सहसेय्यं कप्येति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपहुच्छन्ने उपहुपरिच्छन्ने, आपत्ति दुक्कटस्स । यक्षिनिया^२ वा
पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतित्थिया वा सहसेय्यं कप्येति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अमातुगामे मातुगामसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
१५ वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्ची, अनापत्ति ।

B. १२ ५९. अनापत्ति सब्बच्छन्ने, सब्बपरिच्छन्ने^३, येभुव्येन अच्छन्ने,
येभुव्येन अपरिच्छन्ने, मातुगामे निपन्ने भिक्खु निसीदति, भिक्खु निपन्ने
मातुगामो निसीदति, उभो वा निसीदन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६०. सत्तमपाचित्तियं

(मातुगामस्स वस्त्रदेशने)

(१) उदायीभिक्खुवत्यु

६०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^४ सावत्तिय
२० कुलूपको होति, बढुकानि कुलानि उपसङ्गमति । अथ खो आयस्मा उदायी
पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन अञ्जनतरं कुलं तेनुपसङ्गमि ।
तेन खो पन समयेन घरणी निवेसनद्वारे निसिन्ना होति, घरसुण्हा आवसथद्वारे
निसिन्ना होति । अथ खो आयस्मा उदायी येन घरणी तेनुपसङ्गमि;

१. महन्ततरी - स्याऽ । २. सुरिये - म० । ३. यक्षिन्या - सी०, स्याऽ, रो० ।

४. एव अनापत्ति सब्बच्छन्ने सब्बपरिच्छन्ने सपब्बच्छन्ने सपब्बपरिच्छन्ने ति पाठो स्याऽ, रो०, म० पोत्यकेतु दिस्ति । ५. उदायी - सी०, स्याऽ, रो० ।

उपसङ्कृमित्वा घरणिया उपकरणके धर्मम् देसेसि । अथ खो घरसुण्हाय एतदहोसि – “कि नु खो सो समणो ससुया जारो उदाहु ओभासती” ति ?

अथ खो आयस्मा उदायी घरणिया उपकरणके धर्मम् देसेत्वा येम घरसुण्हा तेनुपसङ्कृमि ; उपसङ्कृमित्वा घरसुण्हाय उपकरणके धर्मम् देसेसि । अथ खो घरणिया एतदहोसि – “कि नु खो सो समणो घरसुण्हाय जारो उदाहु ओभासती” ति ? अथ खो आयस्मा उदायी घरसुण्हाय उपकरणके धर्मम् देसेत्वा पक्कामि । अथ खो घरणी घरसुण्हं एतदबोच – “हे जे, कि ते एसों समणो ओबोचा” ति ? “धर्मम् मे, अय्ये, देसेसि” । “अव्याय पन कि ओबोचा” ति ? “मग्हं पि धर्मम् देसेसी” ति । ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम अय्यो उदायी मातुगामस्स उपकरणके धर्मम् देसेस्ति ! १० ननु नाम विस्सटुन् विवटेन धर्म्मो देसेत्व्वो” ति ?

R. 21

अस्सोसुं खो भिक्खु तासं इत्थीनं उज्ज्ञायन्तीनं खिय्यन्तीनं विपाचेन्तीनं । ये ते भिक्खु अपिच्छा सन्तुट्टा लज्जिनो कुकुच्चका सिक्खाकामा ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम आयस्मा उदायी मातुगामस्स धर्मम् देसेस्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खु भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । १५ B. 33

(२) पठमपञ्चात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निवाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्कृं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं उदायि पटिपुच्छ – “सच्चं किर त्वं, उदायि, मातुगामस्स धर्मम् देसेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामस्स धर्मम् देसेस्ससि । नेतं मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं २० उद्दिसेय्याथ-

“यो पन भिक्खु मातुगामस्स धर्मम् देसेथ्य पाचित्तियं” ति ।

एवचिंचदं भगवता भिक्खुनं सिक्खापद पञ्चात्त होति ।

(३) उपासिकानं धर्मदेसनायाचनावस्थु

६१. तेन खो पन समयेन उपासिका भिक्खु पस्सत्वा एतदबोचु – “इच्छाय्या धर्मम् देसेथा” ति । “न, भगिनी”, कप्पति मातुगामस्स धर्मम् देसेतु” ति । “इच्छाय्या छप्पञ्चवाचाहि धर्मम् देसेथ, सक्का एतत्रेन पि धर्म्मो अञ्चातु” ति । “न, भगिनी, कप्पति मातुगामस्स धर्मम् देसेतु” ति । २५

१. देसेति – सी० । २. सो – सी०, स्या० । ३. सी०, रो०, म० पोत्तकेतु नतिष्ठ ।
४. विस्सटेन – रो० । ५. कीवन्तीन – सी०, स्या०, रो० । ६. भगिनि – सी०, स्या०, रो० ।

कुकुच्चायन्ता न देसेत् । उपासिका उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम अग्ना अम्हेहि याच्चियमाना धर्मं न देसेस्सन्ती” ति ! अस्सोत् खो भिक्खू तासं उपासिकानं उज्ज्ञायन्तीनं खिय्यन्तीनं विपाचेन्तीनं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमर्थं आरोचेत् ।

(४) पठमानुपङ्गाति

५ अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मम् कथं कल्पा भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, मातुगामस्स छप्पञ्चवाचाहि धर्मं देसेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खू मातुगामस्स उत्तरिष्ठप्पञ्चवाचाहि” धर्मं देसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

R. 22 10 एवत्तिचदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापद पङ्गातं होति ।

(५) छब्बगिर्याभिक्खुबत्थु

६२. तेन खो पन समयेन छब्बगिर्या भिक्खू – “भगवता अनुञ्जातं मातुगामस्स छप्पञ्चवाचाहिै धर्मं देसेतुं” ति ते अविञ्चु पुरिसविगग्ह उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिष्ठप्पञ्चवाचाहि धर्मं देसेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि

१५ नाम छब्बगिर्या भिक्खू अविञ्चु पुरिसविगग्ह उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिष्ठप्पञ्चवाचाहि धर्मं देसेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमर्थं आरोचेत् ।

(६) द्रुतियानुपङ्गाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिव्वुसङ्घ सन्निपातापेत्वा छब्बगिर्ये भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अविञ्चु २० पुरिसविगग्ह उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिष्ठप्पञ्चवाचाहि धर्मं देसेय्या” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अविञ्चुं पुरिसविगग्ह उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिष्ठप्पञ्चवाचाहि धर्मं देसेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२५ ६३. “यो पन भिक्खू मातुगामस्स उत्तरिष्ठप्पञ्चवाचाहि धर्मं देसेय्य, अङ्गात्रं विडम्बुना पुरिसविगग्हेन, पाचित्तियं” ति ।

१. उत्तरिष्ठप्पञ्चवाचाहि – सी० । २. उत्तरिष्ठप्पञ्चवाचाहि – सी० ।

(७) विष्णु

६४. यो पना ति यो यादिसो ...पे०... विष्णु ति ...पे०... अयं इमस्मि
अत्थे अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सत्थी; न यक्षी न पेती न तिरच्छानगता;
विष्णु, पटिबला होति सुभासितदुष्मासितं दुट्ठुलादुट्ठुलं आजानितु ।

उत्तरिष्ठप्पञ्चवाचाही ति अतिरेकञ्चप्पञ्चवाचाहि ।

धम्मो नाम बुद्धभासितो, सावकभासितो, इसिभासितो, देवता-
भासितो', अत्थूपसञ्जहतो', धम्मूपसञ्जहतो' ।

देसेत्या ति पदेन देसेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अवखराय
देसेति, अवखरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जनात्र विष्णुना पुरिसविगहेना ति ठेत्वा विष्णुं पुरिस- 10
विगहं । विष्णु नाम पुरिसविगहो, पटिबलो होति सुभासितदुष्मासितं
दुट्ठुलादुट्ठुलं आजानितु ।

६५. मातुगामे मातुगामसञ्ची उत्तरिष्ठप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति,
अञ्जनात्र विष्णुना पुरिसविगहेन, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको
उत्तरिष्ठप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, अञ्जनात्र विष्णुना पुरिसविगहेन, 15
आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्ची उत्तरिष्ठप्पञ्चवाचाहि
धम्मं देसेति, अञ्जनात्र विष्णुना पुरिसविगहेन, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकस्स वा तिरच्छानगतमनुस्सविग-
हित्यिया वा उत्तरिष्ठप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, अञ्जनात्र विष्णुना पुरिस-
विगहेन, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे मातुगामसञ्ची, आपत्ति 20
दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
अमातुगामसञ्ची, अनापत्ति ।

६६. अनापत्ति विष्णुना पुरिसविगहेन, छप्पञ्चवाचाहि धम्मं
देसेति, उनकञ्चप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, उट्टहित्वा पुन निसीदित्वा
देसेति", मातुगामो उट्टहित्वा पुन निसीदित तस्मि देसेति, अञ्जनास्स मातु- 25
गामस्स देसेति, पञ्चं पुच्छति, पञ्चं पुद्दो कथेति, अञ्जनास्सत्थाय भणन्तं
मातुगामो सुणाति, उम्मत्तकस्स, आदिकभ्मिकस्सा ति ।

B. 25.
R. 23

१. देवभासितो - सी० । २. प्रत्युपसञ्जहतो - स्या०; अत्थुपसञ्जहतो - रो०; प्रत्युपसञ्जहतो -
सी० । ३. धम्मूपसञ्जहतो-सी०; धम्मूपसञ्जहतो-रो०; धम्मूपसञ्जहतो - स्या० । ४. धम्मं देसेति-स्या०।

६. अट्टमपादिलिंग

(अनुभवस्त्र उत्तरिमनुस्थित्यम्)

(१) वग्नुमुदातोरियभिक्षुवत्थं

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागार-
सालायं । तेन खो पन समयेन सम्बहुला सन्दिष्टा सम्भता भिक्खु वग्नुमुदाय
नदिया तीरे वस्स उपर्गच्छसु । तेन खो पन समयेन वज्जी दुष्मिक्षा होति -
द्वीहितिका सेतटिका सलाकावृत्ता, न सुकरा उञ्चेन पग्गहेन यापेतुं । अथ
५ खो तेस भिक्खून एतदहोसि - "एतराहि खो वज्जी दुष्मिक्षा - द्वीहितिका
सेतटिका सलाकावृत्ता, न सुकरा उञ्चेन पग्गहेन यापेतुं । केन नु खो मयं
उपायेन समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसेय्याम, न च
१० पिण्डकेन किलमेय्यामा" ति ? एकच्चे एवमाहंसु - "हन्द मयं, आवुसो,
गिहीनं कम्मन्तं अधिद्वेम । एवं ते अम्हाकं दातुं मञ्जिङ्गसन्ति । एवं मयं
१५ समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम", न च पिण्डकेन
किलमिस्सामा" ति । एकच्चे एवमाहंसु - "अलं, आवुसो, कि गिहीनं कम्मन्तं
२० अधिद्वितेन ? हन्द मयं, आवुसो, गिहीनं दूतेयं हराम । एवं ते अम्हाकं
दातुं मञ्जिङ्गसन्ति । एवं मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं
२५ वस्स वसिस्साम, न च पिण्डकेन किलमिस्सामा" ति । एकच्चे एवमाहंसु -
"अलं, आवुसो; कि गिहीनं कम्मन्तं अधिद्वितेन ! कि गिहीनं दूतेयं
३० हटेन ! हन्द मयं, आवुसो, गिहीनं अञ्जनमञ्जनास्स उत्तरिमनुस्थित्यमस्स
वण्ण भासिस्साम - 'असुको भिक्खु पठमस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको भिक्खु
३५ दुतियस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको भिक्खु ततियस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको
भिक्खु चतुर्थस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको भिक्खु सोतापन्नो, असुको भिक्खु
४० सकदागामी, असुको भिक्खु अनागामी, असुको भिक्खु अरहा, असुको भिक्खु
४५ तेविज्जो, असुको भिक्खु छळभिज्जो" ति । एवं ते अम्हाकं दातुं मञ्जिङ्ग-
५० सन्ति । एवं मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम,
न च पिण्डकेन किलमिस्सामा" ति । एसो येव खो, आवुसो, सेय्यो यो अम्हाकं
५५ गिहीनं अञ्जनमञ्जनास्स उत्तरिमनुस्थित्यमस्स वण्णो भासितो" ति ।
- अथ खो ते भिक्खु गिहीनं अञ्जनमञ्जनास्स उत्तरिमनुस्थित्यमस्स वण्णं
६० भासिसु - "असुको भिक्खु पठमस्स ज्ञानस्स लाभी ... पे० ... असुको भिक्खु

छळभित्तो” ति । अथ स्त्रो ते मनुस्सा – “लाभा वत नो, सुलढं वत नो, येसं नो एवरूपा भिक्खू वस्सं उपगता । न वत नो इतो पुब्वे एवरूपा भिक्खू वस्सं उपगता, यथयिमे^१ सीलवन्तो कल्याणघम्मा” ति । ते न तादिसानि भोजनानि अत्तना भुञ्जन्ति, मातापितून^२ देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्म-करपोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चानं देन्ति आतिसालोहितानं देन्ति यादिसानि ५ भिक्खूनं देन्ति । न तादिसानि खादनीयानि^३ सायनीयानि^४ पानानि अत्तना पिवन्ति मातापितून देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्मकरपोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चानं देन्ति आतिसालोहितानं देन्ति, यादिसानि भिक्खूनं देन्ति । अथ स्त्रो ते भिक्खू वण्णवन्तो^५ अहेसुं पीनिन्द्रिया^६ पसन्नमुखवण्णा विष्पसन्नछविवण्णा ।

10

६८. आचिण्णं स्त्रो पनेतं वस्संबुद्धानं^७ भिक्खूनं भगवन्त दस्सनाय उपसङ्कमितुं । अथ स्त्रो ते भिक्खू वस्संबुद्धा तेमासच्चयेन सेनासनं संसामेत्वा पत्तचीवरं आदाय येन वेसाली तेन पक्कमिसु^८ । अनुपुब्बेन येन वेसाली महावनं कूटागारसाला येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीर्दिसु । तेन स्त्रो पन समयेन दिसासु वस्संबुद्धा १५ भिक्खू किसा होन्ति लूक्खा दुब्बण्णा उप्पण्डुप्पण्डुकाजाता धमनिसन्थतगता । वग्गुमुदातीरिया पन भिक्खू वण्णवन्तो^९ होन्ति पीनिन्द्रिया पसन्नमुखवण्णा विष्पसन्नछविवण्णा । आचिण्णं स्त्रो पनेतं बुद्धानं भगवन्तानं आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धि पटिसम्मोदितुं । अथ स्त्रो भगवा वग्गुमुदातीरिये भिक्खू एतद-बोच – “कच्च, भिक्खवे, खमनीयं, कच्च यापनीयं, कच्च समग्गा सम्मोद- २० माना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसित्थ, न च पिण्डकेन किलमित्था” ति ? “खमनीयं भगवा, यापनीयं भगवा । समग्गा च मयं, भन्ते, सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिम्हा, न च पिण्डकेन किलमिम्हा” ति । जानन्ता पि तथागता पुच्छन्ति, जानन्ता पि न पुच्छन्ति । कालं विदित्वा पुच्छन्ति, कालं विदित्वा न पुच्छन्ति । अत्थसञ्जिहतं^{१०} तथागता पुच्छन्ति, २५ नो अनत्थसञ्जिहतं । अनत्थसञ्जिहते सेतुधातो तथागतानं । द्वीहाकारेहि बुद्धा भगवन्तो भिक्खू पटिपुच्छन्ति – धम्मं वा देसेस्साम, सावकानं वा सिक्खापदं

B 37

R 25

१. यथयिमे – स्थां । २. मातापितून – सी० । ३. खादनीयानि – रो० । ४. साय-नियानि – रो० । ५. वण्णवा – सी०, म० । ६. पीनिन्द्रिया – म० । ७. वस्सं बृत्यान् – सी०, रो०, स्थां । ८. उपसङ्कमिसु – स्थां, रो० । ९. वण्णवा – म०, सी० । १०. अत्थसञ्जिहतं – सी० ।

पञ्जापेस्सामा' ति ।

(२) पञ्जाति

- अथ खो भगवा वग्गुमुदातीरिये भिक्खू एतदबोच – “यथा कथं पन
तुम्हे, भिक्खवे, समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसित्थ,
न च पिण्डकेन किलमित्था” ति ? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
५ आरोचेसुं । “कच्चिव पन वो, भिक्खवे, भूतं” ति ? “भूतं, भगवा” ति ।
विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, भिक्खवे, उदरस्स कारणा
गिहीनं अञ्जामञ्जास्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वणं भासिस्सथ ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भियोभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जाथत्ताया ति ।
- १० अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुष्मभरताय
दुष्पोसताय महिञ्छताय असन्तुष्टिताय सङ्घणिकाय कोसज्जस्स अवणं
भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुषोसताय अपिच्छस्स सन्तुष्टस्स सल्ले-
खस्स धृतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वणं भासित्वा, भिक्खूनं
तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिकं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “तेन हि,
१५ भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्घ-
सुठुताय, सङ्घफासुताय, दुम्मङ्गूनं पुग्गलानं निग्गहाय, पेसलानं भिक्खूनं
फासुविहाराय, दिठघम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवान
पटिधाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भियोभावाय, सद्मम्मितिया,
विनयानुग्रहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्यथ –
- २० ६६. “यो पन भिक्खू अनुपसम्पन्नस्स उत्तरिमनुस्सधम्म आरोचेत्य
भूतस्मिं, पाचित्तिं” ति ।

(३) विभङ्गे

७०. यो पना ति यो यादिसो यथायुत्तो यथाजच्चो यथानामो
यथागोत्तो यथासीलो यथाविहारी यथागोचरो, येरो वा नवो वा मज्जमो
वा, एसो वुच्चति – “यो पना” ति ।
- २५ भिक्खू ति भिक्खको ति भिक्खू, भिक्खाचरियं अञ्जपगतो ति
भिक्खू, भिन्नपटधरो ति भिक्खू, समञ्जाय भिक्खू, पटिञ्जाय
भिक्खू, एहि भिक्खू ति भिक्खू, तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्नो

ति भिक्खु, भद्रो भिक्खु, सारो भिक्खु, सेसो भिक्खु, असेसो भिक्खु, समग्नेन सङ्घेन अतिच्छतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो ति भिक्खु । तत्र यथां भिक्खु समग्नेन सङ्घेन अतिच्छतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो, अयं इमस्मि अत्थे अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खु च भिक्खुनि च ठपेत्वा, अवसेसो अनुप- 5
सम्पन्नो नाम ।

उत्तरिमनुस्तधम्मो नाम ज्ञानं, विमोक्खो, समाधि, समापत्ति, आण-
दस्सनं, मग्गभावना, फलसच्छकिरिया, किलेसप्पहानं^१, विनीवरणता चित्तस्स,
सुञ्जागारे अभिरति ।

ज्ञानं ति पठम ज्ञानं, दुतियं ज्ञान, ततियं ज्ञानं, चतुरथं ज्ञानं ।

10 B 38

विमोक्खो ति मुञ्जतो विमोक्खो, अनिमित्तो विमोक्खो, अप्प-
णिहितो विमोक्खो ।

समाधी ति मुञ्जतो समाधि, अनिमित्तो समाधि, अप्पणिहितो
समाधि ।

समापत्ति ति सुञ्जता समापत्ति, अनिमित्ता समापत्ति, अप्पणिहिता 15
समापत्ति ।

आणवस्सनं^२ ति तिस्सो विज्ञा ।

R 26

मग्गभावना ति चत्तारो सतिपट्टाना, चत्तारो सम्प्पधाना, चत्तारो
इद्विपादा, पञ्चचन्द्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्ज्ञङ्गा, अरियो अटुञ्जिको
मग्गो ।

20

फलसच्छकिरिया ति सोतापत्तिफलस्स सच्छकिरिया, सकदागामि-
फलस्स सच्छकिरिया, अनागामिफलस्स सच्छकिरिया, अरहत्तफलस्स^३
सच्छकिरिया ।

किलेसप्पहानं ति रागस्स पहानं^४, दोसस्स पहानं, मोहस्स पहानं ।

विनीवरणता चित्तस्सा ति रागा चित्तस्स^५ विनीवरणता, दोसा 25
चित्तस्स विनीवरणता, मोहा चित्तस्स विनीवरणता ।

सुञ्जागारे अभिरती ति पठमेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति,
दुतियेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति, ततियेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति,

१. किलेसप्पहानं – रो०, किलेसप्पहाण – सी० । २. आणं – सी०, स्या० । ३. अरहत्तस्स –
सी० । ४. पहानं – सी० । ५. चित्त – सी०, रो०, म० ।

चतुर्थेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति ।

७१. आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं समाप्तज्जामी” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं समाप्तज्जामी” ति ५ भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं समाप्तन्नो” ति भण-
न्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 39

आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमस्स ज्ञानस्स लाभीम्ही”
ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमस्स ज्ञानस्स वसीम्ही”
१० भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतियं ज्ञानं ... ततियं ज्ञानं ...
१५ चतुर्थं ज्ञानं समाप्तज्ज, समाप्तज्जामि, समाप्तन्नो, चतुर्थस्स ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; चतुर्थं ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “सुञ्जातं विमोक्षं ... अनिमित्तं विमोक्षं .. अप्पणिहितं विमोक्षं ... सुञ्जातं समाधि ... अनिमित्तं समाधि ...
२० अप्पणिहितं समाधि समाप्तज्ज, समाप्तज्जामि, समाप्तन्नो; अप्पणिहितस्स समाधिस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; अप्पणिहितो समाधि सच्छिकतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “सुञ्जातं समापत्ति ... अनिमित्तं समापत्ति ... अप्पणिहितं समापत्ति समाप्तज्ज, समाप्तज्जामि, समाप्तज्जो;
२५ अप्पणिहिताय समापत्तिया लाभीम्हि, वसीम्हि; अप्पणिहिता समापत्ति सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “तिस्सो विज्ञा समाप्तज्ज, समा-
प्तज्जामि, समाप्तज्जो; तिस्सन्नं विज्ञानं लाभीम्हि, वसीम्हि; तिस्सो विज्ञा सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. लाभीम्ही – सी०, स्या०, रो० । २ वसीम्ही – सी०, स्या०, रो० ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “चत्तारो सतिपट्टाने ... चत्तारो सम्पदधाने ... चत्तारो इद्विपादे समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो; चतुन्नं इद्विपादानं लाभीम्हि, वसीम्हि; चत्तारो इद्विपादा सच्छकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । R.27

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “पञ्चन्द्रियानि ... पञ्च बलानि ५ समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो; पञ्चन्नं बलानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पञ्च बलानि सच्छकतानि मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “सत्त बोज्जङ्गे समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो, सत्तन्नं बोज्जङ्गानं लाभीम्हि, वसीम्हि; सत्त बोज्जङ्गा सच्छकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । १० B. 40

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “अरियं अटुङ्गिकं मग्गं समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो, अरियस्स अटुङ्गिकस्स मग्गस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; अरियो अटुङ्गिको मग्गो सच्छकतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “सोतापत्तिफलं ... सकदागामिफलं ... १५ अनागामिफलं ... अरहत्तफलं” समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो; अरहत्तफलस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; अरहत्तं सच्छकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “रागो मे चत्तो ... दोसो मे चत्तो ... २० मोहो मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पठिनिस्सट्टो, उक्खेटितो, समुक्खेटितो” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “रागा मे चित्तं विनीवरणं ... दोसा मे चित्त विनीवरणं ... मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “मुञ्जागारे पठमं ज्ञानं ... दुतियं २५ ज्ञानं ... ततियं ज्ञानं ... चतुर्थं ज्ञानं समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो; सुञ्जागारे चतुर्थस्स ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; सुञ्जागारे चतुर्थं ज्ञानं सच्छकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७२. आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं दुतियं च ज्ञानं समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स दुतियस्स ३०

१. अरहत् – सी०, रो०, म० ।

च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं दुतियं च ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं ततियं च ज्ञानं ... पठमं च ज्ञानं चतुर्थं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स ५ च ज्ञानस्स चतुर्थस्स च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं चतुर्थं च ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 41

- आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं सुञ्जतं च विमोक्षं... अनिमित्तं च विमोक्षं... अप्पणिहितं च विमोक्षं... सुञ्जतं च समाधि ... अनिमित्तं च समाधि ... अप्पणिहितं च समाधि समापज्जि, समाप- 10 ज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स अप्पणिहितस्स च समाधिस्स लाभीम्हि, वसीम्हि, पठमं च ज्ञानं अप्पणिहितो च समाधि सच्छिकतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं सुञ्जतं च समापत्ति ... अनिमित्तं च समापत्ति ... अप्पणिहित च समापत्ति समापज्जि, 15 समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स अप्पणिहिताय च समापत्तिया लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं अप्पणिहिता च समापत्ति सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं तिस्सो च विज्जा समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स तिस्सन्नं च 20 विज्जानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं तिस्सो च विज्जा सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 28

- आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं चत्तारो च सति-पटुने चत्तारो च सम्पर्यधाने ... चत्तारो च इद्विपादे समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स चतुर्थं च इद्विपादानं लाभीम्हि, 25 वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं चत्तारो च इद्विपादा सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं, पञ्च च इन्द्रियानि ... पञ्च च बलानि समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स पञ्चन्नं च बलानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं पञ्च च बलानि 30 सच्छिकतानि” मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं सत्त च बोज्जङ्गे
समापञ्जिज, समापञ्जामि, समापञ्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स सत्तञ्जं च बोज्जङ्ग-
ज्ञानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं सत्त च बोज्जङ्गा सच्छकता
मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं अरिय च ५
अटुङ्गिकं मग्नं समापञ्जिज, समापञ्जामि, समापञ्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स
अरियस्स च अटुङ्गिकस्स मग्नस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं
अरियो च अटुङ्गिको मग्नो सच्छकतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

B. 42

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं सोतापत्तिफलं च... १०
सकदागामिफलं च ... अनागामिफलं च ... अरहत्तफलं^१ च समापञ्जिज, समा-
पञ्जामि, समापञ्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स अरहत्तफलस्स च लाभीम्हि,
वसीम्हि, पठम च ज्ञानं अरहत्तफलं च सच्छकतं मया” ति भणन्तस्स
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम च ज्ञानं समापञ्जिज, समा- १५
पञ्जामि, समापन्नो . रागो च मे चत्तो.. दोसो च मे चत्तो ... मोहो च मे
चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो^२, पटिनिस्सट्टो, उक्खेटितो, समुक्खेटितो” ति
भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं समापञ्जिज, समा-
पञ्जामि, समापञ्नो .. रागा च मे चित्तं विनीवरणं ... दोसा च मे चित्तं २०
विनीवरणं .. मोहा च मे चित्त विनीवरण” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

७३. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतियं च ज्ञानं ततियं च
ज्ञान ... दुतिय च ज्ञानं चतुर्थं च ज्ञान समापञ्जिज, समापञ्जामि, समापञ्नो,
दुतियस्स च ज्ञानस्स चतुर्थस्स च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि, २५
दुतियं च ज्ञानं चतुर्थं च ज्ञान सच्छकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

१ अरहत्त – सी०, रो०, म० । २. पहीनो – सी० ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतियं च ज्ञानं ... पे० ... मोहा च
मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतियं च ज्ञानं पठम च ज्ञानं
समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; दुतियस्स च ज्ञानस्स पठमस्स च ज्ञानस्स
५ लाभीम्हि, वसीम्हि; दुतियं च ज्ञानं पठमं च ज्ञानं सच्छक्तं मया” ति
भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । ...पे०... ।

मूलं सङ्ग्रहितं ।

B. 43 आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “मोहा च मे चित्तं विनीवरणं,
पठमं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, मोहा च मे चित्तं
१० विनीवरणं, पठमस्स च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि, मोहा च मे चित्तं
विनीवरणं, पठमं च ज्ञानं सच्छक्तं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स
...पे०... ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “मोहा च मे चित्तं विनीवरणं,
दोसा च मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स
...पे०...।

१५ आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञान दुतियं च ज्ञान
ततियं च ज्ञानं चतुर्थं च ज्ञान सुञ्जात च विमोक्षं अनिमित्त च विमोक्षं
अप्पणिहित च विमोक्षं सुञ्जातं च समाधि अनिमित्त च समाधि अप्पणिहित
च समाधि सुञ्जात च समापत्ति अनिमित्त च समापत्ति अप्पणिहित च
२० समापत्ति तिस्सो च विज्ञा चत्तारो च सतिपट्टाने चत्तारो च सम्पर्यधाने
चत्तारो च इद्धिपादे पञ्च च इन्द्रियानि पञ्च च बलानि सत्त च बोज्ज्ञं
R. 29 अरिय च अटुञ्जिक मग्नं सोतापत्तिफल च सकदागामिफल च अनागामिफल
च अरहत्तफलं^१ च समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, रागो च मे चत्तो,
दोसो च मे चत्तो, मोहो च मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीन्तो, पटिनिस्सट्टो,
उक्खेटितो समुक्खेटितो, रागा च मे चित्त विनीवरण, दोसा च मे चित्त
२५ विनीवरणं, मोहा च मे चित्त विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

१. एत्य स्याऽ पोत्यके पेत्यालो न विस्तृति । २ अरहत् – सी०, दो०, म० ।

७४. आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं समापञ्जि” ति वत्तुकामो “दुतियं ज्ञानं समापञ्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं समापञ्जि” ति वत्तुकामो “ततियं ज्ञानं, चतुर्थं ज्ञानं, सुञ्जातं विमोक्षं, अनिमित्तं विमोक्षं, ५ अप्पणिहितं विमोक्षं, सुञ्जातं समाधि, अनिमित्तं समाधि, अप्पणिहितं समाधि, सुञ्जातं समापत्ति, अनिमित्तं समापत्ति, अप्पणिहितं समापत्ति, तिसो विज्ञा, चत्तारो सतिपट्टाने, चत्तारो सम्मप्यधाने, चत्तारो इद्धिपादे, पञ्चनिद्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्जङ्गे, अरियं अट्टङ्गिकं मग्म, सोतापत्तिफलं, सकदागामिफलं, अनागामिफलं, अरहत्तफलं समापञ्जि; रागो मे चत्तो, दोसो १० मे चत्तो, मोहो मे चत्तो, बन्तो, मुत्तो, पहीनो; पटिनिस्सट्टो, उक्खेटितो, समुखेटितो; रागा मे चित्तं विनीवरणं, दोसा मे चित्तं विनीवरणं, मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतियं ज्ञानं समापञ्जि” ति वत्तु- १५ B. 44 कामो .पे० .. “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतियं ज्ञानं समापञ्जि” ति वत्तु- कामो – “पठमं ज्ञानं समापञ्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ... पे० ... । २०

मूलं सहितं ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति वत्तुकामो – “पठम ज्ञानं समापञ्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ... पे० ... ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति वत्तुकामो – “दोसा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स २५ आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ... पे० ... ।

आरोचेया ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं दुतियं च ज्ञानं ततियं च ज्ञानं चतुर्थं च ज्ञानं...पे०... दोसा च मे चित्तं विनीवरणं” ति वत्तुकामो

— “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्यस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेष्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतियं च ज्ञानं ततियं च ज्ञानं चतुर्थं च ज्ञानं ...पे०... मोहा च मे चित्तं विनीवरणं” ति वत्तुकामो — “पठमं ५ ज्ञानं समापज्जिं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्यस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ...पे०... ।

७५. आरोचेष्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु पठमं ज्ञानं समापज्जिं, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु पठमस्स ज्ञानस्स लाभी, वसी; तेन भिक्खुना पठमं ज्ञानं सच्छिकतं” ति भणन्तस्स आपत्ति १० दुक्कटस्स ।

आरोचेष्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु दुतियं ज्ञानं ततियं ज्ञानं चतुर्थं ज्ञानं समापज्जिं, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु चतुर्थस्स ज्ञानस्स लाभी, वसी; तेन भिक्खुना चतुर्थं ज्ञानं सच्छिकतं” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

B.45 १५ आरोचेष्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुञ्जातं विमोक्षं अनिमित्तं विमोक्षं अप्पणिहितं विमोक्षं सुञ्जातं समाधि अनिमित्तं समाधि अप्पणिहितं समाधि समापज्जिं, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु अप्पणिहितस्स समाधिस्स लाभी, वसी; तेन भिक्खुना अप्पणिहितो समाधि सच्छिकतो” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

२० आरोचेष्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुञ्जातं समापत्ति ...पे०... अनिमित्तं समापत्ति अप्पणिहितं समापत्ति समापज्जिं, समापज्जति, समापन्नो”, अप्पणिहिताय समापत्तिया लाभी, वसी; तेन भिक्खुना अप्पणिहिता समापत्ति सच्छिकता” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

२५ आरोचेष्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु तिस्सो विज्जा ... पे० ... चत्तारो सतिपट्टाने, चत्तारो सम्मप्पधाने, चत्तारो इद्विपादे, पञ्चनिन्द्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोक्षङ्गे, अरिय अटुङ्गिकं मग्मं, सोतापत्तिफलं, सकदागामिफलं, अनागामिफलं, अरहत्तफलं समापज्जिं ...पे०... समापज्जति, समापन्नो; ... पे० ... तस्स भिक्खुनो रागो चत्तो, दोसो

१. एत्य ‘समापन्नो सो भिक्खु’ इति पाठो सी० पोत्यके अस्ति ।

चत्तो, मोहो चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो', पटिनिस्सटो, उक्खेटितो, समु-
क्खेटितो; तस्स भिक्खुनो रागा चित्तं विनीवरणं, दोसा चित्तं विनीवरणं,
मोहा चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "यो ते विहारे वसि सो भिक्खु
सुञ्जागारे पठमं ज्ञानं दुतियं ज्ञानं ततियं ज्ञानं चतुर्थं ज्ञानं समापज्जि, ५
समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुर्थस्स ज्ञानस्स लाभी,
वसी; तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुर्थं ज्ञानं सच्छिकत" ति भणन्तस्स
आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "यो ते विहारं परिभुञ्जि, यो
ते चीवरं परिभुञ्जि, यो ते पिण्डपातं परिभुञ्जि, यो ते सेनासनं परिभुञ्जि, १०
यो ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं परिभुञ्जि सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुर्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुर्थस्स ज्ञानस्स लाभी, वसी, तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुर्थं ज्ञानं
सच्छिकत" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

७६. आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "येन ते विहारो परिभुत्तो, १५ B 46
येन ते चीवरं परिभुत्तं, येन ते पिण्डपातो परिभुत्तो, येन ते सेनासनं परिभुत्तं,
येन ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारो परिभुत्तो सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुर्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुर्थस्स ज्ञानस्स लाभी, वसी; तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुर्थं ज्ञानं
सच्छिकत" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । २०

आरोचेद्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "यं तं आगम्म विहारं अदासि,
चीवरं अदासि, पिण्डपातं अदासि, सेनासनं अदासि, गिलानप्पच्चयभेसज्ज-
परिक्खारं अदासि सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुर्थं ज्ञानं समापज्जि, समा-
पज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुर्थस्स ज्ञानस्स लाभी, वसी;
तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुर्थं ज्ञानं सच्छिकत" ति भणन्तस्स आपत्ति २५
दुक्कटस्स ।

७७. अनापत्ति उपसम्पन्नस्स, भूतं आरोचेति', आदिकम्मिकस्सा ति ।

—○—

१. पहीणो – सी० । २. एत्य'यो ते विहार परिभुञ्जि'इति पाठो म० पोत्यके नव्यि ।
३. गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं – सी०, स्या०, रो० । ४. आरोचेति – स्या० ।
पाचित्तियं – उ०.

६. नवमपाचित्तियं

(भ्रुष्टसन्वचत्त बुद्धुलापित्तरोप्ते)

(१) उपनन्द - छब्बिंगियभण्डनवस्थु

७८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिङ्गिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्रो
छब्बिंगियेहि भिक्खूहि सर्द्धि भण्डनकतो होति । सो सञ्चेतनिकं सुक-
विस्सर्द्धि आपर्ति आपज्जित्वा सङ्घं तस्सा आपत्तिया परिवासं याचि । तस्स
५ सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि । तेन खो पन समयेन सावत्थियं
अञ्जनातरस्स पूगस्स सङ्घभत्तं होति । सो परिवसन्तो भत्तगे आसनपरियन्ते
निसीदि । छब्बिंगिया भिक्खू ते उपासके एतदबोचुं - “एसो, आवुसो,
आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्रो तुम्हाकं सम्भावितो कुलूपको”; येनेव हत्येन
सद्वादेय्यं भुञ्जति तेनेव हत्येन उपक्रमित्वा असुर्चि मोचेसि । सो सञ्चे-
तनिकं सुकविस्सर्द्धि आपर्ति आपज्जित्वा सङ्घं तस्सा आपत्तिया परिवासं
याचि । तस्स सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि । सो परिवसन्तो
१५ आसनपरियन्ते निसीनो” ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा सन्तुटा लज्जिनो
कुकुञ्चका सिक्खाकामा ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि
नाम छब्बिंगिया भिक्खू भिक्खुस्स दुट्ठुलं आपर्ति अनुपसम्पन्नस्स आरो-
चेसन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्चति

अथ खो भगवा एतस्मि निदान एतस्मि पकरण भिक्खुसङ्घं सञ्चि-
पातापेत्वा छब्बिंगिये भिक्खू पटिपुच्छ - “सञ्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
भिक्खुस्स दुट्ठुलं आपर्ति अनुपसम्पन्नस्स आरोचेयथा” ति ? “सञ्चं, भगवा”
२० ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०...कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुस्स
दुट्ठुलं आपर्ति अनुपसम्पन्नस्स आरोचेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसम्भानं
वा पसादाय ...पे०.. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उहिसेय्याथ -

७९. “यो पन भिक्खू भिक्खुस्स दुट्ठुलं आपर्ति अनुपसम्पन्नस्स
आरोचेयथ, अञ्जनात्र भिक्खुसम्मुतिया, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

८०. यो पना ति यो यादिसो ...पे०...भिक्खू ति...पे०...अयं इमस्मि
२५ अत्थे अधिष्ठापेतो भिक्खू ति ।

१. कुलूपको - सी० । २. भिक्खुसम्मतिया - स्या० ।

भिक्खुस्ता ति अञ्जनस्स भिक्खुस्त ।

बुद्धुस्ता नाम आपत्ति – चक्षारि च पाराजिकानि, तेरस च सङ्घा-
दिसेसा ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खुं च भिक्खुनि च ठपेत्वा अवसेसो अनुप-
सम्पन्नो नाम । ५

आरोचेव्या ति आरोचेव्य' इत्थिया वा पुरिस्त्स वा गहटुस्त वा
पञ्जितस्त वा ।

अञ्जात्र भिक्खुसम्मुतिया ति ठपेत्वा भिक्खुसम्मुति ।

अत्थ भिक्खुसम्मुति आपत्तिपरियन्ता, न कुलपरियन्ता । अत्थ
भिक्खुसम्मुति^१ कुलपरियन्ता, न आपत्तिपरियन्ता, अत्थ भिक्खुसम्मुति^{१०}
आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च, अत्थ भिक्खुसम्मुति नेव आपत्ति-
परियन्ता न कुलपरियन्ता ।

आपत्तिपरियन्ता नाम आपत्तियो परिग्रहितायो होन्ति – एत्काहि
आपत्तीहि आरोचेतब्बो^२ ति ।

कुलपरियन्ता नाम कुलानि परिग्रहितानि होन्ति – एत्केसु कुलेसु^{१५} B. 48
आरोचेतब्बो ति ।

आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च नाम आपत्तियो च परिग्र-
हितायो होन्ति, कुलानि च परिग्रहितानि होन्ति – एत्काहि आपत्तीहि
एत्केसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

नेव आपत्तिपरियन्ता न कुलपरियन्ता नाम आपत्तियो च अपरिग्र-^{२०}
हितायो होन्ति, कुलानि च अपरिग्रहितानि होन्ति – एत्काहि आपत्तीहि
एत्केसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

८१. आपत्तिपरियन्ते या आपत्तियो परिग्रहितायो होन्ति ता आप-
त्तियो ठपेत्वा अञ्जाहि आपत्तीहि आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्त ।

कुलपरियन्ते यानि कुलानि परिग्रहितानि होन्ति तानि कुलानि^{२५} R. 32
ठपेत्वा अञ्जेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्त ।

आपत्तिपरियन्ते च कुलपरियन्ते च या आपत्तियो परिग्रहितायो होन्ति
ता आपत्तियो ठपेत्वा यानि कुलानि परिग्रहितानि होन्ति तानि कुलानि
ठपेत्वा अञ्जाहि आपत्तीहि अञ्जेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्त । नेव आपत्तिपरियन्ते न कुलपरियन्ते, अनापत्ति । ३०

१. आरोचेति – सी०, स्या० । २. भिक्खुसम्मति – स्या०। ३. आरोचेतब्बा – सी० ।

८२. दुट्ठुलाय आपत्तिया दुट्ठुलापत्तिसञ्ची अनुपसम्भवस्स आरोचेति, अङ्गात्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

दुट्ठुलाय आपत्तिया वेमतिको अनुपसम्भवस्स आरोचेति, अङ्गात्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 35 ५ दुट्ठुलाय आपत्तिया अदुट्ठुलापत्तिसञ्ची अनुपसम्भवस्स आरोचेति, अङ्गात्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अदुट्ठुलं आपत्ति आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनुपसम्भवस्स दुट्ठुलं वा अदुट्ठुलं वा अज्ञाचारं आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 49 १० अदुट्ठुलाय आपत्तिया दुट्ठुलापत्तिसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अदुट्ठुलाय आपत्तिया वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अदुट्ठुलाय आपत्तिया अदुट्ठुलापत्तिसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।

८३. अनापत्ति वत्थुं आरोचेति नो आपत्ति, आपत्ति आरोचेति नो वत्थुं, भिक्खुसम्मुतिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

११०. दसमपाचित्तिं

(पश्चीमाणं)

(१) नवकम्मकारकभिक्खुबत्थु

१५. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळविये^१ विहृति अग्गाळवे^२ चेतिये । तेन खो पन समयेन आळवका^३ भिक्खू नवकम्म करोन्ता पथवि^४ खण्णन्ति पि खणापेन्ति पि । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्यपुतिया पथवि खणिस्सन्ति पि खणापेस्सन्ति पि ! एकिन्द्रियं समणा सक्यपुतिया जीवं विहेठेसन्ती”^५ ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू

२० तेसं मनुस्सान उज्ज्ञायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुडा लज्जनो कुकुच्चका सिक्खाकामा ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आळवका भिक्खू पथवि खणिस्सन्ति पि खणापेस्सन्ति पी”^६ ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

१. अदुट्ठुलापत्तिसञ्ची — सी० । २. आळवियं — सी० । ३. अग्गाळवे — सी० । ४. आळवका — सी०; आळविका — स्या०, रो० । ५. पठावि — सी०, स्या० । ६. विहेठेती — स्या०, रो०, म० ।

(२) पञ्जस्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सञ्चिपातापेत्वा नवकम्मकारके भिक्खु पटिपुच्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, पथविं खण्डं” पि खणापेष्ठं पी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोषपुरिसा, पथविं खणिस्सथ पि खणापेस्सथ पि ! जीवसञ्ज्ञानो हि, मोषपुरिसा, मनुस्सा^१ पथविया” । ५ R. 33 नेतं, मोषपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०...एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेत्याथ –

८५. “यो पन भिक्खु पथविं खणेष्य वा खणापेष्य वा, पाचित्यं” ति ।

(३) विभज्ञने

८६. यो पना ति यो यादिसो ...पे०... भिक्खू ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

पथवी नाम द्वे पथवियो – जाता च पथवी अजाता च पथवी ।

जाता नाम पथवी – सुद्धपंसु सुद्धमत्तिका अप्पपासाणा अप्पसक्खरा अप्पकठला अप्पमरुम्बा अप्पवालिका^२, येभुव्येन पंसु^३, येभुव्येन मत्तिका । अद्भुतो पि वुच्चति जाता पथवी । यो पि पंसुपुञ्जो वा मत्तिकापुञ्जो वा अतिरेकचातुमासं ओवट्टो, अयं पि वुच्चति जाता पथवी ।

अजाता नाम पथवी – सुद्धपासाणा सुद्धसक्खरा सुद्धकठला सुद्ध-मरुम्बा सुद्धवालिका अप्पपसु^४ अप्पमत्तिका, येभुव्येन पासाणा, येभुव्येन सक्खरा, येभुव्येन कठला, येभुव्येन मरुम्बा, येभुव्येन वालिका । दड्हा पि वुच्चति अजाता पथवी । यो पि पंसुपुञ्जो वा मत्तिकापुञ्जो वा ओमक-चातुमास^५ ओवट्टो, अयं पि वुच्चति अजाता पथवी ।

खणेष्या ति सयं खणति, आपत्ति पाचित्यिस्स ।

खणापेष्या ति अञ्जनं आणापेति, आपत्ति पाचित्यिस्स । सकिं आणतो बहुकं पि खणति, आपत्ति पाचित्यिस्स ।

८७. पथविया पथविसञ्जी खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा भेदापेति वा दहति वा दहापेति वा, आपत्ति पाचित्यिस्स ।

पथविया वेमतिको खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा भेदापेति

10

B. 50

15

20

25

१. खणया – सी० । २. खणापेष्ठा – सी० । ३. स्यां पोत्वके नत्यि । ४. पठविया – सी०, स्यां । ५. अप्पवालिका – स्यां । ६. पंसुका – म० । ७. अप्पपसुका – म० । ८. ऊकचातुमास – स्यां । ९. सो – सी० ।

वा दहति वा दहापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पथविया अपथविसञ्जी खणति वा खणापेति वा छिन्दति वा भेदापेति वा दहति वा दहापेति वा, अनापत्ति ।

अपथविया पथविसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अपथविया बेमतिको,
५ आपत्ति दुक्कटस्स । अपथविया अपथविसञ्जी, अनापत्ति ।

दद. अनापत्ति – “इमं जान, इमं देहि, इमं आहर, इमिना अत्थो, इमं कपियं करोही” ति भणति, असञ्चिच्चच, असतिया, अजानन्तस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्भिकस्सा ति ।

मुसावादवग्गो निहितो पठमो ।

तसुहानं

B. 51

मुसा ओमसपेसुञ्जां, पदसेव्याय वे दुवे ।

10

अञ्जनात्र विञ्जना भूता, दुट्ठुलापत्ति खणना’ ति ॥

१ ११. एकावसमपाचित्तिं

(भूतवासपातस्ये)

(१) रक्षवदेवतावश्यु

R. 34

८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं विहरति अग्नाळवे^१ चेतिये । तेन खो पन समयेन आळवका^२ भिक्खु नवकम्मं करोन्ता रुखं छिन्दन्ति पि छेदापेन्ति पि । अञ्जतरो पि आळवको भिक्खु रुखं छिन्दति । तस्मि रुखे अधिवत्या देवता तं भिक्खुं एतदबोच – “मा, भन्ते, अत्तनो १५ भवनं कत्तुकामो मय्हं भवनं छिन्दी” ति । सो भिक्खु अनादियन्तो छिन्द येव, तस्सा च देवताय दारकस्स बाहुं आकोटेसि । अथ खो तस्सा देवताय एतदहोसि – “यश्नूनाहं इमं भिक्खुं इघेव जीविता वोरोपेय्यं” ति । अथ खो तस्सा देवताय एतदहोसि – “न खो मेतं^३ पतिरूपं” याहं इमं भिक्खुं इघेव जीविता वोरोपेय्यं । यश्नूनाहं भगवतो एतमत्यं आरोचेय्यं” ति । अथ खो २० सा देवता येन भगवा तेनुपसङ्कुमि; उपसङ्कुमित्वा भगवतो एतमत्यं आरोचेसि । “साधु साधु देवते ! साधु खो त्वं, देवते, तं भिक्खुं जीविता न वोरोपेसि । सच्चज्ज त्वं, देवते, तं भिक्खुं जीविता वोरोपेय्यासि, बहुं च त्वं, देवते, अपुञ्जां पसवेय्यासि । गच्छ त्वं, देवते, अमुकस्मि ओकासे

१. खणेन चा – सी० । २. आलवियं – सी० । ३. अग्नालवे – सी० । ४. आळविका – स्या०, रो० । ५. छिदा – स्या० । ६. पतेतं – स्या० । ७. पटिरूपं – स्या० ।

रुक्खो विवितो तर्स्म उपगच्छा” ति । मनुस्सा उज्जायन्ति विव्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया रुक्खं छिन्दिस्सन्ति पि छेदापेस्सन्ति पि एकिन्द्रियं समणा सक्यपुत्तिया जीवं विहेठेस्सत्ती” ति !

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं विव्यन्तानं^१ विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्जायन्ति विव्यन्ति विपाचेन्ति – ^२ “कथं हि नाम आळवका भिक्खू रुक्खं छिन्दिस्सन्ति पि छेदापेस्सन्ति पी” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जन्ति

अथ खो भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे भिक्खुसहृं सन्निपातापेत्वा आळवके भिक्खू पटिपुच्छ – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, रुक्खं छिन्दथा^३ पि छेदापेथा पी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो ^{१०} भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, रुक्खं छिन्दिस्सथा पि, छेदापेस्सथा पि ! जीवसञ्ज्ञानो हि, मोघपुरिसा, मनुस्सा रुक्खर्स्मि, नेतं ^{B 52} मोघपुरिसा अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याय –

६०. “भूतगामपातव्यताय पाचित्तिर्य” ति । ^{१५}

(३) विभङ्गो

६१. भूतगामो नाम पञ्च बीजजातानि – मूलबीजं, खन्धबीजं, फल्लबीजं, अग्नबीजं, बीजबीजमेव^४ पञ्चमं ।

मूलबीजं नाम – हलिहि^५, सिङ्गवेर^६, वचं, वचत्थं, अतिविसं, कटुकरोहिणी, उसीरं, भद्रमूतकं, यानि वा पनञ्ज्ञानि पि अतिथि मूले जायन्ति, मूले सञ्जायन्ति, एतं मूलबीजं नाम । ^{R. 35}

खन्धबीजं नाम – अस्सत्थो^७, निग्रोधो, पिलक्खो, उदुम्बरो, कच्छको, कपित्थनो^८, यानि वा पनञ्ज्ञानि पि अतिथि खन्धे जायन्ति, खन्धे सञ्जायन्ति, एतं खन्धबीजं नाम ।

फल्लबीजं नाम – उच्छु, वेळु, नलो, यानि वा पनञ्ज्ञानि पि अतिथि पब्बे जायन्ति, पब्बे सञ्जायन्ति, एतं फल्लबीजं नाम । ²⁵

१. विहेठेत्ती – स्या०, रो०, म० । २. शीयन्तानं – सी०, स्या०, रो० । ३. छिन्दय – स्या० ।

४. बीजबीजमेव – रो० । ५. हलिहि – स्या० । ६. सिङ्गवेर – स्या० । ७-८. वचा वचतं – म० ।

९. अतिविसा – म० । १०. मस्तुदो – स्या० । १०. कपित्थनो – स्या०, कपित्थनो – रो०।

अग्नबीजं नाम – अज्जुकं, फणिज्जकं, हिरिवेरं, यानि वा पन-
ञ्जानि पि ग्रत्य अमो जायन्ति, अमो सञ्जायन्ति, एतं अग्नबीजं नाम ।

बीजबीजं नाम – पुढबण्णं, अपरण्णं, यानि वा पनञ्जानि पि ग्रत्य
बीजे जायन्ति, बीजे सञ्जायन्ति, एतं बीजबीजं नाम ।

६२. बीजे बीजसञ्ची छिन्दति वा छिन्दापेति वा, भिन्दति वा
भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । बीजे वेमतिको
छिन्दति वा छेदापेति वा, भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति
वा, आपत्ति दुक्कटस्स । बीजे अबीजसञ्ची छिन्दति वा छेदापेति वा,
भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, अनापत्ति । अबीजे
१० बीजसञ्ची आपत्ति दुक्कटस्स । अबीजे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अबीजे अबीजसञ्ची, अनापत्ति ।

६३. अनापत्ति – “इमं जान, इम देहि, इमं आहर, इमिना ग्रथो,
इमं कपियं करोही” ति भणति, असङ्गिच्चच, असतिया, अजानन्तस्स, उम्मत-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—○—

६१२. बारसमपाचित्तिं

(अङ्गमेनञ्चं पटिचरणे)

(१) अङ्गावादकखन्तिभिक्खुबृथ्य

- B 53 ५ ६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसमियं विहरति घोसितारामे ।
तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरित्वा सङ्घमज्जे आपत्तिया
अनुयुञ्जियमानो^१ अञ्जेनञ्जां पटिचरति – “को आपन्नो, कि आपन्नो,
किस्म आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, कि भणथा” ति ? ये ते भिक्खू
अपिच्छा सन्तुद्वा लज्जिनो कुकुच्चका सिक्खाकामा ते उज्जायन्ति स्तियन्ति
२० विपाचेन्ति – “कथं हि नाम आयस्मा छन्नो सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जिय-
मानो अञ्जेनञ्जां पटिचरिस्ति – को आपन्नो, कि आपन्नो, किस्म
आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, कि भणथा” ति ! ... पे०... सच्चं
किर त्वं, छन्न, सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्जां पटिचरिस-
को आपन्नो, कि आपन्नो, किस्म आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, कि भणथा
२५ ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि

१. मञ्जकं – सी० । २-२ बीजबीजं नाम पञ्चन्नो – स्या० । ३. अनुयुञ्जीयमानो – म० ।

नाम त्वं, मोषपुरिस, सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अङ्गबेनञ्जां पटिचरिस्ससि – को आपन्नो, कि आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, कि भणथा ति ! नेतं, मोषपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि – “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अङ्गवादकं रोपेतु । एवं च पन, भिक्खवे, रोपेतब्दं । व्यतन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्दो –

R. 36

६५. “सुणानु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अङ्गबेनञ्जां पटिचरति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अङ्गवादकं रोपेय । एसा अति ।

“सुणानु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अङ्गबेनञ्जां पटिचरति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अङ्गवादक रोपेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो अङ्गवादकस्स रोपना, सो तुण्हस्स; यस्स नवखमति, सो भासेय्य ।

“रोपित सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो अङ्गवादकं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

15

(२) पठमपञ्जति

अथ खो भगवा आयस्मनं छन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुष्मरताय’ ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 54

“अङ्गवादके पाचित्यं” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जतं होति ।

(३) सङ्घमज्जगततुण्हीभूतक्ष्मभिक्खुब्रत्यु

६६. तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो सङ्घमज्जे आपत्तिया २० अनुयुञ्जियमानो अङ्गबेनञ्जां पटिचरत्तो – “आपत्ति आपज्जस्सामी” ति तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति । ये ते भिक्खु अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम आयस्मा छन्नो सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेस्ती” ति ! ... पे० ... सच्चं किर त्वं, छन्न, सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेसी २५ ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोषपुरिस, सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घ विहेसेस्ससि ! नेतं, मोषपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा

१. दुष्मरताय – सी० । २. तुण्हीभूतो – दो० ।

पाचित्यं – द.

धर्मि कथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि – “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छब्रस्स
भिक्खुनो विहेसकं रोपेतु । एवं च पन, भिक्खवे, रोपेतव्वं । व्यस्तेन भिक्खुना
पटिबलेन सङ्घो आपेतव्वो –

६७. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्जे आप-
५ त्तिया अनुयुञ्जियमानो तुष्टीभूतो सङ्घं विहेसेति । यदि सङ्घस्स पत्तकत्तं,
सङ्घो छब्रस्स भिक्खुनो विहेसकं रोपेत्य । एसा ऋति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया
अनुयुञ्जियमानो तुष्टीभूतो सङ्घं विहेसेति । सङ्घो छब्रस्स भिक्खुनो विहे-
१० सकं रोपेति । यस्यायस्मतो खमति छब्रस्स भिक्खुनो विहेसकस्स रोपना, सो
तुष्टहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेत्य ।

“रोपितं सङ्घेन छब्रस्स भिक्खुनो विहेसकं । खमति सङ्घस्स, तस्मा
तुष्टी, एवमेतं धारयामी” ति ।

(४) अनुपञ्जनति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं छन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुष्मर-
ताय . . . पे० . . . एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेत्याथ –

B. 55 १५

६८. “अञ्जावादके विहेसके पाचित्यं” ति ।

(५) विभङ्गो

R. 37

६९. अञ्जावादको नाम सङ्घमज्जे वत्थुर्स्म वा आपत्तिया वा
अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न’ उग्धाटेतुकामो^१ अञ्जेनञ्जन पटि-
चरति – “को आपन्नो, कि आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भण्थ, कि
भण्था” ति । एसो अञ्जावादको नाम ।

७०. विहेसको नाम सङ्घमज्जे वत्थुर्स्म वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो
तं न कथेतुकामो तं न उग्धाटेतुकामो तुष्टीभूतो सङ्घं विहेसेति । एसो
विहेसको नाम ।

१००. आरोपिते अञ्जावादके सङ्घमज्जे वत्थुर्स्म वा आपत्तिया वा
अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्धाटेतुकामो अञ्जेनञ्जन
२५ पटिचरति – “को आपन्नो, कि आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो,
कं भण्थ, कि भण्था” ति, आपत्ति दुक्कटस्स । आरोपिते विहेसके
सङ्घमज्जे वत्थुर्स्म वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं

१. सी० पोत्तके नत्यि । २. उग्धाटेतुकामो – सी० ।

न उग्घाटेतुकामो तुष्टीभूतो सङ्घं विहेसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । रोपिते अञ्जवादके सङ्घमज्जे वत्युस्मि वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो अञ्जनेञ्जां पठिचरति – “को आपश्चो, कि आपश्चो, किस्मि आपश्चो, क्यं आपश्चो, कं भणथ, कि भणथा” ति, आपत्ति पाचित्यस्स । रोपिते विहेसके सङ्घमज्जे वत्युस्मि वा आपत्तिया ५ वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो तुष्टीभूतो सङ्घं विहेसेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

१०१. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी अञ्जवादके विहेसके, आपत्ति पाचित्यस्स । धम्मकम्मे वेमतिको अञ्जवादके विहेसके, आपत्ति पाचित्यस्स । १० धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी अञ्जवादके विहेसके, आपत्ति पाचित्यस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-कम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स’ ।

१०२. अनापत्ति अजानन्तो पुच्छति, गिलानो वा न कथेति; “सङ्घस्स भण्डनं वा कलहो वा विगग्हो वा विवादो वा भविस्सती” ति न १६ कथेति; “सङ्घभेदो वा सङ्घराजी वा भविस्सती” ति न कथेति; “अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मारहस्स वा कम्मं करिस्सति” ति न कथेति; उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 56

—○—

११३. तेरसमपाचित्यं

(जिक्खा उज्जापने)

(१) मेतियभूम्मजकभिक्खुबृत्थु

१०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति बेळुवने कलन्दक-निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सङ्घस्स सेनासनं च पञ्जापेति^१ भत्तानि च उद्दिसति । तेन खो पन समयेन मेतियभूम्मजका^२ भिक्खु नवका चेव होन्ति अप्पपुञ्जा च । यानि सङ्घस्स लामकानि सेनासनानि तानि तेसं पापुणन्ति लामकानि च भत्तानि । ते आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं भिक्खु उज्जापेन्ति – “छन्दाय दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनं पञ्जापेति, छन्दाय

R. 98

१-१. अधम्मकम्मसञ्जी अनापत्ति – रो० । २. सङ्घराजी – सी० । ३. पञ्जापेति – म० ।
४. मेतियभूम्मजका – म० ।

च भत्तानि उहिसती” ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा ... पे०... ते उज्ज्ञायन्ति स्त्रीयन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुतं भिक्खू उज्ज्ञापेस्सन्ती” ति !

(२) पठमपञ्जस्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-

- ५ पेत्वा मेत्तियभुम्मजके भिक्खू पटिपुच्छ – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, दब्बं मल्लपुतं भिक्खू उज्ज्ञापेया” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्बं मल्लपुतं भिक्खू उज्ज्ञापेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उहिसेय्याथ—

- १० “उज्ज्ञापनके पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) मेत्तियभुम्मजकभिक्खुस्त्रीयनवस्थ

१०४. तेन खो पन् समयेन मेत्तियभुम्मजका भिक्खू – “भगवता

उज्ज्ञापनकं पटिक्खितं ति, एत्तावता भिक्खू सोसन्ती” ति भिक्खूनं सामन्ता आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुतं खिय्यन्ति – “छन्दाय दब्बो मल्लपुतो सेनासनं

- B. 57 १५ पञ्जापेति, छन्दाय च भत्तानि उहिसती” ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा ... पे०... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुतं खिय्यसन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जस्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-

- 20 पातापेत्वा मेत्तियभुम्मजके भिक्खू पटिपुच्छ – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, दब्बं मल्लपुतं खिय्यथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्बं मल्लपुतं खिय्य-स्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उहिसेय्याथ —

- 25 १०५. “उज्ज्ञापनके खिय्यनके पाचित्तियं” ति ।

१. खीयस्सन्ती – सी०; खीयन्ति – स्या० ।

(५) विज्ञप्ते

१०६. उज्ज्ञापनकं नाम उपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं सेनासनपञ्चापकं वा भत्तुदेसकं वा यागुभाजकं वा फलभाजकं वा खज्जभाजकं वा अप्पमत्तकविस्सज्जकं वा अवणं कत्तुकामो, अयसं कत्तुकामो, मङ्कुकत्तुकामो, उपसम्पन्नं उज्ज्ञापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची उज्ज्ञापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची उज्ज्ञापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नं उज्ज्ञापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्नं सङ्घेन असम्मतं सेनासनपञ्चापकं वा भत्तुदेसकं वा यागुभाजकं वा फलभाजकं वा खज्जभाजकं वा अप्पमत्तकविस्सज्जकं वा अवणं कत्तुकामो, १० अयसं कत्तुकामो, मङ्कुकत्तुकामो, उपसम्पन्नं वा अनुपसम्पन्नं वा उज्ज्ञापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं वा असम्मतं वा सेनासनपञ्चापकं वा भत्तुदेसकं वा यागुभाजकं वा फलभाजकं वा खज्जभाजकं वा अप्पमत्तकविस्सज्जकं वा अवणं कत्तुकामो, अयसं कत्तुकामो, मङ्कुकत्तुकामो, उपसम्पन्नं वा अनुपसम्पन्नं वा उज्ज्ञापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । १५ अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची' आपत्ति दुक्कटस्स' ।

R. 39

१०७. अनापत्ति पक्तिया छन्दा दोसा भोहा भया करोन्तं उज्ज्ञापेति वा खिय्यति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—○—

११४. चोहसमयाचित्तियं

(सेनासननुदृष्टे)

(१) अज्ञोकासनीहटसेनासनवस्थु

१०८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्यिं विहरति जेतवने अनाथ- २० B 58 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खु हेमन्तिके काले अज्ञोकासे सेनासनं पञ्चापेत्वा काय ओतापेन्ता^१ काले आरोचिते तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिसु न उद्धरापेसु, अनापुच्छा पक्कमिसु । सेनासनं ओवटुं होति । ये ते भिक्खु अपिच्छा ... पे०... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं

१-१. अधम्मकम्मसञ्ची भनापत्ति – दो० । २. ओतापेन्तो – दो० ।

हि नाम भिक्खु अज्ञोकासे सेनासनं पञ्चापेत्वा तं पक्कमन्ता नेब उद्धर-
स्तन्ति न उद्धरपेस्तन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्तन्ति, सेनासनं शोबटुं' ति !
अथ खो ते भिक्खु' भगवतो एतमत्थं आरोचेतुं ।

(२) पञ्चति

अथ खो भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे भिक्खुसङ्गं सभिपाता-
५ पेत्वा भिक्खु पतिपुच्छि - सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु अज्ञोकासे ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिशेत्याथ —

१०६. “यो पन भिक्खु सञ्चिकं मञ्चं वा पीठं वा भिंसि वा कोच्छं
वा अज्ञोकासे सन्धरित्वा वा सन्धरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेब उद्धरेत्य न
उद्धरपेत्य, अनापुच्छं वा गच्छेत्य, पाचित्तियं” ति ।

१० एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

(३) एष मासे अवस्तिकसञ्ज्ञते अनुजानना

११०. तेन खो पन समयेन भिक्खु अज्ञोकासे वसित्वा कालस्सेव
सेनासनं अभिहरन्ति । अहसा^३ खो भगवा ते भिक्खु कालस्सेव सेनासनं
अभिहरन्ते । दिस्वान^४ एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे धर्मि कथं कत्वा
१५ भिक्खु आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, अटु मासे अवस्तिकसञ्ज्ञते मण्डपे
वा रुक्खमूले वा यत्थ काका वा कुलला वा न ऊहदन्ति^५ तत्थ^६ सेनासनं निक्षिप्तुं” ति ।

(४) विभद्धो

१११. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खु ति ... पे०...
अयं इमर्स्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खु ति ।

सञ्चिकं नाम सञ्चस्त दिशं होति परिच्छतं ।

२० भद्रो नाम चत्तारो मञ्चा - मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीरपादको,
आहञ्चपादको ।

B. 59 वीठं नाम चत्तारि पीठानि - मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं,
आहञ्चपादकं ।

भिसि नाम पञ्च भिसियो - उण्णभिसि^७, चोळभिसि^८, वाकभिसि,

१. भिक्खु ते अनेकपरियायेन विगरहित्वा - म० । २. अतिहरन्ति - सी०, स्या०, रो० । ३.
अहस - रो० । ४. दिस्वा - सी० । ५. ऊहन्ति - म०; ऊहन्ति - रो० । ६. तत्थेव - स्या० ।
७. कुलीरपादको - म०; कुलिरपादको - रो०; कुलिरपादको - स्या० । ८. उण्णभिसि - सी० ।
९. वीलभिसि - सी०, रो०, स्या० ।

तिणभिसि, पण्णभिसि ।

कोच्छं नाम – वाकमयं वा उसीरमयं वा मुञ्जमयं वा बब्जमयं^१
वा अन्तो संवेठेत्वा बद्धं होति ।

सन्धरित्वा ति सयं सन्धरित्वा ।

सन्धरापेत्वा ति अञ्जनं सन्धरापेत्वा । अनुपसम्पन्नं सन्धरापेति, ५
तस्स पलिबोधो । उपसम्पन्नं सन्धरापेति, सन्ध्यारक्तस्स^२ पलिबोधो ।

तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेत्या ति न सयं उद्धरेत्य ।

न उद्धरापेत्या ति न अञ्जनं उद्धरापेत्य ।

अनापुच्छं वा गच्छेत्या ति भिक्खुं वा सामणेरं वा आरामिकं वा
अनापुच्छा मज्जिमस्स पुरिस्सस्त्र लेह्हुपातं अतिक्कमन्तस्स आपत्ति पाचि- १०
तियस्स ।

११२. सङ्घिके सङ्घिकसञ्ची अज्ञोकासे सन्धरित्वा वा सन्धरा-
पेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेत्य न उद्धरापेत्य अनापुच्छं वा गच्छेत्य, आपत्ति
पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको ... पै० ... सङ्घिके पुगलिकसञ्ची
अज्ञोकासे सन्धरित्वा वा सन्धरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेत्य न उद्ध- १५
रापेत्य, अनापुच्छं वा गच्छेत्य, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

चिमिलिकं^३ वा उत्तरत्थरणं वा भुम्मत्थरणं^४ वा तटिकं वा चम्मत्थणं
वा पादपुच्छर्णि वा फलकपीठं वा अज्ञोकासे सन्धरित्वा वा सन्धरापेत्वा वा तं
पक्कमन्तो नेव उद्धरेत्य न उद्धरापेत्य, अनापुच्छं वा गच्छेत्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।
पुगलिके सङ्घिकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके वेमतिको, आपत्ति २०
दुक्कटस्स । पुगलिके पुगलिकसञ्ची अञ्जस्स पुगलिके, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अत्तनो पुगलिके अनापत्ति ।

११३. अनापत्ति उद्धरित्वा गच्छति, उद्धरापेत्वा गच्छति, आपुच्छं^५
गच्छति, ओतापेन्तो गच्छति, केनचि पलिबुद्धं होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 60

25

— — —

१. पब्बजमयं – म० । २. सन्धतस्स – सी० । ३. चिमिलिक – सी० । ४. भुम्मत्थरण – म० ।

५. आपुच्छर्णा – सी० ।

११५. पञ्चरससमपाचित्तियं

(सन्धरित्वा सेव्ये अनुद्दरिते)

(१) उपचिकालाखायिततेनासनवट्यु

R 41

११४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्यं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्त्र आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवरिग्या भिक्खूं सहायका
होन्ति । ते वसन्ता पि एकतो व वसन्ति, पवकमन्ता पि एकतो व पवकमन्ति ।
ते अञ्जनतरस्मि सङ्घुके विहारे सेव्यं सन्धरित्वा तं पवकमन्ता नेव उद्धरिसु
५ न उद्धरापेसुं, अनापुच्छा पवकमिसु । सेनासनं उपचिकाहि खायितं होति ।
ये ते भिक्खूं अपिच्छ्वा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं
हि नाम सत्तरसवरिग्या भिक्खूं सङ्घुके विहारे सेव्यं सन्धरित्वा तं पवकमन्ता
नेव उद्धरिसन्ति न उद्धरापेसन्ति, अनापुच्छा पवकमिसन्ति, सेनासनं
उपचिकाहि खायितं” ति ! अथ खो ते भिक्खूं भगवतो एतमत्यं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जासि

१० अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्नि-
पातापेत्वा भिक्खूं पटिपुच्छ्व – “सच्चं किर, भिक्खवे, सत्तरसवरिग्या भिक्खूं
सङ्घुके विहारे सेव्यं सन्धरित्वा तं पवकमन्ता नेव उद्धरिसु न उद्धरापेसुं,
अनापुच्छा पवकमिसु, सेनासनं उपचिकाहि खायितं” ति ? “सच्चं, भगवा”
ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा
१५ सङ्घुके विहारे सेव्यं सन्धरित्वा तं पवकमन्ता नेव उद्धरिसन्ति न उद्धरा-
पेसन्ति, अनापुच्छा पवकमिसन्ति, सेनासनं उपचिकाहि खायितं ! नेतं,
भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पासादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उहिसेय्याथ –

११५. “यो पन भिक्खु सङ्घुके विहारे सेव्यं सन्धरित्वा वा सन्धरा-
२० पेत्वा वा तं पवकमन्तो नेव उद्धरेष्य न उद्धरापेष्य, अनापुच्छं वा गच्छेष्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

B 61

११६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खूं ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिपेतो भिक्खूं ति ।

सङ्घुको नाम विहारो सङ्घस्स दिनो होति परिच्छत्तो ।

२५ सेव्यं नाम भिसि, चिमिलिका' उत्तरत्थरणं, भुम्मस्थरणं, तटिका,
१. चित्तिमिका – सी० ।

चम्मस्थण्डो, निसीदनं, पञ्चत्थरणं, तिषसन्धारो, पण्णसन्धारो ।

सन्धरित्वा ति सयं सन्धरित्वा ।

सन्धरापेत्वा ति अञ्जनं सन्धरापेत्वा ।

तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्या ति न सयं उद्धरेय्य ।

न उद्धरापेय्या ति न अञ्जनं उद्धरापेय्य ।

अनापुच्छं वा गच्छेय्या ति भिक्षुं वा सामणेरं वा आरामिकं वा अनापुच्छा परिक्षित्तस्स आरामस्स परिक्षेपं अतिकमन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्षित्तस्स आरामस्स उपचारं अतिकमन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके सङ्घिकसञ्ची सेय्यं सन्धरित्वा वा सन्धरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिकों सेय्यं सन्धरित्वा वा सन्धरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके पुगलिकसञ्ची सेय्यं सन्धरित्वा वा सन्धरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

११७. विहारस्स उपचारे वा उपट्रानसालायं^१ वा मण्डपे वा रक्खमूले वा सेय्यं सन्धरित्वा वा सन्धरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । मञ्चं वा पीठं वा विहारे वा विहारस्सूपचारे वा उपट्रानसालायं वा मण्डपे वा रक्खमूले वा सन्धरित्वा वा सन्धरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, २० अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पुगलिके सङ्घिकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके पुगलिकसञ्ची अञ्जनस्स पुगलिके आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुगलिके अनापत्ति ।

११८. अनापत्ति उद्धरित्वा गच्छति, उद्धरापेत्वा गच्छति, आपुच्छं^२ गच्छति, केनचि पलिबुद्धं होति, सापेक्षो गन्त्वा तत्थ ठितो आपुच्छति, केनचि पलिबुद्धो होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१. उपट्रानसालाय - सी० । २. आपुच्छत्वा - सी० ।
पाचित्तियं-६.

१६. सोऽसमयाचित्तियं

(अनुपत्तिस्तोषकाम्पणे)

(१) छब्बग्नियभिक्खुवत्तु

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्निया भिक्खू वरसेय्यायो
पलिबुद्धन्ति, थेरा' भिक्खू बुद्धापेन्ति । अथ खो छब्बग्नियानं भिक्खूनं एतद-
होसि - "केन नु खो मयं उपायेन इधेव वस्तुं वसेय्यामा" ति ? अथ खो
५ छब्बग्निया भिक्खू थेरे भिक्खू अनुपखज्जं सेय्यं कप्पेन्ति - यस्स सम्बाधो
भविस्सति सो पक्कमिस्सती ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्ज्ञायन्ति
स्विच्छन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम छब्बग्निया भिक्खू थेरे भिक्खू अनुप-
खज्जं सेय्यं कप्पेस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

B. 43

(२) पञ्जाति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्गं सञ्चि-
१० पातापेत्वा छब्बग्निये भिक्खू पटिपुच्छ - "सञ्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, थेरे
भिक्खू अनुपखज्जं सेय्यं कप्पेथा" ति ? "सञ्चं, भगवा" ति । विगरहि
बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, थेरे भिक्खू अनुपखज्जं
सेय्यं कप्पेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं
न पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१२०. "यो पन भिक्खू सङ्घिके विहारे जानं पुब्बुपगतं" भिक्खुं
अनुपखज्जं सेय्यं कप्पेद्य - यस्स सम्बाधो भविस्सति सो पक्कमिस्सती ति,
एतदेव पञ्चयं करित्वा अनञ्जां, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गे

१२१. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्ठेतो भिक्खू ति ।
- २० सङ्घिके नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्छत्ते ।
- B. 63 जानाति नाम बुड्ढो^१ ति जानाति, गिलानो ति जानाति, सङ्घेन
दिन्नो ति जानाति ।
- अनुपखज्जा ति अनुपविसित्वा ।

१. पलिबुद्धन्ते - म० । २. थेरे - स्या० । ३. सी० पोत्यके नत्यि । ४. अनुपखज्जं -
स्या० । ५. पुब्बुपगतं - स्या० । ६. बुद्धो - सी० ।

सेयं कप्पेत्वा ति मञ्चस्स वा पीठस्स वा पविसन्तस्स वा निक्ख-
मन्तस्स वा उपचारे सेयं सन्धरति वा सन्धरापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अभिनिसीदति वा अभिनिपञ्जति वा, आपत्ति पाचित्यस्स ।

एतदेव पञ्चयं करित्वा अनङ्गं ति न अङ्गो कोचि पञ्चयो होति
अनुपखंज सेयं कप्पेतु ।

१२२. सङ्घके सङ्घिकसङ्गी अनुपखंज सेयं कप्पेति, आपत्ति
पाचित्यस्स । सङ्घके वेमतिको अनुपखंज सेयं कप्पेति, आपत्ति पाचि-
त्यस्स । सङ्घके पुगलिकसङ्गी अनुपखंज सेयं कप्पेति, आपत्ति पाचि-
त्यस्स ।

मञ्चस्स वा पीठस्स वा पविसन्तस्स वा निक्खमन्तस्स वा उपचारं १०
ठपेत्वा सेयं सन्धरति वा सन्धरापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिनिसीदति
वा अभिनिपञ्जति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । विहारस्स उपचारे वा उपट्रान-
सालायं वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा अङ्गोकासे वा सेयं सन्धरति वा सन्धरापेति
वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिनिसीदति वा अभिनिपञ्जति वा, आपत्ति
दुक्कटस्स । पुगलिके सङ्घिकसङ्गी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके १५
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके पुगलिकसङ्गी अङ्गास्स पुगलिके
आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुगलिके अनापत्ति ।

१२३. अनापत्ति गिलानो पविसति, सीतेन वा उष्णेन वा पीछितो^१
पविसति, आपदामु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६. १७. सत्तरसमपाचित्यं

(भिक्खुविकलहुने)

(१) सत्तरसबग्निय-छब्बग्नियभिक्खुकलहुवात्

१२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- २० R. 14
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसबग्निया भिक्खू अङ्गतरं
पञ्चनितमं महाविहारं पटिसङ्घरोन्ति – इधं मयं वस्सं वस्सस्सामा ति । B. 64
महसंसु खो छब्बग्निया भिक्खू सत्तरसबग्निये भिक्खू विहारं पटिसङ्घरोन्ते ।
दिस्वान एवमाहंसु – “इमे, आवुसो, सत्तरसबग्निया भिक्खू विहारं पटिसङ्घ-

१. अभिनिपञ्जति – म० । २. पीछितो – सी० ।

रोन्ति । हन्द ने' बुद्धपेस्सामा' ति ! एकच्चे एवमाहंसु - "आगमेथावुसो, याव पटिसङ्घरोन्ति; पटिसङ्घते बुद्धपेस्सामा" ति ।

अथ खो छब्बिंगिया भिक्खू सत्तरसविगिये भिक्खू एतदबोचु - "उड्डेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती" ति । "ननु, आवुसो, पटिकच्चेव" ५ आचिक्षितव्यं, मयञ्चत्रं पटिसङ्घरेण्यामा" ति । "ननु, आवुसो, सङ्घको विहारो" ति ? "आमावुसो, सङ्घको विहारो" ति । "उड्डेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती" ति । "महल्लको, आवुसो, विहारो । तुम्हे पि वस्थ, मयं पि वसिस्सामा" ति । "उड्डेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती" ति कुपिता अनत्तमना गीवायं गहेत्वा निकड्हीयमाना रोदन्ति । १० भिक्खू एवमाहंसु - "किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा" ति ? "इमे, आवुसो, छब्बिंगिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हे सङ्घका विहारा निकड्हन्ती" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम छब्बिंगिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घका विहारा निकड्हसन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमस्थं आरोचेसु ।

(२) पठान्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सभिपातापेत्वा छब्बिंगिये भिक्खू पटिपुच्छ - "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घका विहारा निकड्हुथा" ति ? "सच्च, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घका विहारा निकड्हिसस्थ ? नेतं, मोघपुरिसा, २० अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१२५. "यो पन भिक्खू भिक्खुं कुपितो अनत्तमनो सङ्घका विहारा निकड्हेय्य वा निकड्हापेय वा, पार्चितियं" ति ।

(३) विभज्ञे

१२६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं २५ इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खू ति अञ्जनं भिक्खू ।

१. ते - सी० । २. पटिगच्छेव - रो० । ३. गीवाय - सी० । ४. भिक्खू छब्बिंगिये भिक्खू भनेकपरियायेन विगरहित्वा - म० ।

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्वो आहतचित्तो खिलजातो ।

B. 65

सञ्ज्ञको नाम विहारो सञ्ज्ञस्स दिन्नो होति परिच्छत्तो ।

निककड्डेय्या ति गव्ये गहेत्वा पमुखं निककड्डुति, आपत्ति पाचित्यस्स । पमुखे गहेत्वा वहि निककड्डुति, आपत्ति पाचित्यस्स । एकेन पयोगेन बहुके पि द्वारे अतिककामेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

5

निककड्डापेय्या ति अञ्जनं आणापेति^१, आपत्ति पाचित्यस्स^२ । सकिं आणत्तो बहुके पि द्वारे अतिककामेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

१२७. सञ्ज्ञके सञ्ज्ञकसञ्ज्ञी कुपितो अनत्तमनो निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, आपत्ति पाचित्यस्स । सञ्ज्ञके वेमतिको कुपितो अनत्तमनो निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, आपत्ति पाचित्यस्स । सञ्ज्ञके पुगलिक-^३ सञ्ज्ञी कुपितो अनत्तमनो निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, आपत्ति पाचित्यस्स ।

तस्स परिक्खारं निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । विहारस्स उपचारा वा उपट्रानसालाय वा मण्डपा वा रुक्खमूला वा अज्जो-कासा वा निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स परिक्खारं^४ निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं विहारा वा विहारस्स उपचारा वा उपट्रानसालाय वा मण्डपा वा रुक्खमूला वा अज्जो-कासा वा निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स परिक्खारं निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पुगलिके सञ्ज्ञकसञ्ज्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके वेमतिको,^५ आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके पुगलिकसञ्ज्ञी अञ्जनस्स पुगलिके आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुगलिके अनापत्ति ।

१२८. अनापत्ति अलज्जिं निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, तस्स परिक्खारं निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, उम्मतकं निककड्डुति वा निककड्डा-^६ पेति वा, तस्स परिक्खारं निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, भण्डनकारकं^७ कलहकारकं विवादकारकं भस्सकारक सञ्ज्ञे अधिकरणकारक निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, तस्स परिक्खारं निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, अन्ते-वासिकं वा सद्दिविहारिकं वा न सम्मा वत्तन्तं निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, तस्स परिक्खारं निककड्डुति वा निककड्डापेति वा, उम्मतकस्स, आदिकम्मि-कस्सा ति ।

B. 66

१. आणापेति – स्थां । २. दुक्कटस्स – सी० ।

30

१ इदं अद्वारसमपाचित्तिं
 (आहृच्चपादके मध्ये अभिनिसीद्यते)
 (१) उपरिवेहासकुटिवात्

१२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
 ४. ४६ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खु सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया विहरन्ति ?] । एको हेटा विहरति, एको उपरि । उपरिमो भिक्खु आहृच्चपादकं मञ्चं सहसा अभिनिसीदि । मञ्चपादो निष्पत्तित्वा
 ५ हेटिमस्स भिक्खुनो मत्थके अवत्थासि । सो भिक्खु विस्सरमकासि । भिक्खु उपधावित्वा तं भिक्खुं एतदबोचुं – “किस्स त्वं, आवुसो, विस्सरमकासी” ति ? अथ खो सो भिक्खु भिक्खुनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खु अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति लियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खु सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहृच्चपादकं मञ्चं सहसा
 १० अभिनिसीदिस्सती” ति ! अथ खो ते भिक्खु भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पञ्चाति

अथ खो भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा तं भिक्खुं पटिपुच्छ्य – “सञ्चं किर त्व, भिक्खु, सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहृच्चपादकं मञ्चं सहसा अभिनिसीदसी” ति ? “सञ्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहृच्चपादकं मञ्चं सहसा अभिनिसीदिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१३०. “यो पन भिक्खु सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहृच्चपादकं मञ्चं वा पीठं वा अभिनिसीदेय वा अभिनिपञ्चेय वा,
 २० पाचित्तिं” ति ।

(३) विभङ्गो

१३१. यो पना ति यो यादिसो ...पे० ... भिक्खु ति...पे० ... अयं इमर्स्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिनो होति परिच्छतो ।

वेहासकुटी नाम मज्जिमस्स पुरिसस्स असीसघट्टा ।

१. पतित्वा – स्वा०, निष्पत्तित्वा – रो०; निष्पत्तित्वा – सी० । २ वेहासकुटी – स्वा०, रो० ।

आहच्चपादको नाम मञ्चो अङ्गे विजित्वा ठितो होति ।

आहच्चपादकं नाम पीठं अङ्गे विजित्वा ठितं होति ।

अभिनिसीदेव्या ति तस्मि अभिनिसीदति, आपत्ति पाच्चित्यस्स ।

अभिनिपञ्जेव्या ति तस्मि अभिनिपञ्जति, आपत्ति पाच्चित्यस्स ।

१३२. सङ्घके सङ्घकसञ्ची उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादकं ५
मञ्चं वा पीठं वा अभिनिसीदति वा अभिनिपञ्जति वा, आपत्ति पाच्चि-
त्यस्स । सङ्घके वेमतिको...पे०... सङ्घके पुगलिकसञ्ची उपरिवेहास-
कुटिया आहच्चपादकं मञ्चं वा पीठं वा अभिनिसीदति वा अभिनिपञ्जति
वा, आपत्ति पाच्चित्यस्स ।

पुगलिके सङ्घकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके वेमतिको, १०
आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके पुगलिकसञ्ची अञ्जस्स पुगलिके,
आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुगलिके, अनापत्ति ।

१३३. अनापत्ति – अवेहासकुटिया ‘सीससङ्घट्टाय’ हेट्टा अपरि-
भोगं होति, पदरसञ्चितं होति, पटणि॑ दिना होति, तस्मि ठितो गण्हति॑
वा लग्नेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । १५

५. १६. ऊनवीसतित्वपाच्चित्यं

(महलकं विहारं कारबमाले)

(१) छन्मभिक्षुविहारवत्पु

१३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे ।
तेन खो पन समयेन आयस्मतो छन्नस्स उपटुको महामतो आयस्मतो छन्नस्स
विहारं कारयेति । अथ खो आयस्मा छन्नो कतपरियोसितं विहारं पुनप्पुनं
छादापेति॒, पुनप्पुनं लेपापेति॒ । अतिभारितो॑ विहारो परिपति । अथ
खो आयस्मा छन्नो तिणं च कटुं च सङ्घडुन्तो अञ्जनातरस्स ब्राह्मणस्स यवखेत्तं २०
दूसेति । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्जायति खिय्यति॑ विपाचेति – “कथं हि
नाम भदन्ता‘अम्हाकं यवखेत्तं दूसेसन्ती’ ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स
ब्राह्मणस्स उज्जायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेत्तस्स । ये ते भिक्खू अपिच्छा
... पे०... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम आयस्मा छन्नो

R. 47

B. 68

१. सीससङ्घट्टाय – सी०, स्या०, रो० । २. पटानि – सी० । ३. गण्हति – सी०, स्या० ।
४. छादापेति – सी०, स्या० । ५. लेपापेति – सी०, स्या०; लिम्पापेति – रो० । ६. अति-
भारितो – स्या० । ७. सीयति – सी०, स्या०, रो० । ८. भदन्ता – स्या०, रो० ।

कतपरियोसितं विहारं पुनप्पुनं छादापेस्सति, पुनप्पुनं लेपापेस्सति, अति-
भारितो विहारो परिपती” ति ! अथ खो ते भिक्खु भगवतो एतमत्थं
आरोचेतुं ।

(२) पञ्जासि

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्गं सज्जि-
- ५ पातापेत्वा आयस्मन्त छन्नं पटिपुच्छि – “सच्चं किर त्वं, छन्न, कतपरियोसितं
विहारं पुनप्पुनं छादापेसि, पुनप्पुनं लेपापेसि, अतिभारितो विहारो परिपती”
ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम
त्वं, मोघपुरिस, कतपरियोसितं विहारं पुनप्पुनं छादापेस्ससि, पुनप्पुनं लेपा-
पेस्ससि, अतिभारितो विहारो परिपति ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा
- १० पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिष्येया –

१३५. “महल्लकं पन भिक्खुना विहारं कारयमानेन यावद्वारकोसा
श्रागलट्टुपनाया” आलोकसन्धिपरिकम्माय द्वितिच्छब्दनस्स परियाय अप्पहरिते
ठितेन अधिद्वातब्दं । ततो चे उत्तरि अप्पहरिते यि ठितो अधिद्वहेय्य पाचि-
तियं” ति ।

(३) विभज्ञे

१३६. महल्लका नाम विहारो सस्सामिको वृच्छति । विहारो नाम
उल्लितो वा होति अवलितो वा उल्लित्तावलितो वा ।
कारयमानेना ति करोन्तो वा कारयेन्तो वा ।
यावद्वारकोसा ति पिटुसङ्घाटस्स समन्ता हृथ्यपासा :
श्रागलट्टुपनाया ति द्वारट्टुपनाया ।
- २० आलोकसन्धिपरिकम्माया ति वातपानपरिकम्माय सेतवण्ण काळ-
वण्णं गेहकपरिकम्म” मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं ।
- २५ द्वितिच्छब्दनस्स परियाय अप्पहरिते ठितेन अधिद्वातब्दं ति – हरितं
नाम पुढबण्णं अपरण्णं । सचे हरिते ठितो अधिद्वाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
मम्मेन छादेन्तस्स द्वे मम्मे अधिद्वहित्वा ततिय मम्मं आणापेत्वा पक्कमितब्दं ।
२५ परियायेन छादेन्तस्स द्वे परियाये अधिद्वहित्वा ततियं परियाय आणापेत्वा
पक्कमितब्दं ।

१. श्रागलट्टुपनाया – सी० । २. द्वितिच्छब्दनस्स – स्था०, रो० । ३. उत्तरि – म०, रो० ।
४. गेहकबण्ण – स्था० । ५. पञ्चपटिकं – स्था०, रो० ।

१३७. ततो चे उत्तरि अप्यहरिते पि छितो अधिद्वेष्टा ति इटुकायः
छादेन्तस्स इटुकिटुकायः आपत्ति पाचित्यिस्स । सिलाय छादेन्तस्स सिलाय
सिलाय आपत्ति पाचित्यिस्स । सुधाय छादेन्तस्स पिष्ठे पिष्ठे आपत्ति
पाचित्यिस्स । तिणेन छादेन्तस्स करले^१ करले^२ आपत्ति पाचित्यिस्स ।
पणेन छादेन्तस्स पणे पणे आपत्ति पाचित्यिस्स ।

५

अतिरेकद्वित्तिपरियाये अतिरेकसञ्ची अधिद्वाति, आपत्ति पाचित्यिस्स ।
अतिरेकद्वित्तिपरियाये वेमतिको अधिद्वाति, आपत्ति पाचित्यिस्स ।
अतिरेकद्वित्तिपरियाये ऊनकसञ्ची अधिद्वाति, आपत्ति पाचित्यिस्स ।

ऊनकद्वित्तिपरियाये अतिरेकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वित्ति-
परियाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वित्तिपरियाये ऊनकसञ्ची,
अनापत्ति ।

१०

१३८. अनापत्ति द्वित्तिपरियाये, ऊनकद्वित्तिपरियाये^१, लेण, गुहाय,
तिणकुटिकाय, अञ्जस्तथाय, अत्तनो धनेन, वासागारं ठपेत्वा सञ्चय
अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ○ —

१२०. बीसतिमपाचित्यं

(सप्पाणकउदकसिञ्चने)

(१) नवकम्मकारकभिक्खुवत्यु

१३९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आल्लविं^१ विहरति अग्गाल्लवे^२
चतिय । तेन खो पन समयेन आल्लवका^३ भिक्खू नवकम्मं करोन्ता जानं
सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि । ये
त भिक्खू अपिच्छा ... पे० .. ते उज्ज्ञायन्ति विद्ययन्ति विपाचेन्ति – “कथं
हि नाम आल्लवका भिक्खू जानं सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्च-
सन्ति पि सिञ्चापेसन्ति पी” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो
एतमत्थं आरोचेसु ।

B. 70

(२) पञ्जन्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सम्भि-
पातापेत्वा आल्लवके भिक्खू पटिपुच्छ्य – “सञ्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं

१. इटुकायिटुकाय – सी० । २-२ करले करले – सी० । ३. ऊनकपरियाय – सी० ।
४. आल्लविं – सी० । ५. अग्गाल्लवे – सी०, रो० । ६. आल्लविका – ह्या०, रो० ।
पाचित्यं – १०.

सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चय पि' सिञ्चापेय पी'' ति ?
“सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे,
मोघपुरिसा, जानं सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चस्सय पि

R. 49

सिञ्चापेस्सय पि ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
५ एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्षापदं उद्दिसेय्याथ -

१४०. “यो पन भिक्खु जानं सप्पाणकं उदकं तिणं वा मत्तिकं वा
सिञ्चय वा सिञ्चापेय वा, पाचित्तिं” ति ।

(३) विनश्च

१४१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

१० जानाति नाम सामं वा जानाति अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति ।

सिञ्चय्या ति सयं सिञ्चति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सिञ्चापेया ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकि
आणत्तो बहुकं पि सिञ्चति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४२. सप्पाणके सप्पाणकसञ्जी तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चति
१५ वा सिञ्चापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सप्पाणके वेमतिको तिणं वा
मत्तिकं वा सिञ्चति वा सिञ्चापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । सप्पाणके
अप्पाणकसञ्जी तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चति वा सिञ्चापेति वा, अना-
पत्ति । अप्पाणके सप्पाणकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके अप्पाणकसञ्जी, अनापत्ति ।

२० १४३. अनापत्ति असिञ्चच, भ्रसतिया, अजानन्तस्स, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

भूतगामवग्मो दुतियो ।

तस्मुहानं

भूतं अञ्जाय उज्जायं, पक्कमन्तेन ते दुवे ।

पुष्टे निक्कहुनाहच्च, द्वारं सप्पाणकेन चा ति ॥

—○—

१. सिञ्चया पि - सी० । २. सिञ्चपेया पि - सी० ।

१ २१. एकवीतसत्तिवाचितिर्थं
(भिक्खुनोवाददर्शमाले)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्तु

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ता लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । अथ खो छब्बगियानं भिक्खूनं एतदहोसि – “एतरहि खो, आवुसो, थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ता लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय- ५ भेसज्जपरिक्खारानं । हन्दावुसो, मयं पि भिक्खुनियो ओवदामा” ति । अथ खो छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनियो उपसङ्क्रमित्वा एतदवोचुं – “अम्हे पि, भगिनियो, उपसङ्क्रमय, मयं पि ओवदिसामा” ति ।

अथ खो ता भिक्खुनियो येन छब्बगिया भिक्खू तेनुपसङ्क्रमिसु; १० उपसङ्क्रमित्वा छब्बगिये भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । अथ खो छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनीनं परित्तञ्चेव धर्मिम कथं कत्वा दिवस तिरच्छान-कथाय वीतिनामेत्वा उत्थ्योजेसुं – “गच्छथ, भगिनियो” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो येन भगवा तेनुपसङ्क्रमिसु; उपसङ्क्रमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अदृष्टसु । एकमन्तं ठिता खो ता भिक्खुनियो भगवा एतदवोच – “कच्च, भिक्खुनियो, ओवादो इद्धो अहोसी” ति ? “कुतो, भन्ते, ओवादो १५ इद्धो भविस्सति ! अय्या छब्बगिया परित्तञ्चेव धर्मिम कथं कत्वा दिवस तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उत्थ्योजेसुं” ति । अथ खो भगवा ता भिक्खु-नियो धर्मिमया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पूर्हसेसि । अथ खो ता भिक्खुनियो भगवता धर्मिमया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पूर्हसिता भगवन्त अभिवादेत्वा पदकिञ्चणं कत्वा पक्कमिसु । २०

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्क्षं सन्निपाता-पेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुञ्ज्ञ – “सञ्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीनं परित्तञ्चेव धर्मिम कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उत्थ्योजेथा” ति ? “सञ्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनीनं परित्तञ्चेव धर्मिम कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उत्थ्योजेस्थ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्यसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धर्मिम कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनोवादकं सम्मन्नितुं । एव च

पन, भिक्खुवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो । याचित्वा व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो आपेतब्बो ।

१४५. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थनामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नेत्य । एसा ज्ञाति ।

- ५ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थनामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थनामस्स भिक्खुनो भिक्खुनोवादकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेत्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थनामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नति ।

- १० यस्सायस्मतो खमति इत्थनामस्स भिक्खुनो भिक्खुनोवादकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेत्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थनामो भिक्खु भिक्खुनोवादको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) पञ्चाति

R. 51

अथ खो भगवा छब्बगिये भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुष्प्रभर-

- १५ ताय^२ ... पे० ... एव च पन, भिक्खुवे, इम सिक्खापद उद्दिसेत्याथ –

१४६. “यो पन भिक्खु असम्मतो भिक्खुनियो ओवदेत्य पाचित्तियं” ति ।

एवचिच्चदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चातं होति ।

(३) अटुङ्गसमन्नागतो सम्मन्नितब्बो

१४७. तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खु सम्मता भिक्खुनियो ओवदन्ता

- B. 73 २० तथेव लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्यच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । अथ खो छब्बगियानं भिक्खुनं एतदहोसि – “एतरहि खो, आवुसो, थेरा भिक्खु सम्मता भिक्खुनियो ओवदन्ता तथेव लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपात-सेनासनगिलानप्यच्चयभेसज्जपरिक्खारान । हन्दावुसो, मयं पि निस्सीमं गत्वा अञ्जामञ्जां भिक्खुनोवादक सम्मन्नित्वा भिक्खुनियो ओवदामा” ति । अथ २५ खो छब्बगिया भिक्खु निस्सीमं गत्वा अञ्जामञ्जां भिक्खुनोवादकं सम्मन्नित्वा भिक्खुनियो उपसङ्घमित्वा एतदवोचुं – “मयं पि, भगिनियो, सम्मता । अम्हे पि उपसङ्घमय । मयं पि ओवदिस्सामा” ति ।

१. व्यत्तेन – सी० । २. दुष्प्रताय – सी० ।

अथ खो ता भिक्खुनियो येन छब्बगिया भिक्खु तेनुपसङ्गमिसु; उपसङ्ग-
मित्वा छब्बगिये भिक्खु अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । अथ खो छब्बगिया
भिक्खु भिक्खुनीनं परित्तञ्चेव धर्म्म कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीति-
नामेत्वा उद्योजेसुं – गच्छथ भगिनियो ति । अथ खो ता भिक्खुनियो येन
भगवा तेनुपसङ्गमिसु; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं श्रद्धांसु । ५
एकमन्तं ठिता खो ता भिक्खुनियो भगवा एतदवोच – “कन्चन, भिक्खुनियो,
ओवादो इद्वो अहोसी” ति ? “कुतो, भन्ते, ओवादो इद्वो भविस्सति ! अया
छब्बगिया परित्तञ्चेव धर्म्म कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा
उद्योजेसु” ति ।

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो धर्म्मया कथाय सन्दस्सेसि ... पे० ... १०
अथ खो ता भिक्खुनियो भगवता धर्म्मया कथाय सन्दस्सता समादपिता
समुत्तेजिता सम्पहंसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्षिणं कत्वा पक्कमिसु । अथ
खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्गं सन्निपातापेत्वा छब्ब-
गिये भिक्खु पटिपुच्छ – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खुवे, भिक्खुनीनं परित्तञ्चेव
धर्म्म कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उद्योजेथा” ति ? १५
“सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे,
मोघपुरिसा, भिक्खुनीनं परित्तञ्चेव धर्म्म कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय
वीतिनामेत्वा उद्योजेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसज्जानं वा पसादाय
... पे० ... विगरहित्वा धर्म्म कथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि – “अनुजानामि,
भिक्खुवे, अद्वृज्ञेहि समज्ञागत भिक्खु भिक्खुनोवादकः सम्मन्नितुं । सीलवा २०
होति, पातिमोक्खसवरसवुतो विहरति आचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेसु’ वज्जेसु
भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु; बहुसुतो होति सुतधरो सुत-
सन्निच्यो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्जेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं
सद्ब्यञ्जनं^१ केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति तथारूपास्स^२ धम्मा २५
वहस्सुता होन्ति धाता” वचसा परिचिता मनसानुपेक्षिता^३ दिट्ठिया सुप्पटि-
विद्धा; उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति
सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छतानि सुत्तसो अनुव्यञ्जनसो; कल्याण-
वाचो होति कल्याणवाक्करणो, येभुव्येन भिक्खुनीनं पियो होति मनापो;
पटिबलो होति भिक्खुनियो ओवदितुं; न खो पनेतं भगवन्तं उद्दिस्स पब्बजिताय

B. 74

१. अनुमत्तेसु – सी०, स्या० । २. सद्ब्यञ्जनं – ही० । ३. तथारूपास्स – रो० ।

४. वता – सी०, स्या० । ५. मनसा अनुपेक्षिता – य० ।

कासायवत्थवसनाय गृहम्मं अज्ञापन्नपुब्बो होति; वीसतिवस्सो वा होति अतिरेकवीसतिवस्सो वा — अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्टहङ्गेहि समग्रामतं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मनितु” ति ।

(४) विभक्त्वे

R. 52

१४८. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं

- ५ इमर्स्म अत्वे अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

असम्मतो नाम जातिचतुर्वेन कम्मेन असम्मतो ।

भिक्खुनियो नाम उभतोसङ्गे उपसम्पन्ना ।

ओवदेव्या ति अट्टहि गृहम्मेहि ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- अञ्जेन घम्मेन ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोउपसम्पन्नं” ओवदति,
१० आपत्ति दुक्कटस्स ।

१४९. तेन सम्मतेन भिक्खुना परिवेणं सम्मजित्वा पानीयै परिभोजनीयै उपटापेत्वा आसनं पञ्चापेत्वा” दुतियं गहेत्वा निसीदितब्बं । भिक्खुनीहि तत्य गन्त्वा तं भिक्खुं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदितब्बं । तेन भिक्खुना पुच्छितब्बा — “समग्रात्य, भगिनियो” ति ? सचे “समग्रामहाय्या”
१५ ति भणन्ति, “वत्तन्ति, भगिनियो, अट्ट गृहम्मा” ति ? सचे “वत्तन्ताय्या” ति भणन्ति, “एसो, भगिनियो, ओवादो” ति निय्यादेतब्बो” । सचे “न वत्तन्ताय्या” ति भणन्ति, ओसारेतब्बा । वस्ससत्पुसम्पन्नाय भिक्खुनिया तद्वप्सम्पन्नस्स भिक्खुनो अभिवादनं पञ्चटुदानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं कातब्बं; अयं पि॑ घम्मो सकक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो । न
१६ भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्सं वसितब्बं; अयं पि घम्मो सकक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो । अन्वद्वमासं भिक्खुनिया भिक्खु-
१७ सङ्गतो द्वे घम्मा पञ्चासितब्बा॑ उपोसथपुच्छकं च ओवादुपसङ्गमनं च; अयं पि घम्मो ... पे० ... वस्सं वुत्थाय” भिक्खुनिया उभतोसङ्गे तीहि ठानेहि पवारेतब्बं दिङ्गेन वा सुतेन वा परिसङ्गाय वा; अयं पि घम्मो ... पे० ...
१८ अयं पि घम्मो ... पे० ... द्वे वस्सानि छसु घम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय उभतोसङ्गे उपसम्पदा परियेतिब्बा; अयं पि घम्मो ... पे० ... न भिक्खुनिया

१. एकतो उपसम्पन्नाय — सी० । २. पानिय — दो० । ३. परिभोजनीय — दो० । ४. पञ्च-
पेत्वा — श० । ५. तेन सम्मतेन — श्या० । ६. समग्रात्य — सी०, श्या०, दो० । ७. नीम्मा-
देतब्बो — सी० । ८. श्या० योत्थके नत्यि । ९. पञ्चासितब्बा — श० । १०. वस्संवटुदान — श० ।

केन एव परिकल्पेन भिक्खु अकोसितव्यो करिमतित्वं; अयं पि धम्मो ... पे० ... अज्जतगे ओवटो भिक्खुनीं भिक्खुसु वचनपथो, अनेकद्वे भिक्खुनं भिक्खुनीसु वचनपथो; अयं पि धम्मो सकृत्वा गृहक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो ति ।

सचे समग्राम्हात्मा^१ ति भणन्तं^२ अञ्जनं धम्मं भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे वग्राम्हात्मा ति भणन्तं अटु गृहधम्मे भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । ओवादं अनियादेत्वा^३ अञ्जनं धम्मं भणति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५०. अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची वगं भिक्खुनीसङ्कु^४ वग्राम्हात्मी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्म-सञ्ची वगं भिक्खुनोसङ्कु वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची वगं भिक्खुनीसङ्कु समग्राम्हात्मी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको वगं भिक्खुनीसङ्कु वग्राम्हात्मी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको वगं भिक्खुनीसङ्कु वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको वगं भिक्खुनीसङ्कु समग्राम्हात्मी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची वगं भिक्खुनीसङ्कु वग्राम्हात्मी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची वगं भिक्खुनीसङ्कु वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्म-कम्मसञ्ची वगं भिक्खुनीसङ्कु समग्राम्हात्मी ओवदति, आपत्ति पाचि- 20 त्तियस्स ।

अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची समगं भिक्खुनीसङ्कु वग्राम्हात्मी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची समगं भिक्खुनीसङ्कु वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची समगं भिक्खुनीसङ्कु समग्राम्हात्मी ओवदति, आपत्ति 25 पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको समगं भिक्खुनीसङ्कु वग्राम्हात्मी ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्राम्हात्मी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. समग्राम्हात्मा – स्था०, सी० । २. भणन्ति – सी०; भणन्ति – स्था० । ३. अनियादेत्वा – सी० । ४. भिक्खुनीसङ्कु – म० ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची समग्रं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ची ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्रसञ्ची ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१५१. धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची वग्रं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ची
५ ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची वग्रं भिक्खुनी-
सङ्घं वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्रसञ्ची ओवदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

- धम्मकम्मे वेमतिको वग्रं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ची ओवदति
... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्रसञ्ची ओवदति, आपत्ति
१० दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची वग्रं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ची
ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्रसञ्ची ओवदति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

- धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची समग्रं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ची
१५ ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्रसञ्ची ओवदति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

- धम्मकम्मे वेमतिको समग्रं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ची ओवदति
... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्रसञ्ची ओवदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

- २० धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची समग्रं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ची
ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची समग्रं भिक्खुनी-
सङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची
समग्रं भिक्खुनीसङ्घं समग्रसञ्ची ओवदति, अनापत्ति ।

१५२. अनापत्ति उद्देसं देत्तो, परिपुच्छं देत्तो, ओसारेहि अथ्या ति
२५ वुच्चमानो, ओसारेति, पञ्चं पुच्छति, पञ्चं पुद्दो कथेति, अञ्जस्सत्थाय
भणन्तं भिक्खुनियो मुण्णन्ति, सिक्खमानाय, सामणेरिया', उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

—०—

१२२. वार्षीकीर्तिसंग्रहाचित्तिवं

(अस्त्रहने सुरियो ओवादाने)

(१) चूल्हपन्थकाइद्विषाटिहारियवत्पु

१५३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खु भिक्खुनियो ओवदिन्ति परियायेन । तेन खो पन समयेन आयस्मतो चूल्हपन्थकस्स 'परियायो होति भिक्खुनियो ओवदिन्तु । भिक्खुनियो एवमाहंसु — "न दानि अज्ज ओवादो इद्वो भविस्सति, तञ्चेव दानि उदानं अथ्यो चूल्हपन्थको पुनप्पुनं भणिस्सती" ति । ५ अथ खो ता भिक्खुनियो येनायस्मा चूल्हपन्थको तेनुपसङ्कर्मिसु; उपसङ्कर्मित्वा आयस्मन्तं चूल्हपन्थकं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ता भिक्खुनियो आयस्मा चूल्हपन्थको एतदबोच — "समग्रात्य, भणिनियो" ति ? "समग्राम्हात्या" ति । "वत्तन्ति, भणिनियो, अटु गरुषम्मा" ति ? "वत्तन्तात्या" ति । "एसो, भणिनियो, ओवादो" ति नियादेत्वा^१ इमं उदानं १० पुनप्पुनं अभासि —

"अधिचेतसो अप्पमज्जतो ।
मुनिनो मोनपथेसु सिक्खतो ॥
सोका न भवन्ति तादिनो ।
उपसन्तस्स सदा सतीमतो" ति ॥

B. 77.
R. 54

भिक्खुनियो एवमाहंसु — "ननु अबोचुम्हा— न दानि अज्ज ओवादो इद्वो भविस्सति, तञ्चेव दानि उदानं अथ्यो चूल्हपन्थको पुनप्पुनं भणिस्सती"^२ ति ! अस्सोसि खो आयस्मा चूल्हपन्थको तासं भिक्खुनीनं इमं कथासल्लापं । अथ खो आयस्मा चूल्हपन्थको वेहासं अब्भुग्नत्वा आकासे अन्तलिक्खे चक्षुमति पि तिट्ठुति पि निसीदति पि सेव्यं पि कप्पेति धूमायति पि पञ्जलति पि अन्तर-धायति^३ पि, तञ्चेव^४ उदानं भणति अञ्चां च बहुं बुद्धवचनं । भिक्खुनियो एवमाहंसु — "अच्छारियं वत भो, अभृतं वत भो, न वत नो इतो पुष्टे"^५ ओवादो एवं इद्वो भूतपुष्टो यथा अव्यस्स चूल्हपन्थकस्सा" ति । अथ खो आयस्मा चूल्हपन्थको ता भिक्खुनियो याव समन्वकारा ओवदित्वा उत्थोजेसि — गच्छय भणिनियो ति ।

15

20

25

१. चूल्हपन्थकस्स — सी० । २. समग्रात्य — सी०, स्या०, रो० । ३. समग्राम्हात्या — स्या०, रो०; समग्राम्हात्या — सी० । ४. नीयादेत्वा — सी० । ५. अज्जती — सी० । ६. अन्तरा पि वायति — रो० । ७. तञ्चेव — म० । ८. पुष्टेव — सी० ।

पाचित्तिवं — ११.

B. 78

अथ खो ता भिक्खुनियो नयरहारे थकिते' बहिनगरे वसित्वा कालससेव
नगरं पविसन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति लिङ्गन्ति विपाचेन्ति – “अङ्गह-
चारिनियो” इमा भिक्खुनियो; आरामे भिक्खूहि सर्दि वसित्वा इदानि नगरं
पविसन्ती” ति । अस्सेसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सावं उज्जायन्तानं लिङ्गन्तानं

R. 55

५ विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्टा लज्जिनो कुकुच्चका सिक्षा-
कामा, ते उज्जायन्ति लिङ्गन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम आयस्मा चूल्घपन्थको
अत्थङ्गते सुरिये” भिक्खुनियो ओबदिसती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो
एतमर्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्चाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्गं सन्धिपाता-
10 पेत्वा आयस्मन्तं चूल्घपन्थकं पटिपुच्छि – “सच्चं किरत्वं, चूल्घपन्थक, अत्थङ्गते
सुरिये भिक्खुनियो ओबदसती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो
भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, चूल्घपन्थक, अत्थङ्गते सुरिये भिक्खुनियो
ओबदिसससि ! नेतं, चूल्घपन्थक, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च
पन, भिक्खुवे, इमं सिक्षापदं उद्दिसेय्या थ –

१५४. “सम्मतो यि चे भिक्खू अत्थङ्गते सुरिये भिक्खुनियो
ओबदेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गे

१५५. सम्मतो नाम अतिचतुर्त्येन कम्मेन सम्मतो ।

अत्थङ्गते सुरिये ति ओगते^१ सुरिये ।

भिक्खुनी^२ नाम उभतो सङ्गे उपसम्पन्ना ।

२० ओबदेय्या ति अट्टुहि वा गरुदम्मेहि अङ्गेन वा धम्मेन ओबदति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१५६. अत्थङ्गते अत्थङ्गतसञ्ची ओबदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अत्थङ्गते वेमतिको ओबदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्थङ्गते अनत्थङ्गत-
सञ्ची ओबदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५ एकतोउपसम्पन्नाय^३ ओबदति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते
अत्थङ्गतसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते अनत्थङ्गतसञ्ची, अनापत्ति ।

१. अविकर्ते – सी०, स्या०, ये० । २. प्राणाशङ्गसिद्धियो – सी० । ३. लूसिये – म० ।

४. ओगते – सी०, स्या० । ५. भिक्खुनियो – स्या० । ६. एकतोउपसम्पन्न – स्या०, रो० ।

१५७. अनापस्ति उद्देशं देन्तो, परिषुच्छं देन्तो, ओसारेहि अव्या ति बुच्छमानो, ओसारेति, पञ्चं पुच्छति, पञ्चं पुढो कथेति, अञ्जनसत्याय भणत्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय सामजेस्या', उम्मतकस्स, आदिकम्बिकस्सा ति ।

—○—

१२३. तेवीसतिमपाचित्तिं (भिक्खुनुपस्तपुत्रसङ्गमे)

(१) छब्बगिण्यभिक्खुवत्पू

१५८. तेन समयेन बुढो भगवा सबकेमु विहरति कपिलवत्थुस्मि ५ B. 79
निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिण्या भिक्खू भिक्खुनुपस्तयं उप-
सङ्गमित्वा छब्बगिण्या भिक्खुनियो ओवदन्ति । भिक्खुनियो छब्बगिण्या
भिक्खुनियो एतदवोचुं – “एथाय्ये”, ओवादं गमिस्सामा” ति । “यं हि॑ मयं,
अव्यये, गच्छेय्याम ओवादस्स कारणा, अव्यया छब्बगिण्या इधेव अम्हे ओवदन्ती”
ति । भिक्खुनियो उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम १०
छब्बगिण्या भिक्खू भिक्खुनुपस्तयं” उपसङ्गमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सन्ती”
ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्यं आरोचेसु । ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम
छब्बगिण्या भिक्खू भिक्खुनुपस्तयं उपसङ्गमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सन्ती”
ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्यं आरोचेसु । १५

(२) पठमपञ्चाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्गं सन्नि-
पातापेत्वा छब्बगिण्ये भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनु-
पस्तयं उपसङ्गमित्वा भिक्खुनियो ओवदया” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।
विगरहि बुढो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनुपस्तयं
उपसङ्गमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सय ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा २०
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खु भिक्खुनुपस्तयं उपसङ्गमित्वा भिक्खुनियो ओवदेव्य,
पाचित्तिं” ति ।

एवंचिवदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जन्तं होति ।

१. सामर्यराय – सी० । २. एषव्य – सी०, रो० । ३. पि – सी०, स्या० । ४. भिक्खुन-
पस्तयं – सी०, स्या०, रो० । ५. ओवदन्ती – स्या० ।

(३) गिलानामहापजापतिपोतमीकरण

१५६. तेन खो पन समयेन महापजापती^१ गोतमी गिलाना होति ।

थेरा भिक्खू येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्खमित्वा महापजापति गोतमी एतदबोचुं – “कच्चित् ते^२, गोतमि, खमनीयं कच्चित् यापनीयं” ति ? “न मे, अस्या, खमनीयं न यापनीयं” । “इहृष्या, धर्मं देसेथा” ति ।

५ “न”, भगिनि, कप्पति भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्खमित्वा भिक्खुनियो धर्मं देसेतुं” ति कुकुच्चायन्ता न देसेसुं । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादय येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्खमि; उपसङ्खमित्वा पञ्जन्ते आसने निसीदि । निसज्ज खो भगवा महापजापति गोतमी एतदबोच – “कच्चित् ते, गोतमि, खमनीयं कच्चित् यापनीयं” ति ? “पुब्बे मे,

B. 80 १० भन्ते, थेरा भिक्खू आगत्वा धर्मं देसेति । तेन मे फासु होति । इदानि पन – “भगवता पटिक्षित्तं” ति, कुकुच्चायन्ता न देसेन्ति । तेन मे न फासु होती” ति । अथ खो भगवा महापजापति गोतमि धर्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्टायासना पक्कामि ।

(४) अनुपङ्कजति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मिम कथं कत्वा

१५ भिक्खू आमत्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्खमित्वा गिलानं भिक्खुनि ओवदितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेव्याथ-

B. 57 १६०. “यो पन भिक्खु भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्खमित्वा भिक्खुनियो ओवदेव्य, अङ्गजात्र समया, पाचित्तियं । तत्यायं समयो । गिलाना होति भिक्खुनी – अयं तत्यं समयो” ति ।

(५) विभक्त्ये

२० १६१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुनुपस्सयो नाम यत्थ भिक्खुनियो एकरत्तं पि वसन्ति ।

उपसङ्खमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्खे उपसम्पन्ना ।

२५ ओवदेव्या ति श्रद्धाहि गरुधम्मेहि ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अङ्गजात्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

१. महापजापति – स्याऽ, म०, रो० । २. म० पोह्यके नत्यि । ३ न ताव – स्याऽ ।

विलापा अम भिक्खुनी न सकोति ओवादाय वा संवासाय वा गन्तुं ।
 १६२. उपसम्प्रश्नसञ्ची भिक्खुनुपस्तयं उपसङ्कुमित्वा
 अञ्जनात्र समया ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्प्रश्नाय वेमतिको
 भिक्खुनुपस्तयं उपसङ्कुमित्वा अञ्जनात्र समया ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 उपसम्प्रश्नाय अनुपसम्प्रश्नसञ्ची भिक्खुनुपस्तयं उपसङ्कुमित्वा अञ्जनात्र समया ५
 ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जनेन धम्मेन ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोउपसम्प्रश्नाय
 ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्प्रश्नाय उपसम्प्रश्नसञ्ची, आपत्ति
 दुक्कटस्स । अनुपसम्प्रश्नाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्प्रश्नाय
 अनुपसम्प्रश्नसञ्ची, अनापत्ति ।

B. 81

10

१६३. अनापत्ति समये, उद्देसं देन्तो, परिपुच्छं देन्तो, “ओसारेहि
 अय्या” ति वुच्चमानो ओसारेति, पञ्चं पुच्छति, पञ्चं पुद्दो कथेति, अञ्ज-
 स्सत्थाय भणन्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय सामणेरिया, उम्मत्तकस्स,
 आदिकम्मिकस्सा ति ।

—○—

१२४. चतुर्वीदितिवाचित्तिव

(भिक्खुनोवावकवेरानुबंधने)

(१) छब्बगियभिक्खुवस्तु

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पतन समयेन थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ता
 लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्छयभेसजजपरिक्खारानं ।
 छब्बगिया भिक्खू एवं वदन्ति” – “न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो
 ओवदितुं; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती” ति । ये ते
 भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि
 नाम छब्बगिया भिक्खू एवं वक्खन्ति – ‘न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो
 ओवदितुं; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती’” ति ! अथ खो
 ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु :

R. 58

20

(२) पञ्जलि

अथ खो भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे भिक्खुसङ्कुं सञ्चि-

१. वदेन्ति – सी०, स्था० । २. ओवदन्ति – सी० ।

पातापेत्वा छब्बिंगिये भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, एवं वदेय – ‘न बहुकर्ता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती’” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, एवं वक्षथ – न बहुकर्ता थेरा
 ३५ भिक्खू भिक्खुनियो ओवदितु; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती ति ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उहिसेव्याथ –

१६५. “यो पन भिक्खू एवं वदेय – ‘आमिसहेतु थेरा’ भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती” ति, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञे

B. 82 १० १६६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अविष्टप्तो भिक्खू ति ।

आमिसहेतु ति चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चय-
 -भेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ।

एवं वदेया ति उपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं भिक्खुनोवादकं अवणं
 १५ कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्ग्कुकत्तुकामो एवं वदेति – “चीवरहेतु पिण्ड-
 पातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु
 माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 धम्मकम्मे वेमतिको एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
 २० कम्मसञ्ची एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नं सङ्घेन असम्मतं भिक्खुनोवादकं अवणं कत्तुकामो
 अयसं कत्तुकामो मङ्ग्कुकत्तुकामो एवं वदेति – “चीवरहेतु ... पे० ... पूजन-
 हेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं
 वा असम्मतं वा भिक्खुनोवादकं अवणं कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्ग्कु-
 २५ कत्तुकामो एवं वदेति – “चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलान-
 प्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु
 पूजनहेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे धम्म-
 कम्मसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति

दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची, आपत्ति^१ दुक्कटस्स^२ ।

१६८. अनापत्ति पक्तिया चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलान-पृच्छयभेसञ्जपरिक्षारहेतु सक्कारहेतु गलकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ओवदन्तं भणति, उम्मत्कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३. २५. पठन्त्रीसतिमपाचिति

(ब्रह्मातिकाय निर्मुक्तिया चीवरदाने)

(१) पिण्डवारी – पिण्डवारिषीवत्तु

१६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने ५
अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु
सावत्थियं अञ्जतरिस्सा विसिखाय पिण्डाय चरति । अञ्जतरा पि
भिक्खुनी तस्सा विसिखाय पिण्डाय चरति । अथ खो सो भिक्खु तं
भिक्खुनि एतदबोच – “गच्छ, भगिनि, अमुकस्मि ओकासे भिक्खा
दिव्यती”^३ ति । सा पि खो एवमाह – “गच्छाय्य”, अमुकस्मि ओकासे
भिक्खा दिव्यती”^४ ति । ते अभिष्ठदस्सनेन सन्दिट्टा अहेसुं । तेन खो
पन समयेन सङ्घस्स चीवरं भाजीयति^५ । अथ खो सा भिक्खुनी ओवादं
गन्त्वा येन सो भिक्खु तेनुपसङ्घमि; उपसङ्घमित्वा तं भिक्खु अभि-
वादेत्वा एकमन्तं अटुसि । एकमन्तं ठिं खो तं भिक्खुनि सो भिक्खु
एतदबोच – “अथं मे, भगिनि, चीवरपटिकीसो^६; सादिविस्ससी”^७ ति ?
“आमाय्य, दुब्बलचीवराम्ही”^८ ति ।

B. 83,
R. 59

अथ खो सो भिक्खु तस्सा भिक्खुनिया चीवरं अदासि । सो पि
खो भिक्खु दुब्बलचीवरो होति । भिक्खु तं भिक्खुं एतदबोचुं – “करोहि
दानि ते, आवुसो, चीवर”^९ ति । अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं
आरोचेसि । ये ते भिक्खु अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खु भिक्खुनिया चीवरं दस्सती”^{१०} ति !
अथ खो ते भिक्खु भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पठमपठञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-

१. अनापत्ति – सी०, रो० । २. सी०, रो० पोत्यकेसु नतिव । ३. दीयति – सी०, स्या० ।

४. गच्छाय्य – सी०, रो० । ५. भाजियति – स्या०; भाजियति – रो० । ६. चीवरपटिकीसो –
स्या०, रो०; चीवरपटिकीसो – सी० ।

- पातापेत्वा तं भिक्खुं पटिपुच्छि – “सच्चं किर त्वं, भिक्खु, भिक्खुनिया चीवरं ग्रदासी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । “आतिका ते, भिक्खु, अङ्गातिका” ति ? “अङ्गातिका, भगवा” ति । “अङ्गातको”, मोष-पुरिस, अङ्गातिकाय^१ भिक्खुनिया^२ न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं^३ वा सन्तं वा असन्तं वा । कथं हि नाम त्वं, मोषपुरिस, अङ्गातिकाय भिक्खुनिया चीवरं दस्ससि ! नेतं, मोषपुरिस, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ – “यो पन भिक्खु अङ्गातिकाय भिक्खुनिया चीवरं ददेय, पाचित्तिय” ति ।
- १० एवं चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पठ्यात्तं होति ।

(३) पारिवतकचीवरबल्य

- R. 60 १७०. तेन खो पन समयेन भिक्खु कुकुञ्चायन्ता भिक्खुनीं पारिवतकं^४ चीवरं न देति । भिक्खुनियो उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम अय्या अम्हाकं पारिवतकं चीवरं न दस्सन्ती” ति ! अस्सोसु
B. 84 १५ खो भिक्खू तासं भिक्खुनीं उज्जायन्तीं खियन्तीं विपाचेन्तीं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपङ्गाति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे घम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चनं पारिवतकं दातुं । भिक्खुस्स, भिक्खुनिया, सिक्खमानाय, सामणेरस्स, सामणेरिया – अनुजानामि, भिक्खवे, इमेसं पञ्चनं पारिवतकं दातु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१७१. “यो पन भिक्खु अङ्गातिकाय भिक्खुनिया चीवरं ददेय, अङ्गात्र पारिवतका, पाचित्तिय” ति ।

(५) विभङ्गो

१७२. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिष्ठेतो भिक्खू ति ।
- २५ १५ अङ्गातिका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामह-युगा असम्बद्धा ।

१. अङ्गातिका – सी० । २. अङ्गातकस – सी० । ३. सी०, स्या०, म० पोत्तकेतु नामि । ४. अप्पतिरूप – रो० । ५. पारिवटकं – सी०, स्या० ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

चीवरं नाम छान् चीवरानं अञ्जनतरं चीवरं विकर्पनुपगं पच्छिमं ।

अञ्जनात्र पारिवत्तका ति ठपेत्वा पारिवत्तकं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१७३. अञ्जनातिकाय अञ्जनातिकसङ्घी चीवरं देति, अञ्जनात्र ५ पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जनातिकाय वेमतिको चीवरं देति, अञ्जनात्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जनातिकाय आतिकसङ्घी चीवरं देति, अञ्जनात्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एकतो उपसम्पद्याय चीवरं देति, अञ्जनात्र पारिवत्तका, आपत्ति दुक्कटस्स । आतिकाय अञ्जनातिकसङ्घी, आपत्ति दुक्कटस्स । आतिकाय १० वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । आतिकाय आतिकसङ्घी, अनापत्ति ।

१७४. अनापत्ति आतिकाय, पारिवत्तकं परित्तेन वा विपुलं, विपुलेन वा परित्त, भिक्खुनी विस्सासं गण्हाति, तावकालिकं गण्हाति, चीवरं ठपेत्वा अञ्जनं परिक्खारं देति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदिकमिम-कस्सा ति ।

15

१ २६. छबीसतिमपाचित्तियं (भिक्खुनिया चीवरसिद्धने)

(१) उदायिभिक्खुवत्त्वं

१७५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावतिथ्यं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी पट्टो^१ होति चीवरकमं कातुं । अञ्जनातरा भिक्खुनी येनायस्मा उदायी^२ तेनुपसङ्घमि; उपसङ्घमित्वा आयस्मन्तं उदायिं एतदवोच – “साधु मे, भन्ते, अय्यो चीवरं सिबेतू”^३ ति । अथ खो आयस्मा उदायी तस्सा भिक्खुनिया चीवरं सिबेत्वा^४ २० सुरत्तं सुपरिकम्मकं कत्वा मज्जे पटिभानचितं बुद्धापेत्वा संहरित्वा निक्खिपि । अथ खो सा भिक्खुनी येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्घमि; उपसङ्घमित्वा आय-स्मन्तं उदायिं एतदवोच – “कहं तं, भन्ते, चीवरं” ति ? “हन्द, भगिनि, इमं चीवरं यथासंहटं हरित्वा निक्खिपित्वा यदा भिक्खुनीसङ्घो” श्रोवादं

B 85

R. 61

१. विकर्पनुपगं – सी० । २. पट्टो – स्वा०, रो० । ३. उदायि – सी०, स्वा०, रो० । ४. विल्लू – म० । ५. सिब्बिहशा – म० । ६. कहं – स्पा०; कह – सी० । ७. भिक्खुभिक्खु – म० ।

आगच्छति तदा इमं चीवरं पाहपित्वा भिक्खुनीसङ्घस्स' पिट्ठितो पिट्ठितो आगच्छा'" ति । अथ खो सा भिक्खुनी तं चीवरं यथासंहटं हरित्वा निकित्पित्वा यदा भिक्खुनीसङ्घो श्रोवादं आगच्छति तदा तं चीवरं पाहपित्वा भिक्खुनी-सङ्घस्स पिट्ठितो पिट्ठितो आगच्छति । मनुस्सा उज्जायन्ति लियन्ति ५ विपाचेन्ति - "याव छिपिका इमा भिक्खुनियो धुतिका अहिरिकायो, यथ हि नाम चीवरे पठिभानचित्तं बुद्धापेस्सन्ती" ति !

भिक्खुनियो एवमाहंसु - "कस्तिंदं कम्म" ति ? "अव्यस्स उदायिस्सा" ति । "ये पि ते छिपका" धुतिका अहिरिका तेसं पि एवहपं न सोभेष्य, किं पन अव्यस्स उदायिस्सा" ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खुनं एतमत्यं १० आरोचेसु । ये ते भिक्खु अप्यच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति लियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम आयस्मा उदायी भिक्खुनिया चीवरं सिब्बेस्सती" ति ! अथ खो ते भिक्खु भगवतो एतमत्यं आरोचेसु ।

(२) पक्षत्तिं

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सभिपातापेत्वा आयस्मन्तं उदायि पठिपुच्छि - सञ्चं किर त्वं, उदायि, भिक्खुनिया १५ चीवरं सिब्बेसी" ति ? "सञ्चं, भगवा" ति । "आतिका ते, उदायि, अञ्जातिका" ति ? "अञ्जातिका, भगवा" ति । "अञ्जातको, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं वा पासादिकं वा अपासादिकं वा । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीवरं २० सिब्बेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापादं उद्दिसेय्याथ -

B. 86 १७६. "यो पन भिक्खु अञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीवरं सिब्बेय्य वा सिब्बापेय्य वा, पाचित्तियं" ति .

(३) विज्ञप्ते

१७७. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अथं इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

२५ अञ्जातिका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा असम्बद्धा ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्गे उपसम्पदा ।
चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जनतरं चीवरं ।
सिंबोद्ध्वा ति सयं सिंबेति आरापथे आरापथे आपत्ति पाचित्य-
यस्स ।

सिंबापेद्ध्वा ति अञ्जनं आणापेति, आपत्ति पाचित्ययस्स । संक्षिप्तं ५
आणत्तो बहुकं पि सिंबेति, आपत्ति पाचित्ययस्स ।

१७८. अञ्जातिकाय अञ्जातिकसञ्ची चीवरं सिंबेति वा सिंबापेति वा, आपत्ति पाचित्ययस्स । अञ्जातिकाय वेमतिको चीवरं सिंबेति वा सिंबापेति वा, आपत्ति पाचित्ययस्स । अञ्जातिकाय आतिकसञ्ची चीवरं सिंबेति वा सिंबापेति वा, आपत्ति पाचित्ययस्स । १०

एकतोउपसम्पदा चीवरं सिंबेति वा सिंबापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । आतिकाय अञ्जातिकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । आतिकाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । आतिकाय आतिकसञ्ची, अनापत्ति ।

१७९. अनापत्ति आतिकाय, चीवरं ठपेत्वा अञ्जनं परिक्षारं सिंबेति वा सिंबापेति वा, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदि- १५ कम्मिकस्सा ति ।

१ २७. सत्तवीसतिमपाचित्यं (भिक्खुनीहि एकतो घटानमध्यपटित्वे)

(१) छब्बगिग्यभिक्खुबृत्तु

१८०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्यं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्खू भिक्खुनीहि
सर्दि संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपञ्जन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति – “यथेव मयं सपजापतिका आहिण्डाम, एवमेविमे समणा सक्य-
पुत्तिया भिक्खुनीहि सर्दि आहिण्डन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनु-
स्सानं उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे० ...
ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम छब्बगिग्या भिक्खू भिक्खु-
नीहि सर्दि संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपञ्जिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते
भिक्खू भगवतो एतमत्यं आरोचेसुं । २०

B. 87

(२) पठमपञ्जन्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्गं सञ्चिपाता-

पेत्वा छब्बग्निये भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीहि सद्वि संविधाय एकद्वानमग्मं पटिपञ्जया” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोषपुरिसा, भिक्खुनीहि सद्वि संविधाय एकद्वानमग्मं पटिपञ्जिस्तथ ! नेतं, मोषपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ ।

“यो पन भिक्खू भिक्खुनिया सद्वि संविधाय एकद्वानमग्मं पटि-
पञ्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) अन्तरामग्मचोरपीठितभिक्खुनीवत्पु

R. 63

१८१. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू च भिक्खुनियो च
१० साकेता सावर्त्ति अद्वानमग्मपटिपन्ना होन्ति । अथ खो ता भिक्खुनियो ते भिक्खू० एतदबोचुं – “मयं पि अव्येहि सद्वि गमिस्सामा” ति । “न, भणिनी०, कप्पति भिक्खुनिया सद्वि संविधाय एकद्वानमग्मं पटिपञ्जितुं । तुम्हे वा पठमं गच्छय मयं वा गमिस्सामा” ति । “अव्या, भन्ते, अगपुरिसा । अव्याव पठमं गच्छत्तु०” ति । अथ खो तासं भिक्खुनीनं पञ्चा गच्छन्तीनं अन्तरामग्मे चोरा अच्छिन्दिसु चेव० दूसेसु च । अथ खो ता भिक्खुनियो सावर्त्ति गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसु० । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसु० । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु० ।

(४) अनुपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्म्म कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्यगमनीये मग्मो सासङ्कुसम्मते सप्पटिभये भिक्खुनिया सद्वि संविधाय एकद्वानमग्मं पटिपञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 88

१८२. “यो पन भिक्खू भिक्खुनिया सद्वि संविधाय एकद्वानमग्मं पटिपञ्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । सत्यगमनीयो होति मग्मो सासङ्कुसम्मतो सप्पटिभयो – अयं तत्थ समयो” ति ।

25

(५) विश्वामे

१८३. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पदा ।
सद्गुं ति एकतो ।

संविधाया ति – “गच्छाम, भगिनि, गच्छामाय्य; गच्छामाय्य,
गच्छाम, भगिनि; अज्ज वा हियो” वा परे वा गच्छामा” ति संविदहति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुकुटसम्पाते गामे, गामन्तरे गामन्तरे
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरब्धे, अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

10

अञ्जनात्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

सत्यगमनीयो नाम मग्गो न सक्का होति विना सत्येन गन्तु ।

सासङ्घं नाम तस्मि मग्गे चोरातं निविद्वोकासो दिस्सति, भुत्तोकासो
दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

सप्पटिभयं नाम तस्मि मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता
दिस्सन्ति, आकोटिटा दिस्सन्ति, सप्पटिभयं गन्त्वा अप्पटिभयं दस्सेत्वा’
उद्योजेतब्बा – “गच्छय भगिनियो” ति ।

R. 64

१८४. संविदहिते संविदहितसञ्ची एकद्वानमग्गं पटिपज्जति, अन्त-
मसो गामन्तरं पि, अञ्जनात्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते
बेमतिको एकद्वानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्जनात्र समया,
आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते, असंविदहितसञ्ची एकद्वानमग्गं पटि-
पज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्जनात्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20

भिक्खु संविदहिते भिक्खुनी न संविदहिते, आपत्ति दुक्कटस्स ।
असंविदहिते संविदहितसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते बेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते असंविदहितसञ्ची, अनापत्ति ।

25

१८५. अनापत्ति समये, असंविदहित्वा गच्छति^१, भिक्खुनी संवि-
दहिते, भिक्खु न संविदहिते, विसङ्घेतेन गच्छन्ति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 89

—○—

१. हीम्यो – सी० । २. परिसत्त्वा – सी०, स्या० । ३. गच्छन्ति – सी०, स्या० ।

१ २८. अटुखीसतिसमयाचित्तियं
(खिल्लूगिया एवं नावागिरहने)

(१) अटुखीगियानिष्टसुखत्वं

१८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्त्यं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनीहि सद्विविधाय एकं नावं अभिरुहन्ति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिल्लू विप्राचेन्ति — “यज्वेव मयं सपजापतिका नावाय कीलाम्”, एवमेविमे समणा सक्यपुत्तिया ५ भिक्खुनीहि सद्विविधाय नावाय “कीलन्ती” ति ! अस्सोसुं स्तो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खिल्लू विप्राचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खिल्लू विप्राचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनीहि सद्विविधाय एकं नावं अभिरुहिस्सन्ती” ति ! अथ स्तो ते भिक्खू भगवतो एतमत्यं आरोचेसुं ।

(२) पठमपञ्चत्ति

१० अथ खो भगवा एतर्स्म निदाने एतर्स्म पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपाता-पेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीहि सद्विविधाय एकं नावं अभिरुहथा” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनीहि सद्विविधाय एकं नावं अभिरुहिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय १५ ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खू भिक्खुनिया सद्विविधाय एकं नावं अभिरुहेय, उद्धंगागिर्नि॑ वा अधोगागिर्नि॑ वा, पाचित्तियं” ति ।

एवचिच्द भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जतं होति ।

(३) पञ्चात्तस रत्सीभिक्खुनीवदत्वं

R. 65 १८७. तेन स्तो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू च भिक्खुनियो च साकेता २० सावत्त्यं अद्वानमगप्पटिपन्ना॑ होन्ति । अन्तरामग्ने नदी तरितब्बा होति । अथ स्तो ता भिक्खुनियो ते भिक्खू एतदबोचु — “मयं पि अप्येहि सद्विविधाय उत्तरिस्सामा” ति । “न, भगिनी॑, कप्पति भिक्खुनिया सद्विविधाय एकं नावं अभिरुहितुं; तुम्हे वा पठमं उत्तरय मयं वा उत्तरिस्सामा” ति । “अप्या, भन्ते, अग्गपुरिसा ।

B. 90

१. कीलाम — सी० । २. एकाय नावाय — सी०; एकाशाय — स्वा० । ३. उद्धंगागिर्नि — सी०, स्वा० । ४. अद्वानमग्ने पटिपन्ना — सी०, रो०; अद्वानमगप्पटिपन्ना — स्वा० । ५. अगिनि — स्वा०, रो० ।

अस्याव पठमं उत्तरस्तु” ति । अथ स्तो तासं भिक्खुनीनं पञ्चां उत्तरन्तीवं चोरा अच्छिर्विद्विषु चेव” द्रूपेसुं च । अथ स्तो ता भिक्खुनियो सावर्त्त्वं चत्वा भिक्खुनीवं एतमत्वं आरोचेसुं । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्वं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्वं आरोचेसुं ।

(४) शब्दपञ्चति

अथ स्तो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मम् कथं कत्वा ५ भिक्खू आमन्त्रेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, तिरियं तरणाय भिक्खुनिया सद्दि संविधाय एकं नावं अभिरुहितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेयाथ –

१८८. “यो पन भिक्खू भिक्खुनिया सद्दि संविधाय एकं नावं अभिरुहेत्य उद्घगामिनिं वा अधोगामिनिं वा, अङ्गात्र तिरियं तरणाय, १९ पाचित्तियं” ति ।

(५) विभज्ञे

१८९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्क्षे उपसम्पन्ना ।

सद्दि ति एकतो ।

संविधाया ति “अभिरुहाम, भगिनि, अभिरुहामाय्य^१, अभिरुहामाय्य, अभिरुहाम, भगिनि; अज्ज वा हित्यो वा परे वा अभिरुहामा” ति संविदहति आपत्ति दुक्कटस्स ।

भिक्खुनिया अभिरुहे^२ भिक्खु अभिरुहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खुनिह अभिरुहे भिक्खुनी अभिरुहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उन्नो वा २० अभिरुहन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उद्घगामिनि ति उज्जवनिकाय ।

अधोगामिनि ति ओजवनिकाय ।

अङ्गात्र तिरियं तरणाया ति ठपेत्वा तिरियं तरणं ।

कुकुटसम्पाते^३ गामे, गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स । २५ आगमके अरस्त्वे, अङ्गयोजने^४ अङ्गयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१९०. संविदहिते संविदहितसञ्ची एकं नावं अभिरुहति उद्घगामिनि

* १. च-ब०, रो० । २. अभिरुहामाय्य - सी०, रो० । ३. अभिरुहे - सी०, स्वा०, रो० । ४. कुकुटसम्पादे - सी० । ५. अङ्गयोजने - सी० ।

R. 66 वा अधोगामिनि वा, अङ्गात्र तिरियं तरणाय, आपत्ति पाच्चित्तियस्स ।
B. 91 संविदहिते वेमतिको एकं नावं अभिरुहति उद्घंगामिनि वा अधोगामिनि वा, अङ्गात्र तिरियं तरणाय, आपत्ति पाच्चित्तियस्स । संविदहिते असंविदहित-
सञ्ची एकं नावं अभिरुहति उद्घंगामिनि वा अधोगामिनि वा, अङ्गात्र
५ तिरियं तरणाय, आपत्ति पाच्चित्तियस्स ।

भिक्खु संविदहिति, भिक्खुनी न संविदहिति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
असंविदहिते संविदहितसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते, असंविदहितसञ्ची, अनापत्ति ।

१६१. अनापत्ति तिरियं तरणाय, असंविदहित्वा अभिरुहन्ति, भिक्खुनी
१० संविदहिति, भिक्खु न संविदहिति, विसङ्घेतेन अभिरुहन्ति, आपदासु उम्मतकस्स,
आदिकम्मिस्सा ति ।

१२६. ऊर्जितसतिमयाच्चित्तियं

(भिक्खुनिपरिपाचित्तोजने)

(१) युल्लनन्दाभिक्खुनीवत्त्वं

१६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगढे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन युल्लनन्दा भिक्खुनी अङ्गातरस्स कुलस्स
कुलूपिका होति निच्छभत्तिका । तेन च गहपतिना थेरा भिक्खु निमन्तिता
१५ होन्ति । अथ खो युल्लनन्दा भिक्खुनी पुष्ट्वासमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमावाय
येन तं कुलं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं गहपतिं एतदबोच - “किमिदं,
गहपति, पहूतं खादनीयं” भोजनीयं पटियत्तं ति ? “थेरा मया, अर्यो,
निमन्तिता” ति । “के पन ते, गहपति, थेरा” ति ? “अर्यो सारिपुत्तो
अर्यो महामोगललानो अर्यो महाकच्चानो अर्यो महाकोट्ठितो^१ अर्यो महा-
२० कपिनो अर्यो महाचुन्दो अर्यो अनुरुद्धो अर्यो रेवतो अर्यो उपालि अर्यो
आनन्दो अर्यो राहुलो” ति । “कि पन त्वं, गहपति, महानागे तिटुमाने चेटके
निमन्तोसी” ति ?

B. 92 “के पन ते, अर्यो, महानागा” ति ? “अर्यो देवदत्तो अर्यो कोकालिको
अर्यो कटभोरकतिस्सको” अर्यो खण्डदेविया पुत्तो अर्यो समुद्रदत्तो” ति ।

१. खादनीय - दो० । २. भोजनीय - दो० । ३. महाकोट्ठिको - म० । ४. चेटके -
या०, दो० । ५. कटभोरकतिस्सको - स्वा०; कटभोरकतिस्सको - म० ।

अथं चरहि थुलनन्दाय भिक्खुनिया अन्तरा कथा विष्पकता, अथ ते^१ थेरा भिक्खु पविसिसु । “सच्चं महानागा खो तया, गहपति, निमन्तिता” ति । “इदानेव खो त्वं, अथ्ये, चेटके अकासि; इदानि महानागे” ति । वरतो च निककड़ि, निच्छब्दतं च पञ्चन्दि^२ । ये ते भिक्खु अपिच्छां ... पे० ... ते उज्जापन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम देवदत्तो जानं भिक्खुनीपरिपाचितं^३ पिण्डपातं भुञ्जिस्सती” ति । अथ खो ते भिक्खु भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पठमपञ्चति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्गं सञ्चिपाता-पेत्वा देवदत्तं पटिपुच्छ – “सच्चं किर त्व, देवदत्त, जानं भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जिसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, जानं भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं^४ भुञ्जिस्ससि । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खु जानं भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

R. 67

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनं सिक्खापदं पञ्चतं होति ।

15

(३) आतिकुलागतभिक्खुबत्थु

१६३. तेन खो पन समयेन अञ्जनातरो भिक्खु राजगहा पब्जितो आतिकुलं अगमासि । मनुस्सा – “चिरस्सं पि भदत्तो आगतो” ति सक्कच्चं भत्तं अकंसु । तस्स कुलस्स कुलूपिका भिक्खुनी ते मनुस्से एतदबोच – “देथ-य्यस्स, आवुसो, भत्तं” ति । अथ खो सो भिक्खु – “भगवता पटिक्खितं जानं भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जिजतु” ति कुकुच्चायन्तो न पटिगहैसि ।^५ नासन्ति पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खुनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खु भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्चति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मिम कथं कत्वा भिक्खु, आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, पुब्वे गिहिसमारम्भे जानं

१. सी०, स्या० पौत्रकेसु नरिष । २. उपञ्चन्दि – स्या० । ३. भिक्खुनीपरिपाचितं – म० । ४. परिभुञ्जिस्सती – सी० । ५. चिरस्सा – सी०, स्या०, रो० । ६. गहन्तो – स्या०, रो० ।
७. भिक्खं – सी० ।

भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुज्जितुं । एवं च पन, भिक्खवें, इमं सिक्खापदं उद्दिसेयाथ –

१६४. “यो पन भिक्खु जानं भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुज्जेत्य, अङ्गात्र पुब्वे गिहिसमारम्भा, पाचित्तिवं” ति ।

(५) विभज्ञे

५. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अय इमस्मि अत्थे अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

B. 93

जानाति नाम सामं वा जानाति अङ्गे वा तस्स आरोचेन्ति सा’ वा आरोचेति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्गे उपसम्पन्ना ।

१०. परिपाचेति नाम पुब्वे अदातुकामानं अकत्तुकामानं – “अय्यो भाणको, अय्यो बहस्सुतो, अय्यो सुत्तन्तिको, अय्यो विनयधरो, अय्यो धम्मकथिको, देश अय्यस्स, करोथ अय्यस्सा” ति एसा परिपाचेति नाम ।

पिण्डपातो नाम पञ्चन भोजनानं अङ्गातरं भोजनं ।

अङ्गात्र पुब्वे गिहिसमारम्भा ति ठपेत्वा गिहिसमारम्भं ।

१५. गिहिसमारम्भो नाम आतका वा होन्ति पवारिता वा पक्ति-पटियत्ते वा ।

१६६. अङ्गात्र पुब्वे गिहिसमारम्भा भुज्जित्सामी ति पटिगण्हाति^१, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे, आपत्ति पाचित्तियस्त । परिपाचिते परिपाचितसङ्गी भुज्जति, अङ्गात्र पुब्वे गिहिसमारम्भा^२, २० आपत्ति पाचित्तियस्स । परिपाचिते वेमतिको भुज्जति, अङ्गात्र पुब्वे गिहिसमारम्भा, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपाचिते अपरिपाचितसङ्गी भुज्जति, अङ्गात्र पुब्वे गिहिसमारम्भा, अनापत्ति । एकतोउपसम्पन्नाय परिपाचितं भुज्जति, अङ्गात्र पुब्वे गिहिसमारम्भा, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिपाचिते वेमतिको, आपत्ति २५ दुक्कटस्स । अपरिपाचिते अपरिपाचितसङ्गी, अनापत्ति ।

१६७. अनापत्ति पुब्वे^३ गिहिसमारम्भे, सिक्खमाना परिपाचेति,

१. सामं – रो० । २. नक्तिशटियता – रो० । ३. पतिगण्हाति – सी०; पटिगण्हाति – रो० । ४. गिहीसमारम्भा – सी० । ५. सी०, स्वा० पोत्यकेसु नहिय ।

सामणेरी' परिपाचेति, पञ्चभोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स,
प्रादिकम्भिकस्सा ति ।

३३०. तिंसतिमवाचित्तियं
(भिक्खुनिया रहो निसञ्जने)

(१) उदायीपुराणदुतियिकावश्य

१६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स प्रारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उदायिस्स पुराण-
दुतियिका भिक्खुनीसु पञ्चजिता होति । सा^१ आयस्मतो उदायिस्स सन्ति के ५
अभिक्खणं आगच्छति, आयस्मा पि उदायी तस्सा भिक्खुनिया सन्ति के अभिक्खण
गच्छति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी तस्सा भिक्खुनिया सद्धि एको
एकाय रहो निसञ्जं कप्पेसि । ये ते भिक्खु अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम आयस्मा उदायी भिक्खुनिया सद्धि एको
एकाय रहो निसञ्जं कप्पेस्सती ति ... पे० .. सच्चं किर त्व, उदायि, १०
भिक्खुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसञ्जं कप्पेसी ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्चन्ति

विगरहि' बुद्धो भगवा . पे० .. कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
भिक्खुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसञ्जं कप्पेस्सति ! नेतं, मोघपुरिस
अप्पसज्ञानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद १५
उद्दिसेय्याथ –

१६९. “यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसञ्जं
कप्पेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

२००. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्म अत्ये अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुनी नाम उभलोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सद्धि ति एकतो ।

एको एकाया ति भिक्खु चेव होति भिक्खुनी च ।

१. सामणेरा – सी० । २. सा भिक्खुनी – स्या० । ३. गरहि – स्या० ।

R. ६९

रहो नाम चब्बुस्स रहो सोतस्स रहो । चब्बुस्स रहो नाम न सक्का होति अक्षिल वा निखणीयमाने^१ भमुकं वा उक्षिलपीयमाने^२ सीसं वा उक्षिलपीयमाने पस्सितुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पक्तिकथा सोतुं ।

५ निसज्जं कप्पेय्या ति भिक्खुनिया निसिन्नाय भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 95

२०१. भिक्खु निसिन्ने भिक्खुनी उपनिसिन्ना वा होति उपनिपन्ना वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो रहोसञ्ची एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति १० पाचित्तियस्स । रहो रहोसञ्ची एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो ग्रहोसञ्ची एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अरहो रहोसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अरहो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अरहो अरहोसञ्ची, अनापत्ति ।

१५ २०२. अनापत्ति यो कोचि विञ्च दुतियो होति, तिट्ठुति न निसीदति, अरहोपेक्खो, अञ्जाविहितो निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

ओवादवग्गो^३ ततियो ।

तस्मुदानं

असम्मतत्यङ्गता^४ उपस्य^५, आमिसदानेन^६ सिब्बति ।

अद्वानं नावं भुञ्जेय्य, एको एकाय ते दसा ति ॥

१३१. एकत्तिसतिमपाचित्तियं

(पाषाणविष्णुवदत्प)

(१) छद्मगिग्यभिक्षुबत्पु

२०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थिया अविद्वरे अञ्जातरस्स

१. निलनियमाने – सी०, स्पा०; निलणियमाने – रो० । २. उक्षिलपीयमाने – सी०, स्पा०, रो० । ३. भिक्खुनीवादवग्गो – सी० । ४. असम्मतभवज्ञतु – म० । ५-६. पस्तवामिसदानेन – म०; उपस्य-आमिसदानेन – स्पा०, रो० ।

पूर्वस्स आवसथपिण्डो पञ्जात्तो होति । छब्बगिया भिक्खू पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सावर्त्त्य^१ पिण्डाय पविसित्वा पिण्डं अलभमाना आवसथं ग्रामंसु । मनुस्सा – “चिरस्स^२ पि भदन्ता आगता” ति ते^३ सकच्चं परिविसित्सु । अथ खो छब्बगिया भिक्खू दुतियं पि दिवसं ... पे० ... ततियं पि दिवसं पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सावर्त्त्य पिण्डाय पविसित्वा^४ पिण्डं अलभमाना आवसथं गन्त्वा भुञ्जिसु । अथ खो छब्बगियानं भिक्खूनं एतदहोसि – “कि मयं करिस्साम आरामं गन्त्वा ! हिम्यो पि इषेव आगन्तव्वं भविस्सती”^५ ति, तथेव अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जन्ति । तित्थिया अपसक्कन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति^६ – “कथं हि नाम समणा सक्षयुत्तिया अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जिस्सन्ति ! नयिमेसङ्गेव आवसथपिण्डो पञ्जात्तो; सब्बेसङ्गेव आवसथपिण्डो पञ्जात्तो” ति ।

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अपिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जया ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जिस्सस्थ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसज्ञानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं^७ उद्दिसेय्याय —

“एको आवसथपिण्डो भुञ्जितव्वो । ततो चे उत्तरि^८ भुञ्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवचिन्दं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) आवसथसम्पत्तसारिपुत्रवत्यु

२०४. तेन खो पन समयेन आयस्मा सारिपुत्रो कोसलेमु जनपदे^९^{२५} गच्छन्तो येन अञ्जक्तरो आवसथो तेनुपसङ्गमि । मनुस्सा – “चिरस्सं

१. सावर्त्त्य – सी० । २. चिरस्सा – सी०, स्था०, रो० । ३. स्था०, रो०, म० पोत्यकेमु शील । ४. उत्तरि – रो०, म० । ५. जनपदे – सी०, स्था०, रो० ।

पि थेरो आगतो” ति सककच्चं परिविसिंसु । अथ खो आयस्मतो सारि-
पुत्रस्स भुत्ताविस्स खरो आवाधो उप्पज्जि, नासकिस तम्हा आवसथा पक्क-
मितुं । अथ खो ते मनुस्सा दुतियं पि दिवसं आयस्मन्तं सारिपुत्रं एतदबोचुं -
“भुञ्जय, भन्ते” ति । अथ खो आयस्मा सारिपुत्रो - “भगवता पटिक्षितं
५ अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जितुं” ति कुकुच्चायन्तो न पटि-
गहेसि; छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो आयस्मा सारिपुत्रो सावत्त्य गन्त्वा
भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जनति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना अनुवसित्वा
१० अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ ---

२०५. “अगिलानेन भिक्खुना एको आवसथपिण्डो भुञ्जितब्बो ।
ततो चे उत्तरि भुञ्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

२०६. अगिलानो नाम सक्कोति तम्हा आवसथा पक्कमितुं ।

१५ गिलानो नाम न सक्कोति तम्हा आवसथा पक्कमितुं ।

२१ आवसथपिण्डो नाम पञ्चन्न भोजनान अञ्जनातरं भोजनं - सालाय’
वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा अञ्जनोकासे वा अनोदिस्स यावदत्थो पञ्जनातो
होति । अगिलानेन भिक्खुना सकि भुञ्जितब्बो^१ । ततो चे उत्तरि ‘भुञ्जि-
स्सामी’ ति पटिगण्हाति^२, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति
२० पाचित्तियस्स ।

२०७. अगिलानो^३ अगिलानसञ्ची ततुत्तरि^४ आवसथपिण्डं भुञ्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो वेमतिको ततुत्तरि आवसथपिण्डं भुञ्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो गिलानसञ्ची ततुत्तरि आवसथपिण्डं
भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५ गिलानो^५ अगिलानसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो गिलानसञ्ची, अनापत्ति ।

१. सालायं - सी०, रो० । २. भुञ्जितब्बं - सी० । ३. पटिगण्हाति - सी०; पटि-
गण्हाति - दो० । ४. अगिलाने - र्वा० । ५. ततुत्तरि - म०, रो० । ६. गिलाने - स्या० ।

२०८. अनापत्ति गिलानस्स, अगिलानो संकि भुञ्जति, गच्छन्तो, वा आगच्छन्तो वा भुञ्जति, सामिका निमन्तेत्वा भोजेन्ति, ओदिस्स पञ्जात्तो होति, न यावदत्थो पञ्जात्तो होति, पञ्च भोजनानि उपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१३२. वार्तिसतिमपाचित्तिं

(गणभोजने)

(१) वेवदत्तवत्थु

२०९. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक- ५
निवापे । तेन खो पन समयेन देवदत्तो परिहीनलाभसक्कारो' सपरिसो
कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जति । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जा-
पेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स सादु' न रुचती” ति !!
अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये १०
ते भिक्खू अपिच्छा ... पे०... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं
हि नाम देवदत्तो सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सती ति
... पे०... सच्चं किरत्वं, देवदत्त, सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जा-
पेत्वा भुञ्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 98

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे०... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, १५
सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस,
अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने पाचित्तिं” ति ।

एवच्छिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

20

(३) अनुपञ्जात्ति – गिलाने

२१०. तेन खो पन समयेन मनुस्सा गिलाने भिक्खू भत्तेन निमन्तेन्ति ।
भिक्खू कुक्कुञ्चायन्ता नाधिवासेन्ति – “पटिक्कितं भगवता गणभोजनं” ति ।

R. 72

१. पहीलताभसक्कारो – रो० । २. सादु – सी० ।

भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ सो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे
घम्मकथं कल्पा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना
गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अङ्गात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।

५ गिलानसमयो—अयं तत्थ समयो” ति ।

एवच्छिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जतं होति ।

(४) अनुपञ्जासि—चीवरदाने

२११. तेन सो पन समयेन मनुस्सा चीवरदानसमये सचीवरभत्तं
पटियादेत्वा भिक्खू निमन्तेन्ति—“भोजेत्वा चीवरेन” अच्छादेस्सामा” ति ।
भिक्खू कुकुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति—“पटिक्षित्तं भगवता गणभोजनं” ति ।

१० चीवरं परितं उपज्जति । भिक्खू^१ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे०...
अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन,
भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अङ्गात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।

गिलानसमयो, चीवरदानसमयो—अयं तत्थ समयो” ति ।

१५ एवच्छिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जतं होति ।

(५) अनुपञ्जासि—चीवरकारे

२१२. तेन सो पन समयेन मनुस्सा चीवरकारके भिक्खू भत्तेन
निमन्तेन्ति । भिक्खू कुकुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति—“पटिक्षित्तं भगवता
गणभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि,
भिक्खवे, चीवरकारसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं

२० सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अङ्गात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।
गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो—अयं तत्थ समयो” ति ।

एवच्छिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जतं होति ।

(६) अनुपञ्जासि—अद्वानगमने

२१३. तेन सो पन समयेन भिक्खू मनुस्सेहि सर्दि अद्वानं गच्छन्ति ।

२५ अथ सो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदबोचुं—“मुहूतं, आवुसो, आगमेय; पिण्डाय
चरिस्सामा” ति । ते एवमाहंसु—“इधेव, भन्ते, भुञ्जया” ति । भिक्खू

१. चीवरेहि—सी० । २. सी०, स्वा०, रो० पीत्यकेतु नाति ।

कुकुच्चायन्ता न पटिगण्हन्ति – “पटिक्षित्तं भगवता गणभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, अद्वानगमन-समये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ – “गणभोजने, अङ्गात्र समया, पाचित्तिं । तत्थायं समयो । गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्वानगमनसमयो – अयं ५ तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चतं होति ।

(७) अनुपञ्चति – नावाभिरुहने

२१४. तेन खो पन समयेन भिक्खू मनुस्सेहि सद्बि नावाय गच्छन्ति । अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदबोचु – “मुहुत्त, आवुसो, तीरं उपनेथ; पिण्डाय चरिस्सामा” ति । ते एवमाहंसु – “इधेव, भन्ते, भुञ्जथा” ति । भिक्खू १० कुकुच्चायन्ता न पटिगण्हन्ति – “पटिक्षित्तं भगवता गणभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, नावाभिरुहन-समये^१ गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-सेय्याथ —

“गणभोजने, अङ्गात्र समया, पाचित्तिं । तत्थायं समयो । गिलान- १५ समयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्वानगमनसमयो, नावाभिरुहन-समयो – अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चतं होति ।

(८) अनुपञ्चति – महासमये

२१५. तेन खो पन समयेन दिसासु वस्सं^२ वृत्था^३ भिक्खू राजगहं आग-च्छन्ति भगवतं दस्सनाय । मनुस्सा नानाबेरज्जके भिक्खू पस्सत्वा भत्तेन २० निमन्तेन्ति । भिक्खू कुकुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – “पटिक्षित्तं भगवता गणभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, महासमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अङ्गात्र समया, पाचित्तिं । तत्थायं समयो । २५ गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्वानगमनसमयो, नावाभिरुहनसमयो, महासमयो – अयं तत्थ समयो” ति ।

१. नावाभिरुहनसमये – सी०, स्था०, दो० । २-२. वस्तंबुटा – म० ।

पाचित्तिं – १४.

एव अन्वयं भगवता भिक्खुन् सिवखापदं पञ्जात्तं होति ।

(६) अनुपञ्जन्ति - समर्थने

R. 74

२१६. तेन खो पन समयेन रञ्जो मागधस्स सेनियस्स विम्बिसारस्स जातिसालोहितो आजीवकेसु पब्बजितो होति । अथ खो सो आजीवको येन राजा मागधो सेनियो विम्बिसारो तेनुपसङ्क्षिप्ति ; उपसङ्क्षिप्तिवा राजानं मागधं ५ सेनियं विम्बिसारं एतदवोच - “इच्छामहं, महाराज, सब्बपासण्डिकभत्तं कातुं” ति । “सचे खो” त्वं, भन्ते, बुद्धपमुखं भिक्खुसङ्क्षिप्तं पठमं भोजेय्यासि । “एवं करेय्यामी” ति । अथ खो सो आजीवको भिक्खुन् सन्ति के द्रूतं पाहेसि - “अधिवासेन्तु मे भिक्खु स्वातनाय भत्तं” ति । भिक्खु कुकुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति - “पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं” ति । अथ खो सो आजीवको येन १० भगवा तेनुपसङ्क्षिप्ति ; उपसङ्क्षिप्तिवा भगवता सद्धि सम्मोदि, सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं अटुआसि । एकमन्तं ठितो खो सो आजीवको भगवन्तं एतदवोच - “भवं पि गोतमो पब्बजितो, अहं पि पब्बजितो, अरहति पब्बजितो पब्बजितस्स पिण्डं पटिग्नहेतु । अधिवासेतु मे भवं गोतमो स्वातनाय भत्तं सद्धि भिक्खुसङ्क्षेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ १५ खो सो आजीवको भगवतो अधिवासनं विदित्वा पवकामि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खु आमन्त्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, समर्थने भत्तं गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

B. 101

२१७. गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । २० गिलानसमयो, चीवरवानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्वानगमनसमयो, नावा-भिलहनसमयो महातसमयो, समर्थनसमयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

(१०) विभङ्गो

२१८. गणभोजनं नाम यत्थ चत्तारो भिक्खु पञ्चश्रं भोजनानं अञ्जन-तरेन भोजनेन निमन्तिता भुञ्जन्ति । एतं गणभोजनं नाम ।

अञ्जात्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

- २५ गिलानसमयो नाम अन्तमसो पादा पि फलिता” होन्ति । “गिलान-समयो” ति भुञ्जितव्यं ।

१. स्या०, रो०, म० पोत्तकेसु नत्यि । २. बुद्धपमुखं - सी०, रो० । ३. करेय्यासी - ही०, रो० । ४. तुण्हीभावेन - सी०, रो० । ५. कालिता - सी०, स्या०, रो० ।

चीवरदानसमयो नाम अनत्यते कठिने^१ वस्सानस्स पञ्चमो मासो,
अत्यते कठिने पञ्चमासा । “चीवरदानसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कथिरमाने^२ । “चीवरकारसमयो” ति
भुञ्जितब्बं ।

अद्वानगमनसमयो नाम “अद्वयोजनं गच्छस्सामी”^३ ति भुञ्जि- ५ R. 75
तब्बं, गच्छन्तेन भुञ्जितब्बं, गतेन^४ भुञ्जितब्बं ।

नावाभिरुहनसमयो नाम “नावं अभिरुहस्सामी” ति भुञ्जितब्बं,
आरुहेन भुञ्जितब्बं, ओरुहेन भुञ्जितब्बं ।

महासमयो नाम यथ द्वे तयो भिक्खू पिण्डाय चरित्वा यापेन्ति, चतुर्थे
आगते न यापेन्ति । “महासमयो” ति भुञ्जितब्बं । १०

समणभत्तसमयो नाम यो कोचि परिव्वाजकसमापन्नो भत्तं करोति ।
“समणभत्तसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

“अञ्जनात्र समया भुञ्जिस्सामी” ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जनोहारे अञ्जनोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२१६. गणभोजने गणभोजनसञ्ची, अञ्जनत्र समया, भुञ्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । गणभोजने वेमतिको, अञ्जनात्र समया, भुञ्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । गणभोजने नगणभोजनसञ्ची, अञ्जनात्र समया,
भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नगणभोजने गणभोजनसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । नगणभोजने १५ B. 102
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नगणभोजने नगणभोजनसञ्ची, अनापत्ति । २०

२२०. अनापत्ति समये, द्वे तयो एकतो भुञ्जन्ति, पिण्डाय चरित्वा
एकतो सञ्चिपतित्वा भुञ्जन्ति, निच्चमत्तं, सलाकमत्तं, पक्षिकं, उपो-
सथिकं, पाटिपदिकं, पञ्च भोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

-----o-----

१. कथिने — म० । २. करिवमाने — रो० । ३. गमिस्सामी — स्या० । ४. आगते —
स्या०, दो० । ५. निच्चमत्ते — सी०, स्या० । ६. सलाकमत्ते — सी०, स्या० । ७. पक्षिके —
सी०, स्या० । ८. उपोसथिके — सी०, स्या० । ९. पाटिपदिके — सी०, स्या० ।

१ ३ ३. तेऽत्सतिमयाचितिं
(परमरसोवने)

(१) दलिहकम्मकारवत्यु

२२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागार-
सालायं । तेन खो पन समयेन वेसालियं पणीतानं भत्तानं भत्तपटिपाटि
अधिष्ठिता' होति । अथ खो अञ्जनातरस्स दलिहस्स कम्मकारस्स एतद-
होसि – “न खो इदं ओरकं भविस्सति यथयिमे मनुस्सा सबकच्चं भत्तं
५ करोन्ति; यज्ञोनाहं पि भत्तं करेय्य” ति । अथ खो सो दलिहो कम्मकारो
येन किरपतिको तेनुपसङ्घमि; उपसङ्घमित्वा तं किरपतिकं एतदबोच –
R. 76 “इच्छामहं, अय्यपुत्त, बुद्धप्पमुखस्स भिक्खुसङ्घस्स^१ भत्तं कातुं । देहि मे
वेतनं” ति । सो पि खो किरपतिको सद्बो होति पसन्नो । अथ खो सो
१० किरपतिको तस्स दलिहस्स कम्मकारस्स अभातिरेकं^२ वेतनं अदासि । अथ
१५ खो सो दलिहो कम्मकारो येन भगवा तेनुपसङ्घमि; उपसङ्घमित्वा भगवन्तं
अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसीन्नो खो सो दलिहो कम्मकारो
भगवन्तं एतदबोच – “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सद्दि
भिक्खुसङ्घेना” ति । “महा खो, आवुसो, भिक्खुसङ्घो । जानाही” ति ।
“होतु मे”, भन्ते, महा भिक्खुसङ्घो । बहू मे बदरा पटियत्ता बदरमिस्सेन^३
२० पेय्या^४ परिपूरेस्सन्ती” ति । अधिवासेसि भगवा तुष्णीभावेन ।

B. 103

अथ खो सो दलिहो कम्मकारो भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्टा-
यासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदकिलयं कत्वा पक्कामि । अस्सोसुं खो भिक्खू-
“दलिहेन किर कम्मकारेन स्वातनाय बुद्धप्पमुखो भिक्खुसङ्घो निमन्तितो,
बदरमिस्सेन पेय्या परिपूरेस्सन्ती” ति । ते कालस्सेव पिण्डाय चरित्वा
२० भुञ्ज्जसु । अस्सोसुं खो मनुस्सा – “दलिहेन किर कम्मकारेन बुद्धप्पमुखो भिक्खु-
सङ्घो निमन्तितो” ति । ते दलिहस्स कम्मकारस्स पहूतं^५ खादनीयं भोजनीयं
अभिहरिसु । अथ खो सो दलिहो कम्मकारो तस्सा रत्तिय अच्चयेन पणीतं
खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि – “कालो,
भन्ते, निद्वितं भत्तं” ति ।

२५ अथ खो भगवा पुब्बहसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय यन तस्स

१. अटिरा - सी० । २. कम्मकारो - सी० । ३. उङ्घस्त - सी० । ४. अतिरेक - स्था०;
अच्चयिरेक - दो० । ५. सी०, स्था०, दो० योस्तकेतु नरिय । ६. बदरमिस्सेन - सी०, स्था० ।
७. पेया - दी० । ८. परिपूरेस्सन्ती - दो०, दो० । ९. बहुर्क - दो० ।

दलिहस्स कम्मकारस्स निवेसनं तेनुपसङ्कुमि; उपसङ्कुमित्वा पञ्जते आसने निसीदि सर्दि भिक्खुसङ्घेन। अथ खो सो दलिहो कम्मकारो भत्तम्भे भिक्खू परिविसति। भिक्खू एवमाहंसु—“थोकं, आवुसो, देहि। थोकं, आवुसो, देही” ति। “मा खो तुम्हे, भन्ते, ‘अयं दलिहो कम्मकारो’ ति थोकं थोकं पटिगण्हत्य। पहूतं” मे खादनीयं भोजनीयं पटियत्तं। पटिगण्हत्य^१, भन्ते, ५ यावदत्य^२” ति। “न खो मयं, आवुसो, एतंकारणा थोकं थोकं पटिगण्हाम। अपि च, मयं कालस्सेव पिण्डाय चरित्वा भुञ्जिम्हा; तेन मयं थोकं थोकं पटिगण्हामा” ति।

अथ खो सो दलिहो कम्मकारो उज्जायति खिय्यति विपाचेति—“कथं हि नाम भदन्ता^३ मया निमन्तिता अञ्जनात्र भुञ्जिस्सन्ति ! न चाहं १० पटिबलो यावदत्य दातु^४” ति ? अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स दलिहस्स कम्म-कारस्स उज्जायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—कथं हि नाम भिक्खू अञ्जनात्र निमन्तिता अञ्जनात्र भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू अञ्जनात्र निमन्तिता अञ्जनात्र भुञ्जन्ती^५ ति ? “सच्चं, १५ भगवा” ति।

R. 77

(२) पठमपञ्जनति

विगरहि बुद्धो भगवु ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-पुरिसा अञ्जनात्र निमन्तिता अञ्जनात्र भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं वृद्धिसेय्याथ—

“परम्परभोजने पाचित्यं” ति।

20 B. 104

एवचिच्दं भगवता भिक्खुनं सिक्खापदं पञ्जतं होति।

(३) भनुपञ्जनति—गिलाने

२२२. तेन खो पन समयेन अञ्जनातरो भिक्खु गिलानो होति। अञ्जनातरो भिक्खु पिण्डपातं आदाय येन सो भिक्खु तेनुपसङ्कुमि; उपसङ्कुमित्वा तं भिक्खुं एतदबोच—“भुञ्जाहि, आवुसो” ति। “अलं, आवुसो, अत्यं मे भत्तपञ्चासा” ति। तस्स भिक्खुनो पिण्डपातो उस्सूरे आहरीयित्य। २५ सो भिक्खु न चित्तरूपं भुञ्जि। भगवतो एतमत्यं आरोचेसुं। अथ खो भगवा

१. वह—सी० । २. पतिगण्हाय—सी० । ३. भन्ता—स्या०, रो० । ४. भुञ्ज-सन्ती—स्या० ।

एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मम् कथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“परम्परभोजने, अङ्गात्र समया, पार्चितिं । तत्त्वायं समयो ।

३ गिलानसमयो – अयं तत्त्वं समयो” ति ।

एवच्छिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्चात् होति ।

(४) अनुपञ्चति – चीवरदाने

२२३. तेन खों पन समयेन मनुस्सा चीवरदानसमये सचीवरभत्तं पटियादेत्वा^१ भिक्खु निमन्तेन्ति – “भोजेत्वा चीवरेन अच्छादेस्सामा” ति । भिक्खु कुकुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – “पटिक्षतं भगवता परम्परभोजनं”

१० ति । चीवरं परित्तं उप्यज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“परम्परभोजने, अङ्गात्र समया, पार्चितिं । तत्त्वायं समयो । गिलान-समयो, चीवरदानसमयो – अयं तत्त्वं समयो” ति ।

१५ एवच्छिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्चात् होति ।

(५) अनुपञ्चति – चीवरकारे

२२४. तेन खों पन समयेन मनुस्सा चीवरकारके भिक्खु भत्तेन निमन्तेन्ति । भिक्खु कुकुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – “पटिक्षतं भगवता परम्परभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० . अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरकारसमये परम्परभोजनं भुञ्जितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२२५. “परम्परभोजने, अङ्गात्र समया, पार्चितिं । तत्त्वायं समयो । गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो – अयं तत्त्वं समयो” ति ।

एवच्छिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्चात् होति ।

(६) भ्रसपञ्चालाद्य अनुजानना

२२६. अयं खों भगवा पुब्वह्समयं निवासेत्वा पसचीवरमादाय आयस्मता आनन्देन पञ्चालासमणेन येन अञ्जातरं कुलं तेनुपसङ्कृमि; उप-

१. चीवरभत्तं - सी० । २. पटियादापेत्वा - रो० ।

सञ्ज्ञमित्वा पञ्जाते आसन निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा भगवतो च आयस्मतो च आनन्दस्स भोजनं ग्रदंसु । आयस्मा आनन्दो कुबकुच्चायन्तो न पटिगण्हाति । “गण्हाहि, आनन्द” ति । “अलं, भगवा, अतिथि मे भत्तपच्चासा” ति । “तेनहानन्द, विकप्पेत्वा गण्हाही” ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मिकथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, ५ भिक्खवे, भत्तपच्चासं” विकप्पेत्वा परम्परभोजनं भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, विकप्पेत्वं – “मध्यं भत्तपच्चासं इत्यन्नामस्स दम्मी” ति ।

(७) विभङ्गो

२२७. परम्परभोजनं नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जनातरेन भोजनेन निमन्तितो, तं ठपेत्वा अञ्जां पञ्चन्न भोजनानं अञ्जनातरं भोजनं भुञ्जति, एतं परम्परभोजनं नाम ।

10

अञ्जात्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

गिलानसमयो नाम न सक्कोति एकासने निसिन्नो यावदत्थं भुञ्जितु । “गिलानसमयो” ति भुञ्जितव्वं ।

चीवरदानसमयो नाम अनत्यते कठिने वस्सानस्स पच्छिमो मासो, अत्थते कठिने पञ्च मासा । “चीवरदानसमयो” ति भुञ्जितव्वं ।

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने । “चीवरकारसमयो” ति भुञ्जितव्वं ।

“अञ्जात्र समया भुञ्जिस्सामी” ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२२८. परम्परभोजने परम्परभोजनसञ्ची, अञ्जात्र समया, २० B. 106 भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परम्परभोजने वेमतिको, अञ्जात्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परम्परभोजने नपरम्परभोजनसञ्ची, अञ्जात्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नपरम्परभोजने परम्परभोजनसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । नपरम्परभोजने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नपरम्परभोजने नपरम्परभोजनसञ्ची, २५ अनापत्ति ।

२२९. अनापत्ति समये, विकप्पेत्वा भुञ्जति, द्वे तयो निमन्तिते एकतो भुञ्जति, निमन्तनपटिपाटिया भुञ्जति, सकलेन गामेन निमन्तितो तस्मि गामे यत्थ कथचि भुञ्जति, सकलेन पूर्णेन निमन्तितो तस्मि पूर्णे

यत्थ कथ्यचि भुञ्जति, निमन्तियमानो भिक्खुं गहेस्सामी ति भणति, निष्व-
भत्ते', सलाकभत्ते, पक्षिके, उपोसथिके, पाटिपदिके, पञ्च भोजनानि
ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ ३४. बतुर्त्तसतिमपाचित्यं

(पूर्व-मन्त्रपटिग्रहणे)

(१) काणादारिकाक्षयं

२३०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
- R. 79 ५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन काणमाता उपासिका सद्वा
होति पसन्ना । काणा गामके अञ्जनातरस्स पुरिसस्स दिन्ना होति । अथ खो
काणा मातुधरं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो काणाय सामिको
काणाय सन्ति के द्रूतं पाहेसि – “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं”
ति । अथ खो काणमाता उपासिका किस्मि विय रित्तहृत्यं गन्तु ति पूर्वं
१० पचि । पक्के पूर्वे अञ्जनातरो पिण्डचारिको भिक्खुं काणमाताय उपासिकाय
निवेसनं पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूर्वं दापेसि ।
सो निक्खमित्वा अञ्जनास्स आचिक्षित् । तस्स पि पूर्वं दापेसि । सो पि
B. 107 ५ निक्खमित्वा अञ्जनास्स आचिक्षित् । तस्स पि पूर्वं दापेसि । यथापटियत्तं
पूर्वं परिक्खयं अगमासि । दुतियं पि खो काणाय सामिको काणाय सन्ति के
१५ द्रूतं पाहेसि – “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं” ति । दुतियं
पि खो काणमाता उपासिका किस्मि विय रित्तहृत्यं गन्तु ति पूर्वं पचि ।
पक्के पूर्वे अञ्जनातरो पिण्डचारिको भिक्खुं काणमाताय उपासिकाय निवेसनं
पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूर्वं दापेसि । सो पि निक्ख-
२० मित्वा अञ्जनास्स आचिक्षित् । तस्स पि पूर्वं दापेसि । यथापटियत्तं पूर्वं
परिक्खयं अगमासि । ततियं पि खो काणाय सामिको काणाय सन्ति के
द्रूतं पाहेसि – “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं । सचे काणा
नागच्छस्ति”, अहं अञ्जनं पजापति आनेस्सामी” ति । ततियं पि खो काण-
माता उपासिका किस्मि विय रित्तहृत्यं गन्तु ति पूर्वं पचि । पक्के पूर्वे अञ्जन-
२५ तरो पिण्डचारिको भिक्खुं काणमाताय उपासिकाय निवेसनं पाविसि । अथ

खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूबं दापेसि । सो निकलमित्वा अङ्गजास्स आचिक्षित् । तस्स पि पूबं दापेसि । सो पि निक्खमित्वा अङ्गजास्स आचिक्षित् । तस्स पि पूबं दापेसि । यथापटियतं पूबं परिक्खयं अगमासि । अथ खो काणाय सामिको अङ्गं पजापर्ति आनेसि ।

अस्सोसि खो काणा – “तेन किर पुरिसेन अङ्गजा पजापती आनीता”^१ ति । सा रोदन्ती अट्टासि । अथ खो भगवा पुष्पण्डित्यमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन काणमाताय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्खमि; उपसङ्खमित्वा पञ्चाते आसने निसीदि । अथ खो काणमाता उपासिका येन भगवा तेनुपसङ्खमि; उपसङ्खमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो काणमातरं उपासिकं भगवा एतदवोच – “किस्सायं काणा रोदती” ति ? अथ खो काणमाता उपासिका भगवतो एतमत्यं आरोचेसि । अथ खो भगवा काणमातरं उपासिकं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्टायासना पक्कामि ।

(२) पाथेय्यसत्त्वुद्धरण

२३१. तेन खो पन समयेन अङ्गातरो सत्थो राजगहा पटियालोकं गन्तुकामो होति । अङ्गातरो पिण्डचारिको भिक्खु तं सत्थं पिण्डाय पाविसि ।^{१५} अङ्गातरो उपासको तस्स भिक्खुनो सत्तुं दापेसि । सो निक्खमित्वा अङ्गजास्स आचिक्षित् । तस्स पि सत्तुं दापेसि । सो पि निक्खमित्वा अङ्गजास्स आचिक्षित् । तस्स पि सत्तुं दापेसि । यथापटियतं पाथेयं परिक्खयं अगमासि । अथ खो सो उपासको ते मनुस्से एतदवोच – “अज्जप्हो”, अय्या, आगमेय, यथापटियतं पाथेयं अय्यानं दिन्नं । पाथेयं पटियादेस्सामी” ति । “नाय्यो”^{२०} सबका आगमेतुं, पयातो सत्थो” ति अगमंसु । अथ खो तस्स उपासकस्स पाथेयं पटियादेत्वा पच्छा गच्छन्तस्स चोरा अच्छिन्दिसु । मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया न मत्तं जानित्वा पटिग्गहेस्सन्ति ! अयं हमेसं दत्वा पच्छा गच्छन्तो चोरेह अच्छिन्नो” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खिय्यन्तानं^{२५} विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्यं आरोचेसुं ।

(३) पञ्चलि

अथ खो भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे धम्मिय कथं कत्वा भिक्खू आमन्तरेत्सि – “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चापेस्सामि”

१. अज्जप्हो – सी०, स्था०, रो० । २. नाय्य – सी०, स्था० । ३. पञ्चापेस्सामि – म० ।
आचित्यतं – १५.

दस अथवसे पटिच्च - सङ्कुमुदनुताय, सङ्कुफामुताय ... पे० ... विनयानुग्रहाय । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्षापदं उद्दिसेय्याथ -

२३२. “भिक्खुं पनेव कुलं उपगतं पूबेहि वा मन्थेहि वा अभिहृदृं पवारेय्य, आकृमानेन भिक्खुना द्वितिपत्तपूरा’ पटिगहेतव्वा ततो चे उत्तरिं ५ पटिगण्हेय्य, पाचित्तियं । द्वितिपत्तपूरे पटिगहेतव्वा ततो नीहरित्वा भिक्खूहि सद्दि संविभजितव्बं । अयं तत्य सामीची” ति ।

(४) विमङ्गो

२३३. भिक्खुं पनेव कुलं उपगतं ति कुलं नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुदृकुलं ।

उपगतं ति तत्य गतं ।

१० पूबं नाम यं किञ्चिच पहेणकत्थाय^१ पटियतं ।

मन्थं नाम यं किञ्चिच पाथेय्यत्थाय पटियतं ।

अभिहृदृं पवारेय्या ति यावतकं इच्छसि तावतकं गण्हाही ति । आकृमानेना ति इच्छमानेन ।

द्वितिपत्तपूरा पटिगहेतव्वा ति द्वे तयो पत्तपूरा पटिगहेतव्वा ।

B. 109 १५ ततो चे उत्तरिं पटिगण्हेय्या ति ततुत्तरि पटिगण्हाति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

द्वितिपत्तपूरे पटिगहेतव्वा ततो निक्षमन्तेन भिक्खु परिस्तवा आचिकित्तव्बं - “अमुत्र^२ मया द्वितिपत्तपूरा पटिगहिता, मा खो तत्य पटिगण्ही” ति । सचे पस्सित्वा न आचिकित्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे आचिकित्ते २० पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 81 ततो नीहरित्वा^३ भिक्खूहि सद्दि संविभजितव्बं ति पटिक्कमनं नीह-रित्वा संविभजितव्ब ।

अयं तत्य सामीची ति अयं तत्य अनुधम्मता ।

२३४. अतिरेकद्वितिपत्तपूरे अतिरेकसञ्ची पटिगण्हाति, आपत्ति २५ पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वितिपत्तपूरे वेमतिको पटिगण्हाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वितिपत्तपूरे ऊनकसञ्ची पटिगण्हाति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वितिपत्तपूरे अतिरेकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वित्ति-

१. द्वितिपत्तपूरा - स्या०, रो० २. उपगतं - सी० स्या० । ३. पहिणकत्थाय - स्या०, रो० । ४. श्रम - सी० । ५. हरित्वा - सी० ।

पत्तपूरे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वित्तिपत्तपूरे ऊनकसञ्ची,
अनापत्ति ।

२३५. अनापत्ति द्वित्तिपत्तपूरे पटिगणहाति, ऊनकद्वित्तिपत्तपूरे पटि-
गणहाति, न पहेणकत्थाय न पाथेय्यत्थाय पटियतं देन्ति, पहेणकत्थाय वा
पाथेय्यत्थाय वा पटियतसेसकं देन्ति, गमने पटिप्पस्सद्वे देन्ति, आतकानं ५
पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

— — — ० — — —

५ ३५. पठ्चतिंसतिमपाचितियं

(पवारिते पुन लाभने)

(१) भुत्तावीपवारितभिक्खुबत्त्वम्

२३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो ब्राह्मणो भिक्खू निमन्तेत्वा
भोजेति । भिक्खू भुत्तावी पवारिता आतिकुलानि गन्त्वा एकच्चे १० B. 110
भुञ्जिसु एकच्चे पिण्डपातं आदाय अगमंसु । अथ खो सो ब्राह्मणो
पटिविस्सके एतदवोच – “भिक्खू मया अव्यया सन्तप्तिता । एथ, तुम्हे पि
सन्तप्तेस्सामी” ति । ते एवमाहंसु – “कि त्वं, अव्ययो, अम्हे सन्तप्तेस्ससि ?
ये पि तथा निमन्तिता ते पि अम्हाकं धरानि आगन्त्वा एकच्चे भुञ्जिसु एकच्चे
पिण्डपातं आदाय अगमंसु” ति !

15

अथ खो सो ब्राह्मणो उज्जायति खिय्यति विपाचेति – “कथं हि
नाम भदन्ता अम्हाकं धरे भुञ्जित्वा अञ्जन्त्र भुञ्जिस्सन्ति ! न चाहं
पटिबलो यावदत्थं दातुं” ति !! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स ब्राह्मणस्स
उज्जायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते
उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खू भुत्तावी पवारिता २०
अञ्जन्त्र भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू भुत्तावी
पवारिता अञ्जन्त्र भुञ्जन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

20

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोष-
पुरिसा भुत्तावी पवारिता अञ्जन्त्र भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
सज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ – २५

R. 82

“यो पन भिक्खु भुत्तावी पवारितो सादनीयं वा भोजनीयं वा
खादेय्य वा भुजेय्य वा, पाचित्यं” ति ।

एवच्छदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जतं होति ।

(३) गिलानातिरितभोजनबत्त्वं

२३७. तेन खो पन समयेन भिक्खु गिलानान् भिक्खून् परीते पिण्ड-
३ पाते नीहरन्ति । गिलाना न चित्तरूपं भुञ्जन्ति । तानि भिक्खू छहेन्ति ।
अस्सोसि खो भगवा उच्चासदं महासदं काकोरवसदं । सुत्वान आयस्मन्तं
आनन्दं आमन्तेसि – “किं नु खो सो, आनन्द, उच्चासदो महासदो काको-
रवसदो” ति ? अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।
“भुञ्जेय्युं पनानन्द, भिक्खु” गिलानातिरितं ति । “न भुञ्जेय्युं, भगवा”
१० ति ।

(४) अनुपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मिम कथं कत्वा
भिक्खु आमन्तेसि – “अनुजानामि भिक्खवे, गिलानस्स च अगिलानस्स च
अतिरितं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, अतिरित कातव्यं – “अलमेतं
सब्बं” ति । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. III १५ २३८. “यो पन भिक्खु भुत्तावी पवारितो अनतिरितं सादनीयं वा
भोजनीयं वा खादेय्य वा भुजेय्य वा, पाचित्यं” ति ।

(५) विभङ्गो

२३९. यो पना ति यो यादिसो ...पे०... भिक्खु ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्ठेतो भिक्खु ति ।

भुत्तावी नाम पञ्चक्षं भोजनानं अञ्जतरं भोजनं अन्तमसो कुसम्भेन
२० पि भुत्तं होति ।

पवारितो नाम असनं पञ्जायति, भोजनं पञ्जायति, हृत्यपासे
ठितो अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्जायति ।

अनतिरितं नाम अकप्पियकतं होति, अप्पटिगहितकतं^१ होति, अनु-
च्चारितकतं होति, अहृत्यपासे कतं होति, अभुत्ताविना कतं होति, भुत्ताविना
२५ च^२ पवारितेन आसना बुढितेन कतं होति, अलमेतं सब्बं ति अवुत्तं होति,

१. छहेन्ति – म० । २. सी० पोत्यके नरिच । ३. अप्पटिगहितकतं – सी० । ४. सी०,
स्था०, रो० पोत्यके नरिच ।

न गिलानातिरितं होति – एतं अनतिरितं नाम ।

अतिरितं नाम कप्पियकतं होति, पटिगहितकतं होति, उच्चारितकतं होति, हृत्यपासे कतं होति, भुत्ताविना कतं होति, भुत्ताविना पवारितेन आसना प्रबुद्धितेन कतं होति, अलमेतं सबं ति वुतं होति, गिलानातिरितं होति – एतं अतिरितं नाम ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – श्रोदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । १०
अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति पाचित्यस्स ।

२४०. अनतिरिते अनतिरितसञ्ची खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्यस्स । अनतिरिते वेमतिको खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्यस्स । अनतिरिते अतिरितसञ्ची खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति १५ पाचित्यस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहाररत्थाय पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरिते अनतिरितसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरिते अतिरितसञ्ची, अनापत्ति ।

२४१. अनापत्ति अतिरितं कारापेत्वा भुञ्जति, अतिरितं कारापेत्वा भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, अञ्जास्सत्थाय हरन्तो गच्छति, गिलानस्स सेसकं भुञ्जति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पञ्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— o —

६ ३६. छर्तिसत्तिमपाचित्य

(शुष्टार्थं पुन वकारने)

(१) अद्वानमग्नपटिप्रभिक्षुहयवत्सु

२४२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- २५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन द्वे भिक्षु कोसलेसु जनपदेसु सावत्थ्यं

- अद्वानमगप्तिपन्ना' होन्ति । एको भिक्खु अनाचारं आचरति । दुतियो भिक्खु तं भिक्खुं एतदबोच – “मावुसो, एवरूपमकासि, नेतं कप्पती” ति । सो तस्मि उपनन्धि । अथ खो ते भिक्खु सावर्त्थं अगमंसु । तेन खो पन समयेन सावर्त्थियं अञ्जनातरस्स पूगस्स सङ्घभत्तं होति । दुतियो भिक्खु भुत्तावी ५ पवारितो होति । उपनद्वो^१ भिक्खु ऊतिकुलं गन्त्वा पिण्डपातं आदाय येन सो भिक्खु तेनुपसङ्खमि; उपसङ्खमित्वा तं भिक्खुं एतदबोच – “भुञ्जाहि, आवुसो” ति । “अलं, आवुसो, परिपुण्णोम्ही” ति । “सुन्दरो, आवुसो, पिण्डपातो, भुञ्जाही” ति । अथ खो सो भिक्खु तेन भिक्खुना निष्पीलियमानो^२ तं पिण्डपातं भुञ्जि” । उपनद्वो भिक्खु तं भिक्खुं एतदबोच – “त्वं हि” १० नाम, आवुसो, मं वत्तब्बं मञ्जसि यं त्वं भुत्तावी पवारितो अनतिरित्तं भोजनं^३ भुञ्जसी” ति । “ननु, आवुसो, आचिचिक्षतब्बं” ति । “ननु, आवुसो, पुञ्चतब्बं” ति ।

R. 84

B. 113

- अथ खो सो भिक्खु भिक्खुनं एतमत्यं अरोचेसि । ये ते भिक्खुं अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु भिक्खुं भुत्तावीं पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठुं पवारेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, भिक्खुं भुत्तावीं पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठुं पवारेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खुं भुत्तावीं पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठुं पवारेस्ससि ! नेतं, मोघ-^{२४३} पुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन भिक्खवे इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खु भिक्खुं भुत्तावीं पवारितं अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेय्य – ‘हन्त, भिक्खु, खाद वा भुञ्ज वा’ ति, जान आसादनापेक्षो, भुत्तास्मि, पाचित्यर्थं” ति ।

(३) विभङ्गे

२४४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

भिक्खुं ति अञ्जनं भिक्खुं ।

१. अद्वानमगप्तिपन्ना – सी०, स्या०, रो० । २. उपनद्वो – सी०; उपनद्वो – रो० । ३. निष्पीलियमानो – सी० । ४. भुञ्जति – रो० । ५. पि – म० । ६. भोजनियं – रो० ।

भुत्तावी नाम पञ्चन्न भोजनानं अञ्जनातरं भोजनं, अन्तमसो कुसमोन
पि भुत्तं होति ।

पवारितो नाम असनं पञ्जायति, भोजनं पञ्जायति, हत्थपासे ठितो
अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्जायति ।

अनतिरितं नाम अकप्यिकतं होति, अप्पटिगहितकतं होति, अनु- 5
च्चारितकतं होति, अहत्थपासे कतं होति, अभुत्ताविना कतं होति, भुत्ताविना
पवारितेन आसना बुढितेन कतं होति, अलमेतं सब्बं ति अवुत्तं होति, न गिला-
नातिरितं होति – एतं अनतिरितं नाम ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम । 10

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

अभिहट्टुं पवारेष्या ति यावतकं इच्छसि तावतकं गण्हाही ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जने वा तस्स आरोचेन्ति, सो
वा आरोचेति । 15

B. 114

आसादनापेक्षो ति “इमिना इमं चोदेस्सामि सारेस्सामि पटिचोदे-
स्सामि पटिसारेस्सामि मङ्कु करिस्सामी” ति अभिहरति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । तस्स वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति^१, आपत्ति
दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । भोजनपरियोसाने
आपत्ति पाचित्यस्स । 20

२४५. पवारिते पवारितसञ्ची अनतिरितेन खादनीयेन वा भोज-
नीयेन वा अभिहट्टुं पवारेति, आपत्ति पाचित्यस्स । पवारिते वेमतिको
अनतिरितेन खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्टुं पवारेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । पवारिते अप्पवारितसञ्ची^२ अनतिरितेन खादनीयेन वा भोज-
नीयेन वा अभिहट्टुं पवारेति, आपत्ति । यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
जीविकं आहारत्थाय अभिहरति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स वचनेन खादि-
स्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे
अज्ञोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पवारिते पवारितसञ्ची, आपत्ति
दुक्कटस्स । अप्पवारिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पवारिते अप्प-
वारितसञ्ची, अनापत्ति । 25

B. 114

R. 85

१. पटिगण्हाति – दो०; पातगण्हाति – सी० । २. अप्पवारितसञ्ची – दो० ।

२४६. अनापत्ति अतिरितं कारापेत्वा' देति, अतिरितं कारापेत्वा भुञ्जाही ति देति, अञ्जास्तस्तथाय हरन्तो गच्छाही ति देति, गिलानस्स सेसकं देति, "यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जा'" ति देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

६ ३७. सत्ततिंसतिमपाचित्तियं

(विकालभोजने)

(१) सत्तरसवगियमिक्खुवत्तु

- ५ २४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति बेलुवने कलन्दक-
निवाप । तेन खो पन समयेन राजगहे गिरग्गसमज्जो होति । सत्तरस-
वगिया भिक्खू गिरग्गसमज्जं दस्सनाय अगमंसु । मनुस्सा सत्तरसवगिये
B. 115 भिक्खू पस्सित्वा नहापेत्वा विलिम्पेत्वा भोजेत्वा खादनीयं अदंसु । सत्तरस-
वगिया भिक्खू खादनीयं आदाय आरामं गल्त्वा छब्बिगिये भिक्खू एतदबोचु-
१० "गण्डाथावुसो", खादनीयं खादथा" ति । "कुतो तुम्हेहि, आवुसो, खादनीयं
लङ्घ" ति ? सत्तरसवगिया भिक्खू छब्बिगियानं भिक्खूनं एतमत्यं आरोचेसु ।
"किं पन तुम्हे, आवुसो, विकाले भोजनं भुञ्जया" ति ? "एवमावुसो" ति ।
छब्बिगिया भिक्खू उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति- "कथं हि नाम सत्तरस-
वगिया भिक्खू विकाले भोजनं भुञ्जिस्सन्ती" ति ! अथ खो छब्बिगिया
१५ भिक्खू भिक्खूनं एतमत्यं आरोचेसु । ये ते भिक्खू अपिच्छा ... पे० ... ते
उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम सत्तरसवगिया भिक्खू
विकाले भोजनं भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
विकाले भोजनं भुञ्जया ति ? "सच्च, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
२० विकाले भोजनं भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उहिसेय्याथ -
R. 86 २४८. यो पन भिक्खू विकाले खादनीयं वा भोजनीयं वा खादेय

१. कारेत्वा - स्था० । २. परिभुञ्जाही - सी० । ३. हन्तावुसो - सी०; गण्डावुसो -
स्था०, दो० ।

वा भुञ्जेत्य वा, पाचित्यं” ति ।

(३) विभज्ञे

२४६. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे० ... अवं
इमस्मि अत्थे अधिष्ठेतो भिक्खू ति ।

विकालो नाम मज्जन्हिके' वीतिवते याव अरुणुगमना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव- ५
जीविकं ठपेत्वा अवसें खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – श्रोदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामि ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति पाचित्यस्स ।

10

२५०. विकाले विकालसञ्ची खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति
वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्यस्स । विकाले वेमतिको खादनीयं वा
भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्यस्स । विकाले
कालसञ्ची खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति
पाचित्यस्स ।

B. 116

15

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिगण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । काले
विकालसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । काले वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
काले कालसञ्ची, अनापत्ति ।

२५१. अनापत्ति यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति २०
पञ्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्भिकस्सा ति ।

— — —

१३८. महात्मिंसतिमपाचित्यं
(सत्तिकारे)

(१) वेलदूसोसबेरवस्य

२५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो आनन्दस्स उपज्ञायो

१. मज्जमित्के – ली०, स्पा०, रो० ।

पाचित्यं – १६.

आयस्मा बेलटुसीसो' अरञ्जे विहरति । सो पिण्डाय चरित्वा^१ सुक्ष्मकुरं
आरामं हरित्वा सुक्ष्मापेत्वा निक्षिपति । यदा आहारेन अत्थो होति, तदा उदकेन
तेमेत्वा तेमेत्वा भुञ्जति, चिरेन गामं पिण्डाय पविसति । भिक्खु आयस्मन्तं
बेलटुसीसं एतदबोचुं – “किस्स त्वं, आवृसो”, चिरेन गामं पिण्डाय पविससी”

- ५ ति ? अथ खो आयस्मा बेलटुसीसो भिक्खून् एतमत्यं आरोचेसि । “किं पन
त्वं, आवृसो, सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जसी” ति ? “एवमावृसो” ति । ये
ते भिक्खु अपिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खम्यन्ति विषाचेन्ति – कथं
हि नाम आयस्मा बेलटुसीसो सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जिस्सती ति
... पे० ... सच्चं किर त्वं, बेलटुसीस, सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जिसी ति ?

१० “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, बेलटुसीस,
सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जिस्ससि ! नेतं, बेलटुसीस, अप्सन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खु, इमं सिक्खापदं उहिसेय्याथ—

R. 87

२५३. “यो पन भिक्खु सन्निधिकारकं खादनीयं वा भोजनीयं वा
१५ खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

B. 117

२५४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति .. पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

सन्निधिकारकं नाम अज्ज पटिगगहितं अपरज्जु खादितं होति ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
२० जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – श्रोदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मसं ।

खादिसामि भुञ्जिस्सामी ति पटिगगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अज्जोहारे अज्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५५. सन्निधिकारके सन्निधिकारकसञ्ची खादनीय वा भोजनीयं
वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सन्निधिकारके वेमतिको
खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. बेलटुसीसो – स्या०; बेलटुसीसो – सी० । २. चरित्वा चुं पिण्डपातं लभित्वा –
स्या० । ३. सुक्ष्म कूरं – रो०; सुक्ष्म कूरं – स्या० । ४. आवृसो बेलटुसीस – सी० ।

सन्निधिकारके असन्निधिकारकसञ्ची खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्यस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके सन्निधिकारकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके असन्निधिकारकसञ्ची, अनापत्ति ।

२५६. अनापत्ति यावकालिकं यावकाले निदहित्वा भुञ्जति, यामकालिकं यांमे निदहित्वा भुञ्जति, सत्ताहकालिकं सत्ताहं निदहित्वा भुञ्जति, यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१३६. ऊनचत्तारीसतिमपाचित्यं

(पणीतभोजनविक्षमापने)

(१) छब्बगियमिष्टबुबल्यु

२५७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू पणीतभोजनानि
अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्रिया पणीतभोजनानि अत्तनो
अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स सादुं न
रच्चती” ति !! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं
विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अपिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय
विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जथा ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

10 B. 118

15

R. 88

20

(२) पठमपञ्जालि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा,
अप्पसमानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उहिसेव्याथ —

“थानि खो पन तानि पणीतभोजनानि, सेव्यथीदं” – सप्ति नवनीतं 25

तेलं मधु फाणितं मच्छो मंसं खीरं दधि । यो पन भिक्खु एवरूपानि पणीतभोजनानि अस्तनो अत्थाय विड्जापेत्वा भुड्जेय, पाचित्तियं” ति । एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

(३) गिलानभिक्खुवत्थ

२५८. तेन समयेन भिक्खु गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका भिक्खु
 ५ गिलाने भिक्खु एतदोचुं – “कच्चावुसो खमनीयं, कच्च यापनीयं” ति ? “पुष्टे मयं, आवुसो, पणीतभोजनानि अस्तनो अत्थाय विड्जापेत्वा भुड्जाम, तेन नो फासु होति; इदानि पन भगवता पटिक्खितं ति कुकुच्चायन्ता न विड्जापेम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुठङ्गसि

अथ खो भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे धर्मिम कर्थं कत्वा
 १० भिक्खु आमन्त्रेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना पणीतभोजनानि अस्तनो अत्थाय विड्जापेत्वा भुड्जितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उहिसेव्याथ —

B. 119
 १५. “यानि खो पन तानि पणीतभोजनानि, सेव्यथीदं – साप्य नवनीतं तेलं मधु फाणितं मच्छो मंसं खीरं दधि । यो पन भिक्खु एव रूपानि पणीतभोजनानि अगिलानो अस्तनो अत्थाय विड्जापेत्वा भुड्जेय, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्ग

२६०. यानि खो पन तानि पणीतभोजनानी ति साप्य नाम गोसप्यि वा अजिकासप्यि वा महिससप्यि’ वा, येसं मसं कप्पति तेसं सप्यि ।

नवनीतं नाम तेसञ्चेव नवनीतं ।

२० तेलं नाम तिलतेलं सासपतेलं मधुकतेलं एरण्डतेलं वसातले ।

मधु नाम मक्खिकामधु ।

फाणितं नाम उच्छुम्हा निब्बत ।

मच्छो नाम उदकचरोऽवृच्छति ।

मंसं नाम येसं मंसं कप्पति तेसं मंसं ।

२५ झीरं नाम गोखीरं वा अजिकाखीरं वा माहसखीरं वा, यसं मसं कप्पति तेसं खीरं ।

१. यहिससप्यि – स्याऽऽग्निः वा सप्यि – सी०, रो० । २. शोदको – सी० ।

दधि नाम तेसञ्ज्वेव दधि ।

यो पना ति बो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिपतेषो भिक्खु ति ।

एवरूपानि पणीतभोजनानी ति तथारूपानि पणीतभोजनानि ।

अगिलानो नाम यस्स विना पणीतभोजनानि' फासु होति ।

गिलानो नाम यस्स विना पणीतभोजनानि न फासु होति ।

अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्जापेति, पयोगे पयोगे दुक्कटं ।
भट्टिलाभेन भुञ्जिस्त्वामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोह्यरे
अज्ञोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६१. अगिलानो अगिलानसञ्ची पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय १०
विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो वेमतिको पणीत-
भोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अगिलानो गिलानसञ्ची पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा
भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

गिलानो अगिलानसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको, १५
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो गिलानसञ्ची अनापत्ति ।

२६२. अनापत्ति गिलानस्स, गिलानो हृत्वा विञ्जापेत्वा अगिलानो
भुञ्जति, गिलानस्स सेसकं भुञ्जति, ज्ञातकानं पवारितानं अञ्जनस्तथाय
अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—○—

६४०. चत्तारीसतिमपाचितियं

(दल्लपोनक्षादने)

(१) पंसुकूलिकभिक्खुवत्पु

२६३. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटा- २०
गारसालायं । तेन सो पन समयेन अञ्जनातरो भिक्खु सब्बपंसुकूलिको सुसाने
विहरति । सो मनुस्सेहि दिव्यमानं न इच्छति पटिगहेतुं, सुसाने पि रुक्खमूले
पि उम्मारे पि अय्यबोसाटिकानि^१ सामं गहेत्वा परिभुञ्जति^२ । मनुस्सा
उज्ज्ञायन्ति विद्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम अयं भिक्खु अम्हाकं अय्य-
बोसाटिकानि सामं गहेत्वा परिभुञ्जिस्ति^३ ! थेरोयं भिक्खु वठरो^४ ।” २५

१. पणीतभोजना – मी० । २. अय्यबोसाटिकानि – शी० । ३. भुञ्जति – स्या०, रो० ।

४. भुञ्जिस्ति – रो०; भुञ्जिस्ति – स्या० । ५. बठरो – स्या०, रो० ।

मनुस्समंसं मञ्चे खादती” ति !! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खिम्यन्तानं विपाचेत्तानं । ये ते भिक्खू अप्यच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिम्यन्ति विपाचेत्ति – कथं हि नाम भिक्खू अदिशं मुखद्वारं आहारं आहरिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खू, अदिशं ५ मुखद्वारं आहारं आहरसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिसा, अदिशं मुखद्वारं आहारं आहरिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्यसक्षानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

B. 90 १० “यो पन भिक्खू अदिशं मुखद्वारं आहारं आहरेय्य, पाचित्तियं” ति ।

१० एवंचिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अनुपञ्जाति

B. 121 २६४. तेन खो पन समयेन भिक्खू उदकदन्तपोने’ कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकदन्तपोनं सामं गहेत्वा परिभुञ्जितुं” । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२६५. “यो पन भिक्खू अदिशं मुखद्वारं आहारं आहरेय्य, अञ्जात्र १५ उदकदन्तपोना, पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

२६६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिष्पेतो भिक्खू ति ।

अदिशं नाम अप्पटिग्गहितकं वुच्चति ।

विशं नाम कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देन्ते हृत्यपासे २० ठितो कायेन वा कायपटिबद्धेन वा पटिगण्हाति, एत दिशं नाम ।

आहारो नाम उदकदन्तपोन ठपेत्वा यं किञ्चिच अज्ञोहरणीयं, एसो आहारो नाम ।

अञ्जात्र उदकदन्तपोना ति ठपेत्वा उदकदन्तपोनं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति गण्हाति, आपत्ति दुष्कट्टस्स ।

२५ अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६७. अप्पटिग्गहितके अप्पटिग्गहितकसञ्ची अदिशं मुखद्वारं

आहारं आहरति', अञ्जन उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्यस्स । अप्पटि-
गहितके वेमतिको अदिशं मुखद्वारं आहारं आहरति, अञ्जन उदकदन्त-
पोना, आपत्ति पाचित्यस्स । अप्पटिगहितके पटिगहितकसञ्ची अदिशं
मुखद्वारं आहारं आहरति, अञ्जन उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्यस्स ।

पटिगहितके अप्पटिगहितकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिगहितके ५
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिगहितके पटिगहितकसञ्ची, अनापत्ति ।

२६८. अनापत्ति उदकदन्तपोने, चत्तारि महाविकतानि' सति
पच्चये असति कप्पियकारके सामं गहेत्वा परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

B. 122

भोजनवग्नो चतुत्थो ।

तसुद्वानं

पिण्डो गणं परं पूबं, द्वे च बुत्ता पवारणा । १०
विकाले' सन्धिधी खोरं, दन्तपोनेन ते दसा ति ॥

६ ४१. एकचत्तारीसतिमपाचित्यं
(अञ्जनतिश्वशानं भोजनवग्ने)

(१) आनन्दस्स परिब्बाजकानं पूबदानवत्यु

R. 91

२६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटा-
गारसालायं । तेन खो पन समयेन सङ्घस्स स्वादनीयं उस्सन्नं होति । अथ
खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्यं आरोचेसि । "तेनहानन्द, विधासादानं
पूबं देही" ति । "एवं भन्ते" ति खो आयस्मा आनन्दो भगवतो पटिसुणित्वा'
विधासादे पटिपाटिया निसीदापेत्वा एकेकं पूबं देन्तो अञ्जनतिश्वशा परि-
ब्बाजिकाय एकं मञ्जनामानो द्वे पूबे अदासि । सामन्ता परिब्बाजिकायो तं परि-
ब्बाजिकं एतदवोचु - "जारो ते एसो समणो" ति । "न मे सो समणो जारो,
एकं मञ्जनामानो द्वे पूबे अदासी" ति । द्रुतियं पि खो ... पे० ... ततियं पि खो
आयस्मा आनन्दो एकेकं पूबं देन्तो तस्सा येव परिब्बाजिकाय एकं मञ्जनामानो १५
द्वे पूबे अदासि । सामन्ता परिब्बाजिकायो तं परिब्बाजिकं एतदवोचु - "जारो
ते एसो समणो" ति । "न मे सो समणो जारो, एकं मञ्जनामानो द्वे पूबे अदासी"
ति । "जारो न जारो" ति भर्णिष्ठु' ।

15

20

20

१. आहरेति - म० । २. महाविकतानि - सी० । ३. विकालो - स्या० । ४. सन्धिधिकार -
स्या० । ५. उपत्रं - स्या० । ६. पटिसुणित्वा - सी०, रो० । ७. उपर्णिष्ठु - स्या० ।

(२) आजीवकस्स सम्पिण्डोहनवानवत्सु

अञ्जनतरो पि आजीवको परिवेसनं अगमासि । अञ्जनतरो भिक्खु ५ हूतेन सम्पिना श्रोदनं महित्वा तस्स आजीवकस्स^१ महन्तं पिण्डं अदासि । अथ खो सो आजीवको तं पिण्डं आदाय अगमासि । अञ्जनतरो आजीवको तं आजीवकं एतदबोच – “कुतो तथा, आवुसो, पिण्डो लद्दो” ति ? “तस्सा- १५ वुसो, समणस्स गोतमस्स मुण्डगहपतिकस्स^२ परिवेसनाय लद्दो” ति ।

अस्सोसुं खो उपासका तेसं आजीवकानं इमं कथासल्लापं । अथ खो ते उपासका येन भगवा तेनुपसङ्कमिषु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिषु । एकमन्तं निसीन्ना खो ते उपासका भगवन्तं एतदबोचुं – “इमे, भन्ते, तित्थिया अवण्णकामा बुद्धस्स अवण्णकामा धम्मस्स अवण्णकामा १० सङ्क्षेप्स्स । साधु, भन्ते, अव्यया तित्थियानं सहत्या न ददेव्यु” ति । अथ खो भगवा ते उपासके धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्प-हृसेसि । अथ खो ते उपासका भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता उट्टायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्षिणं कत्वा पक्कमिषु ।

(३) पञ्जासि

१५ अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि^३ पकरणे^४ * धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि” दस अत्यवसे पटिच्च – सङ्क्षुपुद्धुताय, सङ्क्षफासुताय ... पे० ... सद्धम्मटुतिया, विनयानुग्रहाय । एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-सेव्याय —

२० २७०. “यो पन भिक्खू अचेलकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बाजि-काय वा सहत्या खादनीयं वा भोजनीयं वा ददेव्य, पाचित्तियं” ति ।

(४) विषम्भू

२७१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अथ इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खू ति ।

अचेलको नाम यो कोचि परिब्बाजकसमाप्नो नग्नो ।

१. आजीविकस्स – सी० । २. मुण्डगहपतिकस्स – स्था० । ३. रो० पोत्वके नतिय । ४. रो० पोत्वके नतिय । * एत्य स्था० पोत्वके “भिक्खूसङ्कुं समिपातापेत्वा भिक्खून् तदनुच्छविक तष्ठलोमिक” इति अधिको प ठो दिस्सति । ५. पञ्जापेस्सामि – म० ।

परिव्वाजको नाम भिक्खुं च सामणेरं च ठपेत्वा यो कोचि परिव्वाजकसमापन्नो ।

परिव्वाजिका नाम भिक्खुनि च सिक्खमानं च सामणेरि च ठपेत्वा या काचि परिव्वाजिकसमापन्ना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – उदकदन्तपोनं ठपेत्वा अवसेसं ५
खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

B. 124

दबेत्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२७२. तित्थिये तित्थियसञ्ची सहृत्या खादनीयं वा भोजनीयं वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । तित्थिये वेमतिको सहृत्या खादनीयं वा भोजनीयं वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । तित्थिये अतित्थियसञ्ची सहृत्या खादनीयं वा भोजनीयं वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उदकदन्तपोनं देति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये तित्थियसञ्ची, १५
आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये अतित्थियसञ्ची, अनापत्ति ।

२७३. अनापत्ति दापेति न देति, उपनिक्षिपित्वा देति, बाहिरालेपं देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

४२. बाचतारीसतिमपाचित्तियं

(भिक्खु उद्योजने)

(१) उपनन्दभिक्खुवस्तु

२७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- २०
पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्रो भातुनो
सद्दिविहारिकं भिक्खुं एतदबोच – “एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा”
ति । तस्स अदापेत्वा उद्योजेति – “गच्छावुसो, न मे तया सर्द्धि कथा वा १.
निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु होती” ति । १.
अथ स्तो सो भिक्खु उपकटे काले नासक्खि पिण्डाय चरितुं, पटिक्कमने पि २५
भत्तविस्सम्म न सम्भावेति, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ स्तो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा

R. 93

B. 125

भिक्खुनं एतमत्यं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अधिष्ठात्रा ... पे०... ते उज्ज्ञायन्ति खित्यन्ति विपाचेत्ति – कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भिक्खुं – एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उत्थोजेस्ती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, भिक्खुं – एहावुसो, गामं पिण्डाय ५ पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उत्थोजेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खुं – एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उत्थोजेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेत्याय –

१० २७५. “यो पन भिक्खु भिक्खुं” – ‘एहावुसो, गामं वा निगमं वा पिण्डाय पविसिस्सामा’ ति तस्स दापेत्वा वा अदापेत्वा वा उत्थोजेत्य – ‘गच्छावुसो, न मे तथा सर्दिं कथा वा निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु होती’ ति, एतदेव पञ्चयं करित्वा अनञ्चं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१५ २७६. यो पना ति यो, यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अय इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खु ति ।
भिक्खुं ति अञ्जनं भिक्खुं ।

एहावुसो, गामं वा निगमं वा ति गामो पि निगमो पि नगरं पि, गामो चेव निगमो च ।

२० २७७. तस्स दापेत्वा ति यागु वा भर्तं वा खादनीयं वा भोजनीयं वा दापेत्वा । अदापेत्वा ति न किञ्चिद दापेत्वा ।

उत्थोजेत्या ति मातुगामेन सद्वि हसितुकामो कीळितुकामो रहो निसीदितुकामो अनाचारं आचरितुकामो एव वदेति – “गच्छावुसो, न मे तथा सर्दिं कथा वा निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु होती” ति उत्थोजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं^१ वा सवनूपचारं^२ वा विजहन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. भिक्खु एव वदेत्य – स्था० । २. रो० पौत्रके नरिय । ३. दस्सनूपचार – स्था० ।
४. सवनूपचार – स्था० ।

दृतवेद पञ्चयं करित्वा अनञ्चं ति न ग्रन्थो कोचि पञ्चयो होति
उच्योजेतु ।

२७७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची उच्योजेति, आपत्ति पाचित्ति-
पत्स । उपसम्पन्ने वेमतिको उच्योजेति, आपत्ति पाचित्तियस्त । उपसम्पन्ने
अनुपसम्पन्नसञ्ची उच्योजेति, आपत्ति पाचित्तियस्त ।

कलिसासनं आरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्त । अनुपसम्पन्नं उच्योजेति,
आपत्ति दुक्कटस्त । कलिसासनं आरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्त । अनुपसम्पन्ने
उपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्त । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्त । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्त ।

२७८. अनापत्ति उभो एकतो न यापेस्सामा ति उच्योजेति, महग्ं
भण्डं पस्सित्वा लोभधम्मं उपादेस्सती ति उच्योजेति, मातुगामं पस्सित्वा अन-
भिरति उपादेस्सती ति उच्योजेति, गिलानस्त वा ओहिय्यकस्त वा विहार-
पालस्त वा यागुं वा भत्तं वा खादनीय वा भोजनीय वा नीहरा ति उच्योजेति, न
ग्रनाचारं आचरितुकामो, सति करणीये उच्योजेति, उम्मत्तकस्त, आदिकम्म-
कस्ता ति ।

B. 126

R. 94

10

15

॥ ४३. तेच्चारीसतिमपाचित्तिय

(कुले अनुपलब्ध निसञ्जने)

(१) उपनन्दभिसङ्कुटत्प

२७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्त स्त्रारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो
सहायकस्त' धरं गन्त्वा तस्त पजापतिया सद्ध सयनिघरे^१ निसञ्जं कपेसि ।
अथ खो सो पुरिसो येनायस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो तेनुपसङ्कुमि; उपसङ्कुमित्वा
आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिशो
खो सो पुरिसो पजापतिं एतदबोच – “देहय्यस्त भिक्षु” ति । अथ खो सा
इत्थी आयस्मतो उपनन्दस्त सक्यपुत्तस्त भिक्षुं अदासि । अथ खो सो पुरिसो
आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं एतदबोच – “गच्छथ, भन्ते, यतो अय्यस्त भिक्षा
दिन्ना” ति । अथ खो सा इत्थी सल्लक्षेत्वा – “परियुट्टितो अयं पुरिसो” ति,
आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं एतदबोच – “निसीदथ, भन्ते, मा अगमित्या” ।

20

B. 127

१. सहाय्यस्त – सी० । २. सयनीघरे – स्था० । ३. देहय्यस्त – म०; देहय्यस्त – रो० ।

ति । दुतियं पि खो सो पुरिसो ... पे० ... ततियं पि खो सो पुरिसो आयस्मत्तं उपनन्दं सक्यपुत्रं एतदबोच – “गच्छथ, भन्ते, यतो अव्यस्तस भिक्खा दिशा” ति । ततियं पि खो सा इत्थी आयस्मत्तं उपनन्दं सक्यपुत्रं एतदबोच – “निसीदथ, भन्ते, मा अगमित्या” ति ।

- 5 अथ खो सो पुरिसो निक्खभित्वा भिक्खू उज्ज्ञापेति – “अयं, भन्ते, अय्यो उपनन्दो मय्यं पजापतिया सर्द्धि सयनिघरे निसन्नो । सो मया उय्यो-
जियमानो न इच्छति गन्तु । बहुकिञ्च्चा मयं बहुकरणीया” ति । ये ते भिक्खू
अपिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति विष्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
R. 95 आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्रो सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेस्सती
10 ति ... पे० ... सच्चं किरत्वं, उपनन्द, सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं
कप्पेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेस्सति ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

- 15 २८० “यो पन भिक्खू सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेय,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञो

२८१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अय
इमस्मि अत्थे अधिपेतो भिक्खू ति ।

- सभोजनं नाम कुलं इत्थी चेव होति पुरिसो च, इत्थी च पुरिसो च उभो
20 अनिक्खन्ता होन्ति, उभो अवीतरागा ।
अनुपखज्जा ति अनुपविसित्वा ।

निसज्जं कप्पेया ति महल्लके घरे पिटुसङ्काटस्स^१ हत्थपास विजहित्वा
निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । खुद्के घरे पिटुवस अतिकमित्वा निसी-
दति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 25 २८२. सयनिघरे सयनिघरसञ्ची सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं
कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सयनिघरे वेमतिको सभोजने कुले अनुप-
खज्ज निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सयनिघरे नसयनिघरसञ्ची

१. उज्ज्ञापेति – रो० । २. पिटुसङ्काटस्स – स्या० ।

सभोजने कुले अनुपखञ्ज निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

नसयनिघरे सयनिघरसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । नसयनिघरे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नसयनिघरे नसयनिघरसञ्ची, अनापत्ति ।

२८३. अनापत्ति महल्लके घरे पिट्ठुसङ्खाटस्स हत्यपासं अविजहित्वा निसीदति, खुद्दके घरे पिट्ठुवासं अनतिकक्षमित्वा निसीदति, भिक्खु दुतियो होति, ५ उभो निक्खन्ता होन्ति, उभो वीतरागा, नसयनिघरे, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

४.४४. चतुर्वर्षारीसतिमपाचित्यं

(मातुगामेन रहो निसञ्जने)

(१) उपनन्दभिक्खुवत्पू

२८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्त्वियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो सहायकस्स घरं गन्त्वा तस्स पजापतिया संद्धि रहो पटिच्छब्दे आसने निसज्जं 10 कप्पेसि' । अथ खो सो पुरिसो उज्ज्ञायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम अय्यो उपनन्दो मय्यं पजापतिया संद्धि रहो पटिच्छब्दे आसने निसज्जं कप्पेस्सती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खु तस्स पुरिसस्स उज्ज्ञायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खु अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो मातुगामेन संद्धि 15 रहो पटिच्छब्दे आसने निसज्जं कप्पेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, मातुगामेन संद्धि रहो पटिच्छब्दे आसने निसज्जं कप्पेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातु-गामेन संद्धि रहो पटिच्छब्दे आसने निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, 20 अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेष्याथ –

२८५. "यो पन भिक्खु मातुगामेन संद्धि रहो पटिच्छब्दे आसने निसज्जं कप्पेत्य, पाचित्यं" ति ।

B 129

(३) विभक्ति

२८६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अविष्येतो भिक्खु ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्यी, न यक्षी न पेती न तिरच्छानगता,
अन्तमसो तदहजाता पि दारिका, परोब महतरी' ।

३ सर्दि ति एकतो ।

रहो नाम चक्खुस्स रहो सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न
सक्का होति अक्खि वा निखणीयमाने^१ भमुकं वा उक्खिपीयमाने^२ सींसं
वा उक्खिपीयमाने पस्सितुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पक्तिकथा
सोतुं ।

१० पटिच्छब्दं नाम आसनं कुहुन^३ वा कवाटेन वा किलञ्जेन वा साणि-
पाकारेन वा रुखेन वा थम्भेन वा कोत्थळिकाय^४ वा, येन केनचि पटिच्छब्दं
होति ।

निसज्जं कप्पेत्या ति मातुगामे निसिन्ने भिक्खु उपनिसिन्नो वा
होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निसिन्ने मातुगामो
१५ उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा
निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२८७. मातुगामे मातुगामसञ्ची रहो पटिच्छब्दे आसने निसज्जं
कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको रहो पटिच्छब्दे आसने
निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्ची रहो
२० पटिच्छब्दे आसने निसज्ज कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविभाहि-
तिथ्या^५ वा सर्दि रहो पटिच्छब्दे आसने निसज्जं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
८. ९७ अमातुगामे मातुगामसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्ची, अनापत्ति ।

B. 190 २५ २८८. अनापत्ति यो कोचि विञ्बू पुरिसो दुतियो होति, तिद्वति

१. महतरी - स्था० । २. निखणीयमाने - सी०; निखणियमाने - स्था०, रो० । ३.
उक्खिपीयमाने - सी०; उक्खिपियमाने - स्था०, रो० । ४. कुहुन - म० । ५. कोत्थळिया - सी०;
कोत्थळिया - स्था०, रो० । ६. तिरच्छानगतय वा मनुस्सविभाहितिथ्या - म० ।

न निसीदति, अरहोपेक्षो, अङ्गाविहितो^१ निसीदति, उम्मतकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

॥ ४५. पञ्चवत्सारीसतिमपाचित्यं

(एको एकाय रहो विलङ्घने)

(१) उपनन्दसम्पुरुषत्वम्

२६६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने आनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्रो
सहायकस्स धरं गन्त्वा तस्स पजापतिया संद्धि एको एकाय रहो निसज्जं ५
कप्पेसि^२ । अथ खो सो पुरिसो उज्ज्ञायति खिय्यति विपाचेति – “कथं हि
नाम आय्यो उपनन्दो मय्यहं^३ पजापतिया” संद्धि एको एकाय रहो निसज्जं
कप्पेस्ती” ति ! अस्सोसु खो भिक्खु तस्स पुरिसस्स उज्ज्ञायन्तस्स खिय्य-
न्तस्स विपाचेत्तस्स । ये ते भिक्खु अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेत्ति – कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्रो मातुगामेन संद्धि १०
एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्ती ति ... पे० ... सच्चं किरत्वं, उपनन्द,
मातुगामेन संद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामेन
संद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
वा पासादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ – १५

२६०. “यो पन भिक्खु मातुगामेन संद्धि एको एकाय रहो
निसज्जं कप्पेय्य, पाचित्यं” ति ।

(३) विभङ्गे

२६१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिपेतो भिक्खु ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सिस्ती, न यक्षी न पेती न तिरच्छानगता, २५
विञ्च्छू पटिबला सुभासितदुभासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुलं आजानितुं ।

संद्धि ति एकतो ।

१. अङ्गाविहितो – स्या०, रो० । २. कप्पेति – सी० । ३. रो० पोत्वके नामि । ४. मातु-
गामेन – रो० ।

एको एकाया ति भिक्खु चेव होति मातुगामो च ।

B. 131

रहो नाम चक्रबुद्धि रहो, सोतस्स रहो । चक्रबुद्धि रहो नाम न सक्का होति अक्षिल' वा निखणीयमाने भमुकं वा उक्खिपीयमाने सीसं वा उक्खिपीयमाने पस्सतुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पक्तिकथा सोतुं ।

५ निसज्जं कप्पेद्या ति मातुगामे निसिन्ने भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निसिन्ने मातुगामो उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६२. मातुगामे मातुगामसञ्ची एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति,
१० आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्ची एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१५ यक्षिखया वा पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहितिया वा सङ्घ एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे मातुगामसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्ची, अनापत्ति ।

२६३. अनापत्ति यो कोचि विड्बू पुरिसो दुतियो होति, तिट्ठति न निसीदति, अरहोपेक्षो अङ्गाविहितो निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्भिकस्सा ति ।

३ ४६. छच्चत्तारीसतिमपाचित्तियं

(कुलानि परिवर्षासने)

(१) उपनन्दसप्तपुत्रवत्यु

R. 98 २० २६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति बेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्रस्स उपटाक-
कुलं आयस्मन्त उपनन्द सक्यपुत्रं भत्तेन निमन्तेसि । अङ्गे पि भिक्खु
भत्तेन निमन्तेसि । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्रो पुरेभत्तं,
कुलानि परिवर्षासति । अथ खो ते भिक्खु ते मनुस्से एतदबोचुं – “देशावुसो
भत्तं” ति । “आगमेथ, भन्ते, यावाच्यो” उपनन्दो आगच्छती” ति । दुतियं

२५ १. अप्सोनि – स्पा० । २. यावाच्यो – रो०; याव अच्यो – स्पा०, सी० ।

पि खो ते भिक्खू ... पे० ... ततियं पि खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदोच्चं – “देषावुसो, भन्ते; पुरे कालो अतिकमती” ति । “यं पि मयं, भन्ते, भन्तं करिम्हा अव्यस्स उपनन्दस्स कारणा । आगमेथ, भन्ते, यावाय्यो उपनन्दो आगच्छती” ति ।

अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो पुरेभन्तं कुलानि पयिह्पासित्वा ५ दिवा आगच्छति’ । भिक्खू न चित्तरूपं भुञ्जिसु । ये ते भिक्खू अपिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति लियन्ति’ विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो निमन्तितो सभन्तो समानो पुरेभन्तं कुलेसु चारितं आप-जिज्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, निमन्तितो सभन्तो समानो पुरेभन्तं कुलेसु चारितं आपज्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति । १०

(२) पठमपञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, निमन्तितो सभन्तो समानो पुरेभन्तं कुलेसु चारितं आपज्जसत्त्वं ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खा-पदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खू निमन्तितो सभन्तो समानो पुरेभन्तं कुलेसु चारितं आपज्जेय्य, पाचित्यं” ति ।

एवचिच्दं भगवता भिक्खुनं सिक्खापदं पञ्चतं होति ।

(३) उपनन्दवत्त्वं

२६५. तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स उपटुककुलं सङ्घस्सत्याय खादनीयं पाहेसि – “अव्यस्स उपनन्दस्स दस्सेत्वा सङ्घस्स दातव्यं” ति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो गामं २० पिण्डाय पविट्ठो होति । अथ खो ते मनुस्सा आरामं गन्त्वा भिक्खू पुर्ँच्छसु – “कहं, भन्ते, अव्ययो उपनन्दो” ति ? “एसावुसो, आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो गामं पिण्डाय पविट्ठो” ति । “इदं, भन्ते, खादनीयं अव्यस्स उपनन्दस्स दस्सेत्वा सङ्घस्स दातव्यं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोच्चेसु ।

R. 99

अथ^१ खो भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे धर्मिम कथं २५ B. 153 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि^२ – “तेन हि, भिक्खवे, पटिगहेत्वा निविश्वपथ याव उपनन्दो आगच्छती” ति ।

१. आपञ्च – सी० । २. खीयन्ति – सी०, स्वा०, दो० । ३-४. सी०, स्वा० पोत्तकेसु नामिः । पाचित्यं – १८.

अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो— “भगवता पटिक्षतं पुरेभतं कुलेसु चारितं आपज्जितुं” ति पञ्चाभतं कुलानि पयिरुपासित्वा दिवा पटिक्कमि, खादनीयं उस्सारियित्य । ये ते भिक्खू अपिञ्चां ... पे० ... ते उज्जायन्ति लिघ्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो ५ सक्यपुत्तो पञ्चाभतं कुलेसु चारितं आपज्जिस्सती ति ...पे०... सच्चं किरत्वं, उपनन्द, पञ्चाभतं कुलेसु चारितं आपज्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(४) अनुपञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, पञ्चाभतं कुलेसु चारितं आपज्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन भिक्खवे इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१० “यो पन भिक्खू निमन्तितो सभतो समानो पुरेभतं वा पञ्चाभतं वा कुलेसु चारितं आपज्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।
एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चतं होति ।

(५) अनुपञ्चति-चीवरदाने

२६६. तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरदानसमये कुबकुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । चीवरं परितं उपज्जति । भगवतो एतमत्थं १५ आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये कुलानि पयिरुपासितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खू निमन्तितो सभतो समानो पुरेभतं वा पञ्चाभतं वा कुलेसु चारितं आपज्जेय्य, ग्रन्थात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । चीवरदानसमयो — अथं तत्यं समयो” ति ।

२० एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चतं होति ।

(६) अनुपञ्चति-चीवरकारे

२६७. तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरकम्मं करोन्ति, अथो च होति सूचिया पि सुत्तेन पि सत्यकेन पि । भिक्खू कुबकुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरकारसमये कुलानि पयिरुपासितु । एवं च पन, भिक्खवे, २५ इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खू निमन्तितो सभतो समानो पुरेभतं वा पञ्चाभतं

१० उस्सारियित्य — सी०, रो० ।

वा कुलेसु चारितं आपञ्जेय्य, अङ्गाक्र समया, पाचित्यं । तत्थायं समयो । चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो – अयं तत्थ समयो” ति ।

एवच्छिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(७) अनुपञ्जाति – गिलाने

२६८. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति, अत्यो च होति भेसज्जेहि । भिक्खू कुकुच्छायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । भगवतो एतमत्यं ५ आरोवेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा कुलानि पयिरुपासितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२६९. “यो पन भिक्खू निमन्तितो सभतो समानो सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पुरेभत्तं वा पञ्चाभत्तं वा कुलेसु चारितं आपञ्जेय्य, अङ्गाक्र समया, पाचित्यं । तत्थायं समयो । चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो – १० अयं तत्थ समयो” ति ।

(८) विभङ्गो

३००. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्ये अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

निमन्तितो नाम पञ्चवश्च भोजनानं अङ्गातरेन भोजनेन निमन्तितो ।
सभतो नाम येन निमन्तितो तेन सभतो ।

सन्तं नाम भिक्खुं सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

असन्तं नाम भिक्खुं न सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

पुरेभत्तं नाम येन निमन्तितो त अभुतावी ।

पञ्चाभत्तं नाम येन निमन्तितो त अन्तमसो कुसम्गोनं पि भुत्त होति ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, २० मुहुकुलं ।

कुलेसु चारितं आपञ्जेय्या ति अङ्गास्स घृपचारं ओक्कमन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । पठमं पादं उम्मारं अतिकामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुतियं पादं अतिकामेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

अङ्गाक्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

चीवरदानसमयो नाम अनत्थते कठिने^१ वस्सानस्स पञ्चिमो मासो, अत्यते कठिने पञ्च मासो ।

१. ब्रह्मणगमने – सी० । २. कठिने – म० ।

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कथिरमाने ।

३०१. निमन्तिते निमन्तितसञ्ची सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पुरेभत्तं वा' पञ्चाभत्तं वा' कुलेसु चारितं आपज्जति, अञ्जनात्र समया, आपत्ति पाचित्यस्स । निमन्तिते वेमतिको सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पुरेभत्तं वा ५ पञ्चाभत्तं वा कुलेसु चारितं आपज्जति, अञ्जनात्र समया, आपत्ति पाचित्यस्स । निमन्तिते अनिमन्तितसञ्ची सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पुरेभत्तं वा पञ्चाभत्तं वा कुलेसु चारितं आपज्जति, अञ्जनात्र समया, आपत्ति पाचित्यस्स ।

R. 101 १० अनिमन्तिते निमन्तितसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनिमन्तिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनिमन्तिते अनिमन्तितसञ्ची, अनापत्ति ।

३०२. अनापत्ति समये, सन्तं भिक्खुं अपुच्छा पविसति, असन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पविसति, अञ्जनास्स घरेन मग्गो होति, घरूपचारेन मग्गो होति, अन्तराराम^१ गच्छति, भिक्खुनुपस्सयं गच्छति, तित्यथसेयं गच्छति, पटिकमनं गच्छति, भत्तियघरं गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि- १५ कम्मिकस्सा ति ।

४७७. सत्तचत्तारीसत्तिमपाचित्यं

(पञ्चयपवारणासाधियने)

(१) महानामभेसज्जपवारणवत्यु

चतुमासं

३०३. तेन समयेन बुढो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि निष्ठोधारामे । तेन खो पन समयेन महानामस्स सक्कस्स भेसज्जं उस्सन्नं होति । अथ खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्क्षिप्ति; उपसङ्क्षिप्तिवा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो २० सक्को भगवन्तं एतदोचो च – “इच्छामहं, भन्ते, सङ्कुच्चुमासं^२ भेसज्जेन पवारेतुं” ति । “साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्कुच्चुमासं भेसज्जेन पवारेही” ति । भिक्खु कुकुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमल्यं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खुबे, चतुमासं^३ भेसज्ज- १३६ पञ्चयपवारण^४ सादितुं ति ।

१. रो० पोत्यके नदिय । २. अन्तरागाम – रो० । ३. चातुमासं – सी०, स्या०, ये० ।

४-५. चातुमासपञ्चयपवारण – सी०; चातुमासपञ्चयपवारण – स्या०, रो० । ५. सामित्रि – सी० ।

अपरं पि चतुमासं

३०४. तेन खो पन समयेन भिक्खू महानामं सककं परितं भेसज्जं विड्यापेन्ति । तथेव महानामस्स सककस्स भेसज्जं उत्सन्नं होति । तुतियं पि खो महानामो सकको येन भगवा तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्कृमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सकको भगवन्तं एतदवोच – “इच्छामहं, भन्ते, सङ्घं अपरं पि चतुमासं भेसज्जेन ५ पवारेतु” ति । “साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्घं अपरं पि चतुमासं भेसज्जेन पवारेही” ति । भिक्खू कुबुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, पुन पवारणं पि सादितु ति ।

यावजीवं

३०५. तेन खो पन समयेन भिक्खू महानामं सककं परितं येव भेसज्जं विड्यापेन्ति । तथेव महानामस्स सककस्स भेसज्जं उत्सन्नं होति । ततियं पि खो महानामो सकको येन भगवा तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्कृमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सकको भगवन्तं एतदवोच – “इच्छामहं, भन्ते, सङ्घं यावजीवं भेसज्जेन पवारेतु” ति । “साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्घं यावजीवं भेसज्जेन १० पवारेही” ति । भिक्खू कुबुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, निच्चपवारणं पि सादितु १५ ति ।

R. 102

(२) छब्बगिय - महानामवत्यु

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू दुश्चिवत्था होन्ति दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना । महानामो^१ सकको^२ वत्ता^३ होति^४ – “किस्स तुम्हे, भन्ते, दुश्चिवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना ? ननु नाम पब्बजितेन सुनिवत्येन २० भवितव्यं सुपारुतेन आकप्पसम्पन्नेना” ति ? छब्बगिया भिक्खू महानामे सकके उपनन्धिसु । अथ खो छब्बगियानं भिक्खूनं एतदहोहि – “केन नु खो मयं उपायेन महानामं सककं मङ्गकु करेय्यामा” ति ? अथ खो छब्बगियानं भिक्खूनं एतदहोसि – “महानामेन खो, आवुसो, सककेन सङ्घो भेसज्जेन पवारितो । हन्द मयं, आवुसो, महानामं सककं सर्पि विड्यापेमा” ति । २५ B. 197 अथ खो छब्बगिया भिक्खू येन महानामो सकको तेनुपसङ्कृमिसु; उप-

१. महानामेन - स्या० । २. सककेन - स्या० । ३. वत्ता - स्या० । ४. होन्ति - स्या० ।

सङ्केमित्वा महानामं सकं एतदवोचुं – “दोणेन, आवुसो, सप्यिना अत्थो” ति । “अज्जण्हो”, भन्ते, आगमेथ । मनुस्सा वजं गता संप्य आहरितुं । कालं “आहरिस्सथा”^१ ति ।

- दुतियं पि खो ... पे० ... ततियं पि खो छब्बिंगिया भिक्खू महानामं
- ५ सकं एतदवोचुं – “दोणेन, आवुसो, सप्यिना अत्थो” ति । “अज्जण्हो”, भन्ते, आगमेथ । मनुस्सा वजं गता संप्य आहरितुं । कालं “आहरिस्सथा” ति । “किं पन तया, आवुसो, अदातुकामेन पवारितेन, यं त्वं पवारित्वा न देसी” ति ! अथ खो महानामो सकको उज्ज्ञायति खिय्यति विपाचेति – “कथं हि नाम भद्रन्ता”^२ – ‘अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा’ ति वुच्चमाना नागमेस्सन्ती”
- १० ति ! अस्सोसु खो भिक्खू महानामस्स सककस्स उज्ज्ञायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अपिच्छां ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बिंगिया भिक्खू महानामेन सककेन – अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा ति वुच्चमाना नागमेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खुवे, महानामेन सककेन – अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा ति वुच्चमाना
- १५ नागमेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(३) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, महानामेन सककेन – अज्जण्हो, भन्ते आगमेथा ति वुच्चमाना नागमेस्सन्ती”^३ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे इमं सिक्खापदं उद्दिसेयाय –

- R. 103 २० ३०६. “अगिलानेन भिक्खुना चतुमासप्पच्चयपवारणा सादितब्बा, अठञ्चात्र पुनपवारणाय, अठञ्चात्र निच्चपवारणाय; ततो चे उत्तरि” सादियेय, पाचित्तिय” ति ।

(४) विभङ्गो

३०७. अगिलानेन भिक्खुना चतुमासप्पच्चयपवारणा सादितब्बा ति गिलानप्पच्चयपवारणा सादितब्बा ।

- २५ पुनपवारणा पि सादितब्बा ति यदा गिलानो भविस्सामि तदा विच्छापेस्सामी ति ।

१. अज्जुण्हो – सी०, स्या०, रो० । २. काले – स्या० । ३. हरिस्सथा – सी०, रो० ।

४. महान्ता – स्या०, रो० । ५. नागमित्सन्ती – म० । ६. उत्तरि – म०, रो० ।

विज्ञापवारणा पि सावित्रब्दा ति यदा गिलानो भविस्सामि तदा
विज्ञापेस्तामी ति ।

ततो चे उत्तरं सावित्रेय्या ति अत्थ पवारणा भेसज्जपरियन्ता
नरत्तिपरियन्ता, अत्थ पवारणा रत्तिपरियन्ता नभेसज्जपरियन्ता, अत्थ
पवारणा भेसज्जपरियन्ता च रत्तिपरियन्ता च, अत्थ पवारणा नेवभेसज्ज- 5
परियन्ता नरत्तिपरियन्ता ।

भेसज्जपरियन्ता नाम भेसज्जानि परिगहितानि होन्ति – “एत्केहि
भेसज्जेहि पवारेमी” ति । रत्तिपरियन्ता नाम रत्तियो परिगहितायो होन्ति –
“एत्कासु रत्तीसु पवारेमी” ति । भेसज्जपरियन्ता च रत्तिपरियन्ता च नाम
भेसज्जानि च परिगहितानि होन्ति रत्तियो च परिगहितायो होन्ति – “एत्त- 10
केहि भेसज्जेहि एत्कासु रत्तीसु पवारेमी” ति । नेवभेसज्जपरियन्ता नरत्ति-
परियन्ता नाम भेसज्जानि च आपरिगहितानि होन्ति रत्तियो च आपरिग-
हितायो होन्ति ।

३०८. भेसज्जपरियन्ते – येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि
भेसज्जानि ठपेत्वा अञ्ज्ञानि भेसज्जानि विज्ञापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15
रत्तिपरियन्ते – यासु रत्तीसु पवारितो होति ता रत्तियो ठपेत्वा अञ्ज्ञासु
रत्तीसु विज्ञापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भेसज्जपरियन्ते च रत्तिपरियन्ते
च – येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि ठपेत्वा यासु रत्तीसु
पवारितो होति ता रत्तियो ठपेत्वा अञ्ज्ञानि भेसज्जानि अञ्ज्ञासु रत्तीसु
विज्ञापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । नेवभेसज्जपरियन्ते नरत्तिपरियन्ते, 20
ग्रनापत्ति ।

३०९. न भेसज्जेन करणीयेन^१ भेसज्जं विज्ञापेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । अञ्ज्वेन भेसज्जेन करणीयेन अञ्ज्ञा भेसज्जं विज्ञापेति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । ततुत्तर्तर^२ ततुत्तरिसञ्ची भेसज्जं विज्ञापेति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । ततुत्तरिं वेमतिको भेसज्जं विज्ञापेति, आपत्ति 25
पाचित्तियस्स । ततुत्तरि नततुत्तरिसञ्ची भेसज्जं विज्ञापेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

नततुत्तरि ततुत्तरिसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । नततुत्तरि वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । नततुत्तरि नततुत्तरिसञ्ची, ग्रनापत्ति ।

३१०. ग्रनापत्ति येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि 30 B. 139

१ करणीये – सी०, स्था०; भेसज्जकरणीयेन – रो० । २. ततुत्तरि – स्था० ।

R.104

विड्यापेति, यासु रत्तीसु पवारितो होति तासु रत्तीसु विड्यापेति, इमेहि
 तथा भेसज्जेहि पवारिताम्ह' अम्हाकं च इमिना च इमिना च भेसज्जेन
 अत्थो ति आचिकित्वा विड्यापेति, यासु तथा रत्तीसु पवारिताम्ह तादो च
 रत्तियो बीतिवत्ता अम्हाकं च भेसज्जेन अत्थो ति आचिकित्वा विड्यापेति
 ५ आतकानं पवारितानं, अङ्गास्तथाय, अस्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदि-
 कम्मिकस्सा ति ।

१४८. अद्वचतारीसतिमपाचित्तियं

(उम्पुत्तसेनावस्सने)

(१) पसेनदिकोसलभ्रभुव्यानवर्त्तु

३११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदिकोसलो सेनाय
 अब्बुव्यातो होति । छब्बगिया भिक्खू उत्त्युतं सेनं दस्सनाय अगम्सु ।
 10 अहसां खो राजा पसेनदिकोसलो छब्बगिये भिक्खू दूरतो व आगच्छन्ते ।
 दिस्वान पक्कोसापेत्वा एतदवोच – “किस्स तुम्हे, भन्ते, आगतत्था” ति ?
 “महाराज”, महाराजानं मयं दट्ठुकामा” ति । “कि, भन्ते, मं दिहेन युद्धा-
 भिनन्दि”; ननु भगवा पस्सितब्बो” ति ? मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति लिघ्यन्ति
 विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिय उत्त्युतं सेन दस्सनाय आग-
 च्छस्सन्ति ! अम्हाकं पि अलाभा, अम्हाकं पि दुर्लङ्घ, ये मयं आजीवस्स हेतु
 15 पुत्तदारस्स कारणा सेनाय आगच्छामा” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं
 मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं लिघ्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
 ... पे०... ते उज्ज्ञायन्ति लिघ्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया
 भिक्खू उत्त्युतं सेनं दस्सनाय गच्छस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर तुम्हे,
 20 भिक्खवे, उत्त्युतं सेनं दस्सनाय गच्छथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 उत्त्युतं सेनं दस्सनाय गच्छस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसशानं वा
 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उहिसेव्याथ –

१. पवारितम्हा – सी०, स्वा०, दो० । २. अहस – दो० । ३. सी०, स्वा०, म० पोत्पक्षेषु
 नरिष । ४. युद्धाभिनन्दिना – दो०; युद्धाभिनन्दिन – स्वा० ।

“यो पन भिक्खु उद्युतं सेनं दस्सनाय गच्छेत्य, पाचित्तियं” ति ।
एवक्षिदं भगवता भिक्खुन् सिक्खापदं पञ्जन्तं होति ।

B.140

(३) सेनाय गिलाननामातुलबन्ध

३१२. तेन खो पन समयेन अङ्गातरस्स भिक्खुनो मातुलो सनाय गिलानो होति । सो तस्स भिक्खुनो सन्ति के द्रूतं पाहेसि — “अहं हि सेनाय गिलानो । आगच्छतु भदन्तो । इच्छामि भदन्तस्स आगतं” ति । अथ खो ५ तस्स भिक्खुनो एतदहोसि — “भगवता भिक्खुन्” सिक्खापदं पञ्जन्तं* — ‘न उद्युतं सेनं दस्सनाय गन्तव्यं’ ति । अयं च मे मातुलो सेनाय गिलानो । कथ नु खो मया पटिपञ्जितव्यं’ ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।

R. 105

(४) अनुपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मिै पकरणेै धम्म कथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खुवे, तथारूपपञ्चयाै सेनायैै गन्तुं । १० एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३१३. “यो पन भिक्खु उद्युतं सेनं दस्सनाय गच्छेत्य, अङ्गात्र तथा-रूपपञ्चया, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गे

३१४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खु ति ।

15

उद्युत्ता नाम सेना गामतो निक्खमित्वा निविट्वा वा होति पयाता वा ।

सेना नाम हृथी अस्सा रथा पत्तीै । द्वादसपुरिसो हृथी, तिपुरिसो अस्सो, चतुपुरिसो रथो, चत्तारो पुरिसा सरहृथा पत्ति । दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्स-नूपचारंै विजहित्वा पुनर्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20

अङ्गात्र तथारूपपञ्चया ति ठपेत्वा तथारूपपञ्चयं ।

३१५. उद्युते उद्युतसञ्ची दस्सनाय गच्छति, अङ्गात्र तथारूप-पञ्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । उद्युते वेमतिको दस्सनाय गच्छति, अङ्गात्र तथारूपपञ्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । उद्युते अनुयुत्तसञ्ची दस्सनाय

१. रो०, म० पोखकेसु नतिय । * एत्य सी० पोखके ‘होती’ ति पा १० दिस्सति । २-२. रो० पोखके नतिय । ३. तथारूपपञ्चया - स्या०, रो० । ४. सेनं - सी०, स्या० । ५. पति - सी०, स्या० । ६. दस्सनूपचार - स्या० ।

पाचित्तियं - १६.

गच्छति, अञ्जनात्र तथारूपप्यच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्ते ।

B. 141

एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनर्पुनं पस्सति, आपत्ति ५ दुक्कटस्स । अनुय्युते उव्युत्तसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युते अनुय्युत्तसञ्ची, अनापत्ति ।

३१६. अनापत्ति आरामे ठितो पस्सति, भिक्खुस्स ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगच्छति, पठिपयं गच्छन्तो पस्सति, तथा-रूपप्यच्चया, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकभिम्मकस्सा ति ।

— — —

१४६. ऊनपञ्जासमपाचित्तिं

(सेनाय वासे)

(१) छब्बगियभिक्खुबृत्यु

R. 106

३१७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने ०१ अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सति करणीये सेनं गन्त्वा अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया सेनाय वसिस्सन्ति ! अम्हाकं पि अलाभा, अम्हाकं पि दुल्लङ्घं, ये मयं आजीवस्स हेतु पुत्तदारस्स कारणा सेनाय पठिवसामा” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्जा-१५ यन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अपिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू अति-रेकतिरत्तं सेनाय वसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जन्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, २० अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३१८. “सिधा च तस्स भिक्खुनो कोचिदेव पच्चयो सेनं गमनाय, दिरसतिरत्तं तेन भिक्खुना सेनाय वसित्तव्यं । ततो चे उत्तरं वसेद्य, पाचित्तियं” ति ।

(१) विजङ्गे

३१६. सिया च तस्म भिक्खुनो कोचिदेव पञ्चयो सेनं गमनाया ति
सिया पञ्चयो सिया करणीयं ।

दिरस्तिरस्तं तेन भिक्खुना सेनाय वसितव्यं ति द्वे तिस्तो रत्तियो
वसितव्यं ।

B.142

ततो चे उत्तरं वसेया ति चतुर्थे दिवसे अथज्ञते सुरिये^५ सेनाय
वसति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

३२०. अतिरेकतिरस्ते अतिरेकसञ्ची सेनाय वसति, आपत्ति
पाचित्यस्स । अतिरेकतिरस्ते वेमतिको सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्यस्स ।
अतिरेकतिरस्ते ऊनकसञ्ची सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

ऊनकतिरस्ते अतिरेकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिरस्ते
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिरस्ते ऊनकसञ्ची, अनापत्ति ।

३२१. अनापत्ति द्वे तिस्तो रत्तियो वसति, ऊनकद्वेतिस्तो रत्तियो
वसति, द्वे रत्तियो वसित्वा ततियाय रत्तिया पुरारुणा निवखमित्वा पुन वसति,
गिलानो वसति, गिलानस्स करणीयेन वसति, सेना^१ वा^२ पटिसेनाय रुदा
होति, केनचिपलिबुद्धो होति, आपदासु, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

R. 107

15

६५०. पञ्चासमपाचित्यं

(उद्योधिकगमने)

(१) उद्योधिककण्डविद्वभिक्खुबत्य

३२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यिं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खु दिरस्तिरस्तं
सेनाय वसमाना उद्योधिकं पि बलग्नं पि सेनाब्यूहं पि अनीकदस्सनं पि
गच्छन्ति । अञ्जनातरो पि छब्बगियो भिक्खु उद्योधिकं गन्त्वा कण्डेन पटि-
विद्वो होति । मनुस्सा तं भिक्खुं^३ उप्पण्डेसु — “कच्च, भन्ते, सुयुद्धं अहोसि,
कति ते लक्खानि लद्धानी” ति ? सो भिक्खु तेहि मनुस्सेहि उप्पण्डीयमानो
मद्धु अहोसि । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम
समणा सक्यपुत्तिया उद्योधिकं दस्तनाय आगच्छस्सन्ति ! अम्हाकं पि

20

^१, सुरिये — म० । ^२. सेनाय — सी० । ^३. स्यां पौत्रके नत्यि । * एत्य सी० पौत्रके
परिस्तव्या^४ ति पाठो भृत्यि ।

B 143

अलाभा, अम्हाकं पि दुलदूं, ये मयं आजीवस्स हेतु पुत्तदारस्स कारणा
उच्योधिकं आगच्छामा” ति । अस्तोसु खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं
खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू उच्योधिकं दस्सनाय
५ गच्छस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, उच्योधिकं दस्सनाय
गच्छथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
उच्योधिकं दस्सनाय गच्छस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१० ३२३. “दिरत्ततिरत्तं चे भिक्खू सेनाय वसमानो उच्योधिकं वा
बलगं वा सेनाब्यूहं वा अनीकदस्सनं वा गच्छेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३२४. दिरत्ततिरत्तं चे भिक्खू सेनाय वसमानो ति द्वे तिस्सो
रत्तियो वसमानो ।

उच्योधिकं नाम यथं सम्पहारो दिस्सति’ ।

१५ बलगं नाम एत्तका हत्थी, एत्तका अस्सा, एत्तका रथा, एत्तका
पत्ती ।

सेनाब्यूहं नाम इतो हत्थी होन्तु, इतो अस्सा होन्तु, इतो रथा
होन्तु, इतो पत्तिका होन्तु ।

R. 108

अनीकं नाम हत्थानीकं, अस्सानीकं, रथानीकं, पत्तानीकं ।
२० तयो हत्थी पच्छिमं हत्थानीकं, तयो अस्सा पच्छिमं अस्सानीकं, तयो
रथा पच्छिमं रथानीकं, चत्तारो पुरिसा सरहत्था पत्ती पच्छिमं पत्तानीकं ।
दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यथं ठितो पस्सति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनर्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

२५ एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यथं ठितो
पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनर्पुनं पस्सति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

१. दिम्यति – सी० । २. पत्ती – सी० ।

३२५. अनापति आरामे ठितो पस्सति, भिक्खुस्स ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगत्वा सम्पहारो दिस्सति', पटिष्ठं गच्छन्तो पस्सति, सति करणीये गन्त्वा पस्सति, आपदासु, उम्मत्त-कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 144

अचेलकवमो पञ्चमो ।

तस्मुद्दानं

*पूर्वं कथोपनन्ददस्सै, तथंपटुकमेव च ।
महानामो पसेनदि, सेनाविद्वो इमे दसा ति ॥

५

३५१. एकपञ्चासमपाच्चित्यं

(बुरपान)

(१) सागतभिक्खु - नागसङ्क्रामवत्तु

३२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा चेतियेसु^१ चारिकं चरमानो येन भद्रवतिका तेन पायासि । अद्दसंसु खो गोपालका पसुपालका कस्सका पथाविनो भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान भगवन्तं एतदबोचु - “मा खो, भन्ते, भगवा अम्बतित्थं अगमासि । अम्बतित्थे, भन्ते, जटिलस्स १० अस्समे नागो पटिवसति इद्धिमा आसिविसो^२ घोरविसो । सो भगवन्तं मा विहेठेसी” ति । एवं वुत्ते भगवा तुष्णी अहोसि । दुतियं पि खो ... पे०...ततियं पि खो गोपालका पसुपालका कस्सका पथाविनो भगवन्तं एतदबोचु - “मा खो, भन्ते, भगवा अम्बतित्थं अगमासि । अम्बतित्थे, भन्ते, जटिलस्स १५ अस्समे नागो पटिवसति इद्धिमा आसिविसो घोरविसो । सो भगवन्तं मा विहेठेसी” ति । ततियं पि खो भगवा तुष्णी अहोसि ।

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन भद्रवतिका तदवसरि । तत्र सुदं भगवा भद्रवतिकायं विहरति । अथ खो आयस्मा सागतो येन अम्बतित्थकस्स^३ जटिलस्स अस्समो तेनुपसङ्क्रमि; उपसङ्क्र-मित्वा अग्यागारं पविसित्वा तिणसन्धारकं^४ पञ्चापेत्वा निसीदि पल्लङ्कं आभुजित्वा उजु कायं पणिधाय परिमुखं सर्ति उपटुपेत्वा ।

R. 109

B. 145

२०

१. दंवति - च० । *एव शी० पोत्तके हर्म उड्हानं दिस्सति -

अजेलकं उद्योजन्त्व, सभोजनं दुष्टे रहो ।

सभत इव भेसज्जं, उद्यूतं सेनुयोधिकं ति ॥

२. कथापनन्ददस्स - दो० । ३. चेतिसु - शी० । ४. आसीविसो - शी०, स्या० । ५. अम्ब-तिस्सस्स - म०; अम्बतित्थं - स्या० । ६. तिणसन्धारं - शी० ।

अद्वा' खो सो नागो आयस्मन्तं सागतं पविटुं । दिस्वान् *दुम्मनो पधूपायि' । आयस्मा पि सागतो पधूपायि । अथ खो सो नागो मक्खं असहमानो पञ्जलि । आयस्मा पि सागतो तेजोधातुं समापज्जित्वा पञ्जलि । अथ खो आयस्मा सागतो तस्स नागस्स तेजसा तेजं परित्यागित्वा येन भगवतिका तेनुपसङ्कुमि । अथ खो भगवा भद्रवतिकावं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी तेन चारिकं पक्कामि । अस्सोसुं खो कोसम्बिका उपासका — ‘अय्यो किर सागतो अम्बतित्विकेन’ नागेन सद्धि सङ्गामेसी” ति ।

(२) सागतभिक्खुकापोतिकपानवत्यु

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तद-
 १० वसरि । अथ खो कोसम्बिका उपासका भगवतो पञ्चुगमनं करित्वा येनायस्मा सागतो तेनुपसङ्कुमिसु; उपसङ्कुमित्वा आयस्मन्तं सागतं अभिवादेत्वा एकमन्तं अटुंसु । एकमन्तं ठिता खो कोसम्बिका उपासका आयस्मन्तं सागतं एतदवोचु — “कि, भन्ते, अय्यानं दुल्लभं च मनापं च, कि पटियादेमा” ति ? एवं वुत्ते छब्बगिंगया भिक्खू कोसम्बिके उपासके एतदवोचु — “अत्थावुसो, कापोतिका नाम पसन्ना भिक्खूनं दुल्लभा च मनापा च, तं पटियादेथा” ति । अथ खो कोसम्बिका उपासका घरे घरे कापोतिकं पसन्नं पटियादेत्वा आयस्मन्तं सागतं पिण्डाय पविटुं” दिस्वान् आयस्मन्तं सागतं एतदवोचु — “पिवतु, भन्ते, अय्यो सागतो कापोतिकं पसन्नं, पिवतु, भन्ते, अय्यो सागतो कापोतिकं पसन्नं” ति । अथ
 २० खो आयस्मा सागतो घरे घरे कापोतिकं पसन्नं पिवित्वा नगरम्हा निक्खमन्तो नगरद्वारे परिपति ।

अथ खो भगवा सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धि नगरम्हा निक्खमन्तो अहस आयस्मन्तं सागत नगरद्वारे परिपति । दिस्वान् भिक्खू आमन्तेसि — “गण्ठथ, भिक्खवे, सागत” ति । “एवं, भन्ते” ति खो ते भिक्खू भगवतो पटिस्मुणित्वा^५ आयस्मन्तं सागतं आरामं नेत्वा येन भगवा तेन सीसं कत्वा निपातेसु । अथ खो आयस्मा सागतो परिवतित्वा येन भगवा तेन पादे करित्वा सेयं कप्पेसि । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “ननु, भिक्खवे,

१. अथ — सी०, रो० । *एत्य शी०, स्या० पीत्वकेनु ‘कुशली’ ति पाठो विस्तरि । २. पशुपाति — स्या०, रो० । ३. अम्बतित्विकेन — सी० । ४. चरत्वं — सी०, स्या० । ५. परिपतहं — श० । ६. पटिस्मुणित्वा — स्या०, रो० ।

पुब्वे सागतो तथागते सगारवो अहोसि सप्पतिस्सो” ति ? “एवं, भन्ते” । “अपि नु खो, भिक्खवे, सागतो एतरहि तथागते सगारवो सप्पतिस्सो” ति ? “नोहेतं, भन्ते” । “ननु, भिक्खवे, सागतो अम्बतिल्यिकेन नागेन सद्दि सङ्घामेसी” ति ? “एवं, भन्ते” । “अपि नु खो, भिक्खवे, सागतो एतरहि पहोति नागेन” सद्दि सङ्घामेतु” ति ? “नोहेतं, भन्ते” । “अपि नु खो, भिक्खवे, तं पातब्बं यं पिवित्वा विसङ्खी अस्सा” ति ? “नोहेतं, भन्ते” ।

R. 110

(३) पञ्चाति

“अननुच्छविकं^१, भिक्खवे, सागतस्स अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अक्रियं अकरणीयं । कथं हि नाम, भिक्खवे, सागतो मज्जं पिविस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिष्टेय्याथ —

10

३२७. “सुरामेरयपाने पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

३२८. सुरा नाम पिट्ठुसुरा पूवसुरा ओदनसुरा^२ किण्णपविखता सम्भारसंयुता ।

मेरथो नाम पुण्फासवो फलासवो मध्वासवो गुलासवो^३ सम्भार-संयुतो ।

15

पिवेय्या ति अन्तमसो कुसम्भेन पि पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

मज्जे मज्जसङ्खी पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मज्जे वेमतिको पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मज्जे अमज्जसङ्खी पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अमज्जे मज्जसङ्खी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमज्जे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमज्जे अमज्जसङ्खी, अनापत्ति ।

३२९. अनापत्ति अमज्जं च होति मज्जवणं मज्जगन्धं मज्जरसं तं पिवति, सूपसंपाके, मंससंपाके, तेलसंपाके, आमलकफाणिते, अमज्जं अरिहुं पिवति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—○—

१. देवदुभना पि - सी०, स्या० । २. अननुच्छवियं - सी०, रो० । ३. ओदनियसुरा - सी० ।
४. गुलासवो - सी० ।

३ ४२. द्वापर्क्षासमपाचित्तियं
(अङ्गुलिपतोदके)

(१) छब्बगिय-सत्र रसवगियभिक्खुवस्तु

B. 147 ३ ३०. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खु सत्तरसवगियं
भिक्खुं अङ्गुलिपतोदकेन हासेसु । सो भिक्खु उत्तसन्तो^१ अनस्सासको काल-
मकासि । ये ते भिक्खुं अपिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खियन्ति
R. 111 ५ विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुं भिक्खुं अङ्गुलिपतोदकेन
हासेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुं अङ्गुलि-
पतोदकेन हासेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) वज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्खुं अङ्गुलिपतोदकेन हासेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा
१० पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेयाथ –
३ ३१. “अङ्गुलिपतोदके पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गे

३ ३२. अङ्गुलिपतोदको नाम उपसम्पन्नो उपसम्पन्न हसाधिप्यायो^२
कायेन कायं आमसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची
अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको
१५ अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्न-
सञ्ची अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन
कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति,
प्रापत्ति दुक्कटस्स । निस्समिग्येन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
२० निस्समिग्येन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्समिग्येन
निस्समिग्यं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३ ३३. अनुपसम्पन्नं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आम-
सति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति
२५ दुक्कटस्स/। निस्समिग्येन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्समिग्येन

१. उत्तन्तो – रो० । २. हस्ताधिप्यायो – सी०; हसाधिप्यायो – दो० ।

कायपटिवद्दं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स। निस्सग्गियेन निस्सग्गियं
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति
दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्ने अनुप-
सम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स।

३३४. अनापत्ति न हसाधिप्पायो, सति करणीये आमसति, उम्मत्त- ५
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३५३. तेष्ठक्षात्तरसवगितियं

(उद्देश्यमन्ते)

(१) पसेनदिकोसल - सत्तरसवगियभिक्खुबत्थु

३३५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तिथं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवगिया भिक्खु अचिर-
वतिया नदिया उदके कीळन्ति । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदिकोसलो १०
मल्लिकाय देविया सद्धि उपरियासादवरगतो होति । अद्दसा खो राजा १०
पसेनदिकोसलो सत्तरसवगिये भिक्खु अचिरवतिया नदिया उदके कीळन्ते ।
दिस्वान मल्लिकं देविं एतदवोच - “एते ते”, मल्लिके, अरहन्तो उदके कीळन्ती”
ति । “निस्संसंयं खो, महाराज, भगवता सिक्खापद अपञ्जातं । ते वा भिक्खु
अप्पकतञ्चुनो” ति । अथ खो रञ्जो पसेनदिकोसलस्स एतदहोसि - “केन
नु खो अहं उपायेन भगवतो च न आरोचेयं, भगवा च जानेय्य इमे भिक्खु उदके १५
कीळिता” ति ? अथ खो राजा पसेनदिकोसलो सत्तरसवगिये भिक्खु
पक्कोसापेत्वा महन्त गुळपिण्डं अदासि - “इमं, भन्ते, गुळपिण्डं भगवतो
देथा” ति । सत्तरसवगिया भिक्खु तं गुळपिण्डं आदाय येन भगवा तेनुप-
सङ्कमिमु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं एतदवोचु - “इमं, भन्ते, गुळपिण्डं राजा
पसेनदिकोसलो^१ भगवतो देती” ति । “कहं पन तुम्हे, भिक्खुवे, राजा २०
अद्दसा” ति । “अचिरवतिया नदिया, भगवा, उदके कीळन्ते” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
उदके कीळित्स्य ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसम्बन्नं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

३३६. “उदके हस्तम्भे पाचित्यिं” ति ।

१. हे-स्या० । २. सं०, स्या० ओत्पकेतु नत्यि । ३. हस्तम्भे - ती०, स्या०; हास्तम्भे-रो० ।
पाचित्यिं - २०.

R. 112

10

15

20

25 B.14८

(३) विभज्ञे

३३७. उदके हसधम्मो नाम उपरिगोपके उदके हसाधिप्पायो निमुज्जति' वा उम्मुज्जति वा पलवति' वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३३८. उदके हसधम्मे हसधम्मसञ्ची, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४ उदके हसधम्मे वेमतिको, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदके हसधम्मे अहसधम्म-
५ सञ्ची, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

हेद्गोपके उदके कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके' नावाय कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स । हत्थेन वा पादेन वा कठेन वा कठालय वा उदकं' पहरति', आपत्ति दुक्कटस्स । भाजनगतं उदकं वा कञ्जिकं' वा सीरं वा तक्कं वा रजनं वा पस्सावं वा चिक्खलं वा कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१० उदके अहसधम्मे हसधम्मसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके अहस-
धम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके अहसधम्मे अहसधम्मसञ्ची,
अनापत्ति ।

R.113 ३३९. अनापत्ति नहसाधिप्पायो, सति करणीये उदकं ओतरित्वा
निमुज्जति वा उम्मुज्जति वा पलवति वा, पारं गच्छन्तो निमुज्जति वा
१५ उम्मुज्जति वा पलवति वा, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकभिक्षसा ति ।

६५४. चतुर्घण्डासमपाचित्तिं

(धनादरिये)

(१) छन्नभिक्षुवत्सु

३४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बयं विहरति धोसितारामे ।
तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरति । भिक्खू एवमाहंसु-
“भावुसो छन्न, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पते” ति । सो अनादरियं पटिच्च
करोति येव । ये ते भिक्खू अपिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति
२० विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा छन्नो अनादरियं करिस्सती ति
... पे० ... सच्चं किर त्वं, छन्न, अनादरियं करोसी ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

१. निमुज्जति - सी० । २. पलवति - सी० । ३. सी०, स्या० पौत्रकेसु नति । ४. उदके -
सी०, स्या० । ५. हसति - सी०; हनति - स्या० । ६. कञ्जिकं - रो० ।

(२) व्यवहारिति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोषपुरिस,
अनादरियं करिस्ससि ! नेतं, मोषपुरिस, अप्पसभानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्षापदं उद्दिसेयाय -

३४१. “अनादरिये पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञते

३४२. अनादरियं नाम द्वे अनादरियानि - पुण्गलानादरियं च घम्मा- ५
नादरियं च ।

पुण्गलानादरियं नाम उपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन बुच्चमानो - ‘अयं
उक्खित्तको’ वा विभितो वा गरहितो वा इमस्स वचनं अकतं भविस्सती’
ति अनादरियं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

घम्मानादरियं नाम उपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन बुच्चमानो कथायं नस्येय १०
वा विनस्येय वा अन्तरधायेय वा, तं वा न सिक्षितुकामो अनादरियं करोति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३४३. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची अनादरियं करोति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको अनादरियं करोति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची अनादरियं करोति, आपत्ति १५
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्ने^१ अपञ्जात्तेन बुच्चमानो - ‘इदं न सल्लेखाय न धुत-
त्थाय^२ न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती’ ति अना-
दरियं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने पञ्जात्तेन वा अपञ्जात्तेन
वा बुच्चमानो - ‘इदं न सल्लेखाय न धुतत्थाय न पासादिकताय न अपचयाय २०
न विरियारम्भाय संवत्तती’ ति अनादरियं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्न
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३४४. अनापत्ति - ‘एवं अन्हाकं आचरियानं उग्गहो परिपुच्छा’ ति २५
भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१. उक्खित्तो - सी०, स्या० । २. म० गोत्पके नतिः । ३. धुतत्थाय - स्या०, रो०;
धूताय - सी० ।

६ ५५. पञ्चपञ्चासमयाचित्तियं
(भिसापेति)

(१) छब्बगिय-सत्तरसवगियभिक्खुवत्तु

B. 151

३४५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थ्यं विहरति जेतवने अनाश-
पिण्डकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवगिये
भिक्खू भिसापेत्ति । ते भिसापीयमाना रोदन्ति । भिक्खू एवमाहंसु — “किस्स
तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्खू अम्हे भिसा-
पेत्ति” ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति लित्यन्ति
विपाचेत्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू भिक्खू भिसापेस्सन्ती ति
... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खू” भिसापेथा ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्चत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हिंडु नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
१० भिक्खू भिसापेस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३४६. “यो पन भिक्खू भिक्खु भिसापेत्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३४७. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिष्पेतो भिक्खू ति ।

१५ भिक्खुं ति अञ्जनं भिक्खुं ।

भिसापेत्या ति उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं भिसापेतुकामो रूपं वा सहं
वा गन्धं वा रसं वा फोटुब्बं वा उपसंहरति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य,
आपत्ति पाचित्तियस्स । चोरकन्तारं वा वाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा
आचिक्खति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२० ३४८. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची भिसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको भिसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ‘उपसम्पन्ने
अनुपसम्पन्नसञ्ची भिसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो” अनुपसम्पन्नं भिसापेतुकामो रूपं वा सहं वा गन्धं वा रसं
वा फोटुब्बं वा उपसंहरति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१ - १. भिक्खुं - रो०, म० । २. सी० रो०, म० पोत्यकेसु नत्यि ।

चोरकन्तारं वा वाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा आचिकलति । भावेष्य वा सो न वा भावेष्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 152
R. 115

३४६. अनापत्ति नभिसापेतुकामो रूपं वा सदं वा गन्धं वा रसं वा ५ फोटुब्बं वा उपसंहरति, चोरकन्तारं वा वाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा आचिकलति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

४.५६. छण्डांशसमपाच्चित्यं

(जोतिविसम्बन्धे)

(१) सुसिरकट्टजोतिवत्यु

३५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्नेसु विहरति सुंसुमारगिरे^१ भेसकलावने^२ मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू हेमन्ति के काले^३ अङ्गातरं महन्तं सुसिरकट्ट जोति समादहित्वा विसिब्बेसुं । तस्म च सुसिरे^{१०} कण्हसप्पो अग्निना सन्ततो निक्खमित्वा भिक्खू परिपातेसि । भिक्खू तहं^४ तहं^५ उपधार्विसु^६ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति लिघ्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खू जोति समादहित्वा विसिब्बेसन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू जोतिं समादहित्वा विसिब्बेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

10

15

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-पुरिसा जोति समादहित्वा विसिब्बेससन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ-

“यो पन भिक्खू विसिब्बनापेक्षो” जोति समादहेष्य वा समादहा-पेष्य वा पाच्चित्यं” ति ।

20

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) गिलानभिक्खुवत्यु

३५१. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका

१. संसुमारगिरे – म० । २. भेसकलावने – सी०, स्या० । ३. मासे – स्या० । ४-५. तहि तहि – स्या० । ६. पर्वार्विसु – सी०, स्या०, रो० । ७. विसीवनापेक्षो – स्या० ।

B. 153 भिक्खु गिलाने भिक्खु एतदोच्चुं – “कञ्चावृसो, समनीयं कञ्चित् यापनीयं” ति ? “पुञ्जे मयं, आवृसो, जोति समादहित्वा विसिंब्रेम ; तेन नो फासु होति । इदानि पन भगवता पटिक्षित्तं ति कुकुच्चायन्ता न विसिंब्रेम, तेन नो न फासु होती” ति ।

(४) अनुपङ्गज्ञति

३ भगवतो एतमत्यं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना जोति समादहित्वा वा समादहापेत्वा वा विसिंब्रेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

R. 116 “यो पन भिक्खु अगिलानो विसिंब्रनापेक्षो जोति समादहेत्य वा समादहापेत्य वा, पाचित्तियं” ति ।

10 एवं चिंचदं भगवता भिक्खून सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) अनुपङ्गज्ञति – तथारूपपञ्चवये

३५२. तेन खो पन समयेन भिक्खु पदीये^१ पि' जोतिके पि जन्ताघरे पि कुकुच्चायन्ति^२ । भगवतो एतमत्यं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, तथारूपपञ्चवया^३ जोति समादहितुं समादहापेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३५३. “यो पन भिक्खु अगिलानो विसिंब्रनापेक्षो जोति समादहेत्य वा समादहापेत्य वा, अञ्जनात्र तथारूपपञ्चवया, पाचित्तियं” ति ।

(६) विभङ्गो

३५४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अय इमर्स्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

अगिलानो नाम यस्स विना अगिना फासु होति ।

20 गिलानो नाम यस्स विना अगिना न फासु होति ।

विसिंब्रनापेक्षो ति तप्तिकामो ।

जोति नाम अग्नि वृच्छति ।

समादहेत्या ति सयं समादहिति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

समादहापेत्या ति अञ्जनं आणपेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सर्कि
25 आणतो बहुकं पि समादहिति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१-१. न पदीपेसु – रो० । २. कुकुच्चायन्ता – रो० । ३. तथारूपपञ्चवया – रो० ।

अञ्जनात्र तथा रूपप्पच्चया ति ठपेत्वा तथारूपप्पच्चयं ।

३५५. अगिलानो अगिलानसञ्ची विसिब्बनापेक्खो जोर्ति समाद-
हति वा समादहापेति वा, अञ्जनात्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अगिलानो वेमतिको विसिब्बनापेक्खो जोर्ति समादहति वा समादहापेति वा,
अञ्जनात्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो गिलानसञ्ची
विसिब्बनापेक्खो जोर्ति समादहति वा समादहापेति वा, अञ्जनात्र तथारूप-
प्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पटिलातं उक्खिपति, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो अगिलानसञ्ची,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो
गिलानसञ्ची, अनापत्ति ।

३५६. अनापत्ति गिलानस्स, अञ्जनेन कतं विसिब्बेति, वीतच्चत-
ज्ञारं विसिब्बेति, पदीपे पि॑ जोतिके पि॑ जन्ताघरे पि॑ तथारूपप्पच्चया,
आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६५७. सत्त्वव्यापासनपादितिं

(नहाने)

(१) विम्बिसारतदोबानहानवत्यु

३५७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्तू तपोदे नहायन्ति । तेन^१ खो पन^२
समयेन^३ राजा मागधो सेनियो विम्बिसारो “सीसं नहायिस्सामी” ति
तपोदं गन्त्वा — “यावाय्या नहायन्ती” ति एकमन्तं पटिमानेसि । भिक्तू
याव समन्वकारा नहायिसु । अथ खो राजा मागधो सेनियो विम्बिसारो
विकाले सीसं नहायित्वा, नगरद्वारे थकिते बहिनगरे वसित्वा, कालस्सेव
असम्भिज्ञेन विलेपनेन येन भगवा तेनुपसङ्क्षिप्ति; उपसङ्क्षिप्तिवा भगवन्तं
अभिभावेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसीनं खो राजानं मागधं सेनियं
विम्बिसारं भगवा एतदबोच — “किस्स त्वं, महाराज, कालस्सेव आगतो
असम्भिज्ञेन विलेपनेना” ति ? अथ खो राजा मागधो सेनियो विम्बिसारो
भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो भगवा राजानं मागधं सेनियं विम्बिसारं

१. वितच्छतज्ञारं — रो०; वीतच्छतज्ञारं — स्या०; वीतच्छकज्ञारं — सी० । २, ३, ४—
सी०, रो०, म० पोत्पकेतु नतिथ । ५. नहायति — रो० । ६. अथ — सी०, स्या० । ७-७. सी०,
स्या० पोत्पकेतु नतिथ ।

B. 153 वभ्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा मागधे सेनियो विभिंसारो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो उट्टायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदविक्षणं कल्पा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं ५ सलिपातापेत्वा भिक्खू पठिपुच्छि – “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू राजानं पि पस्सित्वा न मत्तं जानित्वा नहायन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोष-
पुरिसा राजानं पि पस्सित्वा न मत्तं जानित्वा नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसज्जानं वा पसादाय .. पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
१० उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खू ओरेनद्धमासं नहायेय, पाचित्तिय” ति ।

एवच्छिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) अनुपञ्जति – उच्छसमये

३५८. तेन खो पन समयेन भिक्खू उण्हसमये परिलाहसमये कुकुच्चा-
यन्ता न नहायन्ति, सेदगतेन गतेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि
१५ दुस्सति । भगवतो एतमत्यं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि भिक्खवे,
उण्हसमये परिलाहसमये ओरेनद्धमासं नहायितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खू ओरेनद्धमासं नहायेय, अञ्जनात्र समया, पाचित्तियं ।
सत्यायं समयो । विष्णुद्वा भासो सेसो गिम्मानं ति वस्सानस्स पठमो भासो
२० इच्छेते अद्वृतेय्यमासा उच्छसमयो परिलाहसमयो – अयं तत्य समयो” ति ।

एवच्छिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(४) अनुपञ्जति – गिलाने

३५९. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका
भिक्खू गिलाने भिक्खू एतदबोचुं – “कच्चावुसो, खमनीयं कच्च यापनीयं”
ति ? “पुब्बे मयं, आवुसो, ओरेनद्धमासं नहायाम, तेन नो फासु होति; इदानि
२५ पन भगवता पठिक्षित्वं ति कुकुच्चायन्ता न नहायाम, तेन नो न फासु होती”
ति । भगवतो एतमत्यं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन

भिक्खुना ओरेनद्वमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खु ओरेनद्वमासं नहायेय, अङ्गात्र समया, पाचि-
त्तियं । तत्थायं समयो । विष्णु भासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स
पठमो भासो इच्छेते अद्वृतेय्यमासा उष्णसमयो, परिळाहसमयो, गिलान-
समयो – अयं तत्थ समयो” ति ।

B. 156

एवचिंचदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

(५) अनुपञ्चाति – नवकम्मे

३६०. तेन खो पन समयेन भिक्खु नवकम्मं कत्वा कुकुच्चायन्ता
न नहायन्ति । ते सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सति ।
भगवतो एतमत्यं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, कम्मसमये १०
ओरेनद्वमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खु ओरेनद्वमासं नहायेय, अङ्गात्र समया, पाचित्तियं ।
तत्थायं समयो । विष्णु भासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो भासो
इच्छेते अद्वृतेय्यमासा उष्णसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्म-
समयो – अयं तत्थ समयो” ति ।

15

एवचिंचदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

(६) अनुपञ्चाति – अद्वानगमने

३६१. तेन खो पन समयेन भिक्खु अद्वानं^१ गन्त्वा कुकुच्चायन्ता
न नहायन्ति । ते^२ सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सति ।
भगवतो एतमत्यं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, अद्वानगमन-
समये ओरेनद्वमास नहायितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
सेय्याथ –

20

“यो पन भिक्खु ओरेनद्वमासं नहायेय, अङ्गात्र समया, पाचित्तियं ।
तत्थायं समयो । विष्णु भासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो भासो
इच्छेते अद्वृतेय्यमासा उष्णसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्म-
समयो, अद्वानगमनसमयो – अयं तत्थ समयो” ति ।

25

एवचिंचदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

१. अद्वानगमन – स्या० । २. सी०, स्या० पोत्तकेसु नरिदि ।

(७) अनुपञ्चति - वातबुद्धिं

३६२. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्षु ग्रज्ञोकासे चीवरकम्मं करोन्ता सरजेन वातेन ओकिणा होन्ति । देवो च थोकं थोकं फुसायति' । भिक्षु कुकुच्चायन्ता न नहायन्ति, किलनेन गतेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सति । भगवतो एतमत्यं आरोचेसु... पे० ... अनुजानामि,
B. 157
R. 119 ५ भिक्षुवे, वातबुद्धिसमये ओरेनद्वमासं नहायितु । एवं च पन, भिक्षुवे,
इमं सिक्षापदं उहिसेव्याथ -

३६३. “यो पन भिक्षु ओरेनद्वमासं नहायेव्य, अङ्गत्र समया, पाचित्तियं । तथायं समयो । दियड्डो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्छेते अङ्गुतेव्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो,
१० कम्मसमयो, अद्वानगमनसमयो, वातबुद्धिसमयो - अयं तत्यं समयो” ति ।

(८) विभङ्गो

३६४. यो पना ति यो यादिसो... पे० ... भिक्षु ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्षु ति ।

ओरेनद्वमासं ति ऊनकद्वमासं ।

नहायेव्या ति चुणेन वा मत्तिकाय वा नहायति, पयोगे पयोगे दुक्कटं ।

१५ नहानपरियोसाने, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अङ्गत्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

उण्हसमयो नाम दियड्डो मासो सेसो गिम्हानं ।

परिळाहसमयो नाम वस्सानस्स पठमो मासो इच्छेते अङ्गुतेव्यमासा उण्हसमयो परिळाहसमयो ति नहायितब्बं ।

२० गिलानसमयो नाम यस्स विना नहानेन न फासु होति । गिलान-समयो ति नहायितब्बं ।

कम्मसमयो नाम अन्तमसो परिवेणं पि सम्महुं होति । कम्मसमयो ति नहायितब्बं ।

२५ अद्वानगमनसमयो नाम अद्वयोजनं गच्छस्सामी^१ ति नहायितब्बं, गच्छतेन नहायितब्बं, गतेन नहायितब्बं ।

वातबुद्धिसमयो नाम भिक्षु सरजेन वातेन ओकिणा होन्ति, द्वे वा तीणि वा उदकफुसितानि काये पतितानि होन्ति । वातबुद्धिसमयो ति नहा-यितब्बं ।

१. कुर्मिः - स्याऽ । २. मनिस्सामी - स्याऽ; गच्छस्सामा - रो० ।

३६५. ऊनकद्वमासे ऊनकसञ्ची, अञ्जनान् समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनकद्वमासे वेमतिको, अञ्जनान् समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनकद्वमासे अतिरेकसञ्ची, अञ्जनान् समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अतिरेकद्वमासे ऊनकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरेकद्वमासे ५ वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरेकद्वमासे अतिरेकसञ्ची, अनापत्ति ।

३६६. अनापत्ति समये, अद्वमासं नहायति, अतिरेकद्वमासं नहायति, पारं गच्छन्तो नहायति, सब्बपञ्चन्तिमेसु जनपदेसु, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

४. ५. अहुपञ्चासामपाचित्तियं

(दुष्टव्यकरणे)

(१) चोरविलुप्तपरिव्वावकभिक्खुवत्तु

३६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ- 10 R. 120 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू च परिब्बाजका च साकेता सावर्त्तिय अद्वानमग्नाप्पिटपन्ना' हेन्ति । अन्तरामग्ने चोरा निक्ख- मित्वा ते अच्छिन्दन्दसु । सावर्त्तिया राजभटा निक्खमित्वा ते चोरे सभष्ठे गहेत्वा भिक्खूनं सन्तिके दूतं पाहेसु—“आगच्छन्तु, भदन्ता, सकं सकं चीवरं सञ्जानित्वा गण्हन्तु” ति । भिक्खू^१ न सञ्जानन्ति । ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति १५ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भदन्ता अत्तनो अत्तनो चीवरं न सञ्जानिस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्यं आरोचेसुं ।

(२) पञ्चत्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि- 20 पातापेत्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोभिकं धन्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चापेस्सामि^२ दस अथवसे पठिच्च — सङ्घसुद्धुताय, सङ्घफासुताय ... पे० ... सद्धम्मट्टित्या, विनयानुग्रहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उहिसेव्याथ—

१. अद्वानमग्नाप्पिटपन्ना — सी०, स्था०, रो० । * . एत्य स्था० पोत्पके ‘चीवर’ ति पाठो दिस्सति । २. पञ्चापेस्सामि — म० ।

B. 159

३६८. “नवं पल भिक्खुना चीवरताभेन तिष्णं दुष्विष्णकरणानं अङ्गज-
तरं दुष्विष्णकरणं आदातव्यं – नीलं वा कहमं वा कालसामं वा । अनादा चे
भिक्खु तिष्णं दुष्विष्णकरणानं अङ्गजतरं दुष्विष्णकरणं नवं चीवरं परि-
भृञ्जेत्य, पाचित्यं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६९. नवं नाम अकतकप्यं वुच्चति ।

चीवरं नाम छत्रं चीवरानं अङ्गजतरं चीवरं ।

तिष्णं दुष्विष्णकरणानं अङ्गजतरं दुष्विष्णकरणं आदातव्यं ति अन्त-
मसो कुसग्नेन पि आदातव्यं ।

नीलं नाम द्वे नीलानि – कसनीलं, पलासनीलं ।

१० कहमो नाम ओदको वुच्चति ।

कालसामं नाम यं किञ्चिच कालसामकं ।

R. 121 अनादा चे भिक्खु तिष्णं दुष्विष्णकरणानं अङ्गजतरं दुष्विष्णकरणं ति
अन्तमसो कुसग्नेन पि अनादियित्वा तिष्णं दुष्विष्णकरणानं अङ्गजतरं
दुष्विष्णकरणं नवं चीवरं परिभृञ्जति, आपत्ति पाचित्ययस्स ।

१५ ३७०. अनादिन्ने अनादिन्नसञ्ची परिभृञ्जति, आपत्ति पाचित्य-
यस्स । अनादिन्ने वेमतिको परिभृञ्जति, आपत्ति पाचित्ययस्स । अना-
दिन्ने आदिन्नसञ्ची परिभृञ्जति, आपत्ति पाचित्ययस्स ।

आदिन्ने अनादिन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । आदिन्ने वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । आदिन्ने आदिन्नसञ्ची, अनापत्ति ।

२० ३७१. अनापत्ति आदियित्वा परिभृञ्जति, कप्पो नद्वो होति,
कप्पकतोकासो जिष्णो होति, कप्पकतेन अकप्पकतं संसिद्धितं होति, अग्नाते
अनुवाते परिभण्डे, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ○ —

४ ५६. ऊनसद्विमपाचित्य

(चीवरविकप्ये)

(१) ऊपनन्दसक्यपुलवत्यु

३७२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो

B. 160

१. कालकं – सी०, स्था० ।

भातुनो सद्विविहारिकस्स भिक्खुनो सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्वारणं परिभुञ्जति । अथ खो सो भिक्खु भिक्खुनं एतमत्थं आरोक्षेति — “अयं, आबुसो, आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो मय्यं चीवरं सामं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्वारणं परिभुञ्जती” ति । ये ते भिक्खु अपिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भिक्खुस्स ५ सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्वारणं परिभुञ्जिज्जस्ती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, भिक्खुस्स सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्वारणं परिभुञ्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जन्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खुस्स सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्वारणं परिभुञ्जिज्जस्ति ! नेतं, १० मोघपुरिस, अप्पसशानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेत्याथ —

३७३. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा सिक्खमानाय वा सामणेरस्स वा सामणेरिया वा सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्वारणं परिभुञ्जेत्य, पाचित्तियं” ति । १५

(३) विभङ्गे

३७४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं इर्मस्म अत्ये अधिष्ठेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जास्स भिक्खुस्स ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छ्यु घम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

सामणेरो नाम दससिक्खापदिको ।

सामणेरी नाम दससिक्खापदिका ।

सामं ति सयं विकप्पेत्वा ।

चीवरं नाम छ्यानं चीवरानं अञ्जातरं चीवरं विकप्पनुपगं पञ्चमं ।

विकप्पना^१ नाम द्वे विकप्पना — सम्मुखाविकप्पना च परम्मुखा- २५

विकप्पना च ।

R. 122

20

१. अप्पच्चुद्वारकं — सी०, स्या०, रो० । २. विकप्पनं — स्या०, रो० ।

समुखाविकर्षना नाम इमं चीवरं तु यहं विकर्षेभि इत्यन्नामस्स
वा ति ।

B. 161

परम्पुखाविकर्षना नाम इमं चीवरं विकर्षनत्थाय तु यहं दम्भी ति ।
तेन वत्तब्दो – “को ते मित्तो वा सन्दिङ्गो वा” ति ? “इत्यन्नामो च
५ इत्यन्नामो चा” ति । तेन वत्तब्दो – “अहं तेसं दम्भि, तेसं सन्तकं परिभुञ्ज
वा विस्सज्जेहि वा यथापच्चयं वा करोही” ति ।

अप्पच्चुद्धारणं नाम तस्स वा आदिन्मं तस्स वा अविस्ससन्तो' परि-
भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३७५. अप्पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्ची परिभुञ्जति, आपत्ति
१० पाचित्तियस्स । अप्पच्चुद्धारणे वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अप्पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्ची परिभुञ्जति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

अधिट्ठेति वा विस्सज्जेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे
अप्पच्चुद्धारणसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे वेमतिको, आपत्ति
१५ दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे पच्चुद्धारणसञ्ची, अनापत्ति ।

३७६. अनापत्ति सो वा देति, तस्स वा विस्ससन्तो परिभुञ्जति,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५६०. सट्टिमयपाचित्तियं (चीवरमयनिश्चाले)

(१) सत्तरसवगिय-छब्बगियभिक्खुवत्य

३७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवगिया भिक्खू असन्निहित-
२० परिक्खारा होन्ति । छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवगियानं भिक्खूनं पतं पि
चीवरं पि अपनिधेन्ति । सत्तरसवगिया भिक्खू छब्बगिये भिक्खू एतदवोचुं –
“देयावुसो, अम्हाकं पतं पि चीवरं पी” ति । छब्बगिया भिक्खू हसन्ति, ते
रोदन्ति । भिक्खू एवमाहंसु – “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे,
आवुसो, छब्बगिया भिक्खू अम्हाकं पतं पि चीवरं पि अपनिधेन्ती” ति ।
२५ ये ते भिक्खू अपिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्तिै विपाचेन्ति – कथं

१. प्रविस्सासेतो – स्या०, रो० । २. शीयन्ति – सी०, स्या०, रो० ।

R. 123

हि नाम छब्बमिग्या भिक्खु भिक्खूनं पतं पि चीवरं पि अपनिषेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खुवे, भिक्खूनं पतं पि चीवरं पि अपनिषेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खूनं पतं पि चीवरं पि अपनिषेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं उहिसेव्याथ –

३७८. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स पतं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिषेव्य वा अपनिषापेव्य वा, अन्तमसो हसापेक्खो” पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञे

३७९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं १० इमर्स्म अत्थे अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जास्स भिक्खुस्स ।

पत्तो नाम द्वे पत्ता – अयोपत्तो, मत्तिकापत्तो ।

चीवरं नाम छानं चीवरानं अञ्जातरं चीवरं, विकण्णुपगं पञ्चमं ।

निसीदनं नाम सदसं वुच्चति ।

सूचिघरं नाम ससूचिकं वा असूचिकं वा ।

कायबन्धनं नाम द्वे कायबन्धनानि – पट्टिका^१, सूकरन्तकं ।

अपनिषेव्य वा ति सयं अपनिषेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सक्ति आणत्तो बहुकं पि अपनिषेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अन्तमसो हसापेक्खो पी ति कीलाधिष्पायो ।

३८०. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची पतं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिषेति वा अपनिषापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको ... पे०... उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची पतं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिषेति वा अपनिषापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, २५ आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. हसापेक्खो – रो०; हसापेक्खो – सी०, स्वा० । २. पट्टिक – स्वा०, रो० ।

॥ १६३

अङ्गं परिक्षारं अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स पतं वा चीवरं वा अङ्गं वा परिक्षारं अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि,

॥ १२४

आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । ५ अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३८ १. अनापत्ति नहसाधिप्यायो, दुन्निकिखत्तं पटिसामेति, घम्म कथं कत्वा दस्सामी ति पटिसामेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सुरापानवग्मो छह्नो ।

तसुद्धानं

सुरा अङ्गुलि हासो^१ च, अनादरिय च भिसन^२ ।
जोतिनहानदुब्बण्ण^३, साम * अपनिधेन चा ति ॥

१६१. एकसहिमपाचित्तिं

(सञ्चच्च पाण जीविता बोरोपने)

(१) उदायिकाकविज्ञानवत्सु

३८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^४ इस्सासो होति, काका चस्स अमनापा होन्ति । सो काके विज्ञात्वा विज्ञात्वा सीसं छिन्दित्वा सूले पटिपाटिया ठपेमि । भिक्खु एवमाहंसु – “केनिमे, आवुसो, १५ काका जीविता बोरोपिता” ति ? “मया, आवुसो । अमनापा मे काका” ति । ये ते भिक्खु अपिच्छा .. पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति लिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा उदायी सञ्चच्च च पाणं जीविता बोरोपेस्सती ति .. पे० ... सच्चं किरत्व, उदायि, सञ्चच्च पाणं जीविता बोरोपेसी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

२० विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,

१. तोर्यं – रो० । २. भिसना – स्था० । ३. जोतिनहानदुब्बण्ण – स्था० । * एत्व रो० पोत्यके ‘अपच्छुदारक’ ति याढो दिस्सति । ४. उदायि – सी०, स्था०, रो० ।

सञ्चिच्छव पाणं जीविता बोरोपेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा
प्रसादाय ... पे० ... एवं च पत, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिष्ट्याथ -

३८३. “यो पत भिक्खु सञ्चिच्छव पाणं जीविता बोरोपेत्य, पाचि-
त्यं” ति ।

B. 164

(३) विभक्तये

३८४. यो पता ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं ५
इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

सञ्चिच्छच्चा ति जानन्तो सञ्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा
वीतिकमो ।

पाणो नाम तिरच्छानगतपाणो वुच्चति ।

जीविता बोरोपेत्या ति जीवितिन्द्रिय उपच्छन्नदति उपरोधेति सन्तति १०
विकोपेति, आपत्ति पाचित्यियस्स ।

३८५. पाणे पाणसञ्ची जीविता बोरोपेति, आपत्ति पाचित्यि-
यस्स । पाणे वेमितिको जीविता बोरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पाणे अप्पाण-
सञ्ची, अनापत्ति । अप्पाणे पाणसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणे
वेमितिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणे अप्पाणसञ्ची, अनापत्ति । १५

३८६. अनापत्ति असञ्चिच्छव, असत्यिया^१, अजानन्तस्स, नमरणा-
धिष्पायस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 125

५.६२. द्वासद्विमपाचित्यं

(स्पानकवदक्षयाने)

(१) छब्बगिग्यभिक्खुबृथु

३८७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यिं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पत समयेन छब्बगिग्या भिक्खु जानं सप्पाणकं
उदकं परिभुञ्जन्ति । ये ते भिक्खु अप्पिच्छां ... पे० ... ते उज्जायन्ति स्तियन्ति २०
विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिग्या भिक्खु जानं सप्पाणकं उदकं परि-
भुञ्जसन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं सप्पाणकं
उदकं परिभुञ्जथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. मपाणसञ्ची - सी०, रो० । २. मसत्तिया - सी०, स्वा०, रो० ।
पाचित्यिं-२२.

B. 163

(२) पक्षपत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं सप्याणकं उदकं परिभुञ्जिस्तथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्ससन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं उद्दिष्येय्याथ -

३८८. “यो पन भिक्खु जानं सप्याणकं उदकं परिभुञ्जेत्य, पाचि-
५ त्विं” ति ।

(३) विभज्ञो

३८९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं इमर्स्म अत्ये अधिष्ठेतो भिक्खु ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्च्चे वा तस्स आरोचेन्ति । सप्याणकं ति जानन्तो, परिभोगेन मरिस्तन्ती ति जानन्तो परिभुञ्जति,
१० आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३९०. सप्याणके सप्याणकसञ्ची परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सप्याणके वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सप्याणके अप्याणकसञ्ची^१ परिभुञ्जति, अनापत्ति । अप्याणके^२ सप्याणकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्याणके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्याणके अप्याणक-
१५ सञ्ची, अनापत्ति ।

३९१. अनापत्ति सप्याणक^३ ति अजानन्तो^४, अप्याणक^५ ति जानन्तो^६, परिभोगेन न मरिस्तन्ती ति जानन्तो परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

४ ६३. लेसद्विभाचित्तियं
(अधिकारणउपकोट्टे)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्पु

३९२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
२० पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खु जानं यथाधर्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेन्ति - “अकतं कम्मं दुक्कटं” कम्मं पुन

१. अप्याणकसञ्ची - दो० । २. अप्याणके - दो० । ३. अप्याणकं - सी० । ४. जानन्तो - सी० । ५-६. सी० पोत्पके नरिय । ६. दुक्कटं - सी० ।

R. 126

कातब्दं कम्मं अनिहतं^१ दुश्चिहतं पुन निहनितब्दं^२ ति । ये ते भिक्खू अप्यच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति विष्वन्ति विषाचेन्ति – कथं हि नाम छब्दगिया भिक्खू जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खुवे, जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुन-कम्माय उक्कोटेथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 166

५

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसमानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३६३. “यो पन भिक्खू जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय १० उक्कोटेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमर्स्म अत्ये अविष्टेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्च्ये वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति ।

१५

यथाधम्मं नाम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन कतं, एतं यथाधम्मं नाम ।

अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि – विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किञ्चाधिकरणं ।

पुनकम्माय उक्कोटेय्या ति अकतं कम्मं दुक्कटं कम्मं पुनकातब्दं २० कम्मं अनिहतं दुश्चिहतं पुन निहनितब्दं ति* उक्कोटेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३६५. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची उक्कोटेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको उक्कोटेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची उक्कोटेति, अनापत्ति । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची, अनापत्ति ।

२५

१. ग्रीहर्ण – स्या० । २. नीहनितब्द – स्या० । * एवं सी० पोत्तके ‘जानन्तो’ ति पाठे दिस्त्वा॒

३६६. अनापत्ति भ्रष्टम्मेन वा वग्गेन वा नक्षमारहस्स वा कम्मं
करं ति जानन्तो उक्कोटेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६४. चतुर्स्थिमपाचित्तिवं

(दुट्ठन्नापत्तिपटच्छादने)

(१) उपनन्द-भातुसद्विहारिकवत्यु

B. 167,
R. 127

३६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तिवं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो
५ सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्टु आपत्ति आपजित्वा भातुनो सद्विहारिकस्स
भिक्खुनो आरोचेति – “अहं, आवुसो, सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्टुं आपत्ति
आपन्नो । मा अञ्जास्त् कस्सचि आरोचेही” ति । तेन खो पन समयेन
अञ्जातरो भिक्खु सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्टुं आपत्ति आपजित्वा सङ्घं
१० तस्स आपत्तिया परिवासं याचि । तस्स सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवासं
अदासि । सो परिवसन्तो तं भिक्खुं पस्तिवा एतदबोच – “अहं, आवुसो,
१५ सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्टुं आपत्ति आपजित्वा सङ्घं तस्सा आपत्तिया
परिवासं याचि, तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवास अदासि, सोहं
२० परिवसामि, वेदियामहं”, आवुसो, वेदियती” ति मं आयस्मा धारेतु ति ।

“किं तु खो, आवुसो, यो अञ्ज्ञो पि हम आपत्ति आपज्जति सो
१5 पि एवं करोती” ति ? “एवमावुसो” ति । “अयं, आवुसो, आयस्मा
उपनन्दो सक्यपुत्तो सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्टु आपत्ति आपजित्वा सो मे
आरोचेति^{*} मा कस्सचि आरोचेही” ति । “कि पन त्व, आवुसो, त[†]
२० आपत्ति[‡] पटिच्छादेसी” ति ? “एवमावुसो” ति । अथ खो सो भिक्खु
भिक्खुनं एतमत्थं आरोचेति । ये ते भिक्खु अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञा-
यन्ति लिघ्नन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु भिक्खुस्स जानं दुट्ठुल्लं
२५ आपत्ति पटिच्छादेस्ती ति ... पे० ... सञ्चं किर त्वं, भिक्खु, भिक्खुस्स
जानं दुट्ठुलं आपत्ति पटिच्छादेसी ति । “सञ्चं, भगवा” ति ।

१. सी०, स्या०, म० पोत्यकेतु नरिय । २. आरोचेसी – स्या०, रो० । ३. वेदयामहं – स्या० ।

४. वेदयती – स्या० । ५. आरोचेति – सी०, स्या० । * एत्य स्या० पोत्यके ‘अह आवुसो सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्टुं आपत्ति आपन्नो’ ति पाठो विस्तरि । ६-८. सी०, रो०, म० पोत्यकेसु नरिय ।

७. आरेसी – सी०, स्या० ।

(२) पञ्चमि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोषपुरिस,
भिक्खुस्स जानं दुट्ठुलं आपत्ति पटिच्छादेस्सि ! नेतं, मोषपुरिस,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ -

३६८. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स जानं दुट्ठुलं आपत्ति पटिच्छा-
देय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञे

३६९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं ४१८
इमस्मि अथे अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जास्स भिक्खुस्स ।

जानाति नाम सामं वा जानाति अञ्जे वा तस्स आरोचेत्ति, सो १०
वा आरोचेति ।

दुट्ठुला नाम आपत्ति चत्तारि च पाराजिकानि तेरस च सङ्घा-
दिसेसा । R. 128

पटिच्छादेय्या ति इमं जानित्वा चोदेस्सन्ति सारेस्सन्ति खुसेस्सन्ति
वम्भेस्सन्ति मङ्कु करिस्सन्ति नारोचेस्सामी ति धुरं निकित्तमत्ते, आपत्ति १५
पाचित्तियस्स ।

४००. दुट्ठुलाय आपत्तिया दुट्ठुलापत्तिसङ्गी पटिच्छादेति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । दुट्ठुलाय आपत्तिया बेमतिको पटिच्छादेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । दुट्ठुलाय आपत्तिया अदुट्ठुलापत्तिसङ्गी पटिच्छादेति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुलं आपत्ति पटिच्छादेति, आपत्ति दुक्कटस्स । २०
अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुलं वा अदुट्ठुलं वा अज्ञाचारं पटिच्छादेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अदुट्ठुलाय आपत्तिया दुट्ठुलापत्तिसङ्गी, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अदुट्ठुलाय आपत्तिया बेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुलाय
आपत्तिया अदुट्ठुलापत्तिसङ्गी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४०१. अनापत्ति - “सङ्घस्स भण्डनं वा कलहो वा विगहो वा विवादो २५
वा भविस्सती” ति नारोचेति, “सङ्घभेदो वा सङ्घराजि वा भविस्सती” ति
नारोचेति, “अयं कक्षणो” फल्सो जीवितन्तरायं वा ब्रह्मचरियन्तरायं वा

करिस्ती” ति नारोचेति, अञ्जे पतिरूपे^१ भिक्खु अपस्सन्तो नारोचेति, नच्छादेतुकामो नारोचेति, “पञ्चायिस्सति सक्षेव कम्मेना” ति नारोचेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

४ ६५. पञ्चसट्टिमपाचित्तिं

(ऊनबीसतिबस्स-उपासम्पादने)

(१) उपालिदारकवच्य

B. 169

४०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
५ निवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे सत्तरसवग्गिया दारका सहायका
होन्ति । उपालिदारको तेसं पामोक्खो^२ होति । अथ खो उपालिस्स माता-
पितून^३ एतदहोसि – “केन नु खो उपायेन उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं
च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति ? अथ खो उपालिस्स मातापितून एतद-
होसि – “सचे खो उपालि लेख सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्चयेन
१0 सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स मातापितून
एतदहोसि – “सचे खो उपालि लेखं सिक्खिस्सति, अङ्गुलियो दुक्खा
R. 129 भविस्सन्ति । सचे खो उपालि गणनं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं
अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स माता-
पितून एतदहोसि – “सचे खो उपालि रूपं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्च-
येन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स मातापितून
एतदहोसि – “सचे खो उपालि रूपं सिक्खिस्सति, अक्खीनि^४ दुक्खा भवि-
१5 स्सन्ति । इमे खो समणा सक्यपुत्तिया सुखसीला सुखसमाचारा सुभोजनानि
भुञ्जित्वा निवातेसु सयनेसु सयन्ति । सचे खो उपालि समणेसु सक्यपुत्तियेसु
पञ्चज्ञेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च
२0 किलमेय्या” ति ।

अस्सेसि खो उपालिदारको मातापितून इमं कथासल्लापं । अथ
खो उपालिदारको येन ते दारका तेनुपसङ्क्षिप्ति ; उपसङ्क्षिप्तिवा ते दारके
एतदबोच – “एथ मयं, अव्या”, समणेसु सक्यपुत्तियेसु पञ्चज्ञिस्सामा” ति ।

१. पटिरूपे – स्या० । २. पमुसो – सी०, स्या० । ३. मातापितून – रो० । ४. अक्खीनिस्त –
स्या० । ५. अव्यो – रो० ।

“सचे खो त्वं, अथ, पञ्चजिस्ससि, एवं यदं पि पञ्चजिस्सामा” ति । अथ खो ते दारका एकमेकस्त मातापितरो उपसङ्कुमित्वा एतदबोचुं – “अनुजानाथ मं आगारस्मा अनगारियं पञ्चज्जाया” ति । अथ खो तेसं दारकानं मातापितरो – “सञ्चेपिमे” दारका समानच्छन्दा कल्याणाधिपाया” ति अनुजानिसु । ते भिक्खू उपसङ्कुमित्वा पञ्चज्जं यार्चिसु । ते भिक्खू पञ्चाजेसु⁵ उपसम्पादेसुं । ते रत्तिया पञ्चूससमयं पञ्चुद्ग्राय रोदन्ति – “यागुं देश, भत्तं देश, खादनीयं देशा” ति । भिक्खू एवमाहंसु – “आगमेश, आवुसो, याव रत्ति विभायति । सचे यागु भविस्सति, पिविस्सथ । सचे भत्तं भविस्सति, भुञ्जिस्सथ । सचे खादनीयं भविस्सति, खादिस्सथ । नो चे भविस्सति यागु वा भत्तं वा खादनीयं वा, पिण्डाय चरित्वा भुञ्जिस्सथा” ति । एवं¹⁰ पि खो ते भिक्खू भिक्खूहि बुच्चमाना रोदन्ति येव – “यागुं देश, भत्तं देश, खादनीयं देशा” ति । सेनासनं ऊहदन्ति पि उम्मिहन्ति पि ।

अस्सोसि खो भगवा रत्तिया पञ्चूससमयं पञ्चुद्ग्राय दारकसदृं । सुल्तान आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेष्ठि – “किं नु खो सो, आनन्द, दारकसदृ” ति ? अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो¹⁵ भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्धिपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं किर, भिक्खुवे, भिक्खू जानं ऊनवीसतिवस्सं पुगलं उपसम्पादेन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खुवे, मोघ-
पुरिसा जानं ऊनवीसतिवस्सं पुगलं उपसम्पादेसस्ति ! ऊनकवीसतिवस्सो,²⁰
भिक्खुवे, पुगलो अक्खमो होति सीतस्स उण्हस्स जिवच्छाय पिपासाय
हंसमकसवातातपिसिरिसपसम्फस्सानं¹ दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं
उपज्ञानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं
अमनापानं पाणहरानं अनविवासकजातिको होति । वीसतिवस्सो व² खो,
भिक्खुवे, पुगलो खमो होति सीतस्स उण्हस्स ... पे० ... पाणहरानं अविवासक-²⁵
जातिको होति । नेतं, भिक्खुवे, अप्पसज्ञानं वा पसादाय ... पे० ... एवं
च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेत्याय –

४०३. “यो पन भिक्खू जानं ऊनवीसतिवस्सं पुगलं उपसम्पादेम्,

१. अम्हाकं – स्या० । २. हन्तीमे – स्या० । ३. हंसमकसवातातपिसिरिसपसम्फस्सानं –
म० । ४. व – सी०, स्या०, रो०

B. 170

15

R. 130

25

सो च पुरगलो गन्तुपसम्बन्धो, ते च भिक्खू गारण्हा, इदं तर्स्म पाचित्तिं” ति ।

(३) विभज्ञो

४०४. यो पना ति यो यादिसो ...पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्चेवे वा तस्स आरोचेति, सो
५ वा आरोचेति ।

B. 171

ऊनवीसतिवस्सो नाम अप्तवीसतिवस्सो ।

उपसम्पादेस्सामी ति गणं वा आचरियं वा पतं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मश्वति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिथा दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायस्स आपत्ति
१० पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरियस्स च आपत्ति दुक्कटस्स ।

४०५. ऊनवीसतिवस्से ऊनवीसतिवस्ससञ्ची उपसम्पादेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनवीसतिवस्से वेमतिको उपसम्पादेति, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनवीसतिवस्से परिपुणवीसतिवस्ससञ्ची उपसम्पादेति, अनापत्ति । परिपुणवीसतिवस्से ऊनवीसतिवस्ससञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।
१५ परिपुणवीसतिवस्से वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुणवीसतिवस्से परिपुणवीसतिवस्ससञ्ची, अनापत्ति ।

४०६. अनापत्ति ऊनवीसतिवस्स पुगलं^१ परिपुणवीसतिवस्ससञ्ची उपसम्पादेति, परिपुणवीसतिवस्सं परिपुणवीसतिवस्ससञ्ची उपसम्पादेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६६ छत्रटिमपाचित्तिं

(बेम्पत्तवेन मग्नपटिपञ्चने)

(१) अञ्जातरभिक्खूबृत्य

R. 131 २० ४०७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं बिहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पत समयेन अञ्जातरो सत्थो राजगहा पटियालोकं गन्तुकामो होति । अञ्जातरो भिक्खू ते मनुस्से एतदबोच – “अहं-पायसमन्तेहि सद्धि गमिस्सामी” ति । “मयं खो, भन्ते, सुङ्कं परिहरिस्सामा” ति । “पजानाथावुसो” ति । अस्सोसुं खो कम्मिका^२ – “सत्थो किर सुङ्कं

१. शी०, रो०, म० पोत्प्रेतु नव्य । २. कम्मिया - म० ।

परिहरिस्सतीं” ति । ते यमो परियुद्धिसु । अथ सो ते कम्मिका तं सत्यं गहेत्वा अच्छन्दित्वा तं भिक्खुं एतदोचुं – “किस्स त्वं, भन्ते, जानं थेयसत्येन सद्धि गच्छसी” ति ? पलिबुद्धित्वा^१ मुड्डिच्छु । अथ सो सो भिक्खुं सावित्य^२ गत्वा भिक्खुनं एतमत्यं आरोचेति । ये ते भिक्खुं अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुं जानं थेयसत्येन सद्धि संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपञ्जस्तीं ति ? “सच्चं भगवा” ति ।

B. 172

(२) पञ्जस्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, जानं थेयसत्येन सद्धि संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपञ्जस्तसि ! नेतं, मोघपुरिस, १० अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उहि-सेयाथ –

४०८. “यो पन भिक्खुं जानं थेयसत्येन सद्धि संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपञ्जेत्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

४०९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खुं ति ... पे० ... अयं १५ इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खुं ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्चये वा तस्स आरोचेन्ति, सो^३ वा आरोचेति^४ ।

थेयसत्यो नाम चोरा कतकम्मा वा होन्ति अकतकम्मा वा राजानं वा थेयं गच्छन्ति सुङ्कं वा परिहरन्ति ।

सद्धि ति एकतो ।

संविधाया ति – “गच्छामावुसो, गच्छाम भन्ते; गच्छाम भन्ते, गच्छामावुसो, अज्ज वा हियो^५ वा परे वा गच्छामा” ति संविदहति, आपत्ति तुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुक्कुटसम्पाते^६ गामे गामन्तरे गामन्तरे २५ आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्चे अद्योजने अद्योजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. पलिबुद्धेत्वा – स० । २. सावित्यं – सी० । ३. ते – सी० । ४. आरोचेन्ति – सी० ।

५. हीयो – सी० । ६. कुक्कुटसम्पाते – सी० ।

पाचित्तियं-२३.

R. 132

४१०. येय्यसत्ये येय्यसत्यसञ्ची संविधाय एकद्वानमग्नं पटि-
पञ्चति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्यस्स । येय्यसत्ये वेमतिको
संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपञ्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति दुक्कटस्स ।
येय्यसत्ये अयेय्यसत्यसञ्ची संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपञ्जति, अन्तमसो
५ गामन्तरं पि, अनापत्ति । भिक्खुं संविदहति^१, मनुस्सा न संविदहन्ति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अयेय्यसत्ये येय्यसत्यसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अयेय्यसत्ये वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अयेय्यसत्ये अयेय्यसत्यसञ्ची
अनापत्ति ।

B. 175

४११. अनापत्ति असंविदहत्वा गच्छति^२, मनुस्सा संविदहन्ति
१० भिक्खु न संविदहति, विसङ्केतेन गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

३ ६७. सत्तसट्टिमपाचित्यं

(भातुगमेन मग्नपटिपञ्चने)

(१) भिक्खु-गामनिकसन्ताइत्यवत्य

४१२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जनातरो भिक्खु कोसलेसु जनपदेसु
१५ सावत्तियं गच्छन्तो अञ्जनातरेन गामद्वारेन अतिकमति । अञ्जनातरा इत्थी
सामिकेन सह भण्डित्वा गामतो निक्खमित्वा तं भिक्खुं पस्सित्वा एतदबोच –
“कहं, भन्ते, अय्यो गमिस्सती” ति ? “सावत्तिय खो अह, भणिनि, गमिस्सामी”
२० ति । “अहं अय्येन सर्दि गमिस्सामी” ति । “एय्यासि, भणिनी” ति ।
अथ खो तस्सा इत्थिया सामिको गामतो निक्खमित्वा मनुस्से पुच्छ – “अपय्या”
एवरूपं “इत्थं पस्सेयाथा” ति ? “एस्य”, पढ्बजितेन सह गच्छति
२५ ति । अथ खो सो पुरिसो अनुबन्धित्वा तं भिक्खुं गहेत्वा आकोटेत्वा मुञ्चिच ।
अथ खो सो भिक्खु अञ्जनातररस्मि रुक्खमूले पृष्ठपेन्तो निसीदि । अथ खो सा
इत्थी तं पुरिसं एतदबोच – “नाय्यो” सो भिक्खु मं निष्पातेसि; अपि च,
अहमेव तेन भिक्खुना सर्दि गच्छामि; अकारको सो भिक्खु; गच्छ, नं
खमापेही” ति । अथ खो सो पुरिसो तं भिक्खुं खमापेसि । अथ खो सो भिक्खु

१-१. सी० पोत्वके नरिय । २. भिक्खु – रो० । ३. संविदहन्ति – रो० । ४. गच्छति –
रो० । ५. जलपदे – म० । ६. इत्यि – रो० । ७. शपाल्लो – म०, रो० । ८. एवरूपं – स्था० ।
९. एसाय्यो – सी०, रो०, म० । १०. नाय्य – स्था० ।

सावर्ण्यं गन्त्वा भिक्खून् एतमत्यं आरोचेति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति स्थित्यन्ति विपाचेति – कथं हि नाम भिक्खू
मातुगामेन सर्दि संविधाय एकद्वानमम्बं पटिपञ्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं
किर त्वं, भिक्खू, मातुगामेन सर्दि संविधाय एकद्वानमम्बं पटिपञ्जसी’
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 133

5

(२) पञ्जस्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
मातुगामेन सर्दि संविधाय एकद्वानमम्बं पटिपञ्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं,
उद्दिसेत्याय –

B. 174

४१३. “यो पन भिक्खू मातुगामेन सर्दि संविधाय एकद्वानमम्बं १०
पटिपञ्जेत्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्ग्ले

४१४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अविष्टेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सिस्त्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता
विच्छू पटिवला सुभासितदुभासितं दुट्ठुलादुट्ठुलं आजानितुं ।

15

सर्दि ति एकतो ।

संविधाया ति – “गच्छाम भगिनि, गच्छाम अय्य; गच्छाम अय्य,
गच्छाम भगिनि, अज्ज वा हिय्यो वा परे वा गच्छामा” ति संविदहति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुकुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे २०
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्योजने अद्योजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

४१५. मातुगामे मातुगामसञ्ची संविधाय एकद्वानमम्बं पटिपञ्जति,
अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे बेमतिको संवि-
धाय एकद्वानमम्बं पटिपञ्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । २५
मातुगामे अमातुगामसञ्ची संविधाय एकद्वानमम्बं पटिपञ्जति, अन्तमसो
गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

भिक्खू संविदहति मातुगामो न संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

यक्षिण्या वा पेतिया पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुसविभावित्विदा वा सदि
संविद्याय एकद्वानमग्नं पटिपञ्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अमातुगामे मातुगामसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्ची, अनापत्ति ।

R. 175 ६. अनापत्ति असंविदिहत्वा गच्छति, मातुगामो संविदहत्वा भिक्खु
न संविदहत्वा, विसङ्केतेन गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

६८. अटुसहिमपाचित्तियं (मिच्छाविद्यं)

(१) अटुभिक्खुकत्वं

४१७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाय-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अरिटुस्स नाम भिक्खुनो गद्ध-
१० बाधिपुब्बस्स' एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति – “तथाहं भगवता धम्मं
देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो
नालं अन्तरायाया” ति । अस्सोसु खो सम्बहुला भिक्खू – “अरिटुस्स किर
नाम भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – ‘तथाहं
भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता
१५ ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति । अथ खो ते भिक्खू येन अरिटु
भिक्खु गद्धवाधिपुब्बो तेनुपसङ्कमित्वा, उपमङ्कमित्वा अरिटुं भिक्खुं गद्धवाधि-
पुब्ब एतदबोचु – “सच्च किर ते, आवुसो अरिटु, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं
उप्पन्नं – ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका
धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति ? “एवंव्याख्यो
२० अह, आवुसो, भगवता धम्म देसितं आजानामि –‘यथा येमे अन्तरायिका धम्मा
वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति ।

“मा, आवुसो अरिटु, एवं अवच । मा भगवन्तं अवभाचिक्खि । न
हि साधु भगवतो अवभक्खान । न हि भगवा एवं वदेय । अनेकपरियायेनावुसो
अरिटु, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका^१ वुत्ता भगवता । अलं च पन

१. गद्धवाधिपुब्बस्स – स्याऽ; गद्धवाधिपुब्बस्स – सी० । २. ४० पोत्पके नरिय ।

ते पटिसेवतो अन्तरायाय' । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता बहुदुख्खा बहूपायासा', आदीनबो एत्थ भिय्यो । अटिकङ्कलूपमा" कामा वुत्ता भगवता बहुदुख्खा बहूपायासा, आदीनबो एत्थ भिय्यो । मंसपेसूपमा कामा वुत्ता भगवता ... पे० ... तिणुकूपमा कामा वुत्ता भगवता ... अङ्गार-कासूपमा कामा वुत्ता भगवता ... सुपिनकूपमा कामा वुत्ता भगवता ५ ... याचितकूपमा कामा वुत्ता भगवता ... रुखफलूपमा कामा वुत्ता भगवता ... असिसूनूपमा कामा वुत्ता भगवता ... सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता भगवता ... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता भगवता ' बहुदुख्खा बहूपायासा, आदीनबो एत्थ भिय्यो' ति ।

एवं पि खो अरिटु भिक्खु गद्बाधिपुब्बो तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो १० तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं थामसा परामासा" अभिनिविस्स बोहरति – "एवं-ब्याखो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि – 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति । यतो च खो ते' भिक्खु नासंक्षिप्तमित्वा अरिटुं भिक्खु गद्बाधिपुब्बं पापका एतस्मा दिट्ठिगता विवेचेतु, अथ खो ते भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु; उपसङ्गमित्वा १५ भगवतो एतमत्यं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्गं सन्निपातापेत्वा अरिटुं भिक्खु गद्बाधिपुब्बं पटिपुच्छ्य – "सच्चं किर ते, अरिटु, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिवसेतो नालं अन्तरायाया'" ति ? "एवंब्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजा- २० नामि – 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति ।

कस्स नु खो नाम त्वं, मोघपुरिस, मया एव धम्मं देसितं आजानासि ? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका" वुत्ता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय । अप्पस्सादा २५ कामा वुत्ता मया बहुदुख्खा बहूपायासा, आदीनबो एत्थ भिय्यो । अटिकङ्कलूपमा कामा वुत्ता मया ... पे० ... मंसपेसूपमा कामा वुत्ता मया ... तिणुकूपमा कामा वुत्ता मया ... अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता मया ... सुपिनकूपमा कामा वुत्ता मया ... याचितकूपमा कामा वुत्ता मया ...

१. अन्तरायाया ति – सी० । २. बहूपायासा – सी०, म० । ३. भीम्यं – स० । ४. अटि-कङ्कलूपमा – सी० । ५. परामस्त्व – सी० । ६. सी० पोत्पके नत्पि । ७. स्पा० पोत्पके नत्पि ।

B. 177

सत्त्वसूलूपमा कामा बुत्ता मया ... असिसूनूपमा कामा बुत्ता मया ...
 सत्त्वसूलूपमा कामा बुत्ता मया ... सप्तसिरूपमा कामा बुत्ता मया
 बहुदुक्षा बहूपायासा, आदीनबो एत्थ मिय्यो । अथ च पन त्वं, मोघपुरिस,
 अत्तना दुग्हाहितेन दिट्ठिगतेन' अम्हे चेव अब्भाचिक्षासि, असानं च खण्णसि',
 ५ बहुं च अपुञ्जं पसवसि । तं हिते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्तं भ्रहिताय
 दुक्षाय । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसनानं वा पासादाय ... पे० ... ।

(२) पञ्जाति

एवं च पन, मिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेव्याय -

४१८. 'यो पन भिक्खु एवं वदेय्य - 'तथाहुं भगवता धम्मं देसितं
 आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा बुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं
 10 अन्तरायाया' ति सो भिक्खु भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो - 'मायस्मा एवं
 अवच, मा भगवन्तं अब्भाचिक्षिल, न हि साधु भगवतो अभभक्षानं, न हि
 भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेनावुसो, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका
 बुत्ता भगवता, अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया' ति । एवं च पन' सो
 भिक्खु भिक्खूहि बुद्धमानो तथेव पराण्डेय्य, सो भिक्खु भिक्खूहि यावततियं
 15 समनुभासितब्बो तस्स पटिनिस्सग्नाय । यावततियं चे समनुभासियमानो
 तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्छेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, पाचित्तिय' ति ।

(३) विभङ्गो

४१९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खू ति ।

एवं वदेय्या ति - "तथाहुं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे
 20 अन्तरायिका धम्मा बुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया" ति ।
 सो भिक्खु ति यो सो एवंवादी भिक्खू ।

भिक्खूहि ति अञ्जेहि भिक्खूहि । ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि
 वत्तब्बो - "मायस्मा एवं अवच, मा भगवन्तं अब्भाचिक्षिल, न हि साधु
 भगवतो अभभक्षानं, न हि भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेन आवुसो अन्त-
 25 रायिका धम्मा अन्तरायिका बुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो
 अन्तरायाया" ति । दुतियं पि वत्तब्बो । ततियं पि वत्तब्बो । सचे पटि-

१. सी०, रो०, म० पोत्तकेसु नविति । २. चनसि - स्या० । ३. सी०, स्या० पोत्तकेसु
 नविति ।

निस्सञ्ज्ञति, इच्छेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सञ्ज्ञति, आपत्ति दुष्कट्टस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुष्कट्टस्स । सो भिक्खु सङ्घमज्जां पि आकड़ित्वा वत्तब्बो – “मायस्मा एवं अवच, मा भगवन्तं अवभाचिक्षित, न हि साधु भगवत्ते अवभक्षानं, न हि भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेनावृत्सो अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वृत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बो । ततियं पि वत्तब्बो । सचे पटिनिस्सञ्ज्ञति, इच्छेतं कुसलं । नो चे पटिनिस्सञ्ज्ञति, आपत्ति दुष्कट्टस्स । सो भिक्खु भिक्खुहि॑ समनुभासितब्बो । एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बो । व्यत्तेन॒ भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो आपेतब्बो –

४२०. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं पापकं दिद्विगतं उप्पन्नं – ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वृत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’ ति । सो तं दिद्वि॑ न पटिनिस्सञ्ज्ञति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं समनुभासेय्य – तस्सा दिद्विया पटिनिस्समग्य । एसा व्रति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं पापकं दिद्विगतं उप्पन्नं – ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वृत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’ ति । सो तं दिद्वि॑ न पटिनिस्सञ्ज्ञति । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं समनुभासति तस्सा दिद्विया पटिनिस्समग्य । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो समनुभासना, तस्सा दिद्विया पटिनिस्समग्य, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो २० भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि – “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं पापकं दिद्विगतं उप्पन्नं – ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वृत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’ ति । सो तं दिद्वि॑ न पटिनिस्सञ्ज्ञति । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं समनुभासति तस्सा दिद्विया पटिनिस्समग्य । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो समनुभासना, तस्सा दिद्विया पटिनिस्समग्य, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“समनुभट्टो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु, तस्सा दिद्विया पटिनिस्समग्य । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

१. म०, दो०, पात्तकेतु नारिच । २. व्यत्तेन – सी० ।

अत्तिया दुक्कटे । दीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने आपति पाचित्तियस्स ।

४२१. घम्मकम्मे घम्मकम्मसञ्ची न पटिनिस्सज्जति, आपति पाचित्तियस्स । घम्मकम्मे वेमतिको न पटिनिस्सज्जति, आपति पाचित्तियस्स ।
५ घम्मकम्मे अघम्मकम्मसञ्ची न पटिनिस्सज्जति, आपति पाचित्तियस्स ।

अघम्मकम्मे घम्मकम्मसञ्ची, आपति दुक्कटस्स । अघम्मकम्मे वेमतिको, आपति दुक्कटस्स । अघम्मकम्मे अघम्मकम्मसञ्ची, आपति दुक्कटस्स ।

४२२. अनापति असमनुभासन्तस्स, पटिनिस्सज्जन्तस्स, उम्मत्त-
१० कस्सा ति ।

६६. एकूनसत्ततिमपाचित्तियं

(उस्सस्सस्सोगे)

(१) छब्बिगिय - अरिद्विभिक्खुसंबासवत्यु

४२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिगिया भिक्खू जानं तथा-
वादिना अरिद्वेन भिक्खुना अकटानुधम्मेन तं दिव्दिं अप्पटिनिस्सटुने सद्दि-
१५ सम्भुञ्जन्ति पि संवसन्ति' पि सहा पि सेयं कप्पेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बिगिया
भिक्खू जानं तथावादिना अरिद्वेन भिक्खुना अकटानुधम्मेन तं दिव्दिं अप्प-
टिनिस्सटुने सद्दि सम्भुञ्जिस्सन्ति पि संवसिस्सन्ति पि सहा पि सेयं
२० कप्पेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं तथावादिना
अरिद्वेन भिक्खुना अकटानुधम्मेन तं दिव्दिं अप्पटिनिस्सटुने सद्दि सम्भुञ्जया
पि संवसथा पि सहा पि सेयं कप्पेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
जानं तथावादिना अरिद्वेन भिक्खुना अकटानुधम्मेन तं दिव्दिं अप्पटिनिस्सटुने
सद्दि सम्भुञ्जिस्सथा पि संवसिस्सथा पि सहा पि सेयं कप्पेस्सथ ! नेतं,

मोबदुरिसा, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्षापदं उहिसेव्याथ -

४२४. “यो पन भिक्खु जानं तथावादिना भिक्खुना अकटानुष्ममेन तं दिंडुं अप्पटिनिस्सटुन सर्दि सम्भूज्जेय वा संवसेय' वा सह वा सेव्यं कर्प्येय, पाचित्यं” ति ।

B. 180

5

(३) विभङ्गो

४२५. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं हमस्मि अत्थे अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति ।

तथावादिना ति - “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति १० एवं वादिना ।

अकटानुष्ममो नाम उक्खितो अनोसारितो ।

तं दिंडुं अप्पटिनिस्सटुन सर्दि ति एतं दिंडुं अप्पटिनिस्सटुन सर्दि ।

सम्भूज्जेय वा ति सम्भोगो नाम द्वे सम्भोगा - आमिससम्भोगो १५ च धम्मसम्भोगो च । आमिससम्भोगो नाम आमिसं देति वा पटिगण्हाति वा, आपत्ति पाचित्यस्स । धम्मसम्भोगो नाम उहिसति वा उहिसापेति वा, पदेन उहिसति वा उहिसापेति वा, अक्खराय उहिसति वा उहिसापेति वा, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्यस्स ।

संवसेय वा ति उक्खितकेन सर्दि उपोसथं वा पवारणं वा सङ्कृकम्मं २० R. 138 वा करोति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

सह वा सेव्यं कर्प्येया ति एकच्छ्रेष्ठे उक्खितके निपन्ने भिक्खु निप-ज्जति, आपत्ति पाचित्यस्स । भिक्खु निपन्ने उक्खितको निपज्जति, आपत्ति पाचित्यस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्यस्स । उटुहित्वा पुनर्पुनं निपज्जन्ति^१, आपत्ति पाचित्यस्स ।

25

४२६. उक्खितके उक्खितकसञ्ची सम्भूज्जति वा संवसति^२ वा सह वा सेव्यं कर्पेति, आपत्ति पाचित्यस्स । उक्खितके वेमतिको सम्भूज्जति वा संवसति वा सह वा सेव्यं कर्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । उक्खितके अनुक्खि-

१. संवसेय - दो० । २. पटिगण्हाति - सी० ; पटिगण्हाति - दो० । ३. निपज्जति - स्वा० । ४. संवासति - दो० ।

पाचित्यं - २४.

B. 181

संक्षेपम् योग्यो सम्भुञ्जति वा संवसति वा सह वा सेव्यं कर्पेति, अनापत्ति । अनुक्रित्वके उक्तिसत्तकसञ्चयी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुक्रित्वके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुक्रित्वके अनुक्रित्वकसञ्चयी, अनापत्ति ।

४२७. अनापत्ति अनुक्रित्वतो ति जानाति, उक्तिसत्तो शोसारितो ति
५ जानाति, उक्तिसत्तो तं दिट्ठिं पठिनिस्सद्गो ति जानाति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

॥ ७०. सत्ततिमपाचित्तियं

(नासितकसामग्रेरसम्भोगे)

(१) कण्टकसमणुद्देसवत्यु

४२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन कण्टकस्स नाम समणुद्देसस्स
एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति – “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजा-१० नामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पठिसेवतो नालं अन्तरा-
याया” ति । अस्सोसुं खो सम्बहुला भिक्खू कण्टकस्स नाम किर समणुद्देसस्स
एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि
यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पठिसेवतो नालं अन्तरायाया”
ति । अथ खो ते भिक्खू येन कण्टको समणुद्देसो तेनुपसङ्कमिंसु ; उपसङ्कमित्वा१५ कण्टकं समणुद्देसं एतदबोचु – “सञ्चं किर ते, आवुसो कण्टक, एवरूपं पापकं
दिट्ठिगतं उप्पन्नं – ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरा-
यिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पठिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति ? “एवं-
व्याख्यो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि – ‘यथा येमे अन्तरायिका
धम्मा वुत्ता भगवता ते पठिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति ।२० मा, आवुसो कण्टक, एवं अवच । मा भगवत्तं अब्भाचिक्षित । न
हि साधु भगवतो अब्भक्ष्वानं । न हि भगवा एवं वदेय । अनेकपरियायेन,
आवुसो कण्टक, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका^१ वुत्ता भगवता । अलं
च पन ते पठिसेवतो अन्तरायाया^२ ति । अप्पसादा कामा वुत्ता भगवता
बहुदुक्ष्वा बहूपायासा^३, आदीनबो एत्यं भिय्यो ... पे० ... एवं पि खो कण्टको

B. 182

१. रो०, म० पोत्तकेसु नत्ति । २. कण्टकस्स – रो०, स्या० । ३. स्या० पोत्तकेन नत्ति ।
४. अन्तरायाय – सी० । ५. वुत्तायासा – सी०, म० ।

समणुदेसो तेहि भिक्खूहि कुच्चमानो तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं यामसा परामासा' अभिनिविस्स बोहरति – “एवंब्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि – ‘यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता’ भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”” ति ।

यतो च^१ खो ते भिक्खू नासक्खिसु कण्टकं समणुदेसं एतस्मा पापका दिट्ठिगता विवेचेतुं, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्क्रमिसु; उपसङ्क्रमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेतुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्क्रमित्वा सन्धिपातापेत्वा कण्टकं समणुदेसं पटिपुञ्ज्व – “सच्चं किरते, कण्टक, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”” ति ? “एवंब्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि – ‘यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”” ति ।

“कस्स नु खो नाम त्वं, मोघपुरिस, मया एवं धम्मं देसितं आजानासि ? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता, अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया ति ? अप्पस्सादा कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनदो एत्य भित्यो । अट्ठिकङ्कलूपमा^२ कामा वुत्ता मया ... पे० ... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनदो एत्य भित्यो । अथ च पन त्वं, मोघपुरिस, अत्तना दुग्धहितेन दिट्ठिगतेन^३ अम्हे चेव अब्बाचिक्खसि अत्तानं च खणसि^४ बहुं च अपुञ्जां पसवसि । तञ्ज्ञह ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरतं अहिताय दुक्खाय । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जनाथत्ताया” ति । विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो कण्टकं” समणुदेसं नासेतु । एवं च पन, भिक्खवे, नासेतब्बो – अज्जतग्ने ते, आवुसो कण्टक, न चेव सो भगवा सत्था अपदिसितब्बो । यं पि चञ्चे समणुदेसा लभन्ति भिक्खूहि सद्धि दिरत्तिरत्तं^५ सहसेव्यं सा पि ते नत्थि । चर पिरे विनस्सा” ति । अथ खो सङ्घो कण्टकं समणुदेसं नासेसि ।

25 R. 199

B. 183

१. परामस्त – सी० । २. म० पोत्थके नत्थि । ३. स्या० पोत्थके नत्थि । ४. अट्ठिकङ्कलूपमा – सी० । ५. सी०, रो०, म० पोत्थके सु नत्थि । ६. जनत्थि – स्या० । ७. कुष्ठकं – स्या०, रो० । ८. द्विरत्तिरत्तं – सी०, स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन छब्बिंगिया भिक्खु जानं तथानासितं कण्टकं समणुह्वेसं उपलापेन्ति पि उपट्रूपेन्ति पि सम्भुञ्जन्ति पि सहा पि सेयं कप्पेन्ति । ये ते भिक्खु अपिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति' विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बिंगिया भिक्खु जानं तथानासितं कण्टकं ४ समणुह्वेसं उपलापेस्सन्ति पि उपट्रूपेस्सन्ति पि सम्भुञ्जिस्सन्ति पि सहा पि सेयं कप्पेस्सन्ति ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं तथानासित कण्टकं समणुह्वेसं उपलापेथा पि उपट्रूपेथा पि सम्भुञ्जथा पि सहा पि सेयं कप्पेथा' ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पठन्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, १० जानं तथानासितं कण्टकं समणुह्वेसं उपलापेस्सथा पि उपट्रूपेस्सथा पि सम्भुञ्जिस्सथा पि सहा पि सेयं कप्पेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४२६. "समणुह्वेसो पि च एवं बदेय्य - 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा बुत्ता भगवता ते पटिसेवतो १५ नालं अन्तरायाया' ति, सो समणुह्वेसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो - 'मावुसो समणुह्वेस, एवं अवच, मा भगवत्तं अबभाचिक्खि, न हि साधु भगवतो अबभक्षानं, न हि भगवा एवं बदेय । अनेकपरियायेन, आवुसो समणुह्वेस, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका बुत्ता भगवता । इलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया' ति । एवं च पन' सो समणुह्वेसो भिक्खूहि बुच्चमानो तथेव २० पगाङ्गेय्य, सो समणुह्वेसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो - 'ग्रन्जतग्गे ते, आवुसो समणुह्वेस, न चेव सो भगवा सत्था अपविसितब्बो । यं पि चड्डे समणुह्वेसा लभन्ति भिक्खूहि सर्द्धि दिरत्ततिरत्तं सहसेयं सा पि ते नत्य । चर पिरे विनस्सा' ति । यो पन भिक्खु जानं तथानासितं समणुह्वेसं उपलापेय्य वा उपट्रूपेय्य वा सम्भुञ्जेय्य वा सह वा सेयं कप्पेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

४३०. समणुह्वेसो नाम सामणेरो बुच्चति ।

एवं बदेय्या ति - "तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि

१. कीयन्ति - सी०, स्या०, गो० । २. क्षेष्ठारी - री० । ३. सी०, स्या० पौष्ट्रेषु नत्य ।

यथा “ये मे अन्तरायिका धम्मा बुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति ।

सो समणुद्देसो ति यो सो एवंवादी समणुद्देसो ।

B. 140

भिक्खूही ति अङ्गेहि भिक्खूहि, ये परसन्ति ये सुणन्ति तेहि वत्तब्बो — “मा, आवुसो समणुद्देस, एवं अवच । मा भगवन्तं अब्भचिक्षित । ५ न हि साधु भगवतो अब्भक्षानं । न हि भगवा एवं बदेय । अनेकपरिया-येनावुसो समणुद्देस, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका बुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बो । ततियं पि वत्तब्बो ... पे० ... सचे पटिनिस्सज्जति इच्छेत कुसलं, तो चे पटिनिस्सज्जति १० सो समणुद्देसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो — “अज्जतगो ते, आवुसो समणु-द्देस, न चेव सो भगवा सत्था अपदिसितब्बो । यं पि चञ्चे समणुद्देसा लभन्ति भिक्खूहि सद्धि दिरत्ततिरत्तं सहस्रेयं सा पि ते नत्थि । चर पिरे विनस्सा” ति ।

यो पना ति यो यादिसो ...पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिपेतो भिक्खू ति । १५

जानाति नाम सामं वा जानाति, अङ्गे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति ।

तथानासितं ति एवं नासितं ।

समणुद्देसो नाम सामणेरो बुच्चति ।

उपलापेय वा ति तस्स पतं वा चीवरं वा उद्देसं वा परिपुच्छं वा २० दस्सामी ति उपलापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपद्वापेय वा ति तस्स चुणं वा मत्तिकं वा दन्तकटुं वा मुखोदकं वा सादियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सम्बुद्धेय वा ति सम्भोगो नाम द्वे सम्भोगा — आमिससम्भोगो च धम्मसम्भोगो च । आमिससम्भोगो नाम आमिसं देति वा पटिगण्हति २५ वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मसम्भोगो नाम उहिसति वा उहिसापेति वा, पदेन उहिसति वा उहिसापेति वा, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अवखराय उहिसति वा उहिसापेति वा, अवखरवखराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सह वा सेव्यं कप्पेयथा ति एकच्छन्ने नासितके समणुद्देसे निपन्ने भिक्खु निपञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने नासितको समणु- ३० द्देसो निपञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपञ्जन्ति, आपत्ति

B. 185

पाचित्तियस्स । उद्गहित्वा पुनर्षु निपञ्जन्ति, आपत्ति पाचित्तिभस्स ।

४३१. नासितके नासितकसञ्ची उपलापेति वा उपट्टापेति वा सम्भुञ्जति वा सह वा सेयं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । नासितके वेमतिको उपलापेति वा उपट्टापेति वा सम्भुञ्जति वा सह वा सेयं कप्पेति,

४३२. आपत्ति दुक्कटस्स । नासितके अनासितकसञ्ची उपलापेति वा उपट्टापेति वा सम्भुञ्जति वा सह वा सेयं कप्पेति, अनापत्ति । अनासितके नासितक-सञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनासितके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनासितके अनासितकसञ्ची, अनापत्ति ।

४३३. अनापत्ति अनासितको ति जानाति, तं दिट्ठिं पटिनिस्सहु ति जानाति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सप्ताणकबगो सत्तमो ।

तस्सुदानं

सङ्किञ्चच्चवधसप्पाणं, उक्कोटं दुट्ठलच्छादनं ।

उलबीसति सत्यं^३ च, संविधनं अस्त्रिकं ।

उक्खित्तं कण्टकं^४ चेव, दस सिक्खापदा इमे ति ॥

५७१. एकसत्तिभपाचित्तियं

(दुष्कर्षभृते)

(१) छम्भमस्सुवत्यु

R. 141 ४३३. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे ।

B. 186 १५ तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरति । भिक्खू एवमाहंसु -

“आवुसो छन्न, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती” ति । सो एवं वदेति -

“न तावाहं, आवुसो, एतर्स्मि सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जां भिक्खुं

व्यत्तं” विनयघरं परिपुच्छामी” ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा ... पे० ... ते

उज्जायन्ति खिव्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा छन्नो भिक्खूहि

२० सहधम्मिकं बुच्चमानो एवं वक्षति - न तावाहं, आवुसो, एतर्स्मि सिक्खा-

पदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जां भिक्खुं व्यत्तं विनयघरं परिपुच्छामी ति

...पे०... सच्चं किरत्वं, छन्न, भिक्खूहि सहधम्मिकं बुच्चमानो एवं वदेसि -

१. उक्कोटे - स्थान, रो० । २. वस्तं - सी० । ३. कण्टकं - स्थान, रो० । ४. व्यत्तं - सी० ।

न तावाहं, आवुसो, एतर्स्मि सिक्षापदे सिक्षिस्तसामि याव न अङ्गं भिक्खुं
व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
भिक्खूहि सहषम्मकं बुच्चमानो एवं वक्षसि – न तावाहं, आवुसो, एतर्स्मि
सिक्षापदे सिक्षिस्तसामि याव न अङ्गं भिक्खुं व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी ५
ति । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्षवे, इमं सिक्षापदं उद्दिसेय्यथ –

४३४. “यो पन भिक्खु भिक्खूहि सहषम्मकं बुच्चमानो एवं वदेय्य –
‘न तावाहं, आवुसो, एतर्स्मि सिक्षापदे सिक्षिस्तसामि याव न अङ्गं भिक्खुं
व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी’ ति, पाचित्तियं । सिक्षमानेन, भिक्षवे, भिक्खुना १०
अङ्गात्तबं परिपुच्छित्तबं परिपञ्चित्तबं । अयं तत्त्वं सामीची” ति ।

(३) विश्वनामे

४३५. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं
इमर्स्मि अत्थे अधिष्ठेतो भिक्खु ति ।

भिक्खूहि ति अङ्गेहि भिक्खूहि ।

सहषम्मकं नाम यं भगवता पञ्चतत्तं सिक्षापदं एतं सहषम्मकं १५
नाम । तेन बुच्चमानो एवं वदेय्य” – “न तावाहं, आवुसो, एतर्स्मि सिक्षापदे
सिक्षिस्तसामि याव न अङ्गं भिक्खुं व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी” ति ।
पण्डितं व्यत्तं मेधार्वि बहुस्मुतं धम्मकथिकं परिपुच्छामी ति भणति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

४३६. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची एवं वदेति, आपत्ति पाचि- २० B. 187
त्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उप-
सम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । R. 142

अपञ्जतेन बुच्चमानो – “इदं न सल्लेखाय न ध्रुतत्थाय^१ न
पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती” ति एवं वदेति,
“न तावाहं, आवुसो, एतर्स्मि सिक्षापदे सिक्षिस्तसामि याव न अङ्गं २५
भिक्खुं व्यत्तं विनयधर” पण्डितं मेधार्वि बहुस्मुतं धम्मकथिकं परिपुच्छामी”
ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१. अर्त – शी० । २. वदेति – स्या०, रो०; वदेया ति – शी० । ३. ध्रुतत्थाय – स्या०,
रो०; ध्रुताय – शी० । ४. विनयधरं ति – रो० ।

अनुपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वा अपञ्जात्तेन वा बुद्धमानो— “इदं न सल्लेखाय न ध्रुतत्थाय न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संबत्ती” ति एवं वदेति, “न तावाहं, आवुसो, एतस्मि सिक्खापदे सिक्ख-सामि याव न अञ्जं भिक्खुं व्यत्तं विनयघरं पण्डितं मेषाविं बहुस्सुतं धम्म-
५ कथिकं परिपुच्छामी” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उप-
सम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।

सिक्खमानेना ति सिक्खतुकामेन ।

अञ्जातब्दं ति जानितब्दं ।

१० परिपुच्छतब्दं ति “इदं, भन्ते, कथं; इमस्स वा क्वत्थो” ति ?

परिपञ्चितब्दं ति चिन्तेतब्दं तुलयितब्दं ।

अयं तत्थ सामीची ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

४३७. अनापत्ति “जानिस्सामि सिक्खवस्सामी” ति भणति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६. ७२. द्वासत्ततिमपाचिक्तिवं

(सिक्खापदविवरणके)

(१) छब्बगियभिक्खुबत्थु

४३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तिथं विहरति जेतवने अनाथ-
१५ पण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवा भिक्खूनं अनेकपरियायेन
विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति,
आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्णं भासति । भिक्खू— “भगवा
खो अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनय-
२० परियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्णं
भासति । हन्द मयं, आवुसो, आयस्मतो उपालिस्स सन्ति के विनयं परिया-
पुणामा” ति, ते च बहु भिक्खू थेरा च नवा च मज्जिमा च आयस्मतो
उपालिस्स सन्ति के विनयं परियापुणन्ति ।

B. 188

R. 143

अथ खो छब्बगियानं भिक्खूनं एतदहोसि— “एतरहि खो, आवुसो,
२५ बहु भिक्खू थेरा च नवा च मज्जिमा च आयस्मतो उपालिस्स सन्ति के
विनयं परियापुणन्ति । सचे इमे विनये पक्तब्द्धुनो भविस्सन्ति अम्हे

येनिच्छकं^१ यदिच्छकं^२ यावदिच्छकं^३ आकड़िस्सन्ति परिकड़िस्सन्ति । हन्द
मयं, आवुसो, विनयं विवण्णेमा” ति । अथ स्ते छब्बग्निया भिक्खू
भिक्खू उपसङ्क्रमित्वा एवं वदेन्ति^४ – “कि पनिमेहि खुदानुखुदकेहि सिक्खा-
पदेहि उद्दिट्टेहि, यावदेव कुकुच्चाय विहेसाय विलेखाय संवत्तन्ती” ति ।
ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति विव्यन्ति विपाचेन्ति – ५
कथं हि नाम छब्बग्निया भिक्खू विनयं विवण्णेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर तुम्हे, भिक्खवे, विनयं विवण्णेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति !

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
विनयं विवण्णेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेयाथ – १०

४३६. “यो पन भिक्खू पातिमोक्षे उद्दिस्समाने एवं वदेया – ‘कि
पनिमेहि खुदानुखुदकेहि सिक्खापदेहि उद्दिट्टेहि, यावदेव कुकुच्चाय विहेसाय
विलेखाय संवत्तन्ती’ ति, सिक्खापदविवणके पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

४४०. यो पना ति यो यादिसो .. पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिष्पेतो भिक्खू ति । १५

पातिमोक्षे उद्दिस्समाने ति उद्दिसन्ते वा उद्दिसापेन्ते वा सज्जायं
वा करोन्ते ।

एवं वदेया ति – “कि पनिमेहि खुदानुखुदकेहि सिक्खापदेहि उद्दि-
ट्टेहि, यावदेव कुकुच्चाय विहेसाय विलेखाय संवत्तन्ती ति । ये इमं परिया-
पुणन्ति तेसं कुकुच्चं होति विहेसा होति विलेखा होति, ये इमं न परिया-
पुणन्ति तेसं कुकुच्चं न होति विहेसा न होति विलेखा न होति । अनुद्दिदं
इदं वरं, अनुगग्हितं इदं वरं, अपरियापुटं^५ इदं वरं, अधारित इदं वरं, विनयो
वा अन्तरधायतु, इमे वा भिक्खू अपकतञ्ज्युनो^६ होन्तू” ति उपसम्पन्नस्स
विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४४१. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसच्ची विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचि- २५
तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. स्या० पोत्वके नस्ति । २. यविच्छक – स्या० । ३. यावतिच्छक – सी० ; स्या०
पोत्वके नस्ति । ४. वदेन्ति – म० । ५. अपरियापुटं – स्या० ; प्रपरियापुणितं – सी० । ६. अप्प-
कतञ्ज्युनो – सी० ।

- उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची विनयं विवरणेति, आपत्ति पाचित्तियस्त्वं ।
 अञ्जनं धर्मं विवरणेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्त्वं विनयं
 वा अञ्जनं वा धर्मं विवरणेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्न-
 सञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 ३. अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४४२. अनापत्ति नविवरणेतुकामो, “इहूँ त्वं” सुत्तन्ते वा गाथायो
 वा अभिषम्मं वा परियापुणस्सु, पच्छां विनयं परियापुणिस्ससी” ति भणति,
 उम्मत्तकस्स, आदिकम्मकस्सा ति ।

१७३. तेसत्ततिमपाचित्तियं

(मोहनके)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्यु

४४३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
 १० पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खु अनाचारं
 आचरित्वा अञ्जाणकेन आपन्ना ति जानन्तु ति पातिमोक्षे उहिस्समाने
 एवं वदेन्ति – “इदानेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धर्मो सुत्तागतो
 सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमास उहेस आगच्छती” ति । ये ते भिक्खु अप्पिच्छा
 ...पे०... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया
 १५ भिक्खु पातिमोक्षे उहिस्समाने एवं वक्खन्ति – इदानेव खो मयं जानाम,
 अयं पि किर धर्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उहेसं आगच्छती
 ति ... पे० .. सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, पातिमोक्षे उहिस्समाने एवं वदेथ –
 इदानेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धर्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो
 अन्वद्धमासं उहेसं आगच्छती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

- २० विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 पातिमोक्षे उहिस्समाने एवं वक्खथ – इदानेव खो मयं जानाम, अयं पि
 किर धर्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उहेसं आगच्छती ति !
 नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
 इवं सिक्षापदं उहिसेय्याथ –

४४४. “यो पन भिक्खु अन्वद्धमासं पातिमोक्षे उहिस्समाने एवं वदेव्या — ‘इदानेव खो अहं जानामि, अयं पि किर धम्मो सुत्तपरियाप्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती’ ति । तं चे भिक्खुं अङ्गे भिक्खु जानेयुं निसिन्नपुब्वं इमिना भिक्खुना द्वितिक्षत्तुं पातिमोक्षे उहिस्समाने, को पन वादो भित्यो^१, न च तस्स भिक्खुनो अङ्गज्ञाणकेन मुत्ति अत्य, यं च तत्त्वं आपत्ति आपन्नो तं च यथाधम्मो कारेतब्बो, उत्तरि^२ चस्स मोहो आरोपेतब्बो — ‘तस्स ते, आवुसो, अलाभा, तस्स ते दुल्लङ्घं, यं त्वं पातिमोक्षे उहिस्समाने न साधुकं अट्टु कत्वा मनसि करोती’ ति । इवं तास्म मोहनके पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

४४५. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं १० R. 143
इमर्स्म अत्थे अविष्पेतो भिक्खु ति ।

अन्वद्धमासं ति अनुपोसथिकं ।

पातिमोक्षे उहिस्समाने ति उहिसन्ते ।

एवं वदेव्या ति अनाचारं आचरित्वा — “अङ्गज्ञाणकेन आपन्नो” ति जानन्तु ति पातिमोक्षे उहिस्समाने एवं वदेति — “इदानेव खो अहं जानामि, अयं पि किर धम्मो सुत्तपरियाप्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती”^३ ति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

तज्ज्वे मोहेतुकामं भिक्खुं अङ्गे भिक्खु जानेयुं निसिन्नपुब्वं इमिना भिक्खुना द्वितिक्षत्तुं पातिमोक्षे उहिस्समाने, को पन वादो भित्यो, न च तस्स भिक्खुनो अङ्गज्ञाणकेन मुत्ति अत्य, यं च तत्त्वं आपत्ति आपन्नो, तं च यथाधम्मो कारेतब्बो, उत्तरि चस्स मोहो आरोपेतब्बो । एवं च पन, भिक्खवे, आरोपेतब्बो । व्यत्तेन भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो जापेतब्बो —

४४६. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्यन्नामो भिक्खु पातिमोक्षे उहिस्समाने न साधुकं अट्टु कत्वा मनसि करोति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्यन्नामस्स भिक्खुनो मोहं आरोपेय्य । एसा ज्ञति ।”^{२५}

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्यन्नामो भिक्खु पातिमोक्षे उहिस्समाने न साधुकं अट्टु कत्वा मनसि करोति । सङ्घो इत्यन्नामस्स भिक्खुनो मोहं आरोपेति । यस्सायस्मतो खमति इत्यन्नामस्स भिक्खुनो

१. द्वितिक्षत्तुं - स्थान, रो० । २. जीवो - सी० । ३. उत्तरि - म० ।

मोहस्स आरोपना, सो तुष्टहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“आरोपितो सङ्गेन इत्थामामस्स भिक्खुनो मोहो । खमति सङ्गस्स,
तस्मा तुष्टी, एवमेतं धारयामी” ति ।

अनारोपिते मोहे मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । आरोपिते मोहे मोहेति,
५ आपत्ति पाचित्यस्स ।

४४७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची मोहेति, आपत्ति पाचित्य-
यस्स । धम्मकम्मे वेमतिको मोहेति, आपत्ति पाचित्यस्स । धम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्ची मोहेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
१० कम्मे वेमतिको मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

४४८. अनापत्ति न वित्थारेन सुतं होति, ऊनकद्वित्तिक्खत्तुं वित्थारेन
सुतं होति, नमोहेतुकामस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—○—

६ ७४. चतुसत्तिमपाचित्यं

(पहारवाने)

(१) छब्बग्निय - सत्तरसवग्नियभिक्खुबत्थु

B. 192 ४४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
R. 146 १५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्निया भिक्खू कुपिता अनत्त-
मना सत्तरसवग्नियानं भिक्खूनं पहारं देन्ति । ते रोदन्ति । भिक्खू एव-
माहंसु - “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बग्निया
भिक्खू कुपिता अनत्तमना ग्रम्हाकं पहारं देन्ती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति ख्ययन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्ब-
२० गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खूनं पहारं दस्सन्ती ति ... पे० ...
सञ्च किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना भिक्खूनं पहारं देथा ति ?
“सञ्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
कुपिता अनत्तमना भिक्खूनं पहारं दस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसज्जानं वा
२५ पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्षापदं उद्दिसेय्या-

४५०. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स कुपितो अनन्तमनो पहारं ददेय,
पाचित्तियं” ति ।

(३) बिभक्ते

४५१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अथ्ये अघिष्पेतो भिक्खु ति ।

भिक्खुस्सा ति श्रवणास्स भिक्खुस्स ।

5

कुपितो अनन्तमनो ति अनभिरद्वो आहतचित्तो खिलजातो ।

पहारं ददेया ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्नियेन वा अन्त-
मसो उप्पलपत्तेन पि पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची कुपितो अनन्तमनो पहारं
देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको कुपितो अनन्तमनो पहारं
देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची कुपितो अनन्त-
मनो पो पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

अनुपसम्पन्नस कुपितो अनन्तमनो पहारं देति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 193

15

४५३. अनापत्ति केनचि विहेठीयमानो मोक्षाधिष्पायो पहारं देति,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३ ७५. पञ्चतत्त्वतिमपाचित्तियं

(तत्त्वतिकरणिगरणे)

(१) छब्बिण्य - सत्तरसवग्नियभिक्खुबृत्यु

४५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिण्या भिक्खु कुपिता अनन्त-
मना सत्तरसवग्नियानं भिक्खुनं तलसत्तिकं उग्गिरन्ति । ते पहारसमुच्चिता
रोदन्ति । भिक्खु एवमाहंसु - “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदया” ति ?
“इमे, आवुसो, छब्बिण्या भिक्खु कुपिता अनन्तमना अम्हाकं तलसत्तिकं
उग्गिरन्ती” ति । ये ते भिक्खु अपिच्छा ... पे०... ते उज्ज्ञायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बिण्या भिक्खु कुपिता अनन्तमना

20 R. 147

सत्तरसवग्नियानं भिक्खून् तलसत्तिकं उग्गिरिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खुवे, कुपिता अनत्तमना सत्तरसवग्नियानं भिक्खून् तलसत्तिकं उग्गिरथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोषपुरिसा,

- ३ कुपिता अनत्तमना सत्तरसवग्नियानं भिक्खून् तलसत्तिकं उग्गिरिस्सथ ! नेतं, मोषपुरिसा, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेत्याथ -

४५५. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उग्गिरेत्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

- १० ४५६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं इमर्स्त्वं अत्ये अधिष्ठेतो भिक्खु ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जास्स भिक्खुस्स ।

B. 194 ११ कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्वो आहतचित्तो खिलजातो ।

- १२ तलसत्तिकं उग्गिरेत्या ति कायं वा कायपटिबद्धं वा अन्तमसो ।
१५ उप्पलपत्तं पि उच्चारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उग्गिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उग्गिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उग्गिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- २० अनुपसम्पन्नस्स कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उग्गिरति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुप-सम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४५८. अनापत्ति केनचि विहेठीयमानो मोक्खाधिष्पायो तलसत्तिकं
२५ उग्गिरति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३ ७६. छसत्तिमपाचित्तियं

(अमूलकालमुद्देशे)

(१) छज्जग्नियमिलवत्य

४५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिग्निया भिक्खु भिक्खुं अमूलकेन
सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेन्ति । ये ते भिक्खु अपिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बिग्निया भिक्खु भिक्खुं अमूलकेन
सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेसन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, ५
भिक्खुं अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोषपुरिसा,
भिक्खुं अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेस्तथ ! नेतं, मोषपुरिसा, अप्पसानां
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्षापदं उह्दिसेय्याथ -

४६०. “यो पन भिक्खु भिक्खुं अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेय्य,
पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गे

४६१. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खु ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिष्पेतो भिक्खु ति ।

B. 195

भिक्खुं ति अञ्च भिक्खुं ।

अमूलकां नाम अदिट्टं अस्सुतं^१ अपरिसङ्घितं ।

15

सङ्घादिसेसेना ति तेरसन्न अञ्चातरेन ।

अनुद्धंसेय्या ति चोदेति वा चोदापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४६२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धं-
सेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको अमूलकेन सङ्घादिसेसेन
अनुद्धंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची अमूलकेन 20
सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आचारविपत्तिया वा दिट्टविपत्तिया वा अनुद्धंसेति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अनुपसम्पन्नं अनुद्धंसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्न-
सञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।

25

१. अस्सुतं - सी०, रो० ।

४६३. अनापत्ति तथासङ्खी चोदेति, वा चोदापेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१७७. सत्तसत्तिमपाचित्तिं

(भिक्खुकुच्छपदहने)

(१) छब्बगिय - सत्तरसवगियभिक्खुवस्तु

४६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवगियानं
५ भिक्खूनं सञ्चिच्छ कुक्कुच्चं उपदहन्ति - “भगवता, आवुसो, सिक्खापदं पञ्चातं - न ऊनवीसतिवस्सो पुण्गलो उपसम्पादेतब्बो” ति । तुम्हे च ऊनवीसतिवस्सा उपसम्पन्ना । कच्च नो तुम्हे अनुपसम्पन्ना” ति ? ते रोदन्ति । भिक्खू एवमाहंसु - “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदया” ति ?

B. 196 “इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्खू अम्हाकं सञ्चिच्छ कुक्कुच्चं
R. 149 १० उपदहत्ती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्जायन्ति लियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू भिक्खूनं सञ्चिच्छ कुक्कुच्चं उपदहिसन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खूनं सञ्चिच्छ कुक्कुच्चं उपदहथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
१५ भिक्खूनं सञ्चिच्छ कुक्कुच्चं उपदहिसस्य ! नेतं, मोघपुरिसा अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेयाथ -

४६५. “यो पन भिक्खू भिक्खुस्स सञ्चिच्छ कुक्कुच्चं उपदहेय - ‘हतिस्स मुहूतं पि अफासु भविस्सती’ ति एतदेव पञ्चयं करित्वा अनलषं, पाचित्तिं” ति ।

(३) विभङ्गे

४६६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अविष्येतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जास्स भिक्खुस्स ।

सञ्चिच्छा ति जानन्तो सञ्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा वीतिकमो ।

कुकुच्चं उपदहेया ति “अनवीसतिवस्तो मञ्चे त्वं उपसम्पन्नो, विकाले मञ्चे तया भुतं, मज्जं मञ्चे तया पीतं, मातुगामेन संद्व रहो मञ्चे तया निसिन्न” ति कुकुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचितियस्स ।

एतदेव पच्चयं करिस्वा, अनङ्गां ति न अञ्चो कोचि पच्चयो होति कुकुच्चं उपदहितुं ।

४६७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची सञ्चिच्चच्च कुकुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचितियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको सञ्चिच्चच्च कुकुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचितियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची कुकुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचितियस्स ।

अनुपसम्पन्नस्स सञ्चिच्चच्च कुकुच्चं उपदहति, आपत्ति दुक्कटस्स । १० अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४६८. अनापत्ति न कुकुच्चं उपदहितुकामो “अनवीसतिवस्तो मञ्चे त्वं उपसम्पन्नो, विकाले मञ्चे तया भुतं, मज्जं मञ्चे तया पीतं, मातु-गामेन संद्व रहो मञ्चे तया निसिन्न, इच्छ जानाहि, मा ते पच्छा कुकुच्चं १५ अहोसी” ति भणति, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 197

—○—

३. ७८. अद्वासततिमपाचितियं

(उपस्मुतिद्वाने)

(१) छब्बग्नियभिक्खुबुवत्यु

४६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्निया भिक्खू पेसलेहि भिक्खूहि सद्ध भण्डन्ति । पेसला भिक्खू एवं वदेन्ति । “अलज्जिनो इमे, आवुसो, छब्बग्निया भिक्खू । न सका इमेहि सह भण्डतु” ति । २० छब्बग्निया भिक्खू एवं वदेन्ति – “किस्स तुम्हे, आवुसो, अम्हे अलज्जिवादेन पापेथा” ति ? “कहं पन तुम्हे, आवुसो, अस्मुथा” ति ? “मयं आयस्मन्तानं उपस्मुर्ति तिद्वन्हा” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्निया भिक्खू भिक्खूनं भण्डन-जातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्मुर्ति तिद्विस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं २५

R. 150

१. भण्डन्ति – सी० । २. वदेन्ति – म०, रो० ।

किर तुम्हे, भिक्खुवे, भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्थुति तिटुथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्थुति तिटुस्थ !

- ३ नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेन्याथ —

४७०. “यो पन भिक्खु भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्थुति तिटुय्य” — ‘यं इमे भणिस्तन्ति तं सोस्सामी’ ति एतदेव पञ्चयं करित्वा अनञ्चं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

- १० ४७१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं इमस्मि अथ्ये अधिष्पेतो भिक्खू ति ।

B. 198 भिक्खूनं ति अञ्चेसं भिक्खूनं ।

भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं ति अधिकरणजातानं ।

- १५ उपस्थुति तिटुय्या ति “इमेन् सुत्वा चोदेस्सामि सारेस्सामि पटिचो-
देस्सामि पटिसारेस्सामि मङ्कू^१ करिस्सामी” ति गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
यथ ठितो सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पञ्चतो गच्छन्तो तुरितो गच्छति
सोस्सामी ति, आपत्ति दुक्कटस्स । यथ ठितो सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
पुरतो गच्छन्तो ओहिय्यति सोस्सामी ति, आपत्ति दुक्कटस्स । यथ ठितो
सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खुस्स ठितोकास वा. निसिन्नोकास वा
R. 151 २० निपन्नोकासं वा आगन्त्वा मन्तेन्तं उक्कासितब्बं, विजानापेतब्बं, नो चे
उक्कासेय्य वा^२ विजानापेय्य वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पञ्चयं करित्वा अनञ्चं ति न अञ्चो कोचि पञ्चयो होति
उपस्थुति तिटुतुं ।

४७२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ची उपस्थुति तिटुति, आपत्ति
२५ पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको उपस्थुति तिटुति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची उपस्थुति तिटुति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. लिटुय्य — सी० । २. मङ्कुं — रो०, स्या०; मङ्कुकरिस्सामी — सी० । ३. वा न — रो० ।

अनुपसम्प्रस्तु उपस्तुति तिटुति, आपत्ति दुक्कटस्तु । अनुपसम्प्रबे
उपसम्प्रश्वासव्याही, आपत्ति दुक्कटस्तु । अनुपसम्प्रबे वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्तु । अनुपसम्प्रबे अनुपसम्प्रश्वाही, आपत्ति दुक्कटस्तु ।

४७३. अनापत्ति – “इमें सुत्वा औरमिस्सामि विरमिस्सामि वूप-
समिस्सामि’ अतानं परिमोचेस्सामि” ति गच्छति, उम्मत्तकस्तु, आदिकम्मि- ५
कस्ता ति ।

४७६. ऊनासीतिमपाचित्यं (कम्पयदिवाहने)

(१) छब्बग्नियभिक्खुवत्थु

४७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्तु आरामे । तेन स्वो पन समयेन छब्बग्निया भिक्खु अनाचारं
आचरित्वा एकमेकस्स कम्मे कयिरमाने^१ पटिक्कोसन्ति । तेन स्वो पन समयेन
सङ्घो सन्निपतितो होति केनचिदेव करणीयेन । छब्बग्निया भिक्खु चीवरकम्मं १०
करोन्ता एकस्स छन्दं अदंसु । अथ स्वो सङ्घो – “अयं, आवुसो, छब्बग्नियो
भिक्खु एकको आगतो, हन्दस्स मयं कम्मं करोमा” ति तस्स कम्मं अकासि ।
अथ स्वो सो भिक्खु येन छब्बग्निया भिक्खु तेनुपसङ्ख्यमि । छब्बग्निया भिक्खु
तं भिक्खुं एतदबोन्चुं – “कि, आवुसो, सङ्घो अकासी” ति ? “सङ्घो मे,
आवुसो, कम्मं अकासी” ति । “न मयं, आवुसो, एतदत्थाय छन्दं अदम्हा – १५
‘तुयहं कम्मं करिस्सती’ ति । सचे च मयं जानेय्याम तुयहं कम्मं करिस्सती ति,
न मयं छन्दं ददेय्यामा” ति । ये ते भिक्खु अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्निया भिक्खु धम्मिकानं
कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं^२ आपजिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्च
किर तुम्हे, भिक्खुवे, धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं २० R. 152
आपज्जथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं आपजिस्सथ ! नेतं,

१. वप्समेस्सामि – सी० । २. करियमाने – रो० । ३. खीयनधम्मं – रो० ।

मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्षापदं उद्दिस्तेय्याथ –

४७५. “यो पन भिक्खु धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्त्वा पच्छा सीयन-धम्मं आपज्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञे

५ ४७६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्ठेतो भिक्खु ति ।

धम्मिकं नाम कम्मं अपलोकनकम्मं अत्तिकम्मं अत्तिदुतियकम्मं अतिचतुर्थकम्मं धम्मेन विनयेन सत्युसासनेन कतं, एतं धम्मिकं नाम कम्मं । छन्दं दत्त्वा खिय्यति’ आपत्ति पाचित्तियस्स ।

. 200 १० ४७७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची छन्दं दत्त्वा खिय्यति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको छन्दं दत्त्वा खिय्यति, आपत्ति दुष्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची छन्दं दत्त्वा खिय्यति, अनापत्ति । अधम्म-कम्मे धम्मकम्मसञ्ची, आपत्ति दुष्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुष्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची, अनापत्ति ।

१५ ४७८. अनापत्ति – “अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मारहस्स वा कम्मं कतं” ति जानन्तो खिय्यति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५८०. असीतिमपाचित्तियं

(छन्दं अदत्त्वा गते)

(१) छब्बग्नियभिक्खुवत्त्वं

४७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सङ्घो सञ्चिपतितो होति केनचिदेव करणीयेन । छब्बग्निया भिक्खु चीवरकम्मं करोन्ता एकस्स छन्दं २० अदंसु । अथ खो सङ्घो यस्सत्थाय सञ्चिपतितो तं कम्मं करिस्सामी ति अर्ति ठपेसि । अथ खो सो भिक्खु – “एवमेविमे एकमेकस्स कम्मं करोन्ति, कस्स तुम्हे कम्मं करिस्सथा” ति छन्दं अदत्त्वा उद्गायासना पक्कामि । ये ते भिक्खु अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु सङ्घे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्त्वा उद्गायासना

१. सीयति – सी०, स्ता०, रो० ।

पक्कमिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, सङ्गे विनिच्छय-
कथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्ता उट्टायासना पक्कमसी ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जन्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कर्य हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
सङ्गे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्ता उट्टायासना पक्कमिस्ससि ! ५
नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे,
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४८०. “यो पन भिक्खु सङ्गे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं
अदत्ता उट्टायासना पक्कमेय्य, पाचित्तिं” ति ।

(३) विभङ्गे

४८१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं १० B. 201
इमस्मि अथे अधिपेतो भिक्खु ति ।

सङ्गे विनिच्छयकथा नाम वत्थु' वा आरोचितं होति अविनिच्छितं,
अति वा ठपिता होति, कम्मवाचा वा विष्पकता होति ।

छन्दं अदत्ता उट्टायासना पक्कमेय्या ति – “कथं इदं कम्मं कुण्ठं अस्स
वगं अस्स न करेय्या” ति गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । परिसाय हृथ्यपासं १५
विजहन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४८२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची छन्दं अदत्ता उट्टायासना
पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको छन्दं अदत्ता उट्टा-
यासना पक्कमति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची छन्दं
अदत्ता उट्टायासना पक्कमति, अनापत्ति । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची, २०
आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्ची, अनापत्ति ।

४८३. अनापत्ति – “सङ्गस्स भण्डनं वा कलहो वा विगग्हो वा
विवादो वा भविस्सती” ति गच्छति, “सङ्गभेदो वा सङ्गराजि वा भविस्सती”
ति गच्छति, “अधम्मेन वा वगेन वा नकम्मारहस्स वा कम्मं करिस्सती” ति २५
गच्छति, गिलानो वा^१ गच्छति, गिलानस्स करणीयेन वा^२ गच्छति, उच्चारेन

१. वत्थु – सी० । २. ३. स्या०, रो०, म० पोत्प्रकेषु नतिः ।

वा पस्सावेन वा पीछितो गच्छति, न कम्मं कोपेतुकामो पुन यच्चागमिस्साभी
ति गच्छति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— — —

१ द१. एकासीतिमयाचित्तिं
(चोबर विन्मे लिप्यने)

(१) दब्बमल्लपुत्र - छब्बगियभिक्खुवत्पु

R. 154

४८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति बेलुवने^१ कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सङ्घस्स
५ सेनासनं च पञ्चापेति^२ भत्तानि च उद्दिसति । सो चायस्मा दुब्बलचीवरो
होति । तेन खो पन समयेन सङ्घस्स एकं चीवरं उप्पन्नं होति । अथ खो
B. 202 सङ्घो तं चीवरं आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स अदासि । छब्बगिया
भिक्खू उज्ज्ञायन्ति लियन्ति विपाचेन्ति - “यथासन्धुतं” भिक्खू सङ्घिकं
१० लाभं परिणामेन्ती^३ ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू समग्नेन सङ्घेन
१५ चीवरं दत्वा पञ्चा खीयनधम्मं आपजिज्जसन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर
तुम्हे, भिक्खवे, समग्नेन सङ्घेन .चीवरं दत्वा पञ्चा खीयनधम्मं आपजज्या
२० ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
१५ समग्नेन सङ्घेन चीवरं दत्वा पञ्चा खीयनधम्मं आपजिज्जसथ ! नेतं,
मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं, वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इम
२० सिक्खापदं उद्दिसेयाथ -

४८५. “यो पन भिक्खू समग्नेन सङ्घेन चीवरं दत्वा पञ्चा खीयन-
धम्मं आपज्जेय्य “यथासन्धुतं भिक्खू सङ्घिकं लाभं परिणामेन्ती^४ ति, पश्चि-
२५ त्तिं” ति ।

(३) विनङ्गो

४८६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमर्स्म अत्थे अधिष्पेतो भिक्खू ति ।

१. बेलुवने - सी० । २. पञ्चापेति - म०, सी० । ३. यथासन्धुतं - रो० । ४. सी०,
रो० पोत्तवेतु नवित ।

समग्नो नाम सङ्घो समानसंबासको समानसीमायं ठितो ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं विकप्यनुपं पञ्चमं ।

दत्ता ति सयं दत्ता ।

यथात्तन्तुतं नाम यथामित्तता यथासन्दिहृता यथासम्भृतता यथा-
समानुपज्ञायकता यथासमानाचरियकता ।

5

सङ्घकं नाम सङ्घस्स दिनं होति परिच्छतं ।

लाभो नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानपच्चयभेसज्जपरिक्खारा,
अन्तमसो चूणपिण्डो पि, दन्तकटुं पि, दसिकसुतं पि ।

पञ्चां खीयनष्टमं आपञ्जेय्या ति उपसम्पन्नस्स सङ्घेन सम्मतस्स
सेनासनपञ्जापकस्स वा भत्तुदेसकस्स वा यागुभाजकस्स वा फलभाजकस्स वा 10
खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तकविसज्जकस्स वा चीवरं दिने खिय्यति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 155

४८७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची चीवरं दिने खिय्यति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको चीवरं दिने खिय्यति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची चीवरं दिने खिय्यति, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स ।

अञ्जां परिक्खारं दिने खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्नस्स
सङ्घेन असम्मतस्स सेनासनपञ्जापकस्स वा भत्तुदेसकस्स वा यागुभाजकस्स
वा फलभाजकस्स वा खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तकविसज्जकस्स वा चीवरं
वा अञ्जं वा परिक्खारं दिने खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स 20
सङ्घेन सम्मतस्स वा असम्मतस्स वा सेनासनपञ्जापकस्स वा भत्तुदेसकस्स
वा यागुभाजकस्स वा फलभाजकस्स वा खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तक-
विसज्जकस्स वा चीवरं वा अञ्जां वा परिक्खारं दिने खिय्यति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ची, 25
अनापत्ति ।

B. 203

४८८. अनापत्ति – पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्तं
“कवथो तस्स दिने लद्वा पि विनिपातेस्सति न सम्मा उपनेस्सती” ति
खिय्यति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— • —

१. आपत्ति दुक्कटस्स – सी०, स्पा० । २. करोन्तस्स – रो० ।

**१ दृ. द्वासीतिवपतिचित्तियं
(सहित्यकाव्यरचनामने)**

(१) सार्वतिवपुशस्त् सचीवरभत्तपटिपादनवत्यु

४८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्जनातरस्स पूगस्स
सङ्घस्स सचीवरभत्तं पटियतं होति – भोजेत्वा चीवरेन अच्छादेस्सामा ति ।
अथ खो छब्बगिया भिक्खू येन सो पूगो तेनुपसङ्घमिसु; उपसङ्घमित्वा तं

- ५ पूर्णं एतदबोचुं – “देथावुसो, इमानि चीवरानि इमेसं भिक्खून्” ति । “न
मर्य, भन्ते, दस्साम । अम्हाकं सङ्घस्स अनुवस्सं” सचीवरभिक्खा पञ्जाता”
ति । “बहु, आवुसो, सङ्घस्स दायका, बहु सङ्घस्स भत्ता”^१ । इमे तुम्हे
निस्साय तुम्हे सम्पस्सन्ता इध विहरन्ति । तुम्हे चे इमेसं न दस्सथ, अथ
को चरहि इमेसं दस्सति ? देथावुसो, इमानि चीवरानि इमेसं भिक्खून्”
१० ति । अथ खो सो पूगो छब्बगिययेहि भिक्खूहि निष्पीळियमानो यथापटियतं
चीवरं छब्बगियानं भिक्खूनं दत्वा सङ्घं भत्तेन परिविसि । ये ते भिक्खू
B. 156 जानन्ति सङ्घस्स सचीवरभत्तं पटियतं न च जानन्ति छब्बगियानं भिक्खूनं
B. 204 दिनं ति ते एवमाहंसु – “ओणोजेथावुसो, सङ्घस्स चीवरं” ति । “नत्थि,
भन्ते । यथापटियतं चीवरं अव्या छब्बगिया अव्यानं छब्बगियानं परिणा-
१५ मेसु” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० .. ते उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू जानं सङ्घिक लाभं परिणतं
पुगलस्स परिणामेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुगलस्स परिणामेथा ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- २० विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुगलस्स परिणामेस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा,
अप्पसशानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेव्याथ –

- २५ ४६०. “यो पन भिक्खू जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुगलस्स परि-
णामेव्य, पाचित्तियं” ति ।

१. अनवस्सकं – सी० । २. भहति – सी० ।

(३) विश्ववृत्ते

४६१. यो पता ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षु ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्ठेतो भिक्षु ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्चेवा तस्य आरोचेन्ति, सो
वा आरोचेति ।

सञ्चुकं नाम सञ्चुस्स दिग्ं होति परिच्छतं ।

लाभो नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्यच्छयभेसज्जपरिवत्तारा,
अन्तमसो चुण्णपिण्डो पि, दन्तकटुं पि, दसिकसुतं पि ।

परिणतं नाम दस्साम करिस्सामा ति वाचा भिन्ना होति, त' पुग-
लस्स परिणामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४६२. परिणते परिणतसञ्च्ची पुगलस्स परिणामेति, आपत्ति १०
पाचित्तियस्स । परिणते वेमतिको पुगलस्स परिणामेति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । परिणते अपरिणतसञ्च्ची पुगलस्स परिणामेति, अनापत्ति । सञ्चुस्स
परिणतं अञ्चञ्चासञ्चुस्स वा चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
चेतियस्स परिणतं अञ्चञ्चाचेतियस्स^१ वा सञ्चुस्स वा^{*} पुगलस्स वा परिणामेति,
आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलस्स परिणतं अञ्चञ्चापुगलस्स वा सञ्चुस्स वा^{*} १५
चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते परिणतसञ्च्ची,
आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स^२ । अपरिणते
अपरिणतसञ्च्ची, अनापत्ति ।

४६३. अनापत्ति – “कथं देमा” ति पुच्छीयमानो – “यथं तुम्हाकं
देय्यधम्मो परिभोगं वा लभेय्य पटिसङ्घारं वा लभेय्य चिरटुतिको वा २०
अस्स यथं वा पन तुम्हाकं चित्तं पसीदति तथं देथा” ति भणति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सहधम्मिकवग्गो अटुभो ।

तस्मुद्दानं

सहधम्म-विवरणं च, मोहापन^३ पहारकं^४ ।

तलसत्ति अमूलं च, सञ्चिच्छ च उपस्थुति^५ ।

पटिबाहनञ्चन्दं^६ च, दब्बं च परिणामनं ति^७ ॥

B. 205

R. 157

१. सी०, स्था० पोरकेमु न रिय । २. अम्बास्त वेतियस्त – स्था०, रो० । * एष सी०
पोरके ‘गणस्त वा’ ति अधिको पाठी दिस्सति । ३-४. मोहापन पहारण – सी०; मोहापनप्यहारकं –
स्था०; मोहापनपहारक – रो० । ४. उपस्थुति च – रो० । ५. पटिबाहनञ्चन्द – स्था०; पटिबाहन
ञ्चन्द – म० । ६. परिणामन – रो० ।

वाचिसिद्धि – २७.

६ द३. तथास्वेतिमपाचित्तियं
(राजसेपुरुषसेवने)

(१) प्रानन्द-मल्लिकार्देवीवत्सु

४६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उत्थानपालं
आणापेसि – “गच्छ, भणे, उत्थानं सोधेहि । उत्थानं गमिस्तामा”^१ ति ।
“एवं, देवा” ति खो सो उत्थानपालो रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स पटि-
५ सुत्वा उत्थानं सोधेत्तो अद्वास भगवन्तं अङ्गातर्रस्म रुक्खमूले निसिश्चं ।
दिस्वान येन राजा पसेनदि कोसलो तेनुपसङ्क्षिप्तिः उपसङ्क्षिप्तिवा राजानं
पसेनदि कोसलं एतदबोच – “सुदृ, देव, उत्थानं । अपि च, भगवा तथ्य
निसिश्चो” ति । “होतु, भणे ! मयं भगवन्तं परिष्पासिस्तामा”^२ ति । अथ खो
१० राजा पसेनदि कोसलो उत्थानं गन्त्वा येन भगवा तेनुपसङ्क्षिप्तिः । तेन खो
पन समयेन अङ्गातरो उपासको भगवन्तं परिष्पासन्तो निसिश्चो होति ।
अद्वास खो राजा पसेनदि कोसलो तं उपासकं भगवन्तं परिष्पासन्तं निसिश्चं ।
१५ दिस्वान भीतो अद्वासि । अथ खो रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स एतदहोसि –
“नारहतायं पुरिसो पापो होतुं, यथा भगवन्तं परिष्पासती” ति । येन
भगवा तेनुपसङ्क्षिप्तिः उपसङ्क्षिप्तिवा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।
२० R. 158 १५ अथ खो सो उपासको भगवतो गारवेन राजानं पसेनदि कोसलं नेव अभि-
वादेसि न पच्चुट्टासि । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो अनत्तमनो अहोसि –
“कथं हि नामायं पुरिसो मयि आगते नेव अभिवादेस्सति न पच्चुट्टेस्ती”
ति ! अथ खो भगवा राजानं पसेनदि कोसलं अनत्तमनं विदित्वा राजानं
पसेनदि कोसलं एतदबोच – “एसो खो, महाराज, उपासको बद्रुस्तुतो
२५ आगतागमो कामेसु वीतरागो” ति । अथ खो रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स
एतदहोसि – “नारहतायं उपासको ओरको होतु, भगवा पि इमस्स वर्णं
भासती”^३ ति । तं उपासकं एतदबोच – “वदेय्यासि, उपासक, येन अत्थो”
ति । “सुट्ठु, देवा” ति । अथ खो भगवा राजानं पसेनदि कोसलं धम्मिया
कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा
२५ पसेनदि कोसलो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो
सम्पहंसितो उट्टायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्षिणं कर्त्वा पक्कामि ।

१. गमिस्तामी – सी० । २. भणती – स्वा० ।

४६५. तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उपरिपासाद-
वरगतो होति । अहसा' खो राजा पसेनदि कोसलो तं उपासकं रथिकायं
च्छतपार्णिण गच्छत्तं । दिस्वान पक्कोसापेत्वा एतदबोच – “त्वं किर,
उपासक, बहुस्मुतो आगतागमो । साधु, उपासक, अम्हाकं इत्थागारं
धम्मं वाचेही” ति । “यमहं”, देव, जानामि अव्यानं वाहसा, अव्या व ५
देवस्स इत्थागारं धम्मं वाचेस्सती” ति । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो –
“सच्चं खो उपासको आहा” ति येन भगवा तेनुपसङ्कुमि ; उपसङ्कुमित्वा
भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसीद्धो खो राजा
पसेनदि कोसलो भगवन्तं एतदबोच – “साधु, भन्ते, भगवा एकं भिक्खुं
आणापेतु यो अम्हाकं इत्थागारं धम्मं वाचेस्सती” ति । अथ खो भगवा १०
राजानं पसेनदि कोसलं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि ... पे० ... पदक्षिणं कत्वा
पक्कामि । अथ खो भगवा आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि – “तेनहानन्द,
रञ्जो इत्थागारं धम्मं वाचेही” ति । “एवं, भन्ते” ति खो आयस्मा आनन्दो
भगवतो पटिसुत्वा^१ कालेन^२ कालं^३ पविसित्वा रञ्जो इत्थागारं धम्मं
वाचेति^४ । अथ खो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर-
मादाय येन रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स निवेसनं तेनुपसङ्कुमि । १५

B. 207

४६६. तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो मल्लिकाय देविया
सद्धि सयनगतो होति । अहसा खो मल्लिका देवी आयस्मन्तं आनन्दं दूरतो व
आगच्छत्तं । दिस्वान सहसा बुट्टासि ; पीतकमटू^५ दुस्सं पभस्तित्य ।
अथ खो आयस्मा आनन्दो ततो व पटिनिवत्तित्वा आरामं गन्त्वा भिक्खुन् २०
एतमत्यं आरोचेसि । ये ते भिक्खु अपिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा आनन्दो पुब्बे अप्पटि-
संविदितो रञ्जो अन्तेपुरं पविसिस्ती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं,
आनन्द, पुब्बे अप्पटिसंविदितो रञ्जो अन्तेपुरं पविससी^६ ति ? “सच्चं,
भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, आनन्द, २५
पुब्बे अप्पटिसंविदितो रञ्जो अन्तेपुरं पविसिस्ससि ! नेतं, आनन्द, अप्प-
सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धर्मिम कथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि–
४६७. “दसयिमे, भिक्खवे, आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने । कतमे

R. 159

१. महस – रो० । २. रथियाय – स्था० । ३. यमपाई – सी० । ४. पटिसुणित्वा – सी०,
स्था० । ५. काले – सी० । ६. सी० पोत्तके नत्यि । ७. वाचेसि – स्था०, रो० । ८. पीतक-
मस्ता – सी० । ९. पाविसी – सी० ।

दस ? इधं भिक्खवे, राजा महेसिया सर्वं निसिन्नो^१ होति, तत्थं भिक्खु पविसति । महेसी वा भिक्खुं दिस्वा सितं पातुकरोति । भिक्खु वा महेसि दिस्वा सितं पातुकरोति । तत्थं रञ्जो एवं होति – ‘अद्वा इमेऽसं कतं वा करिस्सन्ति वा’ ति । अयं, भिक्खवे, पठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

५ “पुन च परं, भिक्खवे, राजा बहुकिञ्चो बहुकरणीयो । अञ्जातरं इत्थं गन्त्वा नस्सरति । सा तेन गव्यं गण्हाति^२ । तत्थं रञ्जो एवं होति – ‘न खो इधं अञ्जो कोचि पविसति अञ्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं’ ति । अयं, भिक्खवे, दुतियो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

१० “पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे अञ्जातरं रतनं नस्सति । तत्थं रञ्जो एवं होति – ‘न खो इधं अञ्जो कोचि पविसति अञ्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं’ ति । अयं, भिक्खवे, ततियो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

B. 208

१५ “पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे अञ्जातरा गृह्यमन्ता बहिद्वा सम्भेदं गच्छन्ति । तत्थं रञ्जो एवं होति – ‘न खो इधं अञ्जो कोचि पविसति अञ्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं’ ति । अयं, भिक्खवे, चतुर्थो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

२० “पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे पुत्तो वा पितरं पत्थेति पिता वा पुत्रं पत्थेति । तेसं एवं होति – ‘न खो इधं अञ्जो कोचि पविसति अञ्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं’ ति । अयं, भिक्खवे, पञ्चमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

२५ “पुन च परं, भिक्खवे, राजा नीचट्टानियं उच्चे ठाने ठपेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति – ‘राजा खो पब्बजितेन संसट्टो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं’ ति । अयं, भिक्खवे, छट्टो आदीनवो, गरजन्तेपुरण्ण-वेसने ।

R. 160

“पुन च परं, भिक्खवे, राजा उच्चट्टानियं^३ नीचे ठाने ठपेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति – ‘राजा खो पब्बजितेन संसट्टो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं’ ति । अयं, भिक्खवे, सत्तमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

१. समग्रामी – स्था०; निष्ठो – शी० । २. गण्हि – म०, दो० । ३. नीचट्टानी द- द० ।

“पुन च परं, भिक्खवे, राजा अकाले सेनं उत्थोजेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति – ‘राजा खो पब्बजितेन संसद्गो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म’ ति । अयं, भिक्खवे, अट्टमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

“पुन च परं, भिक्खवे, राजा काले सेनं ‘उत्थोजेत्वा, अन्तरामगतो निवत्तापेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति – ‘राजा खो पब्बजितेन संसद्गो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म’ ति । अयं, भिक्खवे, नवमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

“पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो राजन्तेपुरं” हत्थिसम्हङ् अस्स-
सम्हङ् रथसम्हङ् रज्जनीयानि^१ रूपसहगन्धरसफोट्टवानि, यानि न पब्ब-^{१०}
जितस्स साहप्पानि । अयं*, भिक्खवे, दसमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।
इमे खो, भिक्खवे, दस आदीनव! राजन्तेपुरप्पवेसने” ति ।

(२) पञ्जलि

अथ खो भगवा आयस्मन्तं आनन्दं अनेकपरियायेन विगरहित्वा
दुष्मरताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेयाय –
४१८. “यो पन भिक्खु रञ्जो खत्तियस्स मुद्दावसित्तस्स” अनिक्ख-^{१५}
न्तराजके अनिग्गतरतनके^२ पुञ्चे अप्पटिसंबिदितो इन्द्रखोलं अतिक्खामेय,
पाचित्तियं” ति ।

B. 209

(३) विभज्ञो

४१९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिपेतो भिक्खु ति ।

खत्तियो नाम उभतो सुजातो होति, मातितो च पितितो च संसुद्ध-^{२०}
गहणिको, याव सत्तमा पितामहयुगा अविखत्तो अनुपकुट्टो^३ जातिवादेन ।

मुद्दावसित्तो नाम खत्तियाभिसेकेन अभिसित्तो होति ।

अनिक्खन्तराजके ति राजा सर्यनिघरा अनिक्खन्तो होति ।

अनिग्गतरतनके ति महेशी सर्यनिघरा अनिक्खन्ता होति, उभो वा
अनिक्खन्ता होन्ति ।

२५

पुञ्चे अप्पटिसंबिदितो ति पुञ्चे अनामन्तेत्वा” ।

१. अन्तेपुरं – सी०, रो० । २. रज्जनीयानि – सी०; रज्जनीयानि – स्या० । * एत्य स्वा०
पीतके ‘खो’ ति पाठो दिस्त्वति । ३. मुद्दावसित्तसो – स्या० । ४. अनीभतरतनके – सी० ।
५. अनुपकुट्टो – सी० । ६. अनिग्गतो – स्या०, सी० ।

इन्द्रसीलो नाम सयनिष्ठरस्स उम्मारो वुच्चति ।

सयनिष्ठरं^१ नाम यत्थ कथचि रङ्गो सयनं पञ्जतं होति, अन्त-
मसो साणिपाकारपरिक्लितं पि ।

इन्द्रसीलं अतिकामेद्या ति पठमं पादं उम्मारं अतिकामेति,

५ आपत्ति दुक्कटस्स । दुतियं पादं अतिकामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५००. अप्पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्ची इन्द्रसीलं अति-
कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिसंविदिते वेमतिको इन्द्रसीलं
अतिकामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्ची
इन्द्रसीलं अतिकामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१० पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । पटि-
संविदिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्ची,
अनापत्ति ।

B. 210,
R. 161 ५०१. अनापत्ति पटिसंविदिते, न खत्तियो होति, न खत्तिया-
भिसेकेन अभिसित्तो होति, राजा वा^२ सयनिष्ठरा निक्खन्तो होति, महेशी

१५ वा^३ सयनिष्ठरा निक्खन्ता होति, उभो वा^४ निक्खन्ता होन्ति, नसयनिष्ठरे,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३ द४. चतुरासीतिमपाचित्तियं

(रत्नउग्गहने)

(१) भिक्खु-ब्राह्मणयविकवस्थ

५०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यिं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जनातरो भिक्खु अचिरवतिया
नदिया नहायति । अञ्जनातरो पि ब्राह्मणो पञ्चसतान थविकं थले निक्ख-
पित्वा अचिरवतिया नदिया नहायन्तो^५ विस्सरित्वा अगमासि । अथ खो
सो भिक्खु – “तस्सायं ब्राह्मणस्स थविका, मा इधं^६ नस्सी” ति अग्गहेसि ।
अथ खो सो ब्राह्मणो सरित्वा तुरितं-तुरितो आधावित्वा तं भिक्खु एतद-
बोच – “अपि मे, भो, थविकं पस्सेय्यासी” ति ? “हन्द, ब्राह्मणा” ति

१. सयनीष्ठरं – स्याऽ । २. म०, रो०, स्याऽ पोत्पकेसु नत्वा । ३. म०, रो०, स्याऽ पोत्पकेसु नत्वा । * एत्व स्याऽ पोत्पके ‘सयनीष्ठरा’ ति पाठो दिस्सति । ४. नहायिष्ठरा – सी०, स्याऽ । ५. स्याऽ, रो० पोत्पकेसु नत्वा । ६. स्याऽ, रो०, म० पोत्पकेसु नत्वा ।

अदासि । अथ खो तस्स ब्राह्मणस्स एतदहोसि – “केन नु खो अहं उपायेन इमस्त भिक्खुनो पुण्यपत्तं न ददेय्य” ति ! “न मे, भो, पञ्चसतानि, सहस्रं मे” ति पलिबुद्धित्वा^१ मुञ्चित्वा । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खु अपिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेति – कथं हि नाम भिक्खु रतनं उगगहेस्ती ति .., पे० ... सच्चं^२ किर त्वं, भिक्खु, रतनं उगगहेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति^३ ।

(२) पठबपञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, रतनं उगगहेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खु रतनं वा रतनसम्भतं वा उगगहेय वा उगगहापेय वा, पाचित्यं” ति^४ ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चतं होति ।

(३) विसाखाश्वाभरणभण्डिकवस्तु

५०३. तेन खो पन समयेन सावत्तिया^५ उस्सवो होति । मनुस्सा अलङ्कृतप्पटियत्ता^६ उत्त्यानं गच्छन्ति । विसाखा पि मिगारमाता अलङ्कृ-
तप्पटियत्ता उत्त्यानं गमिस्सामी ति गामतो निक्खमित्वा – “क्याहं करि-
त्सामि उत्त्यानं गन्त्वा, यन्नूनाह भगवन्तं पयिष्यपासेय्यं” ति आभरणं ओमु-
ञ्चित्वा उत्तरासङ्घेन भण्डिकं बन्धित्वा दासिया अदासि – “हन्द, जे, इमं
भण्डिकं गण्हाही” ति । अथ खो विसाखा मिगारमाता येन भगवा तेनुपसङ्घमि;
उपसङ्घमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसीदि
खो विसाखं मिगारमातर भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि^{२०}
समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो विसाखा मिगारमाता भगवता धम्मिया
कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहसिता उद्भायासना भगवन्तं
अभिवादेत्वा पदविक्षणं कत्वा पक्कामि । अथ खो सा दासी तं भण्डिकं
विस्सरित्वा अगमासि । भिक्खु पस्सित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेतुं ।
“तेन हि, भिक्खवे, उगगहेत्वा निक्खिपथा” ति ।^{२५}

(४) अनुपञ्चति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मिम कथं कत्वा

१. पलिबुद्धेत्वा – म० । २. सी०, दो० पोत्तकेसु नविष्ट । ३. सावत्तियं – ली० । ४. अलङ्कृ-
पटियत्ता – सी०, स्या०, दो० ।

भिक्खु आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, रतनं वा रतनसम्मतं वा अज्ञारामे उग्रहेत्वा वा उग्रहापेत्वा वा निक्षिपितुं – यस्स भविस्सति सो हरिस्सती ति । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खु रतनं वा रतनसम्मतं वा, अज्ञानं अज्ञारामा,

५ उग्रहेत्य वा उग्रहापेत्य वा, पार्वतिं” ति ।

एवं चित्वदं भगवता भिक्खुनं सिक्खापदं पञ्चतं होति ।

(५) अङ्गुलिमुद्दिकावत्पु

५०४. तेन खो पन समयेन कासीसु जनपदेसु^१ अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो होति । तेन च गहपतिना अन्तेवासी आणतो होति – “सचे भदन्ता” आगच्छन्ति भत्तं करेय्यासी” ति । तेन खो पन समयेन

- १० सम्बहुला भिक्खु कासीसु जनपदेसु चारिकं चरमाना येन अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो तेनुपसङ्कमिसु । अद्दसा खो सो पुरिसो ते भिक्खु दूरतो व आगच्छन्ते । दिस्वान येन ते भिक्खु तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा ते भिक्खु अभिवादेत्वा एतदबोच – “अधिवासेन्तु, भन्ते, अथ्या स्वातनाय गहपतिनो भत्तं” ति । अधिवासेसु खो ते भिक्खु तुण्हीभावेन^२ । अथ खो
- १५ सो पुरिसो तस्सा रक्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा कालं आरोचापेत्वा^३ अङ्गुलिमुद्दिकं ओमुञ्चित्वा ते भिक्खु भत्तेन परिविसित्वा – “अथ्या भुञ्जित्वा गच्छन्तु, अहं पि^४ कम्मन्तं गमिस्सामी” ति अङ्गुलिमुद्दिकं विस्सरित्वा अगमासि । भिक्खु पस्सित्वा – “सचे मयं गमिस्साम नस्सिस्सतायं अङ्गुलिमुद्दिका” ति तत्येव अच्छिसु । अथ खो
- २० सो पुरिसो कम्मन्ता आगच्छन्तो ते भिक्खु पस्सित्वा एतदबोच – “किस्स, भन्ते, अथ्या इवेव अच्छित्ती” ति ? अथ खो ते भिक्खु तस्स पुरिसस्स एतमत्थं आरोचेत्वा सावर्त्त्य गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसु । भिक्खु भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(६) अनुपञ्जन्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धन्मि कथं कत्वा

- २५ भिक्खु आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, रतनं वा रतनसम्मतं वा अज्ञारामे वा अज्ञावसर्थे वा उग्रहेत्वा वा उग्रहापेत्वा वा निक्षिपितुं –

१. जनपदे – म० । २. भद्रता – स्वा०, रो० । ३. तुष्टिवाचेन – शो० । ४. आरोचेत्वा – सी० । ५. हि – सी० ।

यस्स भवित्सति सो हरिस्सती” ति । एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिवखापदं उहितेय्याथ –

५०५. “यो पन भिक्खु रतनं वा रतनसम्मतं वा, अङ्गात्र अज्ञा-रामा वा अज्ञावसथा वा, उग्गाहेत्य वा उग्गाहपेत्य वा, पाचित्यं । रतनं वा पन भिक्खुना रतनसम्मतं वा अज्ञारामे वा अज्ञावसथे वा, उग्गाहेत्वा वा ५ उग्गाहपेत्वा वा निकिलपितब्बं – ‘यस्स भवित्सति सो हरिस्सती’ ति । अयं तत्थ सामीक्षी” ति ।

(७) विभज्ञे

५०६. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खु ति ..पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अघिपेतो भिक्खु ति ।

रतनं नाम भुत्ता मणि वेढुरियो सङ्घो सिला पवालं १० रजतं जातरूपं लोहितङ्गो मसारगलं ।

रतनसम्मतं नाम मनुस्सानं उपभोगपरिभोगं एतं^३ रतनसम्मतं नाम^४ ।

अङ्गात्र अज्ञारामा वा अज्ञावसथा वा ति ठपेत्वा अज्ञारामं अज्ञावसथं । १५

अज्ञारामो नाम परिक्षित्तस्स आरामस्स अन्तो आरामो, अपरिक्षित्तस्स उपचारो ।

अज्ञावसथो नाम परिक्षित्तस्स आवसथस्स अन्तो आवसथो, अपरिक्षित्तस्स उपचारो ।

उग्गाहेत्या ति सयं गण्हाति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

उग्गाहपेत्या ति अङ्ग गाहपेति^५, आपत्ति पाचित्यस्स ।

रतनं वा पन भिक्खुना रतनसम्मतं वा अज्ञारामे वा अज्ञावसथे वा उग्गाहेत्वा वा उग्गाहपेत्वा वा निकिलपितब्बं ति रूपेन वा निमित्तेन वा सङ्घाणं कत्वा निकिलपित्वा आचिक्षितब्बं – “यस्स भण्डं नटुं सो आगच्छू” ति । सचे तत्थ आगच्छति सो वत्तब्बो – “आवुसो, कीदिसं ते भण्डं” २५ ति ? सचे रूपेन वा निमित्तेन वा सम्पादेति दातब्बं, नो चे सम्पादेति विचिनाहि आवुसो ति वत्तब्बो । तम्हा आवासा पवक्मन्तेन ये तत्थ होन्ति भिक्खु पतिरूपा तेसं हत्ये निकिलपित्वा पवक्मितब्बं । नो चे होन्ति भिक्खु

20 B. 213

R. 164

१. पवाळं – स्था०, रो० । २ – २. सी० पौत्रके नरिव । ३. गण्हपेति – सी०, स्था०, रो० ।

पाचित्यं – २६.

पतिरूपा, ये तत्थ होन्ति गहपतिका पतिरूपा तेसं हृत्ये निक्षिपित्वा पक्क-
मितब्बं ।

अयं तत्थ सामीक्षी ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

५०७. अनापत्ति रतनं वा रतनसम्मतं वा अज्ञारामे वा अज्ञा-
५ वसये वा उग्महेत्वा वा उग्महापेत्वा वा निक्षिपति – “यस्स भविस्सति
सो हरिस्सती” ति, रतनसम्मतं विस्सासं गण्हाति, तावकालिकं गण्हाति,
पंसुकूलसञ्ज्ञास्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ द४. पञ्चासीतिमपाचित्यं

(विकालगामपाचित्यने)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

५०८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू विकाले
१० गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेन्ति,
सेय्यथीदं – राजकथं चोरकथं महामत्तकथं सेनाकथं भयकथं युद्धकथं अन्न-
कथं पानकथं वत्थकथं सयनकथं मालाकथं गन्धकथं आतिकथं यानकथं
गामकथं निगमकथं नगरकथं जनपदकथं इत्थिकथं^१ पुरिसकथं^२ सूरकथं^३
विसिखाकथं कुम्भट्टानकथं पुब्बपेतकथं नानत्तकथं^४ लोकवक्खायिकं समुद-
१1. 214 १५ व्वायिकं इतिभवाभवकथं इति वा । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति – “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया विकाले गाम पविसित्वा सभायं
निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेस्सन्ति, सेय्यथीदं – राजकथं
चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति वा, सेय्यथापि गिही काम-
भोगिनो” ति !

२० अस्सोसु खो भिक्खू तेसं मनुस्सान उज्ज्ञायन्तान खिय्यन्तान विपा-
चेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू विकाले गामं पविसित्वा सभायं
निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेस्सन्ति, सेय्यथीदं – राजकथं
चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति वा ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे,

१. सेय्यथीदं – म० । २. इत्थीकथं – स्या० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नरिष ।
४. सुराकथं – दी०, स्या०, रो० । ५. नानत्तकथं – रो० ।

भिक्खुवे, विकाले गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेथ, सेव्यथीदं – राजकथं चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति वा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठनपञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, भोषपुरिसा, विकाले गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेस्सथ, सेव्यथीदं – राजकथं चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति वा ! नेत, मोषपुरिसा, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेव्याथ –

“यो पन भिक्खु विकाले गामं पविसेव्य, पाचित्तिं” ति ।

R. 105

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

10

(३) सावर्त्तिगच्छन्तभिक्खुबत्पु

५०६. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खु कोसलेसु जनपदेसु सावर्त्तिगच्छन्ता सायं अञ्जनातरं गामं उपगच्छिसु । मनुस्सा ते भिक्खु पस्सित्वा एतदबोचु – “पविसथ, भन्ते” ति । अथ खो ते भिक्खु – “भगवता पटिक्षित विकाले गामं पविसितु” ति कुकुच्चायन्ता न पविसिसु । चोरा ते भिक्खु अच्छिन्दिसु । अथ खो ते भिक्खु सावर्त्तिगन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसु । भिक्खु भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

15

(४) अनुपञ्चाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मम् कथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खुवे, आपुच्छा विकाले गामं पविसितु । एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेव्याथ –

“यो पन भिक्खु अनापुच्छा विकाले गामं पविसेव्य, पाचित्तिं” ति ।

20 B. 215

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

(५) अनुपञ्चाति – अनापुच्छाय

५१०. तेन खो पन समयेन अञ्जनातरो भिक्खु कोसलेसु जनपदेसु सावर्त्तिगच्छन्तो सायं अञ्जनातरं गामं उपगच्छ । मनुस्सा तं भिक्खु पस्सित्वा एतदबोचु – “पविसथ, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्खु – “भगवता पटिक्षित अनापुच्छा विकाले गामं पविसितु” ति कुकुच्चा-

25

यन्तो न पाविसि । चोरा तं भिक्खुं अच्छान्दिसु । अथ खो सो भिक्खु
सावर्त्थं गन्त्वा भिक्खून् एतमत्यं आरोचेसि । भिक्खु भगवतो एतमत्यं
आरोचेसु ।

(६) अनुपञ्जाति – सन्तं भिक्खुं अनापुच्छाय

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मिम कथं कत्वा
५ भिक्खु आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले
गामं पविसितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खुं सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसेय्य,
पाचित्यिं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(७) अहिवद्भिक्खुबत्सु

R. 166 10 ५११. तेन खो पन समयेन अञ्जनातरो भिक्खु अहिना दट्टो
होति । अञ्जनातरो भिक्खु अग्निं आहरिस्सामी ति गामं गच्छति । अथ
खो सो भिक्खु – “भगवता पटिक्खतं सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले
गामं पविसितु” ति कुक्कुच्चायन्तो न पाविसि । भगवतो एतमत्यं आरोचेसु’ ।

(८) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मिम कथं कत्वा
१५ भिक्खु आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, तथारूपे अच्चायिके करणीये
सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसितु । एवं च पन, भिक्खवे,
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

५१२. “यो पन भिक्खुं सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं
पविसेय्य, अञ्जनात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, पाचित्यिं” ति ।

(९) विभङ्गो

५१३. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खुं ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खुं ति ।

B. 216 सन्तो नाम भिक्खु सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

असन्तो नाम भिक्खु न सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

विकालो नाम मज्जन्तिके॑ वीतिवत्ते याव अरुणुभामना ।

२३ गामं पविसेय्या ति परिक्खित्तस्स गामस्स परिक्खेपं अतिवक्मन्तस्स

१. आरोचेसि – स्था० । २. मज्जन्तिके॑ – म० ।

आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्षित्तस्स गामस्स उपचारं ओककमन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अङ्गज्ञत्र तथारूपा अच्चायिका करणीया ति ठपेत्वा तथारूपं अच्चायिकं करणीयं ।

५१४. विकाले विकालसञ्ची सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा गामं पवि- ५
सति, अङ्गज्ञत्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले वेमतिको सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा गामं पविसति, अङ्गज्ञत्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले कालसञ्ची सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा गामं पविसति, अङ्गज्ञत्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

काले विकालसञ्ची, आपत्ति दुष्कट्टस्स । काले वेमतिको, आपत्ति दुष्कट्टस्स । काले कालसञ्ची, अनापत्ति ।

५१५. अनापत्ति तथारूपे अच्चायिके करणीये, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा पविसति, असन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पविसति, अन्तरारामं गच्छति, भिक्खु-
नुपस्त्यं गच्छति, तिथ्यसेयं गच्छति, पटिकमनं गच्छति, गामेन मग्नो १५ होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५ द६. क्षासीतिमपाचित्तियं

(सूचिघरकारापने)

(१) दन्तकारपवारणावल्यु

५१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्युस्मि निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन अङ्गज्ञतरेन दन्तकारेन भिक्खुं पवारिता होन्ति – “येसं अव्यानं सूचिघरेन अथो अहं सूचिघरेना” ति । तेन खो पन समयेन भिक्खूं बहूं सूचिघरे विज्ञापेन्ति । येसं खुदका सूचिघरा ते २० महन्ते सूचिघरे विज्ञापेन्ति । येसं महन्ता सूचिघरा ते खुदके सूचिघरे विज्ञापेन्ति । अथ खो सोै दन्तकारो भिक्खूं बहूं सूचिघरे करोन्तो न सक्कोति अङ्गज्ञं विकायिकं भण्डं कातुं, अत्तना पि न यापेति, पुत्तदारोपिस्सं किलभति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति क्षियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम

R. 167

B 217

१. अन्तरारामं – दो० । २. स्या० पौत्रके नामि । ३. पुत्तदारोपिस्स – छी०, स्या० ।
४. किलभति – सी०, स्या० । ५. क्षीयन्ति – सी०, स्या०, दो० ।

समणा सक्यपुत्रिया न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विज्ञापेस्सन्ति !
 अयं इमेसं बहू सूचिघरे करोन्तो न सक्कोति अच्चं विकायिकं भण्डं कातुं,
 अत्तना पि न यापेति, पुत्तदारोपिस्स किलमती” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू
 तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं लिघ्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू
 ५ अपिच्छा ... पे०... ते उज्ज्ञायन्ति लिघ्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
 भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विज्ञापेस्सन्ती ति ... पे० ...
 सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विज्ञापेन्ती’
 ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे,
 १० मोघपुरिसा न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विज्ञापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्यथ –

५१७. “यो पन भिक्खू अट्ठिमयं वा दन्तमयं वा विसाणमयं वा
 सूचिघरं कारापेत्य भेदनकं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

५१८. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे०... अयं
 इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खू ति ।
 अट्ठि नाम यं किञ्चिच अट्ठि ।
 दन्तो नाम हत्थिदन्तो वुच्चति ।
 विसाणं नाम यं किञ्चिच विसाणं ।
 २० कारापेत्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन
 भिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

B. २१८ ५१९. अत्तना विष्पकं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
 यस्स । अत्तना विष्पकं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 R. १६८ परेहि विष्पकं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
 २५ विष्पकं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्याय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५२०. अनापति गणिकाय, अरणिके, विषे^१, अञ्जनिया, अञ्जनि-
सलाकाय, वासिजटे^२, उदकपुङ्खनिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्भिकस्सा ति ।

३ द७. सत्तासीतिमपाचित्तिं

(मध्यपीठकारायने)

(१) उपनन्दवसक्यपुत्रवत्सु

५२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो उच्चे
मञ्चे सथति । अथ खो भगवा सम्बहुलेहि भिक्खूहि सर्द्धि सेनासनचारिकं^३
आहिण्डन्तो येनायस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्रस्स विहारो तेनुपसङ्घमि ।
अद्वासा खो आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं ।
दिस्वान भगवन्तं एतदबोच – “आगच्छतु मे, भन्ते, भगवा सयनं पस्सतू”
ति । अथ खो भगवा ततो व पटिनिवित्तिवा भिक्खू आमन्तेसि – “आसयतो,
भिक्खवे, मोघपुरिसो वेदितब्बो” ति ।^४

10

(२) पञ्जासि

अथ खो भगवा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुतं अनेकपरियायेन
विगरहित्वा दुष्मरताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ –

५२२. “नवं पन भिक्खुना मञ्चं वा पीठं वा कारयमानेन अटु-
ड्यालुपादकं कारेतव्यं सुगतड्यालुलेन, अञ्जात्र हेट्हिमाय अटनिया; तं अति-^५
कामयतो छेदनकं पाचित्तिं” ति ।

(३) विभङ्गे

५२३. नवं नाम करणं उपादाय वुच्चति ।

मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा – मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीर-
पादको^५, आहच्चपादको ।

B. 219

पीठं नाम चत्तारि पीठानि – मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं,^{२०}
आहच्चपादकं ।

१. वीषे – स्या०; वीठे – सी० । *एत्य सी० पोत्वके ‘वीजने’ ति आविको पाठो विस्तृति ।

२०. सयतू – रो० । ३. कुलिरपादको – स्या०, रो०; कुलीरपादको – म० ।

कारपत्तानेता ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा ।

R. 109

अद्वाष्टुलपादकं कारेतब्धं सुगतद्वालेन, अञ्जनाय हेतुमाय अटनिया
ति ठपेत्वा हेतुमं अटनिं; तं अतिबकामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे
दुक्कटं, पटिलभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्धं ।

५२४. अतना विष्पकतं अतना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अतना विष्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विष्प-
कतं अतना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विष्पकतं परेहि
परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जनसत्थाय करोति वा कारापेति
वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जनेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति

१० दुक्कटस्स ।

५२५. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जनेन कतं
पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

— — —

१ दद. अद्वासीतिमपाचित्तियं

(तूलोनदमञ्जवीठारापने)

(१) अब्बग्नियभिक्खुवस्यु

५२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-

१५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्निया भिक्खु मञ्चं पि
पीठं पि तूलोनदं कारापेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सत्वा
उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्रिया

B 220

मञ्चं पि पीठं पि तूलोनदं कारापेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो”
ति ! अस्सोसुं खो भिक्खु तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचे-
त्तानं । ये ते भिक्खु अपिच्छां ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्निया भिक्खु मञ्चं पि पीठं पि तूलोनदं कारा-
पेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खुवे, मञ्चं पि पीठं पि तूलोनदं
कारापेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जनिः

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,

१. गिहीकामभोगिनो – रो० ।

मञ्चवं पि पीठं पि तूलोनद्वं कारापेस्तथ ! नेतं, भोष्पुरिखा, अप्पसन्नानं वा पसावाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्षापदं उद्दिसेष्याथ -

५२७. “यो पन भिक्षु मञ्चवं वा पीठं वा तूलोनद्वं कारापेष्य, उद्दालेत्वं पाचित्यं” ति ।

(३) विभक्तौ

५२८. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षु ति ... पे० ... श्रयं ५ इमर्स्मि अर्थे अधिष्पेतो भिक्षु ति ।

मञ्चवो नाम चत्तारो मञ्चवा - मसारको, बुन्दिकाबद्वो, कुलीरपादको, आहच्चपादको :

पीठं नाम चत्तारि पीठानि - मसारकं, बुन्दिकाबद्वं, कुलीरपादकं, आहच्चपादकं ।

तूलं नाम तीणि तूलानि - रुक्खतूलं, लतातूलं, पोटकितूल ।

R. 170

कारापेष्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन उद्दालेत्वा पाचित्यं देसेतव्वं ।

५२९. अत्तना विष्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्यस्स । अत्तना विष्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्यस्स । परेहि विष्प- १५ कतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्यस्स । परेहि विष्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

अञ्जनस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जने कतं पटिलभित्वा परिभुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३०. अनापत्ति आयोगे, कायबन्धने, अंसबद्धके^१, पत्तथविकाय, २० परिस्सावने, विष्वोहन^२ करोति, अञ्जने कतं पटिलभित्वा उद्दालेत्वा परिभुज्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१८. ऊनन्दबुद्धिमपाचित्यं (निसीद्वेषकारात्मने)

(१) छव्विष्मित्यभिक्षुवत्तु

५३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाय- १८ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्षूनं निसीदनं

१. पीठकीतूलं - स्था०; पोटकितूलं - रो० । २. अंसबद्धके - सी०; अंसबद्धके - रो० ।
३. विष्वोहन - गो० ।

पाचित्यं-२६.

B. 221

अनुञ्जातं होति । छब्बगिया भिक्खू - “भगवता निसीदनं अनुञ्जातं”
ति अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेन्ति । भञ्चस्स पि पीठस्स पि पुरतो
पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ति’ । ये ते भिक्खू अपिच्छा ... पे० ... ते
उज्ज्ञायन्ति विव्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू अप्प-
५ माणिकानि निसीदनानि धारेस्तन्ति ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे,
भिक्खवे, अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेस्तथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसज्जानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –
१० “निसीदनं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिकं कारेतत्वं । तत्रिवं
पमाणं – दीघसो द्वे विवर्त्यो, सुगतविवर्त्या; तिरियं दियड्डं । तं अतिक-
कामयतो छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

एवत्तिवं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चातं होति ।

(३) महाकायउद्दायभिक्खुवर्ण

R. 171

५३२. तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^१ महाकायो होति ।
१५ सो भगवतो पुरतो निसीदनं पञ्चापेत्वा^२ समन्ततो समञ्चमानो^३ निसी-
दति^४ । अथ खो भगवा आयस्मन्तं उदायि एतदबोच – “किस्स त्वं, उदायि,
निसीदनं पञ्चापेत्वा^५ समन्ततो समञ्चसि; सेय्यथापि पुराणसिकोद्गो^६”
ति ? “तथा हि पन, भन्ते, भगवता भिक्खूनं अतिखुद्कं निसीदनं अनु-
ञ्जातं” ति ।

(४) अनुपञ्चति

२० अथ खो भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे धर्मिम कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, निसीदनस्स दसं^७ विवर्त्य^८ ।
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –
५३३. “निसीदनं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिकं कारेतत्वं ।
तत्रिवं पमाणं – दीघसो द्वे विवर्त्यो, सुगतविवर्त्या; तिरियं दियड्डं ।
२५ दसा विवर्त्य” । तं अतिकामयतो छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

१. दोलम्बन्ति – सी० । २. उदायि – सी०, स्या०, रो० । ३. पञ्चापेत्वा – म० । ४.
समञ्चमानो – रो० । ५. निसीदि – सी० । ६. म०, यो० पोतवकेषु गस्ति । ७. पुराणसिकोद्गो^९ –
स्या० । ८. दसा – सी०, स्या०, रो० । ९. विवर्त्य – रो० । १०. विवर्ती – सी० ।

(५) विभक्तो

५३४. निसीद्वनं नाम सदसं बुच्चति ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा पमाणिकं कारे-
तब्बं । तत्रिं पमाणं – दीघसो द्वे विदत्तिथ्यो, सुगतविदत्तिथ्या; तिर्यं
दियड़ं । दसा विदत्तिथ् । तं अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा,
पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

B. 222

५३५. अत्तना विष्पकं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अत्तना विष्पकं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परेहि विष्पकं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
विष्पकं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जनसत्याय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । १०
अञ्जने कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३६. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जने कतं
पमाणातिकन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्यरणं
वा साणिपाकारं वा भिसि वा विष्वोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

15

५४०. नवुत्तिमपाचित्य

(कण्डुपटिच्छादिकारापने)

(१) छब्बगियभिक्खुबल्यु

५३७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्वे पन समयेन भगवता भिक्खूनं कण्डुपटि-
च्छादि॑ अनुञ्जाता होति । छब्बगिया भिक्खू – “भगवता कण्डुपटि-
च्छादि अनुञ्जाता” ति अप्पमाणिकायो कण्डुपटिच्छादियो धारेन्ति; पुरतो पि
पच्छतो पि आकङ्क्षन्ता आहिण्डन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते २०
उज्ज्ञायन्ति स्थियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू अप्प-
माणिकायो कण्डुपटिच्छादियो धारेस्मन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर

R. 172

१. भूम्मत्यरण – म० । २. विष्वोहन – म० । ३. कण्डुपटिच्छादी – स्या०; कण्डुपटि-
च्छादि – रो०, सी० ।

तुम्हे, भिक्खवे, अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेया ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

B. 223 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेस्य ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्प-
५ सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेत्याथ —

५३८. “कण्डुप्पटिच्छादि पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिदं पमाणं — दीघसो चतस्रो विदत्यियो, सुगतविदत्यिया; तिरियं ह्वे विदत्यियो । तं अतिकामयतो छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

१० ५३९. कण्डुप्पटिच्छादि नाम यस्स अधोनाभि उब्मजाणुमण्डलं कण्डु वा पीढका^१ वा अस्सावो वा थुलकच्छु^२ वा आबाधो, तस्स पटिच्छादनत्थाय ।

१५ कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा । पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिदं पमाणं — दीघसो चतस्रो विदत्यियो, सुगतविदत्यिया; तिरियं ह्वे विदत्यियो । तं अतिकामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

५४०. अत्तना विष्पकं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विष्पकं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विष्पकं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विष्पकं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जनसत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५४१. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं २५ वा साणिपाकारं वा भिर्सि वा विम्बोहनं वा करोति, उम्मत्कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१. पिलका — दी०; पिढका — दो०, स्या० । २. थुलकच्छा — स्या०; थुलकच्छु — दी० ।

१६१. एकनवुत्तिमपाचित्तियं
(वस्तिसक्षाटिकारात्मे)

(१) छब्बग्नियनिलकृष्ण

५४२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाश्रपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खून् वस्तिसक्षाटिका अनुञ्जाता होति । छब्बग्निया भिक्खू – “भगवता वस्तिसक्षाटिका अनुञ्जाता” ति अप्पमाणिकायो वस्तिसक्षाटिकायो धारेन्ति । पुरतो पि पच्छतो पि आकडुन्ता आहिण्डन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विचारेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्निया भिक्खू अप्पमाणिकायो वस्तिसक्षाटिकायो धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अप्पमाणिकायो वस्तिसक्षाटिकायो धारेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B 224

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्पमाणिकायो वस्तिसक्षाटिकायो धारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

५४३. “वस्तिसक्षाटिकं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिका कारेतत्वा । तत्रिवं पमाणं – दीघसो छ विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं अङ्गुतेय्या । तं अतिक्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

15

(३) विभङ्गो

५४४. वस्तिसक्षाटिका नाम वस्सानस्स चतुमासत्थाय ।

R 173

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा । पमाणिका कारेतत्वा । तत्रिवं पमाणं – दीघसो छ विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं अङ्गुतेय्या । तं अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं, पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतत्वं ।

20

५४५. अत्तना विष्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विष्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विष्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विष्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अङ्गजस्सत्याय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अङ्गवेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 225

५४६. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अङ्गवेन कतं पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्य-
५ रणं वा साणिपाकारं वा भिंसि वा विम्बोहनं वा करोति, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६२. द्वेनवुतिमपाच्चित्यं (सुगतचीवरप्पमायचीवरकारत्यने)

(१) नन्वभिक्खुबत्यु

५४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यियं विहरति जेतवने अनाय-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा नन्दो भगवतो मातुच्छापुत्रो अभिरूपो होति दस्सनीयो पासादिको चतुरझगुलोमको भगवता' ।
१० सो सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेति । अद्वसंसु' खो' थेरा भिक्खु आय-स्मन्तं नन्दं दूरतो व आगच्छतं । दिस्वान - "भगवा आगच्छती" ति आसना बुद्धहन्ति' । ते उपगते' जानित्वा' उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा नन्दो सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, नन्द, सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेसी ति ?
१५ "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, नन्द, सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेस्ससि ! नेतं, नन्द, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं उहिसेय्याथ -

५४८. "यो पन भिक्खु सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं कारापेत्य अतिरेकं वा, छेवनकं पाच्चित्यं । तत्रिवं सुगतस्स सुगतचीवरप्पमाणं - दीघसो नवविदत्यियो, सुगतविदत्यिया; तिरियं छ विदत्यियो । इवं सुगतस्स सुगतचीवरप्पमाणं" ति ।

१. भगवतो - सी०, दो० । २-२. सी० पोत्पके नटिय । ३. बुद्धहित्वा - सी० । ४. उपगत - स्या० । ५. सञ्जानित्वा - सी०, स्या० ।

(३) विमङ्गो

५४९. योपना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अविष्येतो भिक्खू ति ।

सुगतचीवरप्पमाणं^१ नाम दीघसो नव विदत्थियो, सुगतविदत्थिया;
तिरियं छ विदत्थियो ।

B. 226

कारणपेत्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन ५
छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्दं ।

५५०. अत्तना विष्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अत्तना विष्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परेहि विष्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विष्पकतं
परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

अञ्जनास्तथाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जनेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५५१. अनापत्ति ऊनकं करोति, अञ्जनेन कतं पटिलभित्वा छिन्दित्वा
परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं वा साणिपाकारं वा भिसि वा विम्बो-
हनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

R. 174

15

रतनवमो^२ नवमो ।

तस्मुद्दानं

रञ्जो च रतनं सन्तं, सूचि^३ मञ्चं च तूलिकं ।
निसीदनं च कण्ठु^४ च, वस्त्रका^५ सुगतेन चा ति* ॥

— — — — —

१. सुगतचीवरं – सी०, रो० । २. राजवगो – सी० । ३. सूचि – सी० । ४. कण्ठु –
सी० । ५. वस्त्रका – सी० । * एत्य सी० पोष्यके अयं अधिको पाठो दित्सति –

वम्महानं

मुका भूतञ्च घोवादो, भोजनं चेलकेन च ।
सुरा सप्तपाणका वम्मा, राजवमो ते नव ॥

उहिंडा खो, आयस्मन्तो, द्वेनवुति पाचित्तिया धम्मा । तत्त्वायस्मन्ते
पुच्छामि – “कच्चित्य परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि – “कच्चित्य
परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि – “कच्चित्य परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्या-
यस्मन्तो, तस्मा तुष्टी, एवमेतं धारयामी ति ।

कुदकं समर्तं ।
पाचित्तियकण्डं निहितं ।

६. पाठिदेसनीयकण्ठं

इमे खो पनायस्मन्तो चत्तारो पाठिदेसनीया
धर्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

४ १. पठमपाठिदेसनीयं
(भिक्खुनिहृत्यतो जावनीयगहने)

(१) भिक्खु-भिक्खनीवत्यु

B. 227,
R. 175

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अङ्गातरा भिक्खुनी सावत्थियं
पिण्डाय चरित्वा पटिकमनकाले अङ्गातरं भिक्खुं पस्सित्वा एतदबोच –
“हन्दाय्य”, भिक्खुं पटिगण्हा”” ति । “सुट्टु, भगिनी”” ति सब्बेव अग्ग-
हेसि । सा उपकटु काले नासकिख पिण्डाय चरितु, छिन्नभत्ता अहोसि । अथ ५
खो सा भिक्खुनी दुतियं पि दिवसं ... पे० ... ततियं पि दिवसं सावत्थियं
पिण्डाय चरित्वा पटिकमनकाले तं भिक्खुं पस्सित्वा एतदबोच – “हन्दाय्य,
भिक्खुं पटिगण्हा”” ति । “सुट्टु, भगिनी”” ति सब्बेव अग्गहेसि । सा
उपकटु काले नासकिख पिण्डाय चरितु, छिन्नभत्ता अहोसि । अथ खो सा
भिक्खुनी चतुर्थे दिवसे रथिकायं पवेषेन्तीं गच्छति । सेट्टु गहपति रथेन १०
पटिपथं आगच्छन्तो तं भिक्खुनि एतदबोच – “अपेहय्ये”” ति । सा बोक्क-
मन्तीं तत्थेव परिपति । सेट्टु गहपति तं भिक्खुनि खमापेसि – “खमाहय्ये”,
मयासि” पातिता”” ति । “नाहं, गहपति, तया पातिता । अपि च, अहमेव
दुब्बला”” ति । “किस्स पन त्वं, अय्ये, दुब्बला”” ति ? अथ खो सा भिक्खुनी
सेट्टुस्स गहपतिस्स एतमत्थं आरोचेसि । सेट्टु गहपति तं भिक्खुनि घरं १५
नेत्वा भोजेत्वा उज्ज्ञायति खिय्यति विपाचेति – “कथं हि नाम भदन्ता”
भिक्खुनिया हृत्यतो आमिसं पटिगहेस्सन्ति! किच्छलाभो मातुगामो”” ति !

अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स” सेट्टुस्स गहपतिस्स उज्ज्ञायन्तस्स खिय्य-

१. पाठिदेसनिया – रो० । २. हन्दाय्य – स्या० । ३. पटिगण्हाति – सी०; पटिगण्हाति – रो० । ४-५. सुट्टुभगिनी – सी० । ५. रथिकाय – इया०, रो० । ६. पवेषेन्ती – स्या०, रो० ।
७. अपेहय्ये – म० । ८. बोक्कमन्ती – सी०, स्या० । ९. खमाहय्ये – म० । १०. मया – सी० ।
११. निपातिता – सी० । १२. महस्ता – स्या०, रो० । १३. सी०, स्या० पौरवकेसु चरित्य ।

कालिकार्य – ३०.

तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खु अपिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु भिक्खुनिया हृथ्यतो आमिसं

B. 228

पटिगहेस्ती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, भिक्खुनिया हृथ्यतो आमिसं

R. 176

पटिगहेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति । “आतिका ते, भिक्खु, ५ अञ्जातिका” ति ? “अञ्जातिका, भगवा” ति । “अञ्जातिको, मोघ-पुरिस, अञ्जातिकाय न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं^१ वा सन्तं वा असन्तं वा ।

(२) पञ्चसि

कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय भिक्खुनिया हृथ्यतो आमिसं पटिगहेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय

10 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२. “यो पन भिक्खु अञ्जातिकाय भिक्खुनिया अन्तरधरं पविद्वाय हृथ्यतो खादनीयं^२ वा भोजनीयं^३ वा सहत्या पटिगहेत्वा खादेय वा भुञ्जेय वा, पटिदेसेतब्धं तेन भिक्खुना – ‘गारण्ह, आशुसो, धम्मं आपज्जिं असत्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसमी’” ति ।

(३) विभङ्गो

३. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो भिक्खू ति ।

अञ्जातिका नाम मातितो वा । पतितो वा याव सत्तमा पितामह-युगा असम्बद्धा ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

२० अन्तरधरं नाम रथिका^४ व्यूहं सिङ्घाटकं धरं ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-जीवकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

२५ खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुष्कट्टस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति पटिदेसनीयस्स ।

४. अञ्जातिकाय अञ्जातिकसञ्ची अन्तरधरं पविद्वाय हृथ्यतो

१. पटेक्षं – स्याऽ । २. अप्पडिक्षं – स्याऽ । ३. खादनीयं – दो० । ४. भोजनीय – दो० । ५. रथिका – स्याऽ, दो० ।

खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्या पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अञ्जातिकाय वेमतिको अन्तरवरं पविद्वाय हृत्यतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्या पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अञ्जातिकाय ज्ञातिकसञ्ची अन्तरवरं पविद्वाय हृत्यतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्या पटिग्गहेत्वा खादति वा ५ भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

B. 229

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । एकतो-उपसम्पद्धाय' हृत्यतो खादनीयं वा भोजनीयं वा – "खादिस्सामि भुञ्ज-स्सामी" ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे १० आपत्ति दुक्कटस्स । ज्ञातिकाय अञ्जातिकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । ज्ञातिकाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ज्ञातिकाय ज्ञातिकसञ्ची, अनापत्ति ।

५. अनापत्ति ज्ञातिकाय, दायेति न देति, उपनिक्षिपित्वा देति अन्तरारामे, भिक्खुनूपस्सये^१, तितिथ्यसेव्याय, पटिक्कमने, गामतो नीह- १५ R. 177 रित्वा देति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं "सतिपच्चये परि-भुञ्जा" ति देति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्कस्स, आदिकम्मि-कस्सा ति ।

१२. द्रुतियपाटिवेसनीयं

(भिक्खुनी-बोसात्तने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुनीवत्पु

६. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेलुवने कलन्दक-निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खू कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ति । छब्ब- २० ग्गिया भिक्खुनियो छब्बग्गियानं भिक्खूनं बोसासन्तियो ठिता होन्ति – "इष सूपं देथ, इष श्रोदनं देथा" ति । छब्बग्गिया भिक्खू यावदत्यं भुञ्जन्ति । अञ्ज्ये भिक्खू न चित्तरूपं भुञ्जन्ति^२ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनियो बोसासन्तियो न निवारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर २५

१. एकतो उपसम्पद्धाय – सी०, स्या० । २. भिक्खुनूपस्सये – म० । ३. समन्ति – ही० ।

तुम्हे, भिक्खुवे, भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोषपुरिसा,

भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेस्सथ ! नेतं, मोषपुरिसा, अप्पसमानं

५ वा पासादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 230

७. “भिक्खु पनेव कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ति, तत्र चे सा’ भिक्खुनी वोसासमानरूपा ठिता होति–‘इष सूपं देथ, इष ओदनं देथा’ ति, तेहि भिक्खूहि सा भिक्खुनी अपसादेतब्बा – ‘अपसकक ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती’ ति । एकस्स चे० पि० भिक्खुनो न॑ पटिभासेय्य॑ तं भिक्खुनि

१० अपसादेतुं – ‘अपसकक ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती’ ति पटिदेसेतब्बं तेहि भिक्खूहि – ‘गारण्हं, आवुसो, घम्मं आपजिज्ञहा असप्यायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमा” ति ।

(३) विभङ्गो

८. भिक्खू पनेव कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ती ति कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुदकुलं ।

१५ निमन्तिता भुञ्जन्ती ति पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जनतरेन भोजनेन निमन्तिता भुञ्जन्ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्क्ले उपसम्पन्ना ।

R. 178

बोसासन्ती नाम यथामित्तता यथासन्दिष्टता यथासम्भत्तता यथा-समानुपज्ञायकता॑ “यथासमानाचरियकता॑ – “इष सूपं देथ, इष ओदनं २० देथा” ति । एसा बोसासन्ती नाम ।

तेहि भिक्खूहि ति भुञ्जमानेहि भिक्खूहि ।

सा भिक्खुनी ति या सा बोसासन्ती भिक्खुनी ।

तेहि भिक्खूहि सा भिक्खुनी अपसादेतब्बा – “अपसकक ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती” ति । एकस्स चे० पि० भिक्खुनो अनपसादिते॑ – “खादि-२५ स्सामि भुञ्जिस्सामी” ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

१. स्या० पीत्वके नतिः । २-२. पि चे० - सी०, स्या० । ३-३. नपटिशासेय्य - ही०, स्या० । ४. यथासमानुपज्ञायकता - सी०; यथासमानुपज्ञायता - रो० । ५. यथासमानाचरियता - रो० । ६. अनपसादितो - म० ।

६. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ची वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिको वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ची वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

एकतोउपसम्पन्नाय वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति दुक्कटस्स । ५ B. 231
अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ची, अनापत्ति ।

१०. अनापत्ति अत्तनो भत्तं दापेति न देति, अञ्जबेसं^१ भत्तं देति न दापेति, यं न दिन्नं तं दापेति, यथं न दिन्नं तथं दापेति, सब्बेसं समकं दापेति, सिक्खमाना^२ वोसासति, सामणेरी^३ वोसासति, पञ्च भोजनानि १० ठपेत्वा सब्बत्थं अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ ३. तत्त्विकायादिवेसनीय

(सहृद्याकावनीयप्रविग्नाहर्ते)

(१) सेक्ष्वसम्मतकुलवत्यु

११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्जआतरं कुलं उभतो-पसन्नं होति । सद्याय बड्डति, भोगेन हायति, यं तर्स्म कुले उप्पज्जति पुरेभत्तं खादनीयं वा भोजनीयं वा तं सब्बं भिक्खूनं विस्सज्जेत्वा अप्पेकदा अनसिता १५ अच्छन्निति । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया न मत्तं जानित्वा पटिग्गहेस्सन्ति ! इमे इमेसं दत्वा अप्पेकदा अनसिता अच्छन्ती” ति !! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवत्तो एतमर्थं आरोचेतुं । २०

(२) पठमपञ्चति

अथ खो भगवा एतर्स्म निदाने एतर्स्म पकरणे धर्मिम कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खुवे, यं कुलं सद्याय बड्डति, भोगेन हायति एवरूपस्स कुलस्स अतिदुतियेन कम्मेन सेक्ष्वसम्मुति” दातुं । एवं

R. 179

१. घञ्जात्स - सी० । २. चिक्खमानाय - सी० । ३. सामपेराय - सी० । ४. सेक्ष्व-सम्मुति - स्या० ; सेक्ष्वसम्मुति - सी० ।

च पन, भिक्खवे, दातव्या । व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो आपेतव्यो –

१२. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्यन्नामं कुलं सद्बाय बहुति,
भोगेन हायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्यन्नामस्स कुलस्स सेक्ष-
सम्मुति ददेय । एसा अति ।

B. 232 ५ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्यन्नामं कुलं सद्बाय बहुति, भोगेन
हायति । सङ्घो इत्यन्नामस्स कुलस्स सेक्षसम्मुति देति । यस्सायस्मतो
खमति इत्यन्नामस्स कुलस्स सेक्षसम्मुतिया दानं, सो तुण्हस्स; यस्स
नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्यन्नामस्स कुलस्स सेक्षसम्मुति । खमति सङ्घस्स,
१० तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यानि खो पन तानि सेक्षसम्मतानि कुलानि, यो पन भिक्खु तथा-
रूपेसु सेक्षसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्या पटिग्नहेत्वा
खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिवेसेत्वं तेन भिक्खुना – ‘गारखं, आवुसो, धम्मं

१५ आपञ्जिं असप्पायं पाटिवेसनीयं तं पटिवेसेमी’” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जन्तं होति ।

(३) साधस्थितउसवबल्लु

१३. तेन खो पन समयेन सावत्यियं उस्सवो होति । मनुस्सा भिक्खू
निमन्त्वेत्वा भोजेन्ति । तं पि खो कुलं भिक्खू निमन्तेसि । भिक्खू कुकुच्छ्वा-
यन्ता नाधिवासेन्ति – “पटिक्खितं भगवता सेक्षसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं
२० वा भोजनीयं वा सहत्या पटिग्नहेत्वा खादितु भुञ्जितु” ति । ते उज्जायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति – “कि नु खो नाम अम्हाकं जीवितेन यं अय्या अम्हाकं
न पटिग्नहन्ती” ति ! अस्सोसु खो भिक्खू तेसं मनुस्सान^२ उज्जायन्तानं
खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्यं आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जन्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मिम कथं कत्वा
२५ भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, निमन्तितेन सेक्षसम्मतेसु कुलेसु
खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्या पटिग्नहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं । एवं च
पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१. व्यत्तेन – सी० । २. स्या० पीत्वके नस्ति ।

“धानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानि, यो पन मिश्वहु
संवारूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु पुञ्जे अनिमन्तितो खादनीयं वा भोजनीयं
वा सहत्था पटिगहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिवेसेतम्बं तेन
भिक्खुना — ‘गारम्हं, आबुसो, धम्मं आपञ्जिं असप्पायं पाटिवेसनीयं, तं पटि-
देसेमी’” ति ।

R. 180

B. 233

5

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

(५) गिलानभिक्खुवत्तु

१४. तेन खो पन समयेन अञ्जनातरो भिक्खु तस्स कुलस्स कुलूपको
होति । अथ खो सो भिक्खु पुञ्जहसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन
तं कुलं तेनुपसङ्क्रमिति; उपसङ्क्रमित्वा पञ्चात्ते आसने निसीदि । तेन^१ खो
पन^२ समयेन^३ सो भिक्खु गिलानो होति । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्खुं
एतदवोचुं — “भुञ्जय, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्खु — “भगवता पटि-
किल्लतं अनिमन्तितेन सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था
पटिगहेत्वा खादितुं भुञ्जितु” ति कुकुच्चायन्तो न पटिगहेसि; नासकिल्ल
पिण्डाय चरितुं; छिन्नभन्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा
भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसु । भिक्खु भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

10

15

(६) अनुपञ्जसि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मिम कथं कत्वा
भिक्खु आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना सेक्ख-
सम्मतेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिगहेत्वा खादितुं
भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१५. “धानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानि, यो पन भिक्खु
संवारूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु पुञ्जे अनिमन्तितो अगिलानो खादनीयं वा
भोजनीयं वा सहत्था पटिगहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिवेसेतम्बं तेन
भिक्खुना — ‘गारम्हं, आबुसो, धम्मं आपञ्जिं असप्पायं पाटिवेसनीयं, तं पटि-
देसेमी’” ति ।

20

(७) विभज्ञे

१६. धानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानी ति सेक्खसम्मतं
नाम कुलं यं कुलं सदाय वडुति, भोगेन हायति । एवरूपस्स कुलस्स अति-

25

१. प्रथ - स्या० । २-२. स्या० पोत्तके नत्यि ।

दुतियेन कम्भेन सेक्ष्वसम्मुति दिज्ञा होति ।

यो पता ति यो यादिसो ... पे०... मिक्खू ति ... पे०... अब
इमस्मि अत्ये अधिष्पेतो मिक्खू ति ।

तथारूपेसु सेक्ष्वसम्मतेसु कुलेसु ति एवरूपेसु सेक्ष्वसम्मतेसु कुलेसु ।

B. 234 ५ अनिमन्तितो नाम अज्जतनाय वा स्वातनाय वा अनिमन्तितो,
घरूपचारं ओक्कमन्ते निमन्तेति', एसो अनिमन्तितो नाम ।

R. 181 निमन्तितो नाम अज्जतनाय वा स्वातनाय वा निमन्तितो, घरू-
पचारं ओक्कमन्ते^१ निमन्तेति, एसो निमन्तितो नाम ।

अगिलानो नाम सक्कोति पिण्डाय चरितुं ।

१० गिलानो नाम न सक्कोति पिण्डाय चरितुं ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

१५ अनिमन्तितो अगिलानो^२ खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग-
णहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

१७. सेक्ष्वसम्मते सेक्ष्वसम्मतसञ्ची अनिमन्तितो अगिलानो खाद-

नीयं वा भोजनीयं वा सहत्या पटिगहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति
पाटिदेसनीयस्स । सेक्ष्वसम्मते वेमतिको ... पे०... सेक्ष्वसम्मते असेक्ष्व-

२० सम्मतसञ्ची अनिमन्तितो अगिलानो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्या
पटिगहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिगणहाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्ष्व-

२५ सम्मते सेक्ष्वसम्मतसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्ष्वसम्मते वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्ष्वसम्मते असेक्ष्वसम्मतसञ्ची, अनापत्ति ।

१८. अनापत्ति निमन्तितस्स, गिलानस्स, निमन्तितस्स वा गिलानस्स
वा सेसकं भुञ्जति, अञ्चेसं भिक्खा तथ्य पञ्चता होति, घरतो नीहरित्वा
देन्ति, निच्चभत्ते^३, सलाकभत्ते, पक्खिके, उपोसथिके, पाटिपदिके, यामकालिकं

१. निमन्तेति – सी०, स्था० । २. ओक्कमन्ते – सी० । ३. एत्य सी० पौत्रके 'खादनीय
वा भोजनीयं वा' ति भचिको पाठो दिस्ति । ४. लिङ्घमचके – रो० ।

सलाहकालिक यावजीविकं – सति पञ्चये परिमुञ्जाति^१ देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६.४. चतुर्थपादिवेसनीयं (अप्पटिंचिवित्तादनीयपटिगाहणे)

(१) साकियदासकबृत्यु

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्षेत्रु विहरति कपिलवत्थुस्मि
निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन साकियदासका ग्रवरुद्धा होन्ति ।
साकियानियो इच्छान्ति आरञ्जकेसु सेनासनेसु भत्तं कातुं । अस्सोसुं खो
साकियदासका – “साकियानियो किर आरञ्जकेसु सेनासनेसु भत्तं कत्तुकामा”
ति । ते मग्ने परियुद्धिसु । साकियानियो पणीतं खादनीयं भोजनीयं आदाय
आरञ्जकं सेनासनं अगमंसु । साकियदासका निकखमित्वा साकियानियो
अच्छन्दिन्दिसु च दूसेसु च । साकिया निकखमित्वा ते चोरे सह^२ भण्डेन^३
गहेत्वा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भदन्ता आरामे
चोरे पटिवसन्ते नारोचेसन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू^४ साकियानं उज्जा-
यन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्यं
आरोचेसुं ।

B. 235

R. 182

10

(२) पठमपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि
दस अथवसे पटिच्च – सङ्घमुट्ठुताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यानि खो पन तानि आरञ्जकानि सेनासनानि सासङ्घसम्भातानि
सप्पटिभयानि, यो पन भिक्खू तथारुपेसु सेनासनेसु^५ पुञ्जे अप्पटिंचिवितं
खादनीयं वा भोजनीयं वा अज्ञारामे सहस्या पटिगाहेत्वा खादेय वा भुञ्जेय
वा, पटिवेसेत्वा तेन भिक्खूना – ‘गारणं, आवृत्तो, धम्मं आपर्ज्ज असप्पायं
पाटिवेसनीयं तं पटिवेसमी’” ति ।

15

20

एवंचिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

१. परिमुञ्जति – रो० । २. कातुकामा – सी० । ३. सी०, स्या० पोत्पक्षेत्रु नत्य ।

४. समष्टे – सी०, स्या० । ५. एथ सी० पोत्पक्षे ‘तेसु’ ति अधिको पाठो गतिव । ६. एथ
सी०, स्या० पोत्पक्षेत्रु ‘विहरत्वा’ ति अधिको पाठो दिस्ति ।

पाचित्तिं – ३३.

(३) आरच्छकगिलानमिष्टुवत्सु

२०. तेन खो पन समयेन भृत्यतरो भिक्खु आरच्छकेसु सेनासनेसु गिलानो होति । मनुस्सा खादनीयं वा' भोजनीयं वा' आदाय आरच्छकं सेनासनं अगमयंसु । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्खुं एतदबोचुं – “भृत्य, मन्ते” ति । अथ खो सो भिक्खु – “भगवता पटिक्षितं आरच्छकेसु B. 236 ३ सेनासनेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिगहेत्वा खादितुं भृत्यज्जु” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिगहेसि, नासक्षिप्तिं पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेति । भिक्खु भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुप्रवृत्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मिम कथं कर्त्वा १० भिक्खु आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना आरच्छक-
केसु सेनासनेसु पुब्वे अप्पटिसंविदितं खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिगहेत्वा खादितुं भृत्यज्जु” । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेव्याथ –

R. 183 १५ २१. “यानि खो पन तानि आरच्छाकानि सेनासनानि सासङ्कुसम्म-
तानि सप्पटिभयानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेनासनेसु पुब्वे अप्पटिसंवि-
वितं खादनीयं वा भोजनीयं वा अज्ञातामे सहत्था पटिगहेत्वा अगिलानो
खादेय वा भृत्यज्जु वा, पटिवेसेतत्वं तेन भिक्खुना – ‘गारवं, आशुसो, धर्मं
प्राप्तिं असप्पायं पाटिवेसनीयं, तं पटिवेसेमी’” ति ।

(५) विभङ्गे

२२. यानि खो पन तानि आरच्छाकानि सेनासनानी ति आरच्छकं
नाम सेनासनं पञ्चधनुस्तिकं पञ्च्छ्रमं ।

सासङ्कुं नाम आरामे आरामूपचारे^१ चोरानं निविट्टोकासो दिस्सति,
भुत्तोकासो दिस्सति, ठित्तोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नो-
कासो दिस्सति ।

सप्पटिभयं नाम आरामे आरामूपचारे चोरेहि मनुस्सा हृता
२५ दिस्सन्ति, विलुत्ता दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं

१. २. सी०, स्या० पोत्तकेसु नस्य । ३. आरामूपचारे – स्या० ।

इमस्मि अत्थे अधिष्पेतो भिन्नतु ति ।

तथारूपेसु सेनासनेसु ति एवरूपेसु सेनासनेसु ।

अप्पटिसंविदितं नाम पञ्चनं पटिसंविदितं, एतं अप्पटिसंविदितं नाम । आरामं आरामूपचारं ठपेत्वा पटिसंविदितं, एतं पि' अप्पटिसंविदितं नाम ।

पटिसंविदितं नाम यो कोचि इत्थी वा पुरिसो वा आरामं आरामूपचारं आगन्त्वा आरोचेति^१—“इत्थनामस्स”, भन्ते, खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरिस्सन्ती^२” ति । सचे सासङ्कं होति, सासङ्कं ति आचिक्खितब्बं; सचे सप्पटिभयं होति, सप्पटिभयं ति आचिक्खितब्बं; सचे — “होतु, भन्ते, आहरियिस्सती^३” ति भणति, चोरा वत्तब्बा — “मनुस्सा इष्टूपचरन्ति^४ अपसकक्था” ति । यागुया पटिसंविदिते तस्सा परिवारो आहरिय्यति^५, एतं पटिसंविदितं नाम । भत्तेन पटिसंविदिते तस्स परिवारो आहरिय्यति, एतं पटिसंविदितं नाम । खादनीयेन पटिसंविदिते तस्स परिवारो आहरिय्यति, एतं पटिसंविदितं नाम । कुलेन पटिसंविदिते यो^६ तस्मि कुले मनुस्सो^७ खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति^८, एतं पटिसंविदितं नाम । गामेन पटिसंविदिते यो तस्मि गामे मनुस्सो खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति, एतं पटिसंविदितं नाम । पूर्णेन पटिसंविदिते यो तस्मि पूर्णे मनुस्सो खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति, एतं पटिसंविदितं नाम ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

अग्निरामो नाम परिक्खितस्स आरामस्स अन्तो आरामो । अपरिक्खितस्स उपचारो ।

अग्निलानो नाम सक्कोति पिण्डाय चरितुं^९ ।

गिलानो नाम न सक्कोति पिण्डाय चरितुं^{१०} ।

अप्पटिसंविदितं अग्निलानो खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटि-

B. 237

5

10

15

20

25

R. 184

१. म०, स्या०, रो० पोत्वकेसु नत्यि । २. एत्य स्या० पोत्वके 'वा' ति अधिको पाठी दिस्ति । ३. आरोचेति — रो० । ४. एत्य सी० पोत्वके 'कुलस्त' इति अधिको पाठी दिस्ति । ५. आहरिस्सन्ती — सी० । ६. आहरियति — सी०, स्या० । ७. ये — स्या० । ८. मनुस्सा — स्या० । ९. आहरन्ति — स्या० । १०. गत्तु — रो० ।

मण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति पाटि-
देसनीयस्स ।

२३. अप्पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्ची खादनीयं वा भोज-
नीयं वा अज्ञारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादति वा भुञ्जति वा,

B. 238 ५ अपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अप्पटिसंविदिते वेमतिको खादनीयं वा
भोजनीयं वा अज्ञारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादति वा
भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अप्पटिसंविदिते पटिसंविदित-
सञ्ची खादनीयं वा भोजनीयं वा अज्ञारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो
खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

१० १० यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसं-
विदिते अप्पटिसंविदितसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्ची, अनापत्ति ।

२४. अनापत्ति पटिसंविदिते, गिलानस्स, पटिसंविदिते वा गिला-
१५ नस्स वा सेसकं भुञ्जति, बहारामे पटिग्गहेत्वा अन्तो आरामे भुञ्जति,
तत्थ जातकं मूल वा तचं वा पतं वा पुण्य वा फलं वा भुञ्जति, याम-
कालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।*

२५. उद्दिष्टा खो, आयस्मन्तो, चत्तारो पाटिदेसनीया धम्मा ।

२० तत्थायस्मन्ते पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि –
“कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततिय पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ?
परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुष्णी, एवमेत धारयामी ति ।

पाटिदेसनीयकण्डं निर्द्वितं ।

१. परिभुञ्जति – सी०, रो० । * एत्य सी० पोत्थके झयं गाथा दिस्ति –

तसुद्धानं

प्रक्षातिकाय बोसासं सेक्त प्रारक्षकेन च ।
पाटिदेसनीया चत्तारो सम्बुद्धेन पकासिता ॥

७. सेक्षियकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो सेक्षिया घम्मा
उद्देसं आगच्छन्ति ।

१. पठमसेक्षियं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्निया भिक्खू पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेन्ति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया पुरतो पि पच्छतो पि
ओलम्बेन्ता निवासेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही’ कामभोगिनो” ति । ५
अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपा-
चेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – “कथं हि नाम छब्बग्निया भिक्खू पुरतो पि पच्छतो पि
ओलम्बेन्ता निवासेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्म्म कथं
कत्वा भिक्खुसङ्घं सश्रिपातापेत्वा छब्बग्निये भिक्खू पटिपुच्छ – “सच्चं
किर तुम्हे, भिक्खवे, पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेथा” ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं १५
वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२. “परिमण्डलं निवासेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

३. परिमण्डलं, निवासेतब्बं नाभिमण्डलं जाणुमण्डलं पटिच्छा-
देन्तेन । यो अनादरियं पटिच्छ पुरतो वा पच्छतो वा ओलम्बेन्तो निवा-
सेति, आपत्ति दुक्कटस्स । २०

अनापत्ति असञ्चिच्छ, असतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१२. दुतियसेलियं

B. 240

४. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिंगिया भिक्खू पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ता पाहपन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

५. “परिमण्डलं पाहपिस्त्वामी ति सिक्षा करणीया” ति’ ।

R. 186 ५

६. परिमण्डलं पाहपित्वं उभो कणे समं कत्वा’ । यो अना-
दरियं पटिच्च मुरतो वा’ पच्छतो वा’ ओलम्बेन्तो पाहपति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१३. ततियसेलियं

१०

७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिंगिया भिक्खू कायं
विवरित्वा अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

८. “सुष्पटिच्छन्नो अन्तरघरे गमिस्त्वामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

१५

९. सुष्पटिच्छन्ने अन्तरघरे गन्तव्यं । यो अनादरियं पटिच्च कायं
विवरित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१४. चतुर्थसेलियं

१०. १५

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिंगिया भिक्खू कायं विवरित्वा
अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

११. “सुष्पटिच्छन्नो अन्तरघरे [निसीदिस्त्वामी ति सिक्षा कर-
णीया” ति ।

१. सी०, स्या०, रो० पौत्रकेसु नत्यि । २. एत्य सी० पौत्रके ‘पाहपत्तेन’ इति अधिको
पाठे दिस्त्वा । ३. पि-स्या० । ४. सुष्पटिच्छन्नो - सी०, स्या०, रो० ।

१२. सुप्पटिच्छवेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कायं विवरित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स', आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१५. पठ्चमसेलियं

१३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- ५ B. 241
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू हत्थं पि पादं
पि कीछापेन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ –

१४. “सुसंबुतो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१५. सुसंबुतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च हत्थं
वा पादं वा कीछापेन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । १०

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु', उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१६. षष्ठमसेलियं

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू हत्थं पि पादं
पि कीछापेन्ता अन्तरघरे निसीदत्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ –

१७. “सुसंबुतो अन्तरघरे निसीदित्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१८. सुसंबुतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
हत्थं वा पादं वा कीछापेन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । २०

१७. सत्तमसेलियं

१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

१. वासुपणतस्स – स्वा० । २. म०, रो० पोत्पकेतु नतिय ।

पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू तहं तहं ओलो-
केन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

२०. “ओक्षितचक्खु अन्तरघरे गमिस्तामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

२१. ओक्षितचक्खुना अन्तरघरे गन्तव्यं युगमत्तं पेक्खन्तेन । यो
अनादरियं पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्ज्ञच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५. अद्वमसेलिय

R. 242 १० २२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू तहं तहं
ओलोकेन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

२३. “ओक्षितचक्खु अन्तरघरे निसीदिस्तामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

२४. ओक्षितचक्खुना अन्तरघरे निसीदितव्यं युगमत्तं पेक्खन्तेन ।
यो अनादरियं पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्ज्ञच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६. नवमसेलिय

R. 187 २० २५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उक्षितकाय
अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

२६. “न उक्षितकाय अन्तरघरे गमिस्तामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

२७. न उक्षितकाय अन्तरघरे गन्तव्यं । यो अनादरियं पटिच्च

एकतो वा उभतो वा उक्खिपित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१०. वसमसेलिंगं

२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उक्खित्त- ५
काय अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ -

R. 187

२९. “न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदितव्यं ति सिक्षा कर-
णीया” ति ।

३०. न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदितव्यं । यो अनादरियं पटिच्च
एकतो वा उभतो वा उक्खिपित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स । १०

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 243

परिमण्डलवग्मो पठमो ।

११. एकावस्मेलिंगं

३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू महाहसितं
हसन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ -

15

३२. “न उज्जगिधकाय अन्तरघरे गमिस्त्वामी ति सिक्षा कर-
णीया” ति ।

३३. न उज्जगिधकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
महाहसितं हसन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया,^१ अजानन्तस्स, गिलानस्स, हसनी-
यस्मि वत्थुस्मि मिहितमत्तं करोति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

१. अस्सतिया - सी०, स्या०, दो० ।

पाचित्तियं - ई२.

॥ १२. भारतमसेलियं

३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थ्यं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्खू महाहसितं
हसन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

३५. “न उज्जगिकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
५ जीया” ति ।

३६. न उज्जगिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च महाहसितं हसन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, हसनी-
यस्म वत्थुस्म मिहितमत्तं करोति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
१० कस्सा ति ।

॥ १३. तेरतमसेलियं

B. 244

३७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थ्यं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्खू उच्चासदं
महासदं करोन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति... पे०... उद्दिसेय्याथ -

३८. “अप्पसद्दो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१५ ३९. अप्पसदेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च उच्चा-
सदं महासदं करोन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

॥ १४. ब्रह्मसमसेलियं

४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थ्यं विहरति जेतवने अनाथ
२० पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्खू उच्चासदं
महासदं करोन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

४१. “अप्पसद्दो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

४२. अप्पसदेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च

उच्चासद्वं महासद्वं करोन्तो अन्तरघरे निसीदिति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ १५. पञ्चरसमस्तियं

४३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू कायप्पचालकं
अन्तरघरे गच्छन्ति कायं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 188

5

४४. “न कायप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्षा कर-
णीया” ति ।

४५. न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तव्यं । कायं पगगहेत्वा गन्तव्यं ।
यो अनादरियं पटिच्च कायप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति कायं ओलम्बेन्तो,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ १६. सोलसमस्तियं

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू कायप्पचालकं
अन्तरघरे निसीदिन्ति, कायं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

B. 245

४७. “न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्षा कर-
णीया” ति ।

४८. न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितव्यं । कायं पगगहेत्वा
निसीदितव्यं । यो अनादरियं पटिच्च कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिति
कायं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स', आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

20

६. सत्तरसमसेक्षियं

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गच्छन्ति बाहुं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

५०. “न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गमित्सामी ति सिक्षा कर-जीया” ति ।

५१. न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तव्यं । बाहुं पग्गहेत्वा गन्तव्यं । यो अनादरियं पटिच्च बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति बाहुं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

७. अद्वारसमसेक्षियं

१० ५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदन्ति बाहुं ओलम्बेन्ता ... पे० .. उद्दिसेय्याथ -

५३. “न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्षा कर-जीया” ति ।

१५ ५४. न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितव्यं । बाहुं पग्गहेत्वा निसीदितव्यं । यो अनादरियं पटिच्च बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदति बाहुं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-गतस्स, आपदासु, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 246

८. ऊनबीसतिमसेक्षियं

२० ५५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सीसप्पचालकं प्रन्तरघरे गच्छन्ति सीसं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

५६. “न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्त्वामी ति सिक्षा कर-
जीया” ति ।

५७. न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । सीसं पग्गहेत्वा गन्तब्बं ।
यो अनादरियं पटिच्च सीसप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति सीसं ओलम्बेन्तो,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

5

१२०. बीसतिमसेलियं

५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स प्रारामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खु सीसप्पचालकं
अन्तरघरे निसीदिन्ति सीसं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उहिसेय्याथ—

५९. “न सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । सीसं पग्गहेत्वा
निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिति
सीसं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्मत्कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

उज्जग्निकवग्गो दुतियो ।

१२१. एकबीसतिमसेलियं

६१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खु खम्भकता
अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ—

B 247

६२. “न खम्भकतो अन्तरघरे गमिस्त्वामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

६३. न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
एकतो वा उभतो वा खम्भं कल्पा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 189

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—————o—————

१ २२. बाबीसतिमसेखियं

६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्तू खम्भकता
अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ-

६५. “न खम्भकतो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्षा कर-
५ जीया” ति ।

६६. न खम्भकतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च एकतो वा उभतो वा खम्भं कत्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, बासूप-
१० गतस्स’, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ २३. तेबीसतिमसेखियं

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्तू ससीसं पारु-
पित्वा अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ –

६८. “न श्रोगुण्ठितो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्षा करजीया” ति ।
१५ ६९. न श्रोगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
ससीसं पारुपित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ २४. चतुबीसतिमसेखियं

B. 248 ७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्तू ससीसं पारु-
२० पित्वा अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ –

७१. “न श्रोगुण्ठितो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्षा कर-
जीया” ति ।

७२. न श्रोगुण्ठितेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं

पटिच्च ससीसं पाश्चित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, असत्तिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासू-
पगतस्स, आपदासु, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

४ २५. यज्ञवीसतिमसेलियं

७३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उक्कुटिकाय ५
अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेयाथ —

७४. “न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गमिस्तामी ति सिक्षा कर-
णीया” ति ।

७५. न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
उक्कुटिकाय अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । १०

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

४ २६. छब्बीसतिमसेलियं

७६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू पल्लत्थिकाय
अन्तरघरे निसीदिन्ति ... पे० ... उद्दिसेयाथ —

७७. “न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदिस्तामी ति सिक्षा कर- १५
णीया” ति ।

७८. न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च हृथपल्लत्थिकाय वा दुस्सपल्लत्थिकाय वा अन्तरघरे निसीदति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, असत्तिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासू- २०
पगतस्स, आपदासु, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

४ २७. सत्तवीसतिमसेलियं

७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू असञ्चच्चं

B. 249

R. 190

पिण्डपातं पटिगण्हन्ति' छहेतुकामा विय ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

८०. "सबकच्चं पिण्डपातं पटिगण्हत्सामी ति सिक्षा कर-
जीया" ति ।

८१. सबकच्चं पिण्डपातो पटिगण्हेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च

८२. असबकच्चं पिण्डपातं पटिगण्हाति छहेतुकामो विय, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्चच ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

॥ २८. अटुबोसतिमसेखियं

८३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू तहं तहं ओलो-
केन्ता केन्ता पिण्डपातं पटिगण्हन्ति, आकिरन्ते पि अतिकक्न्ते पि न जानन्ति
१० ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

८४. "पत्तसञ्ज्ञा पिण्डपातं पटिगण्हत्सामी ति सिक्षा कर-
जीया" ति ।

८५. पत्तसञ्ज्ञाना पिण्डपातो पटिगण्हेतब्बो । यो अनादरियं
पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो पिण्डपातं पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५ अनापत्ति असञ्चिच्चच ... पे० ... उम्मत्तकस्स आदिकम्मिकस्सा ति ।

॥ २९. ऊनतिसतिमसेखियं

८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू पिण्डपातं
पटिगण्हन्ता सूपञ्चेव बहुं पटिगण्हन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

८७. "सभसूपकं पिण्डपातं पटिगण्हत्सामी ति सिक्षा कर-
जीया" ति ।

८८. सूपो नाम द्वे सूपा - मुग्गसूपो, माससूपो । हत्थहारियो सम-
सूपको पिण्डपातो पटिगण्हेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च सूपञ्चेव बहुं
पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्चच, असतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, रस-

रखे, आतकानं पवारितानं, अञ्जनस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, आपदासु,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ ३०. तिसतिमसेलियं

६६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू थूपीकतं
पिण्डपातं पटिगण्हन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 250

५

६७. “समतित्तिकं” पिण्डपातं पटिगण्हेस्सामी ति सिक्षा कर-
णीया” ति ।

६८. समतित्तिको पिण्डपातो पटिगण्हेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
थूपीकतं पिण्डपातं पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 191

अनापत्ति असञ्जच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, आपदासु, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सम्भक्तवग्नो ततियो ।

६ ३१. एकांतसतिमसेलियं

६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू असक्कच्चं
पिण्डपातं भुञ्जन्ति अभुञ्जितुकामा विय ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

७०. “सक्कच्चं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्षा करणीया” ति । १५

७१. सक्कच्चं पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
असक्कच्चं पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्जच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ ३२. द्वार्तासतिमसेलियं

७२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू तहं तहं

१. थूपीकतं - रो० । २. समतित्तिकं - रो० ।

पाचित्तियं - १३.

ओलोकेन्ता पिण्डपातं भुञ्जन्ति, आकिरन्ते पि अतिकर्त्ते' पि न जानन्ति
... पे० ... उहिसेय्याथ -

B. 251

६५. “पत्तसङ्गबो पिण्डपातं भुञ्जित्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

६६. पत्तसङ्गाना पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
५ तहं तहं ओलोकेन्तो पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटसं ।

अनापत्ति असङ्गच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१३३. तेर्तिसतिमसेखियं

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू तहं तहं
ओमसित्वा^१ पिण्डपातं भुञ्जन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ -

१० ६८. “सपदानं पिण्डपातं भुञ्जित्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

६९. सपदानं पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
तहं तहं ओमसित्वा पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटसं ।

अनापत्ति असङ्गच्च, असतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, अङ्गेसं
देन्तो ओमसति, अञ्जनस्स^२ भाजने^३ आकिरन्तो ओमसति, उत्तरिभङ्गे,
१५ आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१३४. चतुर्तिसतिमसेखियं

B. 192

१००. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू पिण्डपातं
भुञ्जन्ता सूपञ्चेव बहुं भुञ्जन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ -

१०१. “समसूपकं पिण्डपातं भुञ्जित्सामी ति सिक्षा कर-
२० णीया” ति ।

१०२. सूपो नाम द्वे सूपा - मुग्गसूपो, माससूपो हत्थहारियो ।

८. समसूपको पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च सूपञ्चेव
बहुं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटसं ।

१. अतिकम्मसे - सी० । २. ओमहित्वा - रो० । ३-३. अञ्जनभाजने - स्त्रा० ।

अनापत्ति असञ्चिच्चच, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, रस-
रसे, आतकानं पवारितानं, अत्तनो धनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

६ ३५. पञ्चविंशतिशतमसेष्ठियं

१०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिंगिया भिक्खू थूपकतो^५
ओमहित्वा पिण्डपातं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेव्याथ —

१०४. “न थूपकतो ओमहित्वा पिण्डपातं भुञ्जिस्त्वामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१०५. न थूपकतो ओमहित्वा पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च थूपकतो ओमहित्वा पिण्डपातं भुञ्जति आपत्ति दुबकटस्स ।¹⁰

अनापत्ति असञ्चिच्चच, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, परि-
तके सेसे एकतो संकट्हित्वा ओमहित्वा भुञ्जति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ ३६. षष्ठिशतिशतसेष्ठियं

१०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिंगिया भिक्खू सूपं पि व्यञ्जनं
पि ओदनेन पटिच्छादेन्ति भिय्योकम्यतं^१ उपादाय ... पे०... उद्दिसेव्याथ —

१०७. “न सूपं वा व्यञ्जनं वा ओदनेन पटिच्छादेस्त्वामि भिय्यो-
कम्यतं उपादाया ति सिक्खा करणीया” ति ।

१०८. न सूपं वा व्यञ्जनं वा ओदनेन पटिच्छादेतब्बं भिय्यो-
कम्यतं उपादाय । यो अनादरियं पटिच्च सूपं वा व्यञ्जनं वा ओदनेन
पटिच्छादेति भिय्योकम्यतं उपादाय, आपत्ति दुबकटस्स ।²⁰

अनापत्ति असञ्चिच्चच, अस्सतिया, अजानन्तस्स, सामिका पटि-
च्छादेत्वा देन्ति, न भिय्योकम्यतं उपादाय, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

१. चूलतो - सी०, स्वा०, रो० । २. भीय्योकम्यतं - सी० ।

६ ३७. सत्ततिंसतिमत्सेक्षियं

१०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्खूं सूपं पि
ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विङ्गापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्ज्ञा-
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा’ सक्यपुतिया’ सूपं
५ पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विङ्गापेत्वा भुञ्जिजसन्ति ! कस्स
B. 253 सम्पन्नं न मनापं ! कस्स सादु न रुचती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खूं
तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खूं
अपिच्छ्वा ... पे०... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि
नाम छब्बगिग्या भिक्खूं सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विङ्गापेत्वा
१० भुञ्जिजसन्ती ति ... पे०... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, सूपं पि ओदनं
पि अत्तनो अत्थाय विङ्गापेत्वा भुञ्जया ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विङ्गापेत्वा भुञ्जिजसस्थ ! नेत,
मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
१५ सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

११०. “न सूपं वा ओदनं वा अत्तनो अत्थाय विङ्गापेत्वा भुञ्जि-
स्तामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

एवं चिच्चद भगवता भिक्खून् सिक्खापद पञ्चातं होति ।

१११. तेन खो पन समयेन भिक्खूं गिलाना होन्ति । गिलान-
२० पुच्छका भिक्खूं गिलाने भिक्खूं एतदवोचुं – “कच्चावुसो, खमनीयं,
कच्च यापनीयं” ति ? “पुब्बे मर्य, आवुसो, सूपं पि ओदनं पि अत्तनो
अत्थाय विङ्गापेत्वा भुञ्जाम, तेन नो फासु होति । इदानि पन – ‘भग-
वता पटिकिलत्त’ ति कुकुच्चायन्ता न विङ्गापेम, तेन नो न फासु होती”
ति । भगवतो एतमर्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन
२५ भिक्खुना सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विङ्गापेत्वा भुञ्जतुं ।
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

११२. “न सूपं वा ओदनं वा अगिलानो अत्तनो अत्थाय विङ्गाप-
ेत्वा भुञ्जिजस्तामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

११३. न सूपं वा ओदनं वा अगिलानेन अत्तनो अत्थाय विङ्गा-

१. छब्बगिग्या – रो० । २. भिक्खू – रो० । ३. सी० पोत्वके नस्ति ।

पेत्वा भुञ्जितव्वं । यो अनादरियं पटिच्च सूपं वा ओदनं वा अगिलानो
म्रत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्चच, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आत-
कानं पवारितानं, अञ्जास्सत्थाय, अत्तनो वनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

5

५ ३८. अहूर्तिसतिमसेखियं

११४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उज्ज्ञान-
सञ्ज्ञी परेसं पत्तं ओलोकेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ-

B. 254,
R. 194

११५. “न उज्ज्ञानसञ्ज्ञी परेसं पत्तं ओलोकेस्सामी ति सिक्षा कर-
णीया” ति ।

10

११६. न उज्ज्ञानसञ्ज्ञाना परेसं पत्तो ओलोकेतब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च उज्ज्ञानसञ्ज्ञी परेसं पत्तं ओलोकेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्चच, अस्सतिया, अजानन्तस्स, दस्सामी ति वा
दापेस्सामी ति वा ओलोकेति, न उज्ज्ञानसञ्ज्ञास्स, आपदासु, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

15

५ ३९. ऊनचत्तारीसतिमसेखियं

११७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू महन्तं
कबळं करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

११८. “नातिमहन्तं कबळं करिस्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

११९. नातिमहन्तो कबळो कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च 20
महन्तं कबळं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्चच, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खञ्जके, फलाकले, उत्तरिभञ्जे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

—○—

६ ४०. अत्तारीसत्तिमसेखियं

१२०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू दीघं आलोपं करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ-

१२१. “परिमण्डलं आलोपं करिस्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

- ५ १२२. परिमण्डलो आलोपो कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च दीघं आलोपं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 255 अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, खज्जके, फलाफले, उत्तरिभङ्गे, आपदासु, उम्मत्तकंस्स, आदिकम्मिक्सा ति ।

सक्कच्चवग्गो चतुर्थो ।

६ ४१. एकत्तारीसत्तिमसेखियं

१० १२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू अनाहटे कब्ळे मुखद्वारं विवरन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ-

- R. 195 १२४. “न अनाहटे कब्ळे मुखद्वारं विवरिस्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

१५ १२५. न अनाहटे कब्ळे मुखद्वारं विवरितबं । यो अनादरियं पटिच्च अनाहटे कब्ळे मुखद्वारं विवरति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिक्सा ति ।

६ ४२. द्वात्तारीसत्तिमसेखियं

१२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू भुञ्जमाना २० सबं हृथं मुखे पक्षिपन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ-

१२७. “न भुञ्जमानो सबं हृथं मुखे पक्षिमिस्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

१. करोन्ता भुञ्जन्ति - स्या० ।

१२८. न भुञ्जमानेन सब्बो हृत्यो मुखे पक्षिपितन्बो । यो अनादरियं पटिच्च भुञ्जमानो सब्बं हृत्यं मुखे पक्षिपति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

॥ ४३. तेचत्तारीसतिमसेलियं

१२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- ५
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्खू सकब्लेन
मुखेन व्याहरन्ति ... पे० ... उहिसेम्याथ -

१३० “न सकब्लेन मुखेन व्याहरिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१३१. न सकब्लेन मुखेन व्याहरितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
सकब्लेन मुखेन व्याहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 256

10 . 1

॥ ४४. चतुर्चत्तारीसतिमसेलियं

१३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्खू पिण्डुक्खेपकं
भुञ्जन्ति ... पे० ... उहिसेम्याथ -

१३३. “न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१३४. न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च पिण्डु-
क्खेपकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खउजके, फलाफले, आपदासु, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

35

॥ ४५. पञ्चतारीसतिमसेलियं

१३५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- २०
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्खू कब्ला-
वच्छेदकं भुञ्जन्ति ... पे०... उहिसेम्याथ -

R. 196

१३६. “न कबळावच्छेदकं भुङ्गिस्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

१३७. न कबळावच्छेदकं भुङ्गितव्वं । यो अनादरियं पटिच्च कबळावच्छेदकं भुङ्गति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
५ खज्जके फलाफले, उत्तरभङ्गे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्म-
कस्सा ति ।

६४६. छवत्तारीसतिमसेखियं

१३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्खू अवगण्ड-
कारकं भुङ्गन्ति ...पे० ... उहिसेय्याथ –

B. 257 10 १३९. “न अवगण्डकारकं भुङ्गिस्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

१४०. न अवगण्डकारकं भुङ्गितव्वं । यो अनादरियं पटिच्च एकतो वा उभतो वा गण्डं कत्वा भुङ्गति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, फलाफले, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मकस्सा ति ।

६४७. सत्तवत्तारीसतिमसेखियं

१४१. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्खू हृत्थ-
निद्धुनकं भुङ्गन्ति ... पे० .. उहिसेय्याथ –

१४२. “न हृत्थनिद्धुनकं भुङ्गिस्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

१४३. न हृत्थनिद्धुनकं भुङ्गितव्वं । यो अनादरियं पटिच्च हृत्थ-
२० निद्धुनकं भुङ्गति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, कच-
वरं छहुन्तो हृत्थं निद्धुनाति^१, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्म-
कस्सा ति ।

१. एष सी० पोत्पके ‘खज्जके’ इति अधिको वाठो विस्तृति । २. निद्धुनति – रो०;
निद्धुनति – स्था० ।

६ ४८. छहुचत्तारीतिमसेतिव्यं

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सित्थाव-
कारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१४५. “न सित्थावकारकं भुञ्जित्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

१४६. न सित्थावकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च ५
सित्थावकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, असस्तिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, कच-
वरं छहुत्तो सित्थं छहुयति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति । R. 197

६ ४९. कलपञ्जासमसेतिव्यं

१४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- १०
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू जिब्हा-
निच्छारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१४८. “न जिब्हानिच्छारकं भुञ्जित्सामी ति सिक्षा करणीया” ति । B. 258

१४९. न जिब्हानिच्छारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
जिब्हानिच्छारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । १५

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ ५०. पञ्जासमसेतिव्यं

१५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू चपुचपु-
कारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१५१. “न चपुचपुकारकं भुञ्जित्सामी ति सिक्षा करणीया” ति । २०

१५२. न चपुचपुकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
चपुचपुकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

कबळवण्णो पञ्चमो ,

६. छहुयति - ही०; छहुम्बति - दो०, म० ।

पाचित्विं - ३४.

६ ५१. एकपञ्चासमसेलियं

१५३. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन अञ्जनातरेन ब्राह्मणेन सङ्कुस्स पयोपानं पटियत्तं होति । भिक्खु सुरसुरुकारकं खीरं पिवन्ति । अञ्जनातरो नटपुब्बको भिक्खु एवमाह – “सब्बोयं” मञ्चे सङ्कु सीतीकतो”” ति । ये ते भिक्खु
 ५ अपिपञ्चा ... पे० ... ते उज्ज्ञायन्ति लिघ्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु सङ्कु सङ्कु आरब्म दवं करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, सङ्कु आरब्म दवं अकासी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
 10 सङ्कु आरब्म दवं करिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धर्मिम कथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि – “न,
 B. 259 भिक्खवे, बुद्धं वा धर्मं वा सङ्कु वा आरब्म दवो कातब्बो । यो करेण्य,
 आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन
 विगरहित्वा दुष्भरताय' ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्याथ –

१५४. “न सुरसुरुकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

R. 198 १५५. न सुरसुरुकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सुरसुरुकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ ५२. द्वेषञ्चासमसेलियं

१५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खु हत्थनिल्लेहकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१५७. “न हत्थनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

१५८. न हत्थनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च

हृत्यनिल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ ५३. तेष्ठञ्जासमसेलियं

१५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू पत्त-
निल्लेहकं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

5

१६०. “न पत्तनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१६१. न पत्तनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च पत्त-
निल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, परि-
त्तके सेसे एकतो सङ्कुटित्वा निल्लेहित्वा भुञ्जति, आपदासु, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

10

६ ५४. चतुष्ठञ्जासमसेलियं

१६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू ओटु-
निल्लेहकं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

B. 260

१६३. “न ओटुनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

15

१६४. न ओटुनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
ओटुनिल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ ५५. पञ्चष्ठञ्जासमसेलियं

१६५. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्नेसु विहरति सुंसुमारगिरे^१ भेस-
कल्लावने मिगदाये । तेन खो पन समयेन मिक्खू कोकनदे पासादे सामिसेन
हृत्येन पानीयथालकं^२ पटिगण्हन्ति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति

20

१. सुंसुमारगिरे—म० । २. पानीयथालकं—रो० ।

- विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया सामिसेन हृत्येन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अपिच्छां ...पे०... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खू सामिसेन हृत्येन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ती ति .. पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू सामिसेन हृत्येन पानीयथालकं पटिग्गण्हन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

- विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सामिसेन हृत्येन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, आप्प-
१० सन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
सेय्याथ -

१६६. “न सामिसेन हृत्येन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

- B. 199
१५ अनादरियं पटिच्च सामिसेन हृत्येन पानीयथालकं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

- B. 261
अनापत्ति असञ्चिच्छ, असत्तिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, धोवि-
स्सामी ति वा धोवापेस्सामी ति वा पटिग्गण्हाति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ ५६. छपञ्जासमसेखियं

- २० १६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गेमु विहरति सुंसुमारगिरे भेसकळावने मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू कोकनदे पासादे ससित्थक पत्तधोवनं अन्तररघरे छड्डेन्ति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तररघरे छड्डेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अपिच्छां ...पे०... ते उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खू ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तररघरे छड्डेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तररघरे

छहेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोष-
पुरिसा ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छहेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उदि-
सेय्याथ –

१६६. “न ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छहेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१७०. न ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छहेतब्बं । यो अना-
दरियं पटिच्च ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छहेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्छ, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानन्तस्स, उद्द-
रित्वा वा भिन्दित्वा वा पटिगग्हेत्वा^१ वा नीहरित्वा वा छहेति, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५. ५७. सत्तपञ्चासमसेलियं

१७१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू छत्त-
पाणिस्स धम्मं देसेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति १५
खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू छत्तपाणिस्स
धम्मं देसेसन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, छत्तपाणिस्स
धम्मं देसेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोषपुरिसा,
छत्तपाणिस्स धम्मं देसेसथ ! नेतं, मोषपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसा-
दाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उदिसेय्याथ –

१७२. “न छत्तपाणिस्स धम्मं देसेसामी” ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

एव चिच्छदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

१७३. तेन खो पन समयेन भिक्खू छत्तपाणिस्स गिलानन्तस्स २५
धम्मं देसेतु कुकुच्चायन्ति^२ । मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति–
“कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया छत्तपाणिस्स गिलानन्तस्स धम्मं न

B. 262

R. 200

१. पटिगाहे – स्था०, म० । २. देसिस्सामी – सी० । ३. कुकुच्चायन्ता न देसेन्ति – सी० ।

देसेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं लिघ्यन्तानं विपचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निवाने एतस्मि पकरणे धम्म कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, छत्पाणिस्स गिलानस्स ३ धम्म देसेतुं । एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१७४. “न छत्पाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१७५. छत्रं नाम तीणि छत्तानि – सेतच्छत्रं, किलञ्जच्छत्रं, पण्णच्छत्रं मण्डलबद्धं सलाकबद्धं ।

१० धम्मो नाम बुद्धभासितो सावकभासितो इसिभासितो देवता-भासितो^१ अत्यूपसङ्घितो धम्मूपसङ्घितो ।

देसेय्या ति पदेन देसेति, पदे पदे आपत्ति दुक्कटस्स । अक्खराय देसंति, अक्खरक्खराय आपत्ति दुक्कटस्स । न छत्पाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय पटिच्च छत्पाणिस्स अगिलानस्स धम्मं १५ देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असङ्गिच्चच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

५ ५८. अहुपञ्चासमसेत्तिं

B. 263 १७६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्थं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स मारामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू दण्डपाणिस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

२० १७७. “न दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१७८. दण्डो नाम मज्जामस्स पुरिस्सस्स चतुहत्थो दण्डो । ततो उक्कटो अदण्डो, ओमको अदण्डो ।

२५ न दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय पटिच्च दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असङ्गिच्चच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ सेतच्छत्रं – दो० । २. देवभासितो – सी० ।

६. ४३. ऊगसहितमसेलियं

१७१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तिथं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्खू सत्थ-पाणिस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ -

१८०. “न सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्तामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

१८१. सत्थं नाम एकतोधारं उभतोधारं पहरणं ।

न सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असङ्गच्चच्च ... पे० ... आदिकम्भिकस्सा ति ।

६. ६०. सहितमसेलियं

१८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तिथं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्खू आवृध-पाणिस्स' धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ -

१८३. “न आवृधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्तामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

१८४. आवृधं नाम चापो कोदण्डो ।

न आवृधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च आवृधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असङ्गच्चच्च ... पे० ... आदिकम्भिकस्सा ति ।

सुरुसुचवभ्यो छहो ।

६. ६१. एकसहितमसेलियं

१८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तिथं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिग्या भिक्खू पादुका-रूब्हस्स' धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ -

१. पहरण - स्या०, रो० । २. आवृधपाणिस्स - सी० । ३. पादुकारूब्हस्स - म० ।

१८६. “न पादुकारूङ्खस्स अगिलानस्स धम्मं देसेत्तामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

१८७. न पादुकारूङ्खस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च अक्कन्तस्स वा पटिमुक्कस्स वा ओमुक्कस्स वा अगि-
लानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्चच ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

६२. द्वासद्विमसेलियं

१८८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उपाहना-रूङ्खस्स’ धम्मं देसेन्ति ...पे०... उहिसेय्याथ –

१८९. “न उपाहनारूङ्खस्स अगिलानस्स धम्मं देसेत्तामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

१९०. न उपाहनारूङ्खस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च अक्कन्तस्स वा पटिमुक्कस्स वा ओमुक्कस्स वा अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१९१. अनापत्ति असञ्चिच्चच ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

६३. तेसद्विमसेलियं

B. 265 १९२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू यानगतस्स धम्मं देसेन्ति ...पे०... उहिसेय्याथ –

१९३. “न यानगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेत्तामी सिक्षा करणीया” ति ।

१९४. यानं नाम वर्व्वं रथो सकटं सन्दमानिका सिविका पाटङ्की । न यानगतस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं

पठित्वय यत्कल्पत्वस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनापत्ति असञ्चिच्चच ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ ६४. चतुरद्विमसेलियं

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिगिया भिक्षु सयनगतस्स
धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ-

B. 202

5

१६५. “न सयनगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्षा
करणीया” ति ।

१६६. न सयनगतस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनाद-
दरियं पठिच्च अन्तमसो छमाय’ पि निष्प्रस्स सयनगतस्स’ अगिला-
नस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

अनापत्ति असञ्चिच्चच ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ ६५. पञ्चद्विमसेलियं

१६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिगिया भिक्षु पल्लत्थिकाय
निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१६८. “न पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी
ति सिक्षा करणीया” ति ।

B. 266

१६९. न पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मो देसे-
तब्बो । यो अनादरियं पठिच्च हृथ्यपल्लत्थिकाय वा दुस्सपल्लत्थिकाय
वा निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्चच ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

20

१ ६६. छत्रद्विमसेलियं

२००. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिगिया भिक्षु वेठित-
सीसस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१. छमाय – म०, स्या० । २. ची०, स्या० पोत्प्रवेश नत्य ।
पादित्य – ३५.

२०१. “न वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२०२. वेठितसीसो नाम केसन्तं न दस्सापेत्वा वेठितो होति । न वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च ३ वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असङ्गच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, केसन्तं विवरापेत्वा देसेति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५ ६७. सत्तसहितमसेलियं

२०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिगिया भिक्खू ओगुण्ठित १० सीसस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ -

२०४. “न ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

R. 203

२०५. ओगुण्ठितसीसो नाम ससीसं पारुतो वुच्चति ।

न ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं १५ पटिच्च ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असङ्गच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, सीसं विवरापेत्वा देसेति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५ ६८. अट्टसहितमसेलियं

B. 267

२०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिगिया भिक्खू छमाय^१ २० निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति... पे० ... उहिसेय्याथ -

२०७. “न छमाय निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२०८. न छमाय निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स

१. देसेस्सामी - सी० । २. छमाय - स्था०, म० ।

धर्मो देसेतुब्बो । थो अनादरियं पटिच्च छमांय निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अमिलानस्स धर्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असङ्गच्चच ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

६६. अनसत्तिमसेखियं

२०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू नीचे आसने ५ निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धर्मं देसेन्ति । ये ते भिक्खू प्रपिच्छां ... पे०... ते उज्ज्ञायन्ति खिन्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धर्मं देसेसन्ती ति ... पे०... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धर्मं देसेथा ति ? “सच्चं, १० भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघ-पुरिसा, नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धर्मं देसेसन्ति ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... विगरहित्वा धर्मि ११ कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

२१०. “भूतपुञ्बं, भिक्खवे, बाराणसियं अञ्जातरंस्स छपकस्स” १५ पजापति गविभनी अहोसि । अथ खो, भिक्खवे, सा छपकी’ तं छपकं एतदवोच – ‘गविभनीम्हि, अव्यपुत्त ! इच्छामि अम्बं खादितु’ ति । ‘नत्थि अम्बो’, अकालो अम्बस्सा’ ति । ‘सच्चे’ न लभिस्सामि मरि-स्सामी’ ति । तेन खो पन समयेन, भिक्खवे, रञ्जो अम्बो धुवफलो होति । अथ खो, भिक्खवे, सो छपको येन सो अम्बो तेनुपसङ्कमि; २० उपसङ्कमित्वा तं अम्बं अभिरूहित्वा’ निलीनो अच्छि । अथ खो, भिक्खवे, राजा पुरोहितेन ब्राह्मणेन सद्दि येन सो अम्बो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा उच्चे आसने निसीदित्वा मन्तं परियापुणाति । अथ खो, भिक्खवे, तस्स छपकस्स एतदहोसि – ‘याव अधम्मिको अयं राजा, यत्र हि नाम उच्चे आसने निसीदित्वा मन्तं परियापुणिस्सति । अयं २५ चं ब्राह्मणो अधम्मिको, पत्र हि नाम नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे

१. छपकस्स – स्यां । २. छपकी – स्यां । ३. छपकं – स्यां । ४. अम्ब – म०, दो० । ५. सच्चाह – दी० । ६. म०, दो०, स्यां पौत्रकेतु नत्वि । ७. अभिरूहित्वा – म० ।

आसने निसिन्नस्स मन्तं वाचेस्सति । अहं चम्हि अष्टम्मिको, योहं इत्थिवा कारणा रञ्जो अम्बं अवहरामि । सब्बमिदं चरिमं कलं” ति तत्त्वेव परिपति ।

- “उभो अत्यं न जानन्ति, उभो धम्मं न पस्सरे ।
 ५ यो चायं मन्तं वाचेति, यो चाषम्मेनधीयति” ॥
 “सालीनं ओदनो भुत्तो, सुचिमंसूपसेचनो ।
 तस्मा धम्मे न वत्तामि, धम्मो अरियेमि” वण्णतो ॥
 “विरत्थु तं धनलाभं, यसलाभं च ब्राह्मण ।
 या वुत्ति विनिपातेन, अवम्मचरणेन वा ॥
 १० “परिबज्ज महाब्रह्मे, पचन्तञ्जे पि पाणिनो ।
 मा त्वं अष्टम्मो आचरितो, अस्मा कुम्भमिवाभिदा ति ॥

- “तदापि मे, भिक्खवे, अमनापा नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स मन्तं वाचेतुं, किमङ्गु” पन एतरहि न अमनापा भवि-
 स्सति नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेतुं ।
 १५ नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेयथा-

२११. “न नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेत्तामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२१२. न नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स
 २० अगिलानस्स धम्मो देसेतञ्जो । यो अनादरियं पटिच्च नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१७०. सत्त्वित्वसेलियं

२१३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 २५ विण्डकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू ठिता

१. सब्बं इवं च - रो०; सब्बमिदं च - स्था०; सब्बमिदं चमरित्तं - सी० । २. सी०.
 स्था०, रो० शोत्तवेत् नरिय । ३. परिगतं - रो०, स्था०; सी० पोत्तके नरिय । ४. चाषम्मेन
 धम्मिति - रो० । ५. अरियोह - सी० । ६. किमङ्गु - म०, स्था० ।

निसिन्धस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

२१४. “न ठितो निसिन्धस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्तामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

२१५. न ठितेन निसिन्धस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च ठितो निसिन्धस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्चच ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१७१. एकसत्तिमसेखियं

२१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थ्यं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिगिया भिक्खू पच्छतो गच्छन्ता पुरतो गच्छन्तस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

२१७. “न पच्छतो गच्छतो पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्तामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

२१८. न पच्छतो गच्छन्तेन पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च पच्छतो गच्छन्तो पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्चच ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

R. 205

10

15

१७२. द्वासत्तिमसेखियं

२१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थ्यं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिगिया भिक्खू उप्पयेन गच्छन्ता पथेन गच्छन्तस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

२२०. “न उप्पयेन गच्छन्तो पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्तामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

२२१. न उप्पयेन गच्छन्तेन पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च उप्पयेन गच्छन्तो पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्चच ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

25

६७३. तेस्तत्तिमसेक्षियं

B. 270 २२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू ठिता उच्चारं
पि पस्सावं पि करोन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ -

२२३. “न ठितो अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा करिस्सामी
ति सिक्षा करणीया” ति ।

२२४. न ठितेन अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा कातब्बो ।
यो अनादरियं पटिच्च ठितो अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा करोति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

६७४. चतुर्सत्तिमसेक्षियं

१० २२५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू हरिते उच्चारं
पि पस्सावं पि खेळ^१ पि करोन्ति ... पे० ... उहिसेय्याथ -

२२६. “न हरिते अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा
करिस्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

१५ २२७. न हरिते अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा
कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च हरिते अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं
वा खेळं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, असत्तिया, अजानन्तस्स, गिलानन्तस्स, अप्प
‘हरिते’ कतो हरितं श्रोत्यरति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
२० कस्सा ति ।

६७५. पञ्चसत्तिमसेक्षियं

२२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उदके उच्चारं
पि पस्सावं पि खेळं पि करोन्ति । मनुस्सा उज्ञायन्ति खियन्ति विषा-

चेत्ति—“कथं हि नाम समणा सक्षयपुत्तिया उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करिस्सन्ति, सेव्यथापि गिही कामभोगिनो” ति ! अस्सोसु खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खिघ्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिघ्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बिग्रिधा भिक्खू उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करिस्सन्ती ५ ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करोया ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोषपुरिसा, उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करिस्सथ ! नेतं, मोषपुरिसा, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ १०

२२६. “न उदके उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

एवं चिच्चदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

२३०. तेन खो पन समयेन गिलाना भिक्खू उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि कातुं कुकुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्यं आरोचेसुं । १५ अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मिम् कथं कत्वा भिक्खू आभन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खूना उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि कातुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ ।

२३१. “न उदके अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा २० करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२३२. न उदके अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च उदके अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असठिच्चच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, थले २५ कतो उदकं अोत्थरति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स, वेदनादृस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

पादुकवग्मो सत्तमो ।

१ स्वा० पोर्खके नम्बि । २ वेदनदृस्स — सी०, शो०; स्वा० पोर्खके नम्बि ।

B. 272

२३३. “उद्दिद्वा खो, आयस्मन्तो, सेखिया घम्मा । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि – ‘कच्चित्थ परिसुद्धा’? दुतियं पि पुच्छामि – ‘कच्चित्थ परिसुद्धा’? ततियं पि पुच्छामि – ‘कच्चित्थ परिसुद्धा’? परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

सेखियकण्डं निहितं ।

—०—

*एत्य सी० पोत्यके इमा गाथायो दिस्सन्ति.—

उहानं

“परिमण्डलं पटिच्छ्रवं सुसंबुद्धोक्षित चक्खुना ।
उक्कित्तुज्जग्निकाप्यसङ्गो तयो चेव पचालना ॥
सम्भग्नोगुष्ठिता चेव कुटिपल्लत्विकाय च ।
सक्कच्चं पत्तसञ्जी च समसूपसमतितिकं ॥
सक्कच्चं पत्तसञ्जी च सपदान समसूपकं ।
यूपतो च पटिच्छ्रव विळन्तुज्जान सञ्ज्ञिता ॥
न महतं मण्डल द्वार सब्बं हृत्य न व्याहरे ।
उक्केलो छेदनं गण्ड वुन सित्याव कारकं ॥
जिह्वानिच्छाराक चेव चपुसमुह सुरेन च ।
हृत्यो पत्तो च ओट्ठो च सामिसङ्गच ससित्यकं ॥
छत्तपाणिस्स सदम न देसेन्ति तथागता ॥
इच्छेव दण्डपाणिस्स सत्य आयुष पाणिनं ॥
पादुकोपाहनाचेव यानसेव्य गतस्स च ।
पल्लत्विका निसिङ्ग्रस्स वेदितो गुष्ठितस्स च ॥
धमा नीचासने ठानं पच्छांगो उपयेन च ।
ठितकेन न कातर्ब हरिते उदकमिह्वा ति ॥

—०—

तेसं वग्मानं उहानं

परिमण्डलं उज्जग्निय सम्बं सक्कच्चमेव च ।
कवलासुरं सुरं चेव पादुकेन च सत्तमा ति ॥
पञ्जाता अतिरेकेन गोतमेन ग्रसित्तिना ।
सावके सिक्षनत्वाय पञ्चवस्तति सेखिया ति ॥

८. अधिकरणसमथा धम्मा

इमे स्त्रो पनायस्मन्तो सत्त अधिकरणसमथा
धम्मा उहेसं आगच्छन्ति ।

१. उपश्रुत्पञ्चानं अधिकरणानं समथाय वूपसमाय समुखाविनयो
दातब्बो, सतिविनयो दातब्बो, अभूल्हविनयो दातब्बो, पटिङ्गाय कारे-
तब्बं, येभुद्यसिका, तस्सपापियसिका^१, तिणवत्थारको ति ।

R. 207

२. उहिट्टा स्त्रो, आयस्मन्तो, सत्त अधिकरणसमथा धम्मा ।
तत्थायस्मन्ते पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि – ५
“कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ?
परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

अधिकरणसमथा धम्मा निहिता ।

३. उहिट्टुं स्त्रो, आयस्मन्तो, निदानं; उहिट्टा चत्तारो पाराजिका
धम्मा; उहिट्टा तेरस सङ्घादिसेसा धम्मा; उहिट्टा द्वे अनियता धम्मा;
उहिट्टा तिस निस्समिया पाचित्तिया धम्मा; उहिट्टा द्वेनवुति पाचित्तिया १०
धम्मा; उहिट्टा चत्तारो पाटिदेसनीया धम्मा; उहिट्टा सेखिया धम्मा;
उहिट्टा सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । एतकं तस्स भगवतो सुत्तागतं
सुत्तपरियापन्नं अन्वद्धमासं उहेसं आगच्छति । तत्थ सब्बेहेव समग्रेहि
सम्मोदमानेहि अविवदमानेहि सिक्खितब्बं ति ।

विस्तुविभज्ञो^२ निहितो^३ ।

—:o:—

१. तस्सपापियसिका – सी०, रो० । २. महाविभज्ञो – च०; महाविभज्ञ – रो० ।
३. निहितं – रो० ।
पाचित्तिय – १६.

भिक्खुनीविभङ्गो

१. पाराजिककण्डं

१. पठमपाराजिकं
(परामरणहस्ते)

(१) सुन्दरीमन्दावत्सु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थ्यं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन साङ्घो मिगारनता भिक्खुनी-
सङ्घस्स' विहारं कत्तुकामो होति । अथ खो साङ्घो मिगारनता भिक्खु-
नियो उपसङ्घमित्वा एतदवोच - “इच्छामहं, अथ्ये, भिक्खुनीसङ्घस्स
विहारं कातुं । देश मे नवकम्मिकं भिक्खुनि” ति । तेन खो पन समयेन ५
चतस्सो भगिनियो भिक्खुनीसु पब्बजिता होन्ति - नन्दा, नन्दवती, सुन्दरी-
नन्दा, थुलनन्दा ति । तासुै सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी तरुणपब्बजिता
अभिष्ठा होति दस्सनीया पासादिका पण्डिता व्यत्ता^१ मेधाविनी दक्षा।
अनलसा, तत्रपायाय^२ वीमंसाय समन्नागता, अलं कातुं अलं संविवातुं ।
अथ खो भिक्खुनीसङ्घो सुन्दरीनन्दं भिक्खुनि सम्मन्नित्वा साङ्घस्स मिगार-
नत्तुनो नवकम्मिकं अदासि । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दं भिक्खुनी १०
साङ्घस्स मिगारनत्तुनो निवेसनं अभिक्खणं गच्छति - “वार्सि देश, फरसुं”
देश, कुठारि देश, कुदालं^३ देश, निखादनं देशा” ति । साङ्घो पि मिगारनता
भिक्खुनूपस्त्वय^४ अभिक्खणं गच्छति कताकतं जानितुं । ते अभिष्ठदस्सनेन^५
पटिबद्धचिता अहेसुं । १५

अथ खो साङ्घो मिगारनता सुन्दरीनन्दं भिक्खुनि दूसेतुं ओकासं
अलभमानो एतदेवत्थाय^६ भिक्खुनीसङ्घस्स भत्तं अकासि । अथ खो

१. भिक्खुनिसङ्घस्स - म० । २. सी० पोषके नत्वि । ३. व्यता - सी० । ४. तत्र-
पायाय - सी० । ५. परसु - म० । ६. कुदालं - म० । ७. भिक्खुनूपस्त्वय - म० । ८. अभिष्ठदस्सनेन -
रो०; अभिष्ठृपस्त्वेन - स्वा० । ९. एतदेवप्रथाय - म०; एतदेव प्रथाय - स्वा० ।

B. 274,
R. 212

- साङ्घो मिगारनता भसमे आसनं पञ्जापेत्तो^१ – “एतका^२ भिक्खु-
नियो अथाय सुन्दरीनन्दाय बुहुतरा^३” ति एकमन्तं आसनं पञ्जापेत्ति
“एतका नवकतरा” ति – एकमन्तं आसनं पञ्जापेत्ति । पटिच्छन्ने ओकासे
निकूटे सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया आसनं पञ्जापेत्ति, यथा थेरा
५ भिक्खुनियो जानेयुं – “नवकानं भिक्खुनीनं सन्तिके निसिन्ना” ति ; नवका
पि भिक्खुनियो जानेयुं – “थेरानं भिक्खुनीनं सन्तिके निसिन्ना” ति ।
अथ खो साङ्घो मिगारनता भिक्खुनीसङ्कृस्स कालं आरोचापेत्ति – “कालो,
अथ्ये, निदृतं भत्तं” ति । सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी सल्लक्षेत्वा – “न बहु-
कतो साङ्घो मिगारनता भिक्खुनीसङ्कृस्स भत्तं” अकासि^४ ; मं सो दूसेतु-
१० कामो । सच्चाहं गमिस्सामि विस्सरो मे भविस्सती^५” ति, अन्तेवासिनि^६
भिक्खुनि आणापेत्ति – “गच्छ मे पिण्डपातं नीहर । यो चं^७ मं पुच्छति,
‘गिलाना’ ति पटिवेदेही” ति । “एवं, अथ्ये” ति खो सा भिक्खुनी
सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया पच्चस्सोत्ति ।
- तेन खो पन समयेन साङ्घो मिगारनता बहिद्वारकोटुके ठितो होति
१५ सुन्दरीनन्दं भिक्खुनि पटिपुच्छत्तो – “कहं, अथ्ये, अथ्या सुन्दरीनन्दा ?
कहं, अथ्ये, अथ्या सुन्दरीनन्दा” ति ? एवं बुत्ते सुन्दरीनन्दाय भिक्खु-
निया अन्तेवासिनी भिक्खुनी साङ्घं मिगारनतारं एतदबोच – “गिला-
नावुसो; पिण्डपातं नीहरिस्सामी” ति । अथ खो साङ्घो मिगारनता –
“यम्पाहं अत्थाय^८ भिक्खुनीसङ्कृस्स भत्तं अकासि अथ्याय सुन्दरीनन्दाय
२० कारणा” ति मनुस्से आणापेत्वा – “भिक्खुनीसङ्कृं भत्तेन परिविसथा” ति
वत्वा येन भिक्खुनूपसङ्कृमि । तेन खो पन समयेन सुन्दरी-
नन्दा भिक्खुनी बहारामकोटुके ठिता होति साङ्घ मिगारनतारं पतिमानेत्ती ।
अदृषा^९ खो सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी साङ्घं मिगारनतारं दूरतो व आगच्छत्तं ।
दिस्वान उपस्थयं पविसित्वा ससीसं पारुपित्वा मञ्चके निपज्जि । अथ
२५ खो साङ्घो मिगारनता येन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्कृ-
मित्वा सुन्दरीनन्दं भिक्खुनि एतदबोच – “किं ते, अथ्ये, अफासु, किस्स
निपन्नासी” ति ? “एवञ्जेतं, आवुसो, होति या अनिच्छत्तं इच्छती” ति ।
“क्याहं तं, अथ्ये, न इच्छस्सामि” ? अपि चाहं ओकासं न लभामि तं “दूसेतु”

१. पञ्जपेत्तो – म० । २. एतिका – सी० । ३. बुहुतरा – सी० । ४. भसेन – सी० ।
५. सी० पोत्तके नतिष्ठ । ६. अन्तेवासि – सी०, रो० । ७. च – सी०, स्या०, रो० । ८. सी०, स्या०
पीत्यकेतु नतिष्ठ । ९. भिक्खुनूपसङ्कृमो – म० । १०. भहस – रो० । ११. इच्छामि – सी० ।
१२. सी० पीत्यके नतिष्ठ ।

ति । अवस्सुतो अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया कायसंसग्मं समाप्तिज् ।

तेन खो पन समयेन अङ्गातरा भिक्खुनी जरातुब्दला चरण-
गिलाना सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अविद्वरे निपत्ता^१ होति । अहसा खो
सा भिक्खुनी साङ्घं भिगारनतारं अवस्सुतं^२ अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय
भिक्खुनिया कायसंसग्मं समाप्तजन्तं । दिस्वान उज्ज्ञायति खियति^३
विपाचेति – “कथं हि नाम अव्या सुन्दरीनन्दा अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुग्गलस्स कायसंसग्मं सादियिस्सती” ति ! अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खु-
नीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा सन्तुद्वा
लज्जनियो कुकुच्चिच्चका सिक्खाकामा ता उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति – “कथं हि नाम अव्या सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी^४ अवस्सुता अवस्सुतस्स
पुरिसपुग्गलस्स कायसंसग्मं सादियिस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो
भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुद्वा लज्जनो
कुकुच्चिच्चका सिक्खाकामा ते उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि
नाम सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स काय-
संसग्मं सादियिस्सती” ति !^५

अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा
एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सश्रिपातापेत्वा भिक्खू पटि-
पुच्छि – “सच्चं किर, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अव-
स्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स कायसंसग्मं सादियो” ति ? “सच्चं, भगवा”
ति । विगरहि बुद्धो भगवा – “अननुच्छविकं, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दाय
भिक्खुनिया अननुलोमिकं अप्पतिरूपं^६ अस्सामणकं अकपियं अकरणीयं ।
कथं हि नाम, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुग्गलस्स कायसंसग्मं सादियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
पसादाय पसन्नानं वा भियोभावाय^७ । अथ रुवेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
चेव अप्पसादाय^८ पसन्नानं च एकच्चानं अङ्गव्यत्ताया” ति ।^९

(२) पञ्चति

अथ खो भगवा सुन्दरीनन्दं भिक्खुनि अनेकपरियायेन विगरहित्वा

१. विसिना – दी० । २. स्या० पौत्रके नति । ३. कीयति – सी०, स्या०, रो०

४. स्या०, रो०, म० पौत्रके सु नति । ५. सादियती – स्या० । ६. अननुच्छवियं – सी०, रो०।

७. अप्पटिरूप – स्या०, रो० । ८. भीम्योभावाय – सी० । ९. अप्पसादाय – रो० ।

B. 275

R. 213

10

15

20

25

दुष्मभरताय^१ दुष्पोसताय महिञ्छताय असन्तुष्टिताय^२ सङ्गणिकाय कोस-

जजस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुष्पोसताय^३ अपि-

च्छताय^४ सन्तुष्टुस्स^५ सल्लेखस्स षुतस्स^६ पासादिकस्स अपचयस्स विरिया-

रम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोभिकं धम्मिः कथं

५ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सिक्खापदं

पञ्जापेस्सामि” दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्ग्सुद्धुताय, सङ्ग्सुकासुताय,

B. 276 १० दुम्भज्जकूनं भिक्खुनीनं निगग्हाय, पेसलानं भिक्खुनीनं फासुविहाराय,

दिद्वधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय,

अप्पसन्नानं वा^७ पसादाय, पसन्नानं वा^८ भियोभावाय, सद्वम्भट्टित्या

१० विनयानुग्गहाय। एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं

उद्दिसन्तु –

२. “या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स अष्टकस्सं

उभजाणुमण्डलं आमसनं वा परामसनं वा गहृणं वा छुपनं वा पटिष्ठीलनं^९ वा

साविषेष्यं, अयं पि पाराजिका होति असंवासा उभजाणुमण्डलिका” ति ।

(३) विभज्ञे

R. 214 १५ ३. या पना ति या यादिसा यथायुता यथाजच्चा यथानामा यथा-

गोत्ता यथासीला यथाविहारिनी यथागोचरा येरा वा नवा वा मज्जिमा

वा, एसा दुच्चिति या पना ति ।

भिक्खुनी ति भिक्खका” ति भिक्खुनी; भिक्खाचरियं अज्ञु-

पगता ति भिक्खुनी; भिन्नपट्ठरा ति भिक्खुनी; समञ्जाय भिक्खुनी;

२० पटिच्चाय भिक्खुनी; एहि भिक्खुनी ति भिक्खुनी; तीहि सरणगमनेहि

उपसम्पन्ना ति भिक्खुनी; भ्रद्रा भिक्खुनी; सारा भिक्खुनी; सेखा^{१०}

भिक्खुनी; असेखा^{११} भिक्खुनी; समग्नेन उभतोसङ्गेन अतिचतुर्थेन कम्मेन

अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्ना ति भिक्खुनी। तत्र यायं भिक्खुनी

समग्नेन उभतोसङ्गेन अतिचतुर्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उप-

२५ सम्पन्ना, अयं इमस्मि अत्थे अविष्येता भिक्खुनी ति ।

१. दुष्मभरताय – सी० । २. अवस्तुष्टुताय – स्या०; असम्भुष्टिया – सी०, रो० । ३. सुगो-

चताय – स्या०, रो०, म० । ४. भियोच्छस्त – सी०, स्या० । ५. सन्तुष्टिवा – रो० । ६. षुतस्स –

स्या०, रो० । ७. पञ्जापेस्सामि – म० । ८. स्या०, रो०, म० पीत्यकेत् नवित्य । ९०. पात-

पीडनं – रो०; पीतीलनं – शी० । ११. विक्खका – म० । १२. सेखा – स्या० । १३. भ्रदे-

खा – स्या० ।

अवस्तुता नाम सारता अपेक्षकृती पटिबद्धचित्ता ।

अवस्तुते नाम सारतो अपेक्षका पटिबद्धचित्तो ।

पुरिस्पुण्डालो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्षो न पेतो न तिरक्ष्वानगतो
विञ्जू पटिबलो कायसंसम्म समापजितुं ।

अधक्षकं ति हेटुक्षकं ।

उभजाणुमण्डलं ति उपरिजाणुमण्डलं ।

आमसनं नाम आमटुमतं ।

परामसनं नाम इतोचितो च सञ्चोपनं ।

गहणं नाम गहितमतं ।

छुपनं नाम फुटुमतं' ।

पटिपीढ़नं वा सादियेष्या ति भङ्गं गहेत्वा निष्पीढ़नं सादियति ।

अयं वी ति पुरिमायो उपादाय वृच्चति ।

पाराजिका होती ति सेव्यथायि नाम पुरिसो सीसच्छङ्गो अभव्यो
तेन सरीरबन्धनेन जीवितुं एवमेव मिक्खुनी अवस्तुता अवस्तुतस्स पुरिस-
युग्गलस्स अधक्षकं उभजाणुमण्डलं आमसनं वा परामसनं वा गहणं वा
छुपनं वा पटिपीढ़नं वा सादियन्तीं अस्समणी होति असक्यघीता । तेन
वृच्चति पाराजिका होती ति ।

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुदेसो समसिक्षता^१, एसो
संवासो नाम । सो ताय सद्दि नत्थि, तेन वृच्चति असंवासा ति ।

४. उभतोअवस्तुते अधक्षकं उभजाणुमण्डलं कायेन कायं आम-
सति, आपत्ति पाराजिकस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति
युल्लच्छयस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति युल्लच्छयस्स ।
कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्समियं
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उभक्षकं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति युल्ल-
च्छयस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटि-
बद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१०. फुटुमतं - सी० । २. सादियन्ति - सी० । ३. समसिक्षता - शी०, स्था०, रो० ।

निस्समिग्येन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स + निस्समिग्येन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्समिग्येन निस्समिग्यं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

- B. 278 ५ ५. एकतोअवस्थुते अधक्खकं उभजाणुमण्डलं कायेन कायं आम-
सति, आपत्ति थुलच्छयस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटि-
बद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्समिग्येन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्समिग्येन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्समिग्येन निस्समिग्यं १० आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उभमक्खकं अघोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटि-
बद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

- १५ १५. निस्समिग्येन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्समिग्येन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्समिग्येन निस्समिग्यं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६. उभतोअवस्थुते यक्खस्स वा पेतस्स वा पण्डकस्स वा तिरच्छान-
गतमनुस्सविग्हस्स वा अधक्खकं उभजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति,
२० आपत्ति थुलच्छयस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन काय-
पटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

- २५ २५. निस्समिग्येन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्समिग्येन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्समिग्येन निस्समिग्यं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उभमक्खकं अघोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटि-
बद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

- ३० ३०. निस्समिग्येन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्समिग्येन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्समिग्येन निस्समिग्यं

आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

७. एकतोध्वस्सुते अध्वक्षकं उवभजाणुमण्डलं कायेन कायं आम-
सति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 279

५

निस्सग्नियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्नियेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्नियेन निस्सग्नियं
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उवभक्षकं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन
कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

१०

निस्सग्नियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्नियेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्नियेन निस्सग्नियं
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५

८. अनापत्ति असञ्ज्ञाच्च, अस्सतिया^१, अजानन्तिया, असादि-
यन्तिया, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाद्वाय^२, आदिकम्मिकाया ति ।

१५

४. २. द्रुतियपाराजिकं (पाराजिकापतिपटिष्ठावने)

(१) विजातादुन्दरीनन्दावस्थ्य

९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तिथं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी साङ्घेन
मिगारनन्तुना गविभनी होति । याव गवभो तरुणो अहोसि ताव छावेसि^३ ।
परिपक्वे गवभे विभमित्वा विजायि । भिक्खुनियो थुल्लनन्दं भिक्खुनि
एतदबोचुं – “सुन्दरीनन्दा खो, अग्ने, अचिरविभभन्ता विजाता । कच्च
नो सा भिक्खुनी येव समाना गविभनी” ति ? “एवं, अग्ने” ति । “किस
पन त्वं, अग्ने, जानं पाराजिकं धर्मं अज्ञापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटि-

R. 216

२०

१. भसतिया – सी०, स्था०, रो० । २. वेदनद्वाय – सी०, स्था०, रो० । ३. छावेसि –
सी०, रो० ।

B. 280

चोदेसि न गणस्स आरोचेसी” ति ? “यो एतिस्सा अवण्णो मध्येसो अवण्णो, यो एतिस्सा अकिञ्चि मध्येसा अकिञ्चि, यो एतिस्सा अवसो मध्येसो अयसो, यो एतिस्सा अलाभो मध्येसो अलाभो । क्याहुं, अय्ये, अत्तनो अवण्णं अत्तनो अकिञ्चि अत्तनो अयसं अत्तनो अलाभं परेसं आरोचेस्सामी”
 ५ ति ? या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति स्थित्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम अद्या थुल्लनन्दा जानं पाराजिकं धम्मं अज्ञापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सति न गणस्स आरोचेस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खुनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमर्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे भिक्खुसङ्कं १० सत्रिपातापेत्वा धर्म्मम् कथं कत्वा’ भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्ञापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेसि’ न गणस्स आरोचेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्ञापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सति न गणस्स आरोचेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापदं उहिसन्तु –

१०. “या पन भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्ञापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेय न गणस्स आरोचेय, यदा च सा ठिता वा अस्स २० चुता वा नासिता वा अवस्सटा” वा, सा पच्छा एवं वदेय्य – ‘पुञ्चेवाहं, अय्ये, अङ्गारासि एतं भिक्खुनि एवरूपा च एवरूपा च सा भगिनी ति, तो च’ खो अत्तना पटिचोदेस्सं न गणस्स आरोचेस्सं” ति, अयं पि पाराजिका होति असंवासा वज्जप्पटिच्छादिका”” ति ।

(३) विभङ्गो

११. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं २५ इमर्स्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

१-१. म० पोत्पके नरिय । २. पटिचोदेति – स्या० । ३. आरोचेती – स्या० । ४. अवस्टा – स्या०, रो० । ५. ले० – सी० । ६. पटिचोदेय्य – रो० । ७. आरोचेय्य – रो० । ८. वज्ज-पटिच्छादिका – सी०, स्या०, रो० ।

R. 217

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जने वा तस्सा आरोचेन्ति, सा वा आरोचेति ।

पाराजिकं धम्मं अज्ञापन्नं ति अटुन्नं पाराजिकानं अञ्जनतरं पाराजिकं अज्ञापन्नं ।

नेवत्तना पटिचोदेष्या ति न सयं चोदेय्य ।

न गणस्स आरोचेष्या ति न अञ्जनासं भिक्खुनीनं आरोचेय्य ।

यदा च सा ठिता वा अस्त चुता वा ति ठिता नाम सलिङ्गे ठिता वुच्चति । चुता नाम कालङ्घात् वुच्चति । नासिता नाम सयं वा विभवन्ता होति अञ्जनेहि वा नासिता । अवस्थाटा नाम तित्थायतनं सङ्घन्ता वुच्चति । सा पञ्चाएवं वदेय्य – “पुब्बेवाहं, अय्ये, अञ्जनासिं एतं १० भिक्खुनिं एवरूपा च एवरूपा च सा भगिनी” ति ।

नो च खो अत्तना पटिचोदेस्सं^१ ति सयं वा न चोदेस्सं^२ ।

न गणस्स आरोचेस्सं^३ ति न अञ्जनासं भिक्खुनीनं आरोचेस्सं^४ ।

अयं वी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेयथापि नाम पण्डुपलासो बन्धना पमुत्तो^५ १५ अभव्यो हरितत्ताय^६, एवमेव भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्ञापन्नं भिक्खुनिं नेवत्तना पटिचोदेस्सामि न गणस्स आरोचेस्सामी ति धुरं निक्षित्तमते अस्समणी होति असक्यधीता । तेन वुच्चति पाराजिका होती ति ।

असंबासा ति संबासो नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्षता^७ । एसो संबासो नाम । सो ताय सर्द्दि नत्थि । तेन वुच्चति असंबासा ति ।

१२. अनापत्ति सङ्घस्स भण्डनं वा कलहो वा विगगहो वा विवादो वा भविस्सती ति नारोचेति, सङ्घभेदो वा सङ्घराजि वा भविस्सती ति नारोचेति, अयं कवलात् फरसा जीवितन्तरायं वा ब्रह्मचरियन्तरायं वा करिस्सती ति नारोचेति, अञ्जना पतिरूपा^८ भिक्खुनियो अपस्सन्ती नारो-चेति, नच्छादेतुकामा नारोचेति, पञ्जायिस्सति सकेन कम्मेना ति नारो-चेति, उम्मत्तिकाय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

१. कालकरा – सी०, स्या० । २. पटिचोदेय्य – रो० । ३. पटिचोदेय्य – रो० ।
४. आरोचेष्य ति – रो० । ५. पशुसो – स्या०, म० । ६. हरितत्ताय – म० । ७. समतिक्षता –
सी०, स्या० । ८. कवला – सी०, स्या० । ९. पटिरूपा – स्या० ।

१३. तत्त्वपाराजिकं
(तत्त्वपाराजिकस्तु अनुवत्तते)

(१) चूल्लनवा-भर्द्धिभिक्खुवत्तु

- B. 218 १३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी समग्रेन
सङ्घेन उक्षितं अरिदुं भिक्खु गद्बाधिपुब्वं अनुवत्तति । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं
B. 282 ५ हि नाम अद्या थुल्लनन्दा भिक्खुनी^१ समग्रेन सङ्घेन उक्षितं अरिदुं भिक्खुं
गद्बाधिपुब्वं अनुवत्तिस्सती ति ... पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी समग्रेन सङ्घेन उक्षितं अरिदुं भिक्खु^२ गद्बाधिपुब्वं
अनुवत्तती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
१० भिक्खुनी समग्रेन सङ्घेन उक्षितं अरिदुं भिक्खु गद्बाधिपुब्वं अनुवत्ति-
स्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एव च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापद उद्दिसन्तु -

१४. “या पन भिक्खुनी समग्रेन सङ्घेन उक्षितं भिक्खुं धम्मेन
विनयेन सत्युसासनेन अनादरं अप्पटिकार^३ अकतसहयं तमनुवत्तेय, सा
१५ भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्त वचनोया - ‘एसो खो, अट्ट्ये, भिक्खुं समग्रेन
सङ्घेन उक्षितो धम्मेन विनयेन सत्युसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकत-
सहयो, माट्ये, एतं भिक्खुं अनुवत्ती’ ति । एवं च पन^४ सा भिक्खुनी
भिक्खुनीहि बुद्धमाना तथेव पगगण्डेय, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं
२० समनुभासितज्ञा तस्स पटिनिस्समग्राय । यावततियं चे समनुभासितयमाना तं
पटिनिस्सज्जेय, इच्छेतं कुसलं । नो चे पटिनिस्सज्जेय, अयं पि पाराजिका
होति असंवादा उक्षितानुवत्तिका” ति ।

(३) विभङ्गे

१५. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

१. गद्बाधिपुब्वं - सी०, स्या० । २. स्या०, रो० म० पोत्तकेसु नरिय । ३. स्या० पोत्तके
नरिय । ४. अप्पटिकार - सी०; अपटिकार - रो० । ५. स्या०, रो, म० पोत्तकेसु नरिय ।

समग्रो नाम सङ्घो समानसंवासको समानसीमायं^१ ठितो ।

उक्तित्वात्तो नाम आपत्तिया अदस्सने^२ वा अप्पटिकम्भे^३ वा अप्पटिनिस्सम्भे^४ वा उक्तित्वो ।

धर्मेन विनयेन ति येन धर्मेन येन विनयेन ।

सत्युसासनेन ति जिनसासनेन बुद्धसासनेन ।

अनादरो नाम सङ्घं वा गणं^५ वा पुगलं वा कम्मं वा नादियति ।

अप्पटिकारो नाम उक्तित्वो अनोसारितो ।

अकतसहायो नाम समानसंवासका भिक्खु बुच्चन्ति सहाया ।

सो तेहि सर्दि नत्यि, तेन बुच्चति अकतसहायो ति ।

R. 219

तमनुबत्तेव्या ति यंदिटिको सो होति यंखन्तिको यंरुचिको, सा पि तंदिटिका होति तंखन्तिका तंरुचिका ।

B. 283

सा भिक्खुनी ति या सा उक्तित्वानुवत्तिका भिक्खुनी ।

भिक्खुनीहि ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि । या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा – “एसो खो, अर्ये, भिक्खु समग्रेन सङ्घेन उक्तित्वो धर्मेन विनयेन सत्युसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकतसहायो । मार्ये, एतं भिक्खुं अनुवत्ती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्छेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्घ-मज्जं पि आकडित्वा वत्तब्बा – “एसो खो, अर्ये, भिक्खु समग्रेन सङ्घेन उक्तित्वो धर्मेन विनयेन सत्युसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकत-²⁰ सहायो । मार्ये, एतं भिक्खुं अनुवत्ती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्छेतं कुसलं । नो चे पटि-निस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं च पन, भिक्खुवे, समनुभासितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ज्ञापेतब्बो –

15

20

25

१६. “सुणातु मे, अर्ये, सङ्घो । अयं इत्थनामा भिक्खुनी समग्रेन सङ्घेन उक्तित्वं भिक्खु धर्मेन विनयेन सत्युसासनेन अनादरं अप्पटिकारं^६ अकतसहायं तमनुवत्तति, सा तं वत्युं न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थनामं भिक्खुनि समनुभासेय्य तस्स वत्युस्स

१. समानसीमाय – सी० । २. धर्मस्सनेन – दो० । ३. अप्पटिकम्भेन – दो० । ४. अप्पटिनिस्सम्भेन – दो० । ५. स्त्रा० पोत्पके नत्यि । ६. अप्पटिकारं – दो०; अप्पतिकारं – सी० ।

पटिनिस्सम्भाय । एसा अप्ति ।

“सुणातु मे, अव्यये, सङ्घो । अयं इत्थनामा भिक्खुनी सम्मेन सङ्घेन उक्तित्वं भिक्खुं धर्मेन विनयेन सत्युसासनेन अनादरं अप्पटिकारं अक्रतसहायं तमनुबत्तति । सा तं वत्थं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो ५ इत्थनामं भिक्खुनि समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सम्भाय । यस्सा अव्याय खमति इत्थनामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सम्भाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्यं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्यं वदामि ... पे० ... सा भासेय्य ।

१० १० “समनुभट्टा सङ्घेन इत्थनामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सम्भाय । खमति सङ्घस्म, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

B. 284 अतिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुलच्छया, कम्मवाचा परियोसाने आपत्ति पाराजिकस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय बुच्छति ।

R. 220 १५ पाराजिका होतो ति सेयथापि नाम पुशुसिला द्वेषा भिन्ना अप्पटिसञ्चिका होति, एवमेव भिक्खुनी यावततियं समनुभासनाय^१ न पटिनिस्सज्जन्ती अस्समणी होति असक्यधीता । तेन बुच्छति पाराजिका होती ति ।

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खतां । एसो २० संवासो नाम । सो ताय सद्धि नव्यि । तेन बुच्छति असंवासा ति ।

१७. धर्मकम्मे धर्मकम्मसञ्ज्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाराजिकस्स । धर्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाराजिकस्स । धर्मकम्मे अधर्मकम्मसञ्ज्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

२५ अधर्मकम्मे धर्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधर्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधर्मकम्मे अधर्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१८. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मतिकाय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

६४. अतुत्पाराराजिकं

(हस्तप्रहृष्टसादिवने)

(१) छब्बगियाभिखुनीवत्सु

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
यिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो
अवस्मुता अवस्मुतस्स पुरिसपुगलस्स हृत्थगगहणं^१ पि सादियन्ति, सङ्घा-
टिकण्णगगहणं पि सादियन्ति, सन्तिद्वन्ति पि, सल्लपन्ति पि, सङ्केतं पि
गच्छन्ति, पुरिसस्स पि अब्भागमनं सादियन्ति, छन्नं पि अनुपविसन्ति,
कायं पि तदत्थाय^२ उपसंहरन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनतथाय । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –
कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो अवस्मुता अवस्मुतस्स पुरिस-
पुगलस्स हृत्थगगहणं पि सादियस्सन्ति, सङ्घाटिकण्णगगहणं पि सादि-
यस्सन्ति, सन्तिद्विस्सन्ति पि, सल्लपिस्सन्ति पि, सङ्केतं पि गच्छस्सन्ति,
पुरिसस्स पि अब्भागमनं सादियस्सन्ति, छन्नं पि अनुपविसिस्सन्ति, कायं
पि तदत्थाय उपसंहरिस्सन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनतथाया ति
... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो अवस्मुता अवस्मु-
तस्स पुरिसपुगलस्स हृत्थगगहणं पि सादियन्ति, सङ्घाटिकण्णगगहणं पि
सादियन्ति, सन्तिद्वन्ति पि, सल्लपन्ति पि, सङ्केतं पि गच्छन्ति, पुरिसस्स पि
अब्भागमनं सादियन्ति, छन्नं पि अनुपविसन्ति, कायं पि तदत्थाय उपसंह-
रन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनतथाया ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 285

१०

१५

२०

२५

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-
गिया भिक्खुनियो अवस्मुता अवस्मुतस्स पुरिसपुगलस्स हृत्थगगहणं पि
सादियस्सन्ति, सङ्घाटिकण्णगगहणं पि सादियस्सन्ति, सन्तिद्विस्सन्ति पि,
सल्लपिस्सन्ति पि, सङ्केतं पि गच्छस्सन्ति^३, पुरिसस्स पि अब्भागमनं
सादियस्सन्ति, छन्नं पि अनुपविसिस्सन्ति, कायं पि तदत्थाय उपसंह-
रिस्सन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनतथाय ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
सङ्गानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्षापदं उहिसन्तु –

१. हृत्थगगहणं – सी०, स्या०, रो० । २. तथत्ताय – सी० । ३. गच्छन्ति – स्या० ।

R. 221 २०. "या पन भिक्खुनी अवस्थुता अवस्थुतस्स पुरिसगलस्स हृत्य-
गहणं वा सादियेष्य, सङ्काटिकण्णगहणं वा सादियेष्य, सन्तिट्येष्य वा,
सल्लपेष्य वा, सङ्कोतं वा गच्छेष्य, पुरिसस्स वा अब्भागमनं सादियेष्य, छन्नं
वा अनुपविसेष्य, कायं वा तदत्थाय उपसंहरेष्य एतस्स असद्ममस्स पटि-
३. सेवनत्थाय, अयं पि पाराजिका होति असंवासा अद्वयत्थुका" ति ।

(३) विभक्त्ये

२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इर्मस्म अथे अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

अवस्थुता नाम सारता अपेक्षवती^१ पटिबद्धचित्ता ।

अवस्थुतो नाम सारतो अपेक्षवा पटिबद्धचित्तो ।

१० पुरिसपुगलो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्षो न पेतो न तिरच्छानगतो
विञ्जू पटिबलो कायसंसगं समापजितुं ।

B. 286 हृत्यगगहणं वा सादियेष्या ति हृत्यो नाम कप्पर^२ उपादाय याव अग्ग-
नखा । एतस्स असद्ममस्स पटिसेवनत्थाय उव्भक्षकं अघोजाणुमण्डलं गहणं
सादियति, आपत्ति थुलच्चयस्स ।

१५ सङ्काटिकण्णगहणं वा सादियेष्या ति एतस्स असद्ममस्स पटिसेवन-
त्थाय निवत्यं वा पारुतं वा गहणं सादियति, आपत्ति थुलच्चयस्स ।

सन्तिट्येष्य वा ति एतस्स असद्ममस्स पटिसेवनत्थाय पुरिसस्स
हृत्यपासे तिटुति, आपत्ति थुलच्चयस्स ।

२० सल्लपेष्य वा ति एतस्स असद्ममस्स पटिसेवनत्थाय पुरिसस्स
हृत्यपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति थुलच्चयस्स ।

सङ्कोतं वा गच्छेष्या ति एतस्स असद्ममस्स पटिसेवनत्थाय पुरि-
सेन – हृत्यज्ञामं ओकासं आगच्छा ति – बुत्ता गच्छति । पदे पदे आपत्ति
दुक्कटस्स । पुरिसस्स हृत्यपासं ओवकन्तमते आपत्ति थुलच्चयस्स ।

२५ पुरिसस्स वा अब्भागमनं सादियेष्या ति एतस्स असद्ममस्स पटि-
सेवनत्थाय पुरिसस्स अब्भागमनं^३ सादियति, आपत्ति दुक्कटस्स । हृत्य-
पासं ओवकन्तमते आपत्ति थुलच्चयस्स ।

छन्नं वा अनुपविसेष्या ति एतस्स असद्ममस्स पटिसेवनत्थाय येन
केनचि पटिच्छ्रमं ओकासं पविट्टुमते आपत्ति थुलच्चयस्स ।

कायं वा तदत्थाय उपसंहरेष्या ति एतस्स असद्ममस्स पटि-

१. अपेक्षवा – सी०, रो० । २. कप्पर – स्था० । ३. आगच्छ – सी० ।

सेवनत्थाय पुरिसस्स हृत्यपासे ठिता कायं उपसंहरति, आपत्ति शुल्ल-
च्चयस्स ।

अयं यी ति पुरिमायो उपादाय बुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेव्यथापि नाम तालो मत्थकच्छङ्गो अभव्यो
पुन विरुद्धिह्या' एवमेव भिक्खुनी अट्टमं वत्युं परिपूरेन्ती अस्समणी होति ५ R. 222
असक्यधीता । तेन बुच्चति पाराजिका होती ति ।

असंवासा ति संवासो नाम एककम्यं एकुद्देसो समसिक्षता । एसो
संवासो नाम । सो ताय सद्दि नत्थि । तेन बुच्चति असंवासा ति ।

२२. अनापत्ति असञ्चिच्चच, अस्सतिया, अजानन्तिया, असादि-
यन्तिया, उम्मतिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाद्वाय, आदिकम्मिकाया ति । १० B. 287

२३. उद्दिद्वा खो, अव्यायो, अट्ट पाराजिका धम्मा । येसं भिक्खुनी
अञ्जातरं वा अञ्जातरं वा आपज्जित्वा न लभति भिक्खुनीहि सद्दि
संवासं, यथा पुरे तथा पच्छा, पाराजिका होति असंवासा । तत्याव्यायो
पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परि-
सुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्याव्यायो, १५
तस्मा तुष्णी, एवमेतं धारयामी ति ।

पाराजिककण्डं निहितं ।

२. सह्यादिसेसकण्ड^१

१. पठमसङ्ख्यादिसेसो (उत्तरस्थाने)

इमे खो पनाय्यायो^२ सत्तरस सह्यादिसेसा
घम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

(१) उदोसितभाजनबल्पु

B. 268,
R. 223

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्त्यिं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्चञ्चतरो उपासको भिक्खुनी-
सङ्ख्यस्स^३ उदोसित^४ दत्वा कालङ्घटो^५ होति । तस्स द्वे पुत्ता होन्ति-
एको अस्सद्वो अप्पसन्नो, एको सद्वो पसन्नो । ते पेत्तिकं सापत्तेय्यं विभ-
५ जिसु । अथ खो सो अस्सद्वो अप्पसन्नो तं सद्वं पसन्नं एतदवोच – “अम्हाकं
उदोसितो, तं भाजेमा” ति । एवं बुत्ते सो सद्वो पसन्नो तं अस्सद्वं
अप्पसन्नं एतदवोच – “माय्यो, एवं अवच । अम्हाकं पितुना भिक्खुनी-
सङ्ख्यस्स दिन्नो” ति । दुत्तियं पि खो सो अस्सद्वो अप्पसन्नो तं सद्वं पसन्नं
एतदवोच – “अम्हाकं उदोसितो, तं भाजेमा” ति । अथ खो^६ सो सद्वो
१0 पसन्नो तं अस्सद्वं अप्पसन्नं एतदवोच – “माय्यो, एवं अवच । अम्हाकं
पितुना भिक्खुनीसङ्ख्यस्स दिन्नो” ति । ततियं पि खो सो अस्सद्वो अप्पसन्नो
तं सद्वं पसन्नं एतदवोच – “अम्हाकं उदोसितो, त भाजेमा” ति । अथ
खो सो सद्वो पसन्नो – “सचे मय्यं भविस्सति, अहं पि भिक्खुनीसङ्ख्यस्स
दस्सामी” ति – तं अस्सद्वं अप्पसन्नं एतदवोच – “भाजेमा” ति । अथ
१5 खो सो उदोसितो तेहि भाजियमानो^७ तस्स अस्सद्वस्स अप्पसन्नस्स पापुणि” ।
अथ खो सो अस्सद्वो अप्पसन्नो भिक्खुनियो उपसङ्ख्यमित्वा एतदवोच –
“निक्खमथाय्ये, अम्हाकं उदोसितो” ति ।

एवं बुत्ते थुलनन्दा भिक्खुनी तं पुरिसं एतदवोच – “माय्यो, एवं
अवच, तुम्हाकं पितुना भिक्खुनीसङ्ख्यस्स दिन्नो” ति । “दिन्नो” न दिन्नो”

-
१. सत्तरसकण्ड – स्याऽ । २. पनाय्यायो – सी०, स्याऽ, रो० । ३. भिक्खुनिसङ्ख्यस्स –
म० । ४. उदोसितं – सी०, स्याऽ, रो० । ५. कालङ्घटो – सी०, स्याऽ । ६. भाजेमा –
रो० । ७. दुत्तियं पि – सी० । ८. सी० पोत्पके नत्यि । ९. भाजियमानो – म० । १०. पापुणाति –
म०, सी०, रो० । ११. सी० पोत्पके नत्यि ।

ति बोहारिके महामत्ते पुच्छिसु । महामत्ता एवमाहंसु – “को, अथ, जानाति भिक्खुनीसङ्ख्यस्स दिनो” ति ? एवं वुत्ते युल्लनन्दा भिक्खुनी ते महामत्ते एतदबोच – “प्रपि’ नाय्यो” तुम्हेहि दिङुं वा सुतं वा सक्षिख ठपयित्वा दानं दिय्यमानं” ति ? अथ खो ते महामत्ता – “सच्चं खो अर्या आहा” ति तं उदोसितं भिक्खुनीसङ्ख्यस्स अकंसु । अथ खो सो ५ पुरिसो पराजितो उज्जायति खिय्यति॑ विपाचेति – “अस्समणियो इमा भुण्डा बन्धकिनियो” । कथं हि नाम अम्हाकं उदोसितं अच्छिन्दापेस्सन्ती” ति ! युल्लनन्दा भिक्खुनी महामत्तानं एतमत्थं आरोचेसि । महामत्ता तं पुरिसं दण्डापेसु । अथ खो सो पुरिसो दण्डितो॒ भिक्खुनूपस्सयस्स॑ अविदूरे आजीवकसेव्यं कारापेत्वा आजीवके उय्योजेसि – “एता भिक्खु- १० नियो अच्चावदथा” ति ।

युल्लनन्दा भिक्खुनी महामत्तानं एतमत्थं आरोचेसि । महामत्ता तं पुरिसं बन्धापेसु । मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “पठमं” भिक्खुनियो उदोसितं अच्छिन्दापेसु, दुतियं॑ दण्डापेसु, ततियं॑ बन्धापेसु । इदानि धातापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं १५ उज्जायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम अर्या युल्लनन्दा उस्सयवादिका॑ विहरिस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, युल्लनन्दा भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरती ति । “सच्चं, भगवा” ति । २०

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं, हि नाम, भिक्खवे, युल्लनन्दा भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उद्दिसन्तु –

२. “या पन भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरेय्य गहपतिना वा गहपतिपुत्रेन वा दासेन वा कम्मकारेन॑ वा अन्तमसो समणपरिव्वाज- २५

१-२. अपिच्छा॑ – स्या० । ३. सीयर्ति – सी०, स्या०, रो० । ४. बन्धकिनियो – सी० ।
५. दण्डिको – रो० । ६. भिक्खुनूपस्सयस्स – म० । ७. कर्वं हि नाम – रो०; पठमं हि नाम – स्या० । *पौत्र सी०, स्या०, रो० पौत्रकेसु ‘पि’ [इति भिक्षिको पाठो दिस्सति । ८ उसुम्य-वादिका – स्या० । ९. कम्मकरेन – सी०, स्या० ।

केना पि, अयं भिक्खुनी पठमापत्तिं अस्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घ-
दिसेत्” ति ।

(३) विभक्ते

३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमर्स्म अथे अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

५ उत्सवादिका नाम अट्टकारिका' वुच्चति ।

गहपति नाम यो कोचि अगारं अज्ञावसति ।

B. 290
१० गहपतिपुत्रो नाम ये केचि' पुत्तभातरो ।
दासो नाम अन्तोजातो धनककीतो करमरानीतो ।
कम्मकारो नाम भट्को' आहतको' ।

१० समणपरिब्बाजको नाम भिक्खुं च भिक्खुनि च सिक्खमार्णं च
सामणेरं च सामणेरि च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो ।

R.225
१५ अट्टं करिस्सामी ति दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति
दुक्कटस्स । एकस्स आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुतियस्स आरोचेति,
आपत्ति थुलच्छयस्स । अट्टपरियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

२० १५ पठमापत्तिं ति सह वत्युज्ञाचारा आपञ्जति असमनुभासनाय ।
निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति” ।

२० सङ्घादिसेत्” ति सङ्घो व तस्सा आपत्तिया मानतं देति मूलाय
पटिकस्सति अब्भेति, न सम्बहुला भिक्खुनियो”, न एका भिक्खुनी । तेन
वुच्चति सङ्घादिसेसो ति । तस्सेवं आपत्तिनिकायस्स नामकम्मं अधि-
वचनं । तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

४. अनापत्ति मनुस्सेहि आकड्डीयमाना' गच्छति, आरक्षं” याचति,
अनोदिस्स आचिकखति, उम्मत्तिकाय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

१. अट्टकारिका - म० । २. यो कोचि - सी०, रो० । ३. भट्को - सी० । ४. याम-
रको - सी; आहटको - स्या० । ५. निस्सारीयति - स्या०, रो० । ६. सङ्घादिसेतो - सी०,
स्या० । ७. सी०, म०, रो० पोतकेसु तत्त्व । ८. तस्सेव - सी० । ९. आकड्डीयमाना - सी०, स्या०
रो० । १०. रक्षं - सी० ।

१. बुतिक्षमाद्यादिसेतो
(चोर पत्ताळे)

(१) चोरीलिङ्गदीइत्याक्षम्

५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थ्यं विहरात जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन वेसालियं अञ्जनतरस्स लिङ्गविस्स पजापति' अतिचारिनी' होति । अथ खो सो लिङ्गवितं इत्थ एतदबोच – “साधु विरमाहि, अनत्थं खो ते करिस्सामी” ति । एवं पि सा' बुच्चमाना नादिय । तेन खो पन समयेन वेसालियं लिङ्गविगणो⁵ सन्निपतितो होति केनचिदेव करणीयेन । अथ खो सो लिङ्गविते लिङ्गवयो⁶ एतदबोच – “एकं मे, अय्यो, इत्थं अनुजानाथा” ति । “का नाम सा” ति ? “मध्यं पजापति अतिचराति, तं धातेस्सामी” ति । “जानाही” ति । अस्सोसि खो सा इत्थी – “सामिको किर मं धातेनु-कामो” ति । वरभणं आदाय सावर्त्थं गन्त्वा तित्थिये उपसङ्क्षिप्तिवा¹⁰ पब्बज्जं याचि । तित्थिया न इच्छिसु पब्बाजेतु । भिक्खुनियो उपसङ्क्षिप्तिवा पब्बज्जं याचि । भिक्खुनियो पि न इच्छिसु पब्बाजेतु । थुल्लनन्दं भिक्खुनि उपसङ्क्षिप्तिवा भण्डक दस्सेत्वा पब्बज्जं याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी भण्डकं गहेत्वा पब्बाजेसि ।

अथ खो सो लिङ्गवितं इत्थं गवेसन्तो⁷ सावत्थं गन्त्वा¹⁵ भिक्खुनीसु पब्बजितं दिस्वान येन राजा पसेनदि कोसलो तेनुपसङ्क्षिप्तिः उपसङ्क्षिप्तिवा राजानं पसेनदि कोसलं एतदबोच – “पजापति मे, देव, वरभणं आदाय सावत्थं अनुप्तता । तं देवो अनुजानातू” ति । “तेन हि, भणे, विचिनित्वा ग्राचिक्वा” ति । “दिट्टा, देव, भिक्खुनी सुपब्ब-जिता” ति । “सचे, भणे, भिक्खुनीसु पब्बजिता, न सा लब्धा किञ्चिच²⁰ कातुं । स्वाक्षातो भगवता” धम्मो, चरतु ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्ष्वस्स अन्तकिरियाया” ति । अथ खो सो लिङ्गवित उज्ज्ञायति स्थियति विपा-चेति – “कर्वं हि नाम भिक्खुनियो चोरि पब्बाजेसन्ती” ति ! अस्सोसु²⁵ खो भिक्खुनियो तस्स लिङ्गविस्स उज्ज्ञायन्तस्स स्थियन्तस्स विपाचेन्तस्स ।

१. पजापती – दी०, स्था० २. अतिचराति – सी० । ३. करिस्सामा – दो० । ४. म०, दो०, सी० पोत्पकेतु नत्यि । ५. वेसालिया – सी०, दो० । ६. लिङ्गवी – सी०; लिङ्गविलो – स्था०, दो० । ७. अय्या – स्था० । ८. पजानाही – सी० । ९. परियेसन्तो – सी० । १०. सी०, स्था० पोत्पकेतु नत्यि ।

या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—
“कथं हि नाम अव्या थुल्लनन्दा चोरि पब्बाजेस्ती” ति ! अथ खो ता
भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
थुल्लनन्दा भिक्खुनी चोरि पब्बाजेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चमति

५ विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी चोरि पब्बाजेस्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

६. “या पन भिक्खुनी जानं चोरि वज्ञं विदितं अनपलोकेत्वा
राजानं वा सङ्घं वा गणं वा पूर्णं वा सेणि” वा अङ्गात्र कप्पा बुद्धापेत्य, अथं
१० पि भिक्खुनी पठमापत्तिक धर्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेत्” ति ।

(३) विभज्ञने

७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अथं
इमस्मि अत्थे अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

R. 292 जानाति नाम सामं वा जानाति अङ्गे वा तस्सा आरोचेन्ति, सा
वा आरोचेति ।

१५ चोरी नाम या पञ्चमासक वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अग्धनकं
अदिन्नं येय्यसङ्घातं आदियति, एसा चोरी नाम ।

वज्ञा नाम यं कम्मं^३ कत्वा वज्ञाप्तता होति ।

विदिता नाम अङ्गेहि मनुस्सेहि ज्ञाता होति वज्ञा एसा ति ।

अनपलोकेत्वा ति अनपुच्छा ।

२० राजा नाम यत्थ राजा अनुसासति, राजा अपलोकेतब्बो ।

सङ्घो नाम भिक्खुनीसङ्घो^४ वुच्चति, भिक्खुनीसङ्घो अपलोकेतब्बो ।

गणो नाम यत्थ गणो अनुसासति, गणो अपलोकेतब्बो ।

पूर्णो नाम यत्थ पूर्णो अनुसासति, पूर्णो अपलोकेतब्बो ।

सेणि नाम यत्थ सेणि अनुसासति, सेणि अपलोकेतब्बो ।

R. 227 २५ अङ्गात्र कप्पा ति ठपेत्वा कर्णं । कर्णं नाम द्वे कप्पानि — तित्य-
येसु वा पब्बजिता होति अङ्गात्रासु वा भिक्खुनीसु पब्बजिता । अङ्गात्र

३. लेनि — सी० । २. चोरो — स्या० । ३. स्या०, म०, रो० पोत्थकेतु नटित । ४. भिक्खुनि-
सङ्घो — म० ।

कप्पा बुद्धापेस्सानी ति गणं वा आचरिणं वा पतं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्भाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिया दुक्कटं । हीहि कम्बवाचाहि शुल्लच्चया । कम्बवाचापरियोसाने उपज्ञानायाय आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

अयं वी ति पुरिम^१ उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्युज्ञाचारा^२ आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति^३ ।

सङ्घादिसें^४ ति ... पे०... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

८. चोरिया चोरिसञ्ज्ञा^५ अञ्जनत्र कप्पा बुद्धापेति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । चोरिया वेमतिका अञ्जनत्र कप्पा बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । १० ८. 293 अचोरिया अचोरिसञ्ज्ञा अञ्जनत्र कप्पा बुद्धापेति, अनापत्ति । अचोरिया अचोरिसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अचोरिया वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अचोरिया अचोरिसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

९. अनापत्ति अजानन्ती बुद्धापेति, अपलोकेत्वा बुद्धापेति, कप्पकतं बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकिम्मिकाया ति ।

५

१० ८. 293

१५

४३. तत्त्वज्ञानविदेशो (एका गामत्तरणमने)

(१) भद्राकापिलानियश्चन्तेवासिनीबन्ध

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्थ्यं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्राय कापिलानिया अन्तेवासिनी^६ भिक्खुनी भिक्खुनीहि सद्धि भण्डित्वा गामक^७ आतिकुलं अगमासि । भद्रा कापिलानी तं भिक्खुनिं अपस्सन्ती भिक्खुनियो पुच्छि – “कहं इत्थन्नामा, न दिस्सती” ति ! “भिक्खुनीहि सद्धि, अय्ये, भण्डित्वा न दिस्सती” ति । “अम्मा^८, अमुकस्मि गामके एतिस्सा आतिकुलं । तत्थ गन्त्वा^९ विचिनथा” ति । भिक्खुनियो तत्थ गन्त्वा तं भिक्खुनिं पस्सत्वा एतदबोचुं – “किस्स त्वं, अय्ये, एकिका आगता, कण्ठिचिसि अप्पघंसिता”

२०

१. पुरिमायो – सी० । २. सहवृज्ञाचारा – सी० । ३. निस्सारीयति – स्या० ।

४. संघविदेशो – सी० स्या० । ५. चोरीसञ्ज्ञा – स्या०, रो० । ६. अन्तेवासिका – सी०, रो० । ७. गामके – स्या० । ८. अम्म – रो०; सी० पोत्पके नरिय । ९. सी० बीत्पके नरिय ।

ति ? “अप्पधंसिताम्हि, अय्ये” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

- R. 228 ५ विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छस्सति ! नेतं, भिक्खवे, आपसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – “या पन भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छेय, अयं पि भिक्खुनी पठमापसिं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्कादिसेत्” ति ।
- १० एवंचिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

(३) नदीतरणबत्यु

- B. 294 ११. तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खुनियो साकेता सावर्त्थ अद्वान-मग्गपटिपन्नाः होन्ति । अन्तरामग्गे नदी तरितब्बा होति । अथ खो ता भिक्खुनियो नाविके उपसङ्घमित्वा एतदबोचुं – “साधु नो, आवुसो, तारेय” ति । “नाय्ये, सक्का उभो सर्कं तारेतु” ति । एको एकं उत्ता-15 रेसि । उत्तिष्ठो उत्तिष्ठं दूसेसि । अनुत्तिष्ठो अनुत्तिष्ठं दूसेसि । ता पच्छा समागन्त्वा पुच्छसु – “कच्चिसि, अय्ये, अप्पधंसिता” ति ? “पधंसिताम्हि, अय्ये ! त्वं पन, अय्ये, अप्पधंसिता” ति ? “पधंसिताम्हि, अय्ये” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो सावर्त्थ गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरो-चेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति^१ २० विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनी एका नदीपारं गच्छस्सती” ति ! अब खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका नदीपारं गच्छती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(४) अनुपञ्चाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी २५ एका नदीपारं गच्छस्सति ! नेतं, भिक्खवे, आपसन्नानं वा पसादाय

१. अद्वानमग्गपटिपन्ना – शी०, स्वा०, रो० । २. लीयन्ति – शी०, स्वा०, रो० । ३. गच्छती – स्वा० ।

... पे० ... एवं च पन, भिक्खुने, विक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु—

१२. “एवं कल विक्खुनी एका वा गामन्तरं वक्षेत्र, एका वा नदी-
पारं वक्षेत्र, अबं पि भिक्खुनी कठमापतिकं वस्यं आवना भिक्खारणीयं
तज्जाविसेसं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जातं होति । ५

(५) मग्नपटिप्राभिक्खुनीवत्तु

१३. तेन खो पन समयेन सम्बहुता भिक्खुनियो कोसलेसु जनपदेसु
सावर्त्थ गच्छन्ता^१ सायं अञ्जातरं गामं उपगच्छिसु । तत्थ अञ्जातरा
भिक्खुनी अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका । अञ्जातरो पुरिसो तस्सा
भिक्खुनिया सह दस्सनेन पटिवद्वचित्तो होति । अथ खो सो पुरिसो
तासं भिक्खुनीनं सेव्यं पञ्जापेन्तो^२ तस्सा भिक्खुनिया सेव्यं एकमन्तं
पञ्जापेसि । अथ खो सा भिक्खुनी सल्लक्षेत्वा — “परियुट्तितो अयं
पुरिसो; सचे रत्ति प्रायचिक्षस्सति, विस्सरो मे भविस्सती” ति, भिक्खुनियो
अनापुच्छा अञ्जातरं कुलं मन्त्वा सेव्यं कप्पेसि । अथ खो सो पुरिसो
रत्ति आगन्त्वा तं भिक्खुनि गवेसन्तो भिक्खुनियो घट्टेसि । भिक्खुनियो
तं भिक्खुनि अप्ससन्तियो एवमाहंसु — “निस्संसयं खो सा भिक्खुनी
पुरिसेन सद्धि निक्खन्ता” ति । १५

अथ खो सा भिक्खुनी तस्सा रत्तिया अच्चयेन येन ता भिक्खुनियो
तेनुपसङ्कुमि । भिक्खुनियो तं भिक्खुनि एतदबोचु — “किस्स त्वं, अय्ये,
पुरिसेन सद्धि निक्खन्ता” ति ? “नाहं, अय्ये, पुरिसेन सद्धि निक्खन्ता”
ति । भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पच्छा
... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति लिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी
एका रत्ति विप्पवसिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका रत्ति विप्पवसी^३ ति ? “सच्चं, भगवा” ति । २०

(६) धनुपञ्जन्ति

विवरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका रत्ति विप्पवसिस्सति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय २५

१. जनपदे — म० । २. गम्भा — दो० । ३. पञ्जापेन्तो — म० । ४. विप्पवसती — शी०,
त्वा०, रो० ।

पाचित्तियं — ३६.

... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —
१४. “या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तरं गच्छेत्य, एका वा नदी-
पारं गच्छेत्य, एका वा रत्ति विष्ववसेत्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिं
धर्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्कादिसेसं” ति ।

५ एवत्तिंचदं भगवता भिक्खुनीं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(७) बच्चपैलिताभिक्खुनीवत्यु

१५. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु जनपदेसु^१
सावर्त्थं अद्वानमगप्तिपश्चा होन्ति । तत्थ अऽवातरा भिक्खुनी वचेन^२
पीळिता^३ एकिका ओहियित्वा^४ पच्छा अगमासि । मनुस्सा तं भिक्खुनि
पस्सित्वा दूसेसुं । अथ खो सा भिक्खुनी येन ता भिक्खुनियो तेनुप-
१० सङ्कमि । भिक्खुनियो तं भिक्खुनि एतदबोचुं — “किस्स त्वं, अये,
एकिका ओहीना”, कच्चिसि अप्पर्थसिता^५ ति ? “पर्थसिताम्हि, अये” ति ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति लियन्ति विपा-
चेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी एका गणम्हा ओहियिस्सती ति ... पे० ...
१५ सच्चं किर, भिक्खुवे, भिक्खुनी एका गणम्हा ओहियी^६ ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(८) अनुपञ्जति

विगरहि वुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खुवे, भिक्खुनी
एका गणम्हा ओहियिस्सति ! नेतं, भिक्खुवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

B. 296 १६. “या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तरं गच्छेत्य, एका वा नदी-
२० पारं गच्छेत्य, एका वा रत्ति विष्ववसेत्य, एका वा गणम्हा ओहियेत्य, अयं
R. 233 पि भिक्खुनी पठमापत्तिं धर्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्कादिसेसं” ति ।

(९) विभङ्गे

१७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिप्तेता भिक्खुनी ति ।

एका वा गामन्तरं गच्छेत्या ति परिक्खत्तस्स गामस्स परिक्खेपं
२५ पठमं पादं अतिकामेन्तिया आपत्ति थुरुलच्चयस्स, द्रुतिं पादं अतिकाम-
मेन्तिया आपत्ति सङ्कादिसेस्स ।

१. जनपदे — म० । २-२. बच्चपैलिता — सी० । ३. ओहियित्वा — सी०, स्या० ।
४. हृद — सी० । ५. ओहीयती — स्या० ।

अपरिक्षितस्स गामस्स उपचारं पठमं पादं अतिकामेन्तिया
आपत्ति थुलच्चयस्स । दुतियं पादं अतिकामेन्तिया आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।

एका वा नदीपारं गच्छेद्यता ति नदी नाम तिमण्डलं पटिच्छादेत्वा
यत्थ कथ्यचि उत्तरन्तिया भिक्खुनिया^१ अन्तरवासको तेमियति । पठमं पादं
उत्तरन्तिया^२ आपत्ति थुलच्चयस्स । दुतियं पादं उत्तरन्तिया आपत्ति
सङ्खादिसेसस्स ।

एका वा रस्ति विष्पवसेद्या ति सह अरुणुगमना दुतियिकाय भिक्खु-
निया हृत्थपासं विजहन्तिया आपत्ति थुलच्चयस्स । विजहिते आपत्ति
सङ्खादिसेसस्स ।

एका वा गणम्हा ओहीयेया^३ ति अगामके अरञ्जे दुतियिकाय १०
भिक्खुनिया दस्सनूपचारं^४ वा सबनूपचारं वा विजहन्तिया आपत्ति थुल-
च्चयस्स । विजहिते आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।

अयं वी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्ञाचारा^५ आपज्जति असमनुभा-
सनाय । १५

निस्तारणीयं ति सङ्खम्हा निस्तारीयति ।

सङ्खादिसेसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्खादिसेसो ति ।

१८. अनापत्ति दुतियिका भिक्खुनी पक्कन्ता वा होति विभभन्ता
वा कालङ्कता^६ वा पक्खसङ्कन्ता वा, ओपेदासु, उम्मत्तिकाय, आदिक-
मिकाया ति । २०

१४. चतुर्थसङ्खादिसेसो

(गणस्त धनं ओसारणे)

(१) चण्डकालीभिक्खुनीवत्थु

B. 297

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाली^७ भिक्खुनी
भण्डनकारिका होति कलहकारिका विवादकारिका भस्सकारिका सङ्खे
अधिकरणकारिका । थुलनन्दा भिक्खुनी तस्सा कम्मे करीयमाने^८

१. सी० पोत्वके नतिय । २. उत्तरारेतिया – सी०, स्या० । ३. ओहीयेया – सी०,
स्या०, दो० । ४. दस्सनूपचारं – स्या०, दो० । ५. सहवत्थुज्ञाचारा – सी० । ६. कालकन्ता –
सी०, स्या० । ७. चण्डकाली – सी०, स्या०, दो० । ८. कविरमाने – सी०, स्या० ।

R. 231

ते^१ पटिक्कोसति । तेन स्तो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामकं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ स्तो भिक्खुनीसङ्घो^२ – “थुल्लनन्दा भिक्खुनी पचकन्ता” ति, चण्डकाळि भिक्खुनिं आपत्तिया अदस्तने उक्तिपि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामके तं करणीयं तीरेत्वा
 ३ पुनर्देव साकृत्यं पचकामच्छ । चण्डकाळी भिक्खुनी थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्चापेति^४ न पादोदकं पादभीठं पादकठलिकं उपनिक्षिप्ति न पचुगमन्त्वा पत्तचीवरं पठिगहेसि न पानीयेन^५ आपुच्छ । थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डकाळि भिक्खुनिं एतद-
 10 बोच – “किस्स त्वं, अथ्ये, मयि आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्चापेति न पादोदकं पादभीठं पादकठलिकं उपनिक्षिप्ति न पचुगमन्त्वा पत्त-
 चीवरं पठिगहेसि न पानीयेन आपुच्छी” ति ? “एव हेतुं, अथ्ये,
 होति यथा तं अनाथाया” ति । “किस्स पन त्वं, अथ्ये, अनाथा” ति ? “इमा मं, अथ्ये, भिक्खुनियो – ‘अयं अनाथा अप्पञ्चाता, नत्य इमिस्सा काचि पटिवत्ता’” ति, आपत्तिया अदस्तने उक्तिपिसू” ति ।

15 थुल्लनन्दा भिक्खुनी – “बाला एता अव्यत्ता^६ एता, नेव^७ जानन्ति कम्मं वा कम्मदोस वा कम्मविपत्ति वा कम्मसम्पत्ति वा । मयं स्तो जानाम कम्मं पि कम्मदोसं पि कम्मविपत्ति पि कम्मसम्पत्ति पि । मयं स्तो अकतं वा कम्मं कारेय्याम कतं वा कम्मं कोपेय्यामा” ति, लहुं लहुं भिक्खुनीसङ्घं सन्निपातेत्वा चण्डकाळि भिक्खुनि ओसारेसि ।
 20 या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति स्त्रियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा समग्रेन सङ्घेन उक्तिवत्तं भिक्खुनि धम्मेन विनयेन सत्युसासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्चाय गणस्स छन्दं ओसारेस्ती ति ... पे०... सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी समग्रेन सङ्घेन उक्तिवत्तं भिक्खुनि धम्मेन विनयेन सत्यु-
 25 सासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्चाय गणस्स छन्दं ओसारेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 298

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-

१. स्या०, म०, दो० पोत्पकेतु नरिषः २. भिक्खुनिसङ्घो – म० । ३. पञ्चापेति – म० । ४. पानियेन – दो० । ५. पटिवत्ता – सी०, स्या०, दो० । ६. अव्यता – सी०, स्या० । ७. नेता – सी०, स्या० ।

नन्दा भिक्खुनी सम्मेन सङ्घेन उक्तिसं भिक्खुनि धर्मेन विनयेन सत्यु-
सासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्कुं अनञ्जाय गणस्स छन्दं ओसारेस्सति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसप्नानं वा प्रसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उहिसन्तु -

२०. “या पन भिक्खुनी सम्मेन सङ्घेन उक्तिसं भिक्खुनि धर्मेन ५
विनयेन सत्युसासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्कुं अनञ्जाय गणस्स छन्दं
ओसारेय, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिं धर्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्गा-
दिसेत्वं” ति ।

(३) विमङ्गो

२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति । १०

समग्नो नाम सङ्गो समानसंबासको समानसीमायं ठितो ।

उक्तिस्ता नाम आपत्तिया अदस्सते॑ वा अप्पटिकम्मे॑ वा अप्पटि-
निस्सग्गे॑ वा उक्तिस्ता । R. 232

धर्मेन विनयेना ति येन धर्मेन येन विनयेन ।

सत्युसासनेना ति जिनसासनेन बुद्धसासनेन । १५

अनपलोकेत्वा कारकसङ्कुं ति कम्मकारकसङ्कुं अनापुच्छा ।

अनञ्जाय गणस्स छन्दं ति गणस्स छन्दं अजानित्वा ।

ओसारेस्सामी ति गणं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्ति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अतिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्छ्या,
कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति सङ्गादिसेस्स । २०

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय बुच्चति ।

पठमापत्तिं ति सह वत्युज्ञाचारा॑ आपज्जति असमनुभास-
नाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्गम्हा निस्सारीयति ।

सङ्गादिसेसो ति ...पे०... तेन पि बुच्चति सङ्गादिसेसो ति । २५

२२. धर्मकम्मे धर्मकम्मसञ्ज्ञा ओसारेति, आपत्ति सङ्गादि-
सेस्स । धर्मकम्मे वेमतिका ओसारेति आपत्ति सङ्गादिसेस्स । धर्म-
कम्मे अधर्मकम्मसञ्ज्ञा ओसारेति, आपत्ति सङ्गादिसेस्स ।

B.299

१. सीमाय - सी० २. अदस्सनेन - रो० । ३. अप्पटिकम्मेन - रो० । ४. अप्पटि-
निस्सग्गेन - रो० । ५. सहवत्युज्ञाचारा - सी० ।

अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

२३. अनापत्ति कम्मकारकसञ्ज्ञं अपलोकेत्वा ओसारेति, गणस्स
५ छन्दं जानित्वा ओसारेति, वत्ते वत्तन्ति ओसारेति, असन्ते कम्मकारक-
सञ्ज्ञे ओसारेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।
-

६.५. पञ्चमसञ्ज्ञादिसेसो (पुरिसहत्यतो खादनीयगण्य)

(१) सुन्दरीनन्दावत्थु

२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तिथं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका । मनुस्सा भत्तगे सुन्दरीनन्दा भिक्खुनि
१० पस्सित्वा अवस्सुता अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अगगमगगानि
भोजनानि देन्ति । सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी यावदत्थं भुञ्जति; अञ्जा
भिक्खुनियो न चित्तरूपं लभन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्यच्छापे०...
ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या सुन्दरी-
नन्दा अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुगलस्स हत्यतो खादनीय' वा
१५ भोजनीय' वा सहत्था पटिगहेत्वा खादिस्सति भुञ्जिस्सती ति
... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सु-
तस्स पुरिसपुगलस्स हत्यतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग-
हेत्वा खादति भुञ्जती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, सुन्दरी-
२० नन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुगलस्स हत्यतो खादनीयं
वा भोजनीयं वा सहत्था पटिगहेत्वा खादिस्सति भुञ्जिस्सती ति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२५. “या पन भिक्खुनी अवस्थुता अवस्थुतस्स पुरिसपुण्णलस्स हृथ्यतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहस्या पटिग्गहेत्वा खादेयं वा भुज्जेयं वा, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिं घम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं” ति ।

B. 300

(३) विभङ्गो

२६. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं ५ इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

अवस्थुता नाम सारत्ता अपेक्षलवती^१ पटिबद्धचित्ता ।

अवस्थुतो नाम सारत्तो अपेक्षलवा पटिबद्धचित्तो ।

पुरिसपुण्णलो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छान-
गतो, विज्ञु पटिबलो सारजितुं । १०

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – उदकदन्तपोनं^२ ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति^३, आपत्ति थुलच्च- १५ यस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिं ति सह वथुज्ञाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति ।

सङ्घादिसेसो ति ...पे०... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति । २०

उदकदन्तपोनं पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोअवस्थुते खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२७. अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति थुलच्चयस्स । उदकदन्तपोनं पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । उभतोअवस्थुते यक्खस्स वा पेतस्स वा पण्डकस्स वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहस्स वा हृथ्यतो खादिस्सामि भुञ्जि- २५ स्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति थुलच्चयस्स । उदकदन्तपोनं पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोअवस्थुते खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्क-

B. 301

१. अपेक्षलवा – सी०, रो० । २. उदकदन्तपोनं – स्या० । ३. पटिगण्हाति – रो०; पति-
गण्हाति – सी० ।

टस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपति दुष्कटस्स । उदकद्वत्तपों पटि-
गण्हाति, आपति दुष्कटस्स ।

२८. २८. अनापति उभतोअनवस्सुता होन्ति, अनवस्सुतो ति जानन्ती
पटिगण्हाति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१. ६. छद्मसङ्कादिसेतो
(भिक्खुनी-उच्चोक्ते)

(१) सुन्दरीनन्दाखल्लु

२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्रियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अभिरूपा
होति दस्सनीया पासादिका । मनुस्सा भत्तग्ने सुन्दरीनन्दं भिक्खुनिं पस्सत्वा
अवस्सुता सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अग्रगमग्नानि भोजनानि देन्ति । सुन्दरी-
नन्दा भिक्खुनी कुकुच्चायन्ती न पटिगण्हाति । अनन्तरिका भिक्खुनी
१० सुन्दरीनन्दं भिक्खुनिं एतदोच – “किस्स त्वं, अय्ये, न पटिगण्हासी” ति ?
“अवस्सुता”, अय्ये” ति । “त्वं पन, अय्ये, अवस्सुता” ति ? “नाहं, अय्ये”,
अवस्सुता” ति । “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुगलो करिस्सति अवस्सुतो वा
अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता । इहुँ, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुगलो
देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्वा पटिगहेत्वा खाद वा, भुञ्ज
१५ वा” ति ।

या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी एवं वक्तवति – किं ते, अय्ये, एसो
पुरिसपुगलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता ।
इहुँ, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुगलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं
२० सहत्वा पटिगहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खुवे,
भिक्खुनी एवं वदेति – ‘किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुगलो करिस्सति अवस्सुतो
वा अनवस्सुतो वा यतो त्वं अनवस्सुता ! इहुँ, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुगलो
देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्वा पटिगहेत्वा खाद वा भुञ्ज
वा’ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चमस्ति

विग्रहहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एवं
बक्खति – किं ते, अर्थे, एसो पुरिसपुगलो करिस्तति अवस्तुतो वा अन-
वस्तुतो वा यतो त्वं अनवस्तुता ; इच्छ, अर्थे, यं ते एसो पुरिसपुगली देति
खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्या पटिग्रहेत्वा खाद वा भूञ्ज वा
ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसानानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, ५
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३०. “या पन भिक्खुनी एवं बदेय – ‘किं ते, अर्थे, एसो पुरिस-
पुगलो करिस्तति अवस्तुतो वा अनवस्तुतो वा, यतो त्वं अनवस्तुता । इच्छ,
अर्थे, यं ते एसो पुरिसपुगलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्या
पटिग्रहेत्वा खाद वा भूञ्ज वा’ ति, अर्थं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं घम्मं १०
आपशा निस्सारणीयं सङ्कादिसेसं” ति ।

(३) विभज्ञे

३१. या पना ति या यादिसा ...पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अर्थं
इमस्ति अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

एवं बदेया ति – “किं ते, अर्थे, एसो पुरिसपुगलो करिस्तति
अवस्तुतो वा अनवस्तुतो वा, यतो त्वं अनवस्तुता । इच्छ, अर्थे, यं ते
एसो पुरिसपुगलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्या पटिग्र-
हेत्वा खाद वा भूञ्ज वा” ति उद्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा
वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्रहाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति थुलच्छयस्स । भोजनपरियोसाने आपत्ति
सङ्कादिसेसस्स ।

अर्थं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुञ्जाचारा आपञ्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्कादिसेसो निस्सारीयति ।

सङ्कादिसेसो ति ... पे०... तेन पि’ वुच्चति सङ्कादिसेसो ति ।

उदकदन्तपोनं पटिग्रहाति उद्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । २५

तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्रहाति, आपत्ति दुक्क-
टस्स ।

१. स्था० पोत्तके नाम ।

पाचित्ति-४०.

B. 303

३२. एकतोश्वरस्सुते यक्षस्स वा पेतस्स वा पण्डकस्स वा तिरच्छान-
गतमनुस्सविग्नहस्स वा हृथतो खाहनीयं वा भोजनीयं वा खाद वा भुज्ज
वा ति उद्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुज्ज-
स्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति
५ दुक्कटस्स । भोजनपरियोसाने आपत्ति थुलच्छयस्स । उदकदन्तपोनं पटि-
गण्हाति उद्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि
भुज्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
३३. अनापत्ति अनवस्सुतो ति जानन्ती उद्योजेति, कुपिता न
पटिगण्हाति ति उद्योजेति, कुलानुद्यताय न पटिगण्हाति ति उद्योजेति,
१० उम्मतिकाय, आदिकभिमकाया ति ।
-

४७. सत्तमसङ्घादिसेसो (कुपितावच्छायां)

(१) कुपितावच्छाकालीवस्तु

३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाली' भिक्खुनी भिक्खुनीहि
सर्दि भण्डत्वा कुपिता अनत्तमना एवं वदेति – “बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धर्मं
पच्चाचिक्खामि, सङ्घं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव”
१५ समणियो या समणियो सक्यधीतरो, सन्तङ्गा पि समणियो लज्जनियो
कुकुच्चिक्का सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी” ति ।
या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति–
कथं हि नाम अव्या चण्डकाली कुपिता अनत्तमना एवं वक्षति – बुद्धं
पच्चाचिक्खामि ... पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या
२० समणियो सक्यधीतरो, सन्तङ्गा पि समणियो लज्जनियो कुकुच्चिक्का
सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, चण्डकाली भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वदेति – बुद्धं पच्चा-
चिक्खामि ... पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो
२५ सक्यधीतरो, सन्तङ्गा पि समणियो लज्जनियो कुकुच्चिक्का सिक्खा
कामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 304

(२) वल्लति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
भिक्खुनी कुपिता अनन्तमना एवं वक्षति – बुद्धं पच्चाचिक्खामि ... पे० ...
सिक्खं पच्चाचिक्खामि । कि नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो,
सन्तङ्गा पि समणियो लज्जनियो कुक्कुचिच्चका सिक्खाकामा, तासाहं
सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान् वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

R. 236

३५. “या पन भिक्खुनी कुपिता अनन्तमना एवं बदेय्य – ‘बुद्धं
पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि, सङ्घं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चा-
चिक्खामि । कि नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो ! सन्तङ्गा
पि समणियो लज्जनियो कुक्कुचिच्चका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्म-
चरियं चरिस्सामी’ ति, सा भिक्खुनीहि एवमस्त वचनीया – ‘मात्ये,
कुपिता अनन्तमना एवं ध्रवच – बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि,
सङ्घं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । कि नुमाव समणियो या
समणियो सक्यधीतरो ! सन्तङ्गा पि समणियो लज्जनियो कुक्कुचिच्चका
सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति, अभिरम्ये’, 15
स्वाक्षातो धम्मो; चर ब्रह्मचरियं सम्भा दुक्खस्त अन्तकिरियाया’ ति ।
एवं च सा भिक्खुनीहि बुद्धमाना तथेव पगण्हेय्य, सा भिक्खुनी
भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितव्वा तस्स पटिनिस्सग्नाय । यावततियं
चे समनुभासीयमाना’ तं पटिनिस्सज्जेय्य इच्छेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्स-
ज्जेय्य, अयं पि भिक्खुनी यावततियकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घा- 20
दिसेतं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमर्स्म अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

कुपिता अनन्तमना ति अनभिरद्वा आहृतचित्ता खिलजाता ।

एवं बदेय्या ति – ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि ... पे० ... सिक्खं पच्चा- 25
चिक्खामि । कि नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो ! सन्तङ्गा
पि समणियो लज्जनियो कुक्कुचिच्चका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्म-
चरियं चरिस्सामी’ ति ।

१. अभिरम्ये – सी०, स्या०, रो० । २. समनुभासीयमाना – सी०, स्या०, रो०

B. 905

ता भिक्खुनी ति या सा एवंबादिनी भिक्खुनी । भिक्खुनीही ति अङ्गाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा – “माय्ये, कुपिता अनत्तमना एवं अवच – ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि ...पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । कि ३ नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो ! सन्तङ्गा पि समणियो लज्जनियो कुकुच्चिक्का सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी’ ति । अभिरमाय्ये, स्वाक्खातो धम्मो; चर ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न १० वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्घभज्जां पि आकड्डित्वा वत्तब्बा – “माय्ये, कुपिता अनत्तमना एवं अवच – ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि ...पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । कि नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो ! सन्वञ्चन्न पि समणियो लज्जनियो कुकुच्चिक्का सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी’ ति । अभिरमाय्ये, स्वाक्खातो धम्मो; चर १५ ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति इच्छेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा । व्यताय भिक्खुनिया पटिबलाय मङ्गो आपेतब्बो –

२० ३७. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्यन्नामा भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वदेति – ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि, सङ्घं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । कि नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो ! सन्तङ्गा पि समणियो लज्जनियो कुकुच्चिक्का सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी’ ति । सा तं वस्तुं २५ न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्यन्नामं भिक्खुर्नि समनुभासेय तस्स वथ्युस्स पटिनिस्सगाय । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्यन्नामा भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वदेति – ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि ...पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । कि नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो ! सन्तङ्गा पि समणियो ३० लज्जनियो कुकुच्चिक्का सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं

R. 237

‘वरित्सामी’ ति । सत तं वत्युं न पटिनिस्सञ्जति । सङ्गो इत्यज्ञार्थ शिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्युस्स पटिनिस्सम्बाय । यस्सा अप्याय समति इत्यज्ञामाय शिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्युस्स पटिनिस्सम्बाय, सत तुष्टस्स; यस्सा नक्खमति सा, भासेय ।

“दुतियं पि एतमत्यं वदामि ...पे० .. ततियं पि एतमत्यं वदामि ५
... पे० ... सा भासेय ।

“समनुभट्टा सङ्घेन इत्यज्ञामा भिक्खुनी तस्स वत्युस्स पटिनिस्स-
म्बाय । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अतिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि शुल्लच्यया । कम्मवाचा-
परियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । सङ्घादिसेतं अज्ञापञ्जजन्तिया अतिया¹⁰
दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि शुल्लच्यया पटिप्पस्मभन्ति ।

अथं पीति पुरिमायो उपादाय बुच्चति ।

यावततियकं ति यावततियं समनुभासनाय आपञ्जति, न सह वत्यु-
ज्ञाचारा^१ ।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति^२ ।

सङ्घादिसेसो ति .. पे० ... तेन पि बुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

३८. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा न पटिनिस्सञ्जति, आपत्ति
सङ्घादिसेसस्स । धम्मकम्मे बेमतिका न पटिनिस्सञ्जति, आपत्ति
सङ्घादिसेसस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा न पटिनिस्सञ्जति, आपत्ति
सङ्घादिसेसस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
बेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३९. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सञ्जन्तिया, उम्मति-
काय, आदिकम्मिकाया ति ।

५ द. अट्टमसङ्घादिसेतो

(सूक्ष्मतदाचार्य)

(१) पञ्चाक्षावस्थकालीवत्य

४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यियं विहरति जेतवने अनाथ-

१. ती० पोत्व के नस्त्रि । २. सहवत्यज्ञाचारा - सी० । ३. निस्सारियति - स्या०, रो० ।

१२६

पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन पच्छाकाळी^१ भिक्खुनी किस्मि-
त्तिच्छदेव^२ अधिकरणे पच्छाकता^३ कुपिता अनत्तमना एवं वदेति – “छन्द-
गामिनियो च भिक्खुनियो, दोसगामिनियो च भिक्खुनियो, मोहगामि-
नियो च भिक्खुनियो, भयगामिनियो च भिक्खुनियो” ति । या ता भिक्खु-

- ^५ नियो अपिच्छा ...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति लियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि
नाम अव्या पच्छाकाळी भिक्खुनी^४ किस्मित्तिच्छदेव अधिकरणे पच्छाकता
कुपिता अनत्तमना एवं वक्षति – छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ...पे०...
भयगामिनियो च भिक्खुनियो ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, पच्छ-
^{१०} काळी भिक्खुनी किस्मित्तिच्छदेव अधिकरणे पच्छाकता कुपिता अनत्तमना एवं
वदेति – छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खु-
नियो ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०.. कथं हि नाम, भिक्खवे, पच्छाकाळी
भिक्खुनी किस्मित्तिच्छदेव अधिकरणे पच्छाकता कुपिता अनत्तमना एवं
वक्षति – छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ...पे०... भयगामिनियो च भिक्खु-
^{१५} नियो ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसश्नानं वा पसादाय ...पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

- ४१.“या पन भिक्खुनी किस्मित्तिच्छदेव अधिकरणे पच्छाकता कुपिता
अनत्तमना एवं वदेय्य – ‘छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो, दोसगामिनियो
च भिक्खुनियो, मोहगामिनियो च भिक्खुनियो, भयगामिनियो च भिक्खु-
^{२०} नियो’ ति, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्त वचनीया – ‘माव्ये, किस्मि-
त्तिच्छदेव अधिकरणे पच्छाकता कुपिता अनत्तमना एवं अवच – छन्दगामिनियो
च भिक्खुनियो दोसगामिनियो च भिक्खुनियो मोहगामिनियो च भिक्खुनियो
भयगामिनियो च भिक्खुनियो ति । अव्या लो छन्दा पि गच्छेय्य, दोसा पि
गच्छेय्य, मोहा पि गच्छेय्य, भया पि गच्छेय्य’ ति । एवं च सा भिक्खुनी
^{२५} भिक्खुनीहि बुद्धमाना तयेव पगगच्छेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं
समनुभासितब्बा तस्स वत्थुस्स^५ पदिनिस्समग्राय । यावततियं च समनु-

१. पच्छाकाळी – सो०, स्या०, रो० । २. किस्मित्तिच्छदेव – सी० । ३. पच्छाकता – स्या० ।
४. स्या०, म० पोत्यकेतु नतिय । ५. स्या०, रो०, म० पोत्यकेतु नतिय ।

भासीममाना सं पटिनिस्सज्जेत्य, इच्छेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेत्य, अयं
पि भिक्खुनी यावततियकं अम्मं आपसा निस्सारणीयं सङ्घाविसेतं” ति ।

(३) विभक्षणे

४२. या पना ति या यादिसा ...पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

किस्मिंचिदेव अधिकरणे ति अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि – ५
विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किञ्चाधिकरणं ।

पच्चाकता^१ नाम पराजिता वृच्छर्ति ।

कुपिता अनन्तमना ति अनभिरद्वा आहतचित्ता खिलजाता ।

एवं वदेत्या ति – “छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भय-
गामिनियो च भिक्खुनियो” ति ।

सा भिक्खुनी ति या सा एवंवादिनी भिक्खुनी ।

भिक्खुनीहि ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति^२ या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा – “माय्ये, किस्मिंचिदेव
अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनन्तमना एवं अवच – ‘छन्दगामिनियो च
भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । अय्या खो छन्दा १५
पि गच्छेत्य ... पे० ... भया पि गच्छेत्या” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं
पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्छेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति,
आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी
सङ्घमज्जं पि आकड्हित्वा वत्तब्बा – “माय्ये, किस्मिंचिदेव अधिकरणे
पच्चाकता कुपिता अनन्तमना एवं अवच – ‘छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो २०
... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । अय्या खो छन्दा पि गच्छेत्य
... पे० ... भया पि गच्छेत्या” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा ।
सचे पटिनिस्सज्जति, इच्छेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं च पन, भिक्खुवे, समनुभासि-
तब्बा । अत्ताय^३ भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो –

४३. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थनामा भिक्खुनी किस्मि-
ंचिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनन्तमना एवं वदेति – ‘छन्द-
गामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । सा

१. पच्चा कता – स्थाऽ । २. अत्ताय – सी० ।

तं वत्थुं न पठिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स पतकल्लं, सङ्घो इत्थनामं भिक्खुनि
समनुभासेय तस्स वत्थुस्स पठिनिस्सगाय । एसा ज्ञति ।

B. 309

“सुणातु मे, अथ्ये, सङ्घो । अयं इत्थनामा भिक्खुनी किस्मिच्च-
देव अधिकरणे पच्चाकाता कुपिता अनत्तमना एवं वदेति – ‘अन्दगामिनियो
५ च भिक्खुनियो ... पे०... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । सा तं वत्थुं न
पठिनिस्सज्जति । सङ्घो इत्थनामं भिक्खुनि समनुभासति तस्स वत्थुस्स
पठिनिस्सगाय । यस्सा अव्याय खमति इत्थनामाय भिक्खुनिया समनु-
भासना तस्स वत्थुस्स पठिनिस्सगाय, सा तुष्टहस्स; यस्सा नक्षमति, सा
भासेय ।

१० “दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि
... पे० ... सा भासेय ।

“समनुभट्टा सङ्घेन इत्थनामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पठिनिस्स-
गाय । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

१५ अतिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुलच्चया । कम्मवाचा-
परियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । सङ्घादिसेसं अज्जापज्जन्तिया अतिया
दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुलच्चया पठिप्पसम्भन्ति ।

अयं पीति पुरिमायो उपादाय बुच्चति ।

यावततियकं ति यावततियं समनुभासनाय आपज्जति, न सह वत्थु-
ज्जाचारा ।

२० निस्तारणीयं ति सङ्घभ्या निस्सारीयति ।

सङ्घादिसेसो ति ... पे० . तेन पि बुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

४४. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा न पठिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घा-
दिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पठिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।
धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा न पठिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

२५ अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा आपत्ति
दुक्कटस्स ।

४५. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पठिनिस्सज्जन्तिया, उम्मतिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

R. 239

४६. यद्यमहाकुलिनितेसो

(तत्त्वेव परमाचित्ते)

(१) शुल्लनन्दामन्तेवासिकावद्यु

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्त्र आरामे । तेन स्तो पन समयेन शुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्ते-
वासिका' भिक्खुनियो संसद्वा विहरन्ति पापाचारा पापसद्वा पापसिलोका,
भिक्खुनीसङ्कृस्त्स' विहेसिका, अञ्जामञ्जिनास्सा वज्जप्पटिच्छादिका^१ । या
ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—
कथं हि नाम भिक्खुनियो संसद्वा विहरिस्सन्ति पापाचारा पापसद्वा पापसि-
लोका भिक्खुनीसङ्कृस्त्स विहेसिका अञ्जामञ्जिनास्सा वज्जप्पटिच्छादिका
ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो संसद्वा विहरन्ति पापा-
चारा पापसद्वा पापसिलोका भिक्खुनीसङ्कृस्त्स विहेसिका अञ्जामञ्जिनास्सा
वज्जप्पटिच्छादिका ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

B. 310

10

(२) पञ्जन्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
संसद्वा विहरिस्सन्ति पापाचारा पापसद्वा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्कृस्त्स
विहेसिका, अञ्जामञ्जिनास्सा वज्जप्पटिच्छादिका ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

15

४७. "भिक्खुनियो पनेव संसद्वा विहरन्ति पापाचारा पापसद्वा
पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्कृस्त्स विहेसिका, अञ्जामञ्जिनास्सा वज्जप्पटिच्छादि-
विका । ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि एवमस्तु वचनीया — 'भगिनियो स्तो
संसद्वा विहरन्ति पापाचारा पापसद्वा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्कृस्त्स विहे-
सिका अञ्जामञ्जिनास्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्छयाम्ये' । विवेकञ्चये
भगिनीनं सङ्कुटो वण्णेती ति । एवं च ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि बुद्धमाना
तथेव पग्नाम्येयुं, ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितम्बा
तस्स अङ्गुस्त्स^२ पटिनिस्तम्भम्य । यावततियं चे समनुभासीयमाना तं पटि-
निस्तम्भेयुं, इच्छेतं कुरुतं; तो चे पटिनिस्तम्भेयुं, इमा पि भिक्खुनियो
यावततियकं घम्म अपाप्ना निस्तम्भीयं सङ्कुटिसेतं" ति ।

20

25

१. अन्तेवासी — सी०; अन्तेवासिनियो — स्या०; अन्तेवासिभिक्खुनियो — रो० । २.
भिक्खुनीसङ्कृस्त्स — म० । ३. वज्जपटिच्छादिका — सी०, स्या०, रो० । ४. विविच्छयाम्ये — सी०,
स्या०, रो० । ५. स्या०, म०, रो० पीत्यकेमु नरिथ ।

(३) विश्वने

४८. भिक्खुनियो पनेवा ति उपसम्पन्नायो वृच्छन्ति ।

संसद्वा विहरन्ति ति संसद्वा नाम अनन्तुलोभिकेन कायिकवाचसिकेन
संसद्वा विहरन्ति ।

B. 311 पापाचारा ति पापकेन आचारेन समझागता ।

5 पापसद्वा ति पापकेन कितिसहेन अब्दुग्यता ।

पापसिलोका ति पापकेन मिञ्छाजीवेन जीवितं कप्पेन्ति ।

R. 240 ६ भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका ति अञ्जामञ्जिङस्सा कम्मे करीयमाने^१
पटिबकोसन्ति ।

अञ्जामञ्जिङस्सा वज्जप्पटिञ्चादिका ति अञ्जमञ्जां^२ वज्जं
10 पटिच्छादेन्ति ।

ता भिक्खुनियो ति या ता संसद्वा भिक्खुनियो ।

भिक्खुनीही ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा – “भगिनियो खो संसद्वा विह-
रन्ति पापाचारा पापसद्वा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जा-

15 मञ्जिङस्सा वज्जप्पटिञ्चादिका । विविच्छयाये । विवेकञ्चेव भगिनीनं
सङ्घो वण्णेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटि-
निस्सज्जन्ति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ता भिक्खुनियो सङ्घमञ्जं पि आकड्हित्वा
वत्तब्बा – “भगिनियो खो संसद्वा विहरन्ति पापाचारा पापसद्वा पापसिलोका,

20 भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जामञ्जिङस्सा वज्जप्पटिञ्चादिका । विवि-
च्छयाये । विवेकञ्चेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा ।

ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जन्ति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनि-
स्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ता भिक्खुनियो समनुभासितब्बा । एवं च
पन, भिक्खुवे, समनुभासितब्बा । व्यत्ताय^३ भिक्खुनियो पटिबलाय सङ्घो

25 जापेतब्बो –

४६. “सुणातु मे, अर्थे, सङ्घो । इत्थनामा च इत्थनामा च भिक्खु-
नियो संसद्वा विहरन्ति पापाचारा पापसद्वा पापसिलोका; भिक्खुनीसङ्घस्स
विहेसिका, अञ्जामञ्जिङस्सा वज्जप्पटिञ्चादिका । ता तं वर्त्यु न पटिनिस्स-

१. कायिरमाने – दी०, स्वा०; करिमान – रो० ।

२. अञ्जामञ्जिङस्सा – दी०, ।

३. व्यताय – दी० ।

ज्ञन्ति । बदि सङ्कुस्त पत्तकल्लं, सङ्को इत्थनामं च इत्थनामं च भिक्खुनियो
समनुभासेय तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सगाय । एसा अति ।

“सुणातु मे, अव्ये, सङ्को । इत्थनामा च इत्थनामा च भिक्खुनियो
संसद्वा विहरन्ति पापाचारा पापसदा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्कुस्त विहेसिका,
अञ्जनमञ्जनस्सा वज्जप्तिच्छादिका । ता तं वत्थं न पटिनिस्सज्जन्ति । ५
सङ्को इत्थनामं च इत्थनामं च भिक्खुनियो समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सगाय । यस्सा अव्याय खमति इत्थनामाय च इत्थनामाय च भिक्खुनीं
समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सगाय, सा तुष्टहस्स; यस्सा नक्खमति,
सा भासेय ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि १०
... पे० ... सा भासेय ।

“समनुभद्वा सङ्केन, इत्थनामा च इत्थनामा च भिक्खुनियो तस्स
वत्थुस्स पटिनिस्सगाय । खमति सङ्कुस्त, तस्मा तुष्टी, एवमेतं धारयामी” ति ।

अतिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरियो-
साने आपत्ति सङ्कुदिसेस्स । सङ्कुदिसेसं अज्ञापज्जन्तीनं अतिया दुक्कटं १५
द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति । द्वे तिस्सो एकतो समनु-
भासितब्बा । ततुत्तरि^१ न समनुभासितब्बा ।

इमा पि भिक्खुनियो ति पुरिमायो उपादाय बुच्चन्ति ।

यावततिथकं ति यावततियं समनुभासनाय आपज्जन्ति, न सह वत्थु-
ज्ञाचारा ।

निस्सारणीयं ति सङ्कुम्हा निस्सारीयति ।

सङ्कुदिसेसो ति ... पे० ... तेन पि बुच्चति सङ्कुदिसेसो ति ।

५०. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति
सङ्कुदिसेस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्कुदि-
सेस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्कु-
दिसेस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

१. ततुत्तरि – म०, द०; तदुत्तरि – स्या० ।

४१. अनायस्ति असमनुशासन्तीनं, पटिनिःसञ्जन्तीनं, उम्मतिकान्,
आदिकाम्निकानं ति ।

१०. वल्लभकृष्णसेसोऽ-

(तबेब एवमित्ते)

(१) वृहत्स्वराचार्य

B 313

५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा साचत्यिं विहरति जेतवने अनाथ-

पिण्डिकस्त्र आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनीसङ्घेन^१ सम्भ-

५ नुभट्टा भिक्खुनियो एवं वदेति – “संसद्वा व, अथ्य, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे

नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्वा

R. 241

एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स^२ विहेसिका, अञ्जामञ्जास्सा वज्जप्पटि-

च्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चित आह । तुम्हञ्जेव^३ सङ्घो उञ्जाय

परिभवेन अक्षन्तिया वेभस्सिया^४ दुब्बल्या एवमाह – ‘भगिनियो खो संसद्वा

१० विहरन्ति पापाचारा पापसद्वा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका,

अञ्जामञ्जास्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्छयाय्ये । विवेकञ्चेव भगि-

नीनं सङ्घो वण्णेती^५” ति । मा ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता

उञ्जायन्ति विव्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अथ्या थुल्लनन्दा भिक्खुनी^६

सङ्घेन समनुभट्टा भिक्खुनियो एवं वक्षति – संसद्वा व, अथ्य, तुम्हे विहरथ ।

१५ मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो ... पे० ...

विविच्छयाय्ये । विवेकञ्चेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति ... पे० ... सच्चं

किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सङ्घेन समनुभट्टा भिक्खुनियो एवं

वदेति – संसद्वा व अथ्ये तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति

सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्वा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स

२० विहेसिका, अञ्जामञ्जास्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चित आह ।

तुम्हञ्जेव सङ्घो उञ्जाय परिभवेन अक्षन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एव-

माह – भगिनियो खो संसद्वा विहरन्ति पापाचारा पापसद्वा पापसिलोका,

भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जामञ्जास्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विवि-

च्छयाय्ये । विवेकञ्चेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति ? “सच्चं भगवा” ति ।

१. एवं ‘वित्तचित्तानं, वेदमहान्’ इति पाठो सी०, स्था० पौत्रकेमु दिस्सति । २. भिक्खुनी-
सङ्घेन – म० । ३. भिक्खुनिसङ्घस्स – म० । ४. तुम्हेवे – स्था० । ५. देनस्सा – सी०, स्था० ।
६. स्था०, म०, रो० पौत्रकेमु न नित्य ।

(२) शक्ति

विवरहि दुदो भगवा ... पे०... कर्यं हि नाम, भिक्षवे, चूलमन्त्रा
भिक्खुनी सङ्केन समनुभट्टा भिक्खुनियो एवं वक्षति – संसद्गु व, अथ्ये, तुम्हे
विहरय । मा तुम्हे नाना विहरित्य । सन्ति सङ्के अङ्गाण पि भिक्खुनियो
... पे०... विविच्छय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्के वर्णते ति !
नेतं, भिक्षवे, आप्सदानं वा पसादाय ... पे०... एवं च यन भिक्षवे, भिक्खु-
नियो इमं सिक्षापदं उद्दिसन्तु –

५३. “या यन भिक्खुनी एवं वदेत्य – ‘संसद्गु व, अथ्ये, तुम्हे विहरय ।
मा तुम्हे नाना विहरित्य । सन्ति सङ्के अङ्गाण पि भिक्खुनियो एवाचारा
एवंसद्गु एवंसिलोका, भिक्षुनीसङ्कुस्स विहेसिका, अङ्गामञ्जिलास्ता वज्ज-
प्यटिच्छादिका । ता सङ्के न किञ्चित आह । तुम्हञ्जेव सङ्के उङ्गाय १०
परिभवेन आक्षण्यित्या वेभस्तिया दुब्बल्या एवमाह – भगिनीयो लो संसद्गु
विहरन्ति पापाचारा पापसद्गु पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्कुस्स विहेसिका,
अङ्गामञ्जिलास्ता वज्जप्यटिच्छादिका । विविच्छय्ये । विवेकञ्जेव
भगिनीनं सङ्के वर्णते’ ति । सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया
– ‘मा, अथ्ये, एवं अवच – संसद्गु व, अथ्ये, तुम्हे विहरय । मा तुम्हे नाना
विहरित्य । सन्ति सङ्के अङ्गाण पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्गु एवं-
सिलोका, भिक्षुनीसङ्कुस्स विहेसिका, अङ्गामञ्जिलास्ता वज्जप्यटिच्छा-
दिका । ता सङ्के न किञ्चित आह । तुम्हञ्जेव सङ्के उङ्गाय परिभवेन
आक्षण्यित्या वेभस्तिया दुब्बल्या एवमाह – भगिनीयो लो संसद्गु विहरन्ति
पापाचारा पापसद्गु पापसिलोका, भिक्षुनीसङ्कुस्स विहेसिका, अङ्गा-
मञ्जिलास्ता वज्जप्यटिच्छादिका । विविच्छय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं
सङ्के वर्णते’ ति । एवं च सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि पुण्यमाना तथेव पण-
ज्ञेत्र, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततिर्यं समनुभासितव्या तस्य पटि-
निस्संगमाय । यावततिर्यं च समनुभासीयमाना तं पटिनिस्सञ्जेय्य, इच्छेतं
कुसलं; सो चे पटिनिस्सञ्जेय्य, अयं पि भिक्खुनी यावततिर्यकं धर्मं आपश्चा २५
निस्सारणीयं सङ्केविसेसं” ति ।

(३) विमङ्गे

५४. या यना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
इर्मस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

एवं वदेत्या ति – “संसद्गु व, अथ्ये, तुम्हे विहरय । मा तुम्हे नाना

B. 514

१५

२०

२५

विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जना चि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्वा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जनमञ्जनस्सा बज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चित् आह' ।

तुम्हेच्चेव सङ्घो उञ्जनाया ति अवञ्जनाय ।

५ परिभवेना ति परिभव्यता' ।

अवस्त्रनितया ति कोपेन ।

वेभस्तिया' ति विभस्तीकता' ।

दुखल्या ति अपदत्ता' ।

B. 315

R. 242

एवमाह - “भगिनियो खो संसद्वा विहरन्ति पापाचररा पापसद्वा

१० पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जनमञ्जनस्सा बज्जप्पटिच्छादिका । विच्छिन्नचथाय्ये' । विवेकञ्चेव भगिनीनं सङ्घो वणेती” ति ।

सा भिक्खुनी ति या सा एवंवादिनी भिक्खुनी ।

भिक्खुनीही ति अञ्जनाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा - “माय्ये, एवं अवच -

१५ ‘संसद्वा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जना पि भिक्खुनियो ... पे० ... विविच्चयाय्ये । विवेकञ्चेव भगिनीनं सङ्घो वणेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्घमञ्जनं पि आकड्डित्वा वत्तब्बा - “माय्ये,

२० एवं अवच - ‘संसद्वा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जना पि भिक्खुनियो ... पे० ... विविच्चयाय्ये । विवेकञ्चेव भगिनीनं सङ्घो वणेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं च पन, भिक्खुवे, २५ समनुभासितब्बा । व्यत्ताय” भिक्खुनिया पटिवलाय सङ्घो ज्ञापेतब्बे-

५५. “सुषातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थज्ञामा भिक्खुनी सङ्घेन समनुभद्रा भिक्खुनियो एवं वदेति - ‘संसद्वा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जना पि भिक्खुनियो एवाचारा एवं-

१. तुम्हेच्चेव - स्या० । २. परिभव्यताय - सी० । ३. वेभस्ता - सी०, स्या० । ४. विभस्तिकताय - सी०; विभस्तिकता - रो० । ५. अपदत्ताय - सी० । ६. विविच्चयाय्ये - सी०, स्या०, रो० । ७. व्यत्ताय - सी० ।

सदा एवं सिलोका, भिक्खुनी सङ्कृत्स विहेसिका, अञ्जनमठिङ्गस्सा वज्जप्प-
टिच्छादिका । ता सङ्को न किञ्च आह । तु महञ्चेव' सङ्को उच्चाय
परिमधेन अक्षन्तिया वेभस्त्या^१ दुब्बल्या एवमाह - भगिनियो खो संसदा
विहरन्ति पापाचारा पापसदा पापसिलोका, भिक्खुनी सङ्कृत्स विहेसिका
अञ्जनमठिङ्गस्सा वज्जप्पटिच्छादिका^२ । विविच्चयाये^३ । विवेकञ्चेव ५
भगिनीनं सङ्को वण्णेती' ति । सा तं वर्त्यु न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्कृत्स
पत्तकल्लं, सङ्को इत्यन्नामं भिक्खुनि समनुभासेय्य तस्स वर्त्युत्स पटिनिस्स-
गाय । एसा ज्ञति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्को । अयं इत्यन्नामा भिक्खुनी सङ्कृतेन सम-
नुभट्टा भिक्खुनियो एवं वदेति - ‘संसदा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे
नाना विहरित्व । सन्ति सङ्के अञ्जना पि भिक्खुनियो एवाचारा एवं सदा
एवं सिलोका, भिक्खुनी सङ्कृत्स^४ विहेसिका, अञ्जनमठिङ्गस्सा वज्जप्पटिच्छा-
दिका । ता सङ्को न किञ्च आह । तु महञ्चेव सङ्को उच्चाय परिमधेन
अक्षन्तिया वेभस्त्या दुब्बल्या एवमाह - भगिनियो खो संसदा विहरन्ति
पापाचारा पापसदा पापसिलोका, भिक्खुनी सङ्कृत्स विहेसिका, अञ्जनमठिङ्ग-
स्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चयाये । विवेकञ्चेव भगिनीनं सङ्को
वण्णेती' ति । सा तं वर्त्यु न पटिनिस्सज्जति । सङ्को इत्यन्नामं भिक्खुनि
समनुभासति तस्स वर्त्युत्स पटिनिस्सगाय । यस्सा अय्याय खमति इत्यन्ना-
माय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वर्त्युत्स पटिनिस्सगाय, सा तुष्टस्स;
यस्सा नक्षवमति, सा भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्यं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्यं वदामि
... पे० ... सा भासेय्य ।

“समनुभट्टा सङ्कृतेन इत्यन्नामा भिक्खुनी तस्स वर्त्युत्सप टिनिस्सगाय ।
खमति सङ्कृत्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

ज्ञतिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुलच्चया, कम्मवाचापरि-
योसाने आपत्ति सङ्कादिसेसस्स । सङ्कादिसेसं अज्ञापज्जन्तिया ज्ञतिया
दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुलच्चया पटिप्पसम्भन्ति ।

अयं यी ति पुरिमायो उपादाय बुच्चति ।

१. तुम्हेयेव - स्या०; तु महञ्चेव - सी० । २. वेभस्त्या - सी०, स्या० । ३. वज्जप्पटि-
च्छादिका - सी०, स्या०, रो० । ४. विविच्चयाये - सी०, स्या०, रो० । ५. भिक्खुनी सङ्कृत्स - म० ।

यावततिथकं ति यावततिथं समनुभासताय आपञ्जति, न वह-
वस्तुज्ञाचारा' ।

निस्तारणीयं ति सङ्घम्हा निस्तारीयति' ।

सङ्घादिसेसो ति सङ्घो व तस्या आपत्तिया मानतं देति, मूलाय

- ५ पटिकस्सति, अब्भेति, न सम्बहुला न एका भिक्खुनी । तेन^१ दुच्चति
सङ्घादिसेसो ति । तस्येव^२ आपत्तिनिकायस्स नामकम्मं अधिवचनं, तेन पि
दुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

५६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा न पटिनिस्सञ्ज्ञति, आपत्ति सङ्घा-
दिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सञ्ज्ञति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

- १० धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा न पटिनिस्सञ्ज्ञति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

B. 317

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

५७. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सञ्ज्ञन्तिया, उम्मति-
१५ काय, आदिकम्मिकाया ति ।^३

—○—

५८. उद्दिट्ठा खो, अग्न्यायो, सत्तरस सङ्घादिसेसा धम्मा — नव
पठमापत्तिका, अटु यावततिथका । येसं भिक्खुनी अञ्जनतरं वा अञ्जनतरं
वा आपञ्जति^४, ताय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे पक्खमानतं चरितव्वं ।
चिण्णमानता^५ भिक्खुनी^६ यथ सिया वीसतिगणो भिक्खुनीसङ्घो तथ्य
२० सा भिक्खुनी अब्भेतब्बा । एकाय पि चे ऊनो वीसतिगणो^७ भिक्खुनी-
सङ्घो तं भिक्खुनि अब्भेद्य । सा च भिक्खुनी अनविभता, ता च भिक्खु-
नियो गारण्हा, अयं तथ्य सामीचि ।

१. सहवर्यज्ञाचारा — सी० । २. निस्तारियति — स्या०, दो०, । ३. तेन पि — सी० ।
४. तस्य चेव — सी० । *५. एत्य सी० पौत्रके इर्वं डट्टानं विस्ताति —

उस्त्रयं चोरि गावतं उपित्तं लालनेन च ।

किम्ते कुपिता किसिमित्यं संसट्टुञ्ज्ञाय ते ददा ति ॥

५. धारञ्जित्वा — दो० । ६. चिण्णमानताय — सी०, स्या० । ७. विक्खुनिया — सी०,
स्या० । ८. ऊनवीसतिगणो — दो० ।

तत्यात्मायो पुच्छामि – “कच्चित्य परिसुद्धा” ? द्वितीयं पि पुच्छामि – “कच्चित्य परिसुद्धा” ? तृतीयं पि पुच्छामि – “कच्चित्य परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्यात्मायो”, तस्मा तुष्टी, एवमेतं धारयामी ति ।

सत्तरसं निहितं ।

सह्यादिसेसकण्डं निहितं ।

— : —

३. निस्सग्गियकण्ठं

१. पठमनिस्सग्गियं (पत्तसन्निचये)

इमे खो पनाव्यायो तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्सु

B. 318,
R. 243

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्य आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो बहूं
पत्ते सन्निचयं करोन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिष्ठन्ता पस्सत्वा
उज्ज्ञायन्ति लिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो बहूं पत्ते
५ सन्निचयं करिस्सन्ति, पत्तवाणिज्जं वा भिक्खुनियो करिस्सन्ति, आमत्ति-
कापणं वा पसारेस्सन्ती” ति ! अस्सों खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्ज्ञायन्तानं लिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति लिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्खुनियो पत्तसन्निचयं करिस्सन्ति ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे,
१० छब्बग्गिया भिक्खुनियो पत्तसन्निचय करोन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०.. कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
भिक्खुनियो पत्तसन्निचयं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसा-
दाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उहिसन्तु –

२. “या पन भिक्खुनी पत्तसन्निचयं करेय्य, निस्सग्गियं पाचि-
त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३. या पना ति या यादिसा ...पे० ... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमर्स्म अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

पत्तो नाम द्वे पत्ता – अयोपत्तो, मत्तिकापत्तो । तयो पत्तस्स वण्णा –

१. पनाव्यायो – सी०, स्या०, रो० । २. बहु – सी०, स्या०, रो० । ३. पत्तवाणिज्जं – सी०,
स्या०, रो० ।

उक्कटुरे पत्तो, भजिहमो पत्तो, ओमको पत्तो । १. उक्कटुरे नाम, पत्तो अद्वा-
न्हकोदनं गणहाति चतुभागं खादनं । २. सदुपियं च छङ्गजनं ३. भजिहमो
नाम पत्तो नाठिकोदनं गणहाति चतुभागं खादनं सदुपियं च व्यञ्जनं ।
ओमको नाम पत्तो पत्तोदनं गणहाति चतुभागं खादनं तदुपियं च छङ्गजनं ।
ततो उक्कटुरे अपत्तो ओमको अपत्तो ।

R. 244

५

सप्तिष्ठवं करेत्वा ति अनविद्वितो अविक्षिप्तिरे ।

B. 319

निस्सगियो होती ति सह अंशुगमना निस्सगियो होति । निस्स-
जितब्बो सङ्घस्स वा गणस्स वा एकमिक्खुनियो वा । एवं च पन,
भिक्खवे, निस्सजितब्बो । ताय भिक्खुनिया सङ्घं उपसङ्घमित्वा एकंसं
उत्तरासङ्गं करित्वा बुडानं भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसी-
दित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – “अयं मे, अथ्ये, पत्तो रत्ता-
तिकन्तो निस्सगियो, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी” ति । निस्सजित्वा
आपत्ति देसेतब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय आपत्ति पटिग्गहेतब्बा ।
निस्सटुपत्तो दातब्बो –

“सुणातु मे, अथ्ये, सङ्घो । अयं पत्तो इत्थनामाय भिक्खुनिया
निस्सगियो सङ्घस्स निस्सटो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इमं पत्तं
इत्थनामाय भिक्खुनिया ददेय्या” ति ।

ताय भिक्खुनिया सम्बहुला भिक्खुनियो उपसङ्घमित्वा एकंसं उत्तरा-
सङ्गं करित्वा बुडानं भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा
अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीया – “अयं मे, अथ्यायो, पत्तो रत्ताति-
कन्तो निस्सगियो, इमाहं अथ्यानं निस्सज्जामी” ति । निस्सजित्वा
आपत्ति देसेतब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय आपत्ति पटिग्गहेतब्बा ।
निस्सटुपत्तो दातब्बो –

20

“सुणन्तु मे अथ्यायो” । अयं पत्तो इत्थनामाय भिक्खुनिया
निस्सगियो अथ्यानं निस्सटो । यदि अथ्यानं पत्तकल्लं, अथ्यायो इमं
पत्तं इत्थनामाय भिक्खुनिया ददेय्यु” ति ।

25

ताय भिक्खुनिया एकं भिक्खुनि उपसङ्घमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं

१. खादनीयं – स्ता० । २. रवूपिय – स्ता०, दो० । ३. व्यञ्जनं – शी० । ४. बुडान –
शी० । ५. सङ्घस्स – दो० । ६. बुणातु – दो० । ७. अथ्य – दो० । ८. सङ्घस्स – दो० ।
९. सङ्घो – दो० । १०. ददेय्या – दो० । ११. सम्बहुला – दो० । १२. भिक्खुनियो – दो० ।

करित्वा' उक्तुटिकं किंतीदित्वा अङ्गजसि पगलहेत्वा इवमस्स वचनीया – “अथं जे, अय्ये”, पत्तो रक्षातिक्कस्तो निस्सगिन्दो । इमाहं आय्याय' निस्स-ज्ञानी”’ ति । निस्सज्जित्वा आपत्ति ईसेतब्बा । तथ चिक्खुनिया आपत्ति पटिमहेतब्बा । निस्सटुपत्तो दातब्बो – “इथं पत्तं आय्याय इम्मी” ति ।

- 5 ४. रत्तातिकन्ते अतिकन्तसञ्ज्ञा, निस्सगियं पाचित्तियं । रत्ता-
तिकन्ते वेमतिका, निस्सगियं पाचित्तियं । रत्तातिकन्ते अनतिकन्त-
सञ्ज्ञा, निस्सगियं पाचित्तियं । अनघिहृते अधिहृतसञ्ज्ञा, निस्सगियं
B. 320 पाचित्तियं । अविकप्पिते विकप्पितसञ्ज्ञा, निस्सगियं पाचित्तियं । अवि-
R. 245 सज्जिते विस्सज्जितसञ्ज्ञा, निस्सगियं पाचित्तियं । अनद्वे नद्वसञ्ज्ञा ...
10 अविनद्वे विनद्वसञ्ज्ञा ... अभिन्ने भिन्नसञ्ज्ञा ... अविलुत्ते विलुत्तसञ्ज्ञा,
निस्सगियं पाचित्तियं ।

निस्सगियं पत्तं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । रत्तानतिकन्ते अतिकन्तसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । रत्तानतिकन्ते
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । रत्तानतिकन्ते अनतिकन्तसञ्ज्ञा अनापत्ति ।

- 15 ५. अनापत्ति अन्तोअरुणे^१ अधिहृते, विकप्पेति, विस्सज्जेति, नस्सति,
विनस्सति, भिज्जति, अच्छिन्दित्वा गण्हन्ति, विस्सासं गण्हन्ति, उम्मतिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो निस्सटुपत्तं न देन्ति ।
भगवतो एतमत्यं आरोचेसुं । न, भिक्खुवे,^२ निस्सटुपत्तो न दातब्बो । या
20 न ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

१. २. दुतियनिस्सगियं

(शीवरत्तावापने)

(१) अकालशीवरत्त्वं

६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गाम-
कावासे वस्सं बुत्वा^३ सावत्य अगमंसु वत्सस्यज्ञा इरियापथसम्पन्ना

१. एव 'दुर्घानं विच्छालीयं पादे वसित्वा' इति वाचिको पाठो रो० चोत्यके शास्त्रि । २. अय्यायो-
रो० । ३. अम्मानं – रो० । ४. निस्सज्ञानी – सी० । ५. अलोकशरण – सी०, स्मा०; अन्तो परश-
रो० । ६. एवं स्वा० वौत्यके 'भिक्खुनिया' इति वाचिको पाठो विस्तृति । ७-९. वर्तमाना-प्र० ।

दुर्जोठा' लूकचीवरा : उपासका ता भिक्खुनियो परिस्तत्वा—“इमा भिक्खुनियो वस्त्रसम्पत्ता इतिवापवत्तमत्ता दुर्जोठा लूकचीवरा, इमा भिक्खुनियो अच्छित्ता भविस्सन्ती” ति भिक्खुनीसहस्रस अकालचीवरं अवृंगुः । थुल्लनन्दा भिक्खुनी - “अम्हाकं कठिनं अत्यतं कालचीवर” ति अधिदृहित्वा भाजापेति । उपासका ता भिक्खुनियो परिस्तत्वा एतदबोचुं - “अपम्याहि चीवरं लहु” १
ति ? “न मयं, आवुसो, चीवरं लभाम । अव्या थुल्लनन्दा - ‘अम्हाकं कठिनं अत्यतं कालचीवर’ ति अधिदृहित्वा भाजापेती” ति । उपासका उज्जायन्ति लिघ्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम अव्या थुल्लनन्दा अकाल-
चीवरं ‘कालचीवर’ ति अधिदृहित्वा भाजापेस्सती” ति ! अस्सोसु खो २
भिक्खुनियो तेसं उपासकानं उज्जायन्तानं लिघ्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता १०
भिक्खुनियो अपिच्छ्य ...पे०... ता उज्जायन्ति लिघ्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं २२१
हि नाम अव्या थुल्लनन्दा अकालचीवरं ‘कालचीवर’ ति अधिदृहित्वा भाजा-
पेस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून एतमत्यं आरोचेतुं । भिक्खू १५
भगवतो एतमत्यं आरोचेसु ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा २४६
भिक्खुनी अकालचीवरं ‘कालचीवर’ ति अधिदृहित्वा भाजापेती” ति ? १५
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अकालचीवरं ‘कालचीवर’ ति अधिदृहित्वा भाजापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसम्भानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

७. “या पन भिक्खुनी अकालचीवरं ‘कालचीवर’ ति अधिदृहित्वा भाजापेत्य, निस्समिग्यं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञे

८. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

अकालचीवरं नाम अनत्यते कठिने एकादसमासे उप्पत्तं, अत्थवे २५ कठिने सत्तमासे उप्पत्तं, काले पि आदिस्स दिनं, एतं अकालचीवरं नाम ।

अकालचीवरं ‘कालचीवर’ ति अधिदृहित्वा भाजापेति, पयोगे

१. दुर्जोठा - सी०, स्त्र०, दो० । २. अविर्यं - ब० । ३. भाजापेती - स्त्र० ।
४. सी०, स्त्र०, दो० शोर्यकेतु नारिय ।

दुक्कटं । पटिलमेन निस्तमियं होति । निस्तमितव्यं सञ्चुस्स वा गणस्स
वा शक्तमिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खुने, निस्तमितव्यं ...पे०... इवं
मे; अथ्ये, अकालचीवरं 'कालचीवरं' ति अधिदृहित्वा भाजापेति निस्तमियं,
इमाहं सञ्चुस्स निस्तमिया' ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति
५ ...पे०... ग्रन्थाय दम्मी ति ।

B. 322

६. अकालचीवरं अकालचीवरसञ्ज्ञा कालचीवरं ति अधिदृहित्वा
भाजापेति, निस्तमियं पाचित्यं । अकालचीवरे वेमतिका कालचीवरं ति
अधिदृहित्वा भाजापेति, आपत्ति 'दुक्कटस्स' । अकालचीवरे कालचीवर-
१० सञ्ज्ञा कालचीवरं ति अधिदृहित्वा भाजापेति, अनापत्ति । कालचीवरे
अकालचीवरसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । कालचीवरे वेमतिका, आपत्ति
दुक्कटस्स । कालचीवरे कालचीवरसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

१०. अनापत्ति अकालचीवरं कालचीवरसञ्ज्ञा' भाजापेति, काल-
चीवरं कालचीवरसञ्ज्ञा भाजापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१. ३. ततियनिस्तमियं

(चोबरपरिवर्तने)

(१) युल्लनन्दाभिक्खुनीवत्यु

११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
१५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन युल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्जनातराय^१
भिक्खुनिया सद्धि चीवरं परिवत्तेत्वा^२ परिभुज्जति । अथ खो सा भिक्खुनी
२० तं चीवरं सहरित्वा^३ विकिखपि । युल्लनन्दा भिक्खुनी तं भिक्खुनि एतद-
बोच - "यं ते, अथ्ये, मया सद्धि चीवरं परिवत्तित, कहं त चीवरं" ति ?
अथ खो सा भिक्खुनी तं चीवर नीहरित्वा युल्लनन्दाय भिक्खुनिया दस्सेसि ।
२५ युल्लनन्दा भिक्खुनी तं भिक्खुनि एतदबोच - "हन्दाय्ये, तुष्टं चीवरं,
आहर मेतं चीवर, यं तुष्टं तुष्टमेवेत, यं मष्टं मष्टमेवेत; आहर मेतं, सकं
३० पच्चाहरा" ति अच्छिन्दि । अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीन एतमत्यं
आरोवेति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्जायन्ति खिद्यन्ति

R. 247

१. निक्खुनी - सी० । २-३. निक्खुनिय पाचित्य - स्या० । ३. निस्तमियं
पाचित्य - स्या० । ४. अकालचीवरसञ्ज्ञा - स्या०, रो० । ५. अञ्जनतरित्वा - रो० ।
६. अदिदृहित्वा - स्या० । ७. परिभुज्ज - म० । ८. सञ्चरित्वा - स्या०, म० । ९. हृष्टये -
सी०, स्या०, रो० ।

विमाचैर्मिति । “कथं हि नाम अथ्या युल्लनन्दा भिक्खुनियर सद्गं चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दिस्सति” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खुन एतमत्यं आरोचेसु । भिक्खु भगवतो एतमत्यं आराचेसु ...पे०... सञ्चं किर, भिक्खवे, युल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्गं चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दी^१ ति ? “सञ्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जस्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, युल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्गं चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसश्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

१२. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्गं चीवरं परिवत्तेत्वा सा १० B. 323 पञ्चाणी एवं वदेत्य — ‘हन्दाय्ये, तुष्टं चीवरं आहर, मेतं चीवरं, यं तुष्टं तुष्टमेवेतं, यं मध्यं मध्यमेवेतं, आहरमेतं, सकं पञ्चाहरा’ ति अच्छिन्देत्य वा अच्छिन्दापेत्य वा, निस्समिग्यं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१३. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अथे अधिष्पेता भिक्खुनी ति । भिक्खुनिया सर्द्गं ति अङ्गाय भिक्खु- १५ नियां सद्गं । चीवरं नाम छङ्गं चीवरानं अङ्गवतरं चीवरं विकप्नुपगं पञ्चिमं ।

परिवत्तेत्वा ति परित्तेन वा विपुलं, विपुलेन वा परित्तं ।

अच्छिन्देत्या ति सयं अच्छिन्दति निस्समिग्यं पाचित्तियं ।

अच्छिन्दापेत्या ति अङ्गां आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिआणत्ता बहुकं पि अच्छिन्दति, निस्समिग्यं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स २० वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ...पे०... इदं मे अय्ये चीवरं भिक्खुनिया सद्गं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दं^२ निस्स-मिग्यं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे०... ददेत्या ति ... पे०... ददेत्युं ति ... पे०... अस्यायं दम्मी ति ।

१४. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति २५ वा अच्छिन्दापेति वा, निस्समिग्यं पाचित्तियं । उपसम्पन्नाय वेमतिका चीवरं

R. 248

१. अच्छिन्दतो — स्था०, रो० । २. विकप्नुपगं — सी० । ३. होति — स्था० । ४. अच्छिन्दि कं — सी० ।

परिवतेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, विस्तरितं पाचितिं । उपसम्पदाय अनुपसम्पदसञ्ज्ञा चीवरं परिवतेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, निस्समितं पाचितिं ।

- अङ्गं परिक्षारं परिवतेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा,
- ३ आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पदाय सर्दि चीवरं का अङ्गं का परिक्षारं परिवतेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पदाय उपसम्पदसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पदाय बेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पदाय अनुपसम्पदसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
१५. अनापत्ति सा वा देति, तस्या वा किस्सन्ती' गण्डाति,
- १० उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।
-

६४. चतुर्थनिस्समितं

(अङ्गं विज्ञापेत्वा अङ्गं विज्ञापये)

(१) चुल्लनन्दासप्तितेत्वापापनवत्य

B. 324

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा साम्बित्यिं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन युल्लनन्दा भिक्खुनी गिलना होति । अथ खो अङ्गातरो उपासको येन युल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्क्रमि; उपसङ्क्रमित्वा युल्लनन्दा भिक्खुनी एतदबोच - "कि ते, अथ्ये, अफासु, कि १५ आहरीयतू" ति ? "सप्तिना मे, आवुसो, अस्यो" ति । अथ खो सो उपासको अङ्गातरस्स आपणिकस्स धरा कहापणस्स सर्पि आहूरित्वा युल्लनन्दाय भिक्खुनिया अदासि । युल्लनन्दा भिक्खुनी एवयाहै - "न मे, आवुसो, सप्तिना अत्थो; तेलेन मे अत्थो" ति । अथ खो सो उपासको येन सो आपणिको तेनुपसङ्क्रमि; उपसङ्क्रमित्वा तं आपणिकं एतदबोच - "न २० किराय्यो" अथ्याय सप्तिना अत्थो, तेलेन अत्थो । हन्द ते सप्ति, तेलं मे देही" ति । "सचे मयं अय्यो" विककीतं भण्डं पून आदियिस्साम, कदा अम्हाकं भण्डं विककायिस्सति; सप्तिस्स कयेन सप्ति हटं, तेलस्स कयं आहर, तेलं द्वारिससी" ति । अथ खो सो उपासको उज्जायति सिव्यति विपाचेति - "कयं हि नाम अय्या युल्लनन्दा अङ्गं विज्ञापेत्वा अङ्गं विज्ञा-

१. विस्तारेति - सी०; विस्तारेती - स्वा०, दौ० । २. सी०, दौ० पोहकेतु नवित ।

३. सी० पीत्वके नवित । ४. किराय्य - स्वा०; किराय्यो - रो०, सी० । ५. अस्य - स्वा० ।

पेस्सतीं” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्य उपासकस्य उज्जायन्तस्य विष्वयन्तस्य विपाचेन्तस्य । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति विष्वयन्ति विपाचेन्ति ... पे० ... अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अङ्गां विञ्जापेत्वा अङ्गां विञ्जापेसी’ ५ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अङ्गां विञ्जापेत्वा अङ्गां विञ्जापेसति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापदं उद्दिसन्तु – १०

R. 249

१७. “या पन भिक्खुनी अङ्गां विञ्जापेत्वा अङ्गां विञ्जापेत्य, निस्समिग्यं पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

१८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

अङ्गां विञ्जापेत्वा ति यं किञ्चिच विञ्जापेत्वा ।

15 B 25

अङ्गां विञ्जापेत्या ति तं ठपेत्वा अङ्गां विञ्जापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्समिग्यं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे अय्ये अङ्गां विञ्जापेत्वा अङ्गां विञ्जापितं निस्समिग्यं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी’ १ ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्यु ति ... पे० ... अय्याय २० दम्मी ति ।

१९. अङ्गवे अङ्गासङ्गा अङ्गां विञ्जापेति, निस्समिग्य पाचित्तियं । अङ्गवे वेमतिका अङ्गां विञ्जापेति, निस्समिग्यं पाचित्तियं । अङ्गवे अनङ्गासङ्गा अङ्गां विञ्जापेति, निस्समिग्यं पाचित्तियं ।

अनङ्गवे अङ्गासङ्गा अनङ्गां विञ्जापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । २५ अनङ्गवे वेमतिका अनङ्गां विञ्जापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनङ्गवे अनङ्गासङ्गा, अनापत्ति ।

१. विञ्जापेती – स्था० । २. निस्सज्जामी – सी० ।
पाचित्तियं – ४३.

२०. अनापत्ति तञ्चेव^१ विञ्जापेति, अञ्जां च विञ्जापेति,
ग्रानिसंसं चेतापेति, उम्मतिकाय, आदिकमिमकाया ति ।

१५. पञ्चमनिष्ठगिर्यं

(अञ्जां चेतापेति)

(१) थुल्लनन्दातेलसप्पिचेतापनवत्तु

२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्त आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गिलाना होति ।
५ अथ खो अञ्जातरो उपासको येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्गमि; उपसङ्ग-
मित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदबोच – “किञ्चित्, अथ्ये, खमनीयं कच्चित्
यापनीयं” ति ? “न मे, आवुसो, खमनीयं, न यापनीयं” ति । “अमुकस्स,
अथ्ये, आपणिकस्स घरे कहापणं निक्खिपिस्सामि, ततो यं इच्छेय्यासि तं
आहरापेय्यासी” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्जातरं सिक्खमानं आणा-
१० पेसि – “गच्छ, सिक्खमाने, अमुकस्स आपणिकस्स घरा कहापणस्स तेलं
R. 250 आहरा” ति । अथ खो सा सिक्खमाना तस्स आपणिकस्स घरा कहा-
B. 326 पणस्स तेलं आहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अदासि । थुल्लनन्दा
१५ भिक्खुनी एवमाह^२ – “न मे, सिक्खमाने, तेलेन अत्थो, सप्पिना मे अत्थो”
ति । अथ खो सा सिक्खमाना येन सो आपणिको तेनुपसङ्गमि; उपसङ्ग-
मित्वा तं आपणिकं एतदबोच – “न किर, आवुसो, अस्याय तेलेन अत्थो,
२० सप्पिना अत्थो, हन्द ते तेलं, सप्पि मे देही” ति । “सचे मयं, अथ्ये, विकीटं
भण्डं पुन आदियिस्साम, कदा अम्हाकं भण्डं विकायिस्सति ! तेलस्स कयेन
तेलं हट, सप्पिस्स कयं आहर, सप्पि हरिस्ससी” ति । अथ खो सा सिक्ख-
माना रोदन्ती अटुसि । भिक्खुनियो तं सिक्खमानं एतदबोचु – “किस्स
२५ त्वं, सिक्खमाने, रोदसी” ति ? अथ खो सा सिक्खमाना भिक्खुनीनं एतमत्यं
आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ...पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम अस्या थुल्लनन्दा अञ्जां चेतापेत्वा अञ्जां
चेतापेस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खुवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्जां
चेतापेत्वा अञ्जां चेतापेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. तञ्चेव – स्या०, रो० । २. सी०, रो०, म० पोत्वकेतु नन्ति । ३. हरिस्सतो –
ती० । ४. चेतापेसी – स्या० ।

(२) वाच्मति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अङ्गं चेतापेत्वा अङ्गं चेतापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पतादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

२२. “या पन भिक्खुनी अङ्गं चेतापेत्वा अङ्गं चेतापेत्य, ५ निस्समिग्यं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञो

२३. या वना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्ये अघिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अङ्गं चेतापेत्वा ति यं किञ्चिच चेतापेत्वा ।

अङ्गं चेतापेत्या ति तं ठपेत्वा अङ्गं चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । १० पटिलाभेन निस्समिग्यं होति । निस्सज्जितब्धं सङ्घस्स वा गणस्स वा एक-भिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्धं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अङ्गं चेतापेत्वा अङ्गं चेतापितं निस्समिग्यं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ...पे०... ददेय्युं ति ... पे०... अव्याय दम्मी ति ।

२४. अङ्गे अङ्गासङ्गा अङ्गं चेतापेति, निस्समिग्यं पाचि- १५ B. 327 त्तियं । अङ्गे वेमतिका अङ्गं चेतापेति, निस्समिग्यं पाचित्तियं । अङ्गे अनङ्गासङ्गा अङ्गं चेतापेति, निस्समिग्यं पाचित्तियं ।

अनङ्गे अङ्गासङ्गा अनङ्गं चेतापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनङ्गे वेमतिका अनङ्गं चेतापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनङ्गे अनङ्ग-सङ्गा अनापत्ति ।

२५. अनापत्ति तञ्चेव' चेतापेति, अङ्गं च चेतापेति, आनिसंसं दस्तेत्वा चेतापेति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६. छट्टनिसमिग्यं

(अङ्गं चेतापेति)

(१) परिष्कारनिविलयनवच्च

२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स भारामे । तेन खो पन समयेन उपासका भिक्खुनीसङ्घस्स

चीवरत्थाय छन्दकं संहरित्वा' अञ्जनातरस्स पावारिकस्स घरे परिक्खारं
निक्षिपित्वा भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदबोचुं - "अमुकस्स, अत्य,
पावारिकस्स घरे चीवरत्थाय परिक्खारो निक्षितो, ततो चीवरं आहरा-
पेत्वा भाजेथा" ति । भिक्खुनियो तेन परिक्खारेन* भेसज्जं चेतापेत्वा
५ परिशुद्धिंजसु । उपासका जानित्वा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
"कथं हि नाम भिक्खुनियो अञ्जनादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जबुद्धिसिकेन
सङ्घुकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ती" ति ! अस्तोमुं स्तो भिक्खुनियो तेसं
उपासकानं उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो
१० अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
१५ भिक्खुनियो अञ्जनादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जबुद्धिसिकेन सङ्घुकेन अञ्जं
चेतापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जनादत्थिकेन
परिक्खारेन अञ्जबुद्धिसिकेन सङ्घुकेन अञ्जं चेतापेन्ती ति ? "सच्चं,
भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
१५ अञ्जनादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जबुद्धिसिकेन सङ्घुकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

२७. "या पन भिक्खुनी अञ्जनादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जबुद्धिसिकेन
सङ्घुकेन अञ्जं चेतापेत्व, निस्सगियं पाचित्तिं" ति ।

(३) विभङ्गे

२८. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अधिपेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जनादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जबुद्धिसिकेना ति अञ्जनासत्थाय
दिनेन ।

सङ्घुकेना ति सङ्घस्स, न गणस्स, न एकभिक्खुनिया ।

२९. अञ्जं चेतापेत्वा ति यं अत्थाय^१ दिनं, तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति,
पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सजिजतब्बं^२ सङ्घस्स
वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सजिज-

१. सङ्घरित्वा - म०, स्त्वा० । *एत्य स्त्वा० पोत्वके 'स्त्व' इति अधिकी पठो हिस्ति ।

२. य अत्थाय - म०, दो० । ३. निस्सजिजतब्बं - सी० ।

तब्बं ... पे० ... इदं मे, अथ्ये, अञ्जनादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जनुद्दिसिकेन सहृद्दिकेन अञ्चं चेतापितं निस्तमियं, इमाहं सहृद्दस निस्तमामी' ति । ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अव्याय दम्मी ति ।

२६. अञ्जनादत्थिके अञ्जनादत्थिकसञ्जा अञ्चं चेतापेति, निस्तमियं पाचित्तियं । अञ्जनादत्थिके वेमतिका अञ्चं चेतापेति, निस्तमियं पाचि- ५ तियं । अञ्जनादत्थिके अनञ्जनादत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्तमियं पाचित्तियं । निस्तमदुः पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जनादत्थिके अञ्जनादत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जनादत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जनादत्थिके अनञ्जनादत्थिकसञ्जा, अनापत्ति ।

10

३०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६. ७. सत्तमनिस्तमियं

(संयाचिकेन अञ्चं चेतापेति)

(१) परिक्खारनिक्षिपनवत्यु

३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन उपासका भिक्खुनीसहृद्दस्स
चीवरत्थाय छन्दकं संहरित्वा अञ्जनातरस्स पावारिकस्स घरे परिक्खारं १५
निक्षिपित्वा भिक्खुनियो उपसहृद्दभित्वा एतदवोचुं – “अमुकस्स, अथ्ये,
पावारिकस्स घरे चीवरत्थाय परिक्खारो निक्षित्तो, ततो चीवरं आहरा-
पेत्वा भाजेथा” ति । भिक्खुनियो तेन च परिक्खारेन सयं पि याचित्वा
भेसज्जं चेतापेत्वा परिभुञ्जिसु । उपासका जानित्वा उज्ज्ञायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो अञ्जनादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जनु- २०
द्दिसिकेन सहृद्दिकेन सयाचिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जनादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जनुद्दिसिकेन
सहृद्दिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 329

15

R. 252

20

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अञ्जनादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जनुद्दिसिकेन सहृद्दिकेन संयाचिकेन अञ्चं २५

चेतापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खुवे, अप्पसमानं वा पत्तादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

३२. “या पन भिक्खुनी अङ्गादत्थिकेन परिक्लारेन अङ्गुहिसिकेन सहितेन संयाचिकेन अङ्गां चेतापेद्य, निस्सग्नियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञे

५ ३३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

अङ्गादत्थिकेन परिक्लारेन अङ्गुहिसिकेना ति अङ्गस्तस्थाय दिशेन ।

सहितेना ति सङ्घस्स, न गणस्स, न एकभिक्खुनिया ।

संयाचिकेना ति सयं याचित्वा ।

१० अङ्गां चेतापेद्या ति यं अत्थाय दिशं तं ठपेत्वा अङ्गां चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्नियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खुवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अङ्गादत्थिकेन परिक्लारेन अङ्गुहिसिकेन सहितेन संयाचिकेन अङ्गां चेतापितं निस्सग्नियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ...

B. 390 १५ ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अर्याय दम्मी ति ।

३४. अङ्गादत्थिके अङ्गादत्थिकसङ्गा अङ्गां चेतापेति, निस्सग्नियं पाचित्तियं । अङ्गादत्थिके वेमतिका अङ्गां चेतापेति, निस्सग्नियं पाचित्तियं । अङ्गादत्थिके अनङ्गादत्थिकसङ्गा अङ्गां चेतापेति, निस्सग्नियं पाचित्तियं । निस्सटुं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

२० अनङ्गादत्थिके अङ्गादत्थिकसङ्गा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनङ्गादत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनङ्गादत्थिके अनङ्गादत्थिकसङ्गा, अनापत्ति ।

३५. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१. द. अङ्गुहिस्सग्नियं

(अङ्गादत्थिकेन परिक्लारेन अङ्गां चेतापेते)

(१) याग्नुया परिक्लारनिक्षिपनबद्धु

२५ ३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अङ्गातरस्स पूर्गस्स परिवेणवासिका

मिक्सुनियो यागुया किलमन्ति । अथ खो सो पूगो मिक्सुनीनं यागुश्चत्याय छन्दकं संहरित्वा अङ्गदतरस्स आपणिकस्स घरे परिक्षारं निक्षिपित्वा मिक्सुनियो उपसङ्कुमित्वा एतदबोच – “अमुकस्स, अय्ये, आपणिकस्स घरे यागुश्चत्याय परिक्षारो निक्षित्तो, ततो तप्तुलं” आहरापेत्वा यागु पत्तापेत्वा परिभुङ्जया” ति । मिक्सुनियो तेन परिक्षारेन भेतापेत्वा परिभुङ्जतु । अथ^१ खो^२ सो पूगो जानित्वा उज्जायति खिय्यति विपाचेति – कथं हि नाम मिक्सुनियो अङ्गदस्थिकेन परिक्षारेन अङ्गुहिसिकेन महाजनिकेन अङ्गां चेतापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, मिक्सु-नियो अङ्गदस्थिकेन परिक्षारेन अङ्गुहिसिकेन महाजनिकेन अङ्गां चेतापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 991

10 R. 253

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, मिक्सुनियो अङ्गदस्थिकेन परिक्षारेन अङ्गुहिसिकेन महाजनिकेन अङ्गां चेता-पेस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, मिक्सुनियो इमं सिक्षापदं उहिसन्तु –

३७. “या पन भिक्षुनो अङ्गदस्थिकेन परिक्षारेन अङ्गुहिसिकेन महाजनिकेन अङ्गां चेतापेय, निस्सग्नियं पाचित्यिं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८. या पना तिया यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... प० ... अयं इमर्स्म अत्ये अधिष्ठेता भिक्षुनी ति ।

अङ्गदस्थिकेन परिक्षारेन अङ्गुहिसिकेना ति अङ्गस्सत्याय दिशेन ।

20

महाजनिकेना ति गणस्स, न सङ्कुस्स, न एकभिक्षुनिया ।

अङ्गां चेतापेया ति यं अत्याय दिशं तं ठपेत्वा अङ्गां चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्नियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्कुस्स वा गणस्स वा एकभिक्षुनिया वा । एवं च पन, भिक्षवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अङ्गदस्थिकेन परिक्षारेन अङ्गुहिसिकेन महाजनिकेन अङ्गां चेतापितं निस्सग्नियं इमाहं सङ्कुस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अय्याय दम्मी ति ।

३९. अङ्गदस्थिके अङ्गदस्थिकसङ्गा अङ्गां चेतापेति, निस्स-

१. लो० पोत्तके नत्ति । २. दण्डुले - स्वा० । ३-३. स्या० पोत्तके नत्ति ।

भिग्यं पाचित्तियं । अञ्जनादत्थिके वेमतिका अञ्जनं चेतापेति, निस्सग्नियं पाचित्तियं । अञ्जनादत्थिके अनञ्जनादत्थिकसञ्ज्ञा अञ्जनं चेतापेति, निस्सग्नियं पाचित्तियं । निस्सद्वं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्दं ।

अनञ्जनादत्थिके अञ्जनादत्थिकसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जन-
५ दत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जनादत्थिके अनञ्जनादत्थिक-
सञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

४०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति,
आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१६. नवमनिस्सग्नियं

(अञ्जनं चेतापेति)

(१) पूर्णपरिक्षारनिक्षिपनवत्सु

B 332

४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
१० पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पत समयेन अञ्जनातरस्स पूगस्स परिवेण-
वासिका भिक्खुनियो यागुया किलमन्ति । अथ खो सो पूगो भिक्खुनीनं यागु-
अत्थाय छन्दकं संहरित्वा अञ्जनातरस्स आपणिकस्स घरे परिक्षार^१ निकिख-
पित्वा भिक्खुनियो उपसङ्क्रमित्वा एतदवोच – “मुकस्स, अग्ये, आपणि
कस्स घरे यागुअत्थाय परिक्षारो निकिखस्तो । ततो तण्डुल^२ आहरा-
१५ पेत्वा यागुं पचापेत्वा परिभुञ्जया” ति । भिक्खुनियो तेन च परिक्षारेन
सयं पि याचित्वा भेसज्जं चेतापेत्वा परिभुञ्जिसु । अथ^३ खो^४ सो पूगो
जानित्वा उज्ज्ञायति खिय्यति विपाचेति – कथ हि नाम भिक्खुनियो
अञ्जनादत्थिकेन परिक्षारेन अञ्जबुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जनं
चेतापेस्सन्ती ति ? ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जनादत्थिकेन
२० परिक्षारेन अञ्जबुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जनं चेतापेत्ती
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जस्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अञ्जनादत्थिकेन परिक्षारेन अञ्जबुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जनं

१. शी० पीत्यके गतिः । २. तण्डुले – स्था०, म० । ३-४. शी०, स्था०, म० पोत्यके गतिः ।

चेतापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्यसभानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उहिसन्तु -

४२. “या पन भिक्खुनी अञ्जादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुहिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जनं चेतापेय्य, निस्संगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४३. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं ५ इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुहिसिकेना ति अञ्जनस्सत्थाय दिश्नेन ।

महाजनिकेना ति गणस्स, न सङ्घस्स, न एकभिक्खुनिया ।

संयाचिकेना ति सयं याचित्वा । १०

अञ्जनं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिश्नं तं ठपेत्वा अञ्जनं चेतापेति, पयोगे दुक्कट । पटिलामेन निस्संगियं होति । निस्संजिज्ञतब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्संजिज्ञतब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अञ्जादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुहिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जनं चेतापित निस्संगियं । इमाहं सङ्घस्स १५ निस्सज्जामी ति ... पे० ... ददेय्या ति ..पे०... ददेय्यु ति ... पे०... अय्याय दम्मी ति ।

B. 333

४४. अञ्जादत्थिके अञ्जादत्थिकसञ्जा अञ्जनं चेतापेति, निस्संगियं पाचित्तिय । अञ्जादत्थिके वेमतिका अञ्जनं चेतापेति, निस्संगियं पाचित्तिय । अञ्जादत्थिके अनञ्जादत्थिकसञ्जा अञ्जनं चेतापेति, निस्संगियं पाचित्तिय । निस्सटुं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं । २०

अनञ्जादत्थिके अञ्जादत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जादत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जादत्थिके अनञ्जादत्थिकसञ्जा अनापत्ति ।

४५. अनापत्ति सेसक उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आप- २५ दासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

॥ १०. इसमनिस्तमग्निं
(तंवारिकेन शब्दां चेतापने)

(१) अम्मलविहायुल्लनन्दापत्तु

R. 234

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा॑ वर्म्म कथं कातुं । बहू मनुस्सा थुल्लनन्दं भिक्खुनि परिष्पासन्ति । तेन स्तो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया ५ परिवेण उन्द्रियति॒ । मनुस्सा थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोचुं - “किस्सदं ते॑, अथ्य, परिवेण उन्द्रियती॒” ति ? “नत्थावुसो, दायका, नत्थि कारका॑” ति । अथ स्तो ते मनुस्सा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिवेणत्थाय छन्दकं संहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिस्वार॑” अदंसु । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेन च परिक्षारेन सयं पि याचित्वा भेसज्जं चेतापेत्वा परिभूतिं । मनुस्सा १० जानित्वा उज्जायन्ति लिघ्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अथ्या थुल्ल-नन्दा अङ्गादत्थिकेन परिक्षारेन अङ्गुहिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन अङ्गां चेतापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अङ्गादत्थिकेन परिक्षारेन अङ्गुहिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन अङ्गां चेतापेती ति ? “सच्चं, भगवा॑” ति ।

B. 334

(२) पञ्चमि

- १५ विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अङ्गादत्थिकेन परिक्षारेन अङ्गुहिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन चेतापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उहिसन्तु -

४७. “या पन भिक्खुनी अङ्गादत्थिकेन परिक्षारेन अङ्गुहिसिकेन २० पुग्गलिकेन संयाचिकेन अङ्गां चेतापेत्य, निस्तमग्निं पाचित्तियं॑” ति ।

(३) चिभग्नो

४८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमर्स्म अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

- अङ्गादत्थिकेन परिक्षारेन अङ्गुहिसिकेना ति अङ्गास्सत्थाय दिशेन ।

१. पट्टा॑ - स्था०, रो० । २. उहियति॑ - सी०; उहियति॑ - रो०; उद्रीयति॑ - स्था० ।
३. बो॑ - रो० । ४. सी० पोत्वके नत्थि ।

पुमालिकेना ति एकाय भिक्खुनिया, न सङ्घस्स, न गणस्स ।
संयाचिकेना ति सयं याचित्वा ।

अञ्जनं चेतापेत्या ति यं अत्याय दिनांतं ठपेत्वा अञ्जनं चेतापेति, पयोगे
दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स
वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०... ४
इदं भे, अथ्ये, अञ्जनादत्थिकेन परिक्षारेन अञ्जनुदिसिकेन पुमालिकेन
संयाचिकेन अञ्जनं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामीं ति
... पे०... ददेय्या ति ... पे०... ददेय्युं ति ... पे०... अत्याय दम्मी ति ।

४६. अञ्जनादत्थिके अञ्जनादत्थिकसञ्ज्ञा अञ्जनं चेतापेति, निस्स-
गियं पाचित्तियं । अञ्जनादत्थिके वेमतिका अञ्जनं चेतापेति, निस्सगियं
पाचित्तियं । अञ्जनादत्थिके अनञ्जनादत्थिकसञ्ज्ञा अञ्जनं चेतापेति, निस्स-
गियं पाचित्तियं । निस्सटुं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं । १०

अनञ्जनादत्थिके अञ्जनादत्थिकसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जन-
दत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जनादत्थिके अनञ्जनादत्थिक-
सञ्ज्ञा, अनापत्ति । १५

५०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति,
आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

११. एकावसमनिस्सगियं

(गच्छामुरजचेतापेन)

(१) पसेनदिकम्बलवाच्यु

५१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवन अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्मुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा धन्मिं कथं कातुं । अथ खो राजा पसेनदि
कोसलो सीतकाले महगं कम्बलं पाहयित्वा येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनु-
पसङ्घमि; उपसङ्घभित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुर्ति अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । २०
एकमन्तं निसीन्नं खो राजानं पसेनदि कोसलं थुल्लनन्दा भिक्खुनी धन्मिया
कथाय सन्दस्तेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा पसेनदि
कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया धन्मिया कथाय सन्दस्तो समादपितो २५

B.335,
R. 255

समुत्तेजितो सम्पहंसितो थुल्लनन्दं भिक्खुर्नि एतदबोच – “वदेव्यासि, अय्ये, येन अत्थो” ति ? “सचे मे त्वं, महाराज, दातुकामोसि, इमं कम्बलं देही” ति । अथ खो राजा परेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया कम्बलं दत्वा उट्टायासना थुल्लनन्दं भिक्खुर्नि अभिवादेत्वा पदविश्वर्णं कर्त्वा पक्कामि ।

- ५ मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “महिच्छा इमा भिक्खुनियो असन्तुद्गु । कथं हि नाम राजानं कम्बलं विज्ञापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा राजानं कम्बलं विज्ञापेस्सती ति ... पे०...
- १० सच्चं किर भिक्खवे थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं कम्बलं विज्ञापेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं कम्बलं विज्ञापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –
- १५ ५२. “गरुपावुरण^१ पन भिक्खुनिया चेतापेन्तिया चतुकंसपरमं चेतापेतब्बं । ततो चे उत्तरि^२ चेतापेय, निस्समिग्यं पाचित्तिं” ति ।

(३) विभङ्गो

- B. 336 ५३. गरुपावुरण नाम यं किञ्चिच सीतकाले पावुरणं । चेतापेन्तिया ति विज्ञापेन्तिया ।
- R. 256 १६. चतुकंसपरमं चेतापेतब्बं ति सोळसकहापणग्ननक^३ चेतापेतब्बं ।
- २० २०. ततो चे उत्तरि चेतापेया ति ततुत्तरि^४ विज्ञापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्समिग्यं होति । निस्सज्जितब्बं^५ सङ्घस्स वा गणस्स वा एक-भिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०... इदं मे, अय्ये, गरुपावुरणं अतिरेकचतुकंसपरमं चेतापितं निस्समिग्यं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे०... ददेव्या ति ... पे०... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय
- २५ २५. दम्मी ति ।
- ४४. अतिरेकचतुकंसे अतिरेकसञ्ज्ञा चेतापेति, निस्समिग्यं

१ विज्ञापेति – स्याऽ । २. गरुपापुरणं – सी०, स्याऽ । ३. उत्तरि – म०, रो० ।

४. सोळसकहापणग्ननक – सी० । ५. ततुत्तरि – म०, रो०; ततुत्तरि – स्याऽ । ६. निस्सज्जितब्बं – सी० ।

पाचित्तियं । अतिरेकचतुर्कंसे वेमतिका चेतापेति, निस्तमियं पाचित्तियं । अतिरेकचतुर्कंसे ऊनकसञ्ज्ञा चेतापेति, निस्तमियं पाचित्तियं ।

ऊनकचतुर्कंसे अतिरेकसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकचतुर्कंसे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकचतुर्कंसे ऊनकसञ्ज्ञा^१, अनापत्ति ।

५५. अनापत्ति चतुर्कंसपरमं चेतापेति, ऊनकचतुर्कंसपरमं चेतापेति, ज्ञातकानं, पवारितानं, अञ्जनस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्नं चेतापेतुकामस्स अप्पग्नं चेतापेति, उम्मतिकाय, आदिकम्भिकाया ति ।

१२. बारसमनिस्तमियं

(लक्षणाद्वयवेताप्ते)

(१) पसेनदिलोमवत्यु

५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा^२ धम्मि कथं कातु । अथ खो राजा पसेनदि १० कोसलो उष्णकाले महग्नं खोमं पारुपित्वा येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्क्रमि ; उपसङ्क्रमित्वा थुल्लनन्द भिक्खुनि अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एक-मन्त निसिन्नं खो राजान पसेनदि कोसलं थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो १५ सम्पहंसितो थुल्लनन्द भिक्खुनि एतदबोच – “वदेव्यासि, अथ्ये, येन अत्यो” ति । “सचे मे त्व, महाराज, दातुकामोसि, इमं खोमं देही” ति । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया खोमं दत्वा उट्टायासना थुल्लनन्द भिक्खुनि अभिवादेत्वा पदक्षिणं कत्वा पक्कामि । मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “महिच्छ्वा इमा भिक्खुनियो असन्तुष्टा । कथं हि २० नाम राजान खोम विज्ञापेस्सत्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सान उज्जायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अपिच्छ्वा ... पे० .. ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अथ्या थुल्लनन्दा राजानं खोमं विज्ञापेस्सती ति ... पे०... सच्चं

B. 337

१ ऊनकचतुर्कंसञ्ज्ञा – सी० । २ पट्टा – स्था०, रो० ।

किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं खोमं विज्ञापेसी ति ? “सच्चं, भगवा ति” ।

(२) पञ्जालि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं खोमं विज्ञापेस्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु-

५७. “लहुपावुरणं” पन भिक्खुनिया चेतापेन्तिया अद्भुतेव्यकंसपरमं चेतापेतब्बं । ततो चे उत्तरि चेतापेव्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

५८. लहुपावुरणं नाम यं किञ्चिच उण्हकाले पावुरणं ।

चेतापेन्तिया ति विज्ञापेन्तिया ।

१० अद्भुतेव्यकंसपरमं चेतापेतब्बं ति दसकहापणग्ननकं^१ चेतापेतब्बं । ततो चे उत्तरि चेतापेव्या ति ततुत्तरि^२ विज्ञापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एक-भिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे, अप्ये, लहुपावुरणं अतिरेकअद्भुतेव्यकंसपरमं चेतापितं निस्सग्गियं, इमाहं १५ सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अप्याय दम्भी ति ।

B. 338

५९. अतिरेकअद्भुतेव्यकंसे अतिरेकसञ्ज्ञा चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अतिरेकअद्भुतेव्यकंसे वेमतिका चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अतिरेकअद्भुतेव्यकंसे ऊनकसञ्ज्ञा चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

२० ऊनकअद्भुतेव्यकंसे अतिरेकसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकअद्भुतेव्यकंसे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकअद्भुतेव्यकंसे ऊनकसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

R. 237

६०. अनापत्ति अद्भुतेव्यकंसपरमं चेतापेति, ऊनकअद्भुतेव्यकंसपरमं चेतापेति, आतकानं, पवारितानं, अञ्जास्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्नं २५ चेतापेतुकामस्स अप्पग्नं चेतापेति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति* ।

१. लहुपावुरणं – सी०, स्था० । २. दसकहापणग्ननकं – सी० । * . एत्य सी० पोत्पके इमं उद्धारं दिस्तति:—

पतं अकालकालक्ष्वं परिवते च विक्कपे ।

चेतापेत्वा अञ्जावरियं सञ्ज्ञिकाक्ष्वं महाजनी ।

सञ्ज्ञाचिका पुर्णसिक्षा चतुर्कंसद्भुतेव्य चा ति ॥

६१. उद्दिष्टा खो, अव्यायो, तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया धम्मा ।
 तत्थाव्यायो' पुच्छामि – “कच्चित्त्य परिसुद्धा” ? द्रुतियं पि पुच्छामि –
 “कच्चित्त्य परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि – “कच्चित्त्य परिसुद्धा” ?
 परिसुद्धेत्थाव्यायो', तस्मा तुष्णी, एवमेतं धारयामी ति ।

निस्सग्गियकण्ठं निहितं ।

— :o : —

४. पाचित्तियकण्ड

इसे खो पनाव्यायो छसट्टिसता पाचित्तिया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

५ १. पठमपाचित्तियं

(लसुणवादने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवल्लु

R. 258,
B. 339

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जनातरेन उपासकेन भिक्खुनीसङ्गो लसुणेन पवारितो होति – “यासं अव्यायां लसुणेन अत्थो, अह लसुणेना” ति । खेत्तपालो च आणतो होति – “सचे^१ भिक्खुनियो आगच्छन्ति, एकमेकाय^२ ५ भिक्खुनिया द्वे तयो भण्डिके देही” ति । तेन खो पन समयेन सावत्थियं उस्सबो होति । यथाभतं लसुण परिक्षयं अगमासि । भिक्खुनियो त उपासक उपमङ्गलित्वा एतदबोचु – “लसुणेन, आबुसो, अत्थो” ति । “नत्याय्ये” । यथाभतं लसुण परिक्षीयं । खेतं गच्छथा” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी खेतं गन्त्वा न मत्तं जानित्वा बहु^३ लसुणं हरापेसि^४ । खेत्तपालो उज्जायात खिय्यति विपाचेति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो न मत्तं जानित्वा बहु लसुणं हरापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तस्स खेत्तपालस्स उज्जायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अव्या थुल्लनन्दा न मत्तं जानित्वा बहु लसुणं हरापेस्सती ति ... पे० ... १० सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी न मत्तं जानित्वा बहु^५ लसुणं हरापेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी न मत्तं जानित्वा बहु लसुणं हरापेस्सति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... धम्मि कथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि –

१. सचे हि – सी० । २. एकेकाय – सी० । ३. नत्याये – स्या०, रो०; न एत्याय – सी० । ४. सी० पोत्यके मतिः । ५. आहरापेसि – सी० । ६. सी०, रो० पोत्यके मतिः ।

(२) सतेष्वन्नहंसराजवाच्य

“मृतपुण्ड्रं, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अङ्गभतरस्स खाह्यणसं पजापति अहोसि । तिस्तो च धीतरो – नन्दा, नन्दवती, सुन्दरीनन्दा । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो कालङ्कूत्वा अङ्गातरं हंसयोनि उपपञ्जिं । तस्स सब्बसोवण्णमया पत्ता अहेसुं । सो तासं एकेकं पत्तं देति । अथ खो, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी ‘अयं हंसो’ अग्न्हाकं एकेकं पत्तं देती’ ति तं ५ B. 340 हंसराजं गहेत्वा निष्पत्तं अकासि । तस्स पुन जायमाना पत्ता सेता सम्पञ्जिसु । तदा पि, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अतिलोभेन सुवण्णा परिहीना । इदानि लसुणा परिहायिस्सती” ति ।

‘यं लङ्घं तेन तुद्भवं, अतिलोभो हि पापको ।

हंसराजं गहेत्वान्, सुवण्णा परिहायथा’ ति ॥ १०

(३) पञ्जति

अथ खो भगवा थुल्लनन्दं भिक्खुनि अनेकपरियायेन विगरहिवा दुष्मरताय” ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु-

२. “या पन भिक्खुनी लसुणं खादेय्य पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

३. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं १५ इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

लसुणं नाम मागधकं वुच्चति ।

खादिस्सामी ति पटिगणहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४. लसुणे लसुणसञ्चा खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स । लसुणे २० वेमतिका खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स । लसुणे अलसुणसञ्चा खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अलसुणे लसुणसञ्चा खादति, आपत्ति दुक्कटस्स । अलसुणे वेम- तिका खादति, आपत्ति दुक्कटस्स । अलसुणे अलसुणसञ्चा खादति; अनापत्ति ।

१. उपञ्जिं – सी० । २. सी० पोत्तके नरिच । ३. हंसराजानं – सी० । ४. दुष्म- रताय – सी० । ५. याग्निकं – स्वा०; याग्नं – सी० । ६. पटिगणहाति – सी०; पटिगणहाति – रो० । ७. सी०, स्वा० पोत्तकेतु नरिच ।

पाचित्तियं-४५.

५. अनापत्ति पलण्डुके, भञ्जनके, हरीतके, चापलसुणे^१, सूपसम्पाके, मंससम्पाके, तेलसम्पाके, साळवे^२, उत्तरिमङ्गे, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१२. दुतियपाचित्तिं

(लोमसंहरापने)

(१) अचिरवत्तीनहानवस्तु

B. 341 ६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
5 पिण्डिकस्तु आरामे । तेन लो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो सम्बाधे
R. 260 लोमं संहरापेत्वा अचिरवत्तिया नदिया वेसियाहि सद्धि नग्ना एकतित्ये
नहायन्ति । वेसिया उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति^३ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम
भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहरापेस्सन्ति, सेयथापि गिहिनियो” कामभोगि-
नियो^४ ति ! अस्सोसुं लो भिक्खुनियो तासं वेसियानं उज्ज्ञायन्तीनं खिय्यन्तीनं
10 विपाचेन्तीनं । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा .. पे०... ता उज्ज्ञायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं
संहरापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो
सम्बाधे लोमं संहरापेत्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जनि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
15 भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहरापेसन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु —

७. “या पन भिक्खुनी सम्बाधे लोमं संहरापेष्य, पाचित्तिं” ति ।

(३) विभङ्गे

८. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
20 इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

सम्बाधो नाम उभो उपकच्छका, मुत्तकरणं ।

संहरापेष्या ति एकं पि लोमं संहरापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. चापलसुणे — सी० । २. साळवे — सी० । ३. लोयन्ति — सी०, स्या०, रो० ।
४. गिही — सी० ।

बहुके पि लोमे संहरापेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

१०. अनापत्ति आबाधपञ्चया', उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१३. ततिथपाचित्यं

(तलधातके)

(१) अनभिरताभिक्खुनीवत्यु

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खोपन समयेन है भिक्खुनियो अनभिरतिया पीछिता
ओवरकं पविसित्वा तलधातकं करोन्ति । भिक्खुनियो तेन सहेन उपधा- ५
वित्वा' ता भिक्खुनियो एतदबोचुं - "किस्स तुम्हे, अथ्ये, पुरिसेन सर्दि
सम्पदुस्सथा'" ति ? "न मयं, अथ्ये, पुरिसेन सर्दि सम्पदुस्सामा" ति ।
भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता
उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो तलधातकं
करिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो तलधातकं १०
करोन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

B. 312

(२) पञ्जस्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
तलधातकं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

११. "तलधातके पाचित्यं" ति ।

15

(३) विभङ्गो

१२. तलधातकं नाम सम्पदसं सादियन्ती अन्तमसो उप्पलपत्तेन पि
मुत्तकरणे पहारं देति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

R. 261

१३. अनापत्ति आबाधपञ्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१४. चतुर्थपाचित्यं

(चतुर्थके)

(१) पुराणराजोरोधावत्यु

१४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

१. आबाधपञ्चया - सी०, स्वा० । २. उपधाविता - दो० । ३. पदुस्सवा - स्वा० ।

पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अङ्गतरा' पुराणराजोरोदेशा'
भिक्खुनीसु पञ्चजिता' होति । अङ्गतरा भिक्खुनी अनभिरतिया पीछिता'
येन सा भिक्खुनी तेनुपसङ्कुमि ; उपसङ्कुमित्वा तं भिक्खुनिं एतदवोच—“राजा
खो, अथ्ये, तुम्हे चिराचिरं गच्छति । कथं तुम्हे धारेथा” ति ? “जतुमट्ट-
५ केन, अथ्ये” ति । “किं एतं, अथ्ये, जतुमट्टकं” ति ? अथ खो सा भिक्खुनी
तस्सा भिक्खुनिया जतुमट्टकं आचिकित । अथ खो सा भिक्खुनी जतुमट्टकं
आदियित्वा घोवितुं विस्सरित्वा एकमन्तं छ्वासे । भिक्खुनियो मक्षिकाहि
१० संपरिकिणं पस्सित्वा एवमाहंसु — “कस्सिदं कम्म” ति ? सा एवमाह —
“मध्यहृदं कम्म” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पच्छा ...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति
१५ खिद्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी जतुमट्टकं आदियिस्सती
ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी जतुमट्टकं आदियो” नि ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

B. 343

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
जतुमट्टकं आदियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय...पे०...
१५ एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दिसन्तु —

१५. “जतुमट्टके पाचित्यं” ति ।

(३) विमङ्ग

१६. जतुमट्टकं नाम जतुमयं कटुमयं पिठुमय मत्तिकामयं ।
आदियेद्या^१ ति सम्फस्सं सादियन्ती अन्तमसो उप्पलपत्तं पि मुत्त-
करणं पवेसेति, आपत्ति पाचित्यिस्स ।

२० १७. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मकाया ति ।

—०—

६. ५. पञ्चमपाचित्यं

(उद्देश्यादिकमादिवने)

(१) महापापतिगोत्तमीशत्यु

१८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्म
निग्रोधारामे । अथ खो महापापति^२ गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कुमि ; उप-

१. अङ्गतरो—स्या० । २. पुराणराजोरोचो—स्या० । ३. पञ्चयितो—स्या० ।
४. पीछिता—सी० । ५. आदियती—स्या० । ६. स्या० पोत्यके नत्ति० । ७. मह-
पती—सी०, स्या० ।

सङ्केतित्वा भगवत्ते अभिवादेत्वा अबोवाते अद्वासि – “दुग्धन्वो, भगवा, मातुवामो” ति । अथ खो भगवा – “आदियन्तु खो भिक्खुनियो उदक-सुद्धिकं” ति, महापज्ञापति गोतमि वर्णिमया कथाय सन्दस्सेसि समावयेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो महापज्ञापति गोतमी भगवता वर्णिमया कथाय सन्दस्सिता समावयिता सम्पहंसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा ५ पदविलयं कर्त्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे वर्णिमय कथं कर्त्वा भिक्खु आमन्त्रेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीं उदकसुद्धिकं” ति । तेन खो पन समयेन अङ्गतरा भिक्खुनी – “भगवता उदकसुद्धिका अनुञ्जाता” ति अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियन्ती मुत्त-करणे वर्णं अकासि । अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीं एतमत्थं आरो १० चेसि । या ता भिक्खुनियो अप्यच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञानग्रन्ति विद्ययन्ति विपा-चेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी १५ अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियिस्सति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसा-दाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उहिसन्तु – १६. “उदकसुद्धिकं पन भिक्खुनिया आदियमानाय द्वृज्ञगुलपब्बपरमं आदातव्यं । तं अतिकामेन्तिया पाचित्तियं” ति ।

(३) चित्तम्

२०. उदकसुद्धिकं नाम मुत्तकरणस्स घोवना बुच्चति ।

आदियमानाया^१ ति घोवन्तिया ।

द्वृज्ञगुलपब्बपरमं आदातव्यं ति द्वीसु अङ्गगुलेसु द्वे पब्बपरमा आदा-तव्या ।

तं अतिकामेन्तिया ति सम्फस्सं सादियन्ती अन्तमसो केसगमत्तं पि अतिकामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२१. अतिरेकद्वृज्ञगुलपब्बे अतिरेकसञ्ज्ञा आदियति, आपत्ति पाचि-त्तियस्स । अतिरेकद्वृज्ञगुलपब्बे वेमतिका आदियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. वर्ण – सी० । २. आ तोवेति – म० । ३. आदियिस्सति – सी०; आदियति – स्या० ।

४. उदकसुद्धिका – सी०, स्या० । ५. आदियन्तिया – सी०, रो० ।

R. 263

अतिरेकद्वयगुलपब्बे ऊनकसञ्ज्ञा आदियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वयगुलपब्बे अतिरेकसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वयगुलपब्बे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वयगुलपब्बे ऊनकसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

३ २२. अनापत्ति द्वयगुलपब्बपरमं आदियति, ऊनकद्वयगुलपब्बपरमं आदियति, आबाघपच्छया', उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१६. अहुपाचित्तियं

(भोजनपहुने)

(१) महामत्पुराणद्रुतिकावत्यु

B. 345

२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आरोहन्तो' नाम महामत्तो भिक्खुसु पब्बजितो होति । तस्स पुराणद्रुतियिका भिक्खुनीसु पब्बजिता १० होति । तेन खो पन समयेन सो भिक्खु तस्सा भिक्खुनिया सन्ति के भत्त-विस्सग्गं करोति । अथ खो सा भिक्खुनी तस्स भिक्खुनो भुञ्जन्तस्स पानीयेन च विषूपनेन च उपतिद्वित्वा अच्चावदति । अथ खो सो भिक्खु तं भिक्खुनिं अपसादेति^१ – “मा, भगिनि, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती” ति । पुब्बे मं त्वं एवं च करोसि, इदानि एतकं न सहसी ति – पानीयथालकं १५ मत्थके आसुम्भित्वा विषूपनेन पहारं अदासि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति लिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी भिक्खुस्स पहारं दस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खुवे, भिक्खुनी भिक्खुस्स पहारं अदासी^२ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खुवे, भिक्खुनी २० भिक्खुस्स पहारं दस्सति ! नेतं, भिक्खुवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२४. “या पन भिक्खुनी भिक्खुस्स भुञ्जन्तस्स पानीयेन वा विषू-पनेन वा उपतिद्वेष्य, पाचित्तियं” ति ।

१. आबाघपच्छया – सी०, स्या० । २. रोहन्तो – सी० । ३. अपसादेति – सी०, स्या० । ४. वेती – स्या० ।

(१) विषद्ग्रन्थे

२५. या पना ति या यादिसा ...पे० ...मिक्खुनी ति ...पे० ...अयं
इमर्स्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुस्ता ति उपसम्पन्नस्तः ।

भुञ्जन्तस्ता ति पठ्वन्नं भोजनं अञ्जन्तरं भोजनं भुञ्जन्तस्तः ।

पानीयं नाम यं किञ्चिच पानीयं ।

विषूपनं नाम या काचि वीजनी ।

उपतिद्वेष्या ति हृथपासे तिद्वति, आपत्ति पाचित्तियस्तः ।

२६. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ज्ञा पानीयेन वा विषूपनेन वा उप-
तिद्वति, आपत्ति पाचित्तियस्तः । उपसम्पन्ने वेमतिका पानीयेन वा विषूपनेन
वा उपतिद्वति, आपत्ति पाचित्तियस्तः । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा १०
पानीयेन वा विषूपनेन वा उपतिद्वति, आपत्ति पाचित्तियस्तः ।

हृथपासं विजहित्वा उपतिद्वति, आपत्ति दुक्कटस्तः । खादनीयं
खादन्तस्तः उपतिद्वति, आपत्ति दुक्कटस्तः । अनुपसम्पन्नस्तः उपतिद्वति,
आपत्ति दुक्कटस्तः । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्तः ।
अनुपसम्पन्ने वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्तः । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा, १५
आपत्ति दुक्कटस्तः ।

२७. अनापत्ति देति, दापेति, अनुपसम्पन्नं आणापेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

१७. सत्तवाचिलिंगं

(आमकषञ्जाविक्षञ्जावने)

(१) द्वारद्विभिक्खुनीवत्स

२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्तः स्त्रामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो स्तसकाले आमकषञ्जं २०
विक्षञ्जापेत्वा नगरं अतिहरन्ति' द्वारद्वा' – "देयाय्ये", भागं" ति । पलि-
वृद्धित्वा' मुञ्चिच्चसु । अथ खो ता भिक्खुनियो उपस्तयं गत्वा भिक्खुनीनं
एतमत्थं आरोचेतु । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा...पे०...ता उज्जायन्ति
हित्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो आमकषञ्जां विक्षञ्जा-

१. अनिहरन्ति – स्था० । २. द्वारद्वाने – स्था०, रो०, म० । ३. देयाय्ये – सी०, स्था०,
रो० । ४. पलिवृद्धेत्वा – म० ।

पेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो आमकथञ्जां विड्ज्ञा-
पेत्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कयं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
आमकथञ्जां विड्ज्ञापेसन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसानानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

२६. “या पन भिक्खुनी आमकथञ्जां विड्ज्ञात्वा” वा विड्ज्ञापेत्वा
वा भज्जित्वा वा भज्जापेत्वा वा कोट्टेत्वा^१ वा कोट्टापेत्वा वा पचित्त्वा
वा पचापेत्वा वा भुञ्जयेत्य, पाचित्तिं” ति ।

(३) विभङ्गो

३०. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति .. पे० ... अयं
१० इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

आमकथञ्जां नाम सालि वीहि यबो गोषुमो^२ कड्डगु वरको
कुद्रुसको ।

B. 347 १५ ३१. विड्ज्ञात्वा ति सयं विड्ज्ञात्वा । विड्ज्ञापेत्वा ति अञ्जां विड्ज्ञा-
पेत्वा । भज्जित्वा ति सयं भज्जित्वा । भज्जापेत्वा ति अञ्जां भज्जापेत्वा ।

१५ ३२. कोट्टेत्वा ति सयं कोट्टेत्वा । कोट्टापेत्वा ति अञ्जां कोट्टापेत्वा ।

३३. पचित्त्वा ति सयं पचित्त्वा । पचापेत्वा ति अञ्जां पचापेत्वा ।

भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कठस्स । अज्जोहारे
अज्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३४. अनापत्ति आबाधपञ्चया, अपरणं विड्ज्ञापेति, उम्मत्तिकाय,
२० आदिकम्भिकाया ति ।

६. शहुमपाचित्तिं

(तिरोकुद्धुकुने)

(१) गूचकटाहस्तुनवत्यु

३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाधि-
मिकस्स आरामे । तेन द्वा० पन समयेन अञ्जातरो ब्राह्मणो निबिड्गुराजभटो^३

१. विड्ज्ञापेत्वा -सी०, स्वा०; विड्ज्ञात्वा - रो० । २. विड्ज्ञापापेत्वा - सी०, स्वा० ।
३. कोट्टेत्वा - रो० । ४. परिभुञ्जये -सी० । ५. गोषुमो - स्वा०, रो० । * एवं सी०
पोत्पके ‘होते’ ति घचिको पाठे दिसति ।

तच्छेव भटपथं याचिस्सामी ति सीसं नहायित्वा भिक्खुनूपस्सयं^१ निस्साय राजकुलं गच्छति । अञ्जनातरा भिक्खुनी कटाहे वच्चं कत्वा तिरोकुहे^२ छहेन्ती तस्स ब्राह्मणस्स मत्थके आसुन्मिभ । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्जायति खिय्यति विपाचेति – “प्रस्समणियो इमा मुण्डा बन्धकिनियो^३ । कथं हि नाम गूथकटाहं मत्थके आसुन्मिभस्सन्ति ! इमासं उपस्सयं ज्ञापेस्सामी”^५ ति ! उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविसति । अञ्जनातरो उपासको उपस्सया निक्खमन्तो अद्वास तं ब्राह्मणं उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविसन्तं । दिस्वान तं ब्राह्मणं एतदबोच – “किस्स त्वं, भो, उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविससी” ति ? “इमा मं, भो, मुण्डा बन्धकिनियो गूथकटाहं मत्थके आसुन्मिभसु । इमासं उपस्सयं ज्ञापेस्सामी” ति । “गच्छ, भो ब्राह्मण, मङ्गलं एतं ।^{१०} सहस्सं लच्छसि तं च भटपथं” ति । अथ खो सो ब्राह्मणो सीसं नहायित्वा राजकुलं गन्त्वा सहस्सं अलत्य तं च भटपथं । अथ खो सो उपासको उप-स्सयं पविसित्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेत्वा परिभासि । या ता भिक्खु-नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो^४ उच्चारं तिरोकुहे छहेस्सन्ती ति .. पे०... सच्चं^{१५} किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो उच्चारं तिरोकुहे छहेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 348

(२) पञ्जन्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो उच्चारं तिरोकुहे छहेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –^{२०}

३३. “या पन भिक्खुनी उच्चारं वा पस्सावं वा सङ्कारं वा विषासं वा तिरोकुहे वा तिरोपाकारे वा छहेय्य वा छहापेय्य वा, पाचित्तिं” ति ।

(३) विभङ्गे

३४. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

R. 266

उच्चारो नाम गूथो बुच्चति । पस्सादो नाम मुत्तं बुच्चति ।

25

सङ्कारं नाम कच्चवरं बुच्चति ।

विषासं नाम चलकानि वा अट्टिकानि वा उच्छिद्गोदकं^५ वा बुच्चति ।

१. भिक्खुनूपस्सयं – म० । २. तिरोकुहे – म० । ३. बन्धकिनियो – सी० । ४. भिक्खुनी – सी० । ५. उच्छिद्गोदक – सी० । ६. सी०, दो०, म० पौत्रकैसु नत्यि ।
वाचित्तिं – ४६.

कुहो नाम तयो कुहो – हटुकाकुहो, सिलाकुहो, दारुकुहो ।

पाकारो नाम तयो पाकारा – हटुकापाकारो, सिलापाकारो, दारु-
पाकारो ।

तिरोकुहो ति कुहस्त परतो । तिरोपाकारे ति पाकारस्स परतो ।

५ छहेत्या ति सयं छहेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

छहापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकि आणत्ता
बहुकं पि छहेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३५. अनापत्ति ग्रोलोकेत्वा छहेति, अबलञ्जे' छहेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्भिकाया ति ।

३६. नवमपाचित्तिं

(हरिते उच्चारक्षहने)

(१) यवखेत्तामीब्राह्मणवत्पु

B. ३४९ १० ३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्यं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरस्स ब्राह्मणस्स भिक्खुनू-
पस्सयं निस्साय यवखेत्तं होति । भिक्खुनियो उच्चारं पि पस्सावं पि
सङ्कारं पि विधासं पि खेते' छहेन्ति । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्ज्ञायति
खिय्यति विपाचेति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं यवखेत्तं दूसेस्सन्ती”
१५ ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स ब्राह्मणस्स उज्ज्ञायन्तस्स खिय्यन्तस्स
विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि
विधासं पि हरिते छहेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि विधासं पि हरिते छहेन्ती ति ?
२० “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चमि

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि विधासं पि हरिते छहेस्सन्ति ! नेतं,
भिक्खवे, अप्पसभानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु –

१. अवलञ्जे – म० । २. हरिते – सी० ।

३७. “या पन भिक्खुनी उच्चारं वा पत्सांबं वा सञ्चारं वा विवासं वा हरिते छहेष्य वा छहापेष्य वा, पाचित्यं” ति ।

(३) विभज्ञे

३८. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि ग्रथे ग्रधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

उच्चारो नाम गूथो वुच्चति । पत्सांबो नाम मुत्तं वुच्चति ।

सञ्चारं नाम कचवरं वुच्चति ।

विवासं नाम चलकानि वा आट्टिकानि वा उच्छिद्गोदकं वा वुच्चति ।

हरितं नाम पुब्बण्णं अपरण्णं यं मनुस्सानं उपभोगपरिभोगं रोपिमं ।

छहेष्या ति सयं छहेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

छहापेष्या ति अञ्जनं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सर्कि आणत्ता १० वहुकं पि छहेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

३९. हरिते हरितसञ्ज्ञा छहेति वा छहापेति वा, आपत्ति पाचित्यस्स । हरिते वेमतिका छहेति वा छहापेति वा, आपत्ति पाचित्यस्स । ३५० हरिते अहरितसञ्ज्ञा छहेति वा छहापेति वा, आपत्ति पाचित्यस्स ।

अहरिते हरितसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अहरिते वेमतिका, १५ आपत्ति दुक्कटस्स । अहरिते अहरितसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

४०. अनापत्ति ओलोकेत्वा^१ छहेति, खेत्तमरियादे^२ छहेति^३ सामिके प्रापुच्छत्वा^४ अपलोकेत्वा छहेति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

४.१०. वस्त्रपाचित्यं

(नच्चानीतशावितपमने)

(१) राजगहसमञ्जायत्यु

४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेलुवने^५ कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे गिरगगसमञ्जो होति । छब्बगिया भिक्खुनियो गिरगगसमञ्जं दस्सनाय अगमंसु । मनुस्सा उज्जायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्स-

१. सी०, म०, रो० पीत्यकेतु नत्यि । २. छहिलेते – सी० । ३-४ सी० पीत्यके नत्यि । ५. आपुञ्जा – स्वा; सी० पीत्यके नत्यि । ६. वेलुवने – सी० ।

नाय आगच्छस्सन्ति, सेष्यथापि गिहनियो॑ कामभोगिनियो॒” ति ! अस्तोसु॑ खो भिक्खुनियो॒ तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खिद्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो॑ अप्पिच्छा... पे०...ता उज्ज्ञायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिण्या भिक्खुनियो॑ नच्चं पि गीतं पि ५ वादितं पि दस्सनाय गच्छस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिण्या भिक्खुनियो॑ नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्सनाय गच्छन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पक्षकर्त्ता

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिण्या भिक्खुनियो॑ नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्सनाय गच्छस्सन्ति ! नेतं, १० भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो॑ इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

४२. “या पन भिक्खुनी॑ नच्चं वा गीतं वा वादितं वा दस्सनाय गच्छेत्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभज्ञे

४३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी॑ ति ... पे० . अयं १५ इमर्स्म अत्थे अधिष्ठेता भिक्खुनी॑ ति ।

B. 351 नच्चं नाम यं किञ्चिच नच्चं । गीतं नाम यं किञ्चिच गीतं । वावितं नाम यं किञ्चिच वादितं ।

R. 268 ४४. दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्सनूपचार^१॒ विजहित्वा पुनप्पुनं २० पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५. अनापत्ति आरामे ठिता पस्सति वा सुणाति वा, भिक्खुनिया २५ ठितोकासं वा निसिनोकासं वा निपन्नोकासं वा आगन्त्वा नच्चन्ति वा गायन्ति वा वादेन्ति वा, पटिपथं गच्छन्ती पस्सति वा सुणाति वा, सति

१. गच्छस्सन्ति – स्या० । २. गिही – सी० । ३. दस्सनूपचार – स्या०, रो० ।

करणीये गन्तवा पस्सति वा सुणाति वा, आपदासु, उम्मतिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

*लगुणवग्नो पठनो ।

३ ११. एकादशमपाचित्तिं

(रत्नधकारे सन्तिष्ठिते)

(१) भद्रालन्तेवासिनीवत्सु

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्राय कापिलानिया अन्तेवासि-
निया भिक्खुनिया आतको पुरिसो गामका सावत्थियं अगमासि केनचिदेव ५
करणीयेन । अथ खो सा भिक्खुनी तेन पुरिसेन सद्धि रत्नधकारे अप्पदीपे
एकेनेका सन्तिष्ठुति पि सल्लपति पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०...
ता उज्ज्ञायन्ति विध्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी रत्नधकारे
अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिष्ठुस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति १०
...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी रत्नधकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि १०
एकेनेका सन्तिष्ठुति पि सल्लपति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चात्मि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
रत्नधकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिष्ठुस्सति पि सल्लपिस्सति
पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – १५

B. 352

४७.“या पन भिक्खुनी रत्नधकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एके-
नेका सन्तिष्ठुत्य वा सल्लपेत्य वा, पाचित्तिं” ति ।

(३) विभज्ञे

४८. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

रत्नधकारे ति ओगते सुरिये’ । अप्पदीपे ति अनालोके ।

20

* एत्य सी० पोत्यके इमं उदार्नं दिस्तिः-

लसुर्णं सहरे लोर्णं तलमटूर्णं सुदिकं ।

भुञ्जन्ताथकषङ्गेन है विशासेन दस्ताना ति ॥

१. सुरिये – म० ।

B. 269

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्षो न पेतो न तिरच्छानगतो
विञ्चू पटिवलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं ।

सर्दि ति एकतो ।

एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

५ सन्तिट्ठेय वा ति पुरिसस्स हृथ्यासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
सल्लपेय वा ति पुरिसस्स हृथ्यासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

हृथ्यासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

यक्षेन वा पेतेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुसविग्गहेन वा सर्दि सन्ति-
१० ट्ठिति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४६. अनापत्ति यो^१ कोचि^२ विञ्चू दुतियो^३ होति, अरहोपेक्षा, अञ्ज-
विहिता^४ सन्तिट्ठिति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१. १२. बारसमयाचित्तियं

(पटिच्छब्दे सन्तिट्ठिते)

(१) भद्राङ्गन्तेवासिनीवत्तु

५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थ्यं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्राय कापिलानिया अन्तेवासिनिया
B. 358 १५ भिक्खुनिया आतको पुरिसो गामका सावत्थ्यं अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
अथ खो सा भिक्खुनी – “भगवता पटिवित्तं रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन
सर्दि एकेनेका सन्तिट्ठितु सल्लपितु” ति तेनेव पुरिसेन सर्दि पटिच्छब्दे ओकासे
एकेनेका सन्तिट्ठिति पि सल्लपति पि । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ...पे०...
ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी पटिच्छब्दे
२० ओकासे पुरिसेन सर्दि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति
... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी पटिच्छब्दे ओकासे पुरिसेन सर्दि
एकेनेका सन्तिट्ठिति पि सल्लपति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
पटिच्छब्दे ओकासे पुरिसेन सर्दि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति

१. या – स्या० । २. काचि – स्या० । ३. दुतिया – स्या० । ४. अञ्जविहिता –
स्या०, रो० ।

पि ! नेतं, भिक्खुवे, अप्यसज्जानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उद्दिसन्तु-

५१. “या पन भिक्खुनी पटिच्छान्ने ओकासे पुरिसेन सर्दि एकेनेका सन्तिटुट्य वा सल्लपेद्य वा, पाचित्तिं” ति ।

(३) विभज्ञे

५२. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं ५ इमस्मि अथे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

पटिच्छान्नो नाम ओकासो कुहेन^१ वा कवाटेन वा किलञ्जेन वा साणिपाकारेन वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थळिकाय^२ वा येन केनचि पटिच्छान्नो होति ।

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो १० विच्छू पटिबलो सन्तिटुतुं सल्लपितुं ।

सर्दि ति एकतो ।

एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

सन्तिटुट्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे लिटुति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेद्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचि- १५ तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिटुति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । यक्खेन वा पेतेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविगगहेन वा सर्दि सन्तिटुति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३. अनापत्ति यो कोचि विच्छू दुतियो होति, अरहोपेक्खा, अञ्जन- २० B 954 विहिता सन्तिटुति वा सल्लपति वा, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

५१३. तेरसम्पाचित्तिं

(अज्ञोक्तासे सन्तिटुते)

(१) भद्रावन्तेवासिनीवस्तु

५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाय-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन भद्राय कापिलानिया अन्तेवासिनिया

R. 270

१. कुहेन — म० । २. कोत्थळिया — रो०; कोत्थळिया — सी० ।

- भिक्खुनिया व्यातको पुरिसो गामका साचर्हिथ अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
अथ खो सा भिक्खुनी – “भगवता पटिक्षितं पटिच्छब्दे श्रोकासे पुरिसेन
सर्द्धि एकेनेका सन्तिद्वितुं सल्लपितु” ति तेनेव पुरिसेन सर्द्धि अज्ञोकासे एके-
नेका सन्तिद्विति पि सल्लपिति पि । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ...
३ ता उज्जायन्ति विद्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी अज्ञोकासे
पुरिसेन सर्द्धि एकेनेका सन्तिद्विस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी अज्ञोकासे पुरिसेन सर्द्धि एकेनेका सन्तिद्विति
पि सल्लपिति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
१० अज्ञोकासे पुरिसेन सर्द्धि एकेनेका सन्तिद्विस्सति पि सल्लपिस्सति पि !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

५५. “या पन भिक्खुनी अज्ञोकासे पुरिसेन सर्द्धि एकेनेका सन्तिद्वेष्य
वा सल्लपेष्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

५६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अविष्पेता भिक्खुनी ति ।

अज्ञोकासो नाम अप्पटिच्छब्दो होति कुड्हेन वा कवाटेन वा किल-
ञ्जेन वा साणिपाकारेन वा रुखेन वा थम्भेन वा कोत्थळिकाय वा, येन
केनचि अप्पटिच्छब्दो होति ।

- B. 353 २० पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो,
विच्छू पटिबलो सन्तिद्वितु सल्लपितु ।

सर्द्धि ति एकतो । एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

सन्तिद्वेष्य वा ति पुरिसस्स हृत्यपासे तिद्विति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- २५ सल्लपेष्य वा ति पुरिसस्स हृत्यपासे ठिता सल्लपिति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

हृत्यपास विजहित्वा सन्तिद्विति वा सल्लपिति वा, आपत्ति दुष्कटस्स ।
यक्खेन वा पेतेन वा पण्डकेन वा तिरच्छागतमनुस्सविगहेन वा सर्द्धि सन्ति-
द्विति वा सल्लपिति वा, आपत्ति दुष्कटस्स ।

५७. अनापत्ति यो' कोचि' विष्णु दुतियो' होति, अरहोपेक्खा, अङ्ग-
विहिता' सन्तिटुति वा सल्लपति वा, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३ १४. चतुर्दशसंवित्तिं

(रथिकारीतु सन्तिटुते)

(१) पुल्लनन्वाक्यम्

५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी रथिकाय^१ पि
ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्दि एकेनेका सन्तिटुति पि सल्लपति पि
निकण्णिक^२ पि जप्पेति दुतियिकं पि भिक्खुर्नि उव्योजेति । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं
हि नाम अग्या थुल्लनन्दा रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्दि
एकेनेका सन्तिटुस्सति पि सल्लपिस्सति पि निकण्णिकं पि जप्पिस्सति^३
दुतियिकं पि भिक्खुर्नि उव्योजेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
थुल्लनन्दा भिक्खुनी रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्दि
एकेनेका सन्तिटुति पि सल्लपति पि निकण्णिकं पि जप्पेति दुतियिकं पि
भिक्खुर्नि उव्योजेती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्दि एकेनेका
सन्तिटुस्सति पि सल्लपिस्सति पि निकण्णिकं पि जप्पिस्सति दुतियिकं
पि भिक्खुर्नि उव्योजेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे०.... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

५९. "या पन भिक्खुनी रथिकाय वा ब्यूहे वा सिङ्घाटके वा पुरिसेन
सद्दि एकेनेका सन्तिटुदेव्य वा सल्लपेद्य वा निकण्णिकं वा जप्पेद्य दुतियिकं
वा भिक्खुर्नि उव्योजेद्य, पाचित्तिं" ति ।

B. 356

R. 271

१. या – स्या० । २. काचि – स्या० । ३. दुतिया – स्या० । ४. अङ्गविहिता – स्या०
रो० । ५. रथिकाय – स्या०, रो०, सी० । ६. निकण्णिक – सी० । ७. जप्पेस्सति – सी० ।

(३) विभक्तो

६०. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

रविका नाम रच्छा वुच्चति । व्युहं नाम येनेव पविसन्ति तेनेव
निकमन्ति । शिङ्गाटको नाम चच्चरं वुच्चति । पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो
५ न यक्षो न पेतो न तिरच्छानगतो विड्यु पटिबलो सन्तिद्वितुं सल्लपितुं ।
सर्द्धि ति एकतो । एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

सन्तिद्वेष्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिद्वति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेष्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

१० निकण्णिकं वा जप्तेष्या ति पुरिसस्स उपकण्णके आरोजेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

दुतियिकं वा भिक्खुनि उत्थोजेष्या ति अनाचारं आचरितुकामा
दुतियिकं पि' भिक्खुनि उत्थोजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारै' वा
सवनूपचारै' वा विजहन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते आपत्ति
१५ पाचित्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिद्वति वा सल्लपति वा आपत्ति दुक्कटस्स ।
यक्षेन वा पेतेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविगग्हेन वा सर्द्धि सन्ति-
द्वति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६१. अनापत्ति यो कोचि विड्यु दुतियो होति, अरहोपेक्षा,
२० अञ्जविहिता सन्तिद्वति वा सल्लपति वा, न अनाचारं आचरितुकामा, सति
करणीये दुतियिकं भिक्खुनि उत्थोजेति, उम्मतिकाया, आदिकम्मिकाया ति ।

१५. पञ्चदसमपाचित्तिय

(पुरेभृतं कुलपत्तम्)

(१) वासिया आसनपविक्षयनवस्थ

६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी अञ्जनतरस्स

१. सी०, स्या० पोत्यकेमु नविय । २ दस्सनूपचारं - दो०, स्या० । ३ सवनूपचारं - दो०,
स्या० ।

कुलस्स कुलूपिका' होति निच्चब्रह्मतिका । अथ खो सा भिक्खुनी पुञ्चष्ट-
समयं निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय येन तं कुलं तेनपसङ्गमि ; उपसङ्गमित्वा
आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कामि । तस्स कुलस्स दासी घरं
सम्भजन्ती तं^५ आसनं भाजनन्तरिकाय पक्खिपि । मनुस्सा तं आसनं
अप्स्सन्ता तं भिक्खुनि एतदोचुं – “कहं तं, अय्ये, आसनं” ति ? “नाहं तं,^५
आवुसो, आसनं पस्सामी” ति । “देशाय्ये, तं आसनं” ति परिभासित्वा
निच्चब्रह्मतं पञ्चविन्दसु^६ । अथ खो ते मनुस्सा घरं सोधेन्ता तं आसनं
भाजनन्तरिकाय पस्सित्वा तं भिक्खुनि खमापेत्वा निच्चब्रह्मतं पट्टपेसु । अथ
खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्यं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्ज्ञायन्ति खिल्ल्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
भिक्खुनी पुरेभतं कुलानि उपसङ्गमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अना-
पुच्छा पक्कमिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी पुरेभतं
कुलानि उपसङ्गमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कामी
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खव भिक्खुनी^{१५}
पुरेभतं कुलानि उपसङ्गमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्क-
मिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

६३. “या पन भिक्खुनी पुरेभतं कुलानि उपसङ्गमित्वा आसने
निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कमेद्य, पाचित्तियं” ति ।^{१०}

(३) विमङ्ग्ने

६४. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
इमर्स्म अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

पुरेभतं नाम अरुणगमनं उपादाय याव मज्जन्तिका^७ ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं,
सुद्धकुलं ।^{२५}

उपसङ्गमित्वा ति तत्य गन्त्वा ।

आसनं नाम पल्ल झूलस्स ओकासो बुच्चति ।

B. 356

१. कुलूपिका – स्था०, रो० । २. सी० पोत्पके नत्यि । ३. देशाय्ये – रो०; देह्ये – सी०,
स्था० । ४. निच्चब्रह्मतिकं – रो०; निच्चब्रह्मतकं – सी० । ५. उञ्चविन्दसु – सी० । ६. पक्कमती –
स्था० । ७. अरुणगमन – रो० । ८. भज्जन्तिका – म० ।

निसीदित्वा ति तस्मि निसीदित्वा ।

सामिके अनापुच्छा पक्कमेया ति यो तस्मि कुले मनुस्सो विच्छू
तं अनापुच्छा अनोवस्तकं^३ अतिककमेन्तिया^१ आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अज्ञोकासे उपचारं अतिकामेन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स ।

६५. अनापुच्छते अनापुच्छतसञ्ज्ञा पक्कमति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अनापुच्छते वेमतिका पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अना-
पुच्छते आपुच्छतसञ्ज्ञा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पलङ्गस्स अनोकासे आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते अनापुच्छत-
सञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१० आपुच्छते आपुच्छतसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

६६. अनापत्ति आपुच्छा गच्छति, असंहारिमे, गिलानाय, आपदासु,
उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६. १६. सोळसमपाचित्तियं

(पच्छाभतं कुलूपसङ्कमने)

(१) धूल्लनन्दावस्थ

R. 273

६७. तेनूसमयेन बुद्धो भगवा ! सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी पच्छाभतं
१५ कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदति पि अभि-
निपञ्जति पि । मनुस्सा थुल्लनन्दं भिक्खुनि हिरीयमाना^२ आसने नेव
अभिनिसीदत्ति न अभिनिपञ्जन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति – “कथं हि नाम अर्या थुल्लनन्दा पच्छाभतं कुलानि उपसङ्कमित्वा
सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनिपञ्जस्सति पी”

२० ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्जायन्तानं खिय्यन्तानं
विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति

B. 359

खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अर्या थुल्लनन्दा पच्छाभतं कुलानि
२५ उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनिप-
ञ्जिस्सति पी ति .. पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
पच्छाभतं कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभि-
निसीदति पि अभिनिपञ्जति पी ति ? “सच्चं, भगवा ‘ति ।

१. सामिके दातुं – स्या० । २. अनोवस्तकं – स्या० । ३. अतिककमेन्तिया – स्या० ।
४. हिरीयमाना – स्या०, रो० ।

(२) पञ्चांति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी पच्छाभतं कुलानि उपसङ्खमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनिपज्जिस्सति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु-

६८. “या पन भिक्खुनी पच्छाभतं कुलानि उपसङ्खमित्वा सामिके ५ अनापुच्छा आसने अभिनिसीदेव्य वा अभिनिपज्जेव्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विश्वामी

६९. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अथ्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

पच्छाभतं नाम मज्जान्तिके^१ वीतिवत्ते याव अथज्ञते सुरिये^२ ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, १० सुदकुलं ।

उपसङ्खमित्वा ति तत्य गन्त्वा ।

सामिके अनापुच्छा ति यो तस्मि कुले मनुस्सो सामिको दातुं, तं अनापुच्छा ।

आसनं नाम पल्लङ्घस्स श्रोकासो बुच्छति ।

15

अभिनिसीदेव्या ति तस्मि अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनिपज्जेव्या ति तस्मि अभिनिपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७०. अनापुच्छते अनापुच्छतसञ्ज्ञा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छते वेमतिका आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छते २० आपुच्छतसञ्ज्ञा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पल्लङ्घस्स अनोकासे आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते अनापुच्छत-
ञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स ।
आपुच्छते आपुच्छतसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

B. 360

७१. अनापत्ति आपुच्छा असने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, धुवपञ्जाते, गिलानाय, आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

25

R. 274

१. मज्जान्तिके – म० । २. सुरिये – म० ।

६ १७. सत्तरसमयाद्वितीयं

(विकाले कुलपत्रकृते)

(१) ब्राह्मणकुले श्रोकासगहणवद्यु

७२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्त्यिं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु
जनपदेसु^१ सावत्त्यिं गच्छन्तियो^२ सायं अञ्जतरं गामं उपगन्त्वा अञ्जतरं
ब्राह्मणकुलं उपसङ्घमित्वा श्रोकासं याचिसु । अथ खो सा ब्राह्मणी ता
५ भिक्खुनियो एतदबोच – “आगमेथ, अस्ये, याव ब्राह्मणो आगच्छती” ति ।
भिक्खुनियो – “याव ब्राह्मणो आगच्छती” ति सेय्यं सन्थरित्वा एकच्चा
निसीर्दिसु एकच्चा निपञ्जिजसु । अथ खो सो ब्राह्मणो रर्ति आगन्त्वा तं
ब्राह्मणं एतदबोच – “का इमा” ति ? “भिक्खुनियो, अस्या” ति । “निक-
दृथ इमा मुण्डा बन्धकिनियो”^३ ति, धरतो^४ निकदृथापेसि । अथ खो ता
१० भिक्खुनियो सावत्त्यिं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसु । या ता भिक्खु-
नियो अपिच्छा ... पे०... ता उज्ज्ञायन्ति लित्यन्ति विपाचेन्ति – कथं
हि नाम भिक्खुनियो विकाले कुलानि उपसङ्घमित्वा सामिके अनापुच्छा सेय्यं
सन्थरित्वा^५ अभिनिसीदिस्सन्ति पि अभिनिपञ्जिसन्ति पी ति ...पे०...
१५ सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो विकाले कुलानि उपसङ्घमित्वा सामिके
अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा अभिनिसीदन्ति पि अभिनिपञ्जन्ति पी ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठ्यति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो विकाले कुलानि उपसङ्घमित्वा सामिके अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा
अभिनिसीदिस्सन्ति पि अभिनिपञ्जिसन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्यसन्नानं
२० वा प्रसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु –

७३. “या पन भिक्खुनी विकाले कुलानि उपसङ्घमित्वा सामिके
अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्धरापेत्वा वा अभिनिसीदेव्य वा अभिनि-
पञ्जेत्य वा, पाचित्तियं” ति ।

१. जनपदे – म० । २. गच्छन्ती – मी०, गच्छता – स्या०, रो० । ३. बन्धकिनियो –
सी० । ४. सी० पोत्यके नत्यि । ५. एत्य स्या० पोत्यके ‘सन्धरापेत्वा’ ति अविको पाठो
दिस्सति ।

(१) विज्ञाने

७४. या वना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

विकासो नाम अत्यङ्गते सुरिये याव अरुणगमना ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्त्रकुलं
सुहकुलं ।

उपसङ्गुमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।

सामिके अनापुच्छा ति यो तस्मि कुले मनुस्सो सामिको दातुं, तं
अनापुच्छा ।

सेव्यं नाम अन्तमसो पण्णसन्धारो पि ।

सन्धरित्वा ति सयं सन्धरित्वा । सन्धरापेत्वा ति अव्यं
सन्धरापेत्वा ।

R. 275

अभिनिसीदेव्या ति तस्मि अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनिपञ्चेव्या ति तस्मि अभिनिपञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७५. अनापुच्छते अनापुच्छतसञ्चासेयं सन्धरित्वा वा सन्धरा-
पेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनिपञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अनापुच्छते वेमतिका सेयं सन्धरित्वा वा सन्धरापेत्वा वा अभिनिसीदति
वा अभिनिपञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छते अपुच्छतसञ्चासेयं
सन्धरित्वा वा सन्धरापेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनिपञ्जति वा,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

15

आपुच्छते अनापुच्छतसञ्चास, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते अपुच्छतसञ्चास, अनापत्ति ।

20

७६. अनापत्ति आपुच्छा सेयं सन्धरित्वा वा सन्धरापेत्वा वा अभि-
निसीदति वा अभिनिपञ्जति वा, गिलानाय, आपदासु, उम्मतिकाश, आदि-
कम्मिकाया ति ।

—○—

१८. भद्रारसमपाचितिं

(परं उज्ज्ञापने)

(१) भद्रान्तेवासिनीबट्टु

७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यिं विहरति जेतवने अनाय-
पिण्डकस्स आरामे । तेन लो पन समयेन भद्राय कापिलानिया अन्तेवासिनी
भिक्खुनी भद्रं कापिलानि सकच्चं उपट्रुति । भद्रा कापिलानी भिक्खुनियो

25 B 362

एतदबोच – “अयं मं, अव्ये, भिक्खुनी सकक्चं उपदेति, इमिस्साहं चीवरं दस्सामी” ति । अब खो सा भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्जापेति । “अहं किराव्ये, अव्यं न सकक्चं उपदेति, न किर मे अव्या चीवरं दस्सती” ति । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति ५ लिघ्यन्ति विषाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्जापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्जापेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्जापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसज्जानं वा १० पासादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

७८. “या पन भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्जापेव्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गे

७९. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं १५ इमर्स्म अत्थे अविष्पेता भिक्खुनी ति ।

दुग्गहितेना ति अञ्जनाथा गहितेन ।

दूपधारितेना ति अञ्जनाथा उपधारितेन ।

परं ति उपसम्पदं उज्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 276 ८०. उपसम्पदाय उपसम्पदसञ्ज्ञा उज्जापेति, आपत्ति पाचि-

२० त्तियस्स । उपसम्पदाय वेमतिका उज्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पदाय अनुपसम्पदसञ्ज्ञा उज्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 363 ८५. अनुपसम्पदं उज्जापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पदाय उप-

सम्पदसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पदाय वेमतिका, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अनुपसम्पदाय अनुपसम्पदसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२५ ८१. अनापत्ति उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— — —

११६. उनवीसतिमपाचित्यं

(अत्तानं परं वा अभिसप्ते)

(१) चण्डकाल्पिका भवद्युच्छवन्त्यु

८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्यं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन भिक्खुनियो अत्तनो भण्डकं अपस्सन्तियो चण्डकाल्पि^१ भिक्खुर्विं एतदवोचुं – “अपाय्ये, अम्हाकं, भण्डकं पस्सेय्यासी” ति ? चण्डकाली भिक्खुनी उज्जायति खित्यति विपाचेति – “अह-मेव नून चोरी, अहमेव नून ग्रलज्जिनी, या^२ अपाय्यो” अत्तनो भण्डकं अपस्स-^३ नितयो ता मं एवमाहंसु – “अपाय्ये, अम्हाकं भण्डकं पस्सेय्यासी” ति ? सचाहं, अय्ये, तुम्हाकं भण्डकं गणहामि, अस्समणी होमि, ब्रह्मचरिया चवामि, निरयं उपपञ्जामि^४; या पन मं अभूतेन एवमाह सा पि अस्समणी होतु, ब्रह्मचरिया चवतु, निरयं उपपञ्जतू” ति । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे०... ता उज्जायन्ति खित्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या चण्डकाली^५ अत्तानं पि परं पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसप्तस्ती^६ ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, चण्डकाली भिक्खुनी अत्तानं पि परं पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसप्तस्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाली भिक्खुनी अत्तानं पि परं पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसप्तस्ति !^{१५} नेतं, भिक्खवे, अप्पसम्भानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापादं उद्दिसन्तु – .

८३. “या पन भिक्खुनी अत्तानं वा परं वा निरयेन वा ब्रह्मचरि-येन वा अभिसप्ते, पाचित्यं” ति ।

(३) विभङ्गो

८४. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं^{२०} इमर्स्म अत्थे अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

अत्तानं ति पञ्चतं । परं ति उपसम्पन्नं । निरयेन वा ब्रह्मचरि-येन वा अभिसप्ति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

१. चण्डकालि – सी०, स्या०, रो० । २. अपाय्ये – सी०, स्या०, रो० । ३. सी० पोत्वके नत्यि । ४. अय्या – सी०, स्या० । ५. उपपञ्जामि – सी० । ६. अभिसप्ती – स्या०, रो०; अभि-सप्ती – सी० ।

पाचित्यस्स – ४८.

८५. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुप-
सम्पन्नसञ्ज्ञा निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

९ तिरच्छानयोनिया वा पेत्तिविसयेन' वा मनुस्सदोऽभ्येन वा अभि-
सपति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं अभिसपति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेम-
तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

१० ८६. अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनिपुरे-
क्खाराय^१, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१२०. वीसतिमपाचित्तियं

(प्रतालं वधित्वा रोदते)

(१) चण्डकां रोदनवत्यु

८७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्यियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी भिक्खुनी भिक्खुनीहि
सर्दि भण्डल्त्वा अत्तान^२ वधित्वा वधित्वा रोदति । या ता भिक्खुनियो
१५ अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अम्या
चण्डकाळी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर,
भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी

२० भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु –

८८. “ या पन भिक्खुनी असानं वधित्वा वधित्वा रोदेत्य, पाचि-
त्तियं” ति ।

१. पितिविसयेन – स्या० । २. अनुसासनीपुरेक्खाराय – सी०, स्या०, रो० । ३. अतना –
स्या० ।

(३) विलङ्घो

८६. या पला ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अथं
इतर्स्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

अस्तानं ति पञ्चतं । वचित्वा^१ वचित्वा^२ रोदति, आपत्ति पाचि-
त्यस्स । वधति न रोदति, आपत्ति दुक्कटस्स । रोदति न वधति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

६०. अनापत्ति ज्ञातिव्यसनेन^३ वा भोगव्यसनेन^४ वा रोगव्यसनेन^५
वा कुट्टा^६ रोदति न वधति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* अन्वकारवामो दुक्तियो ।

१२१. एकवीतिमपाचितियं

(नगनहाने)

(१) वेसियाचप्पबनवत्पु

६१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्वे पन समयेन सम्भवुला भिक्खुनियो अचिर-
वतिया नदिया वेसियाहि सद्धि नगगा एकतित्ये नहायन्ति । वेसिया ता १०
भिक्खुनियो उप्पण्डेसु^७ – “किं नु स्वे नाम तुम्हाकं, अय्ये, दहरानं ब्रह्मचरियं
चिण्णेन, ननु नाम कामा परिभुञ्जितब्बा ! यदा जिणा^८ भविस्सथ तदा
ब्रह्मचरियं चरिस्सथ । एवं तुम्हाकं उभो अत्थाऽपरिगहिता भविस्सत्ती”
ति । भिक्खुनियो वेसियाहि उप्पण्डियमाना मङ्कू अहेसुं । अथ स्वे ता
भिक्खुनियो उपस्थित्यं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्यं आरोचेसुं । भिक्खुनियो १५
भिक्खूनं एतमत्यं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्यं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जाति

अथ स्वे भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे धर्मिम कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – ‘तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जाति-

१. सी० पोत्यके नत्यि । २. वधति – सी० । ३. ज्ञातिव्यसनेन – सी० । ४. भोगव्यस-
नेन – सी० । ५. रोगव्यसनेन – सी० । ६. पुट्टा – सी० । * एव सी० पोत्यके इमं उदानं
विस्तृति –

अन्वकारे पठिच्छामे अज्ञोकासे सिङ्गाटके ।

देनापुष्ट्या विकालो च तुग्गही निरये वशी ति ॥

७. उप्पण्डेसुं – स्था० । ८. विज्ञा – सी० । ९. अन्ता – रो० ।

पेस्सामि' दस अत्थवसे पटिछ्च – सङ्गुदृताय ... पे०... विजयानुग्रहाय ।
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उद्दिसन्तु –

B. 366

६२. “या पन भिक्खुनी नग्ना नहायेत्य, पाचित्तिं” ति ।

(३) विभज्ञे ।

६३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
५ इमर्स्म अत्थे अधिपेता भिक्खुनी ति ।

नग्ना नहायेत्या ति अनिवत्था वा अपारुता वा नहायति, पयोगे
दुक्कटं । नहानपरियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

६४. अनापत्ति अच्छिन्नचीवरिकाय वा नदुचीवरिकाय वा, आपदासु,
उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ २२. बावीसस्तिमपाचित्तिं

(उदकसाटिकाकारापने)

(१) छब्बगियानं उदकसाटिकाबन्ध

१० १५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स शारामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खुनीनं उदकसाटिका
R. 279 अनुञ्जाता होति । छब्बगिया भिक्खुनियो – “भगवता उदकसाटिका
अनुञ्जाता” ति अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेसुं । पुरतो पि
पञ्चतो पि आकडुन्ता^१ आहिण्डन्ति^२ । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
१५ ... पे०... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया
भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेस्सन्ति ति ... पे०... सच्च
किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो
धारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
२० भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसम्भानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्षापदं उद्दिसन्तु –

६६. “उदकसाटिकं पन भिक्खुनिया कारयमानाय पमाणिका” कारे-

१. पञ्जपेस्सामि – म० । २. कडुन्ता – दी० । ३. आहिण्डन्ता – स्प० । ४. पामा-
णिका – दो० ।

तत्त्वा । तत्रिं पमाणं—दीघसो चतस्तो विदत्त्ययो, सुगतविदत्त्यया; तिरिं हे विदत्त्ययो । तं अतिकामेन्तिया छेवनकं पाचित्यं” ति ।

(३) विभज्ञे

६७. उदकसाटिका नाम^१ याय निवत्था नहायति ।

B. 367

करयमानाया ति करोन्तिया वा कारापेन्तिया वा ।

पमाणिका कारेतत्वा । तत्रिं पमाणं—दीघसो चतस्सो विदत्त्ययो, सुगतविदत्त्यया; तिरिं हे विदत्त्ययो । तं अतिकामेन्तिया करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलामेन छिन्दित्वा पाचित्यं देसेतत्वं ।

६८. अत्तना विष्पकं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्यस्स । अत्तना विष्पकं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्यस्स । परेहि विष्पकं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्यस्स । परेहि विष्पकं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

अञ्जनस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जन कं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६९. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जन कं पमाणातिकन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं^२ वा साणिपाकारं वा भिसि वा विम्बोहनं^३ वा करोति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३. २३. तेवीसतिमपाचित्यं

(चीवरविस्तब्दने)

(१) दुसिब्बितचीवरवत्यु

१००. तेन समयेन वृद्धो भगवा सावत्यिं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जनातरिस्सा भिक्खुनिया महर्घे चीवरदुस्से चीवरं दुक्कटं होति दुसिब्बितं । युल्लनन्दा भिक्खुनी तं^{२०} R. 280 भिक्खुनि एतदबोच—“सुन्दरं खो इदं ते, अथ्ये, चीवरदुस्सं; चीवरं च खो दुक्कटं दुसिब्बितं” ति । “विसिब्बेमि, अथ्ये, सिब्बिस्ससी” ति ? “आमय्ये”, सिब्बिस्सामी” ति । अथ खो सा भिक्खुनी तं चीवरं विसिब्बेत्वा युल्लनन्दाय भिक्खुनिया ग्रदासि । युल्लनन्दा भिक्खुनी—“सिब्ब-

B. 368

१. सी० पोत्थके नामि । २. भुमत्थरण—म० । ३. विम्बोहन—म० । ४. सिब्बेस्ससी—सी०, स्था०, रो० । ५. मामाय्ये—म० ।

स्सामी सिंबिस्सामी” ति नेव सिंबति न सिंबापनाय उस्सुकं करोति । अथ लो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्वं प्रारोचेति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति लिघ्यन्ति^१ विपाचेति - कथं हि नाम अव्या थुलनन्दा भिक्खुनिया चीवरं विसिंबापेत्वा नेव सिंबिस्सति न ५ सिंबापनाय उस्सुकं करिस्सति ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुलनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिंबापेत्वा नेव सिंबति न सिंबापनाय उस्सुकं करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) अङ्गाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुलनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिंबापेत्वा नेव सिंबिस्सति न सिंबापनाय उस्सुकं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसज्जानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इभं सिंबापदं उहिसन्तु -

१०१. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिंबेत्वा वा विसिंबापेत्वा वा सा पञ्चान्नातरारायिकिनी नेव सिंबेद्य न सिंबापनाय उस्सुकं करेद्य, अङ्गात्र चतूर्हपञ्चाहा, पाचितियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१०२. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इभस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अङ्गाय भिक्खुनिया ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अङ्गातरं चीवर ।

विसिंबेत्वा ति सयं विसिंबेत्वा ।

२० विसिंबापेत्वा ति अङ्गं विसिंबापेत्वा ।

सा पञ्चान्नातरारायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव सिंबेद्या ति न सयं सिंबेद्य ।

न सिंबापनाय उस्सुकं करेद्या ति न अङ्गं आणापेद्य ।

अङ्गात्र चतूर्हपञ्चाहा ति ल्पेत्वा चतूर्हपञ्चाहं । नेव सिंबि॑
२५ स्सामी न सिंबापनाय उस्सुकं करिस्सामी ति धुरं निक्खितमते आपत्ति पाचितियस्स ।

१०३. उपसम्पदाय उपसम्पदसञ्चात्र चीवरं विसिंबेत्वा वा विसिंबापेत्वा वा सा पञ्चान्नातरारायिकिनी नेव सिंबति न सिंबापनाय

१. चीवरन्ति - शी०, स्त्र०, रो० ।

उस्सुकं करोति, अञ्जनं चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचित्यस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका चीवरं विसिङ्गेत्वा वा विसिङ्गापेत्वा वा सा पञ्चाहा अनन्तरायिकिनी नेव सिङ्गति न सिङ्गापनाय उस्सुकं करोति, अञ्जनं चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचित्यस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा चीवरं विसिङ्गेत्वा वा विसिङ्गापेत्वा वा सा पञ्चाहा अनन्तरायिकिनी नेव सिङ्गति ५ न सिङ्गापनाय उस्सुकं करोति, अञ्जनं चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचित्यस्स ।

अञ्जां परिक्षारं विसिङ्गेत्वा वा विसिङ्गापेत्वा वा सा पञ्चाहा १० R. 281
अनन्तरायिकिनी नेव सिङ्गति न सिङ्गापनाय उस्सुकं करोति, अञ्जनं चतूहपञ्चाहा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय चीवरं वा अञ्जां वा १५ सिङ्गति न सिङ्गापनाय उस्सुकं करोति, अञ्जनं चतूहपञ्चाहा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१०४. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, करोन्ति^१ चतूहपञ्चाहं अतिकामेति, गिलानाय, आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६२४. चतुर्वीसतिमपाचितियं

(ब्रह्मदिवार्पिण्डमने)

(१) चीवरनिक्खिपनवत्पु

१०५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावस्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हृत्ये २० चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपदचारिकं पक्कमन्ति । तानि चीवरानि चिरं निक्खित्तानि कण्णकितानि होन्ति । तानि भिक्खुनियो श्रोतापेन्ति । भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतददोचुं – “कस्सिमानि, अव्ये, चीवरानि कण्णकितानी” ति ? अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खुनीनं एतमत्यं आरोचेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिञ्चां ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति २५

१. करोन्ते – रो० ।

B. 370 विपाचेन्ति – कचं हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हृत्ये चीवरं निकिलपित्वा सन्तरुह्तरेन जनपदचारिकं पक्कमिस्तसन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हृत्ये चीवरं निकिलपित्वा सन्तरुह्तरेन जनपदचारिकं पक्कमन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

५ विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हृत्ये चीवरं निकिलपित्वा सन्तरुह्तरेन जनपदचारिकं पक्कमि-सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१०६. “या पन भिलुनी पञ्चाहिकं सङ्घाटिचारं अतिकामेय, १० पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

१०७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

पञ्चाहिकं सङ्घाटिचारं अतिकामेया ति पञ्चमं दिवसं पञ्च चीवरानि नेव निवासेति न पारुपति न ओतापेति, पञ्चमं दिवसं अतिक्का- १५ मेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 282 १०८. पञ्चाहातिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्ज्ञा, आपत्ति पाचित्तियस्स । पञ्चाहातिक्कन्ते वेमतिका, आपत्ति पाचित्तियस्स । पञ्चाहातिक्कन्ते अन-तिक्कन्तसञ्ज्ञा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पञ्चाहानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । पञ्चा- २० हानतिक्कन्ते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । पञ्चाहानतिक्कन्ते अनति-क्कन्तसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

१०९. अनापत्ति पञ्चमं दिवसं पञ्च चीवरानि निवासेति वा पारुपति वा ओतापेति वा, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्म-काया ति ।

६ २५. पञ्चवीतिमपाचित्यं

(चीवरसङ्कुमनीयवारणे)

(१) अल्लचीवरत्यु

११०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्खुनी पिण्डाय
चरित्वा अल्लचीवरं पत्थरित्वा विहारं पाविसि । अञ्जातरा भिक्खुनी तं
चीवरं पारुपित्वा गामं पिण्डाय पाविसि । सा निकलमित्वा भिक्खुनियो
पुच्छ्य—“अपव्ये”, मय्यहं चीवरं पस्सेष्याथा” ति ? भिक्खुनियो तस्सा भिक्खु-
निया एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो सा भिक्खुनी उज्ज्ञायति खिय्यति विपा-
चेति — “कथं हि नाम भिक्खुनी मय्यहं चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सती” ति !
अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
अपिच्छा ... पे०...ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सती ति ... पे० ... सच्चं १०
किर, भिक्खवे, भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपीं ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिवखापदं १५
उद्दिसन्तु —

१११. “या पञ्चभिक्खुनी चीवरसङ्कुमनीयं धारेष्य, पाचित्यं” ति ।

(३) विभज्ञे

११२. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति... पे०... अयं
इमर्स्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

चीवरसङ्कुमनीयं नाम उपसम्पन्नाय पञ्चत्रां चीवरानं अञ्जातरं २०
चीवरं तस्सा वा अदिग्रं तं वा अनापुच्छा निवासेति वा पारुपति वा, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

११३. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा चीवरसङ्कुमनीयं धारेति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका चीवरसङ्कुमनीयं धारेति,

१. अपाव्ये—म० । २. पारुपती—स्या० ।

आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा चीवरसञ्ज्ञमनीयं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 283

अनुपसम्पन्नाय चीवरसञ्ज्ञमनीयं धारेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुप-
सम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय
५ वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

११४. अनापत्ति सा वा देति, तं वा आपुच्छा निवासेति वा पारुपति वा, अच्छिन्नचीवरिकाय, नट्टीचीवरिकाय, आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ २६. छब्बीसतिमपाचित्तियं

(शताब्दन्तरायकरणे)

(१) चीवरवेद्यव्यवहान्तरायवत्

R. 372 १० ११५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावस्थियं विहरति जेतवने अनाय-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया उपट्राक-
कुलं थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदोचे – “भिक्खुनीसञ्ज्ञस्स”, अथ्ये, चीवर-
दस्सामा” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी – “तुम्हे बहुकिञ्च्चा बहुकरणीया” ति
अन्तरायं अकासि । तेन खो पन समयेन तस्स कुलस्स घरं उद्ध्रति । ते
१५ उज्ज्ञायन्ति लिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम अव्या थुल्लनन्दा अम्हाक-
देयधन्मं अन्तरायं करिस्सति ! उभयेनाम्है परिवाहिरा”, भोगेहि च
पुञ्चेन चा” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं
लिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञा
यन्ति लिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अव्या थुल्लनन्दा गणस्स चीवर-
२० लाभं अन्तराय करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं अकासीै ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-

१. भिक्खुनिसञ्ज्ञस्स – भ० । २. उभयेनाम्ह – स्या०, रो०; उभयेनम्हा – सी० ।
३. परिष्ठीना – सी० । ४. करोती – स्या० ।

सज्जनं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षा-
पदं उहिसन्तु -

११६. “या पन भिक्खुनी गणस्त चीवरलाभं अन्तरायं करेय,
पाचितिं” ति ।

(३) बिभज्ञे

११७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं ५
इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

गणो नाम भिक्खुनीसङ्गो वृच्छति ।

चीवरं नाम छब्रं चीवरानं अञ्जनातरं चीवरं विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

अन्तरायं करेया ति कथं इमे^१ चीवरं न^२ ददेयुं ति अन्तरायं
करोति, आपत्ति पाचितियस्स । अञ्जनं परिक्षारं अन्तरायं करोति, आपत्ति १०
दुक्कटस्स । सम्बहुलानं भिक्खुनीनं वा एकभिक्खुनिया वा अनुपसम्पन्नाय
वा चीवरं वा अञ्जनं वा परिक्षारं अन्तरायं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

११८. अनापत्ति अनिसंसं दस्सेत्वा निवारेति, उम्मतिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

१२७. सत्तवीसतिमपार्चितिं

(चीवरविभज्ञपदिवाहने)

(१) चीवरभाजनवस्थ

११९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाय-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनीसङ्गस्स अकालचीवरं
उप्यन्नं होति । अथ खो भिक्खुनीसङ्गो तं चीवरं भाजेतुकामो सम्भिष्टति । तेन
खो पन समयेन थुलनन्दाय भिक्खुनिया अन्तेवासिनियो^३ भिक्खुनियो पवकन्ता
होन्ति । थुलनन्दा भिक्खुनी ता भिक्खुनियो एतदवोच - “अय्ये, भिक्खु-
नियो पवकन्ता, न ताव चीवरं भाजियिस्सती” ति । *चीवरविभज्ञं पटि-
वाहि^४ । भिक्खुनियो न ताव चीवरं भाजियिस्सती ति पवकमिम्सु^५ । थुल-
नन्दा भिक्खुनी अन्तेवासिनीसु भिक्खुनीसु आगतामु तं चीवरं भाजापेसि ।
या ता भिक्खुनियो आपिच्छा ...पे०... ता उज्जायन्ति सियन्ति विपाचेन्ति -

१. विकप्पनुपगं - सी० । २. इमं - स्या०, रो० । ३. स्या०, रो० पोत्यकेमु नत्वि । ४.
श्वेतेवासी - सी० । *४. एत्वं सी० पोत्यके 'धम्मिक' ति अविको पादो दिस्तति । ५. पटिवाहति -
रो० । ६. विष्वकमिम्सु - स्या०, रो० ।

R. 284

B. 373

15

20

कथं हि नाम अन्या थुल्लनन्दा धम्मिकं चीवरविभज्जं पटिबाहिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभज्जं पटिबाही' ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पठ्ञाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा

- ५ भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभज्जं पटिबाहिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
सप्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु -

१२०. "या पन भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभज्जं पटिबाहेय्य, पाचि-
तियं" ति ।

(३) विभज्जो

- १० १२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अविष्पेता भिक्खुनी ति ।

धम्मिको नाम चीवरविभज्जो समग्गो भिक्खुनीसङ्घो सञ्जिपतित्वा
भाजेति ।

- R. 285 १५ पटिबाहेय्या ति कथं इमं चीवरं न भाजेय्या ति पटिबाहति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

- B. 374 १२२. धम्मिके धम्मिकसञ्ज्ञा पटिबाहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मिके वेमतिका पटिबाहति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मिके अधम्मिकसञ्ज्ञा
पटिबाहति, अनापत्ति । अधम्मिके धम्मिकसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अधम्मिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके अधम्मिकसञ्ज्ञा,
२० अनापत्ति ।

१२३. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा पटिबाहति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

१२८. अटुबीसतिमपाचित्तियं

(तब चीवरवान्ते)

(१) थुल्लनन्दाय नटानं चीवरवानवत्पु

१२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी नटानं पि

१. पटिबाही - स्या० ।

नटकानं पि लक्ष्मिकानं^१ पि सोकज्ञायिकानं पि कुम्भयूणिकानं पि समणचीवरं देति – “मयहं परिसति वर्णं भासथा” ति । नटा पि नटका पि लक्ष्मिका पि सोकज्ञायिका^२ पि कुम्भयूणिका पि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिसति वर्णं भासन्ति – “अथ्या थुल्लनन्दा बहुस्मुता भाणिका विसारदा पट्टा^३ धर्मिम् कथं कारुं; देथ अथ्याय, करोय अथ्याया” ति । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा^५ ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अथ्या थुल्लनन्दा अगारिकस्स^४ समणचीवरं दस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स समणचीवरं देती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जन्ति

विगरहि बुढो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा^{१०} भिक्खुनी अगारिकस्स समणचीवरं दस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१२५. “या पन भिक्खुनी अगारिकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बाजिकाय वा समणचीवरं दबेय, पाचित्तियं” ति ।

15

(३) विभङ्गो

१२६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमर्स्म अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

अगारिको नाम यो कोचि अगारं अज्ञावसति ।

B. 375

परिब्बाजको नाम भिक्खुं च सामणेरं च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो ।

20

परिब्बाजिका नाम भिक्खुनि च सिवखमानं च सामणेरि च ठपेत्वा या काचि परिब्बाजिकसमापन्ना ।

समणचीवरं नाम कप्पकतं दुच्चति । देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 286

१२७. अनापत्ति मातापितून देति, तावकालिकं देति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

25

१. लक्ष्मिकानं – सी०, स्या०, रो० । २. सोकसायिकानं – सी० । ३. पट्टा – स्या०, रो० । ४. अगारिकस्स – स्या० ।

४.२६. उल्लिखनिमपार्वितिं

(चीवरकालातिक्रमने)

(१) चीवरपच्चासावदत्तु

१२८. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया उपटुककुलं
थुल्लनन्दं भिक्खुर्विं एतदबोच – “सचे मयं, अव्ये, सक्कोम, भिक्खुनी-
सङ्घस्स चीवरं दस्सामा” ति । तेन खो पन समयेन वस्सं “वृत्था” भिक्खुनियो
५ चीवरं भाजेतुकामा सञ्चिपतिसु । थुल्लनन्दा भिक्खुनी ता भिक्खुनियो एतद-
बोच – “आगमेथ, अव्ये, अत्थि भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरपच्चासा” ति ।
भिक्खुनियो थुल्लनन्दं भिक्खुनिएतदबोचं – “गच्छाय्ये, तं चीवरं जानाही”
१० ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी येन तं कुलं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा ते मनुस्से
एतदबोच – “देशावुसो, भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरं” ति । “न मयं, अव्ये,
१५ सक्कोम भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरं दातुं” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खु-
नीनं एतमत्थं आरोचेति । या ता भिक्खुनियो अपिच्छाय... पे०... ता उज्ज्ञा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अव्या थुल्लनन्दा दुब्बलचीवर-
पच्चासाय चीवरकालसमयं अतिकामेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर,
२० भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं अति-
कामेसीं ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चमि

B. 376

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं अतिकामेस्सति ! नेतं,
भिक्खवे, अप्यसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२० १२९. “या पन भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं
अतिकामेव्य, पार्वित्य” ति ।

(३) विभज्ञो

१३०. या पना ति या यादिसा...पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अव्यं
इमस्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

दुब्बलचीवरपञ्चासा नाम सचे मयं सक्कोम, दस्साम करिस्सामा
ति वाचा भिन्ना होति ।

चीवरकालसमयो नाम अनत्यते कठिने^१ वस्सानस्स पञ्चमो मासो,
अत्यते कठिने पञ्च मासा ।

॥ 287

चीवरकालसमयं अतिककामेव्या ति अनत्यते कठिने वस्सानस्स ५
पञ्चमं दिवसं अतिककामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्यते कठिने कठिनु-
द्वारदिवसं अतिककामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३१. दुब्बलचीवरे दुब्बलचीवरसञ्ज्ञा चीवरकालसमयं अति-
ककामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दुब्बलचीवरे वेमतिका चीवरकालसमयं
अतिककामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुब्बलचीवरे अदुब्बलचीवरसञ्ज्ञा १०
चीवरकालसमयं अतिककामेति, अनापत्ति ।

अदुब्बलचीवरे दुब्बलचीवरसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुब्बल-
चीवरे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुब्बलचीवरे अदुब्बलचीवरसञ्ज्ञा,
अनापत्ति ।

१३२. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा निवारेति, उम्मतिकाय, आदि- १५
कम्मिकाया ति ।

६३०. तिसतिमपाचित्तियं (कठिनुद्वारपदिवाहने)

(१) कठिनुद्वारखण्ड

१३३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरेन उपासकेन सङ्घं
उद्दिस्स विहारो कारापितो होति । सो तस्स विहारस्स महे उभतोसङ्घस्स
अकालचीवरं दातुकामो होति । तेन खो पन समयेन उभतोसङ्घस्स कठिनं २०
अत्यतं होति । अथ खो सो उपासको सङ्घं उपसङ्घमित्वा कठिनुद्वार याचि ।
भगवतो एतमत्यं आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि
पकरणे धर्मिम कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे,
कठिनं उद्धरितुं । एवं च पन भिक्खवे कठिनं उद्धरितब्बं । व्यत्तेन भिक्खुना

॥ 377

पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो –

१३४. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो कठिनं उद्धरेय्य । एसा अति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो कठिनं उद्धरति । यस्सायस्मतो
५. खमति कठिनस्स उद्धारो, सो तुष्टस्स; यस्स नवखमति, सो भासेय्य ।

“उभमतं सङ्घेन कठिनं, खमति सङ्घस्स, तस्मा तुष्टी, एवमेतं वारयामी” ति ।

R. 288

१३५. अथ खो सो उपासको भिक्खुनीसङ्घं उपसङ्घमित्वा कठिनुद्धारं याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी – “चीवरं अम्हाकं भविस्सती” ति कठिनुद्धारं
१०. पटिबाहि । अथ खो सो उपासको उज्ज्ञायति खिय्यति विपाचेति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं कठिनुद्धारं न दस्सती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स उपासकस्स उज्ज्ञायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेत्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०...ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –
१५. कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिबाहिस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिकं कठिनु- द्धारं पटिबाही” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चमिति

B 378
१६. विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिबाहिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
२०. उद्दिसन्तु –

१३६. “या पन भिक्खुनी धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिबाहेय्य, पाचित्तिं” ति ।

(३) चिभङ्गो

१३७. या पना ति या यदिसा...पे०...भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।
१८. धम्मिको नाम कठिनुद्धारो समग्गो भिक्खुनीसङ्घो सञ्चिपतित्वा उद्धरति ।

पटिबाहेय्या ति कथं इदं कठिनं न^१ उद्धरेय्या ति पटिबाहति,

१. पटिबाहती – स्या० । २. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेषु नत्य ।

आपत्ति पाच्चित्यस्स ।

१३८. धम्मिके धम्मिकसञ्ज्ञा पटिबाहति, आपत्ति पाच्चित्यस्स ।
धम्मिके वेमतिका पटिबाहति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मिके अधम्मिकसञ्ज्ञा
पटिबाहति, अनापत्ति । अधम्मिके धम्मिकसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अधम्मिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके अधम्मिकसञ्ज्ञा, ५
अनापत्ति ।

१३९. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा पटिबाहति, उम्मतिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

* नगदग्गो तत्तियो ।

६.३१. एकांतसतिमपाच्चित्यं

(एकमञ्चे तुवट्टृनवस्तु)

(१) एकमञ्चे तुवट्टृनवस्तु

१४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतबने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टैन्ति । १०
मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पर्सित्वा उज्ज्ञायन्ति लिघ्यन्ति विपा-
चेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टैसन्ति, सेव्यथापि
गिहनियो’ कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सान
उज्ज्ञायन्तानं लिघ्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति लिघ्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो १५
द्वे एकमञ्चे तुवट्टैसन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो
द्वे एकमञ्चे तुवट्टैन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 379

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
द्वे एकमञ्चे तुवट्टैसन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

20

* एत्वं सी० पोत्वके इवं उदान दिस्सति –

नग्नोदकं विसिङ्गेत्वा पञ्चाह संकमानियं ।

गणविभङ्गं समर्पं दुब्बलकठिनेन चा ति !!

१. गिही – सी० ।

पाच्चित्यं – ५०.

R. 289

१४१. “या पन भिक्खुनियो द्वे एकमन्त्रे तुवद्वेष्युं, पाचित्तिं” ति ।

(३) विभज्ञे

१४२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनियो ति उप-
सम्पत्तायो वुच्चन्ति ।

द्वे एकमन्त्रे तुवद्वेष्युं ति एकाय निपञ्चाय अपरा निपञ्जन्ति, आपत्ति
५ पाचित्तियस्स । उभो वा निपञ्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्टहित्वा
पुनपुनं निपञ्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४३. अनापत्ति एकाय निपञ्चाय अपरा निसीदति, उभो वा निसी-
दन्ति, उम्मतिकानं, आदिकम्भिकानं ति ।

६ ३२. द्वात्तिसत्तिमपाचित्तिं

(एकत्थरणपावुरणतुष्टुने)

(१) एकत्थरणपावुरणावत्यु

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-

१० पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा’
तुवद्वेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सत्वा उज्जायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा
तुवद्वेस्सन्ति, सेव्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो

B. 380 १५ ता भिक्खुनियो अप्पिच्छ्या ...पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति –
कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवद्वेस्सन्ती ति ...पे०...
सच्चं किर, भिक्खुवे, भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवद्वेन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खुवे, भिक्खुनियो

२० द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवद्वेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खुवे, अप्पसङ्गानं वा पसादाय
...पे०... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापदं उहिसन्तु –

१४५. “या पन भिक्खुनियो हे एकत्थरणपावुरणा तुवटेयुं, पाचि-
त्यं” ति ।

(१) विभज्ञे

१४६. या पना ति या यादिसा...पे०...भिक्खुनियो ति उपसम्पदायो
वुच्चन्ति ।

हे एकत्थरणपावुरणे तुवटेयुं ति तञ्जेव अत्थरित्वा तञ्जेव
पारुपन्ति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

१४७. एकत्थरणपावुरणे एकत्थरणपावुरणसञ्चां तुवटेन्ति, आपत्ति
पाचित्यस्स । एकत्थरणपावुरणे वेमतिका तुवटेन्ति, आपत्ति पाचित्यस्स ।
एकत्थरणपावुरणे नानत्थरणपावुरणसञ्चां तुवटेन्ति, आपत्ति पाचि-
त्यस्स ।

एकत्थरणे नानापावुरणसञ्चां, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणे
एकपावुरणसञ्चां, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे एकत्थरण-
पावुरणसञ्चां, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे वेमतिका, आपत्ति
दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे नानत्थरणपावुरणसञ्चां, अनापत्ति ।

१४८. अनापत्ति वबत्थानं दस्सेत्वा निपञ्जन्ति, उम्मतिकानं, आदि-
कम्मिकानं ति ।

१३३. तेर्तीसतिमपाचित्यं
(भिक्खुनिया भक्तसुकरणे)

(१) शुल्लनन्दा-भद्राकापिलानीवत्यु

१४९. तेन समयेन बृद्धो भगवा सावित्यं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन युल्लनन्दा भिक्खुनी बहुसुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा धर्म्म कथं कातुं । भद्रा पि कापिलानी
बहुसुता होति भाणिका विसारदा पट्टा धर्म्म कथं कातु उल्लारसम्भाविता । 20
मनुस्सा – “अथ्या भद्रा कापिलानी बहुसुता भाणिका विसारदा पट्टा धर्म्म
कथं कातु उल्लारसम्भाविता” ति भद्रं कापिलानि पठमं परिष्पासित्वा,
पञ्चांश शुल्लनन्दं भिक्खुनि परिष्पासन्ति । युल्लनन्दा भिक्खुनी इस्सापकता

B. 381,
R. 290

१. पट्टा – स्था०, दो० । २-२. धर्म्मकथं – सी०, गो० ।

- “इमा किर अप्पिच्छा सन्तुद्वा पविवित्ता असंसद्वा या इमा सञ्जाति-
बहुला विञ्जाति-बहुला विहरन्ती” ति भद्राय कापिलानिया पुरतो चङ्गमति
पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेथं पि कप्पेति उहिसति पि उहिसापेति
पि सज्जायं पि करोति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०... ता उज्ज्ञा-
५ यन्ति खिय्यन्ति^१ विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अय्याय
भद्राय कापिलानिया सञ्चिच्चच अफासु करिस्सति ति ...पे०... सच्चं
किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्राय कापिलानिया सञ्चिच्चच अफासुं
करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
१० भिक्खुनी भद्राय कापिलानिया सञ्चिच्चच अफासु करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उहिसन्तु —
१५०. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया सञ्चिच्चच अफासुं करेय,
पादितिवं” ति ।

(३) विभङ्गे

१५१. या पना ति या यादिसा...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अथ्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।
भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।
सञ्चिच्चवा ति जानन्ती सञ्जानन्ती चेच्च अभिवितरित्वा
दीतिकमो ।
२० अफासुं करेया ति — “इमिना इमिस्सा अफासु^२ भविस्सती” ति
अनापुच्छा पुरतो चङ्गमति वा तिट्ठति वा निसीदति वा सेथं वा कप्पेति उहि-
सति वा उहिसापेति वा सज्जायं वा करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
१५२. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा सञ्चिच्चच अफासु करोति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका सञ्चिच्चच अफासु करोति,
१. २५१ २५ आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा सञ्चिच्चच अफासु
करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अनुपसम्पन्नाय सञ्चिच्चच अफासु करोति, आपत्ति दुबकटस्स ।

१. शीयन्ति — सी०, स्या०, रो० । २. अफासुं — सी०, स्या० ।

अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५३. अनापत्ति न अफासुं कत्तुकामा आपुच्छा पुरतो चङ्गमति वा तिद्वृति वा निसीदति वा सेय्यं वा कप्पेति उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा ५ सज्जायं वा करोति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६ ३४. चतुर्तिंसतिमपाचित्यं

(सहजीविनीभूषणपृष्ठाने)

(१) दुष्खलतासहजीविनीब्रथ्यु

१५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्थ्यं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुक्षितं सहजीविनि नेव उपद्वृति न उपद्वापनाय उस्सुवकं करोति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम १० अथ्या थुल्लनन्दा दुक्षितं सहजीविनि नेव उपद्वेस्सति न उपद्वापनाय उस्सुवकं करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुक्षितं सहजीविनि नेव उपद्वृति न उपद्वापनाय उस्सुवकं करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चक्षति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा १५ भिक्खुनी दुक्षितं सहजीविनि नेव उपद्वेस्सति न उपद्वापनाय उस्सुवकं करि-स्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नामं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१५५. “या पन भिक्खुनी दुक्षितं सहजीविनि नेव उपद्वेष्य न उपद्वापनाय उस्सुवकं करेय, पाचित्यं” ति । २०

(३) विभङ्गो

१५६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अथ्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

B. 383

दुष्खलता नाम गिलाना बुच्चति ।

सहजीविनी नाम सद्विहारिनी बुच्चति ।

नेव उपद्वेष्या ति न सर्वं उपद्वेष्य ।

न उपद्वापनाय उस्सुकं करेष्या ति न अङ्गं आणापेष्य ।

नेव उपद्वेष्सामि न उपद्वापनाय उस्सुकं करिस्सामी ति धुरं
निक्खित्तमते आपत्ति पाचित्तियस्स । अन्तेवासिनि^१ वा अनुपसम्पन्नं वा
५ नेव उपद्वेति, न उपद्वापनाय उस्सुकं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 292

१५७. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदाम्, उम्मत्तिकाय, आदिकम्भिकाया ति ।

६ ३५. पञ्चवर्तिसत्तिमपाचित्तियं

(भिक्खुनीनिक्खुने)

(१) भद्रावृत्तनन्दावत्तु

१५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावर्त्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्रा कापिलानी साकेते वस्सं उप-
१० गता होति । सा केनचिदेव करणीयेन उब्बाङ्घा^१ थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया
सन्ति के द्रूतं पाहेसि – “सचे मे अथ्या थुल्लनन्दा उपस्सयं ददेय आगच्छेष्या-
महं^२ सावर्त्त्य” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी एवमाह – “आगच्छतु, दस्सामी”
ति । अथ खो भद्रा कापिलानी साकेता सावर्त्त्य अगमासि । थुल्लनन्दा
भिक्खुनी भद्राय कापिलानिया उपस्सयं अदासि । तेन खो पन समयेन
१५ थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा^३ धर्मि^४
कथं कातु । भद्रा पि कापिलानी बहुस्सुता येव^५ होति भाणिका विसारदा
पट्टा धर्मि कथं कातु उल्लारसम्भाविता । मनुस्सा – “अथ्या भद्रा कापि-
लानी बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा धर्मि कथं कातुं उल्लारसम्भाविता”
ति भद्रं कापिलानि पठमं पयिहपासित्वा पच्छां थुल्लनन्दं भिक्खुनि
B. 384 २० पयिहपासन्ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी इस्सापकता – “इमा किर अपिच्छां
सन्तुद्वा पविविता असंसद्वा या इमा सञ्जातिबहुला विञ्जातिबहुला विह-
रन्ती” ति कुपिता अनत्तमना भद्रं कापिलानि उपस्सया निकक्षिति । या ता
भिक्खुनियो अपिच्छां .. पे०... ता उज्जायन्ति विद्यन्ति विपाचेन्ति – कथं
हि नाम अथ्या थुल्लनन्दा अथ्याय भद्राय कापिलानिया उपस्सयं दत्वा
२५ कुपिता अनत्तमना निकक्षित्तसती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खुवे,

१. अन्तेवासि – रो० । २. स्या०, रो० पोत्यक्षेतु नत्यि । ३. गच्छेष्यामहं – स्या० । ४.

पट्टा – स्या०, रो० । ५-६. धर्मकथं – सी०, रो० । ६. सी०, स्या०, पोत्यक्षेतु नत्यि ।

थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्राय कापिलानिया उपस्सयं दत्त्वा कुपिता अनत्तमना निककड़ी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्राय कापिलानिया उपस्सयं दत्त्वा कुपिता अनत्तमना निककड़ि-
स्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, ५ भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

१५६ “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया उपस्सयं दत्त्वा कुपिता अनत्तमना निककड़ेव्य वा निककड़ापेत्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञो

१६०. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति । १०

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

उपस्सयो नाम कवाटबद्धो वुच्चति ।

दत्त्वा ति सयं दत्त्वा ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्वा आहतचित्ता खिलजाता ।

निककड़ेव्या ति गढ़े गहेत्वा पमुखं निककड़ति, आपत्ति पाचित्ति- १५
यस्स । पमुखे गहेत्वा वहि निककड़ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकेन पयोगेन बहुके पि द्वारे अतिकामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । R. 293

निककड़ापेत्या ति अञ्जां आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकि आणता बहुके पि द्वारे अतिकामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६१. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्चा उपस्सयं दत्त्वा कुपिता अनत्त- २०
मना निककड़ति वा निककड़ापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका उपस्सयं दत्त्वा कुपिता अनत्तमना निककड़ति वा निककड़ापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्चा उपस्सयं दत्त्वा कुपिता अनत्तमना निककड़ति वा निककड़ापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । R. 385

तस्सा परिक्खारं निककड़ति वा निककड़ापेति वा, आपत्ति दुक्क- २५
टस्स । अकवाटबद्धा निककड़ति वा निककड़ापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा परिक्खारं निककड़ति वा निककड़ापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं कवाटबद्धा वा अकवाटबद्धा वा निककड़ति वा निककड़ापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा परिक्खारं निककड़ति वा निककड़ापेति वा,

आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्न-
सञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१६२. अनापत्ति अलजिजनिं^१ निककड़ुति वा निककड़ापेति वा, तस्सा
५ परिक्खारं निककड़ुति वा निककड़ापेति वा, उम्भतिकं निककड़ुति वा निकक-
ड़ापेति वा, तस्सा परिक्खारं निककड़ुति वा निककड़ापेति वा, भण्डनकारिकं
... पे० ... कलहकारिकं ... विवादकारिकं ... भस्सकारिकं ... सच्चे अधिकरण-
कारिकं निककड़ुति वा निककड़ापेति वा, तस्सा परिक्खारं निककड़ुति वा
१० निककड़ापेति वा, अन्तेवासिनि वा सद्विविहारिनि वा न सम्मा वत्तन्ति
निककड़ुति वा निककड़ापेति वा, तस्सा परिक्खारं निककड़ुति वा निककड़ापेति
वा, उम्भतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

१३६. छत्तिसतिमपाचित्तिं

(संसद्विहारे)

(१) संसद्वाचण्डकालीवत्स्

१६३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स ग्रारामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाली^२ भिक्खुनी संसद्वा
विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन^३ पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
१५ ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेति – कथं हि नाम अथ्या
चण्डकाली संसद्वा विहरिसति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पी ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, चण्डकाली भिक्खुनी संसद्वा विहरति गहपतिना पि
गहपतिपुत्तेन पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाली
२० भिक्खुनी संसद्वा विहरिसति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसम्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवञ्च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उहिसन्तु –

१६४. “या पन भिक्खुनी संसद्वा विहरेय्य गहपतिना वा गहपति-
पुत्तेन वा सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया – ‘माय्ये, संसद्वा

१. पञ्जतिनि – सी० । २. चण्डकाली – सी०, स्या०, रो० । ३. गहपतिपुत्तेना – सी० ।

विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्रेन पि । विविच्चारये^१; विवेकञ्जेव भगिनिया सङ्घो वणेती^२ ति । एवन्च पन सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि दुक्षमाना तथेव पग्नज्ञेय, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितव्वा तस्य पटिनिस्सग्गाय । यावततियञ्चे समनुभासितमाना^३ तं पटिनिस्सञ्जेय्य, इच्छेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सञ्जेय्य, पाचितियं^४ ति ।

(३) विभङ्गो

१६५. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

संसद्वा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन संसद्वा ।

गहपति नाम यो कोचि अगारं अज्ञावसति ।

गहपतिपुत्रो नाम यो^५ कोचि^६ पुत्रभातरो ।

सा भिक्खुनी ति या सा संसद्वा भिक्खुनी ।

10

भिक्खुनीहि ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि । या पस्सन्ति या मुण्णन्ति ताहि वत्तब्बा – “माय्ये, संसद्वा विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्रेन पि । विविच्चारये, विवेकञ्जेव भगिनिया सङ्घो वणेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सञ्जति, इच्छेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्घमञ्जं पि आकड़ित्वा वत्तब्बा – “माय्ये, संसद्वा विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्रेन पि । विविच्चारये; विवेकञ्जेव-भगिनिया सङ्घो वणेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सञ्जति, इच्छेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवन्च पन, भिक्खुवे, समनुभासितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनीया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो –

B. 387

१६६. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी संसद्वा विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्रेन पि । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सञ्जति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामां भिक्खुनि समनुभासेय तस्य वत्युस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी संसद्वा विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्रेन पि । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सञ्जति । सङ्घो

^१ विविच्चारये – सी०, रो०; विविच्चाराह्य्ये – स्या० । ^२. समनुभासीयमाना – म० ।

^३-३. ये केचि – म० ।

पाचितियं – शै० ।

इत्थनामं भिक्खुनि समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सम्याय । यस्सा
अन्याय समति इत्थनामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सम्याय, सा तुष्हस्स; यस्सा नक्षमति, सा भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ...पे०... ततियं पि एतमत्थं वदामि
5 ...पे०... सा भासेय्य ।

“समनुभट्टा सङ्घेन इत्थनामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-
म्याय; समति सङ्घस्स, तस्मा तुष्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

R. 295

अतिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचा-
परियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 १६७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

15 अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

१६८. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मति-
काय, आदिकंभिकाया ति ।

६ ३७. सत्ततिसतिमपाचित्तिय

(असत्तिकाचारिकाये)

(१) असत्तिकाचारिकाचर्तु

16. तेन समयेन बुद्धो भगवा साचत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अन्तोरढे सासङ्क-
B. 388 सम्मते सप्पटिभये असत्तिका चारिकं चरन्ति । धुता दूसेन्ति । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति’ विपाचेन्ति – कथं
हि नाम भिक्खुनियो अन्तोरढे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्तिका
चारिकं चरिसन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोरढे
25 सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्तिका चारिकं चरन्ती ति ? “सच्चं,
भंगवा” ति ।

१. सीवन्ति – सी०, स्या०, रो० ।

(२) विग्रहिति
विग्रहिति बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्षवदे, भिक्षुनियो
अन्तोरट्टे सासङ्कुसम्मते सप्पटिभये असत्तिका चारिकं चरित्स्तिति ! ..नेतं,
भिक्षवदे, आप्सवेषानं वा प्रसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्षवदे, भिक्षुनियो
इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

१७०. “या पन भिक्षुनी अन्तोरट्टे सासङ्कुसम्मते सप्पटिभये अस-
त्तिका चारिकं चरेय्य, पाचित्तिं” ति ।

(३) विभजने

१७१. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्षुनी ति ...पे०... अब
इमस्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्षुनी ति ।

अन्तोरट्टे ति यस्स विजिते विहरति, तस्स रट्टे ।

सासङ्कुं नाम तस्मि मग्ने चोरानं निविट्टोकासो दिस्सति, भुत्तो- १०
कासो दिस्सति, नितोकासो दिस्सति, निसिङ्गोकासो दिस्सति, निपञ्चोकासो
दिस्सति ।

सप्पटिभयं नाम तस्मि मग्ने चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता
दिस्सन्ति, आकोटिटा दिस्सन्ति ।

असत्तिका नाम बिना सत्थेन ।

चारिकं चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरड्डे अद्योजने अद्योजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

१७२. अनापत्ति सत्थेन सह गच्छति, खेमे अप्पटिभये गच्छति,
आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

५ ३८. अद्वृत्तिसत्तिभयपाचित्तिं

(असत्तिकाचारिकायं)

(१) असत्तिकाचारिकाचतु

१७३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सामत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन भिक्षुनियो तिरोरट्टे सासङ्क-

सम्मते सप्टिभये असत्थिका चारिकं चरेन्ति । भुता दूसेन्ति । या ता
भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे०... ता उज्जायन्ति लिव्यन्ति विपाचेन्ति – कथं
हि नाम भिक्खुनियो तिरोरटु सासङ्क्षसम्मते सप्टिभये असत्थिका चारिकं
चरिस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो तिरोरटु
५ सासङ्क्षसम्मते सप्टिभये असत्थिका चारिकं चरती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
तिरोरटु सासङ्क्षसम्मते सप्टिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ति ! नेतं,
भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
१० इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१७४. “या पन भिक्खुनी तिरोरटु सासङ्क्षसम्मते सप्टिभये
असत्थिका चारिकं चरेय, पाचतिं” ति ।

(३) विभग्ने

१७५. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

१५ तिरोरटु ति यस्स विजिते विहरति, तं ठपेत्वा अञ्जास्स रटु ।

सासङ्क्षं नाम तस्मि मगे चोरानं निविद्वोकासो दिस्सति, भत्तो-
कासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो
दिस्सति ।

२० सप्टिभयं नाम तस्मि मगे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता
दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

असत्थिका नाम विना सत्थेन ।

चारिकं चरेया ति कुब्कुटसम्पाते गमे गामन्तरे गामन्तरे,
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरण्डे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

२५ १७६. अनापत्ति सत्थेन सह गच्छति, स्मे अप्पिभये गच्छति,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ ३६. अन्तर्वाचारीविवरित्य
(अन्तर्वाचारिकावस्था)

(१) अन्तर्वाचारिकावस्था

१७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन शो पन समयेन भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरन्ति ।
मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो
अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ति हरितानि तिणानि च’ सम्मदन्ता”, एक-
न्द्रियं जीवं विहेन्ता, वहु लुहके पाणे सङ्क्रातं आपादेन्ता” ति ! अस्सोसुं ५
शो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –
कथं हि नाम भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ती ति ...पे०... सच्च
किर, भिक्खुबे, भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरन्ती ति ? “सच्च,
भगवा” ति । १०

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खुबे, भिक्खुनियो
अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खुबे, अप्पसप्नानं वा पसादाय
...पे०... एवं च पन, भिक्खुबे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१७८. “या पन भिक्खुनी अन्तोवस्सं चारिकं चरेय्य, पाचित्यिं” ति ।

(३) विनाशो

१७९. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं १५ R 297
इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

अन्तोवस्सं ति पुरिमं वा तेमासं पञ्चिमं वा तेमासं अवसित्वा ।

चारिकं चरेय्या ति कुकुटसम्पाते गामे गामन्तरे भामन्तरे आपत्ति
पाचित्यिस्स । आगमके ग्रन्थे अद्योजने अद्योजने आपत्ति पाचित्य-
यस्स । २०

१८०. अनापत्ति सत्ताहकरणीयेन गच्छति, केनचि उब्बाङ्हा
गच्छति, आपदासु, उम्मतिकाय, प्रादिकम्मिकाया ति ।

१. स्या० दी०, दोषकेषु नस्य । २. मदन्ता - दी० ।

१८०. वस्तारीतिन्मालितियं

(वस्तारीति वस्तारीति)

(१) आहुदरिकावल्य

१८१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति बेलुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो तत्थेव राजगहे वस्सं वसन्ति, तत्प
हेमन्तं, तत्थ गिर्मं । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“आहुदरिका
भिक्खुनीनं दिसा अन्धकारा, न इमासं दिसा पक्षायन्ती” ति । अस्सों
३ खो तो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ
खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्यं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्यं
आरोचेसुं ।

(२) पञ्जाति

- अथ खो भगवा एतर्स्मि निदाने एतर्स्मि पकरणे धर्मिम कथं कर्तवा
भिक्खू आमन्तेयि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जाति-
१० पेस्सामि” दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्घसुट्ठुताय ...पे०... सद्भमटुतिया विन-
यानुग्रहाय । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

१८२. “या पन भिक्खुनी वस्सं बुत्थो” चारिकं न पक्षमेव्य
अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पि, पाचितियं” ति ।

(३) विभङ्गे

१८३. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अय
१५ इमर्स्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

वस्सं बुत्था नाम पुरिमं वा तेमासं पञ्चमं वा तेमासं बुद्धा ।

“चारिकं न पक्षमिस्सामि अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पी” ति
धुरं निक्षितमत्ते आपत्ति पाचितियस्स ।

१८४. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिकं भिक्खुनि न
२० लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकमिमकाया ति ।

*तुबद्वगो चतुत्थो ।

१. पञ्चपेस्सामि — म० । २-२. वस्संबुद्धा — म० । * एत्वं सी० पीत्वके इम
ज्ञानं विस्तृति —

सेव्यत्वरण भक्तासुकं दुक्षितात् उपस्थयेन च ।

संबुद्धा तुवेदुषा भत्तोवस्तेन चारिका ति ॥

३.४१. एकचतुर्वरीतिक्षमपाचित्तियं

(चित्तागारवस्त्रे)

(१) कोत्सलराज्यचित्तागारवस्त्रम्

१८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं चिह्नरति जेतवने अनाय-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन रञ्जो पसेनदिस्स' कोसलस्स'
उव्याने चित्तागारे पटिभानचित्तं कतं होति । बहु मनुस्सा चित्तागारं
दस्सनाय गच्छन्ति । छब्बगिया पि भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय अग-
मंसु । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खु-
नियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छस्सन्ति, सेव्यथापि गिहिनियो” कामभो-
गिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं
खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्ज्ञा-
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो चित्ता-
गारं दस्सनाय गच्छस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया १०
भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 298

B. 392

(२) पञ्चत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसज्जानं
वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु –

१८६. “या पन भिक्खुनी राजागारं वा चित्तागारं वा आरामं वा
उव्यानं वा पोक्खरणि वा दस्सनाय गच्छेत्य, पाचित्तियं” ति ।

15

(३) चित्तज्ञो

१८७. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... श्रयं
इमस्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

राजागारं नाम यत्थ कत्थचि रञ्जो कीळितुं रमितुं कतं होति । २०

चित्तागारं नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतं होति ।

आरामो नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतो होति ।

उव्यानं नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतं होति ।

पोक्खरणी नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कता होति ।

१-१. पसेनदिकोसलस्त – रो० । २-२ गिही कामभोगिनियो – सी०, गिहिकाम-
भोगिनियो – रो० ।

१८८. दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनर्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनर्पुनं पस्सति,
५ आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 393,
S. 299

१८९. अनापत्ति आरामे ठिता पस्सति, गच्छन्ती वा आगच्छन्ती वा पस्सति, सति करणीये गन्त्वा पस्सति, आपदासु, उम्भतिकाय, आदिकम्भिकाया ति ।

१४२. द्वाचत्तारीसतिमपाचित्तियं (मालविष्वरिमोगे)

(१) आसन्विपल्लङ्घभोगवत्तु

१६०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
१० पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्घं पि परिभुञ्जन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सत्वा उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्घं पि परिभुञ्जिस्सन्ति, सेव्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं ।
१५ या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्घं पि परिभुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्घं पि परिभुञ्जन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
२० आसन्दि पि पल्लङ्घं पि परिभुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१६१. “या पत्र भिक्खुनी आसन्दि वा पत्तलज्जुं वा परिभुञ्जेय्य,
पाचित्तिं” ति ।

(१) विशद्गते

१६२. या पत्रा ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... कथं
इमस्मि अस्ये अविष्टेता भिक्खुनी ति ।

आसन्द्वी’ नाम अतिककन्तप्यमाणा वुच्चति ।

पत्तलज्जुं नाम आहरिमेहि वाळेहि’ कतो होति ।

परिभुञ्जेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति वा अभिनिपञ्जति वा,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६३. अनापत्ति आसन्दिया पादे छिन्दित्वा परिभुञ्जति, पत्तलज्जुस्स
वाळेहि’ भिन्दित्वा’ परिभुञ्जति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

B. 394

10

१४३. तेजस्तारीसत्तिमयाचित्तिं

(बुलाकालने)

(१) छब्बग्नियाभिक्खुनीवत्पु

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्यं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्वे पन समयेन छब्बग्निया भिक्खुनियो सुत्तं
कन्तन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिष्ठन्ता पत्सित्वा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ति, सेयथापि
गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं स्वे भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा
... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्निया
भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ति ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्निया
भिक्खुनियो सुत्तं कन्तन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 300

15

(२) पठणति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्निया 20
भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसज्जानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उहिसन्तु –

१. आसन्दि – स्या०, रो० । २. वाळेहि – सी०, स्या०, रो० । ३. वाळे – शी०, स्या०,
रो० । ४. छिन्दित्वा – सी०, रो० ।

पाचित्तिं – इ२.

१६५. “या यन भिक्खुनी सुत्तं कर्त्तेय, पाचित्यं” ति ।

(३) विभज्ञो

१६६. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

सुत्तं नाम छ सुतानि - खोमं, कप्पासिकं, कोसेयं, कम्बलं, साणं,
५ मङ्गं ।

कन्तेय्या ति सयं कन्तति, पयोगे दुक्कटं । उज्जबुज्जवे आपत्ति पाचित्यिस्स ।

१६७. अनापत्ति कन्तितसुत्तं कन्तति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्म-काया ति ।

६ ४४. चतुचत्तारीसत्तिमपाचित्यं

(गिहिवेद्यावच्चकरणे)

(१) गिहिवेद्यावच्चवच्च

B. 395 १० १६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यियं विहरति जेतवने अनाष्ट-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो गिहिवेद्यावच्चं करोन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिवेद्यावच्चं करिस्सन्ति ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिवेद्यावच्चं करोन्ती ति ?
११ “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पम्भाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-नियो गिहिवेद्यावच्चं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

१६९. “या पन भिक्खुनी गिहिवेद्यावच्चं करेय, पाचित्यं” ति ।

(३) विभज्ञो

२००. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

R. 301 गिहिवेद्यावच्चं नाम अगारिकस्स यागुं वा भत्तं वा खादनीयं वा पचति, साटकं वा बेठनं वा घोवति, आपत्ति पाचित्यिस्स ।

२०१. अनापति यागुपाने, सङ्कभत्ते, चेतियपूजाय, अत्तनो
ब्रह्म्यावच्छकरस्स यागुं वा भत्तं वा खादनीयं वा पचति, साटकं वा बेळं
वा घोवति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ ४५. पञ्चवचतारीसतिमणिचित्तिं

(अधिकरणबूपसमने)

(१) चुल्लनन्दभिक्खुनीवत्थ

२०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्त्वियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जनतरा भिक्खुनी थुल्लनन्दं ५
भिक्खुनि उपसङ्कमित्वा एतदवोच – ‘एहाय्ये’, इमं अधिकरणं बूपसमेही’ ति ।
थुल्लनन्दा भिक्खुनी ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा^१ नेव बूपसमेति न बूपसमाय
उस्सुकं करोति । अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीन एतमत्यं आरोचेति ।
या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ...पे०... ता उज्जायन्ति ख्ययन्ति विपाचेन्ति
– “कथं हि नाम अव्या थुल्लनन्दा भिक्खुनिया” – ‘एहाय्ये’, इमं अधिकरणं १०
बूपसमेही’ ति बुच्चमाना – ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव बूपसमेस्सति न
बूपसमाय उस्सुकं करिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया – ‘एहाय्ये, इमं अधिकरणं बूपसमेही’ ति बुच्च-
माना – ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव बूपसमेति न बूपसमाय उस्सुकं
करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । १५

B. 396

(२) पञ्चार्त्त

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया – ‘एहाय्ये, इमं अधिकरणं बूपसमेही’ ति बुच्च-
माना – ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव बूपसमेस्सति न बूपसमाय उस्सुकं
करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्यसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उहिसन्तु –

२०३. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया – ‘एहाय्ये, इमं अधिकरणं
बूपसमेही’ ति बुच्चमाना – ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा सा पच्छा अनन्त-
रायिकिनी” नेव बूपसमेय न बूपसमाय उस्सुकं करेय, पाचित्तियं” ति । २०

१. एह्ये – सी०, स्या०, रो० । २. पटिस्सुणित्वा – सी०, रो० । ३ भिक्खुनियो –
स्या० । ४. अन्तरायिकिनी – सी० ।

(१) विभज्ञो

२०४. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अविष्टेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अङ्गाय भिक्खुनिया ।

अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि — विवादाधिकरणं, अनु-
३ वादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किञ्चाधिकरणं ।

एहाय्ये इमं अधिकरणं वूपसमेही ति एहाय्ये इमं अधिकरणं
विनिज्ञेहि ।

R. 302 सा पच्छा अनन्तराधिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव वूपसमेव्या ति न सयं वूपसमेव्य ।

१० न वूपसमाय उस्सुकं करेय्या ति न अञ्च आणायेय । नेव वूप-
समेस्सामि न वूपसमाय उस्सुकं करिस्सामी ति धुरं निक्षितमत्ते, आपत्ति
पाचित्यिस्स ।

B. 397 २०५. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा अधिकरणं नेव वूपसमेति न
वूपसमाय उस्सुकं करोति, आपत्ति पाचित्यिस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका

१५ अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुकं करोति, आपत्ति पाचित्यिस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूप-
समाय उस्सुकं करोति, आपत्ति पाचित्यिस्स ।

अनुपसम्पन्नाय अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुकं
करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति

२० दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय
अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२०६. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मतिकाय, अदिकम्मिकाया ति ।

१ ४६. छच्चारीसत्तिमपाचित्यं
(मदादीनं कामनीयताने)

(१) चुल्लमन्वाभिक्खुनीबद्ध्य

२०७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थ्यं विहरति जेतवने अनाथ-
२५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी नदानं पि नद-

कानं पि लङ्घकानं^५ पि सोकज्ञायिकानं^६ पि कुम्भयूणिकानं पि सहृत्था खादनीयं भोजनीयं देति – “मद्हं परिसति वर्णं भासथा” ति । नटा पि नटका पि लङ्घका पि सोकज्ञायिका पि कुम्भयूणिका पि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिसति वर्णं भासन्ति – “अय्या थुल्लनन्दा बहुस्मुता भाणिका विसारदा पटू^७ धर्मिम कथं कातुं; देयाव्याय, करोथाव्याया” ति । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति स्थित्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अगारिकस्स सहृत्था खादनीयं भोजनीयं दस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स सहृत्था खादनीयं भोजनीयं देती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स सहृत्था खादनीयं भोजनीयं दस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसज्जानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२०५. “या पन भिक्खुनी अगारिकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बाजिकाय वा सहृत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा बदेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 398

15

(३) विजङ्गो

२०६. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

अगारिको नाम यो कोचि अगारं अज्ज्ञावसति ।

परिब्बाजको नाम भिक्खु च सामणेरं च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो ।

20

परिब्बाजिका नाम भिक्खुनि च सिक्खमानं च सामणेरि च ठपेत्वा या काचि परिब्बाजिकसमापन्ना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि–उदकदन्तपोनं, ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि–ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

बदेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्संगयेन वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदकदन्तपोनं देति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 303

१. लङ्घकानं – सी०, स्या० । २. सोकसायिकानं – सी० । ३. परिसति – सी० ।
४. पटू – स्या०, रो० ।

२१०. अनापत्ति दाषेति न देति, उपनिक्षिपित्वा देति; आहिरलेपं
देति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

५ ४७. सत्त्वसारीसतिमपाचित्तियं

(आवस्थावीचरणरितोये)

(१) युल्लनस्तामिक्खुनीवत्सु

B. 399
२११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यिं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन युल्लनन्दा भिक्खुनी आवस्थ-
चीवरं अनिस्सज्जित्वा^१ परिभुञ्जति । अञ्जना उतुनियो भिक्खुनियो न
लभन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पच्छ्या ... पे० ... ता उज्ज्वायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम अव्या युल्लनन्दा आवस्थचीवरं अनिस्सज्जित्वा
परिभुञ्जिस्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, युल्लनन्दा भिक्खुनी
आवस्थचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पक्षात्ति

१० विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, युल्लनन्दा
भिक्खुनी आवस्थचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जिस्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसम्भानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम
सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२१२. “या पन भिक्खुनी आवस्थचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभु-
ञ्जेत्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

२१३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

आवस्थचीवरं नाम उतुनियो भिक्खुनियो परिभुञ्जन्तु ति दिनं
होति ।

२० अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जेत्या ति द्वे तिस्रो रत्तियो परिभुञ्जित्वा
चतुर्थविवसे छोवित्वा भिक्खुनिया वा सिक्खमानाय वा सामणेरिया^२ वा
अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. आहिरलेपं – स्या०, रो० । २. अनिस्सज्जित्वा – सी० । ३. सामणेरिय – सी० ।

२१४. अनिस्सजिज्ञते' अनिस्सजिज्ञतसञ्ज्ञा परिभूञ्जति, आपत्ति पाचित्यस्तु । अनिस्सजिज्ञते वेमतिका, परिभूञ्जति, आपत्ति पाचित्यस्तु । अनिस्सजिज्ञते निस्सजिज्ञतसञ्ज्ञा परिभूञ्जति, आपत्ति पाचित्यस्तु ।

निस्सजिज्ञते अनिस्सजिज्ञतसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्तु । निस्सजिज्ञते ५ वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्तु । निस्सजिज्ञते निस्सजिज्ञतसञ्ज्ञा अनापत्ति ।

२१५. अनापत्ति निस्सजिज्ञत्वा परिभूञ्जति, पुन परियायेन परिभूञ्जति, अञ्ज्ञा उतुनियो भिक्खुनियो' न होन्ति, अच्छम्भीवरिकाय, नहृचीवरिकाय, आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१४८. अद्वचतारीसत्तिमपादितिय

(बारिकप्रकल्पने)

(१) युल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

२१६. तेन समयेन बुढो भगवा सावत्तिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्तु आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथं अनिस्सजिज्ञत्वा चारिकं पक्कामि । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया आवसथो डग्हति । भिक्खुनियो एवमाहंसु – “हन्दाय्ये”, भण्डकं नीहरामा” ति । एकच्चा एवमाहंसु – “न मयं, अय्ये, नीहरिस्साम । यं किञ्चिच न दुः सच्चं अम्हे ‘अभियुञ्जित्सती’ ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी पुनदेव तं आवसथं पच्चागत्त्वा भिक्खुनियो पुच्छ्य – “अपाय्ये”, भण्डकं नीहरित्था” ति ? “न मयं, अय्ये, नीहरिम्हा” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी उज्जायति खिय्यति विपाचेति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो आवसथे डग्हमाने भण्डकं न नीहरिस्सन्ती” ति ! या ता भिक्खुनियो अपिच्छां ... पे० ... ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेत्ति – *कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा आवसथं अनिस्सजिज्ञत्वा चारिकं पक्कमिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खुवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथं अनिस्सजिज्ञत्वा चारिकं पक्कामी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१० B. 400,
R. 304

१५

२०

१. अनिस्सजिष्ठे – सी० । २. सी० पोत्त्वे नविय । ३. हन्दम्बे – सी०, स्या०, रो० । ४. अप्प्ये – सी०, स्या०; अप्पे – रो० । * एत्युक्तं हि नाम भिक्खुनियो, आवसथे, अपिच्छाने भण्डकं न नीहरिस्सन्ती ति । या ता भिक्खुनियो अपिच्छां ... पे० ... ता उज्जायन्ति खीयन्ति विपाचेत्ति इति अविको पाठो सी० एत्युक्ते अविय । ५. पक्कमी ति – सी०; पक्कमती ति – स्या० ।

(२) एकत्रि

विग्रहहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, अल्लनन्दा भिक्खुनी आवसयं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्यसशानं वा पासादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उद्दिसन्तु —

२१७. “या पन भिक्खुनी आवसयं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमेव्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञे

२१८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

आवसयो नाम कवाटबद्धो बुच्छति ।

१० अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमेव्या ति भिक्खुनिया वा सिक्षमानाय वा सामणेरिया वा अनिस्सज्जित्वा परिक्षित्तस्स आवसयस्स परिक्षेपं अतिकामेन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्षित्तस्स आवसयस्स उपचारं अतिकामेन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२१९. अनिस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्ज्ञा पक्कमति, आपत्ति १५ पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते बेमतिका पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्ज्ञा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 401 २२० अक्वाटबद्धं अनिस्सज्जित्वा पक्कमति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते बेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

R. 305 २२०. अनापत्ति निस्सज्जित्वा पक्कमति, सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

॥ ४६. उलपञ्चासमपाचित्तियं

(सिरच्छालविज्ञापरिवापुक्ते)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्त्वं

२२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स भारामे । तेन स्तो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो तिरच्छान-

विज्ञं परियापुणन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरच्छानविज्ञं परियापुणिस्सन्ति, सेयथापि गिहिनियो’ कामभोगिनियो”^१ ति ! अस्सों सुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्यच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया ^२ भिक्खुनियो तिरच्छानविज्ञं परियापुणिस्सन्ति ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्ञं परियापुणन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्ञं परियापुणिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्य- ^३ सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा- पदं उद्दिसन्तु –

२२२. “या पन भिक्खुनी तिरच्छानविज्ञं परियापुणेय्य, पाचि- त्तियं” ति ।

(३) विश्वामी

२२३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं ^४ इमस्मि अथे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

तिरच्छानविज्ञा नाम यं किञ्चिच बाहिरकं अनत्थसंहितं ।

परियापुणेय्या ति पदेन परियापुणाति, पदे पदे आपत्ति पाचिति- यस्स । अक्खराय परियापुणाति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचितियस्स ।

२२४. अनापत्ति लेखं परियापुणाति, धारणं परियापुणाति, गुत्तत्याय ^५ परित्तं परियापुणाति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

५ ५०. पञ्चासमपाचितियं

(तिरच्छानविक्षावाचने)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीकृत्य

२२५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो

१-१. गिही कामभोगिनियो – सी०; गिहिकामभोगिनियो – रो० ।

पाचितियं – ५३.

तिरच्छानविज्जं वाचेति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ति, सेव्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्तोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खियन्तानं विपाचेतानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ६ ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेति - कथं हि नाम छब्बिगिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बिगिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेत्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बिगिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं १० वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उहिसन्तु -

२२६. “या पन भिक्खुनी तिरच्छानविज्जं वाचेत्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्ग

२२७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अविष्पेता भिक्खुनी ति ।

१५ तिरच्छानविज्जा नाम यं किञ्चिच बाहिरकं अनत्थसंहितं ।

वाचेत्या ति पुदेन वाचेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय वाचेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 403 २२८. अनापत्ति लेखं वाचेति, धारणं वाचेति, गुत्तत्याय परितं वाचेति, उम्मत्तिकाय, ग्रादिकम्मिकाया ति ।

*चित्तागारवभो पञ्चमो ।

१५१. एकपञ्चासमपाचित्तियं

(अनापुच्छा आरामपदेत्तमे)

(१) भिक्खुनीवस्तु

२२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवन अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू गामकावासे

* एत्य सी० पोत्पके इमं उद्धानं दिस्सति -

राजासन्वि युतक्षव गिही कूपसमेन च ।
ददे चीवरावसं परियापुण वाक्ये ति ॥

एकचीवरा चीवरकम्भं करोन्ति । भिक्खुनियो अनापुच्छा आरामं पविसित्वा
येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कर्मिसु । भिक्खू उज्ज्ञायन्ति लिङ्गन्ति विपाचेन्ति –
कथं हि नाम भिक्खुनियो अनापुच्छा आरामं पविसिस्सन्ती ति ... पे० ...
सञ्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अनापुच्छा आरामं पविसन्ती ति ?
“सञ्चं, भगवा” ति ।

३.

(२) पठमपञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे', भिक्खु-
नियो अनापुच्छा आरामं पविसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नामं वा
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु-

“या पन भिक्खुनी अनापुच्छा आरामं पविसेव्य, पाचित्यं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

१०

(३) पठमानुपक्षति

२३०. तेन खो पन समयेन ते भिक्खू तम्हा आवासा पक्कमिसु ।
भिक्खुनियो – “अव्या पक्कन्ता” ति, आरामं नागमंसु” । अथ खो ते भिक्खू
पुनदेव तं आवासं पञ्चागच्छमिसु । भिक्खुनियो – “अव्या आगता” ति,
आपुच्छा आरामं पविसित्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कर्मिसु; उपसङ्कर्मित्वा ते
भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं अटुंसु । एकमन्तं ठिता खो ता भिक्खुनियो ते १५
भिक्खू एतदवोचुं – “किस्स तुम्हे, भगिनियो, आरामं नेव सम्मजित्य न
पानीयं परिभोजनीयं उपटृपित्या” ति ? भगवता, अव्या, सिक्खापदं
पञ्चात्तं होति” – “न अनापुच्छा आरामो पविसितब्बो ति । तेन मयं
न आगमिम्हा” ति । भगवतो एतमर्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि,
भिक्खवे, सन्तं भिक्खुं अपुच्छा आरामं पविसितुं । एवं च पन, भिक्खवे, २० B. 404
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

R. 907

“या पन भिक्खुनी सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं पविसेव्य, पाचि-
त्यं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

(४) द्रुतियानुपक्षति

२३१. तेन खो पन समयेन ते भिक्खू तम्हा आवासा पक्कमित्वा २५

१. स्या० पोत्यके नरिय । २. नागमिसु – सी० । ३-३. पाचियं परिशोषणियं – दो० ।

४. उपटृपित्या – स्या० । ५. सी०, स्या० पोत्यके मरिय ।

पुनरेव तं आवासं पञ्चागच्छसु । भिक्खुनियो — “अस्या पक्कन्ता” ति अनापुच्छा आरामं पविसिसु । तासं कुबुच्चं ग्रहोसि — “भगवता भिक्खु-नीन्” सिक्षापदं पञ्चात्तं — ‘न सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामो पविसित्वा’ ति । मयञ्जवम्हा^१ सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं पविसिम्हा । कच्च नु खो ५ मयं पाचित्यं आपत्तिं आपत्ता^२ ति ? भगवतो एमत्यं आरोचेसु । ग्रथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मिम कथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उद्दिसन्तु —

२३२. “या पन भिक्खुनी जानं सभिक्खुं आरामं अनापुच्छा पद्धि-सेव्य, पाचित्यं” ति ।

(५) बिभज्ञो

१० २३३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अङ्गे वा तस्सा आरोचेन्ति, ते वा आरोचेन्ति ।

सभिक्खुको नाम आरामो यत्थ भिक्खु रुक्षमूले पि वसन्ति ।

१५ २३४. अनापुच्छा आरामं पविसेव्या ति भिक्खुं वा सामणेरं वा आरामिकं वा अनापुच्छा परिक्षित्तस्स आरामस्स परिक्षेपं अतिकामेत्या^३ आपत्ति पाचित्यस्स । अपरिक्षित्तस्स आरामस्स उपचारं शोषकमन्त्या आपत्ति पाचित्यस्स ।

२३५. २० सभिक्खुके सभिक्खुकसञ्ज्ञा सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं पविसति, आपत्ति पाचित्यस्स । सभिक्खुके वेमतिका सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं पविसति, आपत्ति दुक्कटस्स । सभिक्खुके अभिक्खुकसञ्ज्ञा सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं पविसति, अनापत्ति ।

R. 308 २५ अभिक्खुके सभिक्खुकसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिक्खुके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिक्खुके अभिक्खुकसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

२३६. अनापत्ति सन्तं भिक्खुं आपुच्छा पविसति, असन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पविसति, सीसानुलोकिका गच्छति, यत्थ भिक्खुनियो सम्प्रपत्तिता

१. आरामं—सी० । २. सी०, स्या०, म० पोत्वकेसु नत्यि । ३. मयञ्ज्ञ—रो०, स्या० । ४. अतिकमन्त्या—स्या० ।

होन्ति तत्य गच्छति, आरामेन मग्नो होति, गिजानाय, आपदासु, उभ्मित्तिक्षयि,
आदिकम्भिकाया ति ।

१५२. द्वाषष्ठासमयाचित्तियं

(भिक्खुं अवक्षेपने)

(१) कपितक-छब्बगियाकलहृष्टयु

२३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटा-
गारसालायं । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपालिस्स उपज्ञायो आयस्मा
कपितको सुसाने विहरति । तेन खो पन समयेन छब्बगियानं भिक्खुनीनं ५
महत्तरा'भिक्खुनी कालङ्कृता' होति । छब्बगिया भिक्खुनियो तं भिक्खुनिः
नीहरित्वा आयस्मतो कपितकस्स विहारस्स अविद्वरे ज्ञापेत्वा^१ थूपं क्त्वा
गन्त्वा तस्मि थपे रोदन्ति । अथ खो आयस्मा कपितको तेन सहेन उब्बा-
ब्बो तं थूपं भिन्दित्वा विष्पकिरेति^२ । छब्बगिया भिक्खुनियो — “इमिना
कपितकेन अम्हाकं अय्याय थूपो भिन्नो, हन्द न^३ धातेमा” ति, मन्तेसु^४ । १०
अञ्जतरा भिक्खुनी आयस्मतो उपालिस्स एतमत्थं आरोचेसि । आयस्मा
उपालि आयस्मतो कपितकस्स एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो आयस्मा
कपितको विहारा निक्खमित्वा निलीनो अच्छ । अथ खो छब्बगिया^५
भिक्खुनियो येनायस्मतो कपितकस्स विहारो तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा
आयस्मतो कपितकस्स विहारं पासाणेहि च लेङ्डूहि^६ च ओत्थरापेत्वा, “मतो^७
कपितको” ति पक्कर्मिसु ।

अथ खो आयस्मा कपितको तस्मा रत्तिया अच्चयेन पुब्बण्हसमयं
निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय वेसालि पिण्डाय पाविसि । अद्दसंसु खो छब्ब-
गिया भिक्खुनियो आयस्मन्तं कपितकं पिण्डाय चरन्तं । दिस्वान एवमाहंसु
— “अयं कपितको जीवति, को नु खो अम्हाकं मन्तं संहरी” ति ? अस्मोसु^८ २०
खो छब्बगिया भिक्खुनियो — “अय्येन किर उपालिना अम्हाकं मन्तो संहटो”
ति । ता आयस्मन्तं उपालि अक्कोसिसु — कथं हि नाम अयं कासाकटो
मलमज्जनो निहीनजच्चो अम्हाकं मन्तं संहरिस्सती ति ! या ता भिक्खु-

B. 406

१. महत्तरा — सी० । २. कालकता — स्या०, सी० । ३. तं ज्ञापेत्वा — स्या० । ४.
पकिरेति — सी०, न०, रो० । ५. तं — सी० । ६. संहरी — स्या०, रो० । ७. कसाकटो —
स्या०, रो० ।

B. 309

नियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खिम्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो अयं उपालि अक्कोसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो उपालि अक्कोसन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चतंत्र

५ विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो उपालि अक्कोसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान् वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उहिसन्तु –

२३७. “या पन भिक्खुनी भिक्खुं अक्कोसेव्य वा परिभासेव्य वा, १० पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गे

२३८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्त्म अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुं तिउपसम्पन्नं । अक्कोसेव्य वा ति दसहि वा अक्कोसवत्थूहि अक्कोसति एतेसं वा अञ्जतरेन, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१५ परिभासेव्य वा ति भयं उपदंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२३९. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ज्ञा अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिका अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा^१ अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२४० अनुपसम्पन्नं अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 407

२४०. अनापत्ति अत्यपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनि-पुरेक्खाराय^२, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— — —

१. उपसम्पन्नसञ्ज्ञा – सी० । २. अनुसासनीपुरेक्खाराय – सी०, स्था० ।

१ ५३. तेष्ठवासमपाचितियं
(वलपरिभासने)

(१) अष्टवासारिकाचण्डकाळीवल्लु

२४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी भण्डन-कारिका होति कलहकारिका विवादकारिका भस्सकारिका सङ्गे अधिकरण-कारिका । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तस्सा कम्मे करीयमाने^२ पटिक्कोसति । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामकं अग्रमासि केनचिदेव करणीयेन । ५
अथ खो भिक्खुनीसङ्गो – “थुल्लनन्दा भिक्खुनी पक्कन्ता” ति चण्डकाळी भिक्खुनि आपत्तिया अदस्सने उक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामके तं करणीयं तीरेत्वा पुनदेव सावत्तियं पञ्चागच्छ^३ । चण्डकाळी भिक्खुनी थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्चापेसि^४ न पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं^५ उपनिक्खिपि; न पञ्चुगगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगहेसि^६ न पानीयेन^७ आपुच्छ । थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डकाळी भिक्खुनि एतद-वोच – “किस्स त्वं, अय्ये, मयि आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्चापेसि न पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपि; न पञ्चुगगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगहेसि न पानीयेन आपुच्छो” ति ? “एवं हेतं, अय्ये, होति यथा तं अनाथाया” ति । “किस्स पन त्वं, अय्ये, अनाथा” ति ? “इमा मं, अय्ये, भिक्खु-नियो – “अयं अनाथा अपञ्चाता, नतिय इमिस्सा काचि^८ पतिवत्ता” ति, आपत्तिया अदस्सने उक्खिप्सू” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी – “बाला एता अब्यत्ता^९ एता नेता^{१०} जानन्ति कम्म वा कम्मदोसं वा कम्मविपर्ति वा कम्म-सम्पर्ति वा ति, चण्डीकता गणं परिभासि” । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या २० थुल्लनन्दा चण्डीकता गणं परिभासिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डीकता गणं परिभासी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चपति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा

१. चण्डकाळी – सी०, स्था० रो०, । २. करियमाने – रो०; कवियमाने – स्था०, सी० ।
३. पञ्चागच्छ – सी० । ४. पञ्चापेसि – म० । ५. पादकठलिक – सी०, म० । ६. पानीयेन – रो० ।
७. कोचि – स्था०, रो० । ८. अव्यता – सी० । ९. नेव – रो० । १०. परिभासति – स्था० ।

R. 510

10

15

20

B. 408

भिक्खुनी चण्डीकता गणं परिभासिस्ति ! नेतं, भिक्खुबे, आप्सज्ञानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुबे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उद्दिसन्तु -

२४२. “या पन भिक्खुनी चण्डीकता गणं परिभासेय, पाचित्यं” ति ।

(३) विभङ्गे

२४३. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अर्थं इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

चण्डीकता नाम कोषना वुच्चति ।

गणो नाम भिक्खुनीसङ्गो^१ वुच्चति

१० परिभासेया ति ‘बाला एता अव्यत्ता एता नेता जानन्ति कम्मं वा कम्मदोसं वा कम्मविपर्ति वा कम्मसम्पर्ति वा’ ति परिभासति, आपत्ति पाचित्यिस्तस । सम्बहुला भिक्खुनियो वा एकं भिक्खुनिं वा अनुपसम्पन्नं वा परिभासति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४४. अनापत्ति अत्यपुरेक्षाराय, धम्मपुरेक्षाराय, अनुसासनि-
१५ पुरेक्षाराय^२, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१५४. चतुष्पठ्णासमपाचित्यं

(निमन्तितकावने)

(१) ब्राह्मणनिमन्तनवृत्तु

R. 311

२४५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्यं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जनातरो ब्राह्मणो भिक्खुनियो निमन्तेत्वा भोजेसि । भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता आतिकुलानि गन्त्वा एकच्चा भुविज्जु एकच्चा पिण्डपातं आदाय अगमंसु । अथ खो सो ब्राह्मणो २० पटिविस्सके एतदवोच - “भिक्खुनियो मया अव्या सन्तप्तिता, एथ तुम्हे पि सन्तप्तेस्सामी” ति । ते एवमाहंसु - “कि त्वं, अव्या, अम्हे सन्तप्ते-स्ससि ! या पि तया निमन्तिता ता पि अम्हाकं घरानि आगन्त्वा एकच्चा

१. भिक्खुनिसङ्गो - म० । २. अनुसासनीपुरेक्षाराय - सी०, स्या० । ३. धम्मे - सी०; धम्यो - रो०, म० ।

भुञ्जिसु एकच्चा पिण्डपातं आदाय अगमंसु” ति । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्ज्ञायति खिद्यति विपाचेति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं घरे भुञ्जित्वा अञ्जनं भुञ्जिस्सन्ति, न चाहं पटिवलो यावदत्थं दातुं” ति ! अस्तोसुं खो भिक्खुनियो तस्स ब्राह्मणस्स उज्ज्ञायन्तस्स खिद्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खिद्यन्ति ५ विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्जनं भुञ्जि-सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्जनं भुञ्जन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्जनं भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं १० वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२४६. “या पन भिक्खुनी निमन्तिता वा पवारिता वा खादनीयं वा भोजनीयं वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

२४७. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं १५ इमस्मि अथ्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

निमन्तिता नाम पञ्चनं भोजनानं अञ्जनातरेन भोजनेन निमन्तिता ।

पवारिता नाम असनं^१ पञ्चायति, भोजनं पञ्चायति, हत्यपासे ठिता अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्चायति ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यागुं यामकालिकं सत्ताहकालिकं २० यावजीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जसोहारे अञ्जसोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स । २५

२४८. निमन्तिते* निमन्तिसञ्चा खादनीयं वा भोजनीयं वा

१. आसनं – सी०, स्या० ।
पाचित्तिः – ५४.

B. 410

खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते वेमतिका खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते अनिमन्तितसञ्चां खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स* ।

—५— यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिगण्हति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४६. अनापत्ति अनिमन्तिता' अप्पवारिता, यां पिवति, सामिके अपलोकेत्वा भुञ्जति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मतिकाय, आदिकम्भिकाया ति ।

१ ५५. पञ्चपञ्चासमपाचित्तिय

(कूलमञ्चवदेरे)

(१) कूलमञ्चवरिनीबलय

R. 912 10

२५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्चातरा भिक्खुनी सावत्थियं अञ्चातरिस्सा विसिखाय पिण्डाय चरमाना येन अञ्चातर कुलं तेनुपसङ्क्रमि, उपसङ्क्रमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा त भिक्खुनि भोजेत्वा एतदबोचु – “अञ्चापि, अय्ये, भिक्खुनियो आगच्छन्तु” ति ।
 १५ अथ खो सा भिक्खुनी, कथं हि नामं भिक्खुनियो नागच्छेष्यु ति, भिक्खुनियो उपसङ्क्रमित्वा एतदबोच – “अमुकस्मि, अय्ये, ओकासे वाळा^३ सुनखा चण्डो बलिबद्दो” चिक्खल्लो ओकासो । मा खो तत्थ अगमित्या” ति । अञ्चातरा पि भिक्खुनी तस्सा विसिखाय पिण्डाय चरमाना येन तं कुलं तेनुपसङ्क्रमि; उपसङ्क्रमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा त भिक्खुनि २० भोजेत्वा एतदबोचु – “किस्स, अय्ये, भिक्खुनियो न आगच्छन्ती” ति ? अथ खो सा भिक्खुनी तेसं मनुस्सानं एतमत्थं आरोचेति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी कुलं मच्छरायिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खुवे, भिक्खुनी कुलं मच्छरायती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

—. ‘निमन्तिते अनिमन्तितसञ्चां ... पाचित्तियस्स’ इति पाठो सी०, रो० पोत्थकेतु नत्य ।

१. निमन्तिता – म०, रो० । २. सी० पोत्थके नत्य ; अव्या – स्वा० । ३. वाळा – स्वा०, रो० ।
 ४. बलिबद्दो – सी०; बलीबद्दो – रो० ।

B. 411

(२) वज्रति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
कुलं मच्छरायिस्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसश्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उद्दिसन्तु -

२५१. “या पन भिक्खुनी कुलमच्छरिनी अस्त, पाचित्यं” ति ।

(३) विभज्ञे

२५२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... ५
अयं इमस्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं,
सुदकुलं ।

मच्छरिनी अस्ता ति कथं भिक्खुनियो नागच्छेष्युं ति भिक्खुनीनं
सन्तिके कुलस्स अवण्णं भासति,^१ आपत्ति पाचित्यस्स । कुलस्स वा सन्तिके १०
भिक्खुनीनं अवण्णं भासति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

२५३. अनापत्ति कुलं न मच्छरायन्ति सन्तं येव आदीनवं आचि-
क्षति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्भिकाया ति ।

५६. ध्येयकालासमपाचित्यं

(भिक्खुनियो वस्त्रप्रयोगने)

(१) सम्बहुलानिभिक्खुनीवत्यु

२५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यियं विहरति जेतवने अनाथ- R. 313
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामकावासे १५
वस्सं वृत्था^१ सावत्यि अगमंसु । भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदबोचुं -
“कथाय्यायो वस्सं वृत्था ? कच्चि ओवादो इद्धो अहोसी” ति ? “नत्वय्ये”,
तत्थ भिक्खू; कुतो ओवादो इद्धो भविस्सती” ति ! या ता भिक्खुनियो
अपिच्छां ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति विव्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
भिक्खुनियो अभिक्खुके आवासे वस्सं वसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, २०
भिक्खवे, भिक्खुनियो अभिक्खुके आवासे वस्सं वसन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

१. अणति - सी० । २-२. वस्संबहुला - म० । ३. नत्वय्ये - म० ।

B. 412

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो अभिक्खुके आवासे वस्सं वसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसमानं
वा पसादाय ...पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु -

५ २५५. “या पन भिक्खुनी अभिक्खुके आवासे वस्सं वसेय, पाचि-
तियं” ति ।

(३) विभज्ञो

२५६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमर्स्मि अथे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

अभिक्खुको नाम आवासो न सक्का होति ओवादाय वा संवासाय
१० वा गन्तु । वस्सं वसिस्सामी ति सेनासनं पञ्चापेति^१ पानीयं परिभोजनीयं
उपद्रुपेति^२ परिवेणं सम्मज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सह अरुणुगमना
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५७. अनापत्ति वस्सुपगता^३ भिक्खू पककन्ता वा होन्ति विभन्ता
वा कालङ्घता^४ वा पक्खसङ्घन्ता वा, आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मि-
१५ काया ति ।

६ ५७. सत्तपञ्चासमपाचितियं

(न पदारणे)

(१) वस्संबुद्ध्याभिक्खुनीकथ्य

R. 314

२५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्यिं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामका-
वासे वस्सं बुद्ध्या सावित्यं अगमंसु । भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतददोचुं-
२० “कथायायो वस्सं बुद्ध्या ; कथं भिक्खुसङ्घो पवारितो” ति ? “न भयं,
अथे, भिक्खुसङ्घं पवारेमा” ति । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ...
ता उज्जायन्ति लिय्यन्ति विपाचेति - कथं हि नाम भिक्खुनियो वस्सं बुद्ध्या
भिक्खुसङ्घं न पवारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो

१. पञ्चापेति - म० । २. उपद्रुपेति - स्या०, म० । ३. वस्सुपगता - शी० । ४. काल-
फदा - शी०, स्या० ।

वस्सं बुत्था भिक्खुसङ्घं न पवारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
वस्सं बुत्था भिक्खुसङ्घं न पवारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसम्भानं वा
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिष्टन्तु -

B. 413

२५६. “या पन भिक्खुनी वस्सं बुत्था उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि न
पवारेव्य दिङ्गेन वा सुतेन वा परिसङ्घाय वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६०. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्त्म अत्ये अविप्पेता भिक्खुनी ति ।

वस्सं बुत्था नाम पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं बुत्था । १०
उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि न पवारेस्सामि दिङ्गेन वा सुतेन वा परिसङ्घाय
वा ति धुरं निक्खित्तमते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६१. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३ ५८. श्रद्धुपञ्चाशत्रवाचित्तिय

(न ग्रीष्मावगमने)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थ

२६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सबकेसु विहरति कपिलवत्थुस्त्म निष्ठो- १५
धारामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनूपस्सयं^१ उपसङ्घ-
मित्वा छब्बगिया भिक्खुनियो ओवदन्ति । भिक्खुनियो छब्बगिया भिक्खु-
नियो एतदबोचु - “एथाच्ये^२ ओवादं गमिस्सामा” ति । “यं पि मग्नं, अय्ये,
गच्छेयाम ओवादस्स कारणा, अय्ये छब्बगिया इधेव आगन्त्वा^३ अम्हे
ओवदन्ती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्जायन्ति २०
स्तियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो ओवादं न

१. भिक्खुनूपस्सयं - म० । २. एव्ये - सी०, स्या०, रो० । ३. सी०, पोत्पके
नामि ।

गच्छिसन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बिगिया भिक्खुनियो
ओवादं न गच्छती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जस्ति

R. 315 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बि-
गिया भिक्खुनियो ओवादं न गच्छिसन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसभान
५ वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उहिसन्तु —

B. 414 २६३. “या पन भिक्खुनी ओवादाय वा संवासाय वा न गच्छेय,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञे

२६४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
१० अयं इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

ओवादो नाम अठु ग्रुधास्मा ।

संवासो नाम एककम्मं एकुहेसो समसिक्खाता' । ओवादाय वा
संवासाय वा न गच्छिस्सामी ति धुरं निक्षितमते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६५. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिकं भिक्खुनि न
१५ लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६ ५६. ऊनसट्टिमपाचित्तियं

(उपोत्तश्चुच्छन्ते)

(१) भिक्खुनीवत्यु

२६६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्यं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन भिक्खुनियो उपोसथं पि न पुच्छन्ति
ओवादं पि न याचन्ति । भिक्खु उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
कथं हि नाम भिक्खुनियो उपोसथं पि न पुच्छिसन्ति ओवादं पि न याचि-
२० स्सन्ती' ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो उपोसथं पि न
पुच्छन्ति ओवादं पि न याचन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जस्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो

उपोसथं पि न पुच्छस्सन्ति ओवादं पि न याचिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्यसभानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्षापदं उद्दिसन्तु —

२६७. “अन्वद्वमासं” भिक्खुनिया भिक्खुतङ्गतो द्वे अम्मा पञ्चासि-
सितब्बा^१— उपोसथपुच्छकं च ओवादूपसङ्गमनं च । तं अतिकामेन्तिया^२
पाचित्यं” ति ।

(३) विमङ्गे

२६८. अन्वद्वमासं ति अनुपोसथिकं ।

B. 415

उपोसथो नाम द्वे उपोसथा — चातुर्द्वयिको च पञ्चरसिको^३ च ।

ओवादो नाम अटु गृष्मम्मा । उपोसथं पि न पुच्छस्सामि ओवादं
पि न याचिस्सामि ति धुरं निकिलतमत्ते आपत्ति पाचित्यस्स ।

10

२६९. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा द्रुतियिकं भिक्खुनि
न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१६०. सहिमपाचित्तियं

(पसालगण्डवत्स)

(१) पसालगण्डवत्स

२७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्त्यियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स शारामे । तेन खो पन समयेन अञ्जनातरा भिक्खुनी पसाले जातं
गण्डं पुरिसेन सर्द्धि एकेनेका भेदापेसि । अथ खो सो पुरिसो तं भिक्खुनि
दूसेतुं उपकक्षि । सा^४ विस्सरमकासि । भिक्खुनियो उपधावित्वा तं
भिक्खुनि एतदबोचुं — ‘किस्स त्वं, श्रव्ये, विस्सरमकासी’ ति ? अथ खो
सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्यच्छा
... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी
पसाले जातं गण्डं पुरिसेन सर्द्धि एकेनेका भेदापेस्सती ति ...पे०... सच्चं किर,
भिक्खवे, भिक्खुनी पसाले जातं गण्डं पुरिसेन सर्द्धि एकेनेका भेदापेसी ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

R. 316

15

20

(३) पञ्चासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी

१. अन्वद्वमासं — स्या० । २. पञ्चासीसितब्बा — म० । ३. पञ्चरसिको — सी० । ४. सा
भिक्खुनी — स्या० ।

पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेस्तति ! नेतं, भिक्खुवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु—

२७१. “या पन भिक्खुनी पसाखे जातं गण्डं वा हहितं^१ वा अनप-
५ लोकेत्वा सङ्घं वा गणं वा पुरिसेन सर्ण्डि एकेनेका भेदापेत्य वा फालापेत्य वा धोवापेत्य वा आलिम्पापेत्य वा बन्धापेत्य वा मोचापेत्य वा, पाचि-
त्यं” ति ।

(३) विभज्ञे

B. 416

२७२. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमर्स्म अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

१० पसाखं नाम अधोनामि उभभजाणुमण्डलं ।
जातं ति तत्थ जातं ।
गण्डो नाम यो कोचि गण्डो ।
हहितं नाम यं किञ्चिच वणो^२ ।
अनपलोकेत्वा ति अनापुच्छा ।
१५ सङ्घो नाम भिक्खुनीसङ्घो वुच्चति ।
गणो नाम सम्बहुला भिक्खुनियो वुच्चन्ति ।
पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्षो, न पेतो, न तिरच्छानगतो,
विड्यु पटिवलो दूसेतुं ।
सर्ण्डि ति एकतो ।
२० एकेना ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

R. 317

२७३. भिन्दा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । भिन्ने आपत्ति
पाचित्तियस्स । फालेही ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । फालिते आपत्ति
पाचित्तियस्स । धोवा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धोविते^३ आपत्ति
पाचित्तियस्स । आलिम्पा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । लित्ते
२५ आपत्ति पाचित्तियस्स । बन्धाही^४ ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
बद्धे^५ आपत्ति पाचित्तियस्स । मोचेही ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
मुत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. शब्दितं—म० । २. वर्ण—स्या०, म० । ३. धोते—स्या०, दो० । ४. बन्धा—सी० ।

५. बन्धे—सी०, स्या० ।

२७४. अनापेति अपलोकेत्वा भेदापेति वा फालापेति वा घोवापेति वा आलिष्पापेति वा बन्धापेति वा मोत्रापेति वा, या काचि विञ्जु दुतिथिका' होति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* शारामवनो खडो ।

१ ६१. एकसहितपाचित्तिं

(गविभनीभिक्खुनीवत्सु)

(१) गविभनीभिक्खुनीवत्सु

२७५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो गविभनि बुद्धा-^५ पेन्ति । साै पिण्डाय चरतिै । मनुस्सा एवमाहंसु – “देवय्याय” भिक्खुं, गरुभारा अस्या” ति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम भिक्खुनियो गविभनि बुद्धापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अपिच्छादा ...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो गविभनि बुद्धापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खु-¹⁰ नियो गविभनि बुद्धापेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पठ्णति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-¹⁵ नियो गविभनि बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२७६. “या पन भिक्खुनी गविभनि बुद्धापेय्य, पाचित्तिं” ति ।

(३) विभज्ञे

२७७. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्ये अधिपेता भिक्खुनी ति ।

गविभनी नाम आपन्नसत्ता बुच्छति । बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय ।

१. दुतिया – स्था० । * एत्य सी० पोत्वके इमं उद्दानं दिस्सति-

आरामकोस चण्डी च मूळवेद्य कुलमच्छरी ।

बस्तपवारणो वावा है अम्मा पक्षाखेन वा ति ॥

२. ता – सी० । ३. चरतिै – सी० । ४. देयाप्याय – म० ।

पाचित्तिं-५५.

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणि वा पत्तं वा चीवरं वा परिये-
सति, संगमं वा सम्भन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ज्ञातिया दुक्कटं । हीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिणिया च आपत्ति दुक्कटस्स' ।

५ २७६. गविभनिया गविभनिसञ्ज्ञा^१ बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । गविभनिया वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । गविभनिया

R. 518 १० अगविभनिसञ्ज्ञा^२ बुद्धापेति, अनापत्ति । अगविभनिया गविभनिसञ्ज्ञा,
आपत्ति दुक्कटस्स । अगविभनिया वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अगविभनिया
अगविभनिसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

१५ २७७. अनापत्ति गविभनि अगविभनिसञ्ज्ञा बुद्धापेति, अगविभनि
अगविभनिसञ्ज्ञा बुद्धापेति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६२. बासद्विमपाचित्तियं

(पायन्तीभिक्खुनोवत्पु)

(१) पायन्तीभिक्खुनोवत्पु

B. 418 २८०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तिथं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पायन्ति बुद्धापेत्ति ।
सा पिण्डाय चरति । मनुस्सा एवमाहंसु – “देथय्याय भिक्खुं, सदुति-
यिका” अर्था “ति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं
हि नाम भिक्खुनियो पायन्ति बुद्धापेस्सत्ती” ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो
तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
भिक्खुनियो पायन्ति बुद्धापेस्सत्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खुवे, भिक्खु-
नियो पायन्ति बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खुवे, भिक्खुनियो
पायन्ति बुद्धापेस्सत्ति ! नेतं, भिक्खुवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...

१. पाचित्तियस्स – सी० । २. गविभनीसञ्ज्ञा – सी०, स्या०, रो० । ३. अगविभनी-
सञ्ज्ञा – सी०, स्या०, रो० । ४. सदुतिया – स्या० ।

इवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिवत्वापदं उद्दिसन्तु —

२८१. “या पन भिक्खुनी पायन्ति बुद्धापेष्य, पाचित्यं” ति ।

(३) विभज्ञे

२८२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अथं
इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

पायन्ती नाम माता वा होति' धाती' वा ।

बुद्धापेष्या ति उपसम्पादेय ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणि वा पतं वा चीवरं वा परिये-
सति, सीमं वा सम्मन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । गणस्स च आचरिणिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

२८३. पायन्तिया पायन्तिसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
पायन्तिया वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पायन्तिया अपायन्ति-
सञ्ज्ञा^१ बुद्धापेति, अनापत्ति । अपायन्तिया पायन्तिसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अपायन्तिया वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अपायन्तिया अपायन्ति-
सञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

२८४. अनापत्ति पायन्ति अपायन्तिसञ्ज्ञा बुद्धापेति, अपायन्ति
अपायन्तिसञ्ज्ञा बुद्धापेति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

४६३. तेस्टिभपाचित्यं

(भित्तिक्षतसिवत्वाबुद्धापते)

(१) छष्मस्तिसिवत्वं

२८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु असिक्खितसिवत्वं सिवत्वमानं बुद्धापेत्ति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता
न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अपिच्छां ... पे० ...
ता उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेत्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु असिक्खितसिवत्वं सिवत्वमानं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं

१-१. होतु धाति — म० । २. पायन्तीसञ्ज्ञा — स्यां० ।

किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु असिक्षितसिक्षिं सिक्खमानं बुद्धापेन्ति ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु असिक्षितसिक्षिं सिक्खमानं बुद्धापेसन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा

५ पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धर्मिं कथं कत्वा भिक्खु आमत्तेसि -

“अनुजानामि, भिक्खवे, सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खा-सम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय सिक्खमानाय सहूँ उपसङ्ख्यमित्वा एकांसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीं पादे वन्दित्वा उक्तुटिं निसीदित्वा अञ्जर्णि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो - ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा १० इत्थन्नामाय अव्याय सिक्खमाना । सहूँ द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खा-सम्मुतिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । ब्यताय भिक्खुनिया पटिबलाय सहूँ जापेतब्बो-

२८६. “सुणातु मे, अय्ये, सहूँ । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अव्याय सिक्खमाना सहूँ द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खासम्मुति याचति । १५ यदि सहूँस्स पत्तकलं सहूँ इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खासम्मुति ददेय । एसा ज्ञति ।

१६० “सुणातु मे, अय्ये, सहूँ । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अव्याय सिक्खमाना सहूँ द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खासम्मुति याचति । सहूँ इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खासम्मुति देति । २० यस्सा अव्याय खमति इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिया दान, सा तुष्टस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय ।

“दिना सहूँन इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खासम्मुति । खमति सहूँस्स, तस्मा तुष्टी, एवमेतं धारयामी” ति ।

२८७. सा सिक्खमाना एवं वदेही ति वत्तब्बा - “पाणातिपाता २५ वेरमणि द्वे वस्सानि अबीतिकम्म^१ समादानं समादियामि । अदिशादाना वेरमणि द्वे वस्सानि अबीतिकम्म समादानं समादियामि । अबहृचरिया वेरमणि द्वे वस्सानि अबीतिकम्म समादानं समादियामि । मुसावादा वेरमणि द्वे वस्सानि अबीतिकम्म समादानं समादियामि । सुरामेरयमञ्जप्पमादहुना^२ वेरमणि द्वे वस्सानि अबीतिकम्म समादानं समादि-

१. सिक्खासम्मुति - स्या० । २. अबीतिकम्म - सी०, स्या० । ३. सुरामेरयमञ्जप्पमादहुना - सी०, स्या०, रो० ।

यामि । विकासभोजना वेरमणि हे वस्तानि अवीतिकम्म समादानं समादि-
यामी” ति ।

(२) प्रकल्पति

अथ सो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुःभर-
ताय १... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उद्दिसन्तु -

२८८. “या पन भिक्खुनी हे वस्तानि छ्यु धम्मेसु असिक्षितसिक्षवं ५
सिक्षमानं बुद्धापेद्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञी

२८९. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्त्वं अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

द्वे वस्तानी ति द्वे संवच्छरानि ।

असिक्षितसिक्षा नाम सिक्षा वा न दिन्ना होति, दिन्ना वा सिक्षा १० R. 320
कुपिता ।

बुद्धापेद्या ति उपसम्पादेद्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्पत्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ज्ञातिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । १५
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

२९०. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे २०
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

२९१. अनापत्ति द्वे वस्तानि छ्यु धम्मेसु सिक्षितसिक्षवं सिक्षमानं
बुद्धापेति, उम्मतिकाय, आदिकम्मकाया ति ।

B. 421

१६४. चतुर्दशिंसपारित्तियं

(असमर्त बुद्धापेने)

(१) बुद्धानसमूहितिकथा

२६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्रियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्तु आरामे । तेन लो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छ्यु
धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन असम्मतं बुद्धापेन्ति । भिक्खुनियो
एवमाहंसु – “एथ, सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देय, इमं आहरण, इमिना
अत्थो, इमं कपियं करोया” ति । ता एवमाहंसु – “न मयं, अर्थ्ये, सिक्ख-
माना । भिक्खुनियो मय” ति । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ...
ता उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे वस्सानि
छ्यु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन असम्मतं बुद्धापेस्सन्ती ति
... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु
१० सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन असम्मतं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे,
भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन
असम्मतं बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय .. पे० ...
विगरहित्वा धर्मिम कथं कल्पा भिक्खु आमन्तेसि –
- १५ “अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय
सिक्खमानाय बुद्धानसमूर्ति दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय द्वे
वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय सङ्घु उपसङ्गमित्वा
२० एकांसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वर्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा
अञ्जलिं पर्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – ‘अहं, अर्थ्ये, इत्यन्नामामा इत्यन्नामाय
अर्थ्याय द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्घं बुद्धान-
२५ समूर्ति’ याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा ।
व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ज्ञापेतब्बो –

२६३. “सुणातु मे, अर्थ्ये, सङ्घो । अयं इत्यन्नामामा इत्यन्नामाय
अर्थ्याय द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्घं बुद्धान-
२५ समूर्ति याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्यन्नामाय द्वे वस्सानि
छ्यु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय बुद्धानसमूर्ति ददेय । एसा
अत्ति ।

१. बुद्धानसमूर्ति – स्यां ।

“सुणातु मे, अम्ये, सङ्गो । अयं इत्यज्ञामाय अम्याय द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्गं बुद्धानसम्मुति याचति । सङ्गो इत्यज्ञामाय द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय बुद्धानसम्मुति देति । यस्ता अव्याय खमति इत्यज्ञामाय द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय बुद्धानसम्मुतिया दानं, ५ सा तुण्हस्स ; यस्मा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिना सङ्घेन इत्यज्ञामाय द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय बुद्धानसम्मुति; खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

(२) पञ्जति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुष्भर- 10 ताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

२६४. “या पन भिक्खुनी द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन असम्मतं बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६५. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

सिक्खितसिक्खा नाम छ्यु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

असम्मता नाम अतिदुतियेन कम्मेन बुद्धानसम्मुति न दिना होति ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पतं वा चीबरं वा परियेसति, 20 सीमं वा सम्भन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म- वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

२६६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे बेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म- 25 कम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे

वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसङ्गा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२६७. अनापत्ति द्वे वस्सानि छ्रसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन सम्मतं बुद्धापेति, उम्मतिकाय, आदिकम्मकाया ति ।

३ ६५. पञ्चसहित्यपाचित्तियं

(ऊनद्वादसवस्त्वबुद्धापेति)

(१) ऊनद्वादसवस्त्वबुद्धु

२६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पतन समयेन भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्त्वं गिहिगतं^१ बुद्धापेत्ति । ता अक्खमा होन्ति सीतस्स उण्हस्स जिष्चच्छाय पिपासाय डंसमकसवातातपसिरिसपसम्फस्सानं^२ दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं । उपज्ञानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं^३ खरान कटुकानं असातानं
१० अमनापानं पाणहरानं अनधिवासकजातिका^४ होन्ति । या ता भिक्खुनियो अपिष्च्छा .. पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेत्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्त्वं गिहिगतं बुद्धापेस्सन्ती ति ..पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्त्वं गिहिगतं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चात्ति

- B. 424, 15 R. 322 विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्त्वं गिहिगतं बुद्धापेस्सन्ति ! ऊनद्वादसवस्सा^५, भिक्खवे, गिहिगता अक्खमा होति सीतस्स उण्हस्स जिष्चच्छाय पिपासाय डंसमकसवातातपसिरिसपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं । उपज्ञानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरान कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अनधिवासकजातिका होति । द्वादसवस्सा च खो, भिक्खवे, गिहिगता खमा होति सीतस्स उण्हस्स जिष्चच्छाय पिपासाय डंसमकसवातातपसिरिसपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं । उपज्ञानं सारीरिकानं

१. गिहीगत – सी० । २. डंसमकसवातातपसरीसपसम्फस्सानं – म० । ३. तिप्पान – सी० ।
४. अनधिवासकजातिका – सी० । ५. ऊनद्वादसवस्सानि – सी० ।

वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं
अधिष्ठासकजातिका होति । नेतं, भिक्खुवे, अप्पसश्चानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च यन् भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उहिसन्तु -

२६६. “या पन् भिक्खुनी ऊनद्वादसवस्त्रं गिहिगतं बुद्धापेद्य, पाचि-
तियं” ति ।

5

(३) विभज्ञे

३००. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि ग्रत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

ऊनद्वादसवस्त्रा नाम अप्पत्तद्वादसवस्त्रा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता बुच्चति ।

बुद्धापेद्या ति उपसम्पादेय ।

10

बुद्धापेद्यामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परिये-
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचि-
तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०१. ऊनद्वादसवस्त्राय ऊनद्वादसवस्त्रसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स । ऊनद्वादसवस्त्राय वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
ऊनद्वादसवस्त्राय परिपुण्णसञ्ज्ञा बुद्धापेति, अनापत्ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्त्राय ऊनद्वादसवस्त्रसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
परिपुण्णद्वादसवस्त्राय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णद्वादसवस्त्राय
परिपुण्णसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

B. 425

20

३०२. अनापत्ति ऊनद्वादसवस्त्रं परिपुण्णसञ्ज्ञा बुद्धापेति, परि-
पुण्णद्वादसवस्त्रं परिपुण्णसञ्ज्ञा बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—○—

६६. छसट्टिमपाचितियं (प्रसिक्षितसिक्षाबुद्धापेते)

(१) प्रसिक्षितसिक्षाबुद्धु

३०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन् समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्त्रं
गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु घम्मेसु प्रसिक्षितसिक्षं बुद्धापेत्ति । ता बाला 25
पाचितियं - ५६.

होन्ति अव्यता न जानन्ति कपियं वा अकपियं वा । या ता भिक्खुनियो
प्रापिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति स्थियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
भिक्खुनियो परिपुण्डादसवस्सं गिहगतं द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु असिक्खत-
सिक्खं बुद्धापेस्सत्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो
५ परिपुण्डादसवस्सं गिहगतं द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु असिक्खतसिक्खं
बुद्धापेन्ति ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
परिपुण्डादसवस्सं गिहगतं द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु असिक्खतसिक्खं बुद्धा-
पेस्सत्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पश्नानं वा पसादय ... पे० ... विगरहित्वा

R. 323 10 धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

“अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्डादसवस्साय गिहगताय द्वे वस्सानि
छ्सु धम्मेसु सिक्खासम्मुति दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय
परिपुण्डादसवस्साय गिहगताय सङ्घं उपसङ्घमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं
करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उकुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पमगहेत्वा
१५ एवमस्स वचनीयो – ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्ड-
ादसवस्सा गिहगता सङ्घं द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु सिक्खासम्मुति’
याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं ति याचितब्बा । व्यताय
भिक्खुनिया पटिलाय सङ्घो आपेतब्बो –

B. 426

३०४. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
२० अय्याय परिपुण्डादसवस्सा गिहगता सङ्घं द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु सिक्खास-
सम्मुति याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्ड-
ादसवस्साय गिहगताय द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु सिक्खासम्मुति ददेय ।
एसा अति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय
२५ परिपुण्डादसवस्सा गिहगता सङ्घं द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु सिक्खासम्मुति
याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्डादसवस्साय गिहगताय द्वे वस्सानि
छ्सु धम्मेसु सिक्खासम्मुति देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय
परिपुण्डादसवस्साय गिहगताय द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिया
दानं, सा तुष्हस्स ; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

१. बुद्धपेन्ति – स्था० । २. सिक्खासम्बति – स्था० ।

“दिशा सङ्गेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छ्नु धम्मेसु सिक्खासम्मुति । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुष्टी, एवमेतं वरयामी” ति ।

“सा परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता एवं वदेही ति वत्तब्बा –‘पाणा-तिपाता वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकक्षम्’ समादानं समादियामि ... पे० ... ५ विकालभोजना वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकक्षम् समादानं समादियामी” ति ।

(२) पञ्चाति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्बर-तायै ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उहिसन्तु –

३०५. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं” द्वे वस्सानि १० छ्नु धम्मेसु अस्तिक्षतसिक्खं बुद्धापेद्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

३०६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता वृच्छति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

अस्तिक्षतसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिशा होति, दिशा वा सिक्खा कुपिता ।

बुद्धापेद्या ति उपसम्पादेद्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परिये- २० B. 427 सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्यस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्यस्स । धम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्यस्स । धम्मकम्मे अधम्म- २१ कम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति”, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१-१. अवीतिकम्मसमादानं – सी०, स्या० । २. दुब्बरताय – सी० । ३. गिहिगतं – सी० ।

४ सी०, स्या० पोतकेसु नत्व ।

अधम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०८. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु
सिक्खितसिक्खं बुद्धापेति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ ६७. सत्तसञ्ज्ञभावचित्तिं

(असम्मतबुद्धापेति)

(१) बुद्धानसम्मूतिबल्यु

३०९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं
गिहिगतं द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं बुद्धापेत्ति ।
भिक्खुनियो एवमाहंसु – “एथ सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ, इमं
आहरथ, इमिना अथो, इमं कपिष्यं करोथा” ति । ता एवमाहंसु – “न मयं,
अथ्ये, सिक्खमाना, भिक्खुनियो मय्” ति । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा
... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति लिव्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो
परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन
असम्मतं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० .. सच्चं किर, भिक्खुवे, भिक्खुनियो परि-
पुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन अस-
म्मतं बुद्धापेत्ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे... कथं
हि नाम भिक्खुवे भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छ्सु
धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खुवे, अप्पस-
न्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मिकथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि –

B. 428

“अनुजानामि, भिक्खुवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि

R. 324 २० छ्सु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मूति दातुं । एवं च पन, भिक्खुवे,
दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु
सिक्खितसिक्खाय सङ्घं उपसङ्घमित्वा एकंसं उत्तरासङ्घं करित्वा भिक्खुनीनं
पादे बन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलि परगहेत्वा एवमस्स वचनीयो –
‘अहं, अथ्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अथ्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता
२५ द्वे वस्सानि छ्सु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा, सङ्घं बुद्धानसम्मूति याचामी’ ति ।
दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटि-
बलाय सङ्घो आपेतब्बो ।

३१०. “सुणातु मे, अथ्ये, सङ्घो । अयं इत्थनामा इत्थनामाय अस्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खित-सिक्खा सङ्घं बुट्ठानसम्मुति याचति । यदि सङ्घस्स पतकल्लं, सङ्घो इत्थ-नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खित-सिक्खाय बुट्ठानसम्मुति ददेय्य । एसा ज्ञति ।

“सुणातु मे, अथ्ये, सङ्घो । अयं इत्थनामा इत्थनामाय अस्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सङ्घं बुट्ठानसम्मुति याचति । सङ्घो इत्थनामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय बुट्ठानसम्मुति देति । यस्सा अस्याय खमति इत्थनामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय बुट्ठानसम्मुतिया दानं, सा तुष्टस्सः यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थनामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय बुट्ठानसम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुष्टी, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) पञ्जति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

३११. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं बुट्ठापेय्य, पाचित्तिं” ति ।

B. 429

20

(३) विभङ्गे

३१२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिपेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता बुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संबन्धरानि ।

25

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

असम्भता नाम ज्ञातिदुतियेन कम्भेन बुट्ठानसम्मुति न दिन्ना होति ।

बुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्पन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिण्या च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३ १३. घम्मकम्मे घम्मकम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । घम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । घम्मकम्मे अघम्म-कम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अघम्मकम्मे घम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अघम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अघम्मकम्मे अघम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति
१० दुक्कटस्स ।

३ १४. अनापत्ति परिपुण्ड्रादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु घम्मेमु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन सम्मतं बुद्धापेति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ ६८. अद्भुत्तिमपाचित्तियं (सहजीविनीधननुग्रहे)

(१) थुल्लनन्दासहजीविनीवत्यु

३ १५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
१५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनी
B. 430 बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगण्हाति न अनुगण्हापेति । ता बाला होन्ति
अब्यत्ता ; न जानन्ति कपिष्यं वा अकपिष्यं वा । या ता भिक्खुनियो अपिच्छाः
... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या
R. 525 थुल्लनन्दा सहजीविनी बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगण्हिष्यस्ति न अनु-
गण्हापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
२० सहजीविनी बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगण्हाति न अनुगण्हापेती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी सहजीविनी बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगण्हिष्यस्ति न अनुग-
२५ गण्हापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसप्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,

भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उहिसन्तु —

३१६. “या पन भिक्खुनी सहजीविनि बुद्धापेत्वा द्वे वस्तानि नेव
अनुग्रहेय्य न अनुग्रहपेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञे

३१७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

सहजीविनी नाम सद्विहारिनी वृच्छति ।

बुद्धापेत्वा ति उपसम्पादेत्वा ।

द्वे वस्तानि ति द्वे संवच्छरानि ।

नेव अनुग्रहेय्या ति न सयं अनुग्रहेय्य उहेसेन परिपुच्छाय ओवा-
देन अनुसासनिया ।

न अनुग्रहापेय्या ति न अङ्गं आणापेय्य द्वे वस्तानि नेव अनुग्र-
हिस्सामि न अनुग्रहापेस्सामी ति धुरं निविक्षत्तमते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३१८. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६. ६६. अनसत्ततिमपाचित्तियं

(बुद्धापितपवत्तिनीवनुबन्धने)

(१) बुद्धापितपवत्तिनीवत्यु

३१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो बुद्धापितं पवत्तिनि
द्वे वस्तानि नानुबन्धन्ति । ता बाला होन्ति अव्यत्ता; न जानन्ति कपियं
वा अकपियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो बुद्धापितं पवत्तिनि द्वे
वस्तानि नानुबन्धस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खुवे, भिक्खुनियो २०
बुद्धापितं पवत्तिनि द्वे वस्तानि नानुबन्धन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खुवे, भिक्खुनियो
बुद्धापितं पवत्तिनि द्वे वस्तानि नानुबन्धस्सन्ति ! नेतं, भिक्खुवे, अप्प-

सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षा-
पदं उद्दिसन्तु -

R. 326 ३२०. “या पन भिक्खुनी बुद्धापितं पवस्तिनि हे वस्तसानि नानुबन्धेय,
पाचित्तिं” ति ।

(३) विभज्ञे

३२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

बुद्धापितं ति उपसम्पादितं ।

पवस्तिनी नाम उपज्ञाया वुच्चति ।

हे वस्तसानी ति हे संवच्छरानि ।

१० नानुबन्धेया ति न सर्वं उपद्धृतेय ।

हे वस्तसानि नानुबन्धिवस्तामी ति धुरं निकिखतमत्ते आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

३२२. अनापत्ति उपज्ञाया^१ बाला वा होति अलज्जिनी वा, गिला-
नाय, आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१७०. सत्ततिमपाचित्तिं

(घूपकासे)

(१) युल्लनन्दासहजीविनीकृत्यु

३२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन युल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनि
बुद्धापेत्वा नेव घूपकासेति^२ न घूपकासापेति^३ । सामिको अगगहेसि । या
ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति स्थियन्ति विपाचेन्ति -

B. 432 २० कथं हि नाम अग्या युल्लनन्दा सहजीविनि बुद्धापेत्वा नेव घूपका-
सेस्तति न घूपकासापेस्तति, सामिको अगगहेसि ! सचायं भिक्खुनी
पक्कन्ता अस्स, न च सामिको गण्डेया ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खुवे,
युल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनि बुद्धापेत्वा नेव घूपकासेति^४ न घूपकासापेसि^५,
सामिको अगगहेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. सी० पौरुषके नहिं । २. उपज्ञा - रो० । ३-४. घूपकासेति न घूपकासापेसि - सी०,
रो० । ४-५. घूपकासेति न घूपकासापेति - स्था० ।

(२) भिक्खुति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खुवे, अल्लनन्दा
भिक्खुनी सहजीविनि बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेस्ति न वूपकासापेस्ति,
सामिको अगगहेसि ! नेतं, भिक्खुवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं
व पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उहिसन्तु -

३२४. “या पन भिक्खुनी सहजीविनि बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेय्य ५
न वूपकासापेय्य अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पि, पाचित्यं” ति ।

(३) विभज्ञे

३२५. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

सहजीविनी नाम सद्विविहारिनी बुच्छति ।

बुद्धापेत्वा ति उपसम्पादेत्वा ।

नेव वूपकासेय्या ति न सयं वूपकासेय्य ।

न वूपकासापेय्या ति न अङ्गं आणापेय्य ।

नेव वूपकासेस्तामि न वृषकासापेस्तामि' अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि
पी ति धुरं निकित्तमत्ते आपत्ति पाचित्यस्तु ।

३२६. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिकं भिक्खुर्नि न १५
लभति, मिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

गविनिवग्नो' सत्तमो* ।

३७१. एकसत्तिमपाचित्यं

(कुमारिभूताबुद्धापने)

(१) कुनवीसतिवस्तकुमारीवत्यु

३२७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्यं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो कुनवीसतिवस्सं
कुमारिभूतं^१ बुद्धपेन्ति । ता अक्खमा होन्ति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय

१. सी० पोत्वके नत्यि । २. गविनिवग्नो - सी०, स्या०, रो० । * एत्य सी० पोत्वके इम
उद्दानं दिस्ति-

गविनिवग्नं पार्वितं छ वस्मे भसम्मतूदादस ।

परिपुणक्च सहजेन सहबुद्धा छ पञ्च च ॥

३. कुमारीभूतं - स्या० ।

पाचित्यं-५७.

विपासाय डंसमकसबातातपसिरिंसपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचन-
पश्चानं । उप्पन्नानं सारीरिकानं बेदनानं दुक्खानं तिब्बानं^१ खरानं कटुकान
असातानं अमनापानं पाणहरानं अनधिवासकजातिका होन्ति । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
५ भिक्खुनियो ऊनबीसतिवस्सं कुमारिभूतं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्च
किर, भिक्खुवे, भिक्खुनियो ऊनबीसतिवस्सं कुमारिभूतं बुद्धापेन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खुवे, भिक्खुनियो
ऊनबीसतिवस्सं कुमारिभूतं बुद्धापेस्सन्ति ! ऊनबीसतिवस्सा, भिक्खुवे,
१० कुमारिभूता अक्षमा होति सीतस्स उण्हस्स ... पे० ... पाणहरानं अनधिवा-
सकजातिका होति । बीसतिवस्सा च खो, भिक्खुवे, कुमारिभूता खमा होति
सीतस्स उण्हस्स ... पे० ... पाणहरानं अधिवासकजातिका होति । नेतं, भिक्खुवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एव च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उहिसन्तु –

१५ ३२८. “या पन भिक्खुनी ऊनबीसतिवस्सं कुमारिभूतं बुद्धापेय्य,
पाचित्यं” ति ।

(३) विभङ्गे

३२९. या पना ति या यादिसा ... पे० .. भिक्खुनी ति .. पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

ऊनबीसतिवस्सा नाम अप्पत्तबीसतिवस्सा ।

२० कुमारिभूता नाम सामणेरी^२ दुच्चति ।
बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणं वा पतं वा चीवरं वा परिये-
सति, सीमं वा सम्मन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिथा दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचि-
२५ तियस्स । गणस्स च आचरिण्या च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३०. ऊनबीसतिवस्साय ऊनबीसतिवस्ससञ्चा बुद्धापेति, आपत्ति
पाचित्यस्स । ऊनबीसतिवस्साय वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
ऊनबीसतिवस्साय परिपुण्णसञ्चा बुद्धापेति, अनापत्ति । परिपुण्णबीसति-

१. तिप्पान – सी० । २. सामणेरा – सी० ।

वस्त्राय ऊनबीसतिवस्त्रसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णबीसतिवस्त्राय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णबीसतिवस्त्राय परिपुण्णसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

३३१. अनापत्ति ऊनबीसतिवस्सं परिपुण्णसञ्ज्ञा बुद्धापेति, परिपुण्ण-
बीसतिवस्सं परिपुण्णसञ्ज्ञा बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । ५

३ ७२. द्वासततिमयाचितिं

(कुमारिभूताबुद्धापेति)

(१) सिक्खासम्मुतिवस्त्र

३३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्रियं विहरति जतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णबीसतिवस्सं
कुमारिभूतं द्वे वस्त्रानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्ख बुद्धापेत्ति । ता
वाला होन्ति अव्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेत्ति – कथं १०
हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णबीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्त्रानि छसु धम्मेसु
असिक्खितसिक्ख बुद्धापेस्सन्ति ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो परिपुण्णबीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्त्रानि छसु धम्मेसु असिक्खित-
सिक्खं बुद्धापेत्ति ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णबीसतिवस्सं कुमारि-
भूतं द्वे वस्त्रानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू
आमन्त्तेसि –

“अनुजानामि, भिक्खवे, अट्टारसवस्त्राय कुमारिभूताय द्वे वस्त्रानि
छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुति” दातुं । एवं च पन भिक्खवे दातव्या । ताय २०
अट्टारसवस्त्राय कुमारिभूताय सङ्घं उपसङ्घमित्वा एकांसं उत्तरासङ्घं करित्वा
भिक्खुनीनं पादे बन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलि पगगहेत्वा एवमस्स
वचनीयो – ‘महं, अर्थे, इत्थन्नामाय अन्याय अट्टारसवस्त्रा कुमारि-
भूता सङ्घं द्वे वस्त्रानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुति याचामी’ ति । दुतियं

१. सिक्खासम्मुति – स्या० ।

पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । अयताय भिक्खुनिया पटिबलाय
सङ्घो आपेतब्बो –

B. 435

३३३. “सुणातु मे, अर्थे, सङ्घो । अयं इत्थनामा इत्थनामाय
अव्याय अट्टारसवस्सा कुमारिभूता सङ्घं द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खासम्मुति
५ याचति । यदि मङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थनामाय अट्टारसवस्साय कुमा-
रिभूताय द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खासम्मुति ददेय्य । एसा अति ।

“सुणातु मे, अर्थे, सङ्घो । अयं इत्थनामा इत्थनामाय अव्याय
अट्टारसवस्सा कुमारिभूता सङ्घं द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खासम्मुति
१० याचति । सङ्घो इत्थनामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छ्यु
धम्मेसु मिक्खासम्मुति देति । यस्सा अव्याय खमति इत्थनामाय अट्टारस-
वस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छ्यु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिया दानं, सा
तुष्णस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थनामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि
१५ छ्यु धम्मेसु सिक्खासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एधमेतं धार-
यामी” ति ।

“सा अट्टारसवस्सा कुमारिभूता एवं वदेही ति वत्तब्बा—‘पाणातिपाता
वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकक्षम्म’ समादानं’ समादियामि .. पे०.. विकाल-
२० भोजना वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकक्षम्म समादानं समादियामी” ति ।

(२) पञ्जति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुष्भ-
२५ रत्ताय^१ ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु-

३३४. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि
छ्यु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

३३५. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अघिप्पेता भिक्खुनी ति ।

२५ परिपुण्णवीसतिवस्सा नाम पत्तवीसतिवस्सा ।

कुमारिभूता नाम सामणेरी बुच्चति ।
द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

१—१. अवीतिकक्षमसमादानं—सी०, स्वा० । २. दुष्रताय—सी० ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिशा होति, दिशा वा सिक्खा कुपिता ।

बुद्धापेष्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेष्यामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्बन्धति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि ५ कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्यस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३६. धम्मकम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति' पाचित्यस्स । धम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्यस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्यस्स । १०

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३७. अनापत्ति परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । १५

३७३. तेस्ततिवाचित्यं

(मसम्मताबुद्धापत्रे)

(१) **बुद्धानसम्मृतिवत्पु**

३३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स प्रारामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं बुद्धापेत्ति । भिक्खुनियो एवमाहंसु – “एथ सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ, इमं आहरथ, इमिना अत्थो, इमं कपियं करोथा” ति । ता एवमाहंसु – “न मयं, अय्ये, सिक्खमाना; भिक्खुनियो मयं” ति । या ता भिक्खुनियो अपिपच्छा ...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति खिथ्यन्ति विपाचेत्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं बुद्धापेष्यसन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खि- २०

तसिक्खं सङ्घेन असम्मतं बुद्धापेत्ति ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि
दुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसति-
वस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं
बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... विगरहित्वा

८. ४३७

५ धर्मिम् कथं कत्वा भिक्खु आमत्तेसि -

“अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे
वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुति दातुं । एवं च पन,
भिक्खवे, दातत्वा । ताय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सङ्घं उपसङ्खमित्वा एकांसं उत्तरासङ्घं करित्वा

१० भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स
वचनीयो - ‘अहं, अर्थे, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अर्थाय परिपुण्णवीसति-
वस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सङ्घं बुद्धानसम्मुति
याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यताय
भिक्खुनिया पठिबलाय सङ्घो आपेतब्बो -

१५ ३३६. “सुणातु मे, अर्थे, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
अर्थाय परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खित-
सिक्खा सङ्घं बुद्धानसम्मुति याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो
इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु
सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुति ददेय्य । एसा ज्ञाति ।

२० “सुणातु मे, अर्थे, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अर्थाय
परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा
सङ्घं बुद्धानसम्मुति याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय
कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुति देति ।
यस्सा अर्थाय खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे
२५ वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स;
यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिना सङ्घेन इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे
वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुति । खमति सङ्घस्स,
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) पञ्चसि

३० अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुष्भर-

ताय ...पे०... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३४०. “या पन भिक्खुनी परिपुणवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे
वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं बुद्धापेय्य,
पाचित्यं” ति ।

B. 438

(३) विभज्ञो

३४१. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं ५ R. 329
इमस्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुणवीसतिवस्सा नाम पत्तवीसतिवस्सा ।

कुमारिभूता नाम सामणेरी बुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संबच्छरानि ।

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

10

असम्मता नाम अतिदुत्येन कम्मेन बुद्धानसम्मृति न दिक्षा होति ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिथा दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्ति- 15
यस्स । गणस्स च आचरिणिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३४२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।
धम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, 'आपत्ति पाचित्यस्स । धम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे 20
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३४३. अनापत्ति परिपुणवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन' सम्मतं बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

25

१७४. जतुसत्ततिमपाचित्तियं

(अनद्वादसवस्सावुद्गमे)

(१) अनद्वादसवस्सावत्त्वं

- B. 439 ३४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्रियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा बुद्धा-
पेन्ति । ता बाला होन्ति अव्यत्ता न जानन्ति कपियं वा अकपियं वा । सद्धि-
विहारिनियो पि बाला होन्ति अव्यत्ता; न जानन्ति कपियं वा अकपियं
५ वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्ज्ञायन्ति स्थियन्ति विपा-
चेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ..
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्चमति

- विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
१० ऊनद्वादसवस्सा बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उद्दिसन्तु –
३४५. “या पन भिक्खुनी ऊनद्वादसवस्सा बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञो

३४६. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति .. पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिपेता भिक्खुनी ति ।

१५ ऊनद्वादसवस्सा नाम अप्पत्तद्वादसवस्सा :

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पतं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्त्रति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
२० गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३४७. अनापत्ति परिपुण्ड्रादसवस्सा बुद्धापेति, उम्मतिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

— — —

६ ७५. पञ्चसत्तिमपाचित्यं
(ब्रह्मतावद्वापने)

(१) बुद्धापनसम्मुतिबत्त्

३४८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्ड्रादसवस्सा
सङ्घेन असम्मता बुद्धापेन्ति । ता बाला होन्ति अव्यत्ता; न जानन्ति कपियं
वा अकपियं वा । सद्विवाहरिनियो पि बाला होन्ति अव्यत्ता, न जानन्ति
कपियं वा अकपियं वा । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे०... ता उज्ज्ञा-
यन्ति खिश्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्ड्रादसवस्सा
सङ्घेन असम्मता बुद्धापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो परिपुण्ड्रादसवस्सा सङ्घेन असम्मता बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो परिपुण्ड्रादसवस्सा सङ्घेन असम्मता बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... विगरहित्वा धर्म्म कथं कत्वा भिक्खू
आमत्तेसि –

“अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्ड्रादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्धा-
पनसम्मुति” दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्ड्रादस-
वस्साय भिक्खुनिया सङ्घं उपसङ्घमित्वा एकांसं उत्तरासङ्घं करित्वा बुद्धानं
भिक्खुनीनं पादे बन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगगहेत्वा एवमस्स
वचनीयो – ‘अहं, अर्थे, इत्थनामा परिपुण्ड्रादसवस्सा भिक्खुनी सङ्घं बुद्धा-
पनसम्मुति याचामी’ ति । द्रुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा ।
सा भिक्खुनी सङ्घेन परिच्छन्दितब्बा^१ – “व्यत्ताय^२ भिक्खुनी लज्जनी”
ति । सचे बाला च होति अलज्जनी च, न दातब्बा । सचे बाला होति
लज्जनी, न दातब्बा । सचे व्यत्ता होति अलज्जनी, न दातब्बा । सचे
व्यत्ता च होति लज्जनी च, दातब्बा । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । व्यत्ताय
भिक्खुनिया पटिवलाय सङ्घो ज्ञापेतब्बो –

३४९. “मुणातु मे, अर्थे, सङ्घो । अयं इत्थनामा परिपुण्ड्रा-
दादसवस्सा भिक्खुनी सङ्घं बुद्धापनसम्मुति याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, २५

१. बुद्धापनसम्मति – स्त्या० । २. बुद्धानं – सी० । ३. परिच्छितब्बा – रो० । ४.
व्यत्ताय – सी० ।

सङ्घो इत्यन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्धापनसम्मुति ददेष्य ।
एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्यन्नामा परिपुण्णद्वादसवस्सा
भिक्खुनी सङ्घं बुद्धापनसम्मुति याचति । सङ्घो इत्यन्नामाय परिपुण्णद्वादस-
वस्साय भिक्खुनिया बुद्धापनसम्मुति देति । यस्सा अय्याय खमति इत्यन्ना-
माय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्धापनसम्मुतिया दानं, सा तुष्टस्स;
यस्सा नक्खमति, सा भासेष्य ।

“दिना सङ्घेन इत्यन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्धा-
पनसम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुष्टी, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) प्रकल्पति

B. 441 10 अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा
दुर्भरताय^१ ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु —

३५० “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्घेन असम्मता
बुद्धापेष्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

३५१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।
परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

असम्मता नाम अत्तिदुतियेन कम्मेन बुद्धापनसम्मुति न दिना होति ।
बुद्धापेष्या ति उपसम्पादेष्य ।

R. 331 20 बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिति वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मशति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३५२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
२५ धम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्ज्ञा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे

१. दुर्भरताय — सी० ।

ब्रेमतिका, आपति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपति दुक्कटस्स ।

३५३. अनापति परिपुण्णद्वादसवस्ता सङ्घेन सम्मता बुद्धापेति,
उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१७६. छस्त्रतिमपाचित्तिर्थ

(सीयनवभाषणन्नेन)

(१) चण्डकाळीबुद्धापनसम्मुतिवत्थ

३५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ- ५
पिण्डिकस्स आरामे । तेन स्तो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी भिक्खुनी-
सङ्घ^२ उपसङ्घमित्वा बुद्धापनसम्मुति याचति । अथ स्तो भिक्खुनीसङ्घो
चण्डकाळी भिक्खुर्नि परिच्छिन्दित्वा^३ - “अलं ताव ते, अय्ये, बुद्धापितेना”
ति, बुद्धापनसम्मुति न अदासि । चण्डकाळी भिक्खुनी ‘साधू’ ति पटिसुणि ।
तेन स्तो पन समयेन भिक्खुनीसङ्घो अञ्जासं भिक्खुनीन बुद्धापनसम्मुति १०
देति । चण्डकाळी भिक्खुनी उज्ज्ञायति खिय्यति^४ विपाचेति - “अहमेव
नून वाला, अहमेव नून^५ अलज्जिनी; यं सङ्घो अञ्जासं भिक्खुनीन बुद्धा-
पनसम्मुति देति, मर्यमेव न देती” ति । या ता भिक्खुनियो अपिच्छाः
... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेति - कथं हि नाम अय्या
चण्डकाळी - ‘अलं ताव ते, अय्ये, बुद्धापितेना’ ति बुच्चमाना ‘साधू’ ति १५
पटिसुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्म^६ आपज्जिस्सति ति ... पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, ‘चण्डकाळी भिक्खुनी अलं ताव ते अय्ये बुद्धापितेना’ ति
बुच्चमाना ‘साधू’ ति पटिसुणित्वा^७ पच्छा खिय्यनधम्म आपज्जी ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी २०
भिक्खुनी - ‘अलं ताव ते, अय्ये, बुद्धापितेना’ ति बुच्चमाना ‘साधू’ ति पटि-
सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्म आपज्जिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं

१. चण्डकाळी - सी०, स्या०, रो० । २. भिक्खुनिसङ्घ - म० । ३. परिच्छित्वा -
रो० । ४. लीयति - सी०, स्या०, रो० । ५. स्या० पीतके नत्ति । ६. लीयम्म -
०० । ७. पटिसुणित्वा - सी० ।

वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उद्दिसन्तु -

३५५. “या पन भिक्खुनी - ‘अलं ताव ते, अग्ने, बुद्धापितेना’ ति बुच्चमाना ‘साधू’ ति पटिस्तुणित्वा पच्छा लित्यनधम्मं आपज्जते, आपत्ति ५ पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञे

३५६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

अलं ताव ते अग्ने बुद्धापितेना ति अलं ताव ते, अग्ने, उपसम्पादितेन । ‘साधू’ ति पटिस्तुणित्वा पच्छा लित्यनधम्मं आपज्जति, आपत्ति १० पाचित्तियस्स ।

३५७. अनापत्ति पक्तिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्तं लित्यति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६ ७७. सत्तसत्ततिमपाचित्तियं

(बुद्धापते)

(१) युल्लनन्दाय उपसम्पदायाक्षनवस्तु

H. 449,
R. 392

३५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जनतरा सिक्षमाना युल्लन्दं भिक्खुनि उपसङ्घमित्वा उपसम्पदं याचि । युल्लनन्दा भिक्खुनी तं सिक्षमानं - “सचे मे त्वं, अग्ने, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी” ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुकं करोति । अथ खो सा सिक्षमाना भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति लित्यन्ति विपाचेन्ति - कर्थं हि नाम अग्न्या युल्लनन्दा २० सिक्षमानं - ‘सचे मे त्वं, अग्ने, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’ ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुकं करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खुवे, युल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्षमानं - ‘सचे मे त्वं, अग्ने, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’ ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुकं करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी सिक्खमानं – ‘सचे मे त्वं, अर्घ्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धा-
पेस्सामी’ ति वस्त्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुकं करिस्सति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उहिसन्तु—

३५६. “या पन भिक्खुनी सिक्खमानं – ‘सचे मे त्वं, अर्घ्ये, चीवरं
दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’ ति वस्त्वा, सा पञ्चांश अनन्तरायिकिनी नेव
बुद्धापेय्य न बुद्धापनाय उस्सुकं करेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञो

३६०. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अथे अविष्प्रेता भिक्खुनी ति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खतसिक्खा ।

सचे मे त्वं अर्घ्ये चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति एवाहं
तं उपसम्पादेस्सामि ।

सा पञ्चांश अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव बुद्धापेय्या ति न सय बुद्धापेय्य ।

न बुद्धापनाय उस्सुकं करेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य । नेव बुद्धा-
पेस्सामि न बुद्धापनाय उस्सुकं करिस्सामी ति भुं निक्खित्तमते आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

३६१. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

15

B. 444

20

१ ७८. महासत्तिमपाचित्तियं

(बुद्धापने)

(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदायाचनवत्पु

३६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्य आरामे । तेन स्वो पन समयेन अञ्जातरा सिक्खमाना थुल्लनन्दं
भिक्खुनि उपसङ्कमित्वा उपसम्पदं याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं सिक्खमानं
एतदवोच – “सचे मं त्वं, अर्घ्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं बुद्धा-

R. 333

“पेस्सामी” ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुकं करोति । अथ सा सिक्खमाना भिक्खुनीं एतमत्यं आरोचेति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति लिङ्गन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम ग्रन्था थुल्लनन्दा सिक्खमानं – सचे मं त्वं, अग्न्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धस्ससि ५ एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुकं करिस्सती ति ... पे० ... सचं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं – सचे मं त्वं अग्न्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुकं करोती ति ? “सचं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

- 10 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं – सचे मं त्वं, अग्न्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुकं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खु-नियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –
- 15 ३६३. “या पन भिक्खुनी सिक्खमानं – ‘सचे मं त्वं अग्न्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’ ति वत्वा, सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव बुद्धापेत्य न बुद्धापनाय उस्सुकं करेत्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गे

३६४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इर्मस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।
- 20 सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छासु धम्मेसु सिक्खतसिक्खा ।
सचे मं त्वं अग्न्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धस्सती ति द्वे संबच्छरानि उपटृहिस्ससि ।
एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति एवाहं तं उपसम्पादेस्सामि ।
सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।
- 25 नेव बुद्धापेत्या ति न सयं बुद्धापेत्य ।
न बुद्धापनाय उस्सुकं करेत्या ति न अञ्जनं आणापेत्य । नेव बुद्धापेस्सामि न बुद्धापनाय उस्सुकं करिस्सामी ति धुरं निक्षित्तमते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३६५. अनापत्ति सति अन्तरामे, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१७६. ऊनासीतिमपाचित्तियं

(पुरिससंसद्वृद्धाप्ते)

(१) चण्डकाळीवृद्धापनवत्तु

३६६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तिथं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी पुरिससंसद्वृ-
द्धारकसंसद्वृद्धं चण्ड सोकावासं चण्डकाळीं सिक्खमानं वृद्धापेति । या ता ५
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पुरिससंसद्वृद्धं कुमारकसंसद्वृद्धं चण्ड सोकावासं
चण्डकाळीं सिक्खमानं वृद्धापंसस्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी पुरिससंसद्वृद्धं कुमारकसंसद्वृद्धं चण्ड सोकावासं चण्डकाळीं सिक्ख-
मानं वृद्धापेसीं ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

10

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खव, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी पुरिससंसद्वृद्धं कुमारकसंसद्वृद्धं चण्ड सोकावासं चण्डकाळीं सिक्खमानं
वृद्धापेस्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

B. 446

३६७. “या पन भिक्खुनी पुरिससंसद्वृद्धं कुमारकसंसद्वृद्धं चण्ड सोका- १५
वासं सिक्खमानं वृद्धापेय, पाचित्तियं” ति ।

R. 334

(३) विभङ्गे

३६८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

पुरिस्तो नाम पत्तबीसतिवस्तो ।

कुमारको नाम अप्पत्तबीसतिवस्तो ।

20

संसद्वा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन संसद्वा ।

चण्डो नाम कोधना वृच्छति ।

१. सोकावासं – सी०; सोकावासं – स्या० । २. सी० पोत्तके नश्च । ३. वृद्धापेती –

स्या० ।

सोकावासा नाम परेतं दुक्षं उप्पादेति, सोकं आविसति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्तानि छसु धम्मेसु सिक्खतसिक्खा ।

बुद्धापेद्या ति उपसम्पादेय ।

बुद्धापेद्या ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,

- ५ सीमं वा सम्मन्ति, आपत्ति दुक्कटस्त । अतिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापर्योसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्यस्त;
गणस्त च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्त ।

३६६. अनापत्ति अजानन्ती बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्म-
काया ति ।

१८०. असीतिमपाचित्यं

(अननुञ्जातावृद्धापने)

(१) युल्लनन्ताभिक्खुनीवृत्तु

- १० ३७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन युल्लनन्दा भिक्खुनी मातापितूहि पि
सामिकेन पि अननुञ्जातं सिक्खमानं बुद्धापेति । मातापितरो पि सामिको पि
४ ४४७ उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अर्या युल्लनन्दा
अम्हेहि अननुञ्जातं सिक्खमानं बुद्धापेस्ती” ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो
१५ मातापितूनं पि सामिकस्स पि उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तान । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा . . पे०... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं
हि नाम अर्या युल्लनन्दा मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुञ्जातं सिक्खमानं
बुद्धापेस्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, युल्लनन्दा भिक्खुनी,
२० मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुञ्जातं सिक्खमानं बुद्धापेती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, युल्लनन्दा
भिक्खुनी मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुञ्जातं सिक्खमानं बुद्धापेस्ति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

ज्ञातं सिक्खमानं वुद्गापेत्य, पाचित्यं” ति ।

(३) विभन्नते

३७२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अथं इमस्मि अत्ये अधिष्ठेता भिक्खुनी ति ।

मातापितरो नाम जनका वुच्चन्ति ।

सामिको नाम येन परिगहिता होति ।

5

अननुच्छाता ति अनापुच्छा ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

वुद्गापेत्या ति उपसम्पादेत्य ।

वुद्गापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्यस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३७३. अनापत्ति अजानन्ती वुद्गापेति, अपलोकेत्वा वुद्गापेति, उम्म-
तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१८१. एकासीतिमपाचित्यं

(पारिवासिकछन्ददानेन वुद्गापेति)

(१) शुल्लनन्दाय देवदत्तपक्षगमनवस्थु

३७४. तेन समयेन वुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी – “सिक्खमानं वुद्गा-
पेस्सामी” ति थेरे भिक्खू सन्निपातेत्वा पहूतं खादनीयं भोजनीयं पस्सत्वा –
“न तावाहं, अर्या, सिक्खमानं वुद्गापेस्सामी” ति थेरे भिक्खू उत्थोजेत्वा
देवदत्तं कोकालिकं कटमोदकतिस्सकं^१ खण्डदेविया पुत्तं समुद्ददत्तं सन्निपातेत्वा
सिक्खमानं वुद्गापेसि^२ । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञ-
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अर्या थुल्लनन्दा पारिवासिक-
छन्ददानेन^३ सिक्खमानं वुद्गापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,

B. 448

१. कटपोरकतिस्सकं – सी०, स्था०, रो० । २. वुद्गापेति – स्था० । ३. पारिवासिकछन्द-
दानेन – स्था० ।

पाचित्यस्स-५६.

थुल्लनन्दा भिक्खुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं बुद्धापेसी' ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खुवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं बुद्धापेस्सति ! नेतं, भिक्खुवे,
५ अप्पसश्नानं वा पासादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

३७५. “या पन भिक्खुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं बुद्धा-
पेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३७६. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ...
१० अथं इमस्मि अथेऽपि अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

R. 396

पारिवासिकछन्ददानेना ति बुद्धिताय परिसाय ।

सिक्खमाना नाम ह्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खतसिक्खा ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

१५ वुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिण वा पत्त वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्त्रति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिण्या च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३७७. अनापत्ति अबुद्धिताय परिसाय बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

१. ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं

(अनुवस्तं बुद्धापेते)

(१) अनुवस्तं बुद्धापेतत्पु

१६ १ ३७८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स शारामे । तेन स्तो पन समयेन भिक्खुनियो अनुवस्तं बुद्धापेत्ति,
उपस्थयो न सम्मति । मनुवस्ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं
हि नाम भिक्खुनियो अनुवस्तं बुद्धापेस्सन्ति, उपस्थयो न सम्मती” ति !

१. बुद्धापेति — स्याऽ ।

अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं लिघ्यन्तानं विपाचेन्तानं ।
या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति लिघ्यन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खुनियो अनुवस्सं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, भिक्खुनियो अनुवस्सं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चत्रिंशि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो ५
अनुवस्सं बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पत, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

३७६. “या पन भिक्खुनी अनुवस्सं बुद्धापेष्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभज्ञने

३८०. या चक्रा ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अय इमस्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

10

अनुवस्सं ति अनुसंबद्धरं ।

बुद्धापेष्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पतं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । १५
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३८१. अनापत्ति एकन्तरिक बुद्धापेति, उम्मतिकाय, आदिकम्म-
काया ति ।

१ द३. तथासीतिमपाचित्तियं

(हे बुद्धापते)

(१) भिक्खुनीवृत्यु

३८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो एकं वसं द्वे बुद्धा- २०
पेन्ति । उपस्यो तथेव न सम्मति । मनुस्सा* तथेव उज्जायन्ति लिघ्यन्ति
विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो एकं वसं द्वे बुद्धापेस्सन्ति !
उपस्यो तथेव न सम्मती” ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं

B. 450

R. 337

*. एत्य सी० पोत्यके ‘विहारचारिकं आहिष्ठन्ता परिस्सत्वा’ ति अधिको पाठो दिसति ।

उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचेत्तानं । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेत्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो एकं वस्तं द्वे बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो एकं वस्तं द्वे बुद्धापेत्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

५ विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो एकं वस्तं द्वे बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३८३. “या पन भिक्खुनी एकं वस्तं द्वे बुद्धापेत्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... १० अयं इमस्त्म अत्ये अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

एकं वस्तं ति एकं संबच्छरं ।

द्वे बुद्धापेत्या ति द्वे उपसम्पादेय ।

येसति, सीमं वा सम्मन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिया दुक्कटं । छीहि १५ कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्ञायाय आपत्ति पाचित्तयस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३८५. अनापत्ति एकन्तरिकं एकं बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्माकया ति ।

*कुमारिभूतवग्मो अट्टमो ।

६ द४. चतुरासीतिमपाचित्तियं

(अत्युपालवारणे)

(१) छब्बग्नियाभिक्खुनीवत्यु

३८६. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ- २० पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्निया भिक्खुनियो छत्तु-

* एत्य ही० पीत्यके इमं उद्धारं दित्तति –

कुमारी द्वे च सहृदेन द्वादसा सम्मतेन च ।

मलं चीबर द्वे वस्तं संसद्वा सामिकेन च ।

परिवासिकानुवस्तं द्वुवे बुद्धापेतेन चाति ॥

पाहनं धारेन्ति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो छतुपाहनं धारेस्सन्ति, सेव्यथापि गिहिनियो काम-भोगिनियो” ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्निया भिक्खुनियो ५ छतुपाहनं धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्निया भिक्खुनियो छतुपाहनं धारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 451

(२) पठमपञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्निया भिक्खुनियो छतुपाहनं धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

10

“या पन भिक्खुनी छतुपाहनं धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्चतं होति ।

(३) अनुपञ्चाति – गिलाने

३८७. तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्खुनी गिलाना होति । तस्सा विना छतुपाहनं न फासु होति । भगवतो एतमत्यं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया छतुपाहनं । एवं १५ च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

R. 338

३८८. “या पन भिक्खुनी अगिलाना छतुपाहनं धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

३८९. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अथं इर्मस्मि अथे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

20

अगिलाना नाम यस्सा विना छतुपाहनं^१ फासु होति ।

गिलाना नाम यस्सा विना छतुपाहनं न फासु होति ।

छत्रं नाम तीणि छत्तानि – सेतच्छत्रं^२, किलञ्जच्छत्रं, पणच्छत्रं मण्डलबद्धं^३ सलाकबद्धं^४ ।

आरेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25

१. छतुपाहनं – सी० । २. छतुपाहना – सी० । ३. सेतच्छत्रं – रो० । ४. मण्डलबद्धं – स्या०, रो० । ५. स्या० पोषणके नत्य ।

३६०. अगिलाना अगिलानसञ्ज्ञा छतुपाहनं धारेति, आपत्ति पार्चितियस्स । अगिलाना वेमतिका छतुपाहनं धारेति, आपत्ति पार्चितियस्स । अगिलाना गिलानसञ्ज्ञा छतुपाहनं धारेति, आपत्ति पार्चितियस्स ।

B. 452

छत्रं धारेति न उपाहनं, आपत्ति दुक्कटस्स । उपाहनं धारेति

५ न छत्रं, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना अगिलानसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

३६१. अनापत्ति गिलानाय, आरामे आरामूपचारे' धारेति, आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्भिकाया ति ।

६ ८५. पञ्चासीतिमयपार्चितिं

(यान्तरामे)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्तु

३६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्रियं विहरति जेतवने अनाथ-
१० पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो यानेन यायन्ति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो यानेन यायिस्सन्ति, सेयथापि गिहनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खियन्तानं विपाचेतानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छां ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति
१५ खियन्ति विपाचेति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो यानेन यायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो यानेन यायन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो यानेन यायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
२० ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

R. 339

“या पन भिक्खुनी यानेन यायेय्य, पार्चितिं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) प्रतुपञ्जासि – गिलाने

३६३. तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्खुनी गिलाना होति,

१. आरामूपचारे – स्थान, रो० ।

न सक्कोति पदसा गन्तुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खुबे, गिलानाय भिक्खुनियो यानं । एवं च पन, भिक्खुबे, भिक्खुनियो इमं सिक्षापदं उद्दिसन्तु -

३६४. “या पन भिक्खुनी अगिलाना यानेन यायेष्य, पाचितियं” ति ।

B. 453

(४) विवरणे

३६५. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... ५
अथ इमस्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

अगिलाना नाम सक्कोति पदसा गन्तुं ।

गिलाना नाम न सक्कोति पदसा गन्तुं ।

यानं नाम वयहूँ रथो मकटं सन्दमानिका सिविका पाटङ्गी ।

यायेष्या ति संकि पि यानेन' यायति, आपत्ति पाचितियस्स । १०

३६६. अगिलाना अगिलानसञ्ज्ञा यानेन यायति, आपत्ति पाचितियस्स । अगिलाना वेमतिका यानेन यायति, आपत्ति पाचितियस्स ।
अगिलाना गिलानसञ्ज्ञा यानेन यायति, आपत्ति पाचितियस्स ।

गिलाना अगिलानसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमतिका,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्ज्ञा, अनापत्ति । १५

३६७. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६. ५६. आतीतिमपाचितियं

(सङ्क्षापीवारने)

(१) सङ्क्षापीवार्त्य

३६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्खुनी अञ्जातरिस्सा इत्थिया कुलूपिका होति । अथ खो सा इत्थी^१ तं भिक्खुनि एतदबोच - २० “हन्दाय्ये”, इमं सङ्क्षापीं अमुकाय नाम इत्थिया देही” ति । अथ खो सा भिक्खुनी - “सच्चाहं पत्तेन आदाय गच्छामि विस्सरो मे भविस्सती” ति पटिमुञ्चित्वा अगमासि । तस्सा रथिकाय^२ सुत्तके छिप्पे विप्पकिरियिसु ।

१. स्या०, रो० पोत्तकेसु नर्ति । २. रथि- रो० । ३. हन्दाय्ये - सी०, स्या०, रो० ।

४. रथियाय - सी०, स्या०, रो० ।

- ॥ ४५४ ॥ मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो
सङ्घाणिं धारेस्सन्ति, सेव्यथापि गिहिनियो’ कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं
खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या
ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
॥ ३४० ॥ ५ कथं हि नाम भिक्खुनी सङ्घाणिं धारेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
भिक्खुनी सङ्घाणिं धारेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
सङ्घाणिं धारेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं
च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

३६६. “या पन भिक्खुनी सङ्घाणिं धारेष्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गले

४००. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

सङ्घाणिं नाम या काचि कटूगा ।

धारेष्या ति सर्कि पि धारेति, आपति पाचित्तियस्स ।

४०१. अनापत्ति आबाधपच्चया^१ कटिसुत्तकं धारेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

३. ८७. सत्तासीतिभपाचित्तियं

(मलङ्घारथारणे)

(१) छब्बिमियाभिक्खुनीवत्यु

४०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बिमिया भिक्खुनियो इत्था-
लङ्घारं धारेन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि
२० नाम भिक्खुनियो इत्थालङ्घारं धारेस्सन्ति, सेव्यथापि गिहिनियो कामभोगि-
नियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खिय-
तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति

१-१. गिही कामभोगिनियो — सी०; गिहिकामभोगिनियो — रो० । २. धारेती — स्या० ।

३. आबाधपच्चया — सी०, स्या०, म० ।

खित्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिगया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिगया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जस्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-
गिगया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं ३ B. 453
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु –

४०३. “या पन भिक्खुनी इत्थालङ्कारं धारेय्य, पाचित्यं” ति ।

(३) विभज्ञने

४०४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अथे अधिष्पिता भिक्खुनी ति । १०

इत्थालङ्कारो नाम सीसूपगो गीवूपगो हत्थूपगो पाढूपगो कटूपगो ।

धारेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

४०५. अनापत्ति आवाघपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

५ दद. अष्टुतीसीतिमपाचितियं

(गन्धवण्णकनहाने)

(१) छब्बगिगयाभिक्खुनीवस्तु

४०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावित्यं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खुनियो गन्ध-
वण्णकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खित्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं
हि नाम भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायिस्सन्ति, सेयथापि गिहिनियो काम-
भोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं
खित्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अपिच्छां ... पे० ... ता उज्ज्ञा- १५ R. 341
यन्ति खित्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिगया भिक्खुनियो गन्ध-
वण्णकेन नहायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिगया
भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । २०

पाचित्यं – ६०.

(२) पक्षतिथि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो गन्धवणकेन नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसज्जानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उहि-
सन्तु -

५ ४०७. “या पन भिक्खुनी गन्धवणकेन नहायेत्य, पाचित्तिथं” ति ।

(३) विभज्ञने

४०८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमर्स्मि अत्ये अविष्टेता भिक्खुनी ति ।

B. 456

गन्धो नाम यो कोचि गन्धो ।

वणकं नाम यं किञ्चिच वणकं ।

१० नहायेत्या ति नहायति । पयोगे दुक्कटं, नहानपरियोसाने आपत्ति पाचित्तिथस्स ।

४०९. अनापत्ति आबाधपञ्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

१८६. ऊनवृत्तिमपाचित्तिथं

(वासितकपिङ्गलकलहाने)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्तु

४१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तिथं विहरति जेतवने अनाथ-
१५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो वासित-
केन पिङ्गाकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
“कथं हि नाम भिक्खुनियो वासितकेन पिङ्गाकेन नहायिस्सन्ति, सेय्यापि
गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
२० ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया
भिक्खुनियो वासितकेन पिङ्गाकेन नहायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो वासितकेन पिङ्गाकेन नहायन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पक्षतिथि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया

भिक्खुनियो वासितकेन पिङ्गाकेन नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अथं सज्जानं वा पसरदाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्षा-पदं उद्दिशन्तु -

४११. “या पन भिक्खुनी वासितकेन पिङ्गाकेन नहायेत्य,
पाचित्यं” ति ।

(१) विभज्ञो

४१२. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमर्स्म अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।

वासितकं नाम यं किञ्चिच गन्धवासितकं ।

पिङ्गाकं नाम तिलपिट्ठं वुच्चति ।

नहायेया ति नहायति । पयोगे दुक्कटं, नहानपरियोसाने आपत्ति १० पाचित्यस्स ।

४१३. अनापत्ति आबाधप्पच्चया, पक्तिपिङ्गाकेन नहायति, B. 452 उम्मत्तिकाय, आदिकमिकाया ति ।

५ ६०. नवुत्तिमपाचित्यं

(परिमहापने)

(१) भिक्खुनीवत्यु

४१४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्यिं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुनिया उम्मद्वा- 15 पेन्ति पि परिमहापेन्ति पि । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्तित्वा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुनिया उम्मद्वापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति पि सेयथापि गिहिनियो कामभोगिनियो”
ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्जायन्ति 20 खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुनिया उम्मद्वापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति पी ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुनिया उम्मद्वापेन्ति पि परिमहापेन्ति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-

नियो' भिक्खुनिया उम्मद्वापेस्सन्ति पि परिमद्वापेस्सन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे,
आपसन्नानं वा यसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

४१५. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया उम्मद्वापेष्य वा परिमद्वापेष्य
वा, पाचित्तिं” ति ।

(३) विभज्ञो

४१६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अबं इमस्मि अत्थे आधिपता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

उम्मद्वापेष्य वा ति उम्मद्वापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१० ४१७. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-

B. 458 काया ति ।

६१—६३. पाचित्तियानि

(उम्मद्वापने परिमद्वापने)

(१) परिमद्वापनवत्त्वं

४१८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन स्वो पन समयेन भिक्खुनियो सिक्खमानाय
१५ उम्मद्वापेन्ति पि परिमद्वापेन्ति पि ... पे० ... सामणेस्थिया उम्मद्वापेन्ति पि
परिमद्वापेन्ति पि ... पे० ... गिहिनिया उम्मद्वापेन्ति पि परिमद्वापेन्ति पि ।
मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता परिस्त्वा उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिनिया उम्मद्वापेस्सन्ति पि परि-
मद्वापेस्सन्ति पि, सेयथापि गिहिनियो^१ कामभोगिनियो^२” ति ! अस्सोसुं
२० स्वो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या
ता भिक्खुनियो श्रिप्पिच्छां ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिनिया उम्मद्वापेस्सन्ति पि परिमद्वापेस्सन्ति
पी ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिनिया उम्मद्वापेन्ति
पि परिमद्वापेन्ति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. सी० पीत्वके नतिय । २. उम्मद्वापेति — सी० । ३-३. गिहिकामभोगिनियो — रो०;
गिही कामभोगिनियो — सी० ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
गिहिनिया उम्मद्वापेस्सन्ति पि परिमद्वापेस्सन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-
पदं उद्दिसन्तु -

४१६. “या पन भिक्खुनी सिक्खमानाय' ... पे० ... सामणेरिया ५
... पे० ... गिहिनिया उम्मद्वापेय्य वा परिमद्वापेय्य वा, पाचितिं” ति ।

(३) विमङ्गी

४२०. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिपेता भिक्खुनी ति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

सामणेरीं नाम दससिक्खापदिका ।

10

गिहिनी नाम ग्रागरिनी बुच्चति ।

उम्मद्वापेय्य वा ति उम्मद्वापेति^१, आपत्ति पाचितियस्स ।

B. 459

परिमद्वापेय्य वा ति सम्बाहापेति, आपत्ति पाचितियस्स ।

४२१. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु^२, उम्मतिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

15

— ○ —

१६४. चतुनवुतिमपाचितिं

(अनापुच्छानिसीदन्ते)

(१) भिक्खुनीवत्यु

४२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जतवन अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो
अनापुच्छा आसने निसीदन्ति । भिक्खु उज्ज्ञायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदिस्सन्ती
ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा 20
आसने निसीदन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१-१. सी०, स्या० पोथकेसु नवित्य; सामणेरिया गिहिनिया - रो० । २. सामणेरा -
सी० । ३. उम्मद्वापेति - सी० । ४. आबाष्पच्छया - स्या०; आबाष्पच्छया - रो० ।

(२) वक्षाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अच्य-
सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-
पदं उद्दिसन्तु -

- ५ ४२३. “या पन भिक्खुनी भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने
निसीदेव्य, पाचित्तिवं” ति ।

(३) विभज्ञो

४२४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अघिष्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुस्स पुरतो ति उपसम्पन्नस्स पुरतो ।

- १० अनापुच्छा ति अनपलोकेत्वा ।

आसने निसीदेव्या ति अन्तमसो छमाय' पि निसीदति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

४२५. अनापुच्छते अनापुच्छतसञ्ज्ञा आसने निसीदति, आपत्ति

- B. 460 पाचित्तियस्स । अनापुच्छते वेमतिका आसने निसीदति, आपत्ति पाचित्ति-
R. 344 १५ यस्स । अनापुच्छते आपुच्छतसञ्ज्ञा आसने निसीदति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

आपुच्छते अनापुच्छतसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते आपुच्छतसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

४२६. अनापत्ति आपुच्छा आसने निसीदति, गिलानाय, आपदासु,
२० उम्मतिकाय, आदिकन्मिकाया ति ।

६५. पञ्चमबुतिमणपाचित्तिवं

(अनोकासक्तपञ्चपुच्छने)

(१) भिक्खुनीवक्ष्य

४२७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तिवं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अनोकासक्तं भिक्खुं
पञ्चं पुच्छन्ति । भिक्खु उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम

भिक्खुनियो अनोकासकतं भिक्खुं पञ्चं पुच्छस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, भिक्खुनियो अनोकासकतं भिक्खुं पञ्चं पुच्छस्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अनोकासकतं भिक्खुं पञ्चं पुच्छस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा^५
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु-
४२८. “या पन भिक्खुनी अनोकासकतं भिक्खुं पञ्चं पुच्छेय,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४२९. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... श्रयं
इभस्म अत्थे अधिष्पेता भिक्खुनी ति ।^{१०}

अनोकासकतं ति अनापुच्छा । भिक्खुं ति उपसम्पन्नं ।

पञ्चं पुच्छेया ति सुत्तन्ते ओकासं कारापेत्वा विनयं वा अभिधम्मं
वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । विनये ओकासं कारापेत्वा सुत्तन्तं वा
अभिधम्मं वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अभिधम्मे ओकासं कारापेत्वा
सुत्तन्तं वा विनयं वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।^{१५}

४३०. अनापुच्छते अनापुच्छतसङ्ग्ना पञ्चं पुच्छति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । अनापुच्छते वेमतिका पञ्चं पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अनापुच्छते आपुच्छतसङ्ग्ना पञ्चं पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपुच्छते अनापुच्छतसङ्ग्ना, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते आपुच्छतसङ्ग्ना, अनापत्ति ।^{२०}

४३१. अनापत्ति ओकासं कारापेत्वा पुच्छति, अनोदिस्स ओकासं
कारापेत्वा यत्थ कथ्यचि पुच्छति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

४६६. छन्दवृत्तिमपाचित्तियं

(छत्राच्छिद्धकागामपविलने)

(१) वातमण्डलिकावत्तु

४३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्तियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जनतरा भिक्खुनी असङ्ग-

चिछका' गामं पिण्डाय पाविसि । तस्सा रथिकायै वातमण्डलिका सङ्घा-
टियो उक्खिपिसु । मनुस्सा उक्कुट्टि अकंसु - "सुन्दरा" अय्याय थनुदरा'"
ति । सा भिक्खुनी तेहि" मनुस्सेहि उप्पण्डियमाना' मङ्कु अहोसि । अथ
खो सा भिक्खुनी उपस्सयं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्यं आरोचेसि । या ता
५ भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खुनी असङ्घचिछका गामं पविसिस्सती' ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी असङ्घचिछका गामं पाविसी' ति ?
"सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
१० असङ्घचिछका गामं पविसिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -
४३३. "या पन भिक्खुनी असङ्घचिछका गामं पविसेय्य, पाचि-
त्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

B. 462 ४३४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
१५ इमस्मि अत्यं अविष्येता भिक्खुनी ति ।

असङ्घचिछका ति विना सङ्घचिछकं ।
सङ्घचिछकं नाम अधक्खकं उद्भनाभि, तस्स पटिच्छादनत्थाय ।
गामं पविसेय्या ति परिक्खित्तस्स गामस्स परिक्खेपं अतिक्कामेन्तिया"
आपत्ति पाचितियस्स । अपरिक्खित्तस्स गामस्स उपचारं ओक्कमन्तिया
२० आपत्ति पाचितियस्स ।

४३५. अनापत्ति अच्छिन्नचीवरिकाय", नटुचीवरिकाय, गिलानाय,
अस्सतिया", अजानन्तिया, आपदासु", उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।
छतुपाहनवग्गो" नवमो ।

१. ग्रसंकचिका - रो०, असङ्घचिका - सी०; असकचिका - म० । २. रथियाय - सी०
स्या०, रो० । ३. मुन्दरो - सी०, स्या०, रो० । ४. थनुदरो - सी०, स्या०, तनुतरो - रो० । ५. स्या०,
रो० पोत्पकेसु नत्य । ६. उप्पण्डियमाना - स्या० । ७. पविसिस्सती - सी० । ८. पविलती -
स्या० । ९. संकचिकं - रो०; संकचिक - सी०, म० । १०. अतिक्कमन्तिया - स्या० ।
११. अच्छिन्नचीवरीकाय - सी० । १२. अस्सतिया - सी०, स्या०, रो० । १३. सी०. पोत्पके
नत्य । १४. छतुपाहनवग्गो - सी०; छतुपाहनवग्गो - सी० ।

४३६. *उद्दिष्टा खो, अस्यायोऽस्तु सत्त्वां पाचित्या घम्मा । तत्या-
स्यायोऽपुच्छामि – “कच्चित्य परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि – “कच्चित्य
परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि – “कच्चित्य परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्या-
स्यायोऽस्त्वा तुष्टी, एवमेतं वारयामी ति ।

खुदकं समतं ।
पाचित्यकण्ठं निर्दितं ।

— : o : —

*. एत्य शी० पोत्यके इमं उहानं दित्तस्ति –

छतं यानञ्च सङ्कुणी लङ्कारागन्धं पिण्डाका ।
भिक्कुणी सिफलमाना च सामणेरा गिहीनिया ।
अनापुच्छा अनोकासा असङ्कृचिकाय तेरसा ति ॥

मन्मूलानं

लमुण अव्यक्तारक्तं नग्ना तुवृक्तेन च ।
चित्ताराम गविभनी च कुमारी छतुपाहना ति ॥

†. एत्य कङ्कालितरिक्तं श्रयं वस्त्राना बहुज्ञा-

इती पर मुसावादवग्नादिषु सत्त्वं वग्नेषु भिक्षुपातिमोक्षवर्णनाय दुतनयेनेव विनिच्छयो
वेदितव्यो ति ।

तौल्यस्त्रवन्नो

उद्दिष्टा खो अस्यायोऽस्तु सत्त्वां पाचित्या घम्माति भिक्षु आरब्धं पठ्याता साधारणा सत्त्वि
प्रसाधारणा छब्रवृत्ती ति । एव ऋस्तु सत्त्वां पाचित्या चित्ताशार सिफला-

पद मङ्कुणी इत्यालङ्कारो गन्धवर्णको वसितपिण्डाको भिक्कुणी आवीहि उम्मद्वनपरिमहनानि
इत्यानि दस सिफलापदानि भ्रवितकानि भ्रकुसलवित्तानि । श्रयं पनेत्य भ्रविष्यायो विना पि वित्तेन
भ्रापज्जितव्यता भ्रवितकानि वित्ते पन सति भ्रकुसलेनेव भ्रापज्जितव्यता लोकवज्जानि चेव भ्रकुसल-
वित्तानि च । भ्रवसेसानि भ्रवितकानि पठ्यातिवज्जानेव चौरिवृद्धापतं गामन्तरं आरामसिफलापद
गविभनीवग्ने आदिदो पट्टाय सत्त्वं कुमारीभूतवग्ने आदिदो पट्टाय पठ्य पुरिसावित्तेन्दु परिवासियथक्त-
दानं अनुस्तव्युपापतं एकतरिक्तवृद्धापतं इत्यानि एकूनवीतिं सवितकानि पठ्यातिवज्जानि
प्रवसेसानि सवितकानि सोकवज्जानेवा ति ।

१. तत्प्रस्यायो – शी०, स्या०, रो० । २. खुदकं निर्दितं – शी०, रो०, पाचित्या
निर्दिता – स्या० ।

पाचित्यिदं – ११.

५. पाठिदेसनीयकण्ठं

इमे खो पनायायो' अद्व पाठिदेसनीया
घम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

१. पठमपाठिदेसनीयं (तथ्यविकल्पाश्रये)

(१) छब्बगिगयाभिक्खुनीवाट्यु

B 463,
R 346

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खुनियो सर्पि
विञ्चापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति लियन्ति विपाचेन्ति – “कथं
हि नाम भिक्खुनियो सर्पि विञ्चापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न
५ मनापं, कस्स सादुं न रुच्चती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्जायन्तानं लियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अपिच्छा
... पे०... ता उज्जायन्ति लियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिगया
भिक्खुनियो सर्पि विञ्चापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, छब्बगिगया’, भिक्खुनियो सर्पि विञ्चापेत्वा भुञ्जन्ती ति ?
१० “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्चत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिगया
भिक्खुनियो सर्पि विञ्चापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ...पे०. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु –

१५ “या पन भिक्खुनी सर्पि विञ्चापेत्वा भुञ्जेय्य, पठिदेसेत्वं ताय
भिक्खुनिया – ‘गारम्हं, अप्पे, घम्मं आर्पञ्ज असप्पार्य पठिदेसनीयं, तं
पठिदेसमी’” ति ।

एवच्छिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्चत्तं होति ।

(३) अनुपञ्चत्ति

२. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो गिलाना होन्ति । गिलानपुञ्चिका

१. पनम्यायो सी०, स्वा०, रो० । २. स्या० पोखके नहिं ।

भिक्खुनियो गिलाना भिक्खुनियो एतदबोचुं – “कच्च, अय्ये, समनीयं, कच्च यापनीय” ति ? “पुब्बे मयं, अय्ये, सर्पि विड्जापेत्वा भुञ्जाम, तेन नो फासु होति; इदानि पन भगवता पटिक्षितं ति कुकुञ्ज्वायन्ता न विड्जापेम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्यं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खुवे, गिलानाय भिक्खुनिया सर्पि विड्जापेत्वा ५ भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खुवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उहिसन्तु –

३. “या पन भिक्खुनी अगिलाना सर्पि विड्जापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिदेसेतम्बं ताय भिक्खुनिया – ‘गारह्यं, अय्ये, घम्मं आपर्ज्ज असप्यां पाटिदेसनीयं तं पटिदेसेमो’” ति ।

(४) विभङ्गे

४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं १० इमर्स्म अत्थे अधिप्येता भिक्खुनी ति ।

अगिलाना नाम यस्सा विना सप्पिना फासु होति ।

गिलाना नाम यस्सा विना सप्पिना न फासु होति ।

सर्पि नाम गोसर्पि वा अजिकासर्पि वा महिससर्पि' वा' । येसं १५ मंसं कप्पति तेसं सप्पि ।

अगिलाना अत्तनो अत्थाय विड्जापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

५. अगिलाना अगिलानसञ्ज्ञा सर्पि विड्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति २० पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना वेमतिका सर्पि विड्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना गिलानसञ्ज्ञा सर्पि विड्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

गिलाना अगिलानसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

६. अनापत्ति गिलानाय, गिलाना हृत्वा विड्जापेत्वा अगिलाना २५ B. 465 भुञ्जति, गिलानाय सेसकं भुञ्जति, ज्ञातकानं पवारितानं, अञ्जनस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—○—

१-१. महिससर्पि वा – स्याऽ; माहिसं वा सर्पि – सी०, रो० ।

**१. २. द्रुतियादिपाटिवेसनीयानि
(तेलादिमिक्कामे)**

(१) छब्बग्नियामिक्कुनीक्कु

७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावस्थियं विहरति जेतवने अनाथपि-
ण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्निया भिक्खुनियो तेलं विज्ञा-
पेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... मधुं विज्ञापेत्वा भुञ्जन्ति...पे०... काणितं विज्ञा-
पेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... मल्लं विज्ञापेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... मंसं विज्ञा-
पेत्वा भुञ्जन्ति .. पे०... स्त्रीं विज्ञापेत्वा भुञ्जन्ति...पे०... दधि विज्ञा-
पेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि
नाम भिक्खुनियो दधि विज्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न
मनापं, कस्स सादुं न रच्चती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्जायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
१० ...पे०... ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्निया
भिक्खुनियो दधि विज्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, छब्बग्निया भिक्खुनियो दधि विज्ञापेत्वा भुञ्जन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्चति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, छब्बग्निया
१५ भिक्खुनियो दधि विज्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन भिक्खुनियो इसं सिक्खापदं उद्दिसन्त् –

“या पन भिक्खुनी दधि विज्ञापेत्वा भुञ्जेय, पटिवेसेतत्त्वं ताय
भिक्खुनिया – ‘गारण्ह, अय्ये, घम्मं आपर्जि असप्यायं पटिवेसनीयं, तं
पटिवेसमी’” ति ।

- २० एवंचिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्चातं होति ।

(३) अनुपञ्चति

८. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका
भिक्खुनियो गिलाना भिक्खुनियो एतदवोचुं – “कच्च, अय्ये, खमनीयं,
कच्च यापनीय” ति ? “पुञ्चे मयं, अय्ये, दधि विज्ञापेत्वा भुञ्जिम्हां”,
तेन नो फासु होति, इदानि पन भगवता पटिक्षित्तं ति कुकुच्चायन्ता न

१. भुञ्जाम – सी०, स्पा० ।

विज्ञापेत्वा, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्यं आरोचेसु
...पे०... अनुज्ञानाभि, भिक्षुवे, गिलानाय भिक्षुनिया दर्थि विज्ञापेत्वा
सुचित्तुं । एवं च पन, भिक्षुवे, भिक्षुनियो इमं सिक्षापदं उद्दिसन्तु -
६.“या पन भिक्षुनी अगिलाना तेलं” ...पे०... मधुं ...पे०... फाणितं
...पे०... मच्छं ... पे०... मंसं ... पे०... खीरं ... पे०... दर्थि विज्ञापेत्वा ५
भुञ्जेत्य, पटिदेसेत्वां ताय भिक्षुनिया - ‘गारव्हं, अप्ये, धर्मं आपत्तिं
असप्यायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी’” ति । R. 384

(४) विभक्तौ

१०. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्षुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अविष्पेता भिक्षुनी ति ।

अगिलाना नाम यस्सा विना दधिना फासु होति । १०

गिलाना नाम यस्सा विना दधिना न फासु होति ।

तेलं नाम तिलतेलं सासापतेलं मधुकतेलं एरण्डकतेलं वसातेलं ।

मधु नाम मक्षिकामधु ।

फाणितं नाम उच्छुम्हा निब्बत्तं ।

मच्छो नाम ओढ़को वुच्चति । १५

मंसं नाम येसं मंसं कप्पति तेसं मंसं ।

खीरं नाम गोखीरं वा अजिकाखीरं वा महिंसखीरं^१ वा^२ येसं मंसं
कप्पति तेसं खीरं ।

दर्थि नाम तेसञ्चेव दर्थि ।

अगिलाना अत्तनो अत्याय विज्ञापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन २०
भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्ञोहारे अज्ञोहारे
आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

११. अगिलाना अगिलानसञ्ज्ञा दर्थि विज्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति
पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना वेमतिका दर्थि विज्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति
पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना गिलानसञ्ज्ञा दर्थि विज्ञापेत्वा भुञ्जति, २५
आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

गिलाना अगिलानसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमतिका,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्ज्ञा अनापत्ति । B. 467

१-१. सी०, स्था० पीत्वकेसु नरिच । २. एरण्डतेलं - स्था०, सी० । ३-३. महिंस
वा खीर - सी०, रो०; महिंसखीर वा - स्था० ।

१२. अनापत्ति गिलानाय, गिलाना हुत्वा विञ्जापेत्वा अगिलाना
भुञ्जति, गिलानाय सेसकं भुञ्जति, आतकानं पवारितानं, अङ्गासस्त्वाय,
अत्तनो धनेन, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

उहिंडा खो, अव्यायो, अद्व पाटिदेसनीया धम्मा । तत्थाव्यायो
पुच्छामि – “कच्चत्थ परिसुद्धा” ? द्रुतियं पि पुच्छामि – “कच्चत्थ परि-
सुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि – “कच्चत्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्था-
व्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

पाटिदेसनीयकण्डं निहितं ।

६. सेखियकण्ठं

इमे खो पनाव्यायोऽ सेखिया धम्मा
उद्देसं आगच्छन्ति ।

६ १. पठमसेखियं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावर्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ती^१ निवासेन्ति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती
निवासेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^२ कामभोगिनियो^३” ति ! अस्सोसु खो ५
भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता
भिक्खुनियो अपिच्छा ...पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं
हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो पुरतो^४ पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती^५ निवा-
सेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो पुरतो
पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती निवासेन्ती^६ ति ? “सच्चं, भगवा” ति । १०

R. 349,
B. 468

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
भिक्खुनियो पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती निवासेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्यसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्षापदं उद्दिसन्तु –

२. “परिमण्डलं निवासेस्सामी ति सिक्षा करणीया” ति ।

15

३. परिमण्डलं निवासेतब्दं नाभिमण्डलं जाणुमण्डलं पटिच्छा-
देन्तिया । या अनादरियं पटिच्छ पुरतो वा पच्छतो वा ओलम्बेन्ती निवासेति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, गिलानाय, आप-

१. पनाव्यायो – सी०, स्था०, रो० । २. ओलम्बेन्ता – स्था०; ओलम्बेन्ता – सी०, रो० ।

३. गिहिकामभोगिनियो – रो०; गिही कामभोगिनियो – सी० । ४-५. रो० पोत्यके नत्य ।

६. निवासेस्सन्ती – सी० ।

दासु, उम्मतिकाय, आदिकम्भिकाया ति ।

... पे० * ...

१ ७५. पञ्चसत्ततिमतेश्वियं

२२८. तेन समयेन बुढो भगवा सावत्थियं विहरनि जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खुनियो उदकं
उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करोन्ति । मनुस्सा उज्ज्ञायन्ति लिघ्यन्ति विपा-

B. 469

5 चेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करि-
स्सन्ति, सेयथपि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खु-

R. 350

नियो तेसं मनुस्सानं उज्ज्ञायन्तानं लिघ्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खु-
नियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्ज्ञायन्ति लिघ्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि
नाम छब्बगिगया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करि-

10 स्सन्ती” ति ! अथ खो भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा ... पे० ... भिक्खू पटिपुच्छ –
“सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिगया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि
खेळं पि करोन्ति” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुढो भगवा . पे० ...
कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिगया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं
15 पि खेळं पि करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२२९. “न उदके उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करिस्सामी ति
सिक्खा करणीया” ति ।

एवचिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्चतं होति ।

20 २३०. तेन खो पन समयेन गिलाना भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि
पस्सावं पि खेळं पि कातुं कुकुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं
... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया उदके उच्चारं पि
पस्सावं पि खेळं पि कातु । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु –

25 २३१. “न उदके अगिलाना उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करि-
स्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१. असतिया – सी०, स्या०, रो० । * सेलियानि सङ्कहितानि ।

२३२. न उदके अग्निलानाय उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा कातब्दो । या अनादरियं पटिच्च उदके अग्निलाना उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करोति, आपति दुष्कर्टस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, गिलानाय, थले कतो उदकं ओत्थरति, आपदासु, उम्मतिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाद्वाय^५, आदिकम्मिकाया ति ।

पादुकवग्नो सत्तमो ।

२३३. उद्दिष्टा खो, अव्यायो, सेखिया धम्मा । तत्थाव्यायो^६ पुच्छामि – “कच्चित्तथ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि – “कच्चित्तथ परिसुद्धा” ? ततिय पि पुच्छामि – “कच्चित्तथ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थाव्यायो^७, तस्मा तुष्टी, एवमेतं धारयामी ति ।

B. 470

10

सेखियकण्डं निहितं ।

१. वेदनद्वाय – स्थां, रो० २. तत्थाव्यायो – स्थां, रो० ३. परिसुद्धेत्थाव्यायो – स्थां, रो० ।

७. अधिकरणसमया धम्मा

इमे खो पनाय्यायो सत्त अधिकरणसमया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

R. 351

१. उपन्नुप्पश्चान्^१ अधिकरणानं समयाय वूपसमाय सम्मुखाविनयो
दातब्बो, सतिविनयो दातब्बो, अमूल्हविनयो दातब्बो, पटिड्जायाय कारेतब्बं,
येभुव्यसिका, तस्सपापियसिका, तिणवत्यारको ति ।

२. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सत्त अधिकरणसमया धम्मा । तत्याय्यायो
५ पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परि-
सुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्याय्यायो,
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

अधिकरणसमया निहिता ।

— : ० : —

३. उद्दिट्ठु खो, अय्यायो, निदानं । उद्दिट्ठा अटु पाराजिका धम्मा ।
उद्दिट्ठा सत्तरस सङ्घादिसेसा धम्मा । उद्दिट्ठा तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया
१0 धम्मा । उद्दिट्ठा छसट्टिसता पाचित्तिया धम्मा । उद्दिट्ठा अटु पटिदेसनीया
धम्मा । उद्दिट्ठा संखिया धम्मा । उद्दिट्ठा सत्त अधिकरणसमया धम्मा ।
एत्कं तस्स भगवतो सुतागतं सुत्परियापञ्चं अन्वद्धमासं^२ उद्देसं आगच्छति ।
तत्थ सब्बाहेव समग्राहि सम्मोदमानाहि अविवदमानाहि सिक्खतब्बं ति ।

भिक्खुनीविभज्ञो निहितो ।

पाचित्तियपालि निहिता ।

— : ० : —

१. उपन्नुप्पश्चान् – दी० । २. अम्बहमासं – स्या० । ३. भिक्खुनी विभज्ञं निहितं –
दी० ; पृथ्य दी० पोत्तके ‘उमतो विभज्ञं निहितं’ पि मरिष ।

विवेसपदानं
ग्रन्थकमणिका

अ

शकटानुषम्भेन, शिष्यना	
शक्तकर्प्पं, नर्वं नाम	
शक्तकम्बा	
शक्तसहायी	
शक्तिप्रयत्नं	
शक्तिपूर्यं	
शकालचीवरवत्त्वं	
शकालचीवरसक्ता, शकालचीवरे	
शकालचीवर्दं	
शक्तोत्ता, हृ	
शक्तनित्या	
शगारिको	
शगिलानसङ्की	
शगिलाना यानेन यावेद्य	
शगिलानो	१०२, १५८, २४०, २४३,
	४६६, ४८५
शगावीर्जं नाम	५५, ५६
शग्नलक्ष्मपनाय	७२
शग्नालज्जे, चेतिये	२८, ५२, ५४, ७३
शग्नागारं	१५६
शग्नारकाशूपमा, कामा	१८१
शग्न-गुलिपत्तोदको	१५२
शग्न-शुलिमुदिकावत्त्वं	२१६
शचिरवतिया, नदिया	२१४, ३५४, ३७६
— उदके कीलन्ति	१५३
शचेलकस्त	१२८
शच्चायिका, करणीया	२२१
शचाता, पश्ची	५३
शच्चुर्कं	५६
शज्जारामो	२१७, २४३
शज्जावसपो	२१७
शज्जोकासानीहृत्सेनासनवत्त्वं	६१

शक्तवदत्तिकेन, परिक्षारेन	३४२, ३४३, ३४५, ३४६
शक्तमठियसा वज्जपटिच्छादिका	३२१, ३२७
शक्तवादकद्वयभिन्नत्वत्पु	५६
शक्तवादके, विहेसके	५६
शक्तविज्ञुना पुरिसविगहेन	३७
शक्तवात्को	८८, २३४
शक्तात्वं	१११
शक्तातिकसङ्की	२३५
शक्तातिका	८८, २३४
शक्त्युहिसिकेन, परिक्षारेन	३४२, ३४३, ३४५
— महाजनिकेन	३४३, ३४५
— साक्षिकेन	३४३
शक्तेनक्ष्यं पटिवरणे	५६
शक्तं चेतापेत्वा, शक्ता चेतापेत्य	२३६
शक्ता विक्कापेत्वा, शक्तं विक्कापेत्य	२३७
शटनिया हैहिमाय	२२३, २२४
शटुङ्क्षो, भग्नो	४१, ४३
शट्टु-शुलपादकं	२२३, २२४
शट्टुरसवस्त्राय कुमारिमूत्य	४५१, ४५२
शट्टुकुलूपमा, कामा	१८१, १८७
शट्टुमय	२२२
शटुतेन्द्रकंसपरम, चेतापेत्वं	३५०
शटुतेन्द्रमासा	१६२
शटुब्धकोदनं गण्डाति	३३१
शतिकक्षन्तसक्ता	२३२
शतिकक्षमेत्य	३६०
शतिरितं	११७
शतिलोभो, पापको	३५३
शतिविसं	५५
शतानं विष्वत्वा विष्वत्वा रोदेत्य	३७८
शत्वते कठिने पक्षवमासा	३११
शदप्तो	२७०
शविदुं	५
शविदं	१२६

अद्वानगमनसमयी	१०५, १६१, १६२	प्रगिक्षणन्तराजके	२१३
अद्विका	३१	प्रगिग्नतरसनके	२१३
अवकलक	२८६—२८८	प्रगियन्तितो	२४०
अध्यमकान्मसञ्जी, अस्मकम्भे	२०५	प्रगिमित, विमोक्ष	४२, ४४
अध्यमकम्भे	२६४	— समार्पि	४२, ४४
— अस्मकान्मसञ्जी	२०५	प्रगियता, द्वे	२८१
अधिकरणउत्कोटने	१७०	प्रगिस्सजित्वा परिभूतेभ्य	४१४
अधिकरणकारिका	३०७	प्रगिहतं	१७१
अधिकरणवूपसमने	४११	प्रगीक्षकदस्तन	१४७, १४८
अधिकरणसमाचष्टमा, सत्	२८१	प्रगुच्छारितकर्त	११६
अधिकरणान, उपचुपश्चान् समवाय	२८१	प्रगुपलज्ज सेम्यकप्पने	६६
अधिकरणं नाम, चत्तारि अधिकरणानि	१७१	प्रगुपदं	२७
अधिकरणं बूपसमेहि	४११	प्रगुपसम्पन्नो	२७, ३०, ४६
अधिद्विता हार्ति	१०८	प्रगुष्ठो, अग्यो	६६
अधोजामुमण्डलं	२८८, २८९	— आयस्मा	३१—३३
अधोनामि	२२८	अनुवस्तुं	४६७
अनतिरिशेन, भोजनेन	११८	— बृहापनवत्यु	४६६
अनतिरितं नाम	११६, ११६	अनुबादाविकरणे	१७१
अनत्वते, कठिने	३६१	अनोकासकल भिक्षुं, पञ्च पुच्छेभ्य	४७६
अनविवासकजातिका	४४०, ४५०	अन्तममो, हसापेक्षो	१६७
अननुकूलाता	४६५	अन्तरघरे, सुप्तिच्छान्नो	२४६
अननुलोभिकं	२८५	— सुखबूतो	२४७
अनन्तरायिकी	३८२, ४११, ४१२, ४६१	अन्तरथरं	२३४
अनपलोकेत्वा	४३२	अन्तरायिका, अस्मा	१८०—१८३, १८६—१८८
अनभिरदा	३६६	अन्तरायं, करेय	३८७
अनवस्थुतो वा अवस्थुतो	३१३	— चीवरलाभं	३८७
अनसिता	२३७	अन्तेवासिनि	२८४, ३७५
अनागामिकलस्त सच्छिकिरिया	४१	अन्तोदृष्टे	४०३
अनागामिकलं	३८	अन्तोवस्त्रारिकायं	४०५
अनापिण्डिकस्त आरामे, जेतवने	('जेतवने' इति पदस्त हेतु दृष्टवं)	अन्तोवस्स, चारिकं चरन्ति	४०५
अनापिण्डिकस्त गहृपतिस्त कम्मन्तगामो	२१६	अन्तक्षरं	२७
अनावरिये, पाचितिर्य	१५५	अन्तद्वयासं	१६५, ४३१
अनावरो	२६३	अपचयस्त	२८६
अनापति	१३१	अपनिवेद्य	१६७
अनापुच्छा	४७८	अपमारिको	१४, १८, २४
— आरामं पवित्रेभ्य	४१६	अपरणं	५६, ३६३
— नितीदने	४७७	अप्पचुद्वारणसञ्जी	१६६
— पक्षकमेय	३७१, ३७२	अप्पञ्जन्नाता	४२३
अनाशोके	३६५	अप्पटिगहितकर्त	११३
		अप्पटिसंविदितसादनीयपटिमहृषे	३४१

अप्पादिसंविवितो, मुखे	२१३	अल्लचीवरवत्यु	३८५
अप्पिंदिसंविवितं	२४१, २४३	अवकण्णको	११, १२, १७, २६
अप्पिंदिश्रितं, विमोक्षं	४२, ४४	अवगण्डाराक, न भुजिस्तामि	२६४
अप्पिंदिश्रित, समाधि	४२, ४४	अवक्काय	३२६
अप्पिंदिश्री	३६६	अवरुद्धा, साकियदासका	२४१
अप्पिंदिश्रकविस्तज्जकस्त	२०७	अवस्थाटा	२६०
अप्पिंदिश्रिकायो, उदकसाटिकायो	३८०	अवस्थुता, अवस्थुतस्त	२८६, २८७, २८८, ३११
अप्पिंदिश्रौ, अन्तरवरे गमिस्तामि	२५०	अवस्थुतो, अवस्थुताय	२८५
अप्पिंदिश्रादा, कामा	१८१, १८६	— वा, अवस्थुतो वा	३१३
अप्पिंदिश्रु करेय	३६६	अविक्कात	५
अप्पिंदिश्रानं	१८२, १८६	अविदूरे	२६६
अप्पिंदिश्रमन	२६५, २६६	अविद्यापने	४६०, ४६१
अप्पिंदिश्रुतं	६	अविपक्कासे	४४८
अप्पिंदिश्रिति	३२८	असक्क्यथीता	२८७
अप्पिंदिश्रिता	४४६	असङ्क्षिप्तिका	४८०
अप्पिंदिश्रुचारिनियो	८२	— गामपविसने	४७६
अप्पिंदिश्रुचारिन्द्रिये	४२७	असतियका	४०२, ४०४, ४०६
अप्पिंदिश्रुद्वादिसेने, पटिवद्विचिता	२८३	— चारिकायं	४०२, ४०३
अप्पिंदिश्रुद्वु, पवारेय	११८, ११९	असम्यजाना	२८
अप्पिंदिश्रुतामसमञ्जी	३७	असम्मता	४३६
अप्पिंदिश्रुत	५	— बुद्धापने	४४४, ४५३, ४५७
अप्पिंदिश्रुतामुद्दसने	१६१	असम्मती	७८
अप्पिंदिश्रुतेन, सङ्कृदिशेसेन अनुद्दसेन्ति	१६६	असम्मत बुद्धापने	४३८
अप्पिंदिश्रुतियो, दातव्यो	२८१	असिक्षिकालसिक्षका	४४३
अप्पिंदिश्रितिकेन, नायेन	१५०	— बुद्धापने	४३५, ४४१
अप्पिंदिश्रित्वं	१४६	असिमूलपूमा, कामा	१८१
अप्पिंदिश्रो	३३०	असेखो, भिक्षु	३३, ४१
अप्पिंदिश्रोसाटितकानि	१२५	असवादा	२८६, २८७, २९०, २९१
अप्पिंदिश्रो, चुलनन्दा	३६६	अस्सत्यो	५५
— भद्रा	३६५	अस्समणियो	२९६
अप्पिंदिश्रो, उदावी	३५	अस्समणी	२८७, ३६७
अप्पिंदिश्रुतस्त सच्चिकिरिया	४१	अस्सा	१४५
अप्पिंदिश्रुता	३८	अस्सामणकं	२८५
अप्पिंदिश्रुत्वा	३७०	अस्सामो	२२८
अप्पिंदिश्रुत्वुत्यु	१८०	अस्सुतं	५
अप्पिंदिश्रुत्वुना, अकटानुष्मेन	१८४	अस्सो, तिपुरिसो	१४५
अप्पिंदिश्रुत्वु, भिक्षु, गढवाधिपुब्बो	१८०, २६२	अहत्यापासे कर्तं	११६
अप्पिंदिश्रुत्वुपटियता	३१, २१५	अहिंदुभिक्षुवत्यु	२२०
अप्पिंदिश्रुत्वारधारणे	४७२	अहिंकारी	६०

आ			
आजीवकसेत्य		मालोर्ध, परिवर्णन	८६२
आजीवको	१०६, १२८	आवस्थचीवरपरिवर्णने	८१४
आविषया	३५६	आवस्थपिण्डनोजने	१००
आवीनवा, राजनेपुरप्रवेसने	२११	आवस्थपिण्डो	१०१, १०२
आदीनवो	१८१, १८६	आवस्थसम्प्रतासारिपुत्रवत्तु	१०१
आनन्दस्त उपज्ञायो	१२१	आवस्थावार्दं	११
आनन्दो, भ्रम्यो	६६	आवस्थं, अनिस्तजित्वा	४१६
आनन्दो, मायस्मा	१११, ११६, १२७, १७५, २११	आवृत्पाणिस्त, भगिलानस्त, न वस्त्रं देतेस्तामि	२७१
आपणिकस्त वरे	३४३	आसनं	३७१
आपणिको	३२६	आसनिपरिवर्णने	४०५
आपत्तिकरणं	१७१	आसन्नि	४०६, ४०७
आपत्ति, चुल्लचयस्त	३०५, ३११	आसादानापेक्षो	११८, ११९
आपत्ति, दुक्कटस्त ३०, ३७, ५२, ६१, ६६, ७६	६१, ६८, १०७, ११७, १२३,	आहन्तपादको, मङ्ग्लो	६२, ७१
	१२६, १४३, १४५-१४८, १५४,	आहन्तपादकं, पीठं	७०
	१५८, १६८-१७०, १७६, १११,	आहन्तिता	३६६
	११८, २०४, २०५, २१४, २२१,	आहारो	१२६
	२३०, २३७, २५०, २५७, २६८-	आहारं, मुख्लारं	१२६
	२७१, २८७, २९४, ३०३, ३१०,	आहुत्वाकावत्तु	४०६
	३२०, ३३४, ३४१, ३४४, ३५८,	आलबका, भिक्षु	५२, ५४, ७३
	३६३, ३७०, ३८६, ४००, ४१२,	आलियं	२८, २९, ५२, ५४, ७३
	४२०, ४०३, ४५३, ४६५-४६८,		
	४७८, ४८५		
- परियन्ता	५१	इहुकाङ्क्षो	३६२
- पाचित्तियस्त	१३०, १३१	इहुकापाकारो	३६२
- पाटिदेसनीयस्त	२४०	इत्यागारं	२११
आपत्ति, दुद्धुलं	१७२, १७३	इत्यालङ्घारं	४७२, ४७३
आपत्तियो	१२	इद्विपादा, चत्तारो	४१, ४३
आबाधा	११	इन्द्रिलीलो	२१३, २१४
आमकष्ठकविक्षापने	३५६	इन्द्रिलीलं, अतिक्रमेत्य	२१४
आमकष्ठकी	३५६, ३६०	इरियापापत्तम्पत्ता	३३२
आमसनं	२८७	इसिमासितो	२७, २७०
आमिससम्मीगो	१८५, १८६		
आमिसहेतु	८५	उक्कटा, जाति	१०
आरक्षनाकानि, सेनासनानि	२४१, २४२	उक्कटो नाम, पत्तो	३३१
आराम्पवारं	२४३	- अक्षोत्तो	१२
आरामं	४०७	उक्कटु नाम, कम्बं	११
आरोहतो नाम, महामतो	३५८	- गोत्रं	११
आत्मकसन्विपरिक्षमाय	७२	- नामं	११
		- लिङ्गं	११
		- सिंप्यं	१२
		उक्कुटिकाय, न अन्तरवरे गमिस्तामि	२५५

उक्तकौटेय्य	१७१	उपनन्दो, अम्बो	१३५
उक्तिकामिकलु अनुवर्तन	२६२	- आयस्मा	५०, १२३, १२६, १३३, १३५,
उक्तिकामिकलु	१८४		१३६, १६४, १६५, १७२
उक्तिकामिकलु अनुवर्तन	२६२	- सक्यपुत्रो	५०, १२३, १२६-१३३, १३५,
उक्तिकामिकलु	२६२, २६३, ३०६		१३६, १६४, १६५, १७२
उक्तिकामिकलु गिरिहि	३०६	उपरिपासादवरगतो	१५३
उक्तिकामिकलु	२१७	उपरिवेहासकुटियावत्यु	७०
उक्तिकामिकलु	११७	उपस्सम्बो	३६६, ४८०
उक्तिकामिकलु	३६१	उपस्मुतिद्वाने	२०१
उक्तिकामिकलु	११६	उपालि, अम्बो	६६
उक्तिकामिकलु	५५	- आयस्मा	४२१
उक्तिकामिकलु निष्ठाते	१२४	उपालिदारको	१७४
उक्तिकामिकलु गिरिहि	२४६	उपासको	२१०
उज्जवनिकाय	६५	उपाहनालूच्छहस अगिलानस्स	
उज्ज्ञानसम्भी	२६१	न घम्मं देसेस्सामि	२७२
उज्ज्ञानपनक	६१	उपोसथापुच्छने	४३०
उज्ज्ञिति	६२	उपोसधं	४३०
उज्ज्ञहमयो	१६०-१६२	उप्पण्डियमाना, वेसियाहि	३७६
उत्तरत्यरप्यं	६३, ६४	उक्तिकलं	२८८, २८९
उत्तरिक्ष्मपञ्चवाचाहि	३७	उक्तिज्ञामुण्डलं	२२६, २८६-२८६
उत्तरिदिवरतिरतं	३०	उभतोप्रवस्तुते	२८८
उत्तरिमनुसंघममस्स वण्णो	३८	उभतोषार	२७१
उदकदन्तपोमा	१२६, १२७	उम्मद्वापने, परिमद्वापने	४७६
उदकसाटिकाकारापने	३८०	उम्मारे	१२५
उदकमुद्दिकमादियने	३८६	उम्मानपालो	२१०
उदके हसवम्भो	१५३, १५४	उम्माने	४०७
उदकं, सप्याणकं	१६६, १७०	उम्मुतेसेनादस्सने	१४४
उदायिकाकविज्ञनवत्यु	१६८	उम्मुता नाम, सेना	१४५
उदायिमिकलुवत्यु	३४, ८८	उम्मीषिकामने	१४७
उदायी, अम्बो	३५	उमीरमय	६३
— आयस्मा	३४, ३५, ८६, १६६, १६८, २२६	उमीररं	५५
— पुराणमुतियिकावत्यु	८६	उस्तपादिका	२६६
उक्तिकामिकलु	५५	उस्तबो, सावित्रियं	२३८
उदोसितभाजनवत्यु	२६८	उठारसम्भाविता	३६५
उद्वालनकं	२२५		
उहिस्समाने, पातिमोक्षे	१६३-१६५	ऊनकीसतिवस्तो, पुग्गलो	१७५, २००
उपचिकालायितेसेनासनवत्यु	६४	ऊनद्वादसवस्ता बुद्धापने	४४०, ४५६
उपनन्द-क्षम्भिगियमण्डनवत्यु	५०	ऊनवीसतिवस्त-उपसम्भादने	१७४
उपनन्दमिकलुवत्यु	१२६, १३१	ऊनवीसतिवस्तो	१७६, ४४६
उपनन्दमिकलुवत्यु	१६४	ऊनवीसतिवस्तं कुमारीमूर्त बुद्धापेम्य	४५०

ए

एकचीवरा	४१६
एकतोप्रवस्तुते	२८६
एकतोधारं	२७१
एकत्वरणणापुरुणतुष्टने	३१४
एकद्वानमम्यं	१७७
एकमन्यै, तुष्टने	३६३
एका, गणह्या प्रोहियेष्य	३०७
— गानन्तरं गच्छेष्य	३०४, ३०६
— नदीपा गच्छेष्य	३०७
— रत्ति विष्ववसेष्य	३०७
एकिन्द्रियं, जीवं	५२, ५५
— विहेठेन्ता	४०५
एकीनेका, भेदापेति	४३१
— सर्वित्तुति पि सल्लपति पि	३६६
एको, एकाय	६६
एतदेव पञ्चयं करित्वा अनङ्गां	६७
एरण्डेतेरं	१२४
एहि, भिक्षु	३३, ४०

ओ

ओक्षित्तचक्षु, अन्तरघरे गमिस्सामि	२४३
ओगुणित्तीसन्त भगिनानस्त न	
ब्रह्मं देस्तसामि	२७४
ओगुणिष्ठो न अन्तरघरे गमिस्सामि	२५४
ओजवनिकाय	६५
ओद्गुनिल्लेहकं, न भुञ्जिस्सामि	२६७
ओद्गु	२५
ओवनो	११७, ११६, १२१, १२२, १२४,
	२४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५
ओमको	३३१
ओमसवादे पाचित्यं	८, १०
ओरेनद्वामासं नहायेष्य	१६०, १६१
ओवदेष्य	७८
ओवाकृपसङ्कुमनं	४३१
ओवादो	४३०
क	
कड़्गु	३६०
कच्छानगोतं	११
कच्छानो	१३, २३

कल्पित्य परिसुद्धा	२३२
कच्छको	५५
कटभोरकतिस्सक	४६५
कटुकरोहिणी	५५
कटूपगा	४७२
कटूपर्यं	३५६
कठिनस्स, उदारो	३६२
कठिनुदारपटिबाहने	३६१
— बत्यु	३६१
कठिनुदारं, वस्मिकं	३६२
कठिनं, अत्यतं	३३३, ३४१
कठिकसमणुइसवत्यु	१८६
कठिको, समयूद्देशो	१८७
कठु	२२८
कण्डुपटिच्छादि नाम	२२७, २२८
कण्णकितानि	३८३
कण्हसप्तो	१५७
कतकम्मा	१६७
कथाय, वस्मिया	२११
कहमी	१६४
कहतेष्य	४१०
कपित्थनो	५५
कपिलवत्युस्मि, निषोधारामे	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२१
कप्यानि, द्वे	३०२
कप्यितकङ्गविगयाकलहवत्यु	४२१
कप्यितको, आयस्मा	४२१
कप्यियकंतं	११७
कवलावञ्चेदकं न भुञ्जिस्सामि	२६४
कवल, देहं	३४८
— महर्घं	३४७
कम्मकारो, दलिदो	१०८, १०६
कम्मदोस	३०८, ४२३
कम्मपटिबाहने	२०८
कम्मविपति	३०८, ४२३
कम्मसमयो	१६१, १६२
कम्मसम्पत्ति	३०८, ४२३
कम्मिका	१७७
कम्मेन, अतिकुतियेन	२३७
कम्मे	३०८, ४२३

- अपलोकनकर्त्ता, अभियंक	२०४	कासीसु, जनपदेसु	२१६
- उपर्कहुं, शीते	११	काल्पसामं	१६४
कम्पनी, नाम है कम्पनी	११	किञ्चनविकरण	१७१
कारणीया, अक्षयायिका	२२१	किञ्चलामो, मानुषामो	२३३
कालन्दकनिवारे, बेल्वने	५६, ६६, १०३, १३६,	किरणतिको	१०८
	१५६, १७४, २३५, ३६३,	किलञ्जन्यज्वलं	२७०
	४०५, ४०६, ४६५	किलञ्जने	३६७
कलहकारिका	३०७, ४२३	किलासिको	१४, १८, २४
कलहजातार्न, भण्डनजातार्न	२०२	किलेसप्पहारं	४१
कल्पाणाविष्याया	१७५	किलेता	१२
कवाटबद्धो	३६६	कुमकुचउपदहो	२००
कसि	११	कुमकुचसम्पाते, गामे	१७७, १७९
कस्सको	१४, १८, २४, १४६	कुटिको	१४, १८, २४
कहापणस्त, तेलं	३३८	कुड़ा, तयो	३६२
काकच्छमामा	२८	कुड़ो नाम	३६२
काकोरवसही	११६	कुदाल	२८३
काचि, चीजनी	३५६	कुदुसको	३६०
काणमाता, उपासिका	११२, ११३	कुपिताचाचार्यं	३१७
काणा	११२, ११३	कुपिताचष्ठकालीवरत्	३१४
कापिलानी, भद्रा	३०३, ३६५, ३६६, ३७५, ३६५	कुपितो, अनन्तमनो	१६७
कापोतिका	१५०	कुमारको	४६३
कामनोगिनो, गिही	२२४, २४५, २६८	कुमारिभूतावहुपने	४५१
कामा, अङ्गाराकासूपमा	१८१	कुम्भकारसिंपं	११
- मट्टिकुडूपमा	१८१, १८७	कुम्भकारी	१४, १८, २४
- अप्पसामा	१८१, १८६	कुम्भधूणिकारं	३६६, ४१३
- असिसूपमा	१८१	कुम्मासो	११७, ११६, १२१, १२२, १२६,
- तिणुकूपमा	१८१		२४०, २४३, ३११, ४१३, ४१५
- मंसपसूपमा	१८१	कुलपरियन्ता	५१
- याचितकूपमा	१८१	कुलमच्छ्ये	४२६
- दखलफलूपमा	१८१	कुलवहुको	११, १२, १७, २३
- सतिसूलूपमा	१८१	कुलानि, चत्तारि	१३६, ३७१
- सप्पसिरूपमा	१८१, १८७	- सेवकसमतानि	२३८-२४०
- मुपिनकूपमा	१८१	कुलीरपादको, मञ्चो	६२, २२५
कायपटिबद्धं	२८८, २८६	कुलीरपादकं, थीठ	६२, २२५
कायप्पचालकं न अन्तर्वरे गमिस्तामि	२५१	कुलपको	३४, २३६
कायबद्धन	१६७	कुलपिका	६६, ३७१
कायसंसर्वं	२८५	कुलं नाम, चत्तारि कुलानि	१३६, ४२७
कारकसङ्कं	३०८	कूटवादेन, पापेसि	१०
कारका	३४६	कूटागारसालाय, बहावने ३८, ३६, १०८, १२५, १२७,	४२१
कालचीरं	३४३		
कालचित्तं - ६३.			

कौसलिको, अव्यो	६६	गणबोजने, पारितिव	१०३
कोच्च	६२, ६३	गणतान्त्रियकरणे	३८६
कोटुकम्ब	११	गणी	४३२
कोटुको	१३, २३	गणिको	१४, १८, २४
कोत्तिलिकाय	३६७	गण्डी	४३२
कोत्तिलिका, उपासका	१५०	गद्बाधिपुष्टो, शास्त्री	१८०, १८१, २६२
कोत्तिलिक्य	५६, ७१, १५४, १६०, २६६	गद्भास्त्रो	१२, १८, २३, २५
कौसलमी	२६, १५०	गद्वगनिवारी	३१
कौत्तिलिकावश्वागारवत्यु	३१	गम्बवण्णकनहाने	४७३
कौसलेषु, जनवेषु	३१, १०१, १७८, २१६,	गम्भिमीवृद्धापने	४३३
	३०५, ३०६, ३७४	गम्भम्मा, घडु	७८, ८१, ४३१, ४३३
कौसलो, दसेनदि	२१० २११, ३०१,	गम्पावृणजेतापने	३४७
	३४७-३४८	गाम	३४८
कौसियोर्त	११	गम्हण	२८७
कौसियो	१३, २३	गहृतिस्त कम्मन्तगामो, अनाथपिण्डिकस्त	२१६
कंसनील	१६४	गामकावासे	४२७
॥			
खण्डभाजकस्त	२०७	गामे, कुम्कुटसम्पाते	१७६
खण्डवेविया पुस्तो, अव्यो	६६, ४६५	गामो	१३०
खण्डिकुल	१३६, ३७१	गिरणगममज्जो	१२०
खतियो	१२	गिलानपुङ्किका	१२४, १५७, १६०
खन्नवीकं	५५	गिलानभिक्षुवत्यु	१२४
खन्मकी, न धन्तरवरे गमिस्सामि	२५३	गिलानसमयो	१०५, १११, १६१, १६२
खाइनीयं	११७, ११४-१२२, २२६, २३४,	गिलानातिरित्तभोजनवत्यु	११६
	२३७, २४०-२४४, २२५	गिलानामहापापतियोत्तरीवत्यु	८४
खिम्यनष्टम्ब	४५६	गिलानी	१०२, २४३, ४६८, ४८५
खिलकाता	३६६	गिहिंगता	४४१, ४४३, ४४५
खीयनष्टम्पापञ्जने	४५६	गिहिनिया	४७७
खीयनष्टम्ब	२०३, २०६	गिहिवेष्यावच्छकरणे	४१०
खीरं	१२४, ४८५	गिहिसमारम्बो	६७, ६८
खूदानुबूद्धेहि सिक्खापदेहि	१६३	गिही, काममोगिनो	२२४
खेळ	२७६	गीतं	३६३, ३६४
खोर्म, महर्ष	३४६	गूरुकटाहृष्टहृष्टवत्यु	३६०
॥			
ग		गोणो	१२, १७, १८, २३, २५
गणको	१४, १८, २४	गोतमोर्त	११
गणना	११	गोतमी, महापापति	३५६, ३५७
गणने, सिक्खेद्य	१७४	गोतमी	१३, २३
गणपतियासने	४२३	गोतमान, हे गोतानि	११
		गोष्ठमो	३६०
		गोपालका	१४६
		गोरक्षो	११, १४, १८, २४

खपकस्स पञ्चापति गठिनी	२७५	जेवने, अनाथपिण्डिकस्स आरामे ३, ६, २१, २६, ३१, ३४, ५०, ६१, ६४, ६६, ६७, ७०, ७६, ८१, ८५, ९७, ८६, ९१, ९४, १६६, १००, ११२, ११५, ११७, १२१, १२३, १२६, १३१, १३३, १३५, १४४, १४६, १४७, १५२, १५५, १५६, १६३, १६४, १६६, १६८— १७८, १८०, १८४, १८६, १८७, १८८, १८९, १९४, १९६, १९७, १९८—२०४, २०८, २१०, २१८, २२४, २२५, २२७, २२८, २३०, २३३, २३७, २४५, २४६— २७६, २७५, २७७, २७८, २८३, २८८, २९२, २९५, २९६, २९७, २०४, ११२, ११४, ११८, ११९, ११३, ११४, ११६, ११७, २००, २०१, २०३, २०४, २०६, २०८, २१८, २२४, २२६, २२८, २३५, २४५, २४६, २४७, २५०, २५२—२६१, २६७, २६८, २७१, २७४, २७५, २७७
खपकस्स	२१	
खपकस्स खपकस्स	२६	
खपकस्स तो	१७, १०२, १२६, २३३, २३६, २४२	
खपकस्सिका	१०	
खपन	२८७	
खेनक, पाचिलिं	२२३, २२६, २२६, २८१	
ज		
जतुमढुके	३५५	
जतुमर्य	३५६	
जनपदेसु, कामीसु	२१६	
— कौमलेसु	२११	
जरादुब्बला	२८५	
जवकण्ठाको	११, १२, १३, २३	
जाता नाम, पठवी	५३	
जाति नाम, द्वे जानियो	१०, २२	
जाति	४३२	
जारो	३५, १२७	
जिल्हानिर्वाचारक न शुभिज्जस्सामि	२६५	
जीविता बोरोपेय्य	१६६	
जीवं, एकिन्निय	५२, ५५	
झ		
झान		४१
झाति, एसा		७६
झातिकम्म		२०४
झातिकम्मुदेन कमेन		१३, ४१
झातिकुलिय कम्म		२०४, २३७
झातिया हुक्कट		१८४, ३१७, ३२७, ४५६
झाणदस्सन		४१
झातिका		८८, २३४
ঠ		
ঠিকাহোমিত বৌদ্ধাসনিয়ো		২১৫
ঠিকাকাসী		২৪২

त

सलकसिलायं
तटिक्ष्ण, सेव्य
तपीवं, पमाण
तपोदे, राजग्रहे
तमचातकं
तससतिकउग्मारणे
तससतिकं
तस्सपायियसिका
तावकालिक
तिभिसि
तिगवत्यारको
तिगसन्धारकं
तिगसन्धारो
तिगुकूपमा, कामा
तिदियसञ्ज्ञी
तिरच्छानकं
तिरच्छानगती १२, १७, १८, २३, २५, ३६६
तिरच्छानविज्ञा
तिरच्छानविज्ञापरियापुणे
— वाचने

तिरोकुहुलडुने
तिरोकुडे
तिरोरहु
तिलतेल
तीहि, सरणगमनेहि, उपसम्पन्नो भिक्षु
दूतानि, तीर्णि
दूतोनढमक्कवर्णिठकारापने
तेजोधातु समाविज्ञत्वा
तेतसम्पाके
तेवादिविक्षापने
तेवेन ग्रथो
तेवं, कहापणस्त
— विक्षापेत्वा भुजन्ति
तेविज्ञो

थ

वाविका
वाविकं, पम्बसानां
बुल्लकञ्चु

६३,	६४	बुल्लचवपस्त, आपत्ति बुल्लचवया	३०७, ३११ ३१७, ३२७
३८१		बुल्लनन्दा, अभ्या	१६
१५६		— भिक्षुनी	२१०, २८८, ३०१, ३०२, ३०७, ३२४, ३३४, ३४६, ३७२, ३८६, ३८०, ४११, ४२३, ४४६, ४६०, ४६६
२५५		बुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	१६, २३४, २७२
११७		बुल्लनन्दा भिक्षुनिया, उपटाककुलं	३८६
१६७		बुल्लनन्दासप्तितविक्षापनवत्थु	३३६
२८१		वेय्यसत्यसञ्ज्ञी	१७८
८६		वेय्यसत्येन ममापटिपञ्जने	१७६
६३		— सर्वं	१७७
२८१		वेय्यसत्यो	१७७, १७८
व			
२१८		दण्डपाणिस्त्र अगिलानस्त्र न धर्मं देससामि	२७०
३६३		दण्डो, चतुहृत्वो	२७०
४१८		दधि	१२४, ४८५
४१६		दधि विक्षापेत्वा भुजन्ति	४८४
४१७		दन्तकारपवारापावत्थु	२२१
३६०		दन्तकारो	२२१
३६१		दन्तपीतलादने	१२५
४०४		दन्तमयं	२२२
१२४		दब्लो, आपस्ता	५६, २०६
३३,	४०	— मल्लपुतो	५६, ६०, २०६
२२५		दलिहकम्माकारवत्थु	१०८
२२४		दलिदो, कम्माकारो	१०८, १०९
१५०		दवा भणति	८
३५४		दस्तनूपचारं	१३०
४८४		दातु, सेक्षसम्मुति	२३७
३३६,	३३८	दायका	३४६
३३८		दारका सहायका, सत्तरसवगिया	१७४
४८४		दाकुहु	३६२
४८४		दारपाकारो	३६२
३८		दिविमातं	८१, १८७
२१४		दिङ्	५
२१४		दिङ्गो, भिक्षुनीसङ्कुस्त	२६६
२२८		दुक्कटस्त, आपत्ति	३६२
		(‘आपत्ति दुक्कटस्त’ ति पदस्त हेठा दट्ट्वा)	

तुक्कट, अज्ञापनीसि	१६	चम्पिकं, कठिनदारं	१६२
— पयोगे	२२६, ३३६	— कर्म प्रपत्तीकरणम् ...	२०४
— पयोगे	१२५	— चीवरविभाज्ञं	३८८
तुक्किता, सहजीविनीवत्यु	३१७	चम्पिया, काशय	२११
तुमाको मातुगामो	३५७	चम्पिं कर्यं कातु, पट्टा	३४६, ३४८
तुद्गुल्लाहुद्गुल्लं आजानितुं	१७६	चम्पो	२७, ३७, १६५
तुद्गुल्ला, नाम प्राप्ति कर्त्तारि च पाराजिकानि		— स्वाक्षरातो	३१५
तेरत च सहृदिसेसा	५१, १७३	चारेष्य	४६६
तुद्गुल्लापत्तिपटिच्छादने	१७२	चूतत्वाय	१६२
— सम्पी	५२, १७३	चुतिका	६०
तुक्किहितं	१७१	चुक्कलो, भम्बो	२७४
तुख्खमूते	१६०		
तुख्खणकरणं	१६३, १६४	नगरं	१३०
तुख्खलीवरपच्चासा	३६१	नगगनहाने	३७६
तुख्खलीवरो	२०६	नगगा	२८
तुख्खत्या	३२६	— एकतिथे नहायन्ति	३५४
तुमासितं अज्ञापनी	१६	नच्चमीतवादितगमने	३६३
तुम्भिक्षा, बज्जी	३८	नच्चं	३६३, ३६४
देवताभासितो	२७, २७०	नटका	३८६, ४१३
देवता, सक्ते अधिवत्या	५४	नटपुञ्जको, भिक्षु	२६६
देवदत्तवत्यु	१०३	नठा	३८६, ४१३
देवदत्तो	६७, ४६५	नटादीनं स्वादनीयदाने	४१२
— परिहीनताभासककारो	१०३	नदीतरणवत्यु	३०४
देविया, भर्त्तिकाय	१५३, २११	नदीपारं	३०४
देवेष्य	३७	नदवती	२८३
दोसगामिनियो, भिक्षुनिया	३१८	नद्विविसालबलिवहक्या	२८३
दृष्ट्युलपव्यपरमं	३५७	नद्विविसालो, बलिवहो	६, १०
द्वारकुम्भसुनीवत्यु	३५६	नद्वो, आयस्मा	२३०
द्वे उपोसया, चातुहमिको च पञ्चरसिको च	४३१	न पवरारे	४२८
द्वे एकमन्त्रे तु वहेष्यु	३६४	नवकातरा	२८४
ध			
धनिहुको	११, १२, १७, २३	नवकाम्भकारकभिक्षुवत्यु	५२, ७३
धम्मकम्भसङ्क्षा	२६५, ३२०, ३२३, ३२८	नवकम्भं	५२, ५४, १६१
धम्मकम्भसङ्क्षी अधम्मकम्भे	२०५	नवनीतं	१२४
— धम्मकम्भे	२०४, २०५, २०७	नवं	१६४, २२३
धम्मरविक्षतो	२३	नवं नाम, अक्षतकम्भं	१६४
धम्मसङ्नेत्री	१८५, १८६	— कर्णं उपादाय	२२३
धम्मसञ्चनागतविभित्तु	२८	न दिव्यापनाय उत्सुकां करेष्य	३८२
धम्मा, भन्तरामिका	१८०—१८३, १८६—१८८	नहाने	१५६
धम्मानादरितं	१५५	नहापितसित्पं	११

नहापिंडो	१४, १८, २४	नव शुभसेव्य	४१२
नक्कारसिंहं	११	नेव सिंबेव्य	३८२
नक्कारी	१४, १८, २४	नेसादी	१३, २५
नक्को	५५		
नामेन भ्रमतित्येन	१५०		
नामो पठिसेवति	१४६	प	
नातिभृत्यं कवलं	२६१	पञ्चत्यर्णं	५५
नावान्निवहनसमयो	१०५	पञ्चयपवारणासादियने	१४०
नावाय कौलान्ति	६४	पञ्चाकाता	३१६
नासिसकसमणे रसम्मोगे	१८६	पञ्चालीयनवम्यं आपज्ञेय्य	२०७
नालिकोदनं गण्हति	३३१	पञ्चामत्त	१३८, १३६, ३७२
निकचिंकं पि जप्येति	३६६	पञ्चापति	३१, ३०१
निलादनं	२८३	पञ्चसतानं, घविकं	२१४
निगमो	१३०	पञ्चविनियानि	४१, ४३
निमोधारामे, क्षपिलवत्युस्मि	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२६	पञ्चं पुण्ड्रेय्य, द्रानोकासकात् यिक्षुं	४७६
निमोधो	५५	पटिग्रहितकर्तं	११७
निम्बपत्रिका	६६, ३७१	पटिच्छाप्तो	३६७
निदानं	२८१	पटिच्छारेय्य	१७३
निपत्रोकासो	२४२	पटिक्कायां, कारेतव्यं	२८१
निम्बिहृताजभटो	३६०	पटिबद्धचित्ता भ्रमिष्ट्वस्तेन	२८३
निमन्तितासदावने	४२४	पटिबलो	१०६, ३६६
निमन्तितो समतो	१३६, २४०, ४२५	पटिबहिर्य	३८८
निरयेन वा शृणुचरियेन वा भ्रमितयेय	३७७	पटिभान्वितं	८६, ४०७
निविटोकासो, चौरानं	२४२	पट्टो	८६
निसिप्रोकासो	२४२	पठमापसिका, नव	३२८
निसीदनकारापने	२२५	पठमापसिकं घम्मं	३०२-३०७, ३१३
निरीदनं	६५, १६७, २२५-२२७	पणीतभोजनविक्कापने	१२३
निस्सग्निया, तिस	२८१	पणीतभोजनानि	१२३, १२५
निस्सग्निया, निस्सग्नियं	१५२	पञ्चको	२८८, ३६६
निस्सग्नियं, पाचित्यं	३३०	पण्णचत्तं, पण्डलवद्धं सलाकवद्धं	२७०
निस्सज्जं क्षप्येय	१००	पण्णभिसि	६३
निस्सारणीयं	३००, ३०२, ३०४-३०७, ३११, ३१३, ३१५, ३१६, ३२०, ३२१, ३२५, ३२८	पण्णसन्ध्यारो	६५
निहताचिकरणं	१०१	पतिबत्ता	४२३
नीलं नाम, हे नीलानि	१६४	पतनिलेहकं, न भुक्तिवस्ताति	२६७
नेरयिको	१७, १८, २३, २५	पतत्सन्धिचयं	३३०
नेव शुद्धपेय	४६१	पता, सम्बलोबणमया	३५३
		पति, सरहस्या	१४५

परबोदनं गण्डाति	३३१	पलस्तियकाय निसीप्रस्तु अग्निलानस्तु	
परविसर्जी	५३	न वर्म्म देसेस्तामि	२७३
परबीक्षने	५२	पवतिर्तिनि	४४८
परबी, नाम हे परवियो	५३	पवारितो	११६, ११६, ४२५
परवाविनी	१४६	पवालगण्डभेदापने	४३१
पदसो चम्पाचने	२६	पवालगण्डवत्यु	४३१
पमां	३८१	पवाले जातं, गण्डं	४३१, ४३२
पमोगे, तुकटं	२२६, ३३६	पवालं	४३२
पमोगे पमोगे, तुकटं	१२५	पवालका	१४६
पमोपानं	२६६	पवेनदिक्षालवत्यु	३४७
परम्परभोजने, पाचित्य	१०८	पवेनदिकोसलभ्रम्मानवत्यु	१४४
परम्मुखाविकृप्त्या	१६५, १६६	पवेनदि, कोसलो	२१०, २११, ३०१, ३४७-३४८, ४०७
परामसनसादिते	२८३	पवेनदिक्षालमवत्यु	३४८
परामसन	२८७	पवसादो	२७१, ३६१
परिक्लारनिक्षयनवत्यु	३४१	पहरणं	२७१
परिक्लारेन अङ्गदित्यिकेन	३४२-३४६	पहारदाने	११६
परिक्लारेन, अङ्गदित्यिकेन	३४२-३४६	पहारसमुच्चिता	१६७
परिक्लारो, चौवरतथ्य	३४१	पाकारा, तयो	३६२
परिणत	२०६	पाचित्यस्स, आपत्ति	१३०, १४३
परिपाचितं	६८	पाचित्यिया, ढेन्हुति	२३२, २८१
परिपुण्ड्रावसवस्तु	४४३, ४४४	पाचित्यिय अज्ञापत्रो	१६
परिपुण्ड्रीवतिवस्तो	४५१, ४५२	पाचित्यिय, अनादरिये	१५५
परिव्वाजको	१२८, १२९, ३८६, ४१३	- छेदनके	२२३
परिव्वाजिका	१२९, ३८६, ४१३	पाटङ्गी	२७२
परिव्वयेन	३२६	पाटिदेसनीयस्स, आपत्ति	२४०
परिव्वण्डल, आलोप	२६२	पाटिदेसनीया, चत्तारी	२८१, २४४
— निवासेस्तामि	२४५, ४८७	पाटिदेसनीय, अज्ञापत्रो	१६
परिव्वापने	४७५	पाणो नाम, तिरच्छानगतपाणो	१६८
परियापो	८१	पातिमोक्षे, उहिस्समाने	१६३-१६३
परिवास	५०, १७२	पाथेयसत्तवत्यु	११३
परिवेणवासिका, भिक्षुनियो	३४२, ३४४	पादकठिलक	३०८
परिवेण सम्भाजित्वा	७८	पादपीठं	३०८
परिशुद्धा कठित्व	२३२	पादपुङ्क्षनि	६१
परिहीनलाभसत्तकारो, वैवदत्तो	१०३	पादुकास्त्रहस्त अग्निलानस्तु न वर्म्म देसेस्तामि	२७५
परिळाहसमयो	१६०-१६२	पादोवकं	३०१
पलघुके	३५४	पानीयथालकं	२६७, २६८, ३५१
पलासील	१६४	पापकं, दिघिगतं	१८
पलिबुद्धिता	३५८	पापसहा	३२१-३२१
पललङ्घ	४०८, ४०९	पापसिलोका	३२१, ३२२, ३२५-३२१
पलत्विकाय, न अन्तरधेरे निसीदिस्तामि	२५५		

पापाकारा	३२९, ३२२, ३२५-३२७	पोक्तराणं	४०७
पापागिका	२२६	पोटकिलूं	२२५
पापतीवृद्धापने	४३४	पंसुलिकमिस्त्रवत्यु	१२५
पापाखिका, चतारो	२८१		
पापाजिकानि, चतारि	१७३	क	
पापाजिकापने पतिप्रिक्षादाने	२८६	कणिजकं	५६
पापाजिकं भज्जापनो	१६, १८	फलकपीठ	६३
पापिवत्कर्तीवरवत्यु	८८	फलभाजकस्स	२०७
पापिवत्कर्तीवरवत्यु वृद्धापने	४६५, ४६६	फलसच्छिकिरिया	४१
पापादिकाताय	१६२	फलबीजं	५५
पापादिकस्स	२८६	फाजितं	१२४, ४८५
पिट्ठुपर्य	३५६		
पिट्ठुपसेपक, न भूच्छिस्तामि	२६३	खदरिकारामे	२६
पिलक्को	५५	बन्धकिनियो	२६६, ३७४
पीठानि, चतारि	६२, २२५	बञ्जजमयं	६३
पीठका	२२८	बलग्गा	१४७, १४८
पुकुसौ	१२, २५	बलानि, पञ्च	३१, ४३
पुणगलानावरिय	१२५	बरिवद्वी	४२६
पुणगलो, ऊनकर्तीतिवस्तो	१७५	— नन्दिविसालो	६, १०
— ऊनवीसितिवस्तो	२००	बहारामकोहुके	२८४
पुणपत्तं	२१५	बहुदुक्षला	१८४
पुनकम्माय	१७१	— कट्टको	१८६
पुफक्कहुकम्मं	११	बहु लुड्के पाणे, सङ्घातं आपादेन्ता	४०५
पुब्ज्ञं	५६, ३६३	बहुपायासा	१८१, १८६
पुराणतुलियिका	३५८	बाराणसियं	२७५
पुराणराजोरोधा	३५६	बाला	४४६
पुराणसिक्कोहु	२२६	बाहुप्पचालकं, न भन्तरथे गमिस्तामि	२५२
पुरिस्तुप्यालो	२८७, २६६, ३११, ३१३	बिन्दिवसारतपोदानहानवत्यु	१५६
पुरिसो	४३२, ४६१	बिन्दिवसारो, सेनियो	१०६, १५६, १६०
पुरेतं	१३७-१३६, ३७१	बिन्दोहनं	२२७, २२८, २३१
— कुलूपसङ्खमने	३७०	बीजातानि, पञ्च	५५
पूगो	३०२	बीजबीजं	५५
पूर्व-मन्त्रपटिगम्हणे	११२	बुद्ध्यमुलस्स, भिक्षुसङ्खस्स	१०८
पूर्व, दारेसि	११३	बुद्धमसितो	२५, २७०
पेतस्त	२८८	बुद्धरिलितो	१३, २३
पेती, न	३३, १७६	बुद्ध, पञ्चाविक्षलामि	३१४-३१६
पेतकारितियं	११	बुद्धतापद्धतो	६२, २२५
पेतकारो	१४, १८, २४	बेलदुरीसेवरवत्यु	१२१
पेतला, भिक्षु	२०१	बेलदुरीसो, आपस्मा	१२२
पेतुक्का	२१, २२	बोज्ज़ा, सत्त	४१, ४३

भूर्म्	३७०	भिक्खुनोवादकस्त सम्मुति	६७
ब्राह्मणकुलं	१३६, ३७१	भिक्खुनोवादकं सम्मिलितं	७५
ब्राह्मणस्स पञ्चपति	३५३	भिक्खुपेतुञ्ज्ञे	२२
ब्राह्मणो	१२	भिक्खु घटकोसने	४२१
		भिक्खु उज्जापने	५६
भ			
भगवतो, मातुञ्ज्ञापुरो	२३०	- भिक्खु, छब्दगिया	(‘छब्दगियार्थि पदस्त हेठा वट्टम्बं’)
भग्नेतु	१५७, २६७, २६८	- सत्तरसवर्गिया	६७
भक्तजनके	३५४	भिक्षपटष्ठो	३३, ४०
भण्डनकारिका	३०७, ४२३	भिसि	६२, ६४, २२७
भण्डनजातानं, भिक्खूनं	२०२	भिसापने	१५६
भत्तपञ्चासा	१०६, १११	भुत्ताविना करनं	११७
भत्तपटिपाटि	१०८	भुत्तावी	११६, ११६
भत्तहेसकस्त	२०७	भुत्तोकासो	२४२
भत्तं	१३०	भूमत्त्वरणं	६३, ६४, २२७, २२८, २३१
भद्रभूतकं	५५	भूतगामपातव्यताय	५५
भद्रवत्तिका	१४६, १५०	भूतगामो	५५
भद्रान्तेवासिनीवत्यु	३६६, ३७५	भेसकळावने मिगदाये, शुशुमारयिरे	१७५, २६७, २६८
भद्रा, भद्र्या	३१५	भेसजं	१४०
भद्राकपिलानियन्नन्तेवासिनीवत्यु	३०३	- चेतापेत्वा परिमुञ्जिषु	३४३
भद्रा, कापिलानी	३०३, ३६५, ३६६, ३७५, ३८५	भोजनानि, पञ्च	११७, ११६, १२१, १२२, १२६,
भद्रो, भिक्खु	३३, ४१		२४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५
भयगामिनियो	३१८, ३२०	भोजनीयं	(तत्त्वदं)
भस्तकारिका	३०७, ४२३	भोजनुपढाने	३५८
भाणिका	३४६		
भारद्वाजोत्तं	११		
भारद्वाजो	१३ २३		
भिक्खुना, घटकानुषम्बेन	१८४	मस्तिष्कामधु	१२४
भिक्खुनिकर्कहुने	६७	मरणपटियत्रा	३०४
भिक्खुनिया, घटकानिकाय	२३४	- भिक्खुनीवत्यु	३०५
— घटानुकरणे	३१५	मग्नभावना	४१, ४२
— उपस्तयं दत्ता	३६६	मग्नो, घटाङ्गिको	४१, ४२
भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं	६८	मच्छरिनी, घस्त	४२७
भिक्खुनीवत्यु	४६७	मच्छो	११७, ११६, १२१, १२२, १२४, १२६
भिक्खुनीसङ्कृत्स, दिनो	२११		२४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४२५
— विहेसिका	३२१—३२७	मजिमो	३३१
भिक्खुनुपस्तपुस्तकूमने	८३	मञ्जपीठकारापने	२२३
भिक्खुनुपस्तयं	८३, ३६१	मञ्ज्ञा, चतारो	६२, २२५
भिक्खुनोवादकपेनानुसंसने	८५	मत्तिकामपतो	३३०

महिलामध्य	३५६	मातुजङ्गापुत्रो, अगवती	२३०
मध्य	१२४, ४८५	मातुलो, सेनाय गिलानो	१४५
मध्यकर्त्तव्य	१२४	मानसं	३२८
मध्यमेहिको	१५, २४	माससूप	२५८
मध्यमेहो	११	मिगदाये, खेसकलावने, कुसुमार्गिरे	१५७, २६७, २६८
मध्यविकल्पापेता शून्यजनि	४८४	मिगारलता, साळ्हो	२८३, २८४, २८५
मध्यसर्वसं	१२६	चिगारमाता, चिसाला	२१५
मध्यस्थिती	१७६	चिञ्छापिठ्ठिय	१८०
मध्यपुत्रो, इचो	५६, ६०, २०६	मुख्दारै, आहारै	१२६
मध्यस्थिता, देविया	१५६, २११	मुगासूपो	२५८
मसारको	६२, २२५	मुञ्जबय	६३
महाये, चीवरदुस्ते	३८१	मुद्दस्ती	२८
महत्त्वकं	१३२	मुष्टगहपतिकस्स	१२८
महाकचनारी, ग्राम्यो	६६	मुडा	२६६
महाकपिनी, ग्राम्यो	६६	मुंत	५
महाकोट्ठितो, ग्राम्यो	६६	मुति	१६५
महाकुद्दो, ग्राम्यो	६६	मुदा	११
महाजनिकेन, ग्राम्युद्दिसिकेन	३४३, ३४५	मुद्दिको	१४, १८, २४
महानामभेसज्जपवारणवत्यु	१४०	मुद्दावसिसो	२१३
महानामो, सको	१४०	मुसावादे	३
महापापापति, गौतमी	८४, ३५६, ३५७	मूलबीजं	५५
महामत्ते, बोहरिके	२१६	मूलाय, पटिकस्तति	३२८
महामत्तो, आरोहन्तो	६६	मेष्ठो	१२, १७, १८, २३, २५
महामोगलानो, ग्राम्यो	३८, ३६, १०८	मेतियभूम्भजकभिक्षुलिम्बनवत्यु	६०
महावने, कूटागारसालाय	१२५, १२७, ४२१	मेतियभूम्भजकाभिक्षुवत्यु	५६
महाविहारं	६७	मेतियभूम्भजकाभिक्षुवू	५६, ६०
महासद्गी	११६	मोगलानगोत्तं	११
महासमयो	१०५	मोगलानो	१३, २३
महेती	२१२	मोगपुत्रिसा ५५, ६०, ६४, ८३, ८६, १४४, १२३,	१४६, १४८, १८८, १६६, १६६, २००, २२२
मागवकं	३५३	मोहगामिनियो, मिक्तुनियो	३१८
मागवो, राजा सेनियो	१५६, १६०	मोहनके	१६४
मातापितरो	४६५	मंसपेसूपमा	१८१
मातुगामसक्ती	३४, ३७	मंससप्ताके	३५४
मातुगामसक्ति, घम्महसने	३४	मंस	११७, ११८, १२१, १२२, १२४, १२६,
— घर्म देसेय्य	३५	२४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४८५	
मातुगामेन, सहवैर्य	३४		
मातुगामो	३३, ३७, १३४, १३५, १७६	य	
— किञ्चलामो	२३३	यक्षस	२८८
— कुण्डमो	३५७	यक्षिलनी	३३

वक्त्री	१७९	राजनेपुरपैसेने	२१०
यथामितता	२०७	- प्राचीनवा	२११
यथासन्तुर्त	२०७	राजनेपुर	२१३
यथातन्वद्वता	२०७	राजमटा, साबलिया	१६३
यथासमानार्थरिकता	२०७	राजागारं	४०७
यथासमानपृष्ठायकता	२०७	राजानं वा येष्यं गच्छन्ति	१७७
यथासमस्तता	२०७	राजा, पसेनदि कोसलो	१४४, १५३, २१०, २११, ३०१, ३४७-३४८
यथक्षेत्रं	३६२	राजा, मांगधो	१५६, १६०
यको	३६०	राहुलो, अम्मो	६६
यात्रुमात्रकस्य	२०७	- आयस्मा	२६
यार्णु	१३०, ४२५	रक्षमूलं	२२५
याचित्कृपमा, कामा	१८१	रक्षदेवतावत्यु	५४
यानगतस्स, भगिलानस्स न घम्मं देसेस्सामि	२७२	रक्षफलूपमा, कामा	१८१
यानवमने	४७०	रक्षमूले	१२५
यान्	२७२	शहित	४३२
यामकालिकं	११७, ११६, १२१, १२२, २३४, २४३, २४४, ४२५	खं, सिक्खेय्य	१७४
यावजीवकं	(तथेव)	रेततो, अम्मो	६६
यावततियका, अहु	३२८		
यावततियक	३१७, ३२०, ३२८	ल	
- घम्मं	३१५, ३१६	लक्ष्मिका	४१३
यावततियं समनुभासितब्बा	३१५	लतातूलं	२२५
यावद्वारकोसा	७२	लम्बुण्डादाने	३५२
येम्मुयसिका	२८१	लम्बुणेन, पवरितो होति	३५२
R		लहुपादुरणचेतापने	३४६
रतनउम्माहणे	२१४	लहुपादुरणं	३५०
रत्नसम्मत	२१५-२१७	लिङ्गं नाम, दे लिङ्गानि	११
रत्नं	२१५-२१७	लिङ्गविधि	३०१
रत्नतिकन्ते वेमतिका	३३२	लिङ्गविस्स पजापति	३०१
रथकारो	१२, २५	लेखको	१४, १८, २४
रथिका	३७०, ४६१	लेखा	११
रथिकादिशु सन्तिद्विते	३६६	लेख, सिक्खेय्य	१७४
रथो, चतुर्दिसी	१४५, २७२	लोकवक्षयिकं	२१८
रथा भणति	८	लोमसंहरापने	३५४
रहो	१००		
रथगहत्यम्भाकस्य	३६३	V	
रथगहा, पटियालोकं	१७६	वन्मुदातीरियमिक्षुवत्यु	३८
- पञ्चजितो	६, ७	वन्मुदाय नदिया	३८
रथगहे ५६, ६६, १०३, १२०, १३६, १५६, १७४, २०६, २३५, २६३, ४०५, ४०६, ४१५	वचनं	३४	
		वर्व	५५
		वक्षकुटि	२६

वालक्षण्यठिक्कारिका	२१०	विनयघरं	१६०, १६२
वर्णवी, दुष्प्रियक्षा	३८	विनयानुग्रहार्थ	२६, ११४, १२८, २८६
वर्जना	३०२	विनिज्ज्ञायकथाय	२०५
वठरो	१२५	विनीवरणता, चित्तस्स	४१
विगिज्ञा	११	विवेकको	४१
वर्त्युल स पटिनिस्तम्भाय	३१७	विवेकवं, इनिमित्त	४२, ४४
वर्को	३६०	— प्रपणिहिं	४२, ४४
वर्तातेलं	१२४	— मुक्तारं	४२, ४४
वस्त्रसूत्रप्रसम्भाय	७८	विरियारम्भस्त	२८६
वस्त्रानस्त्र पच्छिमो भासो	३६१	विवाकारिका, विस्तुलियो	३०७, ४२३
वस्त्रिकसाटिकारापने	२२६	विवादिषिकरणं	१६१
वस्त्रिकसाटिका	२२६	विवादाप्रान	२०२
वस्त्रं, वसेय्य	४२८	विशालामाभरणभण्डिकवर्त्यु	२१५
— दुर्घाः	४०६	विशाला, विशारभाता	२१५
— भिस्त्वनीवर्त्यु	४२८	विशाणमय	२२२
वाक्मिति	६२	विसिव्वनापेक्षो	१५७, १५८
वाक्मयं	६३	विसिव्वेत्वा	३८२
वाणिजा	१८	विस्तरो	१८४, ३०५, ४७१
वातमण्डलिका	४८०	विहारचारिक	४०८
वातवृद्धिसमयो	१६२	विहारपालस्त	१३१
वादविकल्पो	३	विहारो	७२
वादितं	३६३, ३६४	विहेन्ता, एकिनिद्र्य चीवं	४०५
वासिठुगोत्तं	११	विहेन्तके, अङ्गकावादके	५९
वासिठु	१३, ८३	विहेन्तको	५८
वासितकपिङ्काकनहाने	४७४	वीहि	३६०
वाळा	४२६	बुद्धानसम्मुति	४५४
विक्ष्पना, द्वे	१६५	बुद्धापितपवतिनीअननुवन्धने	४४७
विकालगामप्रविसने	२१८	बुद्धापितं	४४८
विकासञ्जी	१२१	बुद्धार्थेय	४६५
विकाले, गामं पविसेय्य	२१६	बुद्धतरा	२८४
विकूजमाना	२८	वेठितसीस्तम, अग्निलानस्त न धन्म देसेस्तामि	२७४
विक्षासादन, पूर्वं वेहि	१२७	वेणा	२५
विधासं	३६१	वेनं	१२
विज्ञा, तिस्तो	४४	वेनस्तिव्या	३२६
विज्ञातिवृहुता	३६६	वेतानियं	३८, १०८, १२५, १२७, ३०१, ४२१
विक्कारं	५	वेतियाउप्पणवत्यु	३७६
विक्षू	३६६	वेतियाह, सद्धि	३५४
वितानं	२२७, २२८, २३१	वेस्तकुलं	१३६, ३७१
विदिता	३०२	वेहासकुटि	७०
विष्णुपतं	३५८	वेल्ल	५५

बेल्वने कलान्दकनिवापे	५६, ६६, १०३, १२०, १३६, १५६, १७४, २०८, २३५, २६३, ४०५, ४०६, ४६५	सहृदयेन, संयाचिकेन	३४०
बोसासन्तियो, डिता होन्ति	२३५	सहृदय	६२, ६४, ६६, २०७, २०८
बोसासमानरूपा	२३६	सहृदय अधिकरणकारका	४२३
बोहारिके, महायते	२३६	सहृदय विनिष्ठ्यकथा	२०५
स		सहृदय	४३२
सहृदय	२७२	सहृदय पञ्चाचिक्षामि	३१४, ३१५
सकदागामिफलस्त्र सचिक्षिरिदा	४१	सजीवरमत्त, सहृदयस्त	२०८
सकदागामिफल	४३	सजिवचत्त	१६६, २००
सकदागामी	३८	सज्जनेतनिक, सुकविस्तर्हि	१७२
सज्जनेतु	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२८	सज्जनितिबहुता	३१६
सज्जनो, महानामो	१४०	सतिपट्टाना, चतारो	४१, ४३
सक्षमीतरो	३१४ - ३१६	सतिविनयो दातब्बो	२८१
सक्षमपुतिया, समणा	५२, ५५, १०१, १०३, १४६, १४७, १७४, २२२, २२४,	सत्तरसवरिग्याभिकल्पत्यु	१२०
	२३७, २६८	— क्षमागियभिकल्पत्यु	६७
— सुखसीता	१७४	सत्तरसवरिग्या, वारका सहायका	१७४
सक्षमपुतो, उपनन्दो	१२, २६, ५०, १३० - १३६, १६४, १६५, १७२, २२३	— भिक्षुलौ, ६७, १२०, १५३, १५६, १६६	
— हस्तको		सत्तरस, सहृदयदिसेता	२६८
सहृदयिक	४८०	सत्ताहकालिक	११६, २३५, २४१, २४३, २४४, ४२५
सहृदार	३६१	सत्तिसूलप्रभा, कामा	१८१
सहृदामुताय	२६, ११४, २२८, २८६	सहृदु	४, १३, ११७, ११८, १२१, १२२, १२६, २४०, २४४,
सहृदमेदो	१७३, २०५		२४५, ३११
सहृदमिकतो	१३, २३	सत्यगमनीयो	६२, ६३
सहृदाजि	१७३, २०५	सत्यपाणिस्त्र अग्निलानस्त्र, न घम्य देशेस्त्रामि	२७१
सहृदमुद्धुताय	२६, ११४, १२८, २८६	सत्यं	२७१
सहृदाटिकण्णगहण	२६५, २८६	सहृदम्भितिया	२६, १२८, २८६
सहृदाटिवारनिकमने	३८३	सर्वद	४३२
सहृदापीधारणे	४७१	सन्तिट्टेय	३७०
सहृदात आपादेन्ता, बहु बहुके पाणे	४०५	सर्वमानिका	२७२
सहृदादिसेता, तेरस	५१, २८१	सर्विकारकसञ्ची	१२२
— बम्मा सत्तरस	३०७, ३२८	सर्विकारकं	१२२
सहृदादिसेतन भनुदेवित भम्लकेन	१६६	सपदान, इण्डपार्ट, भूजिस्त्रामि	२५८
सहृदादिसेत अज्ञापनो	१६	सप्टिभयानि, सासहृदसम्मतानि	२४१ - २४३
— नित्सारणीय	३०२	सप्तिसूलप्रभा, कामा	१८१, १८७
सहृदकलाभपरिणामने	२०८	सप्तप्रणक्तकपने	१६६
सहृदेन, भङ्गुदिसिकेन	३४२	सप्तिप्रणक्तकपने	१२३
		सप्तिप्रणाली, भ्राह्मपणस्त्र	४३२

सर्विंग विक्रापेत्वा, भूम्बल्य	४८२	सबनूपचारं	१३०
सम्बोधासप्तकवर्तं	१०६	सविहुको	११-१३, २३
सम्बोधसुखीनिको	१२५	सत्सकाले	३५६
सम्बोधोषोषणमया, पत्ता	३५३	सहजीविनीश्रान्तुमहे	४४६
सन्मतो, निमन्तितो	१३७-१३८	सहजीविनीश्रान्तुपट्टाने	३६७
संविक्षुकं आरामं, अनापुच्छा पवित्रेय	४२०	सहजीविनीश्रान्तुपट्टाने	४४६
समयो	२०७, २६३	सहत्वालालादीनपटिगहणे	२३७
समझाय	३३, ४०	सहस्रिमिकं	१११
समपर्वीवरदाने	३८८	सहस्रेय	२८, ३०
समणारित्वाभक्तो	३००	— मातुगामेन	३३
समणभृतसमयो	१०६	सहा	३४
समणास, सक्यपुत्रिया	२६८	साकियदासकवत्सु	२४१
समणियो	३१४, ३१६	साकियदासका, अवरक्षा	२४१
समणुहैसो	१८७, १८८	साकियानियो	२४१
समनुभट्टा	३१७, ३२४	साकेता, साकिय अद्वानमगपटिप्पना	६२, ६४
समनुभासना	३१७	साकांतो, आयस्मा	१५०, १५१
समन्वकारा	८१	साणियपाकारं	२२७, २२८, २३१, ३६७
समसूपकं, पिण्डपातं भूम्बिज्जस्सामि	२५८	सावृ कस्स न रुचति	१०३
समाचि	४१	सा पच्छा अनन्तरायिकिनी	३८२
समाचि, अनिमित्तं	४२, ४४	सामणेरी	१६५, २३५, २३७, ४७७
— अप्पणिहितं	४२, ४४	सामणेरो	१६५
— मुञ्जता	४२, ४४	सामिके अनापुच्छा	३७३, ३७५
समानच्छन्दा	१७५	सामिको	४६५
समानसीमायं	२०७, २६३	सामिसेन हर्षेन	८६८
समापति	४१	सामं	१६५
समुद्रकलायिकं	२१८	सामिरपुत्रो, अव्यो	६६
समुद्रदत्तो, अव्यो	६६	— आयस्मा	१०१
सम्भजानमुसावादो	५	सारो, भिक्षु	३३, ४१
सम्पर्म	१२३	साति	३६०
— कस्स न मनार्प	१०३	सावकमासितो	२७, २७०
सम्बाधे लोमं संहरापेय, पाचिलिय	३५४	सावत्यिउत्सववत्सु	२३८
सम्भेगो	१८५, १८६	सावत्यिया राजभट्टा	१६३
सम्भद्रिता, हरितानि तिणानि	४०५	सावत्यियं	('बेतवने' इति पदस्स हेठा बहुमतं)
सम्भप्पाचाना, चत्तारो	४१	— उस्सबो	२१५, २३८, ३५२
समुखाविक्ष्यना	१६५, १६६	सावत्यिय, साकेता अद्वानमगपटिप्पना	६२, ६४, १६३,
समुखाविक्ष्यनयो, दातव्यो	२८१	— ३०४, ३०६	
सयनगतस्स अग्निलानस्स न वर्षमं देवेस्सामि	२७३	— गच्छन्ता	२०६, ३०५
सयनिवरं	१३१, १३२, २१४	सासङ्कुसम्मतानि, सप्तटिमयानि	२४१, २४२
सल्लेपेय	३७०	सासङ्कुसम्मतानि, तेवासामानि	२४१, २४२
सल्लेखो	१६२, २८६		

सासर्हं	१३, २४२, २४३	मुनका	४२६
सासपतेल	१२४	मुन्द्रीनन्दा अम्बा	२६५
साळवे	३५४	मुन्द्रीनन्दा, भिक्षुनी	२८३, २८४, २९०, ३१०,
साळहो, वियारनता	२८३, २८४, २८५	३१२, ३५३	
सिक्खमाना	१६५, २३५, २३७, ३३८, ४६०, ४६१, ४६५, ४६६, ४७७	मुन्द्रीनन्दावत्यु	२८३, ३१०, ३१२
सिक्खमानेन	१६२	मुणिनकूपमा, कामा	१८१
सिक्खमानं बुद्धपेत्य	४३७	मुण्डिच्छान्नी, अन्तरचरे	२४६
सिक्ख, करणीया	२४५	मुण्डेसताय	२८६
सिक्खापविवरणके	१६२, १६३	मुभरताय	२८६
सिक्खापदेहि, बुद्धानुसृदकेहि	१६३	मुद्रापात्रे	१४२
सिक्खासम्मति	४२६, ४५२	मुरामेरव्याने पाचित्तिय	१५१
सिक्खतसिक्खा, द्वयु घम्मेसु	४३८, ४५५	मुरुसुकारकं, सीरि पिवन्ति	२६६
सिक्ख, पञ्चाचिक्खामि	३१४-३१६	— न भुजिज्जस्तामि	२६६
लिङ्गिवेर	५५	मुसाने	१२५
लिङ्गाटको	३७०	मुनिरकट्जोतिवत्यु	१५७
सित्यावकारकं न भुजिज्जस्तामि	२६५	मुमुक्षु, अन्तरचरे	२४७
सिंघं नाम, द्वे सिप्पानि	११	मृगमारीरे भेषकाळावने	१५७, २६७, २६८
सिलाकुहो	३६२	मूर्चिवरकारापाने	२२१
सिलापाकारो	३६२	मूचिघर	१६७, २२१, २२२
सिविका	२७२	मूपसम्पाके	३५४
सीतिकतो	२६६	मूपा, हे	२५८
सीसच्छिन्नो	२८७	मूर्प	२६०
सीसप्तचालकं, न अन्तरचरे गमिस्तामि	२५३	मैक्ससम्मतकुलवत्यु	२३७
मुक्तिविसर्थि, सञ्चेतनिकं	१७२	मैक्ससम्मतानि, कुलानि	२२८, २३६, २४०
मुक्तकुरुं,	१२२	मैक्ससम्मुति	२३७, २३८
मुखसीला, सब्दपुतिया	१७४	मैलिया, घम्मा	२८१
मुत्तराशुनेन	२२३, २२४	मैलो, भिक्षु	३३, ४१
मुगातचीवरग्यमाणचीवरकारापाने	२३०	मैणि	३०२
मुगातविदित्या	२२६, २२७, २३०, ३८१	मैतज्ज्ञातं	२७०
मुहुं वा परिहरन्ति	१७७	मैना	१४५
मुचिमंसूप्रसेचनो	२७६	मैनाव्यूहं	१४७, १४८
मुक्तात विमोक्षं	४२, ४४	मैनाय यिलानो, मालुलो	१४५
— समाचि	४२, ४४	मैनासननुद्धरणे	६१
मुक्तागारे भभिरति	४१	मैनासनपञ्चापकस्त	२०७
मुतं	५	मैनासनानि, सासर्हसम्मतानि	२४१, २४२
मुतकलने	४०६	मैनियो यिमिदारो मागाचो	१०६, १५६, १६०
मुतपरिवापत्तं	२८१	मैनं दस्सताय गच्छेय, उद्युतं	१४५
मुत्तमतो	१६५	मैम्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो ३१३, ३६४, ४०७,	
मुहकुलं	१३६, ३७१	४०८	

देवदायपि नाम दालो मरवकच्छासी		लंसटुचिहारे	४००
भ्रमब्दो पुन विकल्पिया एवं नेत्र		संसटा	४००, ४६३
विष्णुली भ्रम बल्दु परिपूर्वेत्ती		संसटा चण्डकाळीवत्तु	४००
भ्रस्तमणी होति भ्रस्तमणीता	२६७	संहरान्ति	३२२, ३२३
देवदायपि नाम पश्चुपलासो बन्धना		संहरापेत्ता	३५४
पशुतो भ्रमब्दो हरितसाय	२६१	स्वाक्षरातो वस्त्रो	३१५
सेम्या नाम	३४		
सेव्य कप्पेय	३०, ३४, ६७		
देव्यं उत्तरवर्षण	६४	ह	
— चन्द्रकल्पो	६५	हृत्यको, समयुक्तो	३
— चिमलिका	६५	हृत्यगहणसादिवने	२१५
— टट्टिका	६५	हृत्यगहण	२१५, २१६
— तिणसन्धारी	६५	हृत्यनिदुनकं न मुक्तिजस्सामि	२६४
— निसोदिन	६५	हृत्यनिलेहकं न मुक्तिजस्सामि	२६६
— पञ्चवर्षण	६५	हृत्यपासे कर्तं	११७
— पञ्चसन्धारी	६५	हृत्यी	१४५
— भिसि	६५	हृत्यी, द्वादशपुरिसो	१४५
— भूमध्यरण	६५	हृतितानि, तिणानि सम्मदन्ता	४०५
सोकज्ञायिका	३८६, ४१३	हृतीतके	३५४
सोकावासा	४६४	हृलिदि	५५
सोतापत्तिकलस सच्छिकिरिया	४१	हृषब्दमो	१५३, १५४
सोतापत्तिकलं	४३	हृषपेक्षो	१६७
सोतापत्तिसमापत्ति, उकड्डा	१२	हृषिरेतरं	५६
सोतापत्ती	१६, १८, २५, ३८	हीना, जाति	१०
सोतापणहंसराजवत्तु	३५३	हीनो, अकोसो	१२
सोसिको	१४, १८, २४	हीनं, कम्पं	११
संवासाय	४३०	—पोतं, नामं, लिङ्गं, सिप्प	११
संविशाय	१७७, १७९	हेट्टिमाय, अटनिया	२२३, २२४

—०८—

सुद्धिपञ्च

सुद्धि पनियं असुद्धपाठी	सुद्धपाठी	सुद्धि पनियं असुद्धपाठी	सुद्धपाठी
३ (सिरो) दुतियोभागो	दुतियो भागो	५४ २२ भिक्ष	भिक्षु
१४ १ वस्तुकामो	वस्तुकामो	५५ १७ फळबीजं	फळबीजं
१६ ६ दुक्कटस	दुक्कटस	५७ ६ व्यत्तन	व्यत्तेन
२१ १८ जैतवन	जैतवने	६१ १४ भ्रत्कामो	भ्रत्कामो
२५ १ उपसहरति	उपसहरति	७२ ५ संज्ञिपातापत्ता	संज्ञिपातापत्ता
२७ १४ अवसंसो	अवसंसो	७३ १६ चतिय	चेतिये
२८ ४ उपसन्धन	उपसन्धने	७३ १८ त	ते

सा	पिंडे वरिष्ठ अमृदापाडी	सुदापाडी	पिंडे वरिष्ठ अमृदापाडी	सुदापाडी
सा	७७ २ भिकलु	भिकलु	२४८ (सिरो) सेलिय	सेलिय
सा	८० २० समग्र	समग्र	२६५ (सिरो) ० भिकलुनीवत्त्यु	० भिकलुनीवत्त्यु
सा	८० २० भिकलुनीवत्त्यु	भिकलुनीवत्त्यु	३०१ १६ भिकलुनी	भिकलुनीयु
सि	८१ (सिरो) घोबादाने	घोबादाने	३०१ १६ सुख्खजिता	पख्खजिता
सि	८५ २ पसम्पत्ताय	उपसम्पत्ताय	३२७ २३ वत्तदृसप	वत्तदृस
सि	८८ २५ अपरियापिते	अपरियापिते	३२७ २३ टिनिस्लग्गाय	पटिनिस्लग्गाय
सि	१०० १ चक्कुत्स	चक्कुत्स	३३४ १७ सहरित्वा	संहरित्वा
सि	१०४ २ घर्म्मकथ	घर्म्मकथ	३४५ ४ महाजनिकेन	महाजनिकेन
सि	१०८ २५ यन	यन	३५६ (सिरो) द्वारकुभिकलुनीवत्त्यु	द्वारकुभिकलुनीवत्त्यु
सि	१११ १ घासन	घासने	३६६ (मिरो) पटिच्छव सन्ताडुते	पटिच्छवे सन्ताडुते
सि	१२४ १३ पणीतोजानि	पणीतोजानि	३७१ १५ भिकलव	भिकलवे,
सि	१२४ २० वसात्तो	वसात्तो	३७५ (सिरो) कुलपसङ्कुमने	कुलपसङ्कुमने
सि	१२४ २२ निवृत्त	निवृत्त	३८० १ तन	तन
सि	१२४ २५ यन	यन	३८१ २ निककडी	निककडी
सि	१२४ २५ यस	यस	४०२ (मिरो) ० चारिकाय	० चारिकाय
सि	१३५ १५ पासादाय	पासादाय	४१८ २० जेतवन	जेतवने
सि	१४५ ३ सनाय	सनाय	४२२ १३ तिउपसम्पत्त	तिउपसम्पत्त
सि	१४७ ११ बगतिको	बगतिको	४३१ (सिरो) प्रसावगण्डभेदापन	प्रसावगण्डभेदापने
सि	१५६ १७ भिकल	भिकलु	४३८ ३ अवस्थमत	अवस्थमत
सी	१८१ १६ पटिवरेतो	पटिवरेतो	४३९ ४ इ	इ
सी	१८७ (अर्धो) भट्टिकळ्हनपमा	भट्टिकळ्हनपमा	४४१ (सिरो) असिक्कितासक्का-	असिक्कितासक्का-
सी	१८१ (अर्धो) भतत्ताय	भुतत्ताय	बुद्धापे	बुद्धापने
सी	१८३ १३ विलक्षाय	विलक्षाय	४५८ १३ सङ्कुग	सङ्कुग
सु	२३४ १७ अपतितो	पितितो	४६४ १६ माता पितूहि	मातापितूहि
सु	२४० २ अय	अय	४७४ (सिरो) ० पिङ्काकनहाने	० पिङ्काकनहाने
सु	२४६ १ तन	तन	४७७ १६ जेतवन	जेतवने
सु	२४६, २४७, २५०,		४७८ (सिरो) भिकलुनीवत्त्यु	भिकलुनीवत्त्यु
सु	२५१, २५६, २६२,			
सु	२७१ (सिरो) नस्लियं	सेलिय		

प्रकाशक : भिकु जगदीश काश्यप, भाजी, पालि प्रकाशन अस्सल,

विहार, मालवा (बटाना)

मुद्रक : श्री हृष्णचन्द्र बेरी, विजामन्दिर बेत प्राइवेट लिमिटेड,
बी० १५१२४, मालविहार, काशीवासी-१.

